

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİ VE AHMEDÎ İLE
SELMÂN-I SÂVECÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD
MESNEVİLERİNİN MUKAYESESİ

Doktora Tezi

Şerife ÖRDEK

Danışman

Prof. Dr. Filiz KILIÇ

Cilt I-II

Nevşehir

Aralık 2017

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİ VE AHMEDÎ İLE
SELMÂN-I SÂVECÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD
MESNEVİLERİNİN MUKAYESESİ

Doktora Tezi

Şerife ÖRDEK

Danışman

Prof. Dr. Filiz KILIÇ

Cilt I-II

Nevşehir

Aralık 2017

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Şerife ÖRDEK

KLAVUZA UYGUNLUK

“Cemşid ü Hurşid Mesnevileri Ve Ahmedî İle Selmân-ı Sâvecî”nin Cemşid ü Hurşid Mesnevilerinin Mukayesesi” adlı Doktora tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Şerife ÖRDEK

Danışman
Prof. Dr. Filiz KILIÇ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Filiz KILIÇ

KABUL VE ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Filiz KILIÇ danışmanlığında Şerife ÖRDEK tarafından hazırlanan “Cemşid ü Hurşid Mesnevileri Ve Ahmedî İle Selmân-ı Sâvecî'nin Cemşid ü Hurşid Mesnevilerinin Mukayesesi” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

28/12/2017

JÜRİ

Danışman : Prof. DR. Filiz KILIÇ
Üye : Prof. Dr. Mehmet KÖÇER
Üye : Doç. Dr. Tuncay BÜLBÜL
Üye : Doç. Dr. Ayşe YILDIZ
Üye : Doç. Dr. Tuba İşınsu İSEN DURMUŞ

İMZA

.....
.....
.....
.....
.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 08.10.2017 tarih ve 2018.06.136 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Vedat AKTEPE
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Başkanı

CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİ VE AHMEDÎ İLE SELMÂN-I SÂVECÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİNİN MUKAYESESİ

Şerife ÖRDEK

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora, Aralık 2017

Danışman: Prof. Dr. Filiz KILIÇ

ÖZET

Selmân-ı Sâvecî, 13. ve 14. yüzyılda İlhanlıların son dönemi ve Celâyirlielerin ilk döneminde yaşamış önemli bir şairdir. Selmân, daha çok kasideleri ile ünlenmiştir. Bunun yanında yazdığı Cemşîd ü Hurşîd mesnevisiyle de Anadolu sahasında yazılan birçok mesnevinin de zemin metnini oluşturmaktadır. 14. Yüzyıl klasik Türk edebiyatının önemli şairlerinden olan Ahmedî de Cemşîd ü Hurşîd adlı mesnevisini Selmân'ın eserinden hareketle kaleme almış, kendi birikim, tecrübe ve kültürüyle eseri telif tercüme boyutuna taşımıştır.

Bu çalışmada, öncelikle Fars ve Türk edebiyatında yazılan Cemşîd ü Hurşîd mesnevileri ele alındıktan sonra Selmân ile Ahmedî'nin hayatları ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın diğer bölümlerinde ise Selmân ve Ahmedî'nin aynı adlı mesnevilerinin transkripsiyonlu metinleri hazırlanmış olup aynı zamanda Selmân'ın eserinin Türkiye Türkçesine çevirisi yapılmıştır. Selmân-ı Sâvecî'nin eseri transkript edilirken ve tercümesi yapılırken J. P. Asmussen ve F. Vahman tarafından hazırlanan ve 1969 yılında Tahran'da yayınlanan 3114 beyitten ibaret olan eser dikkate alınmıştır. Ahmedî'nin mesnevisi transkript edilirken de eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. nr. 921'de kayıtlı olan ve 4723 beyitten oluşan tek nüshası dikkate alınmıştır. Her iki eser de aruzun mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün kalıbıyla yazılmıştır. Bunların dışında iki mesnevi de dış özellikleri, kullanılan nazım şekilleri, kafiye, vezin, edebi sanatlar gibi hususlar açısından incelenip her iki eser arasında tespit edilen farklılıklar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, anlatma esasına bağlı edebi türlerden biri olarak mesneviler kurgusal özellikleri, olay örgüsü, bakış açısı, mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurlar açısından incelenmiş olup her

iki eserde kullanılan anlatma teknikleri tespit edilmiş ve yine iki eser arasındaki farklılıklar bahsi geçen başlıklar altında ele alınmıştır. Bunların dışında kısaca iki mesnevîde de geçen motifler üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Selmân ve Ahmedî'nin Cemşîd ü Hurşîd adlı mesnevîlerinin mukayesesinde iki şair arasındaki farkın dile hâkimiyet, veznin uygulanışı ve edebî sanatlarda daha belirgin şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Ahmedî'de vezin kusurları oldukça fazladır. Ancak Selmân, vezin konusundaki başarısının yanında, edebî sanatlar bakımından da son derece başarılıdır. Ahmedî'nin eserinin de yalın ve kolay anlaşılır olması Selmân'ın eserine göre mesneviyi daha akıcı hale getirmiştir. Ayrıca Ahmedî'nin mesnevisini orijinal kılan hususlardan en önemlisi ise mesnevînin olay örgüsü içinde her yaşanan olaydan sonra kıssadan hisse amaçlı yer verdiği küçük öğütler ve tavsiyelerdir.

Anahtar Kelimeler: Selmân-ı Sâvecî, Ahmedî, Mesnevi, Cemşîd ü Hurşîd

**CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİ VE AHMEDÎ İLE SELMÂN-I
SÂVECÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİNİN MUKAYESESİ**

Şerife ÖRDEK

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora, Aralık 2017

Danışman: Prof. Dr. Filiz KILIÇ

ABSTRACT

Selman-ı Saveci, is an important poet who lived in the 13th and 14th centuries and during during the time of Calayirs. Selman gained reputation more for his odes. Moreover, with his mesnevi Cemşîd ü Hurşîd, he constituted the base of many mesnevis written in Anatolian field. Influenced from Selman's works, Ahmedî, one of important poets of classic Turkish literatüre, wrote his mesnevi Cemşîd ü Hurşîd with his personal knowledge, experiences and culture.

In this study, initially Cemşîd ü Hurşîd mesnevis written in Persian and Turkish literatüre are dealt with and then infomation on Selman and Ahmedi's lives and works are given. In the rest of the study, transcribed versions of Selman and Ahmedi's mesnevis are presented and also Selman's works are translated into Turkish used in Turkey. In the process of transcription and translation of Selmân-ı Sâvecî's works, the work, which consisted 3114 couplets and was prepared by J. P. Asmussen and F. Vahman and published in 1969 in Tehran, was taken into consideration. In the of transcription of Ahmedi's mesnevi, the version which is registered in Istanbul University Library under the number of TY. 921 and which consists of 4723 couplets was taken into consideration. Both works are written in aruz prosody with the structure of mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün. Moreover, both mesnevis were studied in terms of their forms, odes, rhymes, meters, and literary arts used in them and the differences between these two works were analyzed. In addition to these, mesnevis, one of the literary genres based on narration, were analyzed in terms of constructive features, plots, perspective, place, time, and characters, and

also the differences between these two works were considered under all these criteria. Lastly, the motifs used in these two works were studied.

In the comparison of Selman's and Ahmedî's different versions of Cemşîd ü Hurşîd, it can be seen that the differences between the two poets such as the command of language, techniques of rhythm and literary arts adopted in the works are striking. Plainness and simplicity makes Ahmedî's work more fluent compared to Selman's work. Furthermore, the most important reason that makes Ahmedî's work more original is that his mesnevi includes short advices and suggestions after each event in the plot in order to point out a moral purpose.

Key Words: Selmân-ı Sâvecî, Ahmedî, Mesnevi, Cemşîd ü Hurşîd

TEŞEKKÜR

Tüm çabalarımıza rağmen muhakkak ki kusur ve eksikleri barındıran bu çalışmanın vücuda gelmesinde değerli hocalarımlın, ailemin ve arkadaşlarımlın yardımlarını, katkılarını teşekkürle anmak istiyorum. Beni bu konuda çalışmaya yönelten, tüm yazdıklarımı okumak için zaman ayıran, anlayışı ve hoşgörüsüyle çalışmayı kolaylaştıran sevgili hocam Prof. Dr. Filiz KILIÇ'a rehberliği, sabrı ve yardımları için gönül dolusu teşekkür ediyorum. Görüş ve eleştirilerinden istifade ettiğim değerli hocam Doç. Dr. Tuncay BÜLBÜL'e, bilgisi ve yardımsever tavrıyla desteğini gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Volkan KARAGÖZLÜ'ye, İran sahasında yaptığım çalışmaları kolaylaştıran ve desteğini esirmeyen Hamid Saadat DEHGHAN'a ve Mitat ÇEKİCİ'ye, sık sık görüşlerine başvurduğum Öğr. Gör. Akbar ANVARIAN AGHDAM'a, yardımlarını ve katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen değerli arkadaşlarım Araş. Gör. Songül BAYDAR'a, Süleyman Anıl TOMBAK'a, Halis AYDIN'a, Burak BEKEN'e ve çok kıymetli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	
KABUL VE ONAY SAYFASI	
TEŞEKKÜR	
ÖZET	
ABSTRACT	
İÇİNDEKİLER	
KISALTMALAR	
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	

0. GİRİŞ / 1

1. TÜRK VE FARS EDEBİYATINDA YAZILMIŞ CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİ / 6

1.1. Türk Edebiyatında Yazılmış Cemşîd ü Hurşîd Mesnevileri / 6

1.1.1. Ahmedî'nin Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi / 6

1.1.2. Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi / 9

1.1.3. Abdî'nin Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi / 9

1.1.4. Hubbî Ayşe Kadın'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi / 10

1.2. Fars Edebiyatında Yazılmış Cemşîd ü Hurşîd Mesnevileri / 11

1.2.1. Selmân-ı Sâvecî'nin Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi / 12

1.2.2. Ferruh'un Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi / 14

2. AHMEDÎ VE SELMÂN-I SÂVECÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ / 15

2.1. Ahmedî'nin Hayatı ve Eserleri / 15

2.1.1. Ahmedî'nin Hayatı / 15

2.1.2. Ahmedî'nin Eserleri / 17

2.1.2.1. Dîvân / 17

2.1.2.2. İskender-nâme / 17

2.1.2.3. Cemşîd ü Hurşîd / 18

2.1.2.4. Tervîhu'l-ervâh / 19
2.1.2.5. Mirkatü'l-edeb / 19
2.1.2.6. Mîzânü'l-edeb / 20
2.1.2.7. Mi'yârü'l-edeb / 20
2.1.2.8. Bedâyi'ü's-sihr Fî Sanâyi'i'ş-şi'r / 20
2.2.Selmân-ı Sâvecî'nin Hayatı ve Eserleri / 21
2.2.1. Selmân-ı Sâvecî'nin Hayatı / 21
2.2.2. Selmân-ı Sâvecî'nin Eserleri / 23
2.2.2.1. Dîvân / 23
2.2.2.2. Cemşîd ü Hurşîd / 24
2.2.2.3.Firâk-nâme / 24
3. MESNEVİLERİN DIŞ YAPISI / 25
3.1.Nazım Şekli / 25
3.2.Vezin / 29
3.2.1. Zihaf / 34
3.2.2. İmâle / 35
3.3.Kafiye ve Redif /37
3.4.Dil ve Üslup / 41
3.5.Edebî Sanatlar / 49
3.5.1. Cinas / 49
3.5.2. Hüsn-i Talil / 50
3.5.3. İham / 50
3.5.4. İktibas / 51
3.5.5. İrsal-i Mesel / 51
3.5.6. İstiare / 52
3.5.7. İstifham / 52
3.5.8. Leff ü Neşr / 53
3.5.9. Mübalağa / 53
3.5.10. Tecahül-i Arif / 54
3.5.11. Tekrir / 54
3.5.12. Telmih / 55

- 3.5.13. Teşbih / 56
- 3.5.14. Teşhis ve İntak / 57
- 3.5.15. Tezad / 58

4. MESNEVİLERİN İÇ YAPISI / 59

- 4.1.Olay / 58
- 4.2.Bakış Açısı ve Anlatıcı / 70
- 4.3.Şahıs Kadrosu / 76
  - 4.3.1. Merkezi Kahramanlar / 76
    - 4.3.1.1. Cemşîd / 77
    - 4.3.1.2. Hurşîd / 79
  - 4.3.2. Yardımcı Kahramanlar / 81
    - 4.3.2.1. Fagfûr / Şapûr / 82
    - 4.3.2.2. Hümâyûn / 83
    - 4.3.2.3. Kayser / 84
    - 4.3.2.4. Efser / 85
    - 4.3.2.5. Mihrâb / 86
    - 4.3.2.6. Şâdî / 88
    - 4.3.2.7.Mihrâc / 89
    - 4.3.2.8. Ketâyûn / 89
    - 4.3.2.9. Hurizâd / Cevrzâd / 90
    - 4.3.2.10. Nazperverd / 92
    - 4.3.2.11. Hâcib / 93
    - 4.3.2.12. Sührâb / 94
    - 4.3.2.13. Erganunsâz, Şeker, Şehnâz, Dilâvîz / 95
    - 4.3.2.14. Bahârefrûz, Gülberg, Nişâtengîz, Semenbûy, Nigarînriy, Gülnâz, Şekergüftâr / 96
- 4.4.Zaman / 98
- 4.5.Mekân / 102
- 4.6. Motifler ve Masal Unsurları / 108
  - 4.6.1. Rüyada Görüp Âşık Olma / 109
  - 4.6.2. Âşık Olunan Sevgilinin Aranması / 114

- 4.6.3. Kılık Değiştirme / 116
- 4.6.4. Doğa Dışı Varlıkların Yardımı / 118
- 4.6.5. Doğa Dışı Yaratıklarla Savaş / 123
- 4.6.6. Mektuplaşma / 126
- 4.6.7. Sevgililerin Kavuşması / 128
- 4.6.8. Yardımcı Dâye / 132
- 4.6.9. İnsan Dışı Varlıklarla Konuşma / 136

4.7. Ahmedî ve Selmân-ı Sâvecî'nin Mesnevilerinin Tercüme Açısından Mukayasesi / 138

5. ANLATIM TEKNİKLERİ / 215

- 5.1. Anlatma-Gösterme / 215
- 5.2. Özetleme / 221
- 5.3. İç Monolog / 223
- 5.4. Tasvir / 225
- 5.5. İç Çözümleme / 228
- 5.6. Diyalog / 229
- 5.7. Geriye Dönüş Tekniği / 232
- 5.8. Montaj / 234

6. AHMEDÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİSİNİN ÇEVİRİ YAZILI METNİ / 236

7. SELMÂN-I SÂVECÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİSİNİN ÇEVİRİ YAZILI METNİ VE TÜRKİYE TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ / 700

SONUÇ / 1008

KAYNAKÇA / 1015

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı geçen eser

a.g.m. : Adı geçen makale

bkz. : Bakınız

bşk. : Başkaları

C : Cilt

Çev. : Çeviren

DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

Haz. : Hazırlayan

Hz. : Hazret

İA : İslâm Ansiklopedisi

No : Numara

Ö : Ölüm tarihi

s. : Sayfa

S. : Sayı

TDAY : Türk Dili Araştırmaları Yıllığı

TDK : Türk Dil Kurumu

tz : Tarihsiz

vb. : Ve bunun gibi

yay. : Yayınlayan

yy. : Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا : A, a, E, e	آ : Ā, ā
ب : B, b	پ : P, p
ت : T, t	ث : Ṣ, ṣ
ج : C, c	چ : Ç, ç
ح : H, h	خ : H, h
د : D, d	ذ : Z, z
ر : R, r	ز : Z, z
ژ : J, j	
س : S, s	
ش : Ş, ş	
ص : Ş, ş	
ض : Ž, ž, Đ, đ	
ط : T, t	
ظ : Z, z	
ع : ʿ	
غ : Ğ, ğ	
ف : F, f	
ق : Q, q	
ك : G, g, K, k, ñ	
ل : L, l	
م : M, m	
ن : N, n	
و : V, v; O, o, Ö, ö, U, u, Ū, ū, Ü, ü	
ه : H, h	
ی : Y, y, I, i, İ, i, Ī, ī	

METİN KURULUŞUNDA DİKKAT EDİLEN HUSUSLAR

1. Metinlerde geçen Arapça ayet, hadis ve ibareler metin içerisinde eğik olarak çeviri yazıyla verilmiş olup anlamları dipnotta yine eğik olarak yazılmıştır.
2. Her iki metinde yer alan manzumelerin vezinleri tespit edilmeye çalışılarak bulunan aruz kalıpları manzumenin üst kısmında belirtilmiştir.
3. Çalışmanın metin kısmında varak ve sayfa numaraları koyu olarak köşeli parantez içinde gösterilmiştir.
4. Özellikle Ahmedî'nin mesnevisinden nüshada bulunmayan fakat anlam ve vezin itibarıyla olması gereken ve metne ilave edilen ibareler köşeli parantez içinde “[ ]” gösterilmiştir.
5. Mesnevilerde yer alan kahramanların isimleri dışında birleşik yapılı sözcükler (-) ile ayrılmıştır.
6. Ahmedî'nin mesnevisinde yazma nüshada kimi sözcüklerin iki farklı şekilde harekeleniği dikkat çekmiştir. Örneğin, *nergis-nerges*, *milk-mülk* vb. Bu tür durumlarda sözcüklerin en yaygın ve sözlükte yer alan kullanımı olan *nergis*, *mülk* şekli dikkate alınarak metin içerisinde bir standart sağlanmaya çalışılmıştır.
7. Ahmedî'nin mesnevisinde yazma nüshada *peydā*, *cüdā*, *ümād*, *şeydā*, *zindegān*, *yek-ser*, *çerāğ*, *nevā*, *fedā* gibi sözcükler sürekli olarak *piyzā*, *cüzā*, *ümz*, *şiydā*, *zindigān*, *yik-ser*, *çirāğ*, *nüvā*, *fidā* şeklinde harekelenmiş olup bu durumda sözcüklerin sözlükte yer alan yazılış ve telaffuzları dikkate alınmıştır.
8. Selmân-ı Sâvecî'nin eserinin çeviri yazılı metni oluşturulurken J. P. Asmussen ve F. Vahman tarafından hazırlanan baskıda şahıs ekleri ve bildirme ekleri sözcüğe birleşik yazıldıysa çeviri yazılı metinde de birleşik, ayrı yazıldıysa çeviri yazılı metinde de (-) ile ayırarak gösterilmiştir.
9. Her iki metinde de sözcükten önce gelen Farsça ön ekler (-) ile ayrılmıştır.
10. Her iki metnin de çeviri yazılı metni hazırlanırken her iki dilin kendi fonetiği dikkate alınmıştır. Ör.: Ahmedî; bahār, nev-bahār, dost, güftār vb. Selmân-ı Sâvecî; behār, nev-behār, düst, goftār vb.

GİRİŞ

Çalışmanın Giriş bölümünde anlatı türlerinden mesnevinin tanımına ve özelliklerine yer verdikten sonra manzum hikâyeciliğin Türk ve Fars edebiyatındaki tarihi süreci hakkında bilgi verilecektir.

Arapça “s n y” üçlü kökünden türemiş mesnevi sözü, bu dilde kendi arasında kafiyeli mısralardan oluşmuş nazım şekli anlamında kullanılmamıştır. Mesnevi, edebiyat terimi olarak ilk defa İran edebiyatında kullanılmış olmakla birlikte bu nazım şeklinin ilk örnekleri Arap edebiyatında görülmektedir. Araplar, kendi arasında kafiyeli beyitlerden oluşan bu nazım şekline *müzdevice*, aruzun recez bahriyle yazıldığı için *recez* ya da çoğul olarak *urcûze* demişlerdir (Ateşten aktaran Ünver, 1986: 430).

İki beyitten başlayarak 10-20 beyte kadar yazılan kısa mesnevilerin yanında binlerce beyit muhteva eden uzun mesneviler de bulunmaktadır. Mesnevilerin çoğunlukla aruzun kısa kalıplarıyla yazılmış olması konu bütünlüğü sağlama ve anlatımın akıcılığı açısından şairlere kolaylık sağlamıştır. Genellikle dinî, tasavvufî, destanî, tarihî, ilmî, mizahî, öğretici konuların anlatılmasında ve çeşitli aşk hikâyelerinin nazma çekilmesinde kullanılan bir nazım şekli olan mesnevinin üç temel özelliği vardır. Bunların ilki vezin birliğidir. Bütün mesneviler tek bir vezinde söylenir. İkincisi vezinlerin, mesnevinin anlam ve muhtevasına göre seçilmesidir. Üçüncü özellik ise içinde gazel ve kaside gibi başka şiir kalıplarına yer verilmemesidir. Ancak bazı mesnevilerde esere gazel ve kaside dahil edilmiş olup tek vezinle yazma kuralına uyulmamıştır (Çiçekler, 2004: 320).

Bazı istisnaları olmakla birlikte mesneviler genellikle giriş, konu ve bitiş bölümlerinden oluşur. Mesnevilerin giriş bölümünde genellikle *besmele*, *tahmîd*, *münâcât*, *na't*, *mirac*, *mucizât*, *medh-i çehâr-yâr*, *methiye*, *sebeb-i telîf*, asıl konunun başladığı kısımda ise *âgâz-ı kitâb*, *matla'-ı kitâb*, *bâb-ı evvel*, *makâle-i ûlâ*, *âgâz-ı dâstân*, *matla'-ı dâstân*, *âgâz-ı kıssa* gibi başlıkların yer aldığı görülmektedir. Sonuç bölümünde de *hatm*, *hitâm*, *tamâm* gibi ifadelerle rastlanmaktadır. Bu kısımda şair, eserin tamamlanması sebebiyle Allah'a hamd ve senâda bulunur, devletinin devamı

için dua eder, şiiri ve şairliğiyle övünür ve eserin bitiş tarihini zikredip okuyucudan hayır dua ister (Çiçekler, 2004: 321).

Mesnevi, gelişme ortamını Fars edebiyatında bulmuştur. Yeni Fars edebiyatının başladığı dönemlerde ise daha çok tercih edilmiştir. Esedî-i Tûsî'nin *Lugât-ı Fûrs* adlı eserinde bugüne kadar muhafaza edilmiş olan müteferrik beyitlere bakılacak olursa Sâ mânîler devrinde mesnevi nazım şeklinin kaside kadar önemli olduğu görülmektedir. Bu devirde yazılan mesneviler arasında özellikle hamasî mesnevileri başta zikretmek gerekmektedir. Farsça ilk hamasî mesnevi 9. yüzyılın sonlarına doğru yazılan Mes'ûd-ı Mervezî'nin *Şâh-nâme*'sidir. Bu yüzyılda yazılmış ikinci mesnevi ise Dakîkî-i Tûsî'nin *Guştâsb-nâme* olarak da bilinen *Şâh-nâme*'sidir. Bu dönemde âşıkâne mesneviler de yazılmıştır. Ebu'l-müeyyed-i Belhî'nin konusunu Kur'ân'ın Yûsuf suresinden alan ilk Farsça *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevisi bu devirde yazılmıştır. Aynı dönemde, öğüt ve nasihat içeren ilk didaktik eserler de mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Nitekim Ebû Şekûr-ı Belhî'nin Sâ mânî hükümdarı Nuh b. Nasr adına yazdığı *Âferîn-nâme* ve Bedî'-i Belhî'nin *Pend-nâme* adlı eseri bu dönemde kaleme alınmıştır (Kartal, 2014: 37, 39).

Gazneliler döneminde ise mesnevi nazım şekliyle birçok eser yazılmasına rağmen yalnızca Firdevsî'nin *Şâh-nâme* adlı eseri, Ayyûkî'nin *Varaka vü Gülşâh*'ı, Unsûrî'nin ise *Vâmık u Azrâ* mesnevisinin bir kısmı günümüze kadar ulaşabilmiştir. Ayrıca Unsûrî'nin o dönemde yazmış olduğu *Hing-but u Sorh-but* ve *Şâdbihr u Âynu'l-Hayât* adlı mesnevileri de vardır (Kartal, 2014: 40,45; Safâ, 2002: 177,178).

Selçuklular devrinde ise mesnevi nazım şekline ilgi giderek artmıştır. Bu dönemde, konu bakımından eski İran'ın efsanevi tarihinden alınan eserler gittikçe azalmış, daha çok halkı eğitip bilgilendirecek didaktik konular, tasavvuf düşüncesi, aşk ve macera hikâyeleri mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Yine bu dönemde mesneviye son şeklini veren Nizâmî'nin yazmış olduğu beş mesnevi ile ilk defa hamse oluşturulmuştur (Kartal, 2014: 45). Fars dilinde hikâyelerin nazım halinde yazılmasında Nizâmî'nin başarısı ve katkısı büyüktür. Yine aynı döneme ait olan Hâkânî-i Şîrvânî'nin Fars edebiyatının ilk manzum seyahatnamesi sayılan *Tuhfetü'l-*

Irâkeyn, Attar'ın *Esrâr-nâme*, *Mantıku't-tayr*, *Îlâhi-nâme*, *Musîbet-nâme* adlı eserleri tasavvufî konulu manzum hikâyelerdir (Çiçekler, 2004: 321,322).

Moğollar ve Timurlular döneminde mesnevilerde destânî konular işlenmiştir. Hamdullah Mustavfî'nin başlangıçtan kendi zamanına kadar İslâm tarihini anlatan *Zafer-nâme*'si, Ahmed-i Tebrîzî'nin Moğol tarihine dair yazdığı *Şehinşâh-nâme*'si, Şerefüddîn Ali Yezdî'nin *Zafer-nâme*'si gibi mesneviler kaleme alınmıştır. Bunların dışında, Hâce Abdulmelik İsmâî'nin *Fütûhu's-selâtîn*'i, Azerî-i Tûsî'nin *Behmen-nâme*'si, Ubeyd-i Zâkânî'nin *Uşşâk-nâme*'si, Selmân-ı Sâvecî'nin *Cemşîd ü Hurşîd*'i ve Assâr-ı Tebrîzî'nin *Mihr ü Müşteri*'si bu dönemde yazılan mesneviler arasındadır (Çiçekler, 2004: 322; Kartal, 2014: 53,56).

Safevîler devrinde İran, Anadolu ve Hindistan'daki din ve devlet büyüklerini konu alan mesnevi yazımı yaygınlaşmıştır. Yine Kaçarlar döneminde de mesnevi nazım şekli yaygın olarak kullanılmış olup Hz. Ali'nin cenklerini anlatan anlatan, padişahların savaşlarını ve fetihlerini konu alan, öğüt içeren çok sayıda mesnevi yazılmıştır (Çiçekler, 2004: 322).

Fars ve Türk edebiyatlarındaki mesneviler arasında tertip, konu ve muhteva bakımından büyük ölçüde benzerlik görülmektedir. Bu, mesnevi nazım şeklinin önce Fars edebiyatında ortaya çıkması ve Türk edebiyatındaki ilk örneklerin bundan büyük ölçüde etkilenmesinin doğal bir sonucudur.

Türklerin daha önce temelini atıp şiirlerinde kullandığı ve “aa bb cc” şeklinde kafiyelendirdiği şiir yapısıyla Arap edebiyatında gördüğü mesnevi formu arasındaki benzerlik bu nazım şeklini kolaylıkla alıp kullanmalarına imkân vermiştir. Hatta kendi edebî geleneğinde olan şiir tarzına benzeyen bu formu Arap ve Fars edebiyatında gören Türk dilli olup da Arapça ve Farsça şiir söyleyen şairler, buna zorluk çekmeden adapte olmuşlar ve sonrasında Arapça ve Farsça çeşitli mesneviler kaleme almışlardır. Ayrıca bu nazım şeklinin gelişip olgunlaşmasında önemli katkılar sağlamışlardır. Her ne kadar Fars edebiyatında tertip bakımından yetkin ilk mesnevi Firdevsî tarafından yazılmışsa da onu tertip, vezin, şekil ve muhteva açısından tekâmüle erdiren Türk asıllı Genceli Nizâmî olmuştur. Aynı şekilde Türk asıllı Emîr Hüsrev-i Dihlevî'nin de Hindistan coğrafyasında kaleme aldığı

mesnevileriyle bu nazım şekline çeşitli yenilikler sağladığı görülmektedir. Ayrıca bu iki şair, Türk, Fars ve Hind asıllı şairler üzerinde etkili olmuş, eserleri örnek olarak alınmış ve birçok benzeri yazılmaya çalışılmıştır. Türklerin, edebî geleneklerinde var olmasından dolayı aşına oldukları mesnevi nazım şekline hiç zorluk çekmeden uyum sağladıkları, ona çeşitli yenilikler getirerek özellikle Anadolu'da verilen örneklerde Türkî libâs giydirdikleri ve kendileştirdikleri görülmektedir (Kartal, 2014: 250, 251).

Bugünkü bilgilere göre Türk edebiyatında yazılan ilk mesnevi, *Kutadgu Bilig*'dir. 10. yüzyıl başlarında *Altun Yaruk* adlı esere Türk şair Sıngu Seli Tutung tarafından ilave edilen *Aç Pars* hikâyesinde de birçok manzum parça yer almaktadır. *Kutadgu Bilig*'den sonra ikinci mesnevi Anadolu'da Yunus Emre tarafından yazılmıştır. *Risâletü'n-nushiyye* adında bir mesnevi kaleme alan Yunus Emre'nin hem Türk tasavvufunda hem de Türk edebiyatında müstesna bir yeri vardır. Bu dönemde Anadolu'da dinî ve tasavvufî konulu eserler kaleme alan müelliflerin başında hiç şüphesiz Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî gelmektedir. Klasik Türk şiirinin oluşumunda özellikle de Farsça olarak kaleme aldığı ve Türk hüviyetini yansıttığı *Mesnevî-i Manevî*'si ile önemli bir konuma sahip olmuştur. Mevlânâ'nın ardından oğlu Sultan Veled'in kaleme aldığı *İbtidâ-nâme*, *Rebâb-nâme* ve *İntihâ-nâme* adlı mesneviler vardır (Kartal, 2014: 245, 264). Bunların dışında, Şeyyad Hamza'nın *Yûsuf u Züleyhâ*'sı, Kutb'un *Hüsrev ü Şîrîn*'i, Gülşehrî'nin *Mantiku't-tayr* çevirisi, Aşık Paşa'nın *Garib-nâme*'si, Hoca Mes'ud'un *Süheyl ü Nevbahâr*'ı, Yûsuf Meddah'ın *Varka vü Gülşâh*'ı Şeyhoğlu Mustafa'nın *Hurşîd-nâme*'si, Ahmedî'nin *İskender-nâme*'si ile *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisi edebiyatımızın değerli örnekleri arasındadır (Ünver, 2004: 323).

15. yüzyılda ise mesnevinin Türk edebiyatında gelişme gösterdiği görülmektedir. Ahmed-i Dâî'nin *Çeng-nâme*'si, Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-necât*'ı, Şeyhî'nin *Hüsrev ü Şîrîn*'i ile *Hâr-nâme*'si, Cem Sultân'ın *Cemşîd ü Hurşîd*'i, Hamdullah Hamdî'nin *Hamse*'si ve Çağatay sahasında Ali Şîr Nevâî'nin *Hamse*'si bu yüzyılın önemli mesnevileri arasındadır (Ünver, 2004: 323).

16. yüzyılda Lâmiî Çelebi ve Taşlıcalı Yahyâ gibi hamse sahibi şairler yetişmiştir. Ayrıca Mesîhî'nin *Şehrengîz*'i, Câfer Çelebi'nin *Heves-nâme*'si, Revânî Çelebi'nin

İşret-nâme'si, Kemalpaşazâde'nin *Yûsuf ile Züleyhâ*'sı, Zâtî'nin *Şem ü Pervâne*'si, Fuzûlî'nin *Leylâ vü Mecnûn*'u ile *Beng ü Bâde*'si, Kara Fazlî'nin *Gül ü Bülbül*'ü ve Hâkânî Mehmed Bey'in *Hilye*'si gibi önemli ve müstakil eserler kaleme alınmıştır (Ünver, 2004: 323).

17. yüzyılda ise Ganîzâde Mehmed Nâdirî ve Nev'îzâde Atâî'nin kaleme aldığı hamseler bulunmaktadır. Ayrıca Nâbî'nin *Hayriyye*'si ve Sâbit'in *Edhem ü Hümâ*'sı da bu yüzyılın önemli mesnevileri arasındadır (Ünver, 2004: 323).

Mesnevi yazımının azaldığı 18. yüzyılda da Şeyh Galib türün, Türk edebiyatındaki en güzel örneği olan *Hüsn ü Aşk*'i kaleme almıştır. Bu dönemde yazılmış diğer bir önemli mesnevi de Sünbülzâde Vehbî'nin *Lutfiyye* adlı eseridir.

1. BÖLÜM

TÜRK VE FARS EDEBİYATINDA YAZILMIŞ CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİLERİ

1.1. Türk Edebiyatında Yazılmış Cemşîd ü Hurşîd Mesnevileri

Türk edebiyatında Cemşîd ü Hurşîd mesnevisini ilk defa XIV. yüzyıl divan şiirinin önemli şairlerinden Ahmedî, ardından Cem Sultan, sonrasında da Abdî ve Hubbî Ayşe Kadın kaleme almıştır (İsen, 1998: 54, 114; Abdulkadiroğlu, 1998: 51; Sungurhan, 2009: 231; Kılıç, 2009: 1136; Balcı, 2007: 500). Âşık Çelebi, tezkiresinde Şeyhî'nin kız kardeşinin oğlu Hümâmî'nin de bir *Cemşîd ü Hurşîd* adlı eseri olduğunu belirtse de bu esere henüz ulaşamamıştır (Kılıç, 2009: 189). Bu çift kahramanlı aşk hikâyesinin her ne kadar ilk örneği İran edebiyatında verilmiş olsa da Türk edebiyatında, İran edebiyatına göre daha çok kaleme alınmıştır. Bu durum, konunun Türk edebiyatında daha çok sevildiğini bir başka deyişle daha çok okunduğunu düşündürmektedir.

1.1.1. Ahmedî'nin Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

Türk edebiyatındaki ilk *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisi Ahmedî'nindir. 16. yy.'da Anadolu sahasında ilk tezkire yazarı olan Sehî Bey, *Heşt Behişt* adlı tezkiresinde *Cemşîd ü Hurşîd*'i Ahmedî'nin kaleme aldığı diğer mesnevisi *İskender-nâme* ile karşılaştırır ve *İskender-nâme*'yi daha başarılı bulur ve tezkiresinde söz konusu mesnevi ile ilgili şu bilgilere vermektedir; *Envâ'-ı fezâyil ile ma'rûf ve asnâf-ı hasâyil ile mevsûf fâzıl-ı cihân ve kâmil-i devrân Penç-genc-i Nizâmî'den İskender-nâme adlu bir kitâbı Sultân Mîr Süleymân adına tercüme idüp Türkîye döndürmüşdür. Bunca ma'ârif ü letâyif ki ol kitâba derc ü hârc eylemişdür degme*

kimseye müyesser olmamışdır. Ve Cemşîd ü Hurşîd adlu bir kitâbı dahi nazm etmişdür. Evet İskender-nâme'de olan ma'rifet ü letâfet anda yokdur (Haz. İsen vd., 2017: 11, 12). Gelibolulu Mustafa Âlî ise Kühü'l-Ahbâr adlı tezkiresinde Sehî Bey'e gönderme yapar: *Sehî Bey kavlince Cemşîd ü Hurşîd adlı bir manzum kitabı dahi vardır. Süleyman Şah'a sunup cevâ'iz-i seniyyesin almıştır* (İsen, 1994: 106). Âlî'nin bu ifadesinden, söz konusu eseri bizzat görmediği ve eserin Emir Süleyman'a sunulduğu anlaşılmaktadır.

Cemşîd ü Hurşîd mesnevisindeki Sultan Mehmed adına yazılmış şiirler her ne kadar eserin I. Mehmed'e sunulduğunu akla getirirse de bu şiirlerin esere sonradan eklenmiş olduğu düşünülmektedir. Çünkü eserin yazıldığı 806/1403-1404 tarihinde I. Mehmed henüz tahta çıkmamıştır.

İlk defa Nihad Sami Banarlı tarafından ilim âlemine tanıtılan *Cemşîd ü Hurşîd*¹ mesnevisi Ahmedî tarafından Emir Süleyman'nın isteği üzerine kaleme alınmış ve 806/1403-1404 yılında tamamlanmıştır (Aksoy, 1993: 342). Eser, tek nüsha olup İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. nr. 921'de kayıtlıdır. Müstakil bir eser olmayan Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi İskender-nâme nüshasının içerisinde 76b - 116b varakları arasında yer almaktadır. Eser, koyu kahverengi meşin ciltli ve şemselidir. 76b'de altın yaldızlı bir çerçeve ve çerçevenin içerisinde lacivert ve yaldızlı nakışlar bulunmaktadır. Çerçeveden sonra ilk sayfadaki cedveller de altın yaldızlıdır. Sonraki sayfalarda bu yaldızlı cedveller bulunmamaktadır. Nesih yazı şekliyle yazılmış, temiz ve okunaklı bir nüshadır. Mesneviyi oluşturan mısralar, dört sütun halinde sağdan sola doğru birbiri ardına kaleme alınmışlardır. Müstensih, *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisini yazdığı kısımda adına yer vermemiştir. Ancak bu eserin müstensihinin de İskender-nâme'yi istinsah eden Nebî b. Resûl b. Yakûb olduğu düşünülmektedir. Çünkü her iki eserin aynı kişinin elinden yazıldığı açıktır. *Cemşîd ü Hurşîd*'in

---

¹ Bu eser üzerine yapılmış çalışmalar: 1.Banarlı NS (1939) *Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-i Al-i Osmân ve Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi* (İstanbul TM, VI, İstanbul). 2.Akalın M (1975) *Ahmedî Cemşîd ü Hurşîd* (Sevinç Matbaası, Ankara). Akalın tarafından yapılan incelemeye İsmail Ünver'in tenkidi vardır: 3.Ünver İ (1977) Ahmedî'nin Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi Üzerine. *Türkoloji Dergisi Ankara C. 7* 171-180.

istinsah tarihi, 847/1443-1444'tür. 4723² beyitten oluşan eser, aruzun mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün kalıbıyla yazılmıştır.

Hikâye, Çin Fağfur'unun oğlu Cemşîd'in rüyasında Rum Kayseri'nin kızı Hurşîd'i görüp ona âşık olmasıyla başlar. Cemşîd'in aşkına ulaşmak için yaşadığı maceraları, karşılaştığı zorlukları ve katıldığı savaşları konu almasıyla devam eder. Bütün zorlukların aşılmasıyla birlikte Cemşîd ile Hurşîd evlenerek muradına erer. Mesnevinin sonunda Cemşîd, Hurşîd'i de yanına alarak Çin'e geri döner ve babasının tahtına oturur.

Eserin kaynağı her ne kadar Selmân-ı Sâvecî'nin aynı adlı eseri olsa da Ahmedî mesnevisinde sıradan bir tercüme yapmamıştır. Selmân'ın 3114 beyit olan mesnevisi, Ahmedî tarafından telif denebilecek bir zenginliğe büründürülerek, gazeller ve musammatlar eklenerek, mesnevinin olay örgüsü içinde yaşanan olaylardan sonra kıssadan hisse maiyetinde küçük öğüt ve tavsiyelerde bulunarak 4723 beyite çıkarılmıştır.

Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisi, Sehî Bey'in belirttiği gibi (Haz. İsen vd., 2017: 11, 12) zayıf bir eser değildir. Hikâye tekniği bakımından önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Anadolu Türkçesinin en eski örneklerinden olan eser, yazıldığı devrin dil açısından zengin ve önemli mesnevilerinden sayılmaktadır (Şentürk, 2002: 76). Bu mesnevide yer yer Nizâmî'nin *Hüsrev ü Şîrîn*'indeki şahsiyetleri, *Leylâ vü Mecnûn*'daki sahneleri, *Vâmık u Azrâ*'daki motifleri görmek mümkündür (Banarlı, 1939: 156,157; Şentürk, 2002: 76). Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde eski Türk destan ve hikayeleriyle de benzerlikler bulunmaktadır. Örneğin; *Köroğlu Destanında*, Köroğlu'nun Hasan Bey'e verdiği üç saç teli, Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde Hurizâd tarafından Cemşîd'e verilmiştir. *Dede Korkud Hikâyesindeki* Kanturalı ile Cemşîd arasında da benzerlikler bulunmaktadır. Kanturalı'nın, Selcen Hatunu almak için başından geçen maceralar, üç tane canavarla savaşması, yılanın bile giremeyeceği ormanda ilerlemesi, büyük bir meydanda savaşması ve bu savaşın köşkten izlenmesi *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisindeki olaylarla benzerlikler

² Eserin içinde yer alan iki musammatta her bir beşlik numaralandırılmıştır.

göstermektedir (Banarlı, 1939: 156,157). Bu çeşitlilik, zenginlik ve akıcılık eserin değerini artırmış, sıradan bir tercüme olmadığını ortaya koymuştur.

1.1.2. Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

Sehî Bey, *Heşt Behişt* adlı tezkiresinde eserin adını *Hurşîd ü Ferahşâd* olarak kaydetmektedir (Haz. İsen vd., 2017: 11, 12). Belîğ ise *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'da, Cem Sultan'ın *Cemşîd ü Hurşîd* adlı mesneviyi babası adına Selmân'dan tercüme ettiğini belirtir (Abdulkadiroğlu, 1998: 51).

Cem Sultan'ın eserinin iki nüshası bulunmaktadır. Bunlardan biri, Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi 1666 numarada kayıtlıdır. Cem Sultan'ın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisini bu nüshaya dayanarak ilk tanıtan Münevver Okur'dur (Okur, 1958: 84). Eserin diğer bir nüshası da Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi 18464 numarada kayıtlıdır. Cem Sultan, eserini 883 / 1478 yılında yazdığını, Safer ayında başlayıp Şaban ayında bitirdiğini, eserin adını *Âyât-ı Uşşâk* koyduğunu, *Cemşîd ü Hurşîd*'in eserin lakabı olduğunu, Selmân'dan tercüme ettiğini ve babası Sultan Mehmed adına kaleme aldığını eserin *Sebeb-i Nazm* ve *Hâtîme* bölümlerinde belirtmektedir (İnce, 2000: 8).

Cem Sultan, eserini yazdığında henüz on dokuz yaşındadır ve mesneviyi yazma sebebiyle ilgili şu sözleri dile getirdiği belirtilmektedir; *Güzel bir bahar gününde eğlenirken gaipten bir ses işitmiş ve bu ses ona aşk konusunu işleyen bir eser yazmasını söylemiştir. Bunun üzerine eserini Selmân'dan tercüme ederek meydana getirmiştir* (İnce, 2000: 14).

Eser, aruzun mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün kalıbıyla yazılmıştır ve 5374 beyittir. Bu mesnevîde, gazel, kasîde, kıt'a, rubâî, tercî-i bend ve murabba nazım biçimiyle yazılmış manzumeler de bulunmaktadır (İnce, 2000: 33).

1.1.3. Abdî'nin Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

Abdî, *Cemşîd ü Hurşîd* adlı mesnevisini 966/1558'da yazmış ve şehzâdeliği sırasında Manisa'da bulunan II. Selim'e sunmuştur. *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin müellif

hattı olan tek yazma nüshası Süleymaniye Ktp. Pertev Paşa 443 numarada kayıtlıdır (Güzelova, 2008: 72).

Sultan Selim'in övgüsünün de yer aldığı sebab-i telif bölümünde Abdî, eserini sultanın emri üzerine altı ay içinde tamamladığını belirtmektedir. Eserin sonunda Farsça bir tarih mesnevinin 966/1558 tarihinde tamamlandığını belirtmektedir (Güzelova, 2008: 74).

Abdî'nin 5940 beyitten oluşan bu mesnevisinde, kaside, kıt'a, rübai tarzında yazılmış manzumelerin dışında besmele, iki tevhid, insan ruhu ve yaradılışıyla ilgili manzume, üç na't, miraciye, dört halifenin övgüsü gibi dinî manzumeler yer almaktadır. Ayrıca şehzâde Selim için on iki methiye bulunmaktadır. Asıl hikaye 594. beyitte başlamaktadır (İnce, 1989: 114, 115). Hikayeden sonra hâtîme'de nasihat yollu beyitler, şem ile micmerin münazarası, yaşlılık ve gençliğin değeri konusunda beyitler yer almaktadır. Şem ile micmerin münazarası Selmân-ı Sâvecî'nin aynı adlı eserinde de bulunmaktadır.

Der-mülâkât-ı nâzım-ı pür-nizâm u nîk-encâm ve medh-i pâdişah-ı gerdûn-ihtişâm başlıklı son kısımda ise eseri ilk olarak Selman'ın yazdığını, fakat kendisinin Türkçe söylediğini belirtir. Kendisini ünlü şairlerle kıyaslayarak bunların eserine hayran kalacaklarını söyleyerek övünür (Güzelova, 2008: 73).

Abdî'nin bu mesnevisi hacim itibarıyla Selmân'ın eserinin iki katıdır. Bu durum, Abdî'nin bazı bölümlerde olayları daha detaylı bir şekilde işlediğinden ileri gelmektedir. Bazı beyitlerin ise Selmân'dan aynen tercüme edildiği göze çarpmaktadır (İnce, 1986: 188-190).

1.1.4. Hubbî Ayşe Kadın'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

Biyografik kaynaklarda yukarıda adları zikredilen kişilerin dışında Hubbî Ayşe Kadın'ın da *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisi olduğu belirtilmektedir.

Kınalızâde Hasan Çelebi tezkiresinde, Hubbî Ayşe Kadın'ın *Hurşîd ü Cemşîd* adlı değerli ve güzel bir kitabı olduğu ve kitabının 3000 beyitten fazla olduğu söylenmektedir (Sungurhan, 2009: 231).

Âşık Çelebi *Meşâ'irü's-şu'arâ* adlı eserinde, *Hurşîd ü Cemşîd* adlı 3000 beyitten fazla gönül süsleyen, güzel ve zarif bir eseri olduğunu söyler. Ayrıca bu tezkirede, mesnevinin içerisinde yer alan örnek beyitlere yer verilmiştir (Kılıç, 2009: 1136).

Katip Çelebi'nin *Keşfü'z-zünûn* adlı eserinde ise, *Türkçe'dir, bu da şiir şeklindedir. Tezkiretü's-şu'arâ'da Hubbî Hatun el-Amasyevî'ye ait olduğu söylenmiştir. Eş-şakaiku'n-nu'mâniye'de ise Mevlâ Lutfibeyzâde'nin yazısı ile bu kitabın 815 yılında ölmüş olan Ahmedî el-Germiyânî'ye ait olduğu belirtilmiştir*, şeklinde bir açıklama yer almaktadır (Balcı, 2007: 500).

Osmanlı Müellifleri'nde, güzel kaside ve gazellerinin yanında 3000 beyit *Hurşîd ü Cemşîd* adlı bir manzumesi olduğu belirtilmektedir (Haz. Yavuz ve Özen, 1972:145). Her ne kadar biyografik kaynaklar Hubbî Ayşe Kadın'a ait böyle bir eserin varlığından bizleri haberdar etse de henüz bu esere ulaşamamıştır.

1.2. Fars Edebiyatında Yazılmış Cemşîd ü Hurşîd Mesnevileri

Cemşîd u Hurşîd mesnevisinin İran edebiyatında ilk defa Selmân-ı Sâvecî tarafından kaleme alındığı bilinmektedir (Aksoy, 1993: 342). Bazı kaynaklar, Selmân'ın dışında Ferruh mahlaslı bir şairinde aynı adlı bir mesnevisi olduğundan söz etmektedir (Tahrânî, 1363: 133; Münzevî, 1351: 2743). Ancak Farsça kaleme alınmış ve günümüze kadar gelebilmiş tek eser bilindiği kadarıyla Selmân'ın mesnevisidir. Sonraki dönemlerde olay örgüsü, karakterlerinin özellikleri ve isimleri benzeyen farklı mesneviler yazılmış olsa da aynı isimle yazılmış başka bir mesneviye şu ana kadar rastlanamamıştır. Bu durum eserin İran edebiyatında pek tercih edilmediğini düşündürmektedir.

1.2.1. Selmân-ı Sâvecî'nin Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

Selmân-ı Sâvecî'nin, 763/1361 yılında Sultan Üveys'in isteği üzerine kaleme almış olduğu çift kahramanlı aşk mesnevisidir ve İran edebiyatında yazılmış ilk *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisi olduğu bilinmektedir (Aksoy, 1993: 342).

Selmân-ı Sâvecî'nin *Cemşîd u Hurşîd* adlı eserinin, *Fihrist-i Nüshahâ-yı Hattî-i Fârisî*'de 21 yazma nüshası olduğu kaydedilmiştir. Bu nüshalardan 14'ünün Tahran'da, 2'sinin Meşhed'te, 2'sinin Kahire'de, 1'inin Paris'te, 1'inin İngiliz Müzesi'nde ve 1'inin de Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde olduğu belirtilmektedir (Münzevî, 1351: 2742, 2743; Emîni, 1996: 22, 23). Ancak Selmân'nın eserinin Türkiye kütüphanelerinde *Fihrist-i Nüshahâ-yı Hattî-i Fârisî*'de belirtilenden daha fazla olduğu görülmüştür. Bu yazmalar:

- Nuruosmaniye Kütüphanesi: 34 Nk 4188/6
- Nuruosmaniye Kütüphanesi: 34 Nk 4189/4
- Nuruosmaniye Kütüphanesi: 34 Nk 4190/5
- Edirne Selimiye Kütüphanesi: 22 Sel 2093
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi : FY. Nr. 442
- Süleymaniye Kütüphanesi: Hüsrev Paşa Nr. 504'te kayıtlıdır.

Bu yazmaların dışında eserin tarafımızdan tespit edilen İran'da yapılmış baskıları vardır. Bunlardan ilki ve en kapsamlı olanı J. P. Asmussen ve F. Vahman tarafından hazırlanan ve 1969 yılında Tahran'da yayınlanan eserdir. Bu eser hazırlanırken Selmân'ın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin Hindistan nüshası (MS. 1243 I. O. 407), 2 tane British Museum nüshası (1. MS. Add. 27134, 2. MS. Or. 7755) ve Kopenhag Saltanat Kütüphanesi nüshası dikkate alınarak tenkitli metni hazırlanmış ve doğru, eksiksiz bir *Cemşîd ü Hurşîd* ortaya konulmaya çalışıldığı görülmüştür (Asmussen ve Vahman, 1969: 182).

İkinci bir baskı ise *Külliyât-ı Selmân-ı Sâvecî, Şerh-i Hal ü Tahkîk Ez Reşîd Yâsimî Bâ Mukademe vü Tashihi Avesta* künyeli eserdir. Bu baskı dikkate alınarak *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin Gülsüm Nezahat Emîni tarafından 1996 yılında yüksek lisans tezi olarak Türkiye Türkçesine tercümesi yapılmıştır (Emîni, 1996: 1). Fakat bu tezde

mesnevinin çeşitli bölümlerinden sadece 969 beytin tercümesi bulunmaktadır. Eserin tamamının neden tercüme edilmediğine dair bir bilgiye çalışmada rastlanamamıştır.

Diğer bir baskı *Külliyât-ı Selmân-ı Sâvecî* adıyla Abbâs Ali Vefâyî tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışma, Selmân'ın *Divân*, *Firâk-nâme* ve *Cemşîd ü Hurşîd* adlı eserlerini ihtivâ etmektedir. Selmân'ın eserleri üzerine yapılmış son baskıdır. Ancak Asmussen ve Vahman tarafından hazırlanan *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin baskısı 3113 beyitten ibaretken Abbâs Ali Vefâyî tarafından hazırlanan baskı 2985 beyitten oluşmaktadır. Asmussen ve Vahman tarafından hazırlanan tenkitli metne göre eksik bir çalışmadır. Vefâyî'nin hazırladığı baskı konusunda Vahid Iydgah'ın yazdığı bir eleştiri yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda, külliyat baskıya hazırlanırken esas nüshaların kullanılmadığı konusu eleştirilmiştir (www.mirasmaktoob.ir, 1392).

Eser, aruzun mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün kalıbı ile yazılmıştır. 3113 beyitten oluşan mesnevi, münâcat, tevhid, na't, mi'râciye ve methiye ile başlayıp sebab-i te'lif kısmıyla devam eder. Eserin hikâye kısmı, *Âgâz-ı Kıssa-i Cemşîd ü Hurşîd* başlığı altında 214. beyitten itibaren başlar. Çift kahramanlı bir aşk hikâyesi olan mesnevide, Çin hükümdarının oğlu Cemşîd'in rüyasında Rum Kayseri'nin kızı Hurşîd'i görüp ona âşık olması, yaşadıkları zorluklar ve hikâyenin kahramanlarının evlilikle biten mutlu sonları anlatılmaktadır.

Selmân, mesnevisinde kendisinden önce bu eserin yazılmadığını, konuyu ilk olarak kendisinin ele aldığını belirtir. Ancak *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin, Firdevsî'nin *Şâhnâme*'sinden, Nizâmî'nin *Hüsrev ü Şîrîn*'i ve *Heft Peyker*'inden, Unsurî'nin *Vâmık u Azrâ* adlı eserinden, Emîr Hüsrev'in *Şîrîn ü Hüsrev*'inden alınan çeşitli efsane ve hikâyelerle zenginleştirilmiş olduğu göze çarpar (Aksoy, 1993: 342). Bunlara ilave olarak Yâsimî ve Tahsin Yazıcı, *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde, Zahîr-i Fâryâbî'nin *Menâhar u Dunâlât* adlı eserinin de etkisi olduğunu belirtmektedir (Yâsimî y.t.y.: 68; Yazıcı, 1980: 460). Ayrıca Jan Rypka, bu mesnevinin *Hüsrev ü Şîrîn*'in başka bir adla yazılmış yeni bir versiyonu olduğunu söyler (Rypka'dan aktaran İnce, 2000: 11). Tarafımızdan hazırlanan çalışma sırasında yukarıda adı geçen eserlerle Selmân'ın mesnevisindeki bazı savaş sahnelerinin, karşılaşılan güçlüklerin, olayların akışının ve mesnevide yer alan karakterlerin fazlasıyla

benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Selmân'ın eserinin zemin metnini oluşturan bu mesnevilerle mukayesesi de başka bir çalışmada ele alınacaktır.

1.2.2. Ferruh'un Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi

Ez-zerîa ilâ Tesânîfi 'ş-şîa adlı eserde Selmân'ın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin dışında Ferruh mahlaslı bir şairin de aynı adlı bir mesnevisi olduğu ve eserin Hacı Muhammed Ağa Nahcivânî Kütüphanesinde nüshasının olduğu belirtilmektedir (Tahrânî, 1363: 133). *Fihrist-i Nüshahâ-yı Hattî-i Fârisî* adlı kaynakta ise Ferruh'un Muhammed Şah devri şairlerinden olup bir *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisi olduğundan söz edilmektedir (Münzevî, 1351: 2743). Dihhudâ'nın *Lugat-nâme*'sinde *Ez-zerîa ilâ Tesânîfi 'ş-şîa* adlı kaynağın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisini Ferruh Zend'e mâl ettiği belirtilmektedir (Dihhudâ, 1346: 136; İnce, 2000: 11).

Yukarıda bahsi geçen esere tarafımızdan ulaşılamamış ve eser görülememiştir. Araştırmalar sonucunda Ferruh'a ait böyle bir eserin varlığının bile tartışıldığı göze çarpmıştır.

2. BÖLÜM

AHMEDÎ VE SELMÂN-I SÂVECÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. Ahmedî'nin Hayatı ve Eserleri

2.1.1. Ahmedî'nin Hayatı

XIV. yüzyıl divan şiirinin önemli şairlerinden biri olan Ahmedî'nin 735/ 1334-35 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Asıl adı İbrâhîm, lakabı Tâceddîn'dir. Babasının adı ise Hızır'dır. Hayatı hakkındaki bilgiler yetersiz ve tutarsızdır. Biyografik eserlerde, Ahmedî'nin Germiyanlı veya Sivaslı olduğuna dair bilgiler verilmişse de Kortantamer, Amasya'da doğmuş olmasını akla daha yatkın bulmaktadır. Eğitimi hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır. Sadece Mısır'a gittiği ve orada Şeyh Ekmeleddîn'in öğrencisi olduğu bilinmektedir (Kartal, 2015: md.n. 23244; Kortantamer, 1993: 1, 30; Kut, 1989: 165).

Ahmedî, eserlerinden anlaşıldığına göre tasavvufî ve dinî ilimlerin yanında tıp, astronomi, astroloji, geometri, felsefe, tarih, mitoloji, belagat, dilbilgisi gibi ilimlere de vakıftır. Mısır'dan Anadolu'ya dönünce bir dönem Aydınöğulları'ndan Ayas Bey'e intisap etmiş, sonra Germiyan Beyi Süleymân Şâh'ın hocası ve müşaviri olmuştur. Sonrasında Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bâyezîd'in hizmetine girmiş, onun mağlubiyeti üzerine Timur'un yanında kalmıştır. Daha sonra Şehzâde Emîr Süleymân ile Edirne sarayında bulunmuş, son olarak Sultân Çelebi Mehmed'e intisap etmiş ve muhtemelen 812/ 1410 yılından hemen sonra seksen yaşlarında Amasya'da vefat etmiştir (Kartal, 2015: md.n. 23244).

Ahmedî, klâsik edebiyatın Anadolu sahasındaki temel taşlarından. Zira yaklaşık bir asır boyunca Türkçe yazan şairlerin büyük bir kısmı onun *Dîvân*'ında yer alan

şiiirlere nazire yazarak yetişmiştir (Şentürk, 2004: 5). *Mecma' u'n-Nezâ'ir*'de yer alan 23 şiirine yaklaşık 134 şair tarafından 249 (Köksal, 2001: 153, 154), *Pervâne Bey Mecmû'ası*'ndaki 16 şiirine ise 371 (Gıynaş, 2014: 21, 22) nazire yazılması, Ahmedî'nin manzumelerinin etkisini göstermektedir. Ahmedî'nin şiirleri arasında sanat kudretini gösterenler kasideler, özellikle de gazellerdir. Dört unsurun karşılıklı olarak sıralanmasına uygun leff ü neşr, taksim, tensikü's-sıfat, tefrik gibi sanatların bir şiirin bütün beyitlerine uygulanmasıyla ortaya çıkan çâr-ender-çâr'ı, hem bir kasidesinde hem de üç gazelinde kullanan, bugünkü bilgilere göre ilk şairdir (Kutlar, 2009: 92, 96).

Klasik şiirin söz ve mana inceliklerini ve süsleyici şiir anlayışını usta bir söyleyişle birleştirmeyi başarmıştır. Şiirlerinin çoğunda XIV. asır Anadolu Türkçesinin halk dilinden kelimelerden oluşan sade ve doğal bir söyleyiş görülmektedir (Banarlı, 1987: 391; Kartal, 2015: md.n. 23244).

Çeşitli konularda kaleme aldığı manzum eserleriyle hem Anadolu sahası Türk dilinin gelişmesine hem de klasik Türk edebiyatının kurulmasına önemli katkılarda bulunmuştur. Türk şiirinde Hoca Dehhânî ile başlayan, devrin içtimâî hayatına dikkat etme ve en önemlilerini şiirde kullanma temayülü Ahmedî'de de kendisini göstermektedir. Ahmedî, kendisinden evvel Anadolu'da şöhret bulan Gülşehrî, Hoca Mes'ûd ve Şeyhoğlu'ndan da etkilenmiştir (Banarlı, 1987: 388, 389). Ahmedî'nin en dikkat çeken yönü; Türkçe'nin Elvân Çelebi, Şeyhoğlu, Gülşehrî gibi şairlerin elinde işlenen aruza uyabilecek kelime ve deyimlerini büyük Fars şairleri gibi mana ve lafız sanatlarıyla tanzim etmede başarılı ilk örnekleri vermesidir (Kartal, 2015: md.n. 23244; Çavuşoğlu, 1982: 37).

Ahmedî; Türkistan ile İran topraklarında Türk asıllı hanedanların şiire ve şaire sempati ile yaklaşp onları desteklemeleriyle ve Türk asıllı şairlerin söyledikleri Farsça şiirlerle gelişerek en olgun seviyesine yükselen klasik İran şiir mektebinin sanat inceliklerini ve yanı sıra bütün ortak İslâm medeniyeti kültürünü, Türk şiirine kuvvetli bir şekilde intikal ettirerek kuruluş döneminde millî bir söyleyiş geleneğinin de temelini atan büyük bir şairdir. Şairin asıl başarısı ise şiirlerine verdiği güzel ses ve ahenktir. O bir yandan bazı şiirlerini kendisinden sonraki dönemlerin sesiyle

söylemeyi başarırken, diğer taraftan bazı şiirleriyle de kendisinden sonraki asırlara ses bırakabilmiştir (Kartal, 2015: md.n. 23244; Banarlı, 1987: 388, 390).

2.1.2. Ahmedî'nin Eserleri

2.1.2.1. Dîvân

Ahmedî'nin sanat bakımından en kıymetli eseri olan *Dîvân*'ında 74 kasîde, 2 tercî-i bend, 6 terkîb-i bend, 1 mersiye, 1 musammat ve 764 gazel bulunmaktadır. *Dîvân*'ında yer alan kasidelerin gazeller gibi kafiye sırasına göre alfabetik dizilmesi dikkat çekmektedir (Levend, 1988: 102).

Yaklaşık 9000 beyitten oluşan *Dîvân*'ın Vatikan Kütüphanesi (Vat. Turco 196) ile Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki (Hamidiye, nr. 1082 m.) nüshaları önemlidir. Ayrıca Ahmedî *Dîvân*'ı, bugün Osmanlı edebiyatı sahasına ait eldeki en eski eser niteliği taşıması bakımından da önemlidir (Kartal, 2015: md.n. 23244; Akün, 1994: 400; Kut, 1989: 165).

2.1.2.2. İskender-nâme

XIV. asırda yazılan mesnevilerin en önemlilerindedir. *İskender-nâme*, divan edebiyatında bu konudaki mesnevilerin ilk ve en başarılı örneğidir. Aynı zamanda Anadolu'da Nizâmî'nin *İskender-nâme*'sine yazılan ilk naziredir. 792/1390'da bitirilen esere, çeşitli nüshalarındaki farklılıklardan hareketle, 812/1410 yılına kadar bazı ilavelerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Emîr Süleymân'a sunulan eserin beyit sayısı bazı nüshalara göre yedi binden az, bazı nüshalara göre ise sekiz binden fazladır (Kut, 1989: 165, 166; Kartal, 2015: md.n. 23244).

Başlangıç bölümü klasik mesnevi anlayışı içerisinde düzenlenen *İskender-nâme*'de, sebep-i te'lîf bölümü yoktur. Ahmedî giriş bölümünden sonra dâstân başlıkları altında İskender'den önceki olaylardan başlayarak, doğu edebiyatının ortak konularından Makedonyalı Büyük İskender'in ölümüne kadar süren savaşlarını ve yolculuklarını anlatmaktadır. Her dâstânda, mukaddime-i dâstân, matla'-ı dâstân ve hâttime-i dâstân olmak üzere üç ana bölüm bulunur. Ahmedî bu ortak konuyu işlerken, hem kendisinden önceki manzum İskender hikâyelerinden hem de bunlar

dışındaki kaynaklardan yararlanmıştır. Yazar konunun seçilişinde ve İskender'le ilgili olayların bazılarında Firdevsî ve Nizâmî'den etkilenmiştir. Bu etkilenme, hiçbir zaman çeviri yahut yakın anlatımla aktarma ölçüsünde değildir. Sadece olayların genel çizgilerinin benzemesi anlamındadır. Ahmedî, eserine edebî bir görünüm kazandırabilmek için İskender'in gönül maceralarına da yer vermiştir. Ahmedî'nin bu mesnevisi vezni, düzeni, değişik konulara yer veriş ve ele aldığı konuların işleniş bakımından İran edebiyatındaki örneklerinden oldukça farklı ve orijinaldir. Çünkü Ahmedî, İslâmî bir ilim ve kültür kitabı mahiyeti verdiği eserinde, İskender'in hayatı ve hareketleri etrafında çeşitli münasebetler düşürerek hemen her konunun içinde veya sonunda devrinin ilim seviyesine göre türlü bilgiler vermiş, dinî, ahlâkî ve hayatî telkinlerde bulunmuştur. Metinde yer yer sanatkârane tasvirler, aşk hikâyeleri ve müstakil şiir parçaları da bulunmakla beraber, şiir ve sanat heyecanından ziyade, bilgi ve kültür hususiyetleri göze çarpmaktadır (Kartal, 2015: md.n. 23244; Kocatürk 1970: 131).

Türkiye'de otuz iki kadar yazma nüshası bilinen *İskender-nâme*'nin yurt dışında da pek çok yazmasının bulunması, eserin ne kadar beğenilip okunduğunu göstermektedir. Özellikle mesnevinin bütün nüshalarında bulunmayan *Mevlid* ve *Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osmân* bölümleri dikkat çekmektedir. Bunlardan 625 beyitten oluşan ve aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün kalıbıyla yazılan Mevlid bölümü, Türk edebiyatının bilinen ilk mevlidlerinden olması bakımından önemlidir. *Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osmân* ise 334 beyit olup yine aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bu bölüm, hem Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna ait önemli bilgiler ihtiva etmesi, hem Türkçe yazılmış ilk Osmanlı tarihi olması, hem de manzum Osmanlı tarihi yazma geleneğini başlatması bakımından önemlidir (Kartal, 2015: md.n. 23244).

2.1.2.3. Cemşîd ü Hurşîd

Bu eserden önceki bölümde ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir.

2.1.2.4. Tervîhu'l-ervâh

Ahmedî'nin tıpla ilgili mesnevisidir. Adı yanlışlıkla *Tefrihu'l-Ervâh* olarak yazılan eser, Emîr Süleymân adına 1403-1410 yılları arasında aruzun mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün kalıbıyla ve sade bir dille kaleme alınmış, daha sonra bazı ilâvelerle birlikte I. Mehmed'e sunulmuştur. Tıbbın muhtelif bahislerine, teşrihe, teşhise ve tedaviye dair geniş bölümler ihtiva eden bu metin, Ahmedî'nin tıp alanındaki yetkinliğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir (Kartal, 2015: md.n. 23244; Kut, 1989: 166).

2.1.2.5. Mirkatü'l-edeb

Ahmedî'nin Arapça-Farsça olarak kaleme aldığı bu manzum lügat, Aydınoğulları'ndan Îsâ Bey'in oğlu Hamza Bey için yazılmıştır. Manzume, Arapça ve Farsça öğrenmek isteyenlere gerekli kelimelerin yanında tıp, heyet, matematik, astronomi, astroloji, fıkıh gibi konularda da belli başlı kelimelerle ıstılahları ihtiva etmektedir (Kut, 1989: 166; Temizel 2002: 217).

Mirkatü'l-edeb, mukaddime ve iki esas bölüme ayrılan tamamı manzum bir metindir. Sadece Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi İhtisas 2524/2'de kayıtlı nüshanın mukaddime kısmı mensur olup diğer nüshaların mukaddimeleri de manzumdur. Mukaddime kısmı 33 beyittir. *Mirkatü'l-edeb*'in birinci bölümü değişik vezinlerle ve farklı uzunluklarda yazılmış 50 kıt'adan oluşmaktadır. Toplam 816 beyittir. Ahmedî, bu kıt'aların birçoğunun sonunda kendini, eserini ve bilgiyi öven sözler söylemiştir. Eserin ikinci bölümü ise biri hâtime olmak üzere 22 kıt'adan müteşekkildir ve toplam 92 beyittir. Bu kısımda ise ebce hesabı ile çarpım tablosu, menfaatlerin paylaşımı, caiz ve caiz olmamanın mahiyeti, koyundan yenmesi haram olan şeyler ve dört kefarete, Ramazan ayında yemek yemenin mubah olması, bağıştan vazgeçilmesine engel durumlar, ayların ilk günleri, mizaçların sayısı ve terkiplerin tanınması, kalıtsal ve bulaşıcı hastalıklar, cisimlerin ve madenlerin ağırlıkları, gezegenler ile burçların sayıları, yedi gezegenin şeref yerleri, ayın doğuş ve batış saatleri, burçların payları, tüm burçlarda güneş miktarının bilinmesi, burçlar, dereceler ve dakikalar, aydınlığın ve güneşin burçlar açısından yeri, tüm zamanlarda ayın yeri, aşere-i mübeşere ile önde gelen peygamberlerin isimleri hakkında bilgi verilmiştir (Kartal, 2015: md.n. 23244).

2.1.2.6. Mîzânü'l-edeb

Aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün kalıbıyla yazılmış Arapça sarf bilgisi kurallarının anlatıldığı 195 beyitten meydana gelen Farsça bir kasidedir (Temizel 2002: 255, 287; Kut, 1989: 166).

Manzume, Allah'a hamd u sena ve Hz. Peygamber'e salât ve selâmdan sonra sarfin tarifi, vezin ve mizan ile mevzunun açıklanmasıyla başlamaktadır. Eserde sarf bilgisi ile ilgili 23 konu yer almaktadır ve her konuya birbirinden farklı uzunlukta en az 2, en fazla 19 beyit ayrılmıştır (Kartal, 2015: md.n. 23244).

2.1.2.7. Mi'yârü'l-edeb

170 beyitten oluşan ve aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün kalıbıyla yazılan *Mi'yârü'l-edeb* Arapça nahiv kurallarının anlatıldığı Farsça bir kasidedir. Eserde, 5 beyitlik Allah'a hamd u sena ve Hz. Peygamber'e salât ve selâm yer almaktadır. Sonra nahiv ilmi, kelime, cümle bilgisi ve kısımları hakkında yazılmış manzume ile nahivle ilgili 29 konu yer almaktadır (Kartal, 2015: md.n. 23244; Temizel 2002: 288-326; Kut, 1989: 166).

Gerek *Mîzânü'l-edeb* gerekse *Mi'yârü'l-edeb*'de Farsça anlatılan mevzular, konuyla ilgili verilen örnek Arapça kelime veya cümlelerle pekiştirilerek açıklanmıştır. Konular anlatılırken zaman zaman beyit veya fasıla cümleleri olarak güzel ahlâkı, çalışmayı ve ilim öğrenmeyi teşvik eden ve gerekli gören bazı nasihatler ve öğrenciye şevk verici bazı iltifatlara da yer verilmiştir (Kartal, 2015: md.n. 23244; Temizel 2002: 288-326).

2.1.2.8. Bedâyi'u's-sihr Fî Sanâyi'i's-Şi'r

Bu eser, Farsça mensur-manzum karışık bir risaledir. Reşîdüddîn-i Vatvât'ın *Hadâ'iku's-Sihr fî-Dekâ'iki's-Şi'r* adlı metninin, edebî sanatlara ait açıklamalarının özetlenip Farsça örneklerinin artırılması suretiyle meydana getirilmiştir (Kut, 1989: 166).

Risalenin başında yer alan Allah'a hamd u sena ve Hz. Peygamber'e salât ve selâmı içeren üç varaklık Arapça mukaddimeden sonra, belâgat, fesahat, meanî ve beyan konularının Farsça olarak anlatıldığı üç varaklık bir giriş kısmı bulunmaktadır. Eserde önce konu başlığı verilmiş ve Farsça olarak açıklaması yapılmıştır. Her konu için seçilen örnekler sırasıyla ayetlerden, hadislerden, Arapça belîğ ve fasih sözlerle Arapça- Farça beyitlerden ve Farsça mensur parçalardan oluşmaktadır. Risalenin tek nüshası, Konya Mevlânâ Müzesi'nde nr. 2540/1'de 1b-71a varakları arasında yer almaktadır (Kartal, 2015: md.n. 23244; Temizel 2002: 38).

Yukarıda bahsi geçenlerin dışında farklı kaynaklarda Ahmedî'nin; *Kasîde-i Sarsarî Şerhi*, *Hayretu'l-Ukalâ* ve *Yûsuf u Züleyhâ* isimli eserleri olduğu belirtilmişse de bunların şimdiye kadar herhangi bir nüshası tespit edilememiştir (Kut, 1989: 165).

2.2. Selmân-ı Sâvecî'nin Hayatı ve Eserleri

2.2.1. Selmân-ı Sâvecî'nin Hayatı

Adı Hâce Cemâluddîn Selmân b. Alâuddîn Muhammed olup Selmân mahlasıyla şiirler yazdı. Tahran'ın 125 km. güneybatısında yer alan Sâve şehrinde dünyaya geldi. Kaynaklarda Selmân'ın doğum tarihiyle ilgili farklı bilgiler bulunmaktadır. Reşid Yasemî, şairin çağdaşlarının doğum ve ölüm tarihlerinden yola çıkarak 709/1309 yılında doğduğunu belirtir (Yâsimî, y.t.y: 9). Zebiullâh Safâ ve Tahsin Yazıcı da Selmân'ın doğum tarihi konusunda Yasemî ile hemfikirdir (Safâ, 2005: 175; Yazıcı, 1980: 458-461). Ancak Edward G. Browne şairin doğum yılının 700/1300 olduğunu belirtmektedir (Browne, 1928: 261). Firâk-nâme adlı mesnevisindeki kayda göre Selmân'ın doğum tarihi 709/1309 olmalıdır (Karaismailoğlu, 2009: 446; Emîni, 1996: 4, 5).

Babası Alâuddîn Muhammed, Tebriz'deki İlhanlılar'ın sarayında maliye işlerinde görevliydi. Selmân ilk eğitimini babasından aldı. Babasının saygınlığı ve şöhreti sayesinde döneminin edebî bilgi ve kaynaklarına hakkıyla vakıf olma fırsatı oldu (Karaismailoğlu, 2009: 446; Emîni, 1996: 5).

Selmân mahlasını kullanan şairin ilk hamisi güçlü vezir Giyâseddîn Muhammed b. Reşîdüddîn Fazlullah olup şairin ünlü masnû kasidesi *Bedâyiü'l-eshâr* onun

hakkındadır. İlhanlı Hükümdarı Ebû Said Bahadır Han'ın ve eşi Dilşâd Hatun'un dikkatini çeken genç şair, İlhanlı Devleti'nin yıkılması üzerine 744/1343'te Bağdat'a gitti. Orada Celâyirli Devleti'nin kurucusu Şeyh Hasan-ı Büzürg ve onunla evlenen Dilşâd Hatun'un sarayında bulundu (Karaismailoğlu, 2009: 446). Dilşâd Hatun, çok cesur, bilgili ve hükümdarın çoğu işinde söz sahibi olduğu gibi, eşi Şeyh Hasan-ı Büzürg üzerindeki etkisi de büyüktü. Bu nedenle Selmân'ı himaye etmesi zor olmadı. Bu durum Selmân'ın hayatını büyük oranda kolaylaştırdı. Kasidelerinde hükümdarı överken Dilşâd Hatun ve kızına da yer vermeyi unutmadı (Yâsimî, y.t.y: 12). Sarayda, melikü'ş-şu'arâ makamına kadar ulaştı. Selmân, aynı zamanda hükümdarın oğlu Üveys'in eğitimiyle de meşgul oldu (Emini, 1996: 6, 7; Karaismailoğlu, 2009: 446).

Şair, Şeyh Hasan-ı Büzürg ve Dilşâd Hatun'un vefatlarından sonra Sultan I. Üveys'in sarayında daha iyi bir konuma geldi. Bu dönemde Nâsır-ı Buhârî, İbn Yemîn-i Tuğrâî, Ubeyd-i Zâkânî ve Hâfız-ı Şîrâzî gibi devrin ünlü şairleriyle görüştü. Sultanla birlikte yaz aylarında Tebriz'de, kış aylarında ise Bağdat'ta bulunuyordu (Karaismailoğlu, 2009: 446).

Selmân, Celâyirli hükümdarlar dışında onların husumeti olan Muzafferîler hanedanından Şah Şücâ'ya da methiyeler yazdı. Üveys'in vefatının (776/1374) ardından onun yerine geçen oğlu Sultan Hüseyin, Muzafferîler hanedanından Şah Şücâ için yazdığı methiye yüzünden Selmân'a yeterince ilgi göstermedi. Şair, yaşının ilerlemiş olmasıyla birlikte, sıtma, göz ve ayak ağrıları gibi hastalıklara yakalandığı için inzivaya çekildi. Bu nedenle hayatının son dönemlerini yalnızlık ve yoksulluk içinde geçirdi. 12 Safer 778/1 Temmuz 1376 tarihinde vefat etti (Emini, 1996: 7-14).

Abdurrahmân Câmî, *Bahâristân*'da fasih bir şair, beliğ bir şiir söyleyicisi olduğunu belirtir. İbarelerindeki akıcılık ve kinayelerindeki dikkatin benzersiz olduğunu söyler (Karaismailoğlu, 2004: 116). Devletşah ise tezkiresinde, Selmân'ın şiirde devrinin önde gelen şairlerinden, faziletli bir kişi olduğunu belirtir (Çev. Lugal, 1977: 312).

Kasidelerini akıcı bir dille yazan Selmân, Menûçihri, Senâî, Evhadüddîn-i Enverî, Hâkânî-i Şîrvânî ve bilhassa Zahîr-i Fâyâybî ile Kemâleddîn-i İsfahânî gibi şairleri örnek almıştır. Ancak lafız ve mana açısından kendi şiirine özellikler kazandırmıştır.

Ayrıca Selmân'ın kasideleri Browne'a göre, tarihî birer kaynaktır. Çünkü şair kasidelerinde önemli tarihî olaylara yer vermiştir (Browne, 1928: 264). Selmân, gazelde de başarılı bir şairdir. Âşıkâne ve ârifâne düşünceleri bir araya getirmiştir (Safâ, 2005: 178). Sa'dî-i Şîrâzî ve Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî'nin takipçisidir (Karaismailoğlu, 2009: 446, 447). Ayrıca şairin gazellerinde, Hâfız'ın etkisi de büyüktür. Her iki şairin pek çok şiirinde vezin, kafiye ve mazmunların aynı olduğu göze çarpar. Selmân'ın terciî ve terkîb-i bendlerinde Sâdî'nin, az sayıdaki rubâilerinde ise Hayyâm'ın etkisi görülmektedir (Emini, 1996: 10).

Selmân, dünya işlerinde canlılara zarar vermemeyi ve eziyet etmemeyi ahlâkî bir değer olarak görmektedir. İnsanlarla uğraşmak yerine yalnızlığı tavsiye etmektedir. Ona göre, fikrin ve ruhun huzuru yalnız kalarak sağlanabilirdi. Dünya işleri, ömrü ziyan etmekten öteye geçemezdi (Emini, 1996: 13; Yâsimî, y.t.y.: 40-43).

2.2.2. Selmân-ı Sâvecî'nin Eserleri

2.2.2.1. Dîvân

Selmân'ın *Dîvân*'ı, kaside, gazel, terci-i bend ve terkîb-i bend, sâkî-nâme, kıta ve rubailerden oluşmaktadır. Kasidelerinin pek azında İlhanlı hanedanına mensup kimseler ile vezirleri ve Muzaferîler'den Şah Şücâ methedilmektedir. Diğer kasidelerini ise hizmetinde bulunduğu Celâyirli hükümdarı Hasan-ı Büzürg, eşi Dilşâd Hatun ile çocukları için kaleme almıştır. Ayrıca *Dîvân*'ında mersiyeler de yer almaktadır (Yazıcı, 1980: 459).

Kasideler *Dîvân*'ın büyük bir bölümünü kapsamaktadır. Özellikle yaşadığı devrin tarihi için önemli olan bu kasidelerde şair, genellikle önce maşuktan bahsedip sonra memduha geçmek geleneğinin tersine, teşbîb ve tegâzülde her ikisini birleştirmek suretiyle bir yenilik yapmıştır (Yazıcı, 1980: 460).

Şairin *Sâkî-nâme*'si de bu *Dîvân*'ın içerisinde yer almaktadır. Bu *Sâkî-nâme*, büyük olasılıkla İran edebiyatında bir dîvân içinde yer alan ilk sâkî-nâmedir (Yazıcı, 1980: 460).

2.2.2.2. Cemşîd ü Hurşîd

Bu eserden önceki bölümde ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir.

2.2.2.3. **Firâk-nâme**

Selmân, *Firâk-nâme* adlı mesnevisinde tarihî bir olayı ele almaktadır. Sultan Üveys, çok sevdiği dostu Bayramşah'ın ölümü üzerine duyduğu acıyı dile getirecek bir eseri Selmân'dan yazmasını ister. Selmân da bunun üzerine *Firâk-nâme* adlı eseri yazar. Eserde, Sultan Üveys ile Hacı Mercan'ın oğlu Bayramşah arasındaki muhabbeti dile getirerek Bayramşah'ın Gilan'da ölümüyle birlikte her ikisi arasındaki ayrılığı anlatır. Mütekârib vezninde kaleme alınan eser 1000 beyit civarındadır (Yaylalı; 2017: 205; Yazıcı, 1980: 460).

Selmân, eserinde edebî sanatlara özellikle teşbih ve istiare sanatına yer vermiş ve adeta bu sanatlarla bir ressam gibi hikâyeyi resmetmiştir. *Firâk-nâme*, Nizâmî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinden de etkiler taşımaktadır (Yaylalı; 2017: 205).

3. BÖLÜM

MESNEVİLERİN DIŞ YAPISI

3.1. Nazım Şekli

Mesnevi kelimesi Arapça “s n y” sülasi (üçlü) kökünden türemiş ve ikişer ikişer anlamına gelen “mesnen” kelimesinin bir nisbet şekli gibi görünmekle beraber Arapçada kullanılmamıştır (Ateş'ten aktaran Kartal, 2010: 554). Edebiyatta her beyti kendi arasında kafiyeli, iki beyitten binlerce beyte kadar uzanan nazım şeklinin adıdır. Beyitlerin ayrı ayrı kafiyeli olması yanında her beytin anlamının kendi içinde tamamlanması ve öteki beyitlere geçmemesi gerekir. Ancak beyitler arasındaki konu birliğine de dikkat edilir. Mesnevi beyitlerinin kafiyeleri bağımsız olduğundan uzun hikayelerin yazılmasına elverişli bir nazım şeklidir. Destanlar, uzun aşk hikayeleri, şehrengizler, didaktik dinî ve ahlakî konular ve ansiklopedik bilgiler veren eserler mesnevi şeklinde yazılmışlardır (İsen vd., 2005: 224; İpekten, 1994: 49).

Mesnevi şeklinin, öteden beri eski İran şiirinden geldiği söylene de, bu nazım şeklinin oluşumu, Arap şiirinin recez nevine dayanmaktadır. Aruzun aynı adı taşıyan bahriyle nazmedilen recez, mısra uzunluğunda ve birbiri ile kafiyeli kısa beyitler halindedir. Umumiyetle kısa olan recezler deveci ezgileri, savaşçıların birbirlerine meydan okumaları, kadınların muhariplere serzenişleri, ninnileri vb. gibi ani ilhamların irticalen ifadesinde kullanılmıştır. El-Ağleb b. Cûşem el-İclî, recezi kaside tipinde dahili planı olan uzun şiirler haline dönüştürmüştür. Bu yeni tip recezler, “urcuze” olarak adlandırılmıştır. Urcuzenin kullanılış sahası Abbasi devrinin başlarından itibaren sınırlandırılarak hikâye, fikra, tasvir, öğretici eserler vb. gibi

bazı mevzulara tahsis edilmiştir. Mesnevi, bu urcuze şiir nevinden doğmuştur (Çetin'den aktaran Kartal, 2010: 554-555).

Mesneviler aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün, mef'ûlü/mefâ'îlü/fe'ûlün, mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün, fe'ûlün/fe'ûlün/fe'ûlün/fe'ûl gibi kısa kalıplarıyla kaleme alınırlar (İsen vd., 2005: 224).

Uzun mesneviler belli bir tertip tarzına göre yazılırlar. Başta çoğunlukla kaside şeklinde tevhit, münacat, Hz. Peygamber ve halifeler için söylenmiş naatlar, kitabın adına yazıldığı padişah ya da devlet adamına bir övgü vardır. Sonra “sebeb-i telif-i kitab” başlığı altında eserin niçin yazıldığı anlatılır. Bu sebepler genellikle bir şair dostun ısrarı veya dostlar toplantısında okunan tanınmış bir şairin kitabı üzerinde açılan bir tartışma sonundaki tekliflerdir (İsen vd., 2005: 224).

Selmân'ın Mesnevisi;

İslamî geleneğe uygun olarak genellikle mesneviler *besmele* ile başlar. Fakat eserinde *besmele*'ye yer vermeyen Selmân, mesnevisine dua ile başlamaktadır. Mesnevisinin ilk iki beyiti şu şekildedir;

İlâhî perde-i pindâr be-g(ü)şây

Der-i gencîne-i esrâr be-g(ü)şây

Tu mâ-râ be-g(ü)zerân ez-mâ'î h'îş

Ki ğayr ez-mâ hicâbî nîst der-pîş (1-2)

Tevhid'in ardından eserde, naat, mi'râc ve Şeyh Üveys Bahadır'a övgü yer almaktadır. Sonrasında *Der İltimas Nemuden* başlığı altında bir sebeb-i telif bölümünün yer aldığı eserde *Âgâz-ı Kıssa-i Cemşîd ü Hurşîd* başlığı ile hikâyeye giriş yapılmıştır. Şair, bu bölüme 214. beyitte başlamaktadır. Selmân, eserin son kısmında *Fi'l-mev'izat* başlığı altında hayata dair tavsiyelere ve öğütlere yer vermiştir. Bu kısmın ardından şem ile micmerin müzarası, pend-name, Selmân'ın yaşlılık dönemini anlattığı ve kitabın tamamlanmasını ele aldığı hatime bölümü, en sonda ise kitabın tamamlandığı yılı gösteren tarih manzumesi yer almaktadır. Mesnevi içerisinde yer yer gazel, kıt'a, rubai ve ferdler de bulunmaktadır.

Mesnevilerin arasına yerleştirilen ve hikayenin kahramanlarının ağızından yazılan gazellerin ilk örnekleri Gaznelilerin ilk döneminde yaşayan XI. asır şairi Ayyûkî'nin *Varka ve Gülşah* adlı eserlerinde görülmüştür. Bu açıdan Ayyukî'nin eserinin mesnevi nazım şeklinin tarihi gelişiminde önemli bir yeri vardır (Kartal, 2014: 44, Yıldız, 2009: 41-44). XIII. yüzyıl Türk asıllı şairlerinden Emîr Hüsrev-i Dihlevî ise *Kırânu's-sa'deyn* adlı mesnevisinde gazelin yanında kasideye de yer vermiştir (Kartal, 2014: 163). Selmân-ı Sâvecî de *Cemşîd ü Hurşîd*'inde gazelin dışında rubai, kıta ve ferd gibi manzumelere yer vermiştir. Türk asıllı şairlerin de mesnevilerinde farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlere görülmektedir. Hatta bu nazım şekillerinin Farsça şiir söyleyen şairlerinkine nazaran daha zengin ve çeşitli olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin; Ahmedî'nin mesnevisinde 68 gazel varken Selmân 42 gazele yer vermiştir. Ayrıca Ahmedî, Selmân'dan farklı olarak rubâi ve ferdlere eserinde yer vermezsen 2 tane musammat ve 8 kıta yazmayı tercih etmiştir. Selmân'ın eserinde ferdlere farklı nazım şekilleriyle mesnevi arasında bağlayıcı bir özelliğe ve bir geçişe sahiptir. Ahmedî ise ferdlere Selmân'ın mesnevisinde üstlendiği bu görevi kullandığı nazım şekillerinin son beyitleriyle yapmıştır.

Selmân'ın mesnevisi, aşağıdaki eserin tamamlandığı tarihi gösteren beyitlerle son bulmaktadır;

*Be-resm-i Hâzret-i Sulţân-ı 'ahd-i Şeyh Üveys
Ki 'ahd-i salţanat-eş bād muttaşıl be-devām*

*Şod in kitāb be-māh-ı cemāziyü's-şānī
Sene şelāş u sittin ü seb'a mi'e temām (3112-3113)*

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Ahmedî, eserinde mesnevilerin belirli tertip esaslarını tam olarak uygulamamıştır. Ahmedî de Selmân gibi eserinde *bessmele*'ye yer vermez ve mesnevisine dua ile başlar.

*İlāhî senden isderüz 'ināyet
Bize rûz eyle tevfik ü hidāyet*

*Yıkık gönlümüzi it künc-i esrâr
Revânumuzı kıl yenbû'-ı envâr (1-2)*

Mesnevilerin giriş bölümünde yer alan tevhid manzumesi, genellikle mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Ancak mesnevi nazım şeklinin dışında kıt'a, kaside ve terci-bend gibi değişik nazım şekillerinin de kullanıldığı görülmektedir (Kartal, 2010: 562). Ahmedî'nin mesnevisinde de kıt'a nazım şekliyle yazılmış tevhid manzumesi bulunmaktadır.

Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde dua bölümünün ardından mesnevilerde az rastlanan kıt'a nazım şekliyle yazılmış müstakil bir tahmid olduğu görülmektedir. Bunların ardından eserde naatlar, I. Mehmed'e medhiyeler³, peygambere övgü ve bu başlık altında mirac hadisesine değindiği beyitler yer almaktadır. Ahmedî, mirac hadisesini Selmân gibi ayrı bir başlık altında ele almamış sadece peygambere övgünün yer aldığı başlığın altında bu hususa da değinmiştir. Sonrasında *Münâzara-i Şem'* başlığı altında dokuz beyitten oluşan bir manzume bulunmaktadır. *Der Sebeb-i Te'lif ve Nazm-ı Kitâb-ı Cemşîd ü Hurşîd* serlevhasından sonra *Âgâz-ı Dâsitân-ı Cemşîd ü Hurşîd* başlığıyla hikâyeye giriş yapılmıştır. Bu bölüme Ahmedî, 416. beyitte başlar. Eserinin giriş kısmını Selmân'a göre daha uzun tutmuştur. Mesnevinin son kısmında şem ile micmerin münazarası, hatime-i kitap ve eserin tamamlandığı yılı gösteren tarih manzumesi yer almaktadır. Eserde, mesnevi nazım şeklinin dışında yer yer gazellerin, musammat ve kıt'aların yer aldığı görülmektedir. Mesnevi içerisindeki gazeller, Cemşîd, Hurşîd, Erganûnsâz, Şekker, Nişâtengiz, Şehnâz ve Bahârefrûz gibi kahramanların ağzından yazılmıştır. Kıt'aların içerisinde ise noktasız harflerle yazılmış *Kıt'a-i Bî-Nukat* başlığı altında bir manzume de bulunmaktadır. Ahmedî, eserini aşağıdaki beyitlerle sonlandırmıştır;

*K'ola cân u gönülün hurrem ü şâd
İdesin Ahmedî'yi hayr ile yâd*

³ Eserin tamamlanış tarihi dikkate alındığı zaman bu başlıkların sonradan eklendiği dikkat çekmektedir.

Sa'âdetle bu nazm irdi be-pâyân

Îlâhî 'âkıbet maḥmūd gerdân (4722-4723)

Aşağıdaki tabloda Ahmedî ve Selmân-ı Sâvecî'nin mesnevi içerisinde yer verdikleri nazım şekilleri ve bu nazım şekillerinin sayıları belirtilmiştir.

Tablo 3.1.

Nazım Şekilleri	Ahmedî	Selmân
Gazel	68	42
Ruba'î	—	18
Ferd	—	15
Kıt'a	8	13
Musammat	2	—

3.2. Vezin

Her edebî sanat eseri, herşeyden önce bir mana taşıyan sesler serisidir. Bazı sanat eserlerinde bu ses uyumunun önemi azaltılmış hatta belirsiz hale getirilmiştir. Fakat fonetik uyum mana için gerekli bir ön şarttır. Birçok sanat eserinde ses unsuru estetik etkinin önemli bir parçasını teşkil etmektedir. Vezin konusunda kaynaklarda çeşitli teoriler de göze çarpmaktadır. Bunlardan başlıcaları grafik, müzikal ve akustiktir. Grafik, adı verilen en eski vezin tipinde uzun ve kısa heceler özel işaretlerle gösterilir. Bunlar vurgulu ve vurgusuz hecelerdir. Grafik vezinle yazan şairler kesinlikle uyulması gereken vezin kalıpları kurarlar. Bu durum eleştirilmekle birlikte kalıbın şiir için gerekli bir araç olduğunu da belirtir. Klasik şiirde kullanılan aruz vezni daha çok grafik adı verilen en eski vezin tipine benzemektedir (Wellek ve Warren, 1983: 207-221).

Aruz ölçüsü, Arapça'nın ses dizgesine uygun olarak hecelerinin uzun ve kısa, kapalı veya açık oluşuna dayanan bir nazım sistemidir (İsen vd., 2005: 222). 8. yüzyılda Arap edebiyatında doğan ve bu yüzyıldan başlayarak Arap şiirinde kullanılan bir şiir ölçüsü olan Aruz, Arap istilaları ile gittikçe geniş alanları kapsayan Arap kültürü ve edebiyatı ile birlikte İran'a, Afganistan'a, Orta Asya ve Hindistan'a kadar yayılmış ve yavaş yavaş bu yöre halklarının edebiyatlarında kullanılmakta olan bütün değişik şiir ölçülerinin yerini almağa başlamıştır. Önce İran edebiyatını etkisi altına alan

aruz, İnan şiirlerinde kazandığı değişikliklerle birlikte diğer edebiyatlara girmiştir. 10. yüzyıldan başlayarak İslam dinini ve kültürünü benimseyen Türklerin edebiyatına da giren bu şiir ölçüsü eskiden beri kullanılmakta olan hece ölçüsü yanında, okumuş ve kültürlü bir halk kesiminin sevdiği, beğendiği, Arap ve İnan şiirlerinden gelen yeni nazım şekillerinde kullandığı bir nazım ölçüsü olmuştur (İpekten, 1994: 117). Mesnevi yazımında çoğunlukla aruzun kısa kalıpları kullanılmıştır.

Selmân'ın Mesnevisi;

Selmân-ı Sâvecî, eserini mü'telife veya müctelibe dairesinden bir bahir (Değirmençay, 2005: 31) olan hezec bahrinin hezec-i müseddes-i mahzûf yani mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün kalıbıyla yazmıştır. Mesnevi içerisinde yer alan manzumelerden 30 tanesi mesnevi ile aynı kalıptadır. Bunun dışında Selmân'ın mesnevisindeki gazel, ruba'i ve kıt'alarda kullanılan 18 farklı kalıp ve kaç kez kullanıldıkları **tablo 3.2.**'de belirtilmiştir. Selmân'ın, incelenen esere göre vezin konusunda Ahmedî'ye göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Eserde tespit edilen aruz kusurları zihaf ve imâle başlıkları altında belirtilecektir. Ayrıca Selmân, çoğunlukla eserinde vezin gereği emir kipinde çekimlenmiş fiillerin ikinci hecesindeki ünlü harfi düşürmüştür. Kimi zaman da bu uygulamayı olumsuzluk ön eki alan fiillerde yapmıştır. Bu hususlar aşağıdaki beyitlerle örneklendirilmiştir;

*Ƙader be-n(i)vişt ber-etraf-ı Őetreş
Ki el-sultân zalla'llāhu fi'l-'arz (140)*

*Gül-ruĥā ber-ĥiz ü be-n(i)şān serv rā ber-tarf-ı cūy
Rūy be-n(ü)māy ü ruĥ-ı gül rā be ĥūn-ı dil be-şūy (1264)*

*Me-n(i)şān ber-der-i ümmid ü me-zen ĥalka-i vaşl
Beh ez-în nist ki ber-ĥizi vü z'în der-güzeri (1528)*

*Şeb-i târi be-rüz āverd Cemşid
Be-şeb be-n(i)vişt tūmāri be-Ĥürşid (1940)*

Be-(y)āmed nāme-i ‘aşkeş be-pāyān
Be-hūn-ı dīde-eş be-n(i)vişt ‘unvān (2104)

Rūz-ı vedā‘eş cān-ı girāmī
Leb-ber-leb-i men be-n(i)hād nermek (2721)

‘Alem ber-māh ser-i sā’ide ez-ḳadr
Sinān-ı nīze hoş be-n(i)ṣeste ber-şadr (2795)

Selmân, kimi zaman da mesnevisinde vezin gereği isim hal eklerinin ve işaret sıfatlarının muhaffefini kullanmayı tercih etmiştir. Örneğin; ez / zi, der in / derin, ki ez in / k’ezin, ez in / z’in, vü ez / v’ez, ez ān / z’ān, ki in / k’in, ki ü / k’ü gibi kullanımları eserde görmek mümkündür.

Ahmedî’nin Mesnevisi;

Ahmedî de mesnevisini Selmân’la aynı kalıpta yani hezec bahrinin mefâ’ilün/mefâ’ilün/fe’ülün kalıbıyla yazmıştır. Ahmedî mesnevisinde, diğer nazım şekilleri için bu kalıbın dışında 7 farklı kalıp kullanılmıştır. Bu durum Selmân’daki kalıp çeşitliliğinin Ahmedî de olmadığını göstermektedir. Bu farklı kalıplar ve kaç kez kullanıldıkları **tablo 3.2.**’de belirtilmiştir. Mesnevi içinde yer alan manzumelerden 23 tanesi mesnevi ile aynı kalıpta yazılmıştır. Ahmedî’nin yaşadığı dönemde yazılan birçok mesnevide görüldüğü gibi *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde de birtakım aruz kusurları mevcuttur. Bu kusurların oranı Selmân’a göre daha çoktur. Beyitlerin büyük bir bölümündeki aruz kusuru hece veya sözcük eksikliğinden ya da fazlalığından kaynaklanmaktadır. Diğer husus ise şairin sıklıkla başvurduğu iki ünlü yan yana geldiği zaman ünlülerden ilkinin düşürmesidir. Bu durum eserdeki akıcılığa kimi zaman sekte vurmuştur. Her ne kadar bu uygulama bir aruz kusuru olarak kabul edilmese de sıklıkla başvurulması şiirdeki ahengi bozmaktadır. Aşağıdaki örnekler bunlardan bazılarıdır;

Sipās u şükr idüben didiler
Ki kutl’olsun ki yāra yār irişdi (4305)

*Var idi bürkede ‘ayn-ı āyātı
Yoğ id’ol ravzanuñ hergiz nebātı (4322)*

*Didi bunı gerek işide Efser
İd’Efser’den anı ma‘lūm Kayşer (4444)*

*Gitd’ol ki cevreden günümüz tīre reng idi
Āyinesi hayātumuzuñ tolu jeng idi (4529)*

*İk’aydan soñra tamdan taşt düşdi
Aru gibi bulara diller üşdi (2700)*

Ahmedî, *Cemşid ü Hurşid* mesnevisinde bu uygulamaya daha çok *ki*’den sonra gelen sözcüklerde başvurmuştur.

*Cevābın k’Efser’uñ Hurşid işitdi
Gülüben sözi dağı dürlü itdi (4462)*

*Senüñ rızkuñ için k’ola müveffer
Yir ü gögi saña kıldı musahhar (139)*

*Benüm bahtımı gör kim bilmezem yār
Bize di adı tā k’olam taleb-kār (553)*

*Neçün dil-tengsin gonca gibi it nüş
Mey-i gül-gün k’ola kaygu-ferāmüş (573)*

*Ne hāşıl k’olmaya bu bir nefes şād
Anı dāde kıoma kim ola yād (708)*

*Nite k’olmış idi Ferhād u Mecnūn
Olup durur bu şeh-zāde diger-gün (748)*

Dilerem varmağa ol mülke destūr

Gerek k'ola mişāl-i Şāh Fağfūr (1056)

Anuñ cādū gözi çün k'itdi efsūn

Melāyik 'aklını k'eyleye mecnūn (1116)

Didi kim bunda olur dīv-i Ekvān

K'irer şerri anuñ tā burc-ı Keyvān (1525)

Didi kim bir gāzel oқыya Şekker

K'işidenün mezākı tola şekker (2447)

Çıķuban encümenden gitdi mehveş

Nücūma k'encümendi didi şeb hoş (2658)

Didi Hurşid şāha k'iy dil-efrūz

Ki zūlfūñdür şeb ü yañaķlaruñ rūz (3898)

Bazı beyitlerde de birbirini takip eden sözcüklerde art arda bu uygulamaya başvurmuştur.

Ne yavuz itdi ata iy cevān-merd

K'an'öldürmek dilersin ḥasret ü derd (1078)

K'an'işidüp felek ḥālin bilevüz

Nedür ser-riştesin anuñ bulavuz (3965)

Tablo 3.2.

Aruz Kalıpları	Ahmedî	Selmân
Müstef'ılün / Müstef'ilün / Müstef'ılün / Müstef'ilün	—	2
Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün	3	3
Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün	—	1

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fâ'ilün	3	—
Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Fe'ülün	—	1
Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün	14	12
Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün	2	7
Müfte'ilün / Fâ'ilün / Müfte'ilün / Fâ'ilün	—	3
Mef'ülü / Fâ'ilâtün / Mef'ülü / Fâ'ilâtün	—	3
Mef'ülü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ülün	6	3
Mef'ülü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün	19	9
Mef'ülü / Mefâ'ilün / Mefâ'ilü / Fe'ül	—	4
Mef'ülü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'al	—	1
Mef'ülü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilün / Fâ' (Fa')	—	4
Mef'ülü / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Fa'	—	1
Mef'ülün / Fâ'ilün / Mefâ'ilün / Fa'	—	1
Fe'ülün / Fe'ülün / Fe'ülün / Fe'ülün	—	1
Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün	—	1
Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün	1	3

3.2.1. Zihaf

Önemli aruz kusurlarından kabul edilen zihafa her iki *Cemşid ü Hurşid* mesnevisinde de çok rastlanmamıştır.

Selmân'ın Mesnevisi;

*Şad nevbet ez-siyāhī-i gerd-i sipāh-ı ū
İn esbhā-yı tevsen-i gīti remīde-end (131)*

*Felek rā goft bordi ey kemān-ğad
Çü ebrū-yı bütān pişānī ez-ğadd (142)*

Mā rā heves in-est ki der-pāy-i tu mīrīm
Ger baht koned yārīm in kem hevesi nīst (898)

Çü şāh-ı Çīn ‘alem be-f(i)rāht ber-bām
Nigūn şod rāyet-i ‘Abbāsī ez-Şām (2378)

Şādī āmed ez-derūn emşeb ki hān cān mī-resed
Cān be-istikbāl şod bīrūn ki cānān mī-resed (2686)

Şod in kitāb be-māh-ı cemāzīyü’ş-sānī
Sene selāş u sittin ü seb‘a mī’te temām (3113)

Ahmedî’nin Mesnevisi;

Diyeydūñ kim uruldı şūr-ı maşşer
Ki işiden ser-ā-sīm ‘oldı yek-ser (3818)

3.2.2. İmâle

Selmân’ın mesnevisinde genellikle *güzel he* ile biten sözcüklerde imâleye rastlanırken Ahmedî’nin eserinde ise çoğunlukla Türkçe fiil, sözcük ve eklerde imâleye başvurulduğu göze çarpmaktadır. Her iki mesnevide tespit edilen imâleli beyitler şu şekilde örneklendirilebilir;

Selmân’ın Mesnevisi;

Piyāde bāyeded reften der-in rāh
Meger kār-et şevved ber-ḥasb-i dil-ḥāh (936)

Be-künc-i ḥalveti dü düst-bā-düst
Nişeste çün dü mağz ender-yekī püst (1716)

Ne-mī-āsūd rüz u şeb ne-mī-ḥoft

Heme ŧeb in suhen bā-bād mī-goft (1757)

*Nihāde sāgar-ı mey dil-ŧikeste
ŧurāhī der-miyān-ı hūn niŧeste (1772)*

*Ber-evrāk-ı semen reyhān hemī-kāŧt
Be-hāme hāl-i hicrān ‘arza mī-dāŧt (2055)*

Ahmedī`nin Mesnevisi;

*Bu yolda ger baña yoldaŧ olasın
Ben ayağ olam u sen baş olasın (998)*

*Ne yire ‘ıŧk irer ise yaħar
Nirede kim ‘imāret bula yıħar (1083)*

*Kimesne çıkamaz ‘ıŧk ile baŧa
Vay ol gönüle kim ‘ıŧka tolaŧa (1084)*

*Eger tağa ağars’anı eridür
Ve ger deryāya iriŧe kurıdur (1086)*

*Varayım sözüni ŧāha diyeyim
Didüğün rāzı öninde koyayım (1127)*

*Eger ol rāz saña keŧf olına
Ne müŧkil varsa gönülde biline (1140)*

*Did’anuñ evvel āħir kıŧsasını
Gönüldegi belā vü gıŧŧasını (2254)*

3.3. Kafiye ve Redif

Kafiye, en az iki mısra sonundaki ses tekrarıdır. Bu ses tekrarının bulunduğu kelimelerin ya kendilerinin ya da anlamlarının farklı olması gerekir. Kafiye, klasik edebiyatta vezin ile birlikte şiirin bulundurulması gereken iki şarttan birisidir. Neyin söylenildiği kadar nasıl söylendiği de önemli olan klasik şiirde kafiye'nin nazım şekillerini belirleyici bir niteliğe hip oluşu ona verilen önemi gösterir. Şiirde ölçüden sonra onun musiki, ses yönünü sağlayan aheng öğelerinin en önemlisi kabul edilir.

Kafiyeden sonra tekrarlanan ek ve kelimelere ise redif adı verilir. Redifler de kafiye gibi aynı şekilde metne ahenk katan öğelerdendir (Saraç, 2013: 257).

Arapça terkip ve sözcüklere fazla yer vermeyen Selmân-ı Sâvecî'nin Arapça-Arapça sözcüklerle oluşturduğu kafiyeler de azdır. Mesnevide Arapça-Arapça (A-A), Farsça-Farsça (F-F) ve Farsça-Arapça (F-A) / Arapça-Farsça (A-F) sözcüklerle yapılmış kafiye ve redifler şu şekilde örneklendirilebilir;

A-A

*Müzeyyen kerd luğf-eş serv-i **kâmet**
Be-ğüsn-i i'tidâl ü isti**kâmet** (34) (Kafiye-i Müessesese)*

*Çü tîr-i ğamze der-yek t̄arfetü'l-**ayn**
Resîd ez-ğ'âbgeh t̄â **kâb-i kavseyn** (96) (Kafiye-i Mukayyede)*

*Merâ yek rûz şâhinşâh-i **âlem**
Çerâğ-i düdmân-i nesl-i **âdem** (173) (Kafiye-i Müessesese)*

*Nihâdem men der-în firûze micmer
Besî zi-enfâs-i müşkîn 'ûd u 'anber (207) (Kafiye-i Mücerrede)*

*Çünîn est ey habîb ahvâl-i **âlem**
Gehî şâdî nümâyed ğâh **mâtem** (2072) (Kafiye-i Müessesese)*

F-F

*Zi-rahmet enbiyâ râ âferîde
Ve'zîşân Muştafâ râ ber-güzîde (65) (Kafiye-i Müreddefe)*

Çü in ‘ālī ḥiṭāb āmed be-gūş-em
Kemer bestend ‘aql u fikr ü hūş-em (192) (Kafiye-i Müreddefe)

Sirişk-i germ rû rā mī-devāned
Be-şıdk-ı dil du‘āyet mī-resāned (1953) (Kafiye-i Müreddefe)

Zi-piş-i Cem dü kebk-i bülbül āvāz
Be-kūh-istān-ı dej kerdend pervāz (1981) (Kafiye-i Müreddefe)

Şifā baḥşende-i dilhā-yı bīmār
Be-rūz ārende-i şebhā-yı tīmār (2060) (Kafiye-i Müreddefe)

Men ü rüy u niğār u āb u mehtāb
Tu pindārī ki nāqşī būd ber-āb (2068) (Kafiye-i Müreddefe)

Kenīzī nīz dārem nām-ı şāhī
Ez-ū bestān güher çendān ki ḥāhī (2187) (Kafiye-i Müreddefe)

Ziyān āver me-şev çün mār zinhār
Ki yābend ez-zebānet merdüm āzār (3063) (Kafiye-i Müreddefe)

A-F / F-A

Ḥarīr ü lāle vü gül rā be-şeb māh
Zi-şun‘-eş dāde ḥüsn-i şıbgatu’llāh (44) (Kafiye-i Müreddefe)

Kelīm ān-cā ki mu‘ciz rā beyān kerd
Deh ü dü çeşme ez-sengi revān kerd (81) (Kafiye-i Müreddefe)

Geh ez-ḥasret nehem men seng ber-dil
Ki dāred yār-ı men der-seng menzil (1963) (Kafiye-i Mücerrede)

Ahmedî, mesnevisinde kafiye konusunda kimi yerde özensiz davranırsa da eserin tamamı dikkate alındığı zaman Arapça-Arapça (A-A), Farsça-Farsça (F-F), Türkçe-Türkçe (T-T), Arapça-Farsça (A-F), Türkçe-Farsça (T-F) ve Türkçe-Arapça (T-A) sözcüklerle yapmış olduğu kafiyelerin esere güzellik ve ahenk kattığı görülmektedir. Mesnevideki kafiye ve redifler aşağıdaki beyitlerle örneklendirilmiştir;

A-A

İlâhî senden isderüz ‘ināyet
Bize rûz eyle tevfik ü hidāyet (1) (Kafiye-i Müessesese)

Yıkuk gönlümüzi it künc-i esrār
Revānumuzı kııl yenbū‘-ı envār (2) (Kafiye-i Müreddefe)

Bize pîşe durur cürm ile ‘işyān
Saña ‘ādet durur ‘afv ile ğufrān (8) (Kafiye-i Müreddefe)

Ma‘ānî eyle idesin bedāyi‘
Ki işiden diye kim zî-şanāyi‘ (399) (Kafiye-i Müessesese)

Hezārān ‘ākil olmuş zülfine kayd
Hezārān cānı itmiş gözleri şayd (1899) (Kafiye-i Mukayyede)

Bu resme eyledi ol rāy u tedbîr
Velikin dahı dürlüyidi taqdîr (3785) (Kafiye-i Müreddefe)

F-F

An’itdün rahmetünden āferīde
Anuñ zıllindedür halk ārāmīde (31) (Kafiye-i Müreddefe)

Yirün yüzi güneşden hūb u rüşen
Sipihrl olmuş idi ser-sebze gül-şen (1431) (Kafiye-i Mücerrede)

Aña Hurşid itdi bir nazār germ

Velî gül gibi kızartdı anı şerm (1904) (Kafiye-i Mukayyede)

Eger mülk ü eger māl ü eger genc

K'anı kesb itmiş olasın be-şad renc (3803) (Kafiye-i Mukayyede)

Dökerdi başları urduqça şemşir

Yürekleri yarardı atıcağ tır (4101) (Kafiye-i Müreddefe)

Sipāh-ı haşm old'andan girizān

Öñinde baş u cānlar berg-i rızān (4112) (Kafiye-i Müreddefe)

T-T

Baňa in'ām kapusın açgıl

Feşahat gevherin dilüme saçgıl (15) (Kafiye-i Mücerrede)

Sözün genci kapusını açayım

Cihāna dürr ü gevherler saçayım (421) (Kafiye-i Mücerrede)

Gidesin hasret ile biz kalavuz

Dege mülk ayruğa çün biz ölevüz (1071) (Kafiye-i Mücerrede)

Ne yire 'ışk irer ise yaħar

Nirede kim 'imāret bula yıħar (1083) (Kafiye-i Mücerrede)

Egerçi yüregümde derd var çok

Ma'a'l-cümle bu yoldan dönmeğim yok (3931) (Kafiye-i Mücerrede)

A-F / F-A

Berāber eyleyen leyl ü nehārı

Getürdi şükr uş faşl-ı bahārı (1420) (Kafiye-i Müreddefe)

Vaţandan müşk gibi olmuşam dūr

Ney-istāndan nite kim nāy mehcūr (3860) (Kafiye-i Müreddefe)

Alup düşmenlerüñden taht ile t̄ac

Melik Mihr̄ac'ı itdi h̄ake muht̄ac (4131) (Kafiye-i Müreddefe)

T-F / F-T

Heves ider gözüm kim göre anı

K'anuñ 'ışkıdur iden zinde c̄anı (4002) (Kusurlu Kafiye)

Ele girmiş idi maşıdı kim var

Sa'adet olmuş id'anuñ ile yār (4296) (Kusurlu Kafiye)

Getürür n̄ame hoş lahun u s̄aza

Ki Ya'kūb'a beřaret-n̄ame yaza (4337) (Kusurlu Kafiye)

T-A / A-T

'Anāřırdan kim ol oddur u pes yil

Şuyile topraş añlasuz ey 'ākil (61) (Kafiye-i Mücerrede)

Didiler dūşde ne gördüñ haber vır

Anı ta'bir eylesün mu'abbir (517) (Kafiye-i Mücerrede)

Ser-ā-ser řāh itd'ol mülke anı

Melik bes Rūm'a döndürdi 'inānı (4127) (Kusurlu Kafiye)

3.4. Dil ve Üslup

Bir şairin ya da yazarın düşüncelerini açıklamak üzere bir dilin kaynaklarından beslenerek kullandığı yöntemler kendisinin üslubunu ortaya koymaktadır. Üslup, ferdî olup kaynağını yazarın mizacından ve tecrübesinden almaktadır. Aynı zamanda üslup, yazarın gizli ve şahsî mitolojisine uzanan ve kendi kendine yeten bir dildir. Bunların yanında, şairin ya da yazarın eserini kaleme alacağı dilde uymak zorunda olduğu belirli şekiller, mazmunlar, edebî sanatlar, kelime hazinesi, hayal dünyası gibi ifade tarzları vardır (Aktaş, 1998: 58; Uğurlu, 2009: 53).

Selmân'ın Mesnevisinde;

Derî Farsçasının resmileşmesiyle birlikte Fars edebiyatının başladığı hususunda İran edebiyat tarihçileri hem fikirdir. Yeni Farsça şiir, şekil ve muhteva bakımından çoğu önemli hususiyetlerini Arap edebiyatından almıştır. Eski ve Orta Farsçanın vezinleri yerine Arap aruzu, eski nazım şekilleri yeride kaside kullanılmaya başlanmıştır. Farsça şiir yazmayı ilk deneyenler Arapça yazıp Farsça konuşan şairlerdi. Bu şairler, Derî Farsçasıyla kaleme aldıkları ilk şiirlerini kaside nazım şekliyle Arapça kasideleri taklit edilerek yazmışlardır. Kaside nazım şeklinden sonra yeni Fars şiirinde kullanılan ikinci nazım şekli ise mesnevidir (Kartal, 2014: 36, 37). Döneminin önemli kaside yazarlarından olan Selmân'ın da kasidedeki ustalığını mesnevilerinde görmek mümkündür. Kaside ve mesnevi nazım şeklinin ilk örneklerini Arap edebiyatından alan Fars şairlerin eserlerindeki Arapça sözcük ve tamlamaların yoğunluğu neredeyse kaçınılmaz olmuştur. Selmân'nın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde yer alan Farsça ve Arapça tamlamalardan bazıları şu şekildedir;

Der-i gencîne-i esrâr (1), âyîne-i ma' nî-nemâ-bâhş (5), hevâ-yı ma' rifet-i kudret (61), ' âlim-i ' ilm-i yakîn (68), şehinşâh-i serîr-i mülk-i levlâk (67), atlas-ı hâzrâ (84), na' lîn-i ruh-ı meh (85), sūy-ı kaşr-ı lā-mekānî (87), berç-ı kâmer (89), raḥîk-ı cām-ı a' ḫīyanāk (98), şem' -i cem' -i enbiyâ (109), şeb-i Qadr-i sa' âdet (125), sâye-i ' inâyet-i yezdân (134), hicâb-ı hücre-i fikr (201), ferr-i devlet-i dārâ-yı ' âlem (211), der-i genc-i suḥen (213).

Örneklerde görüldüğü üzere Selmân'ın mesnevisinde Ahmedi'ye göre zincirleme tamlamaların oranı daha çoktur. Eserin giriş kısmında yoğun olmakla birlikte genelinde de bu tür yapıları görmek mümkündür.

Selmân da mesnevisinde yer yer deyim, atasözü ve atasözü hükmünde kullanımlara yer vermiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir;

- *Başının üzerine topraklar dökülmek.*

Eger vaşl-et ne-bāşed ḥāk ber-ser

Ḥum u ḥummār der-gül mānde yārā (2164)

- *Aklın işi yaratıcının işine karışamaz.*

Hired rā kār bā-kār-i Hudā nist

Kesī rā zehre-i çün ü çerā nist (54)

- *Her işte önce düşünmek gerekir çünkü düşüncesiz işin sonu olmaz.*

Be-her kārī nehost endiše bāyed

Ki bī-endiše kārī ber-ne-(y)āyed (628)

- *Yeryüzüne yazın yağın yağmur gönül yükünden başka bir şey olmaz.*

Zi-bārānī ki tāb-istān be-bāred

Zemī cüz bār-ı dil bārī ne-(y)āred (1131)

- *Ağzı dolu olmak, ciğer kanıyla dolmak.*

Çün gül dehenī zemāne pür-ḥande ne-kerd

Keş bāz be-ḥūn ciğer ākende ne-kerd (2731)

- *Dünya sonsuza dek kimseye kalmaz.*

Çünin būd ey birāder ḥāl-i Cemşīd

Cihān ber-kes ne-ḥāhed mānd cāvīd (3043)

Selmân-ı Sâvecî'nin eserinde kullanılan ikilemeler esere ahenk katmıştır. Kullanılan ikilemelerin oranı Ahmedî'nin mesnevisinde olduğu kadar çok değildir. Bu ikilemelerden bazıları şunlardır;

Zi-püşti-i bād-pā çün bād der-tek

Be-rūmh ān ḥalkahā ber-būd yek yek (2536)

Be-pīrūzī zi-meydān bāz-geštend

Hemān bā-nāy u ney dem-sāz-gešt-end (2538)

Hadîş-i şaydgāh u şîr u Cemşîd
Hikâyet kerd yek yek pîş-i Hürşîd (2566)

Şeb u rûzem çü mâh u mihr der tâb
Ne rûz ârâm mi-gîrem ne şeb h'âb (2083)

Dilem râ dâşten der-bend tâ çend
Birûn âver dil u cân-ı men ez-bend (2340)

Selmân'ın üslubu, 12. ve 13. yüzyıl kaside şairlerinin üslubuna yakındır. Sevgilinin güzelliğini anlatırken, doğayı tasvir ederken sağlam ve akıcı bir dil kullanmaktadır. Mesnevilerin genelinde olduğu gibi bu mesnevinin giriş bölümünde de dil ağırdır. Arapça ve Farsça sözcüklerin yoğun olarak yer aldığı bu bölümlerde edebî sanatların sıkça kullanılmış olması da Selmân'ın eserindeki akıcılığı yer yer ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca eserde şairin yaşadığı dönemin spor oyunları ve savaş sahnelerinin güzel bir şekilde canlandırıldığı, mesnevinin zemin metnini oluşturan *Şah-nâme*, *Hüsrev ü Şîrîn*, *Heft Peyker*, *Vâmık u Azrâ*, *Menâhar u Dunâlât* gibi eserlerden alınmış çeşitli hikâye ve efsânelerle zenginleştirildiği görülmüştür.

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Anadolu Selçukluları döneminde bilim dilinin Arapça, edebiyat dilinin Farsça olduğu bilinmektedir. Beylikler döneminde Türkçe önem kazanmaya başlamakla birlikte, bilim dilinde Arapça sözcüklerin ve terimlerin varlıklarını korudukları, edebiyat dilinde ise belli bir ölçüde de olsa Farsça sözcük ve kuralların kullanıldığı bir gerçektir. Bu yüzden Ahmedî de eserlerinde Arapça, Farsça sözcük ve terimlere yer vermiştir. İşlediği konuyu İran edebiyatı şairlerinden Selmân-ı Sâvecî'den alması, anlatımda İran şiirindeki mazmunlardan yararlanması, Türkçe sözcükleri aruz kalıplarına uydurmada güçlük çekmesi gibi nedenlerden dolayı mesnevide Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalara yer vermiştir (Ünver'den aktaran Uğurlu, 2009: 50).

Arapça ve Farsça sözcüklerle yapılmış tamlamalar eserin genelinde olmakla birlikte giriş bölümünde yani duanın, naatın, I. Mehmed'e yazılmış methiyelerin,

peygambere övgünün olduğu kısımlarda ve mirac hadisesinin ele alındığı beyitlerde daha yoğundur. Bu tamlamalar içerisinde ikiden fazla sözcükle kurulmuş zincirleme tamlamaların sayısı Ahmedî'nin eserinde oldukça azdır. Arapça ve Farsça sözcüklerle oluşturulmuş tamlamalardan bazıları şu şekildedir;

Künc-i esrâr (2)⁴, yenbûc -1 envâr (2), tabc -1 heyülâ (5), bihâr-1 vaḥdet (6), âyîne-i ma^c nâ-nümâ (7), tüşe-i râh (10), menba^c -1 nûr (12), penâh-1 şer^c (29), sulṭân-1 zemân (29), penâh-1 ehl-i îmân (33), rub^c -1 meskûn (35), maṭla^c -1 envâr (36), ḥâliḳ-1 ḥalâyıḳ (48), âh-1 nîm-şeb (51), ḥâşâk-1 ḥâr-1 râh (52), maṭmaḥ-1 nazâr (52), mecmû^c -1 mezâhi (57), c^c ilm-i esmâ (63), rûh-1 nefsanî (65), ḥüsn-i şüret (84), şüret-i ğayb (95), c^c illet-i zam (97), gül-şen-i cennet (100), kârgâh-1 sun^c (104), nidâ-yı mübârek (113), deyr-i muġân (115), evc-i c^c âlî (132), tîr-i każâ (241), in^c âm-1 sa^c âdet (244), hüsrev-i memâlik (263), âfitâb-1 c^c âlem-efrûz (286), te'yîd-i âsumânî (306), şer^c -i i^c tikâd (319), terk-i şüret (357), Serîr-ârâ-yı mülk-i câvidânî (381), sihr-i Bâbil (388).

Dilin, sözvarlığını ortaya koyan ve kültürüne dair önemli ipuçları veren deyimlere de Ahmedî'nin mesnevisinde sıkça rastlanmaktadır. Şair, esere canlılık ve ahenk katmak, anlatımı daha hareketli ve akıcı kılmak adına deyimlere yer vermiştir. Ahmedî'nin eserinde, Türkçe deyimlerin yanında deyim kaynaklı söyleyiş kalıpları da bulunmaktadır. Bu ifadeler, kimi zaman Farsça bir deyimden tercümesi olduğu için kimi zaman da vezin, kafiye endişesiyle Türkçe deyimlerde bazı sözcüklerin Farsça eş anlamlısının kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Mesnevîde tespit edilen deyimlerden bazıları şunlardır;

Hem-dem ol- (233), c^c aḳluñı başuña dirgil- (521), yâdına gel- (535), tehî-dest ol- (666), etegine yapış- (732), yaḳasın çâk it- (752), hoş geç- (1423), dem ur- (1460), cevri eyle- (1656), elden ayakdan düş- (2404), el uzat- (2595), c^c aḳlı derc it- (3264), fâş it- (3331), dil uzat- (3826), şüret getir- (3939), yile vir- (3953), zaḥm ur- (3979), c^c adûya ir- (4052), oda yaḳ- (4052), cân vir- (4069), ele gir- (4296), seyl-i ḥûn-âb dök- (4404), temâşâ eyle- (4496), yil ü şuya tekiye it- (4591).

Ahmedî, mesnevisinde az da olsa atasözü ve atasözü hükmünde söyleyişlere de yer vermiştir. Bunlardan bazıları şöyledir;

⁴ Tamlamaların içinde geçtiği beyit numaraları parantez içinde belirtilmiştir.

- *Denize düşen yılana sarılır.*

Yapışur garķ olan uğrarsa m̄ara
Ol ümm̄ide kim andan bula ç̄are (2596)

- *Dünya kimseye kalmaz.*

İrte gıce elinde dutar l̄ale c̄am-i la‘l
Zir̄a bilür ki kimseye kalmaz bu r̄uziḡar (4186)

Kimesne bunda kalmaz c̄avidānī
Ĥaṭādur sevdügün pes bu cihānı (4598)

- *Dünya gelip geçicidir.*

Bu dünyā kim görürsin bir nefesdür
Ne var ise dahı olmaz hevesdür (707)

Ahmedî, *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde anlatımı daha etkili ve kalıcı kılmak adına ikilemelerden de faydalanmıştır. Hatta çoğu zaman aynı beyit içerisinde birden fazla ikilemeye yer vermiştir. Türk şiirinin önemli ses elemanlarından olan ikilemeler, şiir dilini günlük dile yakınlaştırmaktadır. Mesnevîde ikilemelerin yer aldığı beyitlerde bu yalınlığı ve sadeliği görmek mümkündür. Eser içerisinde tespit edilebilen ikilemelerden bazıları şunlardır;

Mey içen bir bir ol resme ki encüm
Şabāhın encümenden oldılar güm (483)

İdeyim saña ben bir bir hikāyet
Anı kim baña itdiler rivāyet (1050)

Ĥiṭā ḥānı çeriyi düzdi saf saf
Tolu olmuşdı leşger küh saf saf (4523)

Ṭağ oldu reng reng çiçekden irem-mişāl

Bāğ oldu nevc nevc gül ile behişt-vār (4181)

*Çü māh u mihr bir kaç devr itdi
Gice gündüz gelüben girü gitdi (2712)*

*Gice gündüz yog id'anda hūr u h̄āb
Gözinden akar idi seyl-i h̄ūn-āb (2752)*

*Cemāli ay u günden nūrı artuğ
Velikin perdeden ol çıķduğı yok (908)*

*Yüzüñi görelî güne vü aya baķmadum
Kim ay u gün dimāğı zükām ider ü şudā' (2303)*

*Benüm diy'olma māl ü mülke ğarre
Ki yok senüñ arada nīm zerre (3800)*

*Güneşden t̄olu t̄urur yir ü gök nūr
Ne 'ayb añā anı görmez ise kūr (74)*

*Sükün virüp yir ü gögi yaratdı
Senüñçün dürlü ni' metler düritdi (102)*

*Ķamu taķrİR itdi şehr-yāra
Şehüñ yüregi oldu pāre pāre (1144)*

*Peleng ü şİR ü mārı cümle kırdı
Ķıluban püšte püšte oda urdı (1435)*

Ahmedî'nin mesnevisinin yazma nüshasında ümîd, peydā, Hudā, cādū gibi sözcükler ümîz, peyzā, Huzā, cāzū şeklinde yazılmıştır. Eserin geneline bakıldığı zaman bazı sözcüklerin yazımında da tutarsızlıklar mevcuttur. Örneğin; gibi / bigi mülk / milk, benüm / binüm, senüñ / sinüñ, nergis / nerges gibi her iki şekilde harekelenmiş

sözcükler bulunmaktadır. Bu kullanımlar dönemin dil özelliklerinin henüz oturmamış olduğunun kanıtlarındandır. Mesnevide yer yer görülen kullanımlardan biri de *virüpi*, *viripi*, *virpi* ifadesidir. Bu ifadenin yer aldığı beyitlere *vererek* anlamı kazandırmasına rağmen sözcüğün etimolojisine ve görevine dâir bir bilgiye rastlanamamıştır. Ayrıca Ahmedî'nin eserinde kimi zaman Çağatay Türkçesi dil özellikleri de görülmektedir.

Ahmedî ve Selmân'ın eserindeki en önemli farklardan birisi bu bölümde ortaya çıkmaktadır. Selmân'ın sanatlarla bezenmiş, hayal gücünü ve yeteneğini güzel bir şekilde ortaya koyduğu soyut ifadeleri eserdeki dili ağırlaştırmıştır. Çoğu zaman Selmân'ın eserinde olaylar arasındaki bağlantıyı kurmak güçleşmiştir. Şairin bu bölümlerde okuyucuya daha büyük bir sorumluluk yüklediği görülmüştür. Selmân, bahsi geçen kısımlarda olayların anlaşılabilirliğinden çok sanat gücünü ortaya koymayı tercih etmiştir. Ahmedî'nin mesnevisinde ise dil mahallî söyleyişe yakın, akıcı ve sadedir. Şairin sanat endişesi taşımadan, anlaşılır, hareketli, olay örgüsünde herhangi bir kopukluğa neden olabilecek girift ifadelerinin olmadığı dikkat çekmiştir.

3.5. Edebî Sanatlar

Edebî sanatların, edebiyat metinlerinin anlaşılmasında ve yorumlanmasında önemli bir yeri vardır. Selmân'ın mesnevisi Ahmedî'ye göre edebî sanatlar açısından zengindir. Edebî sanatları ustalıkla kullanması Selmân'ın ifade yeteneğindeki gücünü, söz üzerindeki hâkimiyetini ve yaratıcılığını göstermektedir. Ancak edebî sanatların çokluğu kimi zaman Selmân'ın eserindeki akıcılığı ve anlaşılabilirliği engellemiştir. Mesnevide, edebî sanatların yoğun olarak kullanıldığı beyitler arasında anlamsal bağlantıyı kurmanın zor olduğu görülmektedir. Hatta bu konuda Tahsin Yazıcı da Selmân'la ilgili şu sözleri dile getirir: *Kendinden önceki şairlerden Firdevsî, Minûçihri, Senâî, Enverî, Zahir-i Faryâbî ve İsmail-i İsfehânî'nin etkisinde kalmıştır. Hemen hemen bütün mazmunlarını adları geçen bu şairlerden almakla beraber bunları yeni ve daha güzel bir şekilde kullanabilmiştir. Onun en büyük kusuru çok defa manayı edebî sanatlara feda etmiş olmasıdır* (Yazıcı, 1980: 460).

Ahmedî'nin eserinde ise sanat yapma endişesinden uzak, daha sade ve açık anlatım görülmektedir. Klasik edebiyatta birçok mesnevinin giriş kısımları daha süslü ve

sanatlı bir dille kaleme alınırken Ahmedî'nin eserinde sanatlı ve eserin bütününe göre daha ağır bir dile, peygambere övgünün yer aldığı, yine aynı başlık altında mirac hadisesinin bahsedildiği kısımlarda ve I. Mehmed'in övgüsüne yer verdiği bölümlerde rastlanmaktadır. Ahmedî'nin mesnevisindeki sadelik, akıcılık ve canlılık esere samimi bir anlatım kazandırmıştır.

Hem Ahmedî'nin hem de Selmân'ın mesnevisinde edebî sanatlar içinde diğerlerine göre daha çok teşhis-intak ve teşbih sanatının öne plana çıktığı görülmektedir.

3.5.1. Cinas

Selmân'ın ve Ahmedî'nin mesnevisindeki söylenişleri ve yazılışları bir, fakat anlamları ayrı olan sözcüklerin bir arada kullanıldığı beyitlerden bazıları şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

*Çü goftâr-ı melik be-ş(e)nîd Mihrâb
Fürû bârîd müjgâneş zi-mîhr âb (1880)*

*Miyân-ı Şâmiyân ez-şâm tâ rûz
Çü şem^c ez-pây ne-n(i)şest ân dil-efrûz (2429)*

Ahmedî'nin Mesnevisi;

*Sözün tûtiyle bülbülden işitdüm
Girü şahuñ şenâsını iş itdüm (270)*

*Ya hod adın kimesnenden işitse
Taleb itmekligin anuñ iş itse (552)*

*Bugün oynayana bağamazam germ
Ki yüzümden gelür hem yüzüme şerm (4706)*

3.5.2. Hüsn-i Talil

Herhangi bir olayın meydana gelmesini hayali ve güzel bir nedene bağlayarak oluşturululan hüsn-i talil sanatı için her iki mesneviden seçilmiş örnekler şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

Her ân kes rā ki mihr-i dūst bā-cān
Muḳābil nīst çün meh nā-temām-est (2151)

Şeb-i tār-ı men ez-rūy-ı tu rūzest
Şabāḥ-ı 'ıyş ez-zülf-i tu şāmešt (2153)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Çemen ferşine dökmiş ebr lü 'lü'
'Abīr ü 'anber olmuş bāğ tolu (1296)

Müzeyyen oldı reyāḥīn bezendi bāğ-ı çemen
Meger ki bāğa ḥaber geldi yārdan bu gice (2171)

3.5.3. İham

İki ya da ikiden fazla anlamı olan bir sözcüğün bir dize ya da beyit içinde bütün anlamlarını kastederek kullanma sanatı olan iham sanatı için her iki mesneviden seçilmiş örnekler şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

Dıraḥt-ı mīve rā bīn k'ān heme bār
Keşed ez-behr-i rüzī u āḥīr-i kār (337)

Şeb-i Hindū mu'anber zülf ber-best
Zi-cāy-ı ḥ'ışten Hürşīd ber-cest (2204)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Dimāğum tolu sevdādan hevādur
Sefer sevdāyı sürmege devādur (1088)

Niçe kim tağdan çıkardı Hürşid
Varurdu tağ başına rāst Cemşid (2786)

3.5.4. İktibas

Anlamı pekiştirmek amacıyla ayet, hadis ya da bunlardan parçalar alınarak yapılan iktibas sanatı için her iki mesneviden tespit edilen beyitlerden bazıları şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

Be-rānde çarh u bâkî kerde peydā
Zi külli min 'aleyhi f'en ü yebkâ (42)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Saňa irmege bizde tüşe-i rāh
Yiter lā taqneṭū min rahmetu'llāh (10)

3.5.5. İrsal-i Mesel

Bir düşüncüyü pekiştirmek ve daha inandırıcı kılmak adına atasözü ya da atasözü değerinde bir ibareye başvurarak oluşturulan bu edebî sanat için her iki mesneviden alınmış örnekler şöyledir;

Selmân'ın Mesnevisi;

Hired rā kār bā-kār-i Hudā nist
Kesī rā zehre-i çün ü çerā nist (54)

Çünin būd ey birāder hāl-i Cemşid
Cihān ber-kes ne-h'āhed mānd cāvīd (3043)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Bu dünyā kim görürsin bir nefesdür

Ne var ise dahı olmaz hevesdür (707)

*‘Azîmet meşveretsüz toğru gelmez
Ulu iş meşveretsüz hâşıl olmaz (990)*

3.5.6. İstiare

Herhangi bir şeyi kendi adının dışında, türlü yönlerden benzediği başka bir şeyin adıyla anma sanatı olan istiare için seçilmiş örnekler şu şekildedir;

Selmân’ın Mesnevisi;

*Be-pây-ı serv sünbül der-fütâde
Benefşe pîş-i sūsen ser-nihâde (242)*

Ahmedî’nin Mesnevisi;

*Güneş ol fürceden aya bakardı
Velî Zühre gibi anı yağardı (2444)*

3.5.7. İstifham

Sözü, sorulan soruya yanıt isteme amacı gütmekten duyguyu ve anlamı güçlendirmek için soru biçiminde söyleme sanatı olan istifham için her iki mesneviden tespit edilen örneklerden bazıları şu şekildedir;

Selmân’ın Mesnevisi;

*Der-dil-i mâ hâr ğam be-ş(i)kest u ğam der-dil ne-mând
Çî-st yârân çâre-i in derd-i bî-dermân-ı mâ (2313)*

Ahmedî’nin Mesnevisi;

*Gönlüm ne ‘aceb oldısa zülfüne perişân
Kimdür ki bu sevdâya düşüp olmaya tâbih (2206)*

Şabûh içmedi gündüz çemende gül-ruhsâr

Bu nergisüñ gözi nedür humârdan bu gice (2312)

3.5.8. Leff ü Neşr

Bir beyit içindeki ilk mısradan en az iki şeyi söyleyip ikinci mısradan bunlarla ilgili karşılıkların verildiği leff ü neşr sanatının yapıldığı örnek beyitlerden bazıları şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

*Lutfet ve'ger be-yek-dem u kahret be yek-nefes
Bâğ-ı beheşt ü âteş-i düzah fûrûhte (64)*

*Ey âfitâb-ı cür' a-bağşende câm-ı tû
Meh sâkî-i müdâmi-i devr-i müdâm-ı tû*

Ahmedî'nin Mesnevisi;

*Teşne cānum çeşmesinden dudagūñuñ kanmadı
Giderem teşne ciger iy âb-ı hayvân el-vidâ' (3934)*

*İk'âhen kûh u iki baħr-ı emvâc
Biri Cemşid-i Çin ü biri Mihrâc (4076)*

3.5.9. Mübalağa

Bir sözün etkisini güçlendirmek amacıyla bir şeyi ya olamayacağı bir biçimde anlatıp ya da olduğundan pek çok ve pek az göstererek yapılan mübalağa sanatı için örnekler şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

*Be- 'ahd-eş kes ne-būdî der-heme Çin
Ciger hūnîn-ter ez-âhū-yı müşkîn (218)*

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Anuñ hemtāsı yođ ħūr u melekde
Ne anuñ gibi ay u gün felekde (906)

3.5.10. Tecahül-i Arif

Bilinen bir gerçeği, bir nükteye dayanarak bilmiyormuş gibi söylemektir. Bu sanata uygun olarak her iki eserden seçilmiş örnekler şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

Dileş mî-cest ü mî-goft in çe ħâl-est
Hemân ħ`âb-est gūyî yâ ħayâl-est (1097)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Bu yüz midür `aceb yâĥod gül-i ter
Bu kıamet mi ya ĥod servi ya `ar`ar (4551)

3.5.11. Tekrir

Sözün etkisini güçlendirmek amacıyla arka arkaya tekrarlanmış olan sözcüklerin oluşturduğu tekrir sanatına ait örneklerden bazıları şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

Goftem ħayâl-i vaşl-et goftâ be-ĥ`âb bînî
Goftem mişâl-i rûy-et goftâ der-âb bînî (293)

Goftem be-ĥ`âb dîden zülf-et çeğüne bâşed
Goftâ ki ħ`iştên râ der-piç u tâb bînî (294)

Goftem ki rûy u mûy-et be-n(ü)mây tâ be-bînem
Goftâ ki der-dil-i şeb çün âfitâb bînî (295)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Didüm kim gözüne pend it kıoya cân zaĥmını didi
Bu bir cellâddur k'andan kimesneye emân olmaz (716)

Didüm kim gönlümi aldı gözün sevdâsı âl ile
Didi cânuñ dah 'alır saña aşşı ziyân olmaz (717)

Tag oldu reng reng çiçekden irem-mişâl
Bâğ oldu nevc nevc gül ile behişt-vâr (4181)

3.5.12. Telmih

Herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye, inanca işaret etmek ya da onu anımsatmak adına eserlerinde şairlerin sıkça başvurduğu telmih sanatı için her iki eserden tespit edilen örnek beyitlerden bazıları şunlardır;

Selmân'ın Mesnevisi;

Be-Şîrîn hânde goft ey hüsrev-i Çîn
Girifte küh çün Ferhâd-ı miskîn (1302)

Çün ser-i çâh-ı belâ bâz şeved ber-Ya' kûb
Hâl-i pîrâhen-i Yûsuf heme pûşide ne-bûd (2927)

Bâş tâ dest dehed devlet-i eyyâm-ı vişâl
Büy-ı pîrâheneş ez-Mısr be-Ken'ân be-şinûd (2928)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Gözinde sihr-i Hârût âşikâre
Zenehdânında Yûsuf çâhı peydâ (1356)

Anuñ çün kışş-a-i Yûsuf hasendür
Ki Ya' kûb' uñ işi derd ü hazandur (1676)

Zülfüñ koşusu nireye kim ire orada
Cân virür ölülere nite kim dem-i 'İsî (2215)

3.5.13. Teşbih

Aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden güçsüz durumda olanın nitelikçe daha üstün olana benzetilerek yapılan teşbih sanatı için her iki eserden tespit edilen örneklerden bazıları şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

*‘İzâr-ı rüşen-i Hürşîd ‘Āzrâ
Müzeyyen kon be nazmî çün Süreyyâ (188)*

*‘İzâr-ı ü hattî ber-gül keşîde
Hadîs-eş perde-i şekker derîde (234)*

*Çü gül handân leb ü dilşâd bûdem
Zi-her bârî çü serv âzâd bûdem (3094)*

*Ķadem ham şod zi-Ķadd-i ham çe hîzed
Ķadeh çün ham şeved âbeş be-rîzed (3106)*

Ahmedî'nin Mesnevisi;

*Şehûñ ĶulaĶına irdi bu Ķışşa
Eritdi şem‘ gibi anı Ķuşşa (1061)*

*Bezendi girü çetr-i Süleymân gibi çemen
Dāvūd lehçe bûlbûli gül ‘ışkı Ķıldı zâr (4183)*

*Nâfe-i müşk gibi oldı muţayyeb gül-zâr
Micmere şaldı meger ‘ūd ile ‘anber nergis (4201)*

*Yüzi gül gibi şoldı anuñ ol dem
Benefşe bigi oldı Ķâmeti ham (4455)*

3.5.14. Teşhis ve İntak

İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıkları, düşünen, duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek yani kişileştirmektir. Bu edebî sanat için her iki mesneviden seçilmiş örnekler şunlardır;

Selmân'ın Mesnevisi;

Ez-ser-i germî cevâbeş dâd şem'
Goft tâ key serzeniş kerden merâ (1191)

Dil çü der-mihrâb-ı ebrû çeşm-i mestet dîd goft
Ķâfir-i ser-mest der mihrâb bîn çün hoft est (1383)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Didi aña ciger sūzıyla micmer
Bu bî-ma' nî sözi terk it birâder (4667)

3.5.15. Tezad

İki düşünce, duygu ve hayal arasında birbirine karşıt olan nitelikleri bir arada söyleme sanatı olan tezad için her iki eserden seçilen örnekler şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisi;

Yekî ħ'âher şod u dîger birâder
Yekî geştend bā-hem āb u āzer (730)

Ahmedî'nin Mesnevisi;

Oradan burc-ı mihre irdi Mihrâb
Yürek āteş tolu vü gözleri āb (1910)

4. BÖLÜM

4. MESNEVİLERİN İÇ YAPISI

4.1. Olay⁵

Kudretli Çin hakanı Fagfûr⁶'un Cemşîd adında bir oğlu olur. Eğlenceye ve içki meclislerine düşkün olan Cemşîd, cömerttir. Aynı zamanda ayı, güneşi kışkandıracak kadar güzeldir. Hünerli bir savaşçı ve güzel söz söylemede ustadır. Bir gün Cemşîd yeşillikler arasında bir eğlence meclisi düzenler ve sabaha kadar eğlenir. Cemşîd içtiği şarabın etkisiyle uyuyakalır. Rüyasında bir gül bahçesi ve bu bahçedeki sarayın içinde çok güzel bir kız görür. Uyandığında kızını göremeyen Cemşîd üzüntüsünden ağlamaya başlar. Çevresindekiler onu sakinleştirmeye çalışırlar fakat bunu başaramazlar.

Şehzade gül, bülbül, lale, menekşe, sümbül, nergis ve serviyle dertleşir. Fakat onların tavsiyeleri de işe yaramaz. Bahar mevsimi geldiğinde, Cemşîd'in içindeki aşk gittikçe büyür. Cemşîd, tacı ve tahtı terk edip mecnun gibi dolaşmaya başlar. Cemşîd'in bu halini görenler, babası Fagfûr'a ve annesi Hümayûn'a haber verirler. Fagfûr ve Hümayûn Cemşîd'in haline çok üzülürler ve onu görmek, dertine çare bulmak için onun bulunduğu bağ köşküne gitmek üzere yola çıkarlar. On gün sürecek olan bu yolu iki günde katedip Cemşîd'e ulaşırlar⁷.

Cemşîd'in halini gören Fagfûr ve Hümayûn oğullarının aşk derdiyle yandığını anlayıp bu dertten kurtarmak için çare ararlar. Çin'deki bütün güzelleri toplayıp bu

---

⁵ Bu bölümde, hikâyenin içeriği Ahmedî'nin eseri dikkate alınarak yazılmış olup Selmân'ın eserindeki farklılıklar dipnotlarda belirtilmiştir.

⁶ Selmân'ın mesnevisinde, Çin hakanının adı altı yerde *Şapûr* olarak geçmektedir. Selmân, eserinde *Çin ülkesinde ona Fagfûr deseler de o aslında Şapûr'dur* diye bu ünvan konusunu eserinin 222. beyitinde vurgulamaktadır.

⁷ Selmân'ın eserinde, on günlük yolu iki günde katedmek bahsinden ve bağ köşkünden söz edilmez.

güzelleri tek tek Cemşîd'e göstermeye karar verirler. Dört bir yana haber salınır ve Çin'deki güzeller eğlenceye çağırılır. Fagfûr'un amacı, bu güzellerden birini Cemşîd'e beğendirip onu bu dertten kurtarmaktır. Fakat Cemşîd bu güzellerden hiç birini beğenmez ve babasına bu güzellerden hiçbirine meyletmediğini belirtir. Fagfûr ve Hümayûn, Cemşîd'e bu aşktan vazgeçmesi için nasihatler verse de oğulları onları dinlemez. Bunun üzerine Fagfûr ve Hümayûn, ülkenin bütün hekimlerini Cemşîd'in derdine çare bulması için çağırır. Gelen hekimlerin verdiği ilaçlar da Cemşîd'e fayda etmez⁸.

Cemşîd'in Mihrâb adında bir dostu vardır. Mihrâb, tüccar olduğu için başta Mısır, Şam, Maçin, Rum ve Çin olmak üzere pek çok ülkeyi görmüştür. Cemşîd, bu çaresiz derdini aynı zamanda hünerli bir nakkaş, ressam ve bilge kişi olan Mihrâb'a anlatır. Mihrâb, Cemşîd'in tarif ettiği güzeller güzeli kızın daha önce kendisine Çin ipeği ve mücevherler götürdüğü Rum Kayser'inin kızı Hurşîd olabileceğini düşünür. Bunun üzerine Mihrâb, daha önce gördüğü ve suretini çizdiği Hurşîd'in resmini Cemşîd'e gösterir. Cemşîd, rüyasında görüp aşık olduğu güzelin bu kız olduğunu görür ve çok mutlu olur⁹.

Melik, âşık olduğu kızın Rum diyarında olduğunu öğrenir öğrenmez Rum'a gitmeyi düşünüp Mihrâb'ın kendisine yardım etmesini ister. Mihrâb, Cemşîd'e bu yolun zorluğundan, sıkıntılarından bahsedip "Eğer baban, Kayser'e mücevherler ve hediyeler gönderip kızını sana isterse bu iş hiç sıkıntı çekilmeden halledilir. Zira para ile her iş çözülür" der¹⁰. Ancak Cemşîd, Mihrâb'ın bu söylediklerini kabul etmez ve Rum diyarına gidebilmek için Fagfûr'dan ve Hümayûn'dan izin almak ister¹¹. Cemşîd, içinde bulunduğu durumu önce babasına anlatır. Fagfûr bu duruma çok sinirlenir. Bir sevda uğruna tacını ve tahtını bırakmaması gerektiğini söyleyerek izin vermez. Ancak Cemşîd'in vazgeçmeye niyeti yoktur. Sonra da gözleri yaşlı bir şekilde annesinin yanına giden Cemşîd, babasından izin alması için annesine

---

⁸ Selmân'ın eserinde, Fagfûr ve Hümayûn'un, Cemşîd'in derdine deva bulmak için ülkenin bütün hekimlerini çağırması ve bu hekimlerin Cemşîd'e ilaç hazırlaması yoktur.

⁹ Selmân'ın eserinde, resmi gören Cemşîd, eğilip resmin üzerindeki güzelin elini ve ayağını öpmeye başlar.

¹⁰ Selmân'ın mesnevisinde, Mihrâb, Cemşîd'e sadece bu yolun sıkıntı ve zorluklarından bahsedip bu yolculuktan vazgeçmesi için öğüt vermektedir. Cemşîd'e, babasının Rum Kayser'ine hediyeler ve mücevherler göndererek kızını istemesini öğütlenmez.

¹¹ Selmân'ın eserinde, Cemşîd, babasına bir elçi göndererek Rum'a gitmek için izin ister.

yalvarır. Oğlunun sıkıntılarını duyan ve aşk yüzünden ziyan olacağından korkan Hümayûn durumu bir kez daha Fagfûr'a açar. Fagfûr, oğlunun gitmesini istemese de bu yolculuğa izin verir.

Cemşîd, babasından izin aldıktan sonra yolculuk için hazırlık yapar. Üç yüz hizmetçi, üç yüz gül yüzlü cariye, katırların taşıdığı yedi sandık mücevher, yüz bin altın ve lal, on yük Çin miski ve amber, bin katırla bin güzel at, on bilge kişi ve on bin askeri de yanına alarak yola çıkar¹². Hümayûn gözü yaşlı bir şekilde kafilayla beraber iki menzil gittikten sonra kafilayı uğurlayıp döner. Kafîle ilerlerken karşılarına sağa ve sola ayrılan iki yol çıkar. Cemşîd, Mihrâb'a hangi yoldan gitmeleri gerektiğini sorar. Mihrâb her iki yolun da Rum'a gittiğini; ancak sağdaki yolun bir yıl sürecek güvenli ve nimetlerle dolu bir yol olduğunu, soldaki yolun ise üç ay¹³ sürecek bir yol olduğunu ama tehlikelerle dolu olduğunu söyler. Cemşîd, hemen Rum ülkesine varmak istediği için ejderhaların ve devlerin olduğu tehlikelerle dolu olan soldaki kısa yolu seçer. Soldaki yoldan yedi gün boyunca ilerlerler ve sekizinci gün konaklamak için gül, nesrin, reyhan ve hoş sesli kuşlarla dolu bir yerde dururlar¹⁴. "Cemşîd, etrafı dolaşırken uzaktan bir bahçe görür, bahçenin duvarına yaklaşır bakınca içinde suyu âb-ı hayata ya da Kevser'e benzeyen bir çeşme görür. O suyun içinde de gül gibi bir kızın yıkanmakta olduğunu görür. Bu kıza hayran kalır¹⁵."

Cemşîd, buldukları bu yerin neresi olduğunu Mihrâb'a sorar. Mihrâb, buranın periler diyarı olduğunu ve Hurizâd¹⁶ adında bir sultanı olduğunu, burada uçan kuşların da peri olduğunu söyler. Cemşîd, hizmetçilerinden eğlence meclisi hazırlamasını ister. Hurizâd, düzenlenen bu eğlenceden haberdâr olur. Hurizâd için

---

¹² Selmân'ın mesnevisinde, Cemşîd'in yanına aldığı yasemin yüzlü üç yüz hizmetçi ve peri yüzlü sayısız cariyeden, Çin ipeği yüklü, bayrak, davul ve çanlarla süslenmiş bin deveden, para, hazine ve silah yüklü bin katırdan ve ileri görüşlü, akıllı kimselerden yüz tanesini kendinden önce Rum'a göndermesinden söz edilmektedir.

¹³ Selmân'ın eserinde sol taraftan Rum'a giden tehlikelerle dolu olan yolun dört ay sürdüğü belirtilmektedir.

¹⁴ Selmân'ın mesnevisinde, kâfilenin ilk konakladıkları yer olan periler diyarına ne kadar sürede vardıklarına dâir bir bilgi yoktur.

¹⁵ Tırnak içerisinde iki cümle ile özetlediğimiz ve Ahmedî'nin eserinde 25 beyit boyunca devam eden bu kısma Selmân'ın eserinde hiç yer verilmemiştir. Selmân'ın eserinde, konaklayacakları bu güzel yerin periler sarayı olduğu belirtilerek ve bu sarayda kurulan eğlence meclisi anlatılarak hikâyeye devam edilir.

¹⁶ Selmân'ın mesnevisinde periler diyarının sultanının adı Cevrâd'dır.

ağaç üzerine bir taht kurulur ve buradan Cemşîd'in meclisini seyrederek. Cemşîd'i görünce hayran kalır ve onun kendisine layık bir sevgili olduğunu gönlünden geçirirse de periyle bir insanın beraber olmasının yanlış olduğunu düşünür. Cemşîd'in meclisinde içkiler içilir, mutripler çalıp söylerler. Hurizâd, veziri olan Nazperverd'i Cemşîd'e gönderip şahı sarayına davet etmesini ister. Cemşîd, Nazperverd yanından ayrıldıktan sonra¹⁷ Mihrâb'a Hurizâd'ın davetine katılıp katılmayacakları konusundaki fikrini sorar. Mihrâb da bu teklifi kabul etmeleri gerektiğini söyler. Bunun üzerine Melik, Hurizâd'ın davetini kabul eder. Hurizâd'ın güzel sarayında gösterişli bir meclis kurulur. Hurizâd, tahtına Cemşîd ile beraber oturur; tıpkı Süleyman ile Belkıs gibi. Hurizâd, Cemşîd'e yolculuğunun sebebini sorar ve Cemşîd'in aşkını öğrenince yolculuğunun bundan sonraki kısmında karşılaşılabilecek tehlikeleri ve güçlükleri anlatır. Cemşîd, kararlı olduğunu ifade ederek yolda karşılaşılabilecek tehlikelerden korkmadığını, sevgilisi için her güçlüğe katlanmaya hazır olduğunu söyler. Yola çıkacağı sırada Hurizâd, Cemşîd'e iki kutu mücevher ve saçından üç tane misk kokulu tel verir. Ne zaman sıkıntıya düşerse bu üç saç telinden birini yakmasını söyler. Hurizâd, yanan saçın kokusunun kendisine ulaşması halinde darda kalan Cemşîd'e yardım edebileceğini de bildirir¹⁸. Cemşîd ve kafilesi ertesi gün yola çıkarlar. Yolculuk sırasında geçtiği diyarlarda insana hiç rastlamaz. Bu yol kan dökücü aslanlarla ve yılanlarla dolu bir yoldur. Bu varlıklarla mücadele edip yoluna devam eden Cemşîd'in karşısına ağzından ateşler saçan bir cadı çıkar.

Sonrasında Cemşîd ve beraberindekilerin karşısına kuşun bile üzerinde kanat çırpamadığı ateşten bir deniz çıkar. Cemşîd bu durumdan kurtulmak için Hurizâd'ın verdiği saçlardan birini yakar. Hurizâd, Cemşîd'in yardımına ihtiyaç duyduğunu saç telinin kokusundan anlar ve Cemşîd'e yardım için bir peri ordusu gönderir. Peri ordusunun yardımıyla cadının yaptığı sihir bozulur. Cemşîd ve beraberindekiler ateş denizini geçerler¹⁹. Yolculuğuna devam eden Cemşîd'in ve ordusunun bu defa da karşısına Mukîlâ²⁰ adında büyük bir dağ çıkar. Bu dağın bulunduğu bölge

¹⁷ Selmân'ın mesnevisinde Cemşîd, Nazperverd'in ilk gelişinde onunla birlikte Hurizâd'ın sarayına gider.

¹⁸ Yanan saç telinin kokusuna yapılan vurgu Selmân'ın mesnevisinde yoktur.

¹⁹ Selmân'ın eserinde, periler diyarından ayrılan Cemşîd ve beraberindekilerin karşısına çıkan cadıdan, bu cadının yaptığı sihir, ateş denizinden ve bu ateş denizini Hurizâd'ın verdiği saç tellerinden birini yakarak periler ordusunun yardımına gelmesiyle geçtiğinden söz edilmez.

²⁰ Selmân'ın mesnevisinde dağın ismi Sukîlâ'dır.

kaplanların, devlerin ve ejderhaların yaşadığı yerdir. Mihrâb, bu bölgenin çok tehlikeli olduğunu ve dönmeleri gerektiğini Cemşîd'e ısrarla anlatır. Cemşîd'in vaz geçmeye niyeti yoktur. Karşılarna gözleri meşale gibi olan ve hiç kimsenin elinden kurtulamadığı bir ejderha çıkar. Cemşîd, o ejderha ile savaşır ve galip gelir. O dağda ne kadar, aslan, kaplan ve yılan varsa hepsini öldürür. İki gün içinde bu dağın olduğu bölgeyi geçip bir sahraya varırlar²¹. Burada iki gün dinlenip eğlendikten sonra tekrar yola devam ederler.

Cemşîd ve beraberindekiler duvarları çelikten olan büyük bir şehre varırlar. Mihrâb'dan bu şehrin devler ülkesi olduğunu, Ekvân adında bir devin şehri olduğunu öğrenir. Mihrâb, Cemşîd'i buradan gizlice geçelim diye uyarmasına rağmen Cemşîd, ordusuna düşmana nisan yağmuru gibi ok atmalarını emreder. Elinde fil kemiğinden kılıcı, başında taştan miğferi ve değirmen taşından gürzü olan dev²² Cemşîd ve ordusuna karşı saldırıya geçer. İki ordu arasında çetin bir mücadele olur. Sonunda Cemşîd, devin başını keser²³ ve vücudunu parçalar. Tekrar yollarına devam ederler. Yedi günlük bir yolculuğun ardından insanların çok olduğu mamur edilmiş bir yere varırlar²⁴. Rum denizine sahili olan bu yerde birkaç gün dinlendikten sonra yoluna devam eden Cemşîd, iki gün içinde etrafı taze gül bahçeleriyle dolu olan Rum denizine ulaşır. Orada bir kilise²⁵ görür ve kilisedeki rahiple sohbet eder. Rahiple sohbeti sırasında dünyanın üç yüz bin altmış yıldır var olduğunu dile getirirler²⁶. Rahip, Cemşîd'e Rum denizinin tehlikelerinden ve zorluklarından bahseder ve ticaret konusunda tavsiye isteyen Cemşîd'e Kaf ve Ankâ'yı örnek göstererek kanaât etmesini öğütler²⁷.

---

²¹ Selmân'ın eserinde üç gün yol gidip dördüncü gün bozkıra varırlar.

²² Selmân'ın mesnevisinde devin yukarıda bahsedilenler dışında kızgın bir aslanın üzerinde olduğu da belirtilmektedir.

²³ Selmân'ın mesnevisinde, Cemşîd ilk kılıç darbesiyle devin bacağı keser ve o bacağı boynuna asar. İkinci kılıç darbesiyle de başını keser.

²⁴ Selmân'ın eserinde, bir haftalık yolculuğun ardından sekizinci günde insanların olduğu ovaya çadır kurarlar.

²⁵ Selmân'ın mesnevisinde kilisenin camdan olduğu belirtilir.

²⁶ Bu ayrıntı Selmân'ın eserinde yoktur.

²⁷ Ahmedî, bu kısımda dünyanın vefasızlığından ve aşk bahsinden de çeşitli telmihler yaparak söz eder. Selmân eserinde, Cemşîd'in rahiple konuşmasından sonra birkaç beyitle feleğin oyunlarından söz etse de aşk bahsine değinmemiştir.

Cemşîd, beraberindekilere denizi geçmek için gemi hazırlamalarını emreder. İki yüz gemi hazırlanır²⁸. Cemşîd, ipek ve altınla dolu olan gemisiyle yola çıkar. Bütün gemiler bir ay²⁹ boyunca yol alır. Birgün karanlık bir gecede denizde fırtına çıkar ve dağ gibi dalgalar gemileri sürükler. Şehzâdenin gemisi parçalanır. Cemşîd bir tahtaya tutunarak üç günlük bir mücadele sonunda sahile çıkar³⁰. Sahile ulaşan Cemşîd, yaratıcıya şükürler eder. Sonra sahilde karşısına dar ve karanlık, karınca ve yılanın bile içine giremeyeceği, elma ve nar³¹ ağaçlarıyla dolu bir orman çıkar. İssiz bir ormanda yalnız kalan ve ne yapacağını bilemeyen Cemşîd, Hurizâd'ın verdiği saç telinden birisini daha yakar. Cemşîd'in yardımına yetişen Nazperverd, gelince Hurizâd gibi güzel ve güçlü bir peri yerine bir insanoğluna gönül verdiği için Cemşîd'e sitem eder. Ardından şehzadeyi alıp Rum'a giden yola kadar götürür³².

Cemşîd, bu yolda yaralanmış ayaklarıyla yaya olarak tek başına ilerler ve Kayser'in sarayına ulaşır. Vardığı yerde Cemşîd'in tanıdığı kimse yoktur. Fakat adı Hacib olan Fagfûr'un veziri karşısına çıkar, onu sarayına götürür ve ağırlar. Sabah olunca Çin'den bir kervan geldiğinin haberi Cem'e ulaşır. Bunlar şehzadenin adamlarıdır. Hacib ve şehzade onları karşılar. Adamlarına kavuşan Cemşîd, Hacib'e çok hazine verir. Oradaki yoksullara bağışlar yapar, tüccar kılığına girerek Kayser'in huzuruna çıkar ve ona hediyeler sunar³³. Kayser, Cemşîd'in Çin'den bahsetmesini ister. Cemşîd, yolculuk sırasında başından geçenleri, devle ve ejderha ile mücadelesini anlattıktan sonra Çin'le ilgili bilgiler verir. Memleketinin her biri güvenilir üç yüz

²⁸ Selmân'ın eserinde, yüz seksen gemi hazırlanır.

²⁹ Selmân'ın mesnevisinde bu süre kırk gündür.

³⁰ Selmân'ın eserinde, Cemşîd dördüncü gün sahilde bir ormana ulaşır.

³¹ Selmân'ın eserinde, ayva ve nar ağaçlarının olduğu belirtilir.

³² Selmân'ın mesnevisinde, Nazperverd ve Melik yürüyerek deniz kenarına kadar gelirler. Orada Nazperverd, Cem'i Burak gibi hızlı bir ata bindirip ardı sıra deniz üstünde uçurur. Koca denizi bir saat içinde geçerler ve Rum sınırına ulaşırlar. Nazperverd, buradan sonra yoluna yaya devam etmesini tavsiye eder.

³³ Selmân'ın mesnevisinde, Cemşîd gece yorgun bir şekilde ıssız bir şehre ulaşır. Onun Hacib adında bir veziri vardır. Vardığı şehirde Hacib'e benzettiği bir adamın yanına varır. Yorgun olduğunu söyler ve başından geçenleri anlatır. Hacib, başından geçenleri duyunca bu kişinin Cemşîd'e çok benzediğini düşünür. Onu kervansarayına davet eder. Birbirlerinin yüzünü mum ışığında görünce tanırlar. Böylece Cem, adamlarına kavuşur. Eğlence meclisi düzenleyip eğlenirler. Cem'in şerefine iki hafta şarap içerler ve üçüncü hafta yol hazırlığına başlarlar. Ülkeden ülkeye geçerken Kayser'in ülkesine ulaşırlar. Bir kervanın yaklaştığını haber alan ve kervanın zil seslerini bir kilometre uzaktan duyan Rumlu güzeller onların gelişini yıldızlar gibi damların üzerinden izlerler. Orada Cemşîd'e güzel bir köşk yapıp yerleştirirler. Şahın arkasında Çinli komutanlar ve yüz elli Türk hizmetçi vardır. Cem, şehre girince Hurşîd, dolunay gibi kalede görünür. Melik, tüccar kılığında saraya gider. İlk önce Hurşîd'i ve yardımcılarını görür. Sonra Kayser'in ondan haberdâr olup çağırması üzerine onun huzuruna çıkar ve ona hediyeler sunar.

altmış kısımdan oluştuğunu, miskin ve ipeğin merkezi olduğunu, melek yüzlü, güzel kızları olduğunu, her şehrin üç bin köyü olduğunu ve peykanından ateşler çıkan bin tümen ok atmada usta Türk olduğunu anlatır³⁴. Kayser, aldığı cevaplardan karşısındakinin bir tüccar değil, soylu bir kişi olduğunu anlar ve onu daha iyi tanımak için sarayında bir içki meclisi kurdurur.³⁵ Kayser, birlikte içki içip sohbet ettiği Cemşîd'i çok sever. Rum diyarında da adı dilden dile dolaşmaya başlar.

Cemşîd, Kayser'in sarayında olmasına rağmen Hurşîd'e kavuşamamanın üzüntüsü içinde Mihrâb'dan yardım ister. Bunun üzerine Mihrâb³⁶, Hurşîd'in kasrına gider. Hurşîd'in güzelliği karşısında hayran kalan Mihrâb, hürmetle selam verip yeri öptükten sonra büyük zahmetlerle Çin'den geldiğini, beraberinde kıymetli kokular, taşlar, kumaşlar getirdiğini, izin verirse kendisine göstereceğini söyler. Hurşîd, Mihrâb'a neyi varsa ertesi sabah kendisine getirmesini söyler. Mihrâb Hurşîd'in huzurundan ayrılır ayrılmaz büyük bir sevinçle olanları Cemşîd'e anlatır. Ertesi gün Mihrâb inci, yakut, ipek ve amber gibi kıymetli hediyelerle Hurşîd'in huzuruna çıkar. Hurşîd'in cariyesi getirdiği değerli eşyaları Hurşîd'e göstermesini söyler. Mihrâb da eşyaların asıl sahibi gelmeden onları açamayacağını söyler. Hurşîd, değerli eşyaların sahibinin gelmesine izin verir ve Cemşîd, Hurşîd'in karşısına çıkar. Hurşîd'in güzelliği karşısında bayılan şehzadeyi yüzüne gül suyu döküp amber ve ud ile tütsü yaparak uyandırmaya çalışırlar. Hurşîd de Cemşîd'e aşık olur. Aşkını gizleyen Hurşîd'in gözlerinden yaşlar akar. Hurşîd'in kokusunu alan Cemşîd, hemen kendisine gelir³⁷. Daha sonra Cemşîd dergahına döner. Cemşîd, bu ilk karşılaşmadan sonra Hurşîd'e cariyesi Gülbergterî ile hediyeler gönderir. Hurşîd de onu sarayına davet eder ve getirdiği hediyeler için memnuniyetini bildirip karşılık olarak dadısı Ketâyûn ile Cemşîd'e bir hil'at ve şahlık tacı³⁸ hediye eder. Sonra Mihrâb, izin isteyerek Cemşîd ile birlikte Hurşîd'in huzurundan ayrılırlar.

³⁴ Selmân'ın eserinde Çin ile ilgili bu bilgilere yer verilmemiştir.

³⁵ Selmân'ın mesnevisinde, Kayser, Melik'ten Çin hikâyelerini anlatmasını ister. (Cemşîd'in burada Çin'le ilgili ne anlattığına dâir bilgi yoktur). Cemşîd'in konuşmalarından onun baştan aşağı zeka ve akıl yüklü olduğunu düşünür. Kayser, Cemşîd ile ilgili olarak *Keyâniler soyundan olup olmadığını bilmem ama göksel bir kuta sahip olduğunu biliyorum* der. (Keyâniler; Avesta metinleri, Zerdüştlüğün diğer dinî metinlerinde ve erken dönem İran tarihçilerinin eserlerinde Kay (Key) ünvanıyla anılan bir Oğuz boyudur (Bayrakdar, E.T. 10.11.2017: 405).)

³⁶ Selmân'ın eserinde Mihrâb ile birlikte başka kölelerin de Hurşîd'in sarayına gittiği belirtilmektedir.

³⁷ Selmân'ın eserinde sabah rüzgarı Hurşîd'in saçının kıvrımının kokusunu baygın Cemşîd'in burnuna ulaştırır. Fakat baygın Cemşîd, güneş ışınlarının başını ısıtması sonucu kendine gelir.

³⁸ Selmân'ın eserinde Hurşîd dadısıyla sadece hil'at gönderir, tac yoktur.

Cemşîd, sevdiğinden ayrıldığı için perişandır. Halvete çekilir ve mumla dertleşmeye başlar. Mum, ona nasihatlerde bulunur. Diğer taraftan Hurşîd bir eğlence meclisi düzenleyip Cemşîd'i de davet eder. Cemşîd, Şehnâz, Erganunsâz ve Şeker adlı cariyeleriyle birlikte davete katılır. Hurşîd yardımcısı Nişâtengîz'e bir şiir okutarak Cemşîd hakkında bilgi almaya çalışır. Cemşîd'in yanındaki yardımcıları Şehnâz, Erganunsâz, Şeker de Hurşîd ve yardımcılarına şiirle cevap verirler. İki âşık birlikte eğlenirler³⁹. Cemşîd, içtiği son kadehten sonra iyice sarhoş olur. Hurşîd, Melik hakkındaki detaylı bilgiyi Şehnâz'dan alır. Şehnâz, şehzâdenin onu rüyasında görüp âşık olduğunu, birçok sıkıntı ve zorluğun üstesinden gelerek Rum'a geldiğini anlatır⁴⁰. Sonra Cemşîd, içkinin etkisiyle mecliste uykuya dalar.

Hurşîd, içinde bulunduğu durumu dadısı Ketâyûn'a anlatır. Ketâyûn, Kayser'in kızını bir tüccara vermeyeceğini, adını kötüye çıkarmadan bu işten vazgeçmesini Hurşîd'e tembih eder. Aşkından vazgeçmeye niyeti olmayan Hurşîd, bir gün yine Cemşîd'i düzenlediği eğlence meclisine çağırır. Birlikte gece gündüz içip eğlenen iki âşık iyice sarhoş olur. İçtiği kadehlerin etkisiyle akli başından giden Cemşîd, Hurşîd'in saçlarına dokunur. Hurşîd bu duruma kızarak yüzünü çevirir⁴¹. Yardımcılardan Semenbuy ve Saba, Cemşîd'i çekiştirip elbiselerini yırtarlar. Şekergüftâr ise bu yardımcıları durdurmaya çalışır. Cemşîd, ertesi gün özür dilemek için Hurşîd'in yanına gider ve kendini affettirir. Mihrâb da bu konuda Cemşîd'e öğütler verir. Cemşîd, Hurşîd ile birlikte içki meclisinde eğlenceye devam eder. Bu eğlenceler ile iki ay geçer⁴², dedikodular başlar.

Yaşananları öğrenen Efser, kızını görmek için kızının sarayına gelir. Şeker⁴³ bu durumu Hurşîd'e haber verir. Hurşîd, annesinin öğrenmemesi için Cemşîd'den saklanmasını ister. Bunun üzerine Cemşîd, servi ağaçlarının arasına saklanır⁴⁴. Efser, kızına yaptıklarından dolayı çok sinirlenir ve Hurşîd'i kaleye hapseder. Yanına

³⁹ Selmân'ın eserinde sarhoş olan Hurşîd'in sema etmesi yer alır.

⁴⁰ Selmân'ın mesnevisinde Hurşîd sema ettikten sonra Cemşîd'in yanına gelir, birlikte bir kadeh daha içerler ve konuşmaya başlarlar. Cemşîd'e kendisine ulaşmak için çektiği sıkıntıların artık son bulacağını söyler.

⁴¹ Selmân'ın eserinde Cemşîd'in saçına dokunması üzerine irkilen Hurşîd dönerek ona bakar.

⁴² Selmân'ın eserinde eğlencelerin iki ay sürdüğüne dâir bilgi yoktur.

⁴³ Selmân'ın eserinde Efser'in geldiği haberini kimin verdiği belirtilmemiştir.

⁴⁴ Selmân'ın mesnevisinde, Cemşîd'in servi dalına yuva yapmış Hüma kuşu gibi dalın üzerine ağacın üzerinde gizlendiği belirtilmiştir.

sadece dadısı gidebilmektedir⁴⁵. Hurşîd'in kederden gözüne uyku girmez ve ağlamaktan göz yaşları sel olur. Cemşîd ise Hurşîd'in hasretinden kendini dağa taşavurur, servi ağaçlarının dibinde yatar, vahşi hayvanlarla yoldaş olur ve bir güvercine derdini anlatır. Mihrâb, kanlı gözyaşları dökerek Melik'i iki ay⁴⁶ boyunca her yerde arar ve kayalık bir yerde bulur. Mihrâb, Cemşîd'e bu şekilde sevdiğine kavuşmasının imkansız olduğunu ve bu işe bir çare bulabileceğini belirtir.

Mihrâb, Cemşîd'e Kayser'in hizmetine girmesi gerektiğini ancak bu şekilde Kayser'in gözüne girebileceğini ve Hurşîd'e kavuşma yolunun bu olduğunu söyler. Bunun üzerine dağları ve çölü terk eden Cemşîd, Kayser'in huzuruna çıkmak için hazırlıklar yapar. Bu sırada Çin hükümdarı Fagfûr'un, oğlunun Rum diyarında olduğuna dâir yazdığı mektup Kayser'e ulaşır. Bu mektupta Fagfûr, Kayser'den oğluna nasihat edip geri göndermesini rica eder. Kayser, Melik'i Çin'e geri dönmesi için ikna etmeye çalışsa da Cemşîd, derdinin dermanı Rum'da olduğu için bunu kabul etmez. Kayser'e, sarayda kendisine hizmet etmek istediğini söyler. Kayser Cemşîd'in isteğini kabul edince bir yıl boyunca sarayda hizmet eder. Cemşîd ikinci yıl da vezir olur ve Rum ülkesinin idaresini eline alır⁴⁷. Fakat Cemşîd, Hurşîd'i göremediği için üzülmemektedir. Bu konuda Mihrâb'ın kendisine bir fikir vermesini ister. Mihrâb da bir mektup yazarak bu mektubu Şehnâz ve Şeker'le Hurşîd'e göndermesini ve bu şekilde Hurşîd ile haberleşme fırsatı yakalayabileceğini söyler. Cemşîd, mektubu yazar ve yardımcılarıyla gönderir.

Şeker ile Şehnâz Hurşîd'in bulunduğu kalenin altına gelerek saz çalıp şiir okurlar. Şeker ve Şehnâz'dan Cemşîd'in haberini alan Hurşîd, onlara altın ve gümüş verir. Ardından da Cemşîd'e içini döktüğü bir mektup yazıp Şeker'e verir. Hurşîd, mektubunda hapsedildiği kaleye nasıl ulaşabileceğini Cemşîd'e anlatır. Gece olunca Cemşîd, Mihrâb ve Şeker yola koyulup kalenin yanındaki değirmenin kovası

---

⁴⁵ Selmân'ın eserinde, Hurşîd'i bir dağın tepesinde dönen feleğe benzeyen kaleye kapatan Efser, onu iki üç dadiya emanet eder.

⁴⁶ Selmân'ın eserinde bu süre bir aydır.

⁴⁷ Selmân'ın eserinde, Cemşîd dağdan iner. Kayser'in huzuruna çıkmak için hazırlık yapılır. Cemşîd, saraya yaklaşınca Efser onu görür ve bir yardımcısı aracılığıyla onun kim olduğunu öğrenir. Melik saraya varınca Kayser'in vezirine Çin'den bu saraya hizmet etme isteğiyle geldiğini ve Kayser'i görmek istediğini söyler. Vezir, onu Kayser'in huzuruna çıkarır. Cemşîd, bir süre sonra Kayser'in musahiplerinden, bir yıl sonra da Kayser'in veziri olur.

aracılığıyla kaleye çıkmaya karar verirler⁴⁸. Kalenin yaşlı Hintli bekçisi de altın ve gümüş karşılığında onlara yardımcı olur⁴⁹. İki sevgili buluşup gecedan sabaha kadar dertleşir ve hasret giderirler. Sabaha doğru kaleden, ayrılan Cemşîd, Mihrâb ve Şeker Kayser'in sarayına geri dönerler⁵⁰.

Hurşîd'i görmek, Cemşîd'in aşkını alevlendirmiş, ayrılık acısını arttırmıştır. Perişan haldeki Cemşîd'e yine Mihrâb yardım eder. Mihrâb, Cemşîd'e bu işin çaresinin Efser'de olduğunu söyler. Kıymetli hediyeler ve Şâhî adlı bir köleyi Efser'e hediye olarak sunmayı teklif eder⁵¹. Cemşîd, Mihrâb'tan bu hediyelerin Çin hükümdarının eşi Hümâyûn tarafından oğlu Cemşîd'e gönderildiğini, şehzâdenin bu hediyeleri kabul etmesi ümidiyle Efser'e gönderdiğini belirtmesini ister. Mihrâb, Cemşîd'in onayı ile Efser'in huzuruna çıkar. Yakut altın, lal, inci, ipek gibi yanında getirdiği hediyeleri Efser'e sunar. Kısa süre içerisinde Efser ile Mihrâb dost olur.

Mihrâb, Efser'e Hurşîd'i niçin kaleye hapsedtiğini sorar. Efser ise bu duruma çok üzülüğünü fakat Hurşîd'in devamlı içki içtiğini; bir delikanlıya âşık olarak dedikodulara sebep olduğunu bu yüzden onu kaleye hapsedtiğini söyler. Mihrâb, Efser'e kızına bir eş bulması gerektiğini söyler. Bunun üzerine Efser de Şam padişahının oğlu⁵² Şâdî'nin, kızı Hurşîd'i istemek üzere geleceğini haber verir. Mihrâb ise Şam ile Rum'un arasının hiç iyi olmadığını ve bu işin sonunun kötü olabileceğini söyler⁵³. Efser, Mihrâb'ın bu sözlerinden Cemşîd'i imâ ettiğini anlar ve onun bir tâcir olmadığını düşündüğünü ve hakkındaki gerçeği bilmek istediğini söyler⁵⁴. Bunun üzerine Mihrâb, Cemşîd ile ilgili tüm gerçeği Efser'e anlatır. Ardından Efser'in huzurundan ayrılanları Cemşîd'e anlatır. Cemşîd ise hemen Bânû'nun huzuruna gider. Cemşîd'in geldiğini haber alan Efser, hemen yanına onun

⁴⁸ Selmân'ın eserinde, Cemşîd kale kapısına gidince Hurşîd değirmenin kovası yardımıyla aşağıya iner.

⁴⁹ Hintli bekçinin yardım etmesi Selmân'ın mesnevisinde yer almaz.

⁵⁰ Selmân'ın eserinde Cemşîd, Hurşîd'i kalenin orada gördükten sonra şehre döner. Hurşîd ise aşağı indiği değirmenin kovasıyla yeniden yukarı çıkar.

⁵¹ Selmân'ın mesnevisinde, Mihrâb kalede Hurşîd'i kurtarmak için Efser'e para ve altın verilmesi gerektiğini, o kafirin altından başka bir şeyle ikna edilemeyeceğini, parasız iş yapılamayacağını söyler. Bunun üzerine Hurşîd, her bir köşede hazinesinin olduğunu ve Şâhî adlı kulundan gerektiği kadar alabileceklerini belirtir.

⁵² Selmân'ın eserinde Şam şahının adı çoğunlukla Mihrâc olarak geçmesine rağmen 2270. beyitte Şahpûr olarak yazılmıştır.

⁵³ Selmân'ın eserinde, Mihrâb'ın Şam ile Rum arasındaki sıkıntıdan bahsetmesi yer almaz.

⁵⁴ Selmân'ın mesnevisinde, Efser Cemşîd'in Keyânîler soyundan güçlü ve bilgili biri olduğunu düşünür.

için altından⁵⁵ bir taht koydurur ve sohbet ederler. Efser, Cemşîd'in isteği üzerine Hurşîd'i serbest bırakır.

Bir haberci Şâdî'nin geldiğini haber verir. Büyükler, beyler, kethüdâlar ve Cemşîd Şâdî'yi karşılamaya çıkarlar⁵⁶. Karşılamadan sonra Şâdî ile Cemşîd Kayser'in huzuruna çıkarlar. Kayser, Şâdî için yanına altın bir taht koydurur, eğlence meclisini kurdurur ve içkiler içilir. Rum hükümdarı, bir kadeh doldurup Şâdî'ye sunar. Şâdî, çok sarhoş olduğu için içemediğinden bu kadehi Cemşîd içer. Meclis dağıldıktan sonra Cemşîd otağına gelerek yaşananları Mihrâb'a anlatır. Mihrâb da Cemşîd'e devlet kapısının kendisine açıldığını söyler. Ertesi gün yine bir içki meclisi kurduran Kayser'in yanına önceki geceden mahmurluğu geçmeyen Şâdî gelir. Kayser'in kendisine sunduğu kadehi midesi kabul etmez ve kusar. Sonrasında utanarak meclisten ayrılır ve veziri aracılığı ile özür diler. Mihrâb, bu durumun Cemşîd'in lehine olduğunu belirtir.

Sonraki gün meydana çevgan oyunu düzenlenir ve oyunu izlemek için Efser ve Hurşîd, Kayser'in yaptırdığı, meydanı gören köşke gelirler. Melik Cemşîd ve Şâdî arasında kıyasıya bir mücadele başlar. Ancak bu mücadelenin galibi Cemşîd olur. Sonrasında sabaha kadar içki içip eğlenirler. Sabah olduğunda Kayser, ava çıkmak ister. Cemşîd, av esnasında bir aslanın saldırısına uğramak üzere olan Kayser'e yardım eder. Burak gibi atıyla hızlıca aslanın üzerine giden Cemşîd, kılıcıyla aslanın başına vurur. Sonrasında da bir okla aslanı öldürür ve Kayser'i kurtarır. Bu durum üzerine Kayser, Cemşîd'in oğulluğunu bir kez daha sağlamlaştırdığını belirtir.

Kayser, avdan sarayına dönünce Hurşîd ve Efser yanına gelir. Onlara av alanında yaşananları anlatır. Bu iki şehzadeden⁵⁷ Cemşîd'i daha çok beğendiğini de söyler. Efser de aynı fikirdedir.

Bütün bu yaşananlardan sonra Şâdî, vezirini göndererek Hurşîd'i ister ve bir an önce düğün yapmak istediğini belirtir. Kayser de kızını vermek için Şâdî'ye üç şartı olduğunu söyler. Birinci şart, Şam ve Berber ülkelerinin yarısının verilmesidir. İkinci

---

⁵⁵ Selmân'ın eserinde Efser'in Cemşîd için altın taht getirtmesinden söz edilmez. Cemşîd'i uzaktan görünce çağırır ve onu yanına oturtur.

⁵⁶ Selmân'ın eserinde kimlerin Şâdî'yi karşılamaya çıktığından söz edilmez.

⁵⁷ Selmân'ın eserinde bu kısımda Şâdî ve Cemşîd arasında bir kıyaslama yer almaz.

şart Avrupa'dan mal ve hazine getirilmesidir⁵⁸. Üçüncü şart ise Şâdî'nin Hurşîd ile evlendikten sonra Şam'a dönmeyerek Rum'da kalmasıdır. Vezir bu olanları gelip Şâdî'ye anlatır. Sunulan şartları duyan Şâdî, Kayser'in bahaneler yarattığını anlar ve bunları babası Mihrâc'a danışmak üzere Şam'a döner.

Şâdî'nin Şam'a gidişi Efser'i endişelendirir. Bütün ordusu ve askeriyle savaş açacağını düşünür. Yanına Cemşîd'i çağırarak endişelerini onunla paylaşır. Kayser de Şam hükümdarı Mihrâc'ın Rum ülkesine savaş açacağını düşünmektedir. Cemşîd, Rum'a gelirken devle, ejderhayla ve diğer güçlüklerle nasıl baş ettiğini anlatarak kendi yaşadıklarının yanında Zal ve Rüstem'in destanının bile eskide kaldığını belirterek bütün ordusuyla Kayser'in yanında yer alacağına dâir Efser'e söz verir.

Şâdî, Şam'a ulaşip olanları babasına anlatınca Mihrac sinirlenir. Bütün ordusunu toplayıp Rum'u viran edeceğini, ne kadar kadın ve erkek varsa hepsini esir alacağını söyler⁵⁹. Cemşîd de kendi askerlerini alarak Rum ordusunun başına geçer. Savaş hazırlıklarını tamamlayıp yola çıkarlar. Şehre yakın bir yere konarlar. Orada Kayser'le birlikte iki gün⁶⁰ eğlenirler. Sonrasında Kayser, saraya döner. Cemşîd ise oradan bir sahraya vararak meclis kurdurur. Bir gece Hurşîd, Cemşîd'in yanına gider. Efser de gece dışarıda dolaşırken Belkis ve Süleyman gibi yanyana olan Cemşîd ve Hurşîd'e doğru ilerler. Annesini uzaktan tanıyan Hurşîd⁶¹, bir söğüt gölgesine gizlenir. Efser, Cemşîd'i görünce sarılıp öper. Bunu gören Hurşîd ise kıskançlıktan titremeye başlar⁶². Sabaha kadar Efser ve Cemşîd eğlenirler.

İki ordu Halep sahrasında karşılaşırlar. Cemşîd'in ordusunun sağ tarafının kumandasını Kayser'in kardeşi Sührab, sol tarafının kumandasını da Mihrâb yapmaktadır. Zorlu bir mücadeleden sonra savaşı Cemşîd kazanır. Şâdî ve Mihrâc'ı öldürüp taht ve taçlarını ellerinden alır. Şam ülkesini âbâd ederek Rum'a döner. Cemşîd Rum'a döndükten sonra iki hafta boyunca eğlence ve içki meclisleri düzenlenir. Üçüncü hafta ise düğün yapılır.

⁵⁸ Selmân'ın mesnevisinde, Kayser'in ikinci şartı şöyledir; *Vergi geleneğine göre yabancı bir yere gelirken o ülkeden hazine getirmen gerekir.*

⁵⁹ Selmân'ın eserinde bu ifade yer almaz.

⁶⁰ Selmân'ın eserinde bu süre bir haftadır.

⁶¹ Selmân'ın eserinde Efser'in gelişini ilk fark eden Cemşîd'tir.

⁶² Selmân'ın eserinde, Efser Hurşîd'i söğüt ağacının altında görünce kıskançlıktan titremeye başlar. Bunun üzerine Cemşîd, Efser'e *Ey şöhretli servi, neden bahtımıza ve saadetimize naz yapıyorsun* der.

Düğünden sonra bir yıl boyunca eğlence ve içki meclisleri düzenlenir. Sonrasında Cemşîd, memleketini ve ailesini özlemeye başlar. Başından geçenleri ve evliliğini anlattığı bir mektup yazarak ulakla Çin'e gönderir. Cemşîd, özlem içerisinde bir yıl daha geçirir. Cemşîd'in üzgün olduğunu fark eden Hurşîd, üzüntüsünün sebebini sorar. Cemşîd de ailesini ve memleketini özlediğini söyler. Ertesi sabah Hurşîd, Çin'e gitmek isteyen Cemşîd'in bu isteğini annesi Efser'le paylaşır. Efser, bu duruma çok sinirlenir. Taç, taht ve kız verdikleri bir şehzadenin bunca nimetten sonra Rum'da kalmasının doğru olduğunu söyler. Annesinin bu öfkesi karşısında Hurşîd, sözü değiştirip şaka yaptığını söyler ve Cemşîd'in yanına gelip annesiyle konuştuklarını, bu duruma tepkisini anlatır. Cemşîd Çin'e gitmek için başka bir yol bulur ve bir bahar gününde Kayser'in huzuruna çıkarak Hurşîd ile birlikte ava gitmek istediklerini söyler. Cemşîd'in amacı av bahanesiyle Çin'e gitmektir. Kayser Cemşîd'in niyetinden habersiz bu isteğini kabul eder. Av hazırlıklarını yapan Cemşîd ile Hurşîd, sahraya çıkarlar ve av esnasında Çin'e yönelirler⁶³.

Cemşîd'in Çin'e geldiği haberi Fagfûr ve Hümayûn'a ulaşır. Bu haber üzerine çok mutlu olurlar ve onları karşılamaya çıkarlar. Fagfûr, tacını, tahtını, malını mülkünü oğluna devreder. Cemşîd, ülkeyi baştan başa âbâd eder⁶⁴. Hurşîd, Çin'e geldikten sonra annesine ve babasına bir mektup yazarak Cemşîd'in Çin hakanı olduğunu ve kendisinin de rahat, mutlu olduğunu, meraklanmamaları gerektiğini belirtir. Onların bir anda ortadan kaybolmalarına çok kederlenen Kayser ve Efser, bu mektubu alınca sevinirler⁶⁵.

4.2. Bakış Açısı ve Anlatıcı

Anlatmaya dayalı metinler esas karakterleriyle anlatılacak bir hikâyeye ile bu hikâyeyi sunacak bir anlatıcıya dayanır. Gerek mesnevilerin gerekse romanların genel yapısını şekillendiren diğer unsurların varlığı, bu iki elemana bağlı olarak önem ve değer kazanır. Anlatıcı, önem ve işlev bakımından öncelikli konuma ve ağırlığa sahiptir. Anlatıcı, masal, destan, hikâyeye, mesnevi, roman gibi epik karakterli metinlerde,

⁶³ Selmân'ın eserinde bu yolculuğun bir yıldan fazla sürdüğü belirtilmiştir.

⁶⁴ Selmân'ın eserinde Cemşîd'in ülkeyi adaletle süslediği belirtilerek, bu kısımda adalet ve cömertlik vurgulanmıştır.

⁶⁵ Hurşîd'in endişelenmemeleri için Çin'den ailesine mektup göndermesi Selmân'ın eserinde yer almaz.

sesini; şu veya bu tonda duyduğumuz; gizli ve açık kimliğine tanık olduğumuz bir varlıktır. Sırasıyla destan, masal, mesnevi, hikâye ve roman gibi anlatıma dayalı türlerde anlatıcı, toplumsal ve kültürel, yapıda meydana gelen değişmelere paralel olarak değişik bir konum ve nitelikte görülür. Dün *her şeyi bilme, sezme, anlatma* yeteneğiyle *ilahi* karakterli olan anlatıcı bugün büyük ölçüde *beşeri* bir portreye sahiptir (Tekin, 1989: 17, 18).

Üç çeşit bakış açısından, yani üç tür anlatıcı tipinden bahsetmek mümkündür. Bunlar: Gözlemci anlatıcı, özne anlatıcı ve çoğul anlatıcıdır (Çetin, 2015: 105, 109).

Gözlemci anlatıcı da aktarma ve sunma tutumu bakımından kendi içinde üç türe ayrılmaktadır. Bunlar: Nesnel tutumlu gözlemci anlatıcı, öznel tutumlu gözlemci anlatıcı, tanrısal konumlu gözlemci anlatıcıdır (Çetin, 2015: 105, 109).

Özne anlatıcı adı verilen anlatıcı tipinde olaylar anlatı kahramanlarından birinin ağzından nakledilir. Anlatıcıyla kahraman aynı kişidir. Çoğul anlatıcıda, anlatı kişilerinin birden fazlası anlatıcı olarak görülür. Gözlemci anlatıcı ise anlatı metinlerinde en çok rastlanan anlatıcı tipidir. Destanlardan başlamak üzere roman devrine kadar görülen bu anlatıcı, anlatımını nesnel ya da öznel bir şekilde yapar. Olaylara belirli bir mesafeden bakıp tarafsız anlatım seçilmişse nesnel anlatıcıdır. Olaylar anlatı kişilerinden birinin bakış açısıyla anlatılmışsa öznel anlatıcıdır. Anlatıcı, olayların öncesinden ve sonrasında fikir sahibi olup olaylara yön verebiliyorsa tanrısal konumlu gözlemci anlatıcıdan bahsetmek mümkündür (Çetin, 2015: 105, 116).

Tanrısal konumlu gözlemci anlatıcı, farklı yer ve zamanlarda gelişen olayların tümünden haberdar olduğu gibi karakterlerin iç dünyasına da vakıftır. Tanrı'nın her şeyi bilip görüp duyması ve zaman-mekân kavramlarından münezzehe olması sebebiyle bu anlatıcıya hâkim anlatıcı ya da tanrısal konumlu gözlemci anlatıcı adı verilir. Geleneksel anlatıların çoğunda bu tarz bir anlatıcının varlığı görülür (Çetin, 2015: 109, 110).

Selmân ve Ahmedî'nin, mesnevilerinin olayı bütün detay ve sonuçlarıyla bilen hâkim anlatıcı ya da tanrısal konumlu gözlemci anlatıcı tarafından kaleme alındığını söylemek mümkündür. Bu tip bir anlatıcı, bütün işlevleri yüklenebilir. Tanrısal anlatım yönteminin en belirgin özelliği, yazar-anlatıcının her zaman ön planda bulunması ve yalnızca kişilerin duygu ve düşüncelerini aktarmakla kalmayıp, olaylara kişilere hatta genel olarak yaşama ilişkin kendi görüş ve düşüncelerini de belirtmesi, yorumlarda bulunmasıdır. Tanrı gibi her şeyin üstünde ve her şeye hakim olan bu anlatıcı, kahramanların duygu ve düşüncelerini anlatmada geniş imkânlarla sahiptir. İsterse kahramanların iç dünyalarına girer, kimsenin bilmediği en gizli duyguları ifşa edebilir. Kahramanların bütün geçmişini, her türlü özelliklerini bilir. Her iki mesnevide de anlatıcının, mesnevi kahramanlarının iç dünyalarına girdiği, gizli duygu ve düşüncelerini dışa vurduğu, olayları yönlendirdiği açıkça görülmektedir. Genellikle olaylar, üçüncü tekil şahısla okuyucuya aktarılmaktadır. Kimi zaman karakterlerin birbirine hitapları, karakterler arasındaki diyaloglarda birinci tekil şahıs anlatımla karşılaşmak da mümkündür.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Yazar-anlatıcı, *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisini ilk yazan kişinin her ne kadar kendisi olduğunu söylese de eserde 191. beyitte çeşitli hikâyelerden ve gazellerden etkilendiğini de açıkça belirtmektedir. Selmân, eserinin sebab-i telif bölümünde 181, 182 ve 183. beyitlerde kendisinden önce yazılan çift kahramanlı aşk hikâyelerine ve mesnevi konusunda Nizâmî'nin eserlerine vurgu yapmaktadır. Selmân'ın mesnevisine bakıldığı zaman bahsi geçen eserlerden ve şairden de etkilendiğini söylemek mümkündür.

Zi-her cins hikâyet der-hem âmîz

Zi-her nev'î gâzelhâ-yi ber-engîz (191)

Kühen şod kışsa-i Ferhâd u Hüsrev

Ber-âver Hüsrevâne naqş ez-nev (181)

Ne-mând ân şûriş-i helvâ-yı şîrîn

Be-(y)ārāmīd hoş hoş Vis u Rāmīn (182)

*Be-(y)āver şāhid-i ‘Azrā-yı lāyık
Ki şod āb-ı ruḥ-ı ‘azrā muvāfık (183)*

*Der-īn ḳurābhā-yi sebz-i zer-kār
Nizāmī rā siyeh şod dürr-i şehvār (184)*

Mesnevilerde çoğu zaman anlatıcının, hâkim bakış açısının, tanrısal konumlu gözlemci anlatıcının imkânlarından yararlandığı dikkat çekmektedir. Selmân’ın eserinde Ahmedî’ye göre daha az rastlanmakla birlikte anlatıcı kimi zaman kahramanlar hakkındaki düşüncelerini açıklayıp onların iç dünyalarına girmektedir. Birçok beyitte ahlakî dersler ve öğütler vererek bilgeliğini ve olayların üzerindeki hâkimiyetini sergilediğı göze çarpmaktadır. Bu tavsiyeleri ve öğütleri verirken anlatıcı kendini gizleme gereğı duymamaktadır. Kimi zaman da anlatıcı öğütlerini ve tavsiyelerini verirken diğer kahramanlardan ve varlıklardan yararlanmaktadır. Yazar-anlatıcı, bazen eser içindeki diyaloglarda da kahramanlardan birini anlatıcı olarak göstermektedir.

*Hemān Mihrāb mī-kerdeş nasīhat
Ki lāyık nīst şāhā īn fażīhat (1637)*

*Tu rā bā-ḫalka-i zülfeş çe kār-est
Ser-i zülfeş ḫaḳīḳat düm-i mār-est (1638)*

*Kesī rā k’īn taşavvur der ser-āyed
Mer ān dīvāne rā zincīr bāyed (1639)*

*Tu çün bā-duḫt-i Ḳayşer dest yāzī
Yaḳīn merkeb be-ḳaşd-ı ḫ’iş tāzī (1640)*

Çü ḫ’āhī ber-firāz-ı nerdibān reft

Zi-yek yek pāye ber-bālā tevān reft (1641)

*Be-būstān nīz tā vaqt-i resīden
Ne-bāşed mīve rā ne-tevān çeşīdend (1642)*

*Çünīn est ey ḥabīb aḥvāl-i ‘ālem
Gehī şādī nümāyed ġāh mātem (2072)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Yazar-anlatıcı, *Cemşīd ü Hurşīd* mesnevisinin kendisinden önce Selmân-ı Sâvecî tarafından yazıldığını açıkça belirtmektedir. Bunun gibi bir hikâyeyi Nizâmî'nin de yazdığına vurgu yaparak Nizâmî'nin yüzlerce sıkıntıyla yazdığı *Hamse*'sine gönderme yapmaktadır. Ayrıca Ahmedî, Nizâmî'nin çağdaşı çehâr makale sahibi İmâmî'yi de eserinde zikretmektedir. Bu şahsiyetin ismine Selmân'ın eserinde rastlanamamıştır. Ahmedî de Selmân gibi eserinin sebab-i telif bölümünde kendisinden önce yazılmış çift kahramanlı aşk hikâyelerinden bazılarının adını zikretmiştir. Mesnevisinde de bu hikâyelerden kesitler görmek mümkündür. Ayrıca Ahmedî, mesnevisinin 425. beytinde yaşlı bir söz üstadından, bilge bir kişiden işittiği hikâyelerin de eserinin çıkış noktası olduğunu yazar-anlatıcı konumunu vurgulayarak belirtir.

*Baña ol nazmı virgil kim İmāmî
Bulmadı anı nā-ḥod Nizāmî (16)*

*Ger ol Biş Genc düzdiyse be-şad renc
Benüm bu gevherümi eyle şad genc (17)*

*Baña ol ḥāṭırı virgil ki Selmân
Aña irişmege bulmadı imkân (18)*

*Nizāmî birle Selmân tarzına uş
Bu defter nazm oldı dürr ile hoş (409)*

*Sözin Selmân 'uñ işitdün temâmı
Anı dahı ki nazm itdi Nizâmî (422)*

*Düzesin şöyle bir 'Azrâ vü Vâmık
Ki ide âb-ı ruḥ 'Azrâ vü Vâmık (393)*

*Sözi and'eyle Şirîn idesin yād
Ki Hüsrev an'ışitse ola Ferhād (394)*

*Düzesin anı eyle ḥüb u mevzūn
K'ola Leylî anuñ 'ışkında Mecnūn (395)*

*Haber virdi saḥun-dān u kühen-zād
K'öninde var durur çok dāsitān yād (425)*

Ahmedî'nin eserinde de anlatıcının hâkim bakış açısının imkânlarından yararlandığını ve kendini gizleme gereği duymadığını açıkça görmek mümkündür. Çoğunlukla bu durum yazar-anlatıcının her yaşanan olayın ardından verdiği nasihat ve öğütlerde görülmektedir. Eserin orijinal olan bu bölümleri Ahmedî'nin eserindeki hâkim ya da tanrısal konumlu gözlemci anlatıcı tipini açıkça ortaya koymaktadır. Yazar-anlatıcı kimi zaman da Selmân'ın eserinde olduğu gibi öğütlerini, dünyanın gelip geçici olduğuna dâir yaptığı vurguları, tavsiyeleri hikâyenin kahramanlarının ağzından yaptırmaktadır. Bu görevi çoğunlukla bilge kahraman olan Mihrâb ya da dadı Ketâyûn üslenmektedir. Yazar-anlatıcı, kimi zaman da diyaloglarda kahramanlardan birini anlatıcı olarak okuyucuya sunmaktadır.

*Bulam dirseñ cihānda sūd-mendi
İşitgil kimden olur ise pendi (567)*

*Nasihat kamuya olur muvâfiḳ
Meger ol kişiye kim ola 'âşık (568)*

*Ki 'âşık kendü kendözini bilmez
Melek nâşih olursa güş kılmaz (569)*

*Nireye vardı Dārā vü Sikender
Ki dutmuşdı yid'ıqlımı ser-ā-ser (682)*

*Ecel sākīs'elinden sāğar-i mey
İçüp ser-mest gitdiler pey-ā-pey (683)*

*Perișānlık durur 'ışk anı terk it
Cihānı hoş geçür bu pendi işit (684)*

*Didi Mihrāb varmağıl bu yola
Ki nāgeh işümüz ayruksı ola (1216)*

*Her işd'olsa gerekdür fikr evvel
Ki müşkil olur u tebdīr-i lā-hal (1217)*

4.3. Şahıs Kadrosu

Bir anlatının önemli bir parçasını da kişiler oluşturur. Kişi kadrosunu genellikle insanlar oluşturmaktadır. Ancak bunun yanında az da olsa hayvan, eşya, harf, sayı, işaret ya da başka bir şeyin anlatıda karakter olarak görev aldığı da görülebilmektedir. İnsanın dışındaki simgelerden oluşan figüratif elemanlar da çoğu zaman insanî nitelikleri, fiilleri, duygu ve düşünceleri aktarmakla görevlendirilir (Çetin, 2015: 144).

Modern öncesi anlatılarda, kahraman vardır. Destan, hikâye ya da mesnevideki kahramanın tek yönlü olup, idealize edilmesi ve insanüstü özelliklerle donatılmış bir şekilde sunulması mümkündür.

4.3.1. Merkezi Kahramanlar

Merkezi kahramanın, temel kişi, başkişi, esas kahraman, asıl kahraman, protagonist gibi karşılıkları vardır. Birincil konumda olan bu kişi, romanın genelinde ya da çoğu bölümlerinde yer alır. Genellikle özne durumunda olup diğer kişiler de ona göre nesne konumundadırlar. Bazen de edilgen bir konumu olmakla birlikte yine romanda

merkezi bir yere sahiptir. Diğer kişiler, merkezi kişiye göre tavır alırlar, onun etrafında dönerler. Bir şekilde ona bağımlıdırlar. Merkezi kişi, sürükleyicidir. Olayların kendi etrafında yoğunlaşmasında ve organik bir bütünlük oluşturmada yani anlatının başı sonu belli bir kompozisyon oluşturmada kaynaştırıcı, çekici ve toplayıcı bir rolü vardır (Çetin, 2015: 148, 149).

4.3.1.1. Cemşîd

Çin hükümdarı Fagfûr'un oğlu ve mesnevinin merkezi erkek kahramanıdır. İncelenen her iki mesnevide de Cemşîd, eğlence ve iştret meclisine düşkün, akıllı, cömert, yiğit, cesur, ayı ve güneşi kıskandırarak kadar güzel, iyi ok atıp kılıç kullanabilen, ilim ve irfan sahibi biri olarak tanıtılmaktadır. Mesnevide adı en sık geçen karakterdir.

Cemşîd, karakterine ait özellikler eserde çarpıcı bir şekilde verilir. Mesela, Cemşîd rüyasında gördüğü güzelin Rum diyarında yaşayan Hurşîd olduğunu öğrendikten sonra yakın dostu ve bazirganı Mihrâb'a Rum'a yolculuk için teklifte bulunur. Mihrâb da Rum diyarına yolculuğun çok zor ve tehlikeli olduğunu söyler. Buna karşılık Cemşîd, Hurşîd için bu yola gitmeyi göze alır. Bu yolda karşılaştığı zorluk ve sıkıntıları aşmak için her türlü mücadeleyi vermektedir. Her iki eserde de Cemşîd'in Hurşîd için verdiği mücadele etkili bir şekilde ele alınmaktadır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Melik Cemşîd çün ez-kâr der-mând
Şebî ü râ be-ħalvet piş-i ħod ħ'ând*

*Nişând-eş piş ü râ her zemânî
Hemî-cüst ez-perî-rüyân nişânî*

*K'ez in ħübân ki didî yâ şenîdî
Küdâmîn râ be-ħübî ber-güzîdî*

*Küdâmîn meh be-çeşm-et ħoş der-âmed
Küdâm âb-ı ħayât-et ħoş-ter âmed*

Be-pāsuḥ dāden-eş naqqāş ber-ḥāst
Suḥen der-şūret-i rengīn be-(y)ārāst

Ki şāhā ḥüsn-i ḥübān bī-şümār-est
Der ü dīvār-ı ‘ālem pür-nigār-est

Velī der-her güli rengī vü büyī-st
Kemāl-i ḥüsn-i her şāhid zi-büyī-st

Ruṭab rā lezzet-i şeker eger nīst
Der-ü zevkī-st k’ān hem der şeker nīst

Ez-īn ḥübān ki men dīdem be-her büm
Ne-dīdem mişl-i duḥt-i Kayşer-i Rüm (458-466)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Çoğ idi leşkeri vü mülk-i ma‘mūr
Dir idi ḥalk aña Şāh Fağfūr

Bir oğlı vardı anuñ adı Cemşīd
Ki aña ‘āşık idi māh u Hurşīd

Cihānuñ tāze vü nev-şehr-yārı
Ferīdün u Sikender yūdgārı

Kim id’öñinde itdüğinde zer-baḥş
Kim ol zer-baḥş idi vü hem güher-baḥş

Kim id’öñinde rezm itdükde Rüstem
Ki yig idi Nerīmān Sām’dan hem

Kılıç sükıyla olduĢda hitābı

‘Inānı yil olurdu taĢ rikābı

Eline niĢe kim alur idi gürz

Olurdu ĢorĢusundan sürme Elbürz (436-442)

4.3.1.2. Hurşid

Mesnevinin merkezi kadın kahramanı olup Rum Kayser’inin kızıdır. Cemşid’in rüyasında görerek aşık olduĢu, güzelliĢi dillere destan bir kadındır. Klasik edebiyatın kalıplaşmış benzetmeleriyle tasvir edilmektedir. Ruhsal ve fiziksel tasvirleriyle mesnevinin birçok yerinde okuyucunun karşısına çıkmaktadır. İncelenen her iki eserde de, merkezi kahramanların çocukluklarından bahsedilmez. Yetişkin oldukları dönem ele alınmaktadır. Hurşid, Cemşid ile birbirlerine kavuşma mücadelesiyle okuyucunun karşısına çıkan bir karakterdir. Ayrıca Hurşid’in içki ve eğlence meclislerine düşkün olduĢu da mesnevide belirtilmektedir.

Selmân’ın Mesnevisinde;

Seher Mihrāb çün mihr-i dil-āvā

Ber-i Hürşid şod bā-müşk ü dībā

Melik dürci pür-ez-yāķūt-ı aħmer

Zi-müşk ü dibe-i Ģinī dü ester

Bedān naķķaş-ı çābük dest-Ģin dād

Be pīş-i şemse-i Rūmeş firistād

Derün-ı perde āmed Hācib-i bār

Ki ber der-tācir-i Ģinī-st bā-yār

İşāret şod ki ū rā der der-ārend

Besī i‘ zāz ü ikrāmeş be-dārend

*Be-bāğ-ı ān kār-vān-sālār bā-yār
Der-āmed hem çü servî k'āverd bār*

*Behişt-i cāvidānî yāft çün hūr
Ki bād ez sāhateş çeşm-i bedān dūr*

*Der ān bŭstān revān cŭyî be-her sŭy
Nişānde serv-ğaddan ber-leb-i cŭy*

*Semen-rŭyān çü şimşād îstāde
Çü gŭl ber-kef nihāde cām-ı bāde*

*Şode cām-ı bilŭr u sāğar-ı zer
Zi-‘aks-ı rŭy-i sākî la‘l peyker*

*Derān mīnŭ zede ħargāh der-gŭl
Nişānde muṭribān bīrŭn çü bŭlbŭl*

*Heme ān ser-ğaddan-ı bŭlbŭl-āvāz
Be-‘arīz ergŭvān u ergŭvān sāz*

*Zemīn bŭsīd reng āmīz çālāk
Zi rŭy-i ħîş nağşî best ber-ğāk (1074-1086)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Bilŭrem Kayşer'ŭñ bir kıızı vardır
Ne kız kim ol durur dŭrdāne-i dŭr*

*Ṭutar ay yŭzi şerminden niğābı
Yŭzinŭñ şem‘i yağar āfītābı*

*Dimezler ṭinini kim āb u gildŭr
Ki başdan ayğa ol cān u dildŭr*

*Hilāl ile kaşı ider muḥāzāt
İder ol bir ruḥ ile biñ şehi māt*

*Anuñ hemtāsı yoḡ ḥūr u melekde
Ne anuñ gibi ay u gün felekde*

*Yüzi bir kıbledür kim ḥalk-ı ‘ālem
Sücūd iderler aña karşı her dem*

*Cemāli ay u gündən nūrı artuḡ
Velikin perdeden ol çıḡduḡı yoḡ*

*Niçe kim gonca burḡa‘da nihāndur
Ki dürc içind’olur pākīze-i dūr*

*Anuñ çün kim bulunmaz aña mānend
Kimesne ile itmez hiç peyvend*

*Gerek birbirine hemtā iki zevc
Ḥazīz olmaya biri vü biri evc*

*İki zevcüñ arasında kefā’et
Gerek olmaya arada nesā’et*

*Nedür ol māh-rūnuñ adı Ḥūrşīd
Kenīz olsa yaraşur aña Nāhīd (902-913)*

4.3.2. Yardımcı Kahramanlar

Bu kişiler, tip ve karakter özellikleriyle görünmeyen, olayın ya da dekorun tamamlanmasında kendilerine ihtiyaç duyulan ve zaman zaman ortaya çıkan yardımcı unsurlardır. Genellikle ya isim olarak ya da kendilerine verilen kısa görevleriyle ortaya çıkarlar (Çetin, 2015: 167).

4.3.2.1. Fagfûr / Şapûr

Çin ülkesinin padişahı ve Cemşîd'in babasıdır. Zenginliği adâleti ve oğluna olan sevgisi ile okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Bu yardımcı karakter, Ahmedî'nin eserinde baştan sona kadar Fagfûr olarak anılırken Selmân'ın eserinde İran Şapûr'u olarak tanıtılır. Fakat bu eserde, Fagfûr olarak da anıldığı görülmektedir. Ahmedî'nin eserinde, Fagfûr'un oğlunu aşk derdinden kurtarmak için ülkenin bütün hekimlerini oğlunu iyileştirmek için çağırmasına Selmân'ın eserinde rastlanmamaktadır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Ne tenhâ pâdişâh-ı mülk-i Çîn bûd

Hezârân çîn-eş ender-âstîn bûd

Be Çîn-eş h̄ândendî Şâh Fağfûr

Velî der-aşl nâm-eş bûd Şâpûr

Zi-ferzendân şehinşeh yek peser dâşt

Ki ez-cân-ı 'azîz-eş düst-ter dâşt (221-223)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Bu sözleri Hümâyûn ile Fağfûr

İşidüp gitdiler hayrân u rencûr

Eṭibbâ kim var idi ol yörede

Getürdiler kâmusın bir arada

'Îlâc eylediler aña ki sevdâ

Başından gide vü olmaya şeydâ

Niçe kim itdiler dürlü 'ilâcı

Dağı artuğırak azdı mizâcı (852-854)

4.3.2.2. Hümâyûn

Çin Fagfûr'unun eşi ve Cemşîd'in annesidir. İncelenen her iki mesnevîde de Hümâyûn bir annenin sahip olabileceği duygu ve düşüncelere sahiptir. Oğlunu bütün kalbiyle seven ve onun için endişelenen bir karakter olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Selmân'ın ve Ahmedî'nin mesnevisinde aşk derdiyle perişan olan oğluna çareler arar ve üzüntüsünden perişan olur. Cemşîd'in Çin ülkesinden ayrılıp Rum diyarına gitmesiyle birlikte hasta olur ve çok zayıflar. Fakat mesnevinin sonunda oğlunun Hurşîd ile birlikte Çin'e dönmesi Hümâyûn'u yeniden hayata bağlamıştır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Hümâyûn rā çü bāz āmed be-ten hūş
Girift ān serv-i sîmîn rā der-āğūş*

*Çü cān-ı nāzenīneş dāşt der-ber
Hezāreş bûse zed ber pāy u ber ser*

*Melik der-dest ü pāy-ı māder üftād
Sirişk-i āteşin ez-dāide be-g(ü)şād*

*Çü ez-māder cüdā şod Şāh Cemşîd
Hümâyûn reft sūy-ı mehd Hūrşîd*

*Hümâyûn dīd 'ömrî der 'amārî
Çü der-zerrîn şadef-i dürr der-ārî (3023-3027)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Hümâyûn did'ogul olınca rencūr
Yig oldur kim gözümüzden ola dūr*

Bizüpdür ol bu cān ile cihāndan

Diler kim öle vü kırtıla cāndan

Egerçi ‘ömr durur cām-ı gevher

Şikeste yig çün andan kan içer (1147-1149)

4.3.2.3. Kayser

Rum ülkesinin hükümdarı ve Hurşîd’in babasıdır. Sayısız askere, güzel bir saraya, kıymetli eşyalara, sayısız hazineye sahip, son derece âdil, anlayışlı, ileri görüşlü ve cömert bir hükümdardır. İçki meslislerini ve eğlenceyi sever. Kayser, bir hükümdarın taşıyabileceği bütün özellikleri taşımaktadır. Her iki mesnevîde de, kızına eş olacak kişinin hünerli olması gerektiğini belirtir. Bu neden Şâdî’nin Rum’a gelişiyle birlikte sürekli Cemşîd ve Şâdî arasında bir mukayese yapar. Fakat Kayser’in gönlü Cemşîd’ten yanadır. Bu nedenle eserlerin ikisinde de Cemşîd’e karşı hep cömert davranmış ve onu kendisine vezir yapmıştır. Şâdî’nin de kızıyla evlenmesini istemediği için yerine getirilemeyecek kadar zor şartlar sunmaktadır. Her iki mesnevîde de bir amacı gerçekleştirmek için kullanılan araç niteliğinde bir karakter olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır.

Selmân’ın Mesnevisinde;

Ez-în hūbān ki men dīdem be-her būm

Ne-dīdem mişl-i duht-i Kayşer-i Rūm

Meh ez-şerm-i ruḥ-ı ū der-niḳāb-est

Miyān-ı māh-rūyān āfītāb-est (466-467)

Revān ān kārīvān kişver-be-kişver

Resīd ān geh be-dārū’l-mülk-i Kayşer

Ḥaber āmed ki āmed kārīvānī

Ki peydā nīst-eş ḳat‘ā kerānī

Be gūş-i Rūmiyān ez-yek dū ferseng

Hemî-âmed hurûş u nâle-i zeng (969-971)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Melik bâzârgānuñ şüretine
Girüben vardı Şeh Kayşer katına*

*Harîr ü la' l ü yâkut-ı Bedeşşân
Dağı pîrûze vü lü 'lü 'i 'Ummân*

*İletdi armağan u Şâh Kayşer
Anuñ içün qodurdu kürsî-i zer (1792-1794)*

4.3.2.4. Efser

Hurşîd'in annesi ve Rum Kayser'inin eşidir. Kayser'in hazinedarı olup devlet işlerinde söz sahibi olan akıllı bir kadındır. Efser ile birlikte eserdeki namus vurgusu ön plana çıkmaktadır. Kızının namusuna söz gelmemesi için ve çıkacak bir dedikoduyu önlemek adına her ne kadar üzülse de Hurşîd'i bir kaleye kapatmaya karar verir ve onun bir süre Cemşîd ile görüşmesini engellemiş olur. Her iki mesnevide Efser'in altın, para ve güce olan düşkünlüğüne de özellikle vurgu yapılmaktadır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Be-kühî der-hişârî dâşt Efser
Ki bâ-gerdün-ı gerdân bûd hemser*

*Be tiğ-i küh-ı hod meh rā şühûde
Beyâbân cûş-ı mâhî ber-güşûde*

*Keşân Hürşîd rā bâ-ğîşten bord
Be-lâlâyî dü se şebreng be-s(ü)pürd (1748-1749)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Bilindi kim nedür bāzār-ı Hurşîd
Nicesi gizleneydi kār-ı Hurşîd*

*Anası var id'anuñ adı Efser
Hazîne-dār u hem hatun-ı Kayser*

*Bu işden eylediler anı āgāh
Yüregin'od düşüben eyledi āh*

*Ki Hurşîd'i dilerem nāgehānī
Sevüpdür cān ile bāzārgānı*

*Çü añā 'arz olındı bu kışşa
İçi töldi kamu derd ile guşşa*

*İçini lāle bigi yaqdı gayret
Perişān itd'anı gül gibi hayret (2713-2718)*

4.3.2.5. Mihrâb

Selmân'ın ve Ahmedî'nin mesnevisinde merkezi kahramanlardan sonra adı en çok geçen karakter Mihrâb'tır. Her iki eserde de bilge, akıllı, birçok ülkeyi gezen bir tacir ve hünerli bir ressam olarak okuyucuya tanıtılmaktadır. Bu ressamlık yeteneği sayesinde gezdiği birçok ülkedeki güzellerin resmini yapmıştır. Cemşîd, rüyasında güzel bir kız görüp âşık olduğunu Mihrâb'a anlatınca bu güzelin daha önce resmini yaptığı Rum Kayser'inin kızı Hurşîd olduğunu belirtmektedir. Mesnevinin başından sonuna kadar Cemşîd'in yanından ayrılmaz. Şehzâde için önemli bir yol arkadaşı, sırdaş, dert ortağı, sadık bir dost ve rehberdir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Bedân şüret derûn-eş meyl fermüd
Be-şod Mihrâb u piş āverd u be-g(ü)şüd*

*Nazar çün ber-cemâl-i şüret endâht
Hemân dem şüret-i nâ-dîde be-ş(i)nâht*

*Melik Cemşîd naqş-ı yâr-ı hod yâft
Nigârîn şüret-i dildâr-ı hod yâft*

*Revân der-pây-ı ân şüret der-üftâd
Besî ber-dest ü pây-eş büsehâ dâd*

*K'ez in beh şüret-i zibâ ki ârâst
Çünân kârî hod ez-dest-i ki ber-ğ'âst*

*Tu Hızr-ı çeşme-i hayvân-ı mâ'î
Beşîr-i külbe-i ahzân-ı mâ'î (500-505)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*İçi pür-mihr idi vü adı Mihrâb
Güneş yüzlülerüñ kaç'aña mihrâb*

*Melik Cemşîd çün bulmadı çâre
K'oñula aña 'ışk urduğı yâre*

*Okıdı bir gice katına anı
Ki şora her yirüñ nedür nişanı*

*Ki toldur yirüñ yüzi garâyib
Hem envâ'-ı bedâyi'le 'acâyib*

*Didi iy kim cihânı geşt itdüñ
Bu bütlerden kimi gördüñ işitdüñ*

*Kim olabile ol kıblegeh-i cân
Göñül mülkine dağı ola sulţân*

Ne sürmeyle eyledüñ gözünü rüşen

Ne yüzle eyledüñ cânunuñ gül-şen

İdüben lafzını naqqâş-ı rengin

Ma'ânîsin sözüñ eyledi şîrin (889- 896)

4.3.2.6. Şâdî

Şam ülkesinin şehzâdesi, padişah Mihrâc'ın oğlu ve Cemşîd'in rakibi olarak okuyucunun karşısına çıkan karşıt bir gücü temsil eder. Kayser, Şâdî'nin Rum diyarına gelmesiyle birlikte onun davranışlarını değerlendirmeye başlar ve onu daima Cemşîd ile karşılaştırır. Nitekim Rum ve Şam savaşında Cemşîd'in galibiyeti üzerine de bu durumu Efser ve Hurşîd'e övünerek anlatır. Şâdî, her iki mesnevîde de olay örgüsü içinde Rum ve Şam arasında yapılan savaşta, meydan oynadıkları ve Efser ile Hurşîd'in köşkten izledikleri gûy u çevgan oyununda, Kayser'in sarayındaki içki meclisinde okuyucunun karşısına çıkmaktadır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Be-ıflî nâm kerde-est ân gül-endâm

Be-Şâdî Şâhpûr hüsrev-i Şâm

Merâ emrüz Kâyşer müjdeyi dâd

Ki ferdâ mî-resed ez-râh dâmâd (2270-2271)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Melik çün gördi Şâdî'nüñ yüzini

Unutdı gayretinden kendözünü (3464)

Anı Şâdî'ye karşı içdi rüşen

Yüzi pür-ħande ol resme ki gül-şen

Yog idi Şâh Şâdî'nüñ mecâli

Alup içmedi ol cām-ı celāli (3508-3509)

Topı çevgān 'urup Şādī'den aldı

Anuñ ardınca Şādī atı şaldı (3609)

4.3.2.7. Mihrâc

Her iki mesnevinin de rakip karakteri olarak okuyucunun karşısına çıkan Şādī'nin babası ve Şam ülkesinin padişahıdır. Bu yardımcı karakter iki mesnevide de sadece Şam ve Rum ordusunun yaptığı savaşta ortaya çıkmaktadır. Eserlerde, on sekiz oğlu olduğu, ordusu, toprağı ve haddinden fazla hazinesi olduğu belirtilmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Ser-i Mihrâc şod zi-endîşe hîre

Şodeş ber-dîde mülk-i Şām-ı tîre

Melik Mihrâc rā hejde peser bûd

Sipâh u mülk ü genc ez-ğad be der-bûd (2774-2775)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Virüben genc ü māl u sîm ü hem zer

Melik Mihrâc düzdi ulu leşger

Ki yoğ idi anuñ ħadd ü kerānı

Düşerdi ħorħuya kim görse anı (4065-4066)

4.3.2.8. Ketâyûn

Hurşîd'in dadısı, sırdaşı, dert ortağı ve rehberidir. Olayların akışına dorudan bir katkısı olmayan sadece ihtiyaç duyulduğu anda ortaya çıkan bir yardımcı karakterdir. Her iki mesnevide de, Hurşîd'e öğütlerde ve tavsiyelerde bulunurken okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Ayrıca Ahmedî'nin eserinde Ketâyûn'un ileri görüşlü biri olduğu özellikle vurgulanmaktadır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Ketâyûn nâm ân meh dāyeyî dāşt
Ki ez-her dānişî pîrāyeyî dāşt

Firistādeş be-resm-i 'özt-ğ'āhî
Be-pūşideş be-ğil'athā-yi şāhî (1155-1156)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Ketâyûn dāyesin oğıtdı Hürşîd
Did'aña her neyise ħāl-i Cemşîd

Ķamu rāzın idüben āşikāra
Döyemez 'ışık odına seng ü ħāra

Çü olmış idi dāye aña dem-sāz
Revā görmedi k'andan gizleye rāz

Ketâyûn didi kim i yüzi gül-şen
Ne kim didüñse oldı baña rüşen

Kināyetle ne kim didüñse taşriğ
Ķatumd'olup durur mecmū' tavziğ (2464-2468)

4.3.2.9. Hurizâd / Cevrzâd

Periler sultanı olup güzeller güzeli olduğu ve mesnevi boyunca hep yardımsever ve iyi özellikleri ile okuyucunun karşısına çıktığı görülmektedir. Hurizâd'ın kendisinin güzelliği ve sarayının sarayının ihtişamı her iki mesnevinin de öne çıkan tasvirlerindedir. Mesnevinin merkezi kahramanı Cemşîd ile bir kez karşılaşmasına rağmen şehzâde Rum diyarına varana kadar ona zor durumda kaldığı zaman yardımcı olan etkili bir karakterdir. Cemşîd'e başı derde düştüğü zaman kendisiyle haberleşmesini kolaylaştırması için üç saç teli ve mücevher verir. Ahmedî'nin eserinin olay örgüsünde bu saç tellerinden iki tanesi şehzâde tarafından kullanılırken

Selmân'ın eserinde Hurizâd'ın verdiği saç tellerinden sadece birinin kullanıldığı yani periler sultanının merkezi kahraman Cemşîd'e bir kez yardım ettiği dikkat çekmektedir. Ayrıca Cemşîd'i Rum yolculuğu sırasında karşılaşacağı güçlülere karşı uyarın Mihrâb'tan sonraki ikinci kişidir. Selmân'ın eserinde ilk olarak okuyucuya Cevrzâd olarak tanıtılır. Ancak mesnevinin ilerleyen kısımlarında Hurizâd olarak anıldığı da görülmektedir. Ahmedî'nin eserinde ise periler sultanı baştan sona kadar Hurizâd olarak anılır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Şehinşâh-eş zenî bâ-‘adl ü dâd-est
Perî-rüy-est ü nâm-eş Cevrzâd-est (642)*

*‘Azîmet râ Melik bâ-Nâzperverd
‘Azîmet cezm ber-ḥ̄ân-ı perî kerd*

*Serâyî yâft çün eyvân-ı mînû
Perî-eş bânî vü ḥürşîd bânû*

*Muraşsa‘ ḥāneyî çün çarḥ-ı aḥzer
Der-ü ḥıştî zi-nuḳre ḥıştî ez-zer (684-686)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Adıdur Ḥürizâd anuñ cemâli
Ki ayuñdur meḥâkı gün zevâli (1245)*

*Oradan Ḥürizâd eyvâna vardı
Şanasın serv idi bûstâna vardı*

*Didi kim bu degüldür âb u gilden
Meger kim yaradıldı cân u dilden (1272-1273)*

4.3.2.10. Nazperverd

Ahmedî'nin eserinde Hurizâd, Selmân'ın mesnevisinde de Cevrzâd ya da Hurizâd olarak anılan periler sultanının yardımcısıdır. Etkileyici konuşması ve anlattığı güzel hikâyelerle okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Ayrıca her iki eserde de Nazperverd, Cemşîd'e Hurizâd gibi bir periyi bırakıp Hurşîd'in peşinden gittiği için sitem etmektedir. Hurizâd'ın emirlerini yerine getiren bir karakter olup gerektiğinde ortaya çıkarak kimi zaman Cemşîd ve Hurizâd arasında bir aracı kimi zaman da Hurizâd'ın emriyle Cemşîd'in zor durumunda yanına koşan bir yardımcı olduğu görülmektedir. Ancak iki eserde merkezi kahramana yardım etme şekli aynı değildir. Ahmedî'nin mesnevisinde, Cemşîd deniz kazasından sonra ıssız ormanda yalnız kalınca Hurizâd'ın verdiği saç tellerinden birini yakar ve hemen o sırada yardımına Nazperverd gelir. Ardından şehzâdeyi o ormandan kurtararak Rum'a giden yola kadar götürür. Ancak Selmân'ın eserinde, Nazperverd Cemşîd'e yardım için geldiğinde birlikte yürüyerek deniz kenarına kadar gelirler. Orada Nazperverd, Cem'i Burak gibi hızlı bir ata bindirip ardı sıra deniz üstünde uçurur. Koca denizi bir saat içinde geçerler ve Rum sınırına ulaşırlar. Nazperverd, buradan sonra Cemşîd'e yoluna yaya olarak devam etmesini tavsiye eder. Ahmedî'nin eserin de bu yardımcı karakterin adı on bir kez anılmış olup Selmân'ın mesnevisinde ise adı altı kez geçmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Enîsî dâşt nām-eş Nāzperverd
Ki mî-kerd ez-leṭāfet nāz ber-verd (668)*

*Zi-peykān āteşî der-dem ber-efrūht
Ber-āteş 'anberîn mūy-ı perî sūht*

*Hemān dem geşt peydā Nāzperverd
Be-pîş-i Cem selām-ı Bānū āverd (908-909)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Vezîri vardı anuñ Nāzperverd
Diyeydūñ lāledür yüzi vü yā verd (1276)*

*Oradan Nāzperverd anı aldı
Bir ulu yola iletđi vü şaldı (1764)*

*Ol üç tilüñ birisin oda şaldı
Ki dermānını derdüñ anda buldı*

*Perī-peyker koğudan bildi kim şāh
Olupdur haste vü bī-mār u güm-rāh*

*Didi ol Nāzperverd'e ki varğıl
Nedür Cemşid aḥvālini görgil*

*Hemān-dem hāzır oldı Nāzperverd
Didi kim nicedür hāl u gam u derd*

*N'olaydı Hūrızād'ı ger alayduñ
Perilere tamāmī şāh olayduñ (1748-1752)*

4.3.2.11. Hâcib

Her iki mesnevide de Hâcib adlı kişi Rum diyarına ulaşan Melik Cemşid'e zor durumdayken yardımcı olan bir karakter olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Fakat Ahmedî ve Selmân'ın mesnevilerinde Hâcib ile ilgili birtakım farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıklardan biri Selmân'ın eserine göre Hâcib, Cemşid'in veziridir ve mesnevide adı altı kez geçmektedir. Ahmedî'nin eserine göre ise Fagfûr'un veziridir ve mesnevide adı dört kez geçmektedir. Bu karakterin her iki mesnevide geçtiği bölümler şu şekildedir;

Selmân'ın Mesnevisinde;

Cemşid gece yorgun bir şekilde ıssız bir şehre ulaşır. Onun Hâcib adında bir veziri vardır. Vardığı şehirde Hâcib'e benzettiği bir adamın yanına varır. Yorgun olduğunu söyler ve başından geçenleri anlatır. Hâcib, başından geçenleri duyunca bu kişinin

Cemşîd'e çok benzediğini düşünür. Onu kervansaraya davet eder. Birbirlerinin yüzünü mum ışığında görünce tanırılar. Böylece Cem, adamlarına kavuşur. Eğlence meclisi düzenleyip eğlenirler.

*Gulâmî dâşt nâm-eş Hâş Hâcib
Ki bûdî şâh rā peyveste hâcib*

*Melik der-râh dîdeş hâcib-âsâ
Siyeh pûşîde vü ham kerde bālā (944-945)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Cemşîd, yaralanmış ayaklarıyla Rum diyarına doğru ilerler ve Kayser'in sarayına ulaşır. Vardığı yerde Cemşîd'in tanıdığı kimse yoktur. Fakat adı Hâcib olan Fagfûr'un yardımcısı karşısına çıkar, onu sarayına götürür ve ağırlar. Sabah olunca Çin'den bir kervan geldiğinin haberi Cem'e ulaşır. Bunlar şehzadenin adamlarıdır. Hâcib ve şehzade onları karşılar. Adamlarına kavuşan Cemşîd, Hâcib'e çok hazine verir. Oradaki yoksullara bağışlar yapar, tüccar kılığına girerek Kayser'in huzuruna çıkar ve ona hediyeler sunar

*İrişdi bir kişiye adı Hâcib
Ki Fağfûr itmiş idi anı hâcib*

*Ol iki bir birine kim irişdi
Bunuñla ol anuñla bu görüşdi*

*Alup şâhı sarâyına iletđi
Bu hâlin şerh itđi ol işitđi (1773-1775)*

4.3.2.12. Sührâb

Ahmedî'nin ve Selmân'ın mesnevisinde Kayser'in erkek kardeşi olarak Rum ve Şam ordusunun savaşında okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Her iki eserde de genç ve yiğit bir pehlivan olduğu ve Rum ordusunun sağ kanadını idare ettiği

belirtilmektedir. Selmân'ın mesnevisinde adı dört kez zikredilirken Ahmedî'nin mesnevisinde adı iki kez zikredilmiştir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Zi-leşker dest-i çep Mihrâb râ dād

Diger cānib Melik Sührâb râ dād

Ki bud Sührâb Kayşer râ birâder

Cevānī pehlevānī bud dilāver (2800-2801)

Zi-dest-i rāst çün ez-kūh seyl-āb

Revān ber-çalb-i şādī riht Sührâb (2803)

Zi yek sū rayet-i Mihrâb şod pest

‘Inān ber-tāft ber-Sührâb peyvest (2806)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Şavaşda meysere Mihrâb 'uñ idi

Nite kim meymene Sührâb 'uñ idi

Ki Sührâb idi Kayşer'le bürâder

Cevān ü pehlevān idi dil-āver (4080-4081)

4.3.2.13. Erganunsâz, Şeker / Şekker / Şekerleb, Şehnâz, Dilâvîz

Cemşîd'in yardımcıları olup mesnevinin tamamında okudukları güzel şiirlerle, kullandıkları müzik aletleriyle ve güzel sesleriyle genellikle eğlence ve içki meclislerinde okuyucunun karşısına çıkmaktadırlar. Her iki mesnevinin merkezi kahramanlarıyla karşılıklı ya da onların ağzından çeşitli şiirler okudukları dikkat çekmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Künūn in kār-ı mā ger mī-güşāyed

Zi-Şehnâz vü zi-Şekker mey güşâyed

*Çü âmed gamze-eş bâ-meyl der-nâz
Fürû h'ând in rubâ'î Ergânünsâz (2864)*

*Leb-i Şekker nevâziş kerd ney rā
Şeker-leb nîz hoş be-nevâht vey rā (2011)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Şeker adlu var idi bir perestâr
Ki şâha muṭrib idi hem serâ-dâr (704)*

*Şeker Şehnâz ile hem Ergânünsâz
Ki bülbülde yoğ id'anlar dağ'avâz (2091)*

*Bu sözi işidüp nāl'itdi Şehnâz
Anuñl'âheng itdi Ergânün sâz (2096)*

*Yüzi gül-gün benefşe bergi büyā
Dağı muṭribler idi bülbül-āvā*

*Nişâtengîz ü Şehnâz u Şekerrîz
Olaruñl'Ergânünsâz u Dilāvîz*

*Çü itdi râst sâzı 'ūd-ı Nâhîd
Şafâ vü reng buldı hüsn-i Hurşîd (2542-2544)*

4.3.2.14. Bahârefrûz, Gülberg / Gülberterî, Nişâtengîz, Semenbûy, Nigarînrûy, Gülnâz, Şekergüftâr

Hurşîd'in yardımcılarıdır. Bu kişiler her iki mesnevîde de güzel şiir okur, güzel şarkı söylerler. Müzik aletlerini kullanmada usta olup musiki makamlarına vakıftırlar. Hatta mesnevîdeki bazı cariye ve yardımcıların adını musiki makamlarından aldığı

da dikkat çekmektedir. Kimi zaman mesnevîde bu kişiler merkezi kahramanların ağzından gazeller okurken kimi zaman da Cemşîd ve Hurşîd'in yardımcıları karşılıklı olarak atışma niteliğinde gazel okumaktadırlar.

Hurşîd'in Gülnâz adlı yardımcısı sadece Ahmedî'nin mesnevisinde yer almaktadır. Selmân'ın mesnevisinde bu kişiden bahsedilmez.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Behârefrûz in şî'r-i behârî
Edâ mî-kerd ber-şavt-ı hezârî (1462)

Gül âmed der-‘emârî sūy-i bostân
Meh-i hevdec-nişîn şod der-şeb-istân

Perî-rûhsâr-ı hûbân Dilâvîz
Behârefrûz Gülberg Şekerrîz

Nesîm-i cân-fezâyî vü Ergânûnsâz
Semenbûy u Nigârînrûy Şehnâz (2370-2372)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Şeker çün kim tüketti bu ‘itâbı
Behârefrûz böyl’itdi cevâbı (2454)

Nişâtenğîz bu şî’re itdi âğâz
Şeh ağzından girü Zühr’aña dem-sâz (2142)

Semen-ruhsâr u hurşîd-i gül-endâm
Perestârını Gülberg-i şeri nâm

Oğdı katına vü geldi Gülberg
Ki gül bigiydi hüsn içinde pür-berg (2003-2004)

4.4. Zaman

Geleneksel anlatıda olayların ne zaman başlayıp ne zaman sona erdiği, hangi zaman diliminde cereyan ettiği, gerçekçi zaman unsuruna bağlı kalıp kalmadığı çok belirgin ve net değildir (Çetin, 2015: 129).

Zaman kavramıyla ilgili olarak mevsim, ay, hafta ve gün gibi zaman dilimleriyle karşılaşırız. Şairler, bir olayın zamanını bildirirken mevsim, bir yolculuğun, savaşın kaç gün sürdüğünü bildirirken de yıl, ay, hafta ve gün gibi zaman bildiren sözler kullanırlar. Ayrıca bu eserlerde olay ve zaman ilişkisi oransızdır, olağanüstüdür. Altı aylık yol altı günde gidilebilir. Olayların başlangıcından eserin sonuna kadar geçen süre belli değildir (Ünver, 1986: 455).

Her iki *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde zaman belirsizdir. Olaylar merkezi kahramanların yaşam serüvenine göre kronolojik olarak anlatılmaktadır. Hikâyede yer yer geriye dönüşlerin olduğu da dikkat çekmektedir. Selmân'a göre Ahmedî'nin eserinde zaman bildiren sözcüklere daha çok vurgu yaptığını, olay akışındaki zaman değişimlerini daha net hissettirdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca Ahmedî, Selmân'ın eserindeki bazı süreleri de kendi eserinde kısaltmıştır. Örneğin; merkezi kahramanların Rum yolculuğu sırasında karşılarına çıkan tehlikeli ve kısa yolun Selmân'ın eserinde dört ay sürdüğü belirtilirken Ahmedî'nin eserinde bu yol üç ay sürmektedir. Selmân'ın eserinde, kahramanlar Rum'a ulaşmak için geçtikleri denizde kırk gün boyunca yol alırken Ahmedî'nin eserinde bu süre bir aydır. Fagfûr ve Hümayûn'ın Cemşîd'in içinde bulunduğu sıkıntılı durumu öğrendikten sonra oğullarının bulunduğu bağ köşküne iki günde giderler. Aslında bu on günde gidilecek bir yoldur. Selmân, eserinin bu bölümünde zamana ve süreye hiç yer vermemiştir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Geleneksel anlatı metinlerinde olduğu gibi Selmân'ın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde de olayların başlamasında ve devamında mücerret bir zaman kavramı söz konusudur. Eserde, olayın ne kadar sürdüğü bilinmemektedir. Selmân, hikâyeye Cemşîd'i

tanıtarak başlamaktadır ve bu kısımda *evvel zamanlarda* ya da *bir zamanda* anlamına gelen belirsiz bir zaman diliminden söz etmektedir.

Haber dādend dānāyān-ı pīšīn
Ki vaktī pādišāhī būd der-Çīn (214)

Eserde, zaman tasvirleri bazen işlevsel değildir. Sadece zamanın geçtiği hissini vermek için ya da hikâye kahramanlarının iç dünyalarının ve duygularının anlaşılmasına yardımcı olmak için kullanılmıştır. Bazı yerlerde de gece gündüz ve mevsimler arasındaki geçişler, dünyanın dönüşü, güneş ve ayın hareketleri oldukça canlı anlatılmıştır.

Dirīgā men ki der-rūz-ı cevānī
Çü şeb şod tīre ber-men zindegānī (404)

Çü meh mihr-i ruḥ-ı ḥūrşīd der-dil
Hemī-şod rūz u şeb menzil-be-menzil (604)

Be-şeb rāzī ki bā-Ḥūrşīd goftend
Be -ūz ān rāz bā-Cemşīd goftend (1441)

Fürū şod āfitāb u meh ber-āmed
Zi-sehm-i rūz şeb rā ber ser-āmed (2122)

Mesnevîde çoğunlukla olayın geçtiği zamanla ilgili gece ve gündüz ifadeleri dışında gün, hafta, ay, yıl, bahar, sonbahar ve kış gibi zaman belirten kelimelere rastlanmaktadır. Bunlarla ilgili bazı örnekler şu şekildedir;

Behārān būd u şahrā çün ruḥ-ı yār
Gül ü nesrīn u sünbül dāşt der bār (2543)

Se rūz ān taḥte ber-deryā revān būd
Melik mellāḥ u bād-eş bād-bān būd (863)

*Be rûy-ı hem dü hefte bāde ħordend
Sivüm hefte besic-i rāh kerdend (968)*

*Ṭarīḳ-ı rāst-rū yek sāle rāh est
Ṭarīḳ-ı reften-i çep çār māh est (623)*

*Ber-āmed tund bād-ı mihrigānī
Perākend ān na^çim-i būsānī*

Hikâyede yaşanan olayın zamanı belirtilmemiş olmasına rağmen yazar-anlatıcı, olayı anlatma zamanı olarak eserin sonuna 763 / 1361 tarihini gösteren bir beyit kaleme almıştır.

*Şod in kitāb be-māḥ-ı cemāzīyü 's-şānī
Sene şelāş u sittin ü seb^ça mi[']e temām (3113)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Geleneksel tarzdaki anlatılarda olayın geçtiği zaman dilimini yakalamak çok mümkün değildir. Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde de soyut olmakla birlikte zaman tasvirlerine rastlanmaktadır. Ahmedî, olayları anlatmaya başladığı *Sıfât-ı Bezm ve Âşık Şoden-i Cemşîd Şâh* başlığı altında 463. beyitte *bir gün* ve *bahar* gibi zaman bildiren sözcüklere yer vermiştir.

*Melik-zāde görüp bir gün bahārı
Ki pür-la^çl itmiş idi lāle-zārı (463)*

Selmân'ın eserinde olduğu gibi Ahmedî'nin mesnevisinde de işlevsel olmayan zaman ifadelerine rastlamak mümkündür. Kimi zaman hikâye kahramanlarının ruh dünyasını ortaya koymak için kimi zaman da olay akışını okuyucuya hissettirmek için gece gündüz, bahar hazan gibi zaman bildiren sözcüklere yer verilmiştir. Gece ve gündüz arasındaki geçişlerin de birçok beyitte resmedildiği dikkat çekmektedir.

*Gidüben gice çün şubḥ oldı peydā
Güneşün rāyeti oldı hüveydā (736)*

*Gicenüñ çetrini pest eyledi rüz
Ser-efrāz oldı mihr-i ‘ālem-efrūz (737)*

*Çün itdi gün gicenüñ çetrini garḳ
Ufuḳdan oldı rüşen rāyet-i şarḳ (1051)*

*Perişān zülfī sevdāsın başa bir gic’iletmedün
Ne bilürsin nice olur dırāzī-i şeb-i tārı (2321)*

Cemşîd, rüyasında Hurşîd’i görüp âşık olduktan sonra ona kavuşma isteğiyle büyük sıkıntılar yaşamaya başlar. Bu durum, annesi Hümayûn ve babası Fagfûr’a anlatılır. Bunun üzerine anne ve babası Cemşîd’i görmek için onun bulunduğu bağ köşküne giderler. On günde gidecek olan bu yere iki günde ulaşırlar. Yazar-anlatıcının süreye istediği gibi müdahale etmesi, hâkim bakış açısını ya da tanrısal konumlu gözlemci anlatıcıyı burada da ön plana çıkarmaktadır.

*Oñ günlük yolu anlara iki günde
Sürüben germ irişdiler anda (762)*

Ahmedî’nin mesnevisinde de gün, hafta, ay, yıl, bahar, hazan ve kış gibi zaman belirten kelimelere rastlanmaktadır. Bunlarla ilgili bazı örnekler şu şekildedir;

*Bāğını ‘ıyşınuñ ter ü ser-sebz eylesün
Ḥaḳ nice kim kışı giderüp nev-bahār ide (324)*

*Bahār irişdi vü açıldı uş gül
Nevāda sen daḫı sāz it i bülbül (728)*

*Bahār irdi çemen ser-sebz oldı
Gül-istān bülbül āvāzıyla ḫoldı (1498)*

*Hemîn bes şâhid ü birkaç gulâmı
Bir ay yürüdi keştîler tamâmı (1689)*

*Bunı bir ay iderseñ terbiyet sen
Koya gerdün felek hükümüñe gerden (3695)*

*Yürütd'üç gün şuda ol tahta anı
Gemi mellâh ol yıl bād-bānı (1705)*

*İki heft'idüben hoş 'işret ü bezm
Üçincide düğüne itdiler 'azm (4164)*

*Geçiçek bir yıl ol bir bāğa vardı
Orada gül gibi hoş hayme kurdı (4365)*

Mesnevîde, yaşanan olayın zamanı belirtilmemiştir fakat yazar-anlatıcı, olayı anlatma zamanı olarak eserin sonuna ebcedle 806/1403 tarihini gösteren beyitler yazmıştır.

*Şaferden nısf geçmişdi tamâmı
Ki bu şiveyle nazm itdük kelâmı (4718)*

*Rebî'ü'l-âhirün nısfında itmâm
Buluban oldu baht ü sa' d ile tām (4719)*

*Velîkin yıl bi vü dāl idi vü zād
Bil' olsun dāl saña olanuñ zād (4720)*

4.5. Mekân

Zaman gibi mekân kavramının da geleneksel anlatılarda deteyli bir şekilde ele alındığı Mesnevîlerde olayların geçtiği yerler genellikle şehirler, saraylar, bahçeler, eğlence düzenlenen, avlanılan ve savaşılan alanlardır. Yolculuklarda dağlar, çöller ve

denizler aşılır. Olayların geçtiği yerler çoğunlukla hayalidir. Coğrafi konumu bilinen yerler azdır. Aynı belirsizlik deniz adlarında da vardır. Kahramanların hangi denizde yolculuk ettikleri ve nerede karaya çıktıkları pek belli değildir (Ünver, 1986: 455).

Olayların geçtiği yerler, olayın niteliğine göre tasvir edilir. Mekân, olayın niteliğine göre düzenlenmeye çalışılır. Kişileri mutlu kılan olaylar, gösterişli saraylar, tabiatın güzel olduğu yerlerde geçerken, mutsuzluklar, insanın içini karartan sıkıntılı yerlerde, çetin tabiat şartları altında anlatılır. Mesnevilerde, kişinin çevresini içinde bulunduğu ruhî duruma göre görmesi ve değerlendirmesi oldukça mübalağalı olarak anlatılır (Ünver, 1986: 455).

Mesnevilerde de kahramanların gerçek hayatta olduğu gibi içinde buldukları, yaşayıp hareket ettikleri, gündelik yaşantılarını ve her çeşit faaliyetlerini sürdürdükleri somut mekânlar vardır. Bu somut mekânlar, *açık mekân* ve *kapalı mekân* olmak üzere ikiye ayrılır (Çetin, 2015: 136). Açık mekânlar, olayların gerçekleştiği köy, kasaba, şehir, ülke, ova, deniz ve dağ gibi açık alanlardan oluşmaktadır. Mesnevilerde geçen kapalı mekânlar ise çoğunlukla saray, köşk, konak, oda, kale, kilise, ev gibi kapalı alanlardan oluşmaktadır.

Her iki *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde de savaşımlara, yolculuklara ve mücadelelere geniş yer verildiği için açık mekân daha ağır basmaktadır. Selmân ve Ahmedî'nin mesnevilerindeki mekân tasvirlerinin de zaman kavramında olduğu gibi kahramanların ruh haline göre değişiklik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Eserde, eğlence meclislerinin tertip edildiği bahçe, kahramanın Rum yolculuğu sırasında karşısına çıkan, cennete benzeyen periler diyarı, yine yolculuk esnasında karşılarına çıkan Sukılâ Dağı, Ekvân adlı devin şehri, orman, su kenarı, Şam Denizi, Çin Denizi, savaşların ve oyunların gerçekleştiği meydanlar gibi açık mekân tasvirlerine rastlanmaktadır. Bunların dışında mesnevide Çin, Rum, Mısır, Hita, Bedehşan, Hint, Berber, Halep Çölü, Şam, Fırat, Dicle, Nil, Sina, Tur gibi gerçek şehir, ülke, akarsu ve dağ isimlerine de yer verilmektedir. Ayrıca eserde sık sık

Satürn (Zuhal, Keyvan), Venüs (Zühre, Nahid), Jüpiter (Müşteri), Pervin (Ülker, Süreyya), Şihâb, gibi gezegen ve yıldız isimlerinin, Boğa, Akrep, İkizler gibi burç isimlerinin zikredildiği de dikkat çekmektedir. Yukarıda bahsi geçenlerle ilgili bazı örnekler şu şekildedir;

*Der-ân gül-zâr ‘ömr-efzâ-yı mehtâb
Melik bā-yāverân der-gūşe-i āb (2677)*

*Cevāb-eş dād k’in küh Sukılā-st
Ki dīv ü ejdehā rā cāy u me ’vā-st (742)*

*Zi-Çin ber-Rūm piçidi ‘inān rā
Çü hod tā Şām be-g(i)rifti cihān rā (2835)*

*Be-Sahrā-yı Haleb leşker keşidend
Dü küh-ı āhenin der-hem residend (2785)*

*Çü rāy-ı Hind ruḥ ber-tāft Kayşer
Nemūd ez-mülk-i Çin ruḥşende Efser (2603)*

*Neḥostin ez-pey-i kâbin duḥter
Dehed yek nîme mülk-i Şām u Berber (2607)*

*Çe bâşed ger bedin Tūr-ı temennâ
Koned ber-‘âşıkân nūr-ı tecellâ (2752)*

*Dil-i gül çün dimâg-ı pūr-ı Sinâ
Dırahtân çün dıraht-ı Tūr-ı Sinâ (2644)*

*Firâz-ı taht u tâc-ı Kayşeri did
Zi-burc-ı kaşr-ı Keyvân Müşteri did (2407)*

Melik der-keştii be-n(i)şest tenhâ

Çü hürşîd-i felek der-burc-ı Cevzâ (846)

Mesnevîde açık mekânların dışında kapalı mekânlarda mevcuttur. En çok kullanılan kapalı mekân ihtişamın ve azametinin göstergesi olan saraydır. Kayser'in sarayı, Fahfûr / Şapûr'un sarayı, periler sultanı Cevrâd'ın sarayı eserde tasvir edilen, özel görüşmelerin, kabullerin, eğlencelerin ve güç gösterilerinin yapıldığı kapalı mekânlardandır. Bunların dışında Cemşîd'in Rum yolculuğu sırasında karşısına çıkan camdan manastır, Rum diyarında Cemşîd için ud ve sandal ağacından yapılan köşk, Kayser'in şehir dışında önünde büyük bir meydanı olan Hurşîd ve Efser'in, Cemşîd ve Şadî arasındaki savaşı izledikleri köşk, Efser'in Hurşîd'i hapsediği dağdaki kale, Ekvân adlı devin demirden kalesi, Hurşîd'in muhteşem kalesi, yatak odası, gelin odası eserde geçen kapalı mekânlardır. Bahsi geçen kapalı mekânlar için örnek beyitlerden bazıları şu şekildedir;

Maķâm u menzil-i rûhâniyân-est

Serây-ı pâdişâh-ı cinniyân-est (639)

Çü Cem âgeh şod ez-fermân-ı Kayşer

Revân şod ber-der-i evvân-ı Kayşer (997)

Birûn ez-şehr kasrî dâşt Kayşer

Ki bûdeş şahn-ı meydân der-berâber (2508)

Be-nezd-i bahr deyrî did minâ

Keşîşî pîr çün Keyvân der-ân câ (824)

Şeb-istânî çü zülf-i müşk müyân

Münevver kerde hüsn-i mâh rüyân (2875)

Zi-şahn-ı daşt tâ dergâh-ı Şapûr

Muraşşâ' bûd hâk ez-dürr-i mensûr (3033)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde de Selmân'ın eserinde olduğu gibi açık mekânlar ön plandadır. Sadece gerçekte var olan ülke, şehir, akarsu ve dağ gibi açık mekânların isimleri Selmân'ın mesnevisine göre Ahmedî'nin eserinde daha çok kullanılmıştır. Bu husus, Ahmedî'nin olayları biraz daha somutlaştırmaya çalıştığını ve Selmân ile karşılaştırdığımız zaman hayal dünyasını biraz daha geri planda tuttuğunu düşündürmektedir. Bu açık mekân isimlerinden bazıları şöyledir; Rum, Çin, Maçin, Şam, Mısır, Irak, Bağdat, Hindistan, Hıta, Hoten, Bedehşan, Berber, Umman, Harezm, İsfahan, Hicaz, Kudüs, Nil, Ceyhun, Dicle, Fırat, Tur, Sina. Selmân'ın eserinde olduğu gibi Ahmedî'nin mesnevisinde de gezegen, yıldız ve burç isimlerine sıkça rastlanmaktadır.

Eserde, Kayser'in, Fagfûr'un ve periler sultanı Hurizâd'ın sarayının bütün ihtişamıyla tasvir edildiği beyitler yer almaktadır. Bunların dışında Cemşîd ve beraberindekilerin Rum yolculuğu sırasında karşılarına çıkan Mukîlâ Dağı, Rum Denizi, orman, Rum sahili, Halep Çölü, Ekvân'ın şehri, gül ve lale bahçeleri, eğlence meclislerinin düzenlendiği bahçeler ve su kenarları, savaşların ve oyunların gerçekleştiği meydanlar, av alanları eserde geçen açık mekânlardır.

Ne Mısr u Şâm u ne mülk-i Hıtâ'dur
‘Irâk’a Rûm’a müşki hûn-behâdur (1070)

Melikdür bî-girân şehr ü diyârı
Hıtâ vü Çîn ü Mâçîn şehr-yârı (2256)

Çıkup Hindüstân'dan Çîn'e geldi
Oradan Rûm'a dahı ‘azm kıldı (2987)

Düzetgil Rûm'da bir dâsitânı
K'irüre İsfehân'a bülbül anı (4378)

‘Irâk'ı eyle eyle râst sâza
Ki hayret düşüre mülk-i Hicâz'a (4379)

*Ne gözyaşı ki cümle hūn idi ol
Diyeydūñ Nīl yā Ceyhūn idi ol (562)*

*Daḥı yāḳūt ile la‘l-i Bedeḥṣān
Daḥı pīrūze vü lü ‘lü ‘-i ‘Ummān (1031)*

*Didi kim ad ile nedür bu menzil
Didiler Rūm deryāsına sāh il (1625)*

*İrişdi baḥr-ı Rūm’a iki günde
Bir ulu deyr peydā oldı anda (1628)*

*Haleb sahrāsına ird’iki leşger
Biribirine oluban berāber (4072)*

*Melik ḳalmışdı ol bīsede tenhā
Ki ḥāli n’olısar degüldi peydā (1746)*

*Didi Mihrāb kim budur Muḳilā
Belā vardur bu ṭaḡda kūh-ı bālā (1448)*

Ahmedî’nin Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinde geçen kapalı mekânlar ise Selmân’ın eserinde olduğu gibi saray, kale, kilise, köşk, ev ve odadır. Fakat içlerinde en çok saray ön plana çıkmaktadır. Özellikle Hurizâd’ın ve Kayser’in sarayı, Hurşîd’in köşkü ve odası, Efser’in Hurşîd’i hapsettiği kale ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmektedir. Kahramanların ruh haline göre kimi kapalı mekânlar kasvetli bir şekilde tasvir edilmektedir. Örneğin Hurşîd’in annesi tarafından kapatıldığı kale, eserde gam çukuru olarak nitelenmektedir.

*Getürdi Çin sipāhını ser-ā-ser
K’ideler ḥıdmet-i dergāh-ı Kayser (2945)*

İnüp ol ḳasrdan dergāha Efser

Nişār itdi Cem'ün üstine gevher (4160)

*Girüp eyvāna şād oturdı Kayşer
Rebāb u çeng ü ney istedi sāğar (4163)*

*Olıcağ yiri Hurşid'ün çeh-i ğam
Ne ile görüniser saña 'ālem (3299)*

*Varup kaşra oturd'Efser'le Hurşid
Ki göreler n'ider meydānda Cemşid (3601)*

4.6. Motifler ve Masal Unsurları

Motif, gelenekte kalma gücüne sahip olan masalın en küçük unsurudur. Bu güce sahip olabilmesi için onun müstesna ve dikkati çekebilen hususiyetleri olması gerekir (Thompson'dan aktaran Sakaoğlu, 1999: 75).

Bugün Anadolu'da anlatılan masal, efsâne ve fıkraların çoğunun kaynakları pek eski devirlere dayanmaktadır. İçlerinde, birkaç ülkenin sınırlarını aşarak Anadolu'ya kadar gelenler de vardır. Milâdın ilk asırlarında yazıldığı düşünülen Pançatantra adlı Hint masalının, dili ve dini itibariyle bize çok uzak ve yabancı olmasına rağmen bazı masallarının bugün Anadolu'da aynı motiflerle fakat hiçbir dini unsur bulunmaksızın yaşamaktadır (Sakaoğlu, 1999: 82).

Anadolu'da Şaman dininin kalıntılarının hâlâ mevcut olduğu düşünülürse, bilhassa Hindistan'dan çeşitli ülkeleri aşarak ve aslından birçok şeyi kaybederek gelen anlatıların da diğer bazı dinlerin izlerini taşıyabileceği unutulmamalıdır. Pançatantra, Hitopadeça, bizde Tuti-nâme diye bilinen Sukasaptati ve diğer birçok anlatı Pehlevî, Arapça, Farsça gibi Türklerin yaşadığı bölgelere komşu ülkelerde konuşulan diller aracılığıyla bize ulaşmışlardır (Sakaoğlu, 1999: 82).

Anadolu insanının asırlardır elinden düşürmediği Bostan, Gülistan, Kelile ve Dimne, Mantıku't-tayr gibi eserlerle İslâm'ı nasihat yolu ile daha iyi anlamaya çalışmış, bazen iki hayvanın birkaç kelimelik konuşması ile iyiliği, doğruluğu, vefayı ve

faydalı olan şeyleri kolayca öğrenebilmiştir. Bu eserler arasında Mevlânâ'nın Mesnevi adlı eserinin de önemli bir yeri vardır (Sakaoğlu, 1999: 82).

Aşk ve macera mesnevilerinde hikâye etmenin masal özelliği taşıdığını söylemek mümkündür. Küçük farklarla birlikte aşk ve macera mesnevilerinde karşılaşılan motifler birbiriyle benzerlik göstermektedir. İncelenen her iki eserde tespit edilen motifler ş şekildedir:

4.6.1. Rüyada Görüp Âşık Olma

Rüya görme motifi genellikle mesnevi kahramanlarının doğumuyla ya da aşkıyla ilgilidir. Mesnevide olayların gelişmesi bir rüyanın yorumuna paraleldir. Kahramanlar rüyada gördükleri kişiye âşık olabilirler ve rüyadan sonra yaşanan olaylar rüyanın yorumu doğrultusunda gelişir (Ünver, 1986: 456).

Ahmedî ve Selmân-ı Sâvecî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* adlı mesnevilerinde Çin Fagfûr'unun içkiye ve eğlenceye düşkün olan oğlu Cemşîd bir gün yine bir içki meclisi düzenletir. Bu mecliste gecenin sonuna doğru içkinin etkisiyle uyuyakalır. Rüyasında güzel bir kız görür ve ona âşık olur. Aşkından dolayı gam ve kederle dolar. Bir süre sonra rüyasını Mihrâb'a anlatır. Mihrâb ise bu kızın ancak Rum Kayser'inin kızı Hurşîd olabileceğini, daha önce onun bir resmini yaptığını söyler ve ona bu resmi gösterir. Cemşîd de rüyasında gördüğü kızın resimdeki kız olduğunu söyler.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Zi-câ ber-hâst sâkî şem' be-nişest

Melik der-h'âb şod çün merdüm-i mest

Çü rüy-ı hod behişti did der-h'âb

Revân der-vey çü Kevşer çeşme-i âb

Kenâr-ı cüy reyhân ber-demîde

Miyân-ı bâğ-ı tûbâ ber-keşide

*Firāz-ı şāh-ı murġān-ı hoş-āvāz
Hemī-goftend bā-hem rāz-ı dil bāz*

*Zi-şebnem tāk-ı gül çün tāk-ı Pervīz
Ber-āverde der-ū dürr-ı dilāvīz*

*Heme hāk-eş ‘abīr ü za‘ferān būd
Heme ferş-eş harīr ü perniyān būd*

*Şabā mī-kerd ber-gül cān-feşānī
Be-gil mī-dād her dem zindegānī*

*Miyān-ı bāġ-ı kaşrī dīd ‘ālī
Çü burc-ı māh hūrşīdī-eş vālī*

*Münevver burchā-yi kaşr yek-ser
Be-māh u Müşterī u Zühre vü hūr*

*Melik mī-goft bā-ğod k’in ne cāyi-st
Ki hurā zīnet u hurā nümāyi-st*

*Ber-ān āmed ki firdevs-ı berīn est
Kuşūr-ı huld u cāy-ı hūr ‘ayn est*

*Der-īn būd ü ki nāgeh bī-ħicābī
Zi-bām-ı kaşr ber-zed āfītābī*

*Çü hūrşīd-ı ‘izār-ı erguvānī
Dür-efşān ez-niķāb-ı āsumānī*

*Büt-ı ra‘nā-keşī māh-ı muķanna‘
Çü gül geh der-ķabā geh der-muraķķa‘*

*Fürûğ-ı ‘arız-eş rā reşk-i hūrşīd
Nigīn-i hātem-eş rā mühr-i Cemşīd*

*Zi-sünbül ber-semen mergül beste
Zi-mergül-eş benefşe deste deste*

*Leb-i la‘l-eş benefşe der-nigīn dāşt
Be-pīşānī ham ebrū-eş çīn dāşt*

*Zi-müy-eş sünbül ender-tāb mī-şod
Zi-şerm-i ‘arız-eş gül āb mī-şod*

*Eger dil der-hayāl-eş beste geştī
Zi-tāb-ı dil ‘izār-eş haste geştī*

*Qazā şeh-zāde rā nāgeh haber kerd
Der-ān zülf u qadd ü bālā nazar kerd*

*Be-zed āhī u ahvāl-eş tebeh şod
Çü zülf-i ān şanem rüy-eş siyeh şod*

*Şabāh-ı zindegānī şod ber-ū şām
Ki āmed āfitāb-eş ber-leb-i bām*

*Qazā-yi āsumānī çün der-āyed
Eger bendī der ez-bām-et der-āyed*

*Kemend-i ‘anber ez-bālā-yı ān qaşr
Fürū-heşte zi-ser-tā-pāy-ı ān qaşr*

*Dil-i sevdā-yı ü bī-ser ü pā
Be-müşkīn nerdibān ber-şod be-bālā*

*Dil-i Cemşîd rā nāgeh perî bord
Be-destân-eş zi-dest engüşterî bord*

*Çü bî-dil şod Melik feryād ber-best
Be-cest ħ̣āb u ħ̣āb ez-çeşm-i ū cest (264-290)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Mey içen bir bir ol resme ki encüm
Şabâhın encümenden oldılar güm*

*Çün oldı āfitābuñ rāyeti pest
Perākend oldılar mecmū^c -ı ser-mest*

*Melik kaldı vü bir kaç kulları hem
Ki şāhuñ ħalvetind'anlardı maḥrem*

*Eşer itmiş idi şāha daḥı cām
Diledi kim ide ol daḥı ārām*

*Uyur u düşde görür bir gül-istān
Gül-i ter tolu ser-sebz-i būstān*

*Revāne bāğ içinde çeşme-i āb
Anuñla olmuş ol ser-sebz sîr-āb*

*Ķatında çeşmenüñ bir serv bitmiş
Uzanup kāmetsi tûbiye yitmiş*

*İder her şāḥda yüz murğ pervāz
Düzerler perde-i 'Anḳā'da āvāz*

Gülünñ tācı nite kim tāc-ı Pervīz

Muraşsa‘ eylemiş dürr-i dil-āvīz

*Şabā çün kim iderdi dürr-feşānı
Kılurdu rāyihayla tāze cānı*

*Görür şeh bāğda bir qaşr-ı ‘ālī
Velī ol burca bir ħurşīd vālī*

*Nazar eyledi qaşruñ burcına şāh
Görüp bir māh anda eyledi āh*

*Nazardur irüren ‘aqla maĥāfet
Nazardur cānilen başlara āfet*

*Qamer n’olur ki oldı rāst Ħurşīd
Nigin-i ĥāteminde mühr-i Cemşīd*

*Güneş gibi ‘ızārı erguvānī
Dür-efşān u niķābı āsumānī*

*Benefşe destinüñ altında ter gül
Bir arada semenle tāze sümbül*

*Dil ü cān bağlu zülf-i çenberine
Ciger-ĥūn müşk saçı ‘anberine*

*‘Aceb miĥrāb idi alnında ebrū
K’imām idi orada iki cādū*

*Lebinüñ çeşmesine āb-ı ĥayvān
Ciger-teşne idi hem dürr-i ‘ummān*

Taber-zed dudađı rengi taber-ĥūn

Beñi vü zülfi ‘ūd u yüzi gül-gün

*Gözi bir āhū ammā şîr-efken
Teni nesrîn idi yañağı gül-şen*

*Çözilicek anuñ zülfi kemendi
Şabānuñ olur idi pāy-bendi*

*Qıyam idicegüz ol serv-kāmet
Kopardı ‘ışk ehline kıyāmet*

*Gözi ol cādū idi k’itse efsūn
İderdi cān-ı vālih ‘aql-ı mecnūn*

*Düşinde çünkü gördi ol yüzi şāh
Be-şad dil ‘āşık olup eyledi āh (483-507)*

4.6.2. Âşık Olunan Sevgilinin Aranması

Âşık sevgilisinin hangi ülkede ve şehirde olduğunu öğrendikten sonra ya kendisi, yardımcısı ve beraberindekilerle yollara düşer ya da bir elçi vasıtasıyla kızı ister. Maşuk da çeşitli tesadüfler sonucunda kendisine âşık olan kahramanı sevmeye başlar. Fakat iki sevgilinin karşısına engeller çıkar. Birbirini seven iki kahramanın çıktıkları yolculuk zorlu ve uzundur. Çoğu zaman bu tür mesnevilerde hikâyenin büyük bir bölümü bu yolculuklardan oluşmaktadır.

İncelenen iki *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde, Cemşîd rüyasında görüp âşık olduğu kızın Rum Kayser’inin kızı olduğunu öğrendikten sonra hazırlıklarını yapıp, yardımcısı ve akıl hocası Mihrâb’ı ve ordusunu da alarak Rum’a doğru yola çıkmaktadır. Her iki hikâyenin de büyük bir bölümü bu yolculukta yaşanan olaylardan ibarettir.

Selmân’ın Mesnevisinde;

Be-rüz-ı ferruḥ u fāl-i hümāyūn

Melik Cemşid reft ez-şehr bîrûn

*Burûn bordend çetr ü bârgâh-eş
Hurûşân u revân der-pey sipâh-eş*

*Zi-âh ü nâle mî-nâlîd gerdûn
Zi-girye seng râ mî-şod ciger-ğûn*

*Peder mî-zed be-zârî dest ber-ser
Be-nâğun çehre ber-mî-kend mâder*

*Sirişk ez-dîde bârân goft ey rûd
Zi-mâder tâ kıyâmet bâş be-durûd*

*Be-yâ tâ der bağal gîrem be-nâz-et
Ki mî-dânem ne-ğ âhem dîd bâz-et*

*Be-yâ tâ yek nazar sîr-et be-bînem
Be-çeşmân gerd-i ruhsâr-et be-çînem (583-589)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Yidi şanduk yine la'1 u cevâhir
Nite kim burc-1 Cevzâ'da zevâhir*

*Dağ1 yüz biñ zer ile la'1 ü gevher
Dağ'on yük müşk-i Çîn ü 'ūd u 'anber*

*Dağ1 biñ ester ü biñ esb-i zîbâ
Kamunuñ çulları zer-beft ü dîbâ*

*Eyerleri muraşsa' cümle rengîn
Bu resm ile düzildi aña âyîn*

*Aña hem-rāh itdi on kişi dānā
Kavī her işde vü gāyet tevānā*

*Dağı on bin er hoşdı cihān-sūz
İrer d'atı ayagından göge nūr*

*Kemān-keş tiğ-zenler kamu cengi
K'iderlerdi zebūn şir ü pelengi*

*Hümāyūn ağlar id'anuñla Fağfūr
Ki tenden olur idi cānları dūr*

*Hümāyūn demde kim bī-rūz idi rūz
Yüridi Rūm'a Hurşid-i dil-efrūz*

*Çıkuban taşra çetr-i bārgāhı
Boyadı göge ata ana āhı (1165-1174)*

4.6.3. Kılık Değiştirme

Aşk ve mecerâ mesnevilerinde kahramanların kılık değiştirerek amaçlarına ulaşmaya çalıştıklarını görürüz. Erkek kahraman genellikle tanınmamak için dilenci ve çoban biçiminde giyinebilir (Ünver, 1986: 456).

Ahmedî ve Selmân-ı Sâvecî'nin *Cemşid ü Hurşid* mesnevisinde merkezî kahraman Cemşid'in amacına ulaşmak için tüccar kılığına girdiği görülmektedir. Yardımcısı Mihrâb ile Rum diyarına rüyasında gördüğü kızını aramaya gider. Rum diyarında kimliğini gizlemek ve tanınmamak isteyen Cemşid tüccar kılığına girerek kendini tâcir olarak tanıtır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Be-resm-i tâcirân der-rāh būden
Ne-mî-şāyed der-în reh şāh būden*

*Der-în ma‘nî suhen bisyār goftend
Ez-ân goft ü şenîd-i ân şeb ne-ħoftend*

*Sehergeh rāy-et ez maşriķ ber-efrāşt
Felek zîr-i zemîn gencî revân dāşt*

*Kilîd-i şubħ der-cîb-i ufuk bûd
Ber-âverd u der-ân genc be-güşûd*

*Burûn âverd dürc-i la‘l-i pür-zer
Zi la‘l ü zer zemîn râ sâht zîver (537-541)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Ki tâcir şekline yola girevüz
Bu resm ile ol iķlîme varavuz*

*Bu söz üstine ‘ahd oldı vü peyvend
Bu ikisinüñ arasında sevgend*

*Gerekdür kişi k’ola ‘ahd-i muħkem
Ki hergiz nesne andan olmaya kem*

*Eger ‘ahd eyler iseñ eylegil ceħd
Ki senden olmaya ayruķsı ol ‘ahd*

*Düriş kim itmeyesin naķz-ı sevgend
Ne māl ü cān ķor ne hîş ü peyvend*

*Saňa lâ-taķķanü’l-eymān dir ol Hāķ
Gerekdür saķlayasın anı el-ħaķ (1032-1037)*

4.6.4. Doğa Dışı Varlıkların Yardımı

Her iki *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde doğa dışı varlıkların yardımı da dikkat çeken motifler arasındadır. Mesnevinin merkezi kahramanı Cemşîd, periler sultanı Hurizâd⁶⁶ ile dost olduktan sonra Hurizâd, Cemşîd'in çıktığı zorlu yok konusunda onu uyarır. Cemşîd'in fikrini değiştiremeyeceğini gören Hurizâd bu yolculuk sırasında yardıma ihtiyacı olursa diye Cemşîd'e üç saç teli ve iki kutu mücevher verir. Bir zorlukla karşılaştığında saç tellerinden birini yakmasını söyler. Cemşîd'in deniz yolculuğu sırasında gemisinin parçalanması üzerine bir tahta parçasına tutunarak ıssız bir ormana çıkar. Bu ormandan kurtulabilmek için Hurizâd'ın verdiği saç tellerinden birini yakar. Bunun üzerine Nazperverd ve periler ordusu Cemşîd'i kurtarmak için gelirler.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Cemşîd'in yardımına gelen Nazperverd ve Melik yürüyerek deniz kenarına kadar gelirler. Orada Nazperverd, Cem'i Burak gibi hızlı bir ata bindirip ardı sıra deniz üstünde uçurur. Koca denizi bir saat içinde geçerler ve Rum sınırına ulaşırlar. Nazperverd, buradan sonra yoluna yaya devam etmesini tavsiye eder.

Be-dil mî-goft âhîr Hûrizâd-em
Zi-mûy-i hod ne târî çend dâdem

Ki her vaqtî ki dermânî be-kârî
Be-âteş der-fiken z'in mûy târî

Künûn in mûyhâ bâ-ğ'îş dârem
Ez-ân dârem ki tâ âyed be-kâr-em

Zi-peykân âteşî der-dem ber-efrûht
Ber-âteş 'anberîn mûy-ı perî sûht

Hemân dem geşt peydâ Nâzperverd
Be-pîş-i Cem selâm-ı Bânû âverd

⁶⁶ Selmân'ın eserinde Cevrzâd olarak da geçer.

*Melik Cemşid rā goft īn çe ḥāl-est
Ki ḥūrşid-i neşāt-et der-vebāl-est*

*Hemān rūz-et nişīmen būd der-Rūm
Kūdām-et zāg şod rehber der-īn būm*

*Zi-dest-et Ḥūrizād āmed be-feryād
Ki bā-ū kerdeyī ez-dīgerī yād*

*Çünān māhī eger Rıdvān be-b(ī)ned
‘Aceb dārem ki bā-ḥūrī nişīned*

*Berāber Ḥurzādī serv āzād
Ḥaṭā bāşed güzīden ādemī-zād*

*Melik goft ey şanem kār-ı dil-est īn
Me-kon men‘-em ki kār-ı müşkil-est īn*

*Çe güyem k’īn suḥen dāred dırāzī
Çünīn bāşed ṭarīḳ-ı ‘aşḳ-bāzī*

*Füzūn ez-şem‘ dāred rüşenī ḥūr
Velī pervāne rā şem‘-est der-ḥūr*

*Şenīde-st-em ki çün ez-ebr mī-ḥāst
Şadef bārān ḥurūş ez-baḥr ber-ḥāst*

*Şadef rā goft āh ez-rū-siyāhī
Ki pīş-i mā tu āb ez-ebr ḥāhī*

*Şadef goft ān çe men ez-ebr-i nīsān
Ṭaleb mī-dārem er būdī tu rā ān*

Çerā bāyest kerd īn bī-ḥayāyī
Merā ez-ebr-i ter-dāmen gedāyī

Merā ḥod ‘acz bāyestī nümūden
Dehān rā āb-ı dendānī güşūden

Me-kon ‘ayb-em ki inhā iztırārī-st
Esās-ı kār-i mā bī-iḥtiyārī-st

Ḥikāyethā-yi ḥod z’āgāz mī-goft
Be yārān kışşa yek yek bāz mī-goft

Melik Cem rā be-yek dem Nāzperverd
Piyāde tā leb-i deryā be-(y)āverd

Der-āmed bād pāyī baḥr-peymā
Çü bād-ı nev-behār ez-rüy-ı deryā

Perī goft ey Buraḫ-ı bād-refṭār
Zemānī mesned-i Cemşid berdār

Ḥübāb-āsā revān şū ber-ser-i āb
Çü berḫ ender pey-i men zūd be-şitāb

Keşid esb ü Melik be-n(i)şest ber vey
Perī ez-piş mī-refṭ ü Cem ez-pey

Be-yek sâ‘at zi-deryā ber-güzeştend
Tu goftī āb-ı deryā der-niviştend

Fürūd āmed zi-esb ü rüy der-ḥāk
Besī mālīd ü goft ey dāver-i pāk

*Şifâ bahşende-i tenhâ-yı bîmâr
Haţâ püşende-i cem‘-i güneh-kâr*

*Tuyî mâlik riķâb âzâdegân rā
Delîl ü dest-gîr üftâdegân rā*

*Perî goft-eş ki in cā merz-i Rûm est
Heme reh kişver ü âbâd bûm est (905-934)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Cemşîd'in yardımına yetişen Nazperverd, gelince Hurizâd gibi güzel ve güçlü bir peri yerine bir insanoğluna gönül verdiği için Cemşîd'e sitem eder. Ardından şehzadeyi alıp Rum'a giden yola kadar götürür. Selmân'ın eserinde, bu bölümde geçen uçan atın denizin üzerinde Cemşîd'i uçurması ve Rum'a götürmesi Ahmedî'nin eserinde yer almaz.

*Öñine geldi zülfi Hürizâd'uß
Perî-peyker büt-i sulţân-nijâduñ*

*Ol üç tilüñ birisin oda şaldı
Ki dermânını derdüñ anda buldı*

*Perî-peyker koķudan bildi kim şāh
Olupdur ĥaste vü bî-mār u güm-rāh*

*Didi ol Nāzperverd'e ki varġıl
Nedür Cemşîd aĥvālını görgil*

*Hemān-dem hāzır oldı Nāzperverd
Didi kim nicedür hāl u ġam u derd*

N'olaydı Hürizâd'ı ger alayduñ

Perilere tamāmī şāh olayduñ

*Cihānda Hūrızād'a gibi şūret
‘Aceb gelmiş midür yā eyle sīret*

*Anı gördüñ ki ne şāh-ı cihāndur
Emīr-i kişver-i cān u revāndur*

*Nigīn gitdi elüñden başdan efser
Kanı taht u kanı baht iy dil-āver*

*Gehī sen ejdehā kāmına düşdüñ
Gehī dīvüñ belāsına ulaşduñ*

*Sezādur ol kişiyē āhenīn bend
Ki ehl-i ‘aqlıdan işitmeye pend*

*Var iken Hūrızād iy serv-i āzād
Hatādur kim sevesin ādemī-zād*

*Didi elümde yoқdur ihtiyārum
Ki āşüfte olupdur rūzigārum*

*Anuñ çün ihtiyārum yoқ elümde
Bu miñnetler gelür baña yolunda*

*Göñül ālinde olmışam giriftār
Benem her gıuşşaya kim var sezā-vār*

*Ne diyem kim bu söz döner dırāzı
K’olur böyle tarīk-i ‘ışk-bāzı*

Olur mı şem‘de artuқ nūr-ı hurşīd

Velî pervâneye şem‘ oldı ümmîd

Oradan Nâzperverd anı aldı

Bir ulu yola iletđi vü şaldı

Didi Rûm ‘uñ yolu budur yûri var

Buradan bulunur Hurşîd’e envâr (1747-1765)

4.6.5. Doğa Dışı Yaratıklarla Savaş

Aşk ve macera mesnevilerinin birçoğunda karşılaşılan doğa dışı yaratıklara hem Ahmedî'nin hem de Selmân'ın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde rastlamak mümkündür. Cemşîd'in Rum diyarına yolculuğu sırasında karşısına çıkan zorluklar arasında dev ve ejderha gibi doğa dışı varlıkların olduğu görülmektedir. Cemşîd, bu varlıklarla kıyasıya mücadele eder ve sonun onları öldürür. Bunların dışında Ahmedî'nin mesnevisinde Cemşîd'in Rum yolculuğu sırasında karşılaştığı ağzından ateşler çıkaran bir cadıdan söz edilmektedir. Böyle bir doğa dışı varlık Selmân'ın eserinde yoktur.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Cemşîd'in devle ve ejderhayla karşılaşması ile ilgili örnekler şu şekildedir;

Der-ân kuhsâr dîd ez-dûr yek tel

Fürüzân ez-ser-i ü yek dü meş‘ al

Furûd-ı ân dü meş‘ al dîd gârî

K‘ez ü ber-ğâstî her dem gubârî

Cihân râ z‘ân buğâr âteş giriftî

Gehî peydâ şodî gâhî nihoftî

Melik Mihrâb râ goft in çe bâşed

Ber-efrüzende-i âteş ki bâşed

Cevāb-eş dād k'in cüz ejdehā nīst
Sefer kerden çünin cāy ez-zekā nīst (753-757)

Pedīd āmed sevād-ı şehrī ez-dūr
Zi-pülād-eş burūc ez-āhen-eş sūr

Melik Mihrāb rā pürsīd k'in çī-st
Çe şehr-est in ü in cā mesken-i kī-st

Cevāb-eş dād k'in cā ḥān-ı dīv-est
Makām u mesken-i Ekvān dīv-est

Siyeh dīvī be-gāyet tünd ü tiz-est
Ḳavī bā-ādemī ender sitiz-est

Pelengīne ser-est ü fil bīnī
Zi-mağz ender ser-eş müyī ne-bīnī

Hezārān dīv der fermān-ı ū-(y)end
Ser-ā-ser ber-ser-i peymān-ı ū-(y)end

Nihān rev çün nesīm ez-kişver-i ū
Me-bādā ger ez-in reften büred bū (783-789)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Cemşîd'in devle, ejderha ve kendisine sihir yapan, ağzında ateşler saçan cadıyla karşılaşması ve onlarla mücadele etmesi ile ilgili örnekler şu şekildedir;

Ulu şehr idi vü dīvārı pülād
Didi Cemşîd Mihrāb'a ki üstād

*Bu şehriñ adını baña eyitgil
Kimüñ hükmindedür bu şehri ü menzil*

*Didi kim bunda olur dīv-i Ekvān
K'irer şerri anuñ tã burc-ı Keyvān*

*Țoludur dīv-i 'ifrīt işbu menzil
Yavuz koḡu yiridür olma gāfil*

*Țavī düşmen durur bed-kār bu dīv
Melāyikle diler kim eyleye rīv*

*Bu yoldan geçmedi hiç ādemī-zād
K'anuñ şerrinden olmış ola āzād (1523-1528)*

*Melik didi bu ne püşte bu ne gār
Didi Mihrāb i şāh-ı cihāndār*

*Görinen püşte degül ejdehādur
Tütün anuñ demidür kim belādur*

*Ol iki meş'al iki gözi anuñ
Țalāşı yoḡdur andan cism ü cānuñ*

*Duḡān kim çıkar aḡzından nefesdür
Dem urup fili yudmaḡa hevesdür*

*Bu taḡdan mümkün olmaz kim inevüz
Yig ol kim buradan girü dönevüz*

*Varavuz Rūm iline daḡı yirden
Ne ḡacet kim çıkavuz bunda serden (1457-1462)*

*Orada çıkdı bir cādū-yı ser-keş
Ki her dem dökilür ağızından āteş*

*Belürtdi ol yolda bahır-ı āzer
Ki kuş dağı uramaz orada per*

*Ol üç tāruñ ki Hūrızād'a virdi
Birini şāh ol dem oda urdı*

*Koşusu Hūrızād'a irdi fi'l-hāl
Didi irmiş durur Cemşîd'e aḥvāl*

*Perîden virbidi bir cevķ-i leşger
Ki Cemşîd'e olalar anda yāver*

*Gelüp def itdiler ol od u şuyı
Ki sıhrüñ yok durur hiç reng ü bŷyı (1436-1441)*

4.6.6. Mektuplaşma

Sevgililerin mektuplaşması genellikle her aşk mesnevisinde karşılaşılan bir olaydır. Her iki *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde de Cemşîd, kaleye Efser tarafından kapatılan Hurşîd'e mektup yazarak yaşadığı sıkıntıları ve özlemini belirtmektedir. Bu yazdığı mektubu yardımcıları vasıtasıyla Hurşîd'in hapsedildiği kaleye göndermektedir. Bu mektup Hurşîd'e ulaştıktan sonra bir mektup da o yazmaktadır ve Cemşîd'e yine aynı yardımcıları aracılığıyla ulaştırmaktadır. Bu mektuplaşmanın dışında yine her iki mesnevide de Cemşîd'in evlendikten sonra babası Fagfūr'a yazdığı, yaşadıklarını ve özlemini dile getirdiği mektup yer almaktadır. Üçüncü bir mektup ise sadece Ahmedî'nin mesnevisinde yer almaktadır. Bu mektup, Hurşîd ve Cemşîd evlenip Çin'e döndükten sonra Hurşîd tarafından ailesine yazılmaktadır. Bu mektup bir elçi vasıtasıyla Rum ülkesine gönderilmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Şeb-i târî be-rûz âverd Cemşîd
Be-şeb be-n(i)vişt tûmârî be-Hûrşîd*

*Mu'avvağ-ı tûî-i perîde der-şeb
Çü zâğ-ı şeb beden bâliş merkeb*

*Ki der-Hindûstân râheş kafes dâşt
Perîden der-hevâ-yı Çîn heves dâşt*

*Zi-Hindistân be-sûy-ı Çîneş âverd
Ber-eṭrâf-ı Ḥoten şeker-feşân kerd*

*Derûneş dâd sûz kışş a râ sâz
Be-nevk-i ḥâme kerd in nâme âğâz (1940-1944)*

*Melik Cemşîd be-n(i)vişt ez-reh-i dūr
Beşâret nâmeyî nezdîk-i Fağfūr*

*Çü ez ḥamd-i Ḥudâ perdâht ḥâme
Berîn ebyât kerd âğâz nâme (2910-2911)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Bu nâme çün bu resme irdi be-pâyân
Ciger kınyıla irdi aña 'unvân*

*Didi ol ikiye kim tîz irişüñ
Tiz ol kal'a kıpusına girişüñ*

*Def u 'ûd u ney il'âheng idüñ
Bu şî'ri perde-sâz-ı çeng idüñ (3021-3023)*

Melik çün bezm germ olur be-nâgâh

Diyārın yād idüben kıılır āh

*Ġarībūñ işi oldur olsa sulţān
Diyārıñ añıcağ olur perişān*

*Hemān sâ‘at ider hāzır dīri
İde pür-nağş müşkilen harīri*

*Getürür nāme hoş lahun u sāza
Ki Ya‘küb’a beşāret-nāme yaza (4334-4337)*

*Ki ne resme Çin’e irdüklerini
Gelüp anda kimi gördüklerini*

*Ana itdüklerin āyin ü erkān
Nişār itdüklerin cevher ferāvān*

*Şeh olup tahta geçdüğini Cemşīd
Hān olduğın Hıtā mülkine Hurşīd*

*Ne kim görmiş idi cümle be-itmām
Yazup nāme içinde kııldı i‘lām (4574-4577)*

4.6.7. Sevgililerin Kavuşması

Aşk ve macera mesnevileri çoğunlukla sevgililerin kavuşmasıyla bitmektedir. Eserin sonunda âşıklar kavuşur ve büyük bir törenle evlenirler. Fakat bunlar arasında az olmakla birlikte Leylâ ve Mecnûn gibi her iki âşğın ölümüyle biten mesneviler de vardır (Ünver, 1986: 454).

İki âşğın kavuşup evlenmeleri kimi eserde tasavvufî mecazlarla örtülürken, kimilerinde ise düğünden gerdeğe kadar inceden inceye anlatılır (Ünver, 1986: 454). Nitekim incelenen her iki *Cemşīd ü Hurşīd* mesnevisinde de eserin mutlu sonla bittiği görülmektedir. Sevgililer bütün zorluk ve sıkıntılara rağmen birbirlerine kavuşup evlenirler. Ahmedî ve Selmân’ın eserinde düğünden gerdeğe kadar vuslatın

anlatıldığı beyitler mevcuttur. Ancak Selmân'ın eserinde düğün ve gerdek daha ayrıntılı dile getirilirken Ahmedî'nin eserinde biraz da yüzeyseldir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Dü hefte her dü bā-hem bāde ḥordend
Sivüm berg-i 'arūsī sāz kerdend

Be-rūzī ihtiyār-ı ferruḥ aḥter
Be-fāl sa'd ceşnī sāht Kayşer

Çü encüm rüşenān-ı dīn nişestend
Meh ü ḥürşid rā 'aḫdī be-bestend

Çünān der Rūm sūrī kerd bünyād
Ki şod z'ān sūr-ı 'ālī 'ālem ābād (2841-2844)

Dü serv-i nāz piçidend ber-hem
Dü şāḥ-ı mīve piçidend der-hem

Keşid ān ḥırmen-i gül rā der-āgūş
Birün ez-naḫş-ı ü dībā-yı gül pūş

Bereş tā nāf bāgī pür-zi-sūsen
Be-zīr-i sūsen ez-nesrīn dü ḥırmen

Ne ān rā yārī ez-rūy-ı benefşe
Ne ĩn rā mārī ez-Rūmī benefşe

Semen rā yāft der-vālā ḥişārī
Be-beste lāle-zārī der-izārī

Zi-mūyeş şad hezārān ḥūn be-gerden

Ne-būdeş cüz miyān yek mūy ber-ten

*Miyān bā-yāsemīn ü nesterin der
Bilūrīn ber ki ey çün havz-ı Kevşer*

*Bilūrīn kūh der-zīr-i kemergāh
Der-ān kūh u kemer dil-geşte hemrāh*

*Firāz-ı bergeheş ‘aynu’l-ḥayātī
Muşaffā ravza-eş ez-meh şebātī*

*Dü sīmīn der ber-ū kerde ferāhem
Berān der-bend-i mihr-i ḥātem-i Cem*

*Kilīd ān der ez-pülād-ı Çin būd
Zi-sīmīn dürc-i kufl-i la‘l bi-g(ü)şūd*

*Be-nāgeh ḥātem-i yāķūt Cemşīd
Fütād ender dem-i māhī Ḥūrşīd*

*Şod ez-Ḥūrşīd peydā kān-ı yāķūt
Revān der-çeşme-i Ḥūrşīd şod ḥūt*

*Yekī sīrāb şod ez-‘ayn-i Ḥūrşīd
Yekī sīrāb geşt ez-cām-ı Cemşīd (2889-2902)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*İki heft'idüben hoş ‘işret ü bezm
Üçincide düğüne itdiler ‘azm*

*Dem-i şādīdür iy murğ-ı seher-ḥīz
Ki tūḫī gibi sözüdür şeker-rīz*

*Girü bir dāsītāna eyle bünyād
K'olavuz gül bigi ferhunde vü şād*

*Nefes urup girü bād-ı bahārı
Bezedi lāle-zār u murğ-zārı*

*İder yüz murğ zārı her yañadan
Gül-istān tolidur berg ü nevādan (4164-4168)*

*Ṭolaşdı iki serv-i nāz ber-hem
Ulaşdı iki şāh-ı mīve der-hem*

*İki cān bir olibañuñ ulaşmış
İki ten biri birine ṭalaşmış*

*Bitişmiş iki ten şöyle ki yabrūh
Velikin ol ikide var idi rūh*

*Teninden çıkarup dībā-yı gül-pūş
Gülün ḳodasına berkitdi āğūş*

*Bilinden aşığa bir bāğ süsen
Dağı aşığa nesrīn iki hırmen*

*Ne anda var idi bār-ı benefşe
Ne bunda var idi tār-ı benefşe*

*Semen hışn eylemiş bir hoş hışārı
İzāra bağlamışdı lāle-zārı*

*Zehī hoş bāğ k'ola cümle nesrīn
Zehī servi kim ola ol sīmīn*

Saçından kim hezārān ḥūn be-gerden

Biliyidi hemīn yek mūy ber-ten

Var idi bürkede ‘ayn-ı āyātı

Yoğ id’ol ravzanuñ hergiz nebātı

Miyānı yāsemīn ü verd ü nester

Bilürin bürke mişl-i ḥavz-ı Kevser

İki gümüştü kapula ol şıvanmış

Aña Cem ḥātemiyle mühr urılmış

Bilürin küh üstinde kemergāh

K’olardı cān u dil orada güm-rāh

Kilidi kapunuñ pülād-ı Çin’den

Açıldı la‘l-i simīn dürc içinden

İder Ḥurşid peydā kān-ı yāḳūt

Girü Ḥurşid didi ser-çeşme-i ḥūt

Biri sîrāb-ı āb-ı ‘ayn-ı Ḥurşid

Biri ser-mest-i cām ez-cām-ı Cemşid

Biri birinden ol iki dil-ārām

İrişüp kāmā buldılar ḥoş ārām (4313-4329)

4.6.8. Yardımcı Dâye

Aşk mesnevilerinde birbirini seven kahramanlar daima eserin birinci derece kişileridir. Bunların yanında yer alıp onlara yol gösteren, yardım eden, iki sevgili arasında haberleşmeyi sağlayanlar ise eserin ikinci derece kişileridir. Âşıklar, birbirinden ayrı kaldıklarında dâye ve lalalarına, dertlerini bilen yardımcılarına dert

yanarlar. Kahramanlar, bu bilge yardımcılarında yol göstermesini ve zorluklar karşısında tavsiyelerde bulunmasını istemektedirler.

Ahmedî ve Selmân'ın eserlerinde Cemşîd'in yanında yer alan, zorluklar karşısında tavsiyede bulunan bilge karakter Mihrâb'tır. Bilge karakter Mihrâb, aynı zamanda iyi bir ressam ve birçok şehri, ülkeyi gezmiş bir tüccardır. Hurşîd'in yardımcısı, sırdaşı ve akıl hocası ise Ketâyûn'dur. Her iki eserde de Ketâyûn, Mihrâb'a göre daha sönük bir karakterdir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Melik be-g(ü)şād rāz-ı şūret-i h'āb
Yek-ā-yek bāz-goft ān şeb be-Mihrāb*

*Bedān naqqāş goft ey şūret-eng'iz
Künūn in çāre rā rengi ber-āmiz*

*Çü hāşıl kerdeyi rengi zi-yār-em
Be-kon naqşī be-dest āver nigār-em*

*Tu in renc-i merā ger çāre-sāzi
Zi-her genc-et be-baḥş-em bī-niyāzi*

*Çü Mihrāb in suhen ez-şāh be-ş(e)nīd
Zemānī der-derūnī ḥod be-piçīd*

*Cevāb-eş dād k'in kāri 'azim est
Der-in şūret besī ümmīd ü bīm est*

*Neḥost in kār rā endiše bāyed
Çünin kāri be-bāzi ber-ne-(y)āyed*

Zi Çin tā Rūm rāhī bes dirāz-est

Heme rāh-eş neşib ender-firāz-est

*Der-în reh bîşe vü deryā vü kûh est
Zi-dîv ü ded gürûh ender-gürûh est*

*Melik rā reften āncā hoş ne-(y)āyed
Be-neng ü nām kārî ber-ne-(y)āyed*

*Melik rā nā-hoş āmed kavî-i Mihrāb
Şod ez-goftār-ı pîç-ā-pîç der-tāb (515-525)*

*Ketâyûn nām ān meh dāyeyî dāşt
Ki ez-her dānişî pîrāyeyî dāşt*

*Firistādeş be-resm-i ‘özr-ğ’āhî
Be-püşīdeş be ħil‘athā-yi şāhî*

*Ez-ān pes nāfhā-yı Çîn taleb kerd
Harîr u dibe-i rengîn taleb kerd (1155-1157)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Şehüñ var idi bir bāzārgānı
Ki uçdan uca görmişdi cihānı*

*Güleç gül gibi piste gibi şîrîn
Dili çerb ü sözi pür-nağz u rengîn*

*Şabā gibi gezüp bulmuş ‘ayānı
Nite kim gül zer ü hem la‘l-kānı*

*Yolı geh Mısr idi geh Şām u Maḥçîn
Yiri geh Rūm idi geh kişver-i Çîn*

Ꞑamu iꞑlīmũñ aḥvālin bilürdi
Ki cümle reh-güzārında olurdi

Hem eyle naꞑş-bend idi vü üstād
Ki şuya naꞑş ururdi şöyle kim bād

Perīnüñ görmedin naꞑşın yazardı
Ꞑalemlle şekl-i Mānī'yi düzerdi

Niçe kim naꞑşa resm ururdi bī-reng
Ḥayādan şu olurdi naꞑş-ı Erjeng

Elinde naꞑş-ı gül-rüyān-ı 'ālem
Muşavverdi nite kim naꞑş-ı ḥātem

Ki gördüğince ol bir lāle-rüyı
Semen-ber dilberi vü müşk-büyı

Ꞑalemlle naꞑşını anuñ yazardı
Nicedür şüret ü şeklin düzerdi

Ꞑamu şüretleri itmişdi maḥzūn
Ki oldı bu şüret 'ışķında maḥzūn

Er oldur kim görüben şüret ü ꞑaş
Bile kim var durur ol naꞑşa naꞑķāş

İçi pür-mihr idi vü adı Mihrāb
Güneş yüzlülerüñ ꞑaş'aña mihrāb (876-889)

Ketāyūn dāyesin oꞑıtdı Ḥurşīd
Did'aña her neyise ḥāl-i Cemşīd

Ķamu rāzın idüben āşikāra
Döyemez ‘ıŖık odına seng ü ħāra

Ķü olmış idi dāye añna dem-sāz
Revā görmedi k’andan gizleye rāz

Ketāyün didi kim i yüzi gül-Ŗen
Ne kim didüñse oldu baña rüşen

Kināyetle ne kim didüñse taŖriĥ
Ķatumd’olup durur mecmū‘ tavzîĥ

BaĶasın tācirüñ ħulĶın u ħuyın
Kemālin ü cemālin reng ü büyün

Buña Ŗek yok durur kim bu cevān-merd
Be-ĝāyet ħüb durur u cevān-merd (2464-2470)

4.6.9. İnsan Dışı Varlıklarla KonuŖma

Kahramanların sıkıntılı zamanlarında hayvanlara ve baŖka varlıklara karŖı içlerini döktükleri, hallerini anlattıkları görölmektedir. Kimi zaman onlarla bütünleşmeye çalıştıkları dikkat çeker. Kimi zaman da kendi yaşadıkları sıkıntıları onlarınkinden daha güç görmektedirler. Bu motif kahramanların iç dünyalarını yansıtan önemli motiflerden biridir (Ünver, 1986: 456, 457).

Ahmedî ve Selmân’ın *CemŖîd ü HurŖîd* mesnevisinde, HurŖîd annesi Efser tarafından kaleye hapsedildikten sonra CemŖîd sevdiğinden ayrı kaldığı için gam ve kederle dolmuŖtur. Bunun üzerine çöllerde, dağlarda dolaŖıp vahŖi hayvanlarla arkadaŖ olup onlarla konuŖmaktadır. Ayrıca her iki mesnevide de kahramanların mum, bülbül ve çeŖitli çiçeklerle konuŖtukları görölmektedir. Kahramanların insan dışı varlıklarla konuŖması Ahmedî’nin mesnevisinde daha yoĝundur.

Selmân’ın Mesnevisinde;

Melik bā-ū hadiṣ-i rāz mī-goft
Ġam-ı dil bā-kebūter bāz-mī-goft

Dü müştāk ez-ḥayāl ān ṣeb ne-ḥoftend
Heme ṣeb tā be-rūz efsāne goftend

Melik mī-goft bā-nālān kebūter
Ki ḥāl-i tu-st ez-ḥālem nikū-ter

Tu yārī dārī vü ḥurrem diyārī
Merā yārī vü bāḳī nīst yārī

Tu der mesken niṣeste fāriḡü'l-bāl
Men-i sergeṣte gerdān bī-per ü bāl

Men ān murḡam ki mesken rā be-ḥiṣtem
Ne-ḥürdem dāne rā rānd ez behiṣtem

Men ü tu her dü dāḡ-ı ṣevḳ dārīm
Zi-zülf-i yār-ı müṣkīn ṭavḳ dārīm (1832-1838)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Melik nālān olup dir iy kebūter
Benüm ḥālüm beter sinüñ nigū-ter

Dirilmiş saña yārı vü diyārı
Per ü bālūñ daḡı var ṣükr-bārı

Benem ol kuṣ ki yirümden irildüm
Yimedim dāne uçmaḡdan sürüldüm

*Sen idersin ne derdüñ var ise zār
Dimezem ben ki andan şa'b olur kār*

*Kebüter didi kim ol k'oldı 'āşık
Belāya şabr gerek ki ola şādık*

*Bu 'ıŝkuñ işi cevır ile belādur
Vay aña kim belāya mübtelādur (2832-2837)*

*Çün işitdi Melik bülbül hıtābın
Anuñ bu resm ile virdi cevābın*

*Didi kim bī-vefā durur zemāne
Cefāsına anuñ yoğdur girāne*

*Velī bende ne varsa gāret itdi
Dil ü 'aqlı u ten ü cān dağı gitdi*

*Eger mülk ü eger tāt u eger taht
Eger māl ü eger genc ü eger baht*

*Elümden çün kāmıñ aldı gerdün
Beni bu resm ile kıldı ciger-ğün (613-617)*

4.7. Ahmedî ve Selmân-ı Sâvecî'nin Mesnevilerinin Tercüme Açısından

Mukayasesi

Eski edebiyatımızda “terceme”, bugünkü çeviriyi aşan geniş bir anlam taşımaktadır.

Tercümenin şu biçimleri görülmektedir:

- Aslını bozmamak için kelime kelime yapılan çeviriler,
- Kelime kelime olmamakla birlikte aslına uygun yapılan çeviriler,
- Konusu aktararak yapılan çeviriler,
- Genişletilerek yapılan çeviriler (Levend, 1988: 80).

Edebî eserlerde çoğunlukla dördüncü tercüme biçimi kullanılmaktadır. Yani, asıl metne tamamıyla bağlı kalınmadığı ve eserin olduğu gibi çevrilmediği görülmektedir. Şair ya da yazar, zemin metnin bazı kısımlarını aktarma yoluna giderken bazı kısımlarını da olduğu gibi tercüme edip, asıl önemli gördüğü bölümlerde genişleterek aktarma yoluna gidip kendi duygu ve düşüncelerini de metne eklemektedir (Levend, 1988: 81).

Farslar edebiyat anlayışlarını değiştirdikleri zaman ilk edebî eserlerini Arap edebiyatından tercüme etmişlerdir. Anadolu sahasında da ilk örneklerin özellikle mesnevilerin Fars edebiyatındaki eserlerden tercüme ya da adapte olduğu dikkat çekmektedir.

Agah Sırrı Levend'in (Levend, 1988: 80) de belirttiği gibi klasik Türk edebiyatında tercüme, metne bağlı sadık bir çeviri değildir. Metni yeniden yaratma ve yeniden kaleme alma şeklinde yorumlanmalıdır. Bu nedenle Anadolu sahasında ilk dönemde yazılmış eserleri taklit ya da zemin metne birebir bağlı kalarak yapılmış çeviri olarak değerlendirmek doğru değildir. Çoğu zaman tercüme yapan kişiler zemin metinden daha nitelikli eserler ortaya koymayı amaçlamışlardır.

Ahmedî'nin Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi de her ne kadar konu açısından model metinle aynı olsa da dil, atasözü, deyim ve günlük dile yerleşmiş söyleyiş kalıplarının kullanımı bakımından farklıdır. Ayrıca Ahmedî'nin eserinin tevhid, na't ve dönemin hükümdarına yazılan medhiyelerin bulunduğu giriş kısmının ve sonuç kısmına eklenen *Fi't-Temsîl Ve't-Te'vîl* başlığı altında hikâye kahramanlarının rumuzunu açıkladığı bölümün, yine sonuç kısmında yiğitlikten söz ettiği şiirin, ayrıca mesnevi içerisindeki musammatların ve gazellerin olduğu kısımların te'lifi bir karakterde olduğu görülmektedir. Ahmedî kimi zaman da mesnevisinde 1039. beyitte olduğu gibi "Bizüm çün bize bir hûb dâsitâni / K'ana reşk ide bâgun gül-sitâni", 1596. beyitte olduğu gibi "Bize bir dâsitân eyle rivâyet / K'ola anda bir nâzûk hikâyet", 1672. beyitte olduğu gibi "Hikâyet it bize ahvâlin ışkun / Rivâyet eyle ahvâlin ışkun" vb. ifadelerle yer vererek bu beyitlerle başlayan ve kıssadan hisse içeren orijinal bölümlere yer vermiştir.

Ahmedî'nin eserinde dikkat çeken bir diğer husus ise hikâyenin baş kahramanlarından Cemşid'in, güle (579), bülbüle (613), laleye (629), nergise (643), benefşeye (653), serve (668) ve susene (685) cevap verdiği başlıkların yer almasıdır. Bu kısımlar daha önce de belirtildiği gibi te'lifi bir karaktere sahiptir ve bunlara Selmân-ı Sâvecî'nin eserinde rastlanmamaktadır.

Ahmedî'nin, Selmân'ın mesnevisinden tercüme ettiği beyitler tablo 4.7.1'de verilmiştir. Bu tablo hazırlanırken Ahmedî'nin tercüme konusunda da farklı yöntemlere başvurduğu görülmüştür. Bu yöntemler şu şekildedir;

- Redif ve kafiye korunduğu anlamın tercüme edildiği beyitler,
- Redif ve kafiye dışında bazı kelimelerin korunduğu anlamca tercüme beyitler,
- Birinci mısranın aynen kullanıldığı diğerinin tercüme edildiği beyitler,
- Anlamca aynen tercüme edilen beyitler,
- Bir mısranın anlamca tercüme edilip diğer mısranın te'lif edildiği beyitler.

Tablo 4.7.1.

Ahmedî	Selmân-ı Sâvecî
Serîr-ârâ-yı mülk-i câvidânî Çerâğ-ı şem' ü baht-ı Orhânî (381)	Serîr-ârâ-yı mülk-i erdüvânî Behâr-ı devlet-i Cengîz Hânî (176)
K'ola şî'ri anuñ zeyninde şî'ri Kim andan nûr ala necm-i Şî'ri (397)	Çü pervîn nazm kon zîbende şî'ri Suhen rā pāye ber ber-evc-i Şî'ri (186)
Muraşşa' ol'anuñla cām-ı Cemşid Münevver ol'anuñla şem'-i Hürşid (398)	Muraşşa' sâz tâc u zîkr-i Cemşid Münevver kon çerâğ-ı hüsn-i Hürşid (187)
Çalem big'ol zemân meşyen 'ale'r-rās Ele aldum sözüñ dürri çün elmās (406)	Der-ân reh çün çalem meşyen 'ale'r-rās Şodem dürr-i suhen soften be-elmās (200)

Olupdur bu ʔolu pīrūze micmer Benüm enfāsum ile ʕūd şekker (410)	Nihādem men der-īn firūze micmer Besī zi-enfās-i müşkīn ʕūd u ʕanber (207)
Eger micmerden ire bŷy-ı lādan Koya luʔf ehli anuñ üstine dāmen (414)	Ki ger bārī ber-āyed bŷy-i lāden Ez-īn micmer ber-ān pūşend dāmen (210)
Haber virdi saḡun-dān u kühen-zād K'öñinde var durur çok dāsītān yād (425) Var idi Çin'de bir sulţān-ı dānā Kim ol idi ʔamu işde tŷvānā (426)	Haber dādend dānāyān-ı pīşīn Ki vaʔtı pādīşāhī bŷd der-Çin (214)
Hāḡuñ ḡalkına dāyım dād iderdi Cihānı ʕadl ile ābād iderdi (427)	Rŷsŷm-i dād u dīn bŷnyād kerde Be-dād u dīn cihān-ābād kerde (217)
Ḳılıç sŷḡıyla olduḡda ḡitābı ʕīnānı yıl olurdı taḡ rikābı (441)	Çŷ bā-tīḡ u sinān bŷdī ḡitāb-eş Ki pāy-eş dāştı ḡayr ez-rikāb-eş (226)
Hārīrī çŷn ḡaleml'iderdi taḡrīr Göñŷller şekline dŷşerdi zencīr (447)	Çŷ müşk-eş ber-ḡarīr āḡāz-ı taḡrīr Nihādī pāy dil kerdī be-zincīr (229)
ʔolu muḡribler idi şāhid-i şeng Rebāb u ʕūd idi vŷ hem ney ŷ çeng (469)	Nevā-yı muḡribān u şāhid-i şeng Ne-mī-zed rāhhā ber-ʕūd u ber-çeng (247)
Hīkāyetler dinilŷr idi rengīn Mezāḡik sŷylenŷrdi ḡŷb u şīrīn (471)	Nedīmān der-ḡikāyethā-yi rengīn Zarīfān der-mezāḡekhā-yi şīrīn (249)
Ḳadeḡ altuna yāḡŷt oldu rīzān Ḳabāb-ı sīm-gŷn ŷftān u ḡīzān (473)	Ḳadeḡ ber-la' l ŷ mervārīd rīzān Nesīm ez-bŷy-ı ŷ ŷftān u ḡīzān (253)
Mey içen bir bir ol resme ki encŷm Şabāḡın encŷmenden oldılar ḡŷm (483)	Hārīfān çŷn be-vaʔt-ı şubḡ-ı encŷm Hemī-kerdend ḡod rā yek-be-yek ḡŷm (262)
Uyur u dŷşde görŷr bir ḡŷl-istān ḡŷl-i ter ʔolu ser-sebz-i bŷstān (487) Revāne bāḡ içinde çesme-i āb Anuñla olmış ol ser-sebz sīr-āb (488)	Çŷ rŷy-ı ḡod behiştī dīd der-ḡāb Revān der-vey çŷ kevşer çesme-i āb (265)

<p>Çatında çeşmenün bir serv bitmiş Uzanup kâmeti tûbiye yitmiş (489)</p>	<p>Kenâr-ı cüy reyhân ber-demîde Miyân-ı bāğ-ı tûbâ ber-keşide (266)</p>
<p>İder her şâhda yüz murğ pervâz Düzerler perde-i ‘Ankâ’da âvâz (490)</p>	<p>Firâz-ı şâh-ı murğân-ı hoş-âvâz Hemî-goftend bā-hem râz-ı dil bâz (267)</p>
<p>Gülün tâcı nite kim tâc-ı Pervîz Muraşsa‘ eylemiş dürr-i dil-âvîz (491)</p>	<p>Zi-şebnem tâc-ı gül çün tâc-ı Pervîz Ber-âverde der-ü dürr-i dil-âvîz (268)</p>
<p>Şabâ çün kim iderdi dürr-feşânı Çılurdu râyiḫayla tâze cânı (492)</p>	<p>Şabâ mî-kerd ber-gül cân-feşânî Be-gil mî-dâd her dem zindegânî (270)</p>
<p>Görür şeh bāğda bir kaçr-ı ‘âlî Velî ol burca bir hürşid vâlî (493)</p>	<p>Miyân-ı bāğ-ı kaçrî did ‘âlî Çü burc-ı mâh hürşidî-eş vâlî (271)</p>
<p>Güneş gibi ‘izârı erğuvânî Dür-efşân u niḫâbî âsumânî (497)</p>	<p>Çü hürşid ‘izâr-ı erğuvânî Dür-efşân ez-niḫâb-ı âsumânî (276)</p>
<p>Bu derd ü ḫasreti kime diyeyüm Bu rence çâre kimden isdeyeyüm (544)</p>	<p>Men in hâl-i dil-i ḫod bā-ki güyem Devâ-yı derd-i pinhân ez-ki cüyem (301)</p>
<p>Nevâ-yı Ergânün’a dutuban güş Şarâb-ı erğuvânî eyledi nüş (560)</p>	<p>Nevâ-yı Ergânünî ber-keşidend Şerâb-ı erğuvânî der-keşidend (312)</p>
<p>Şabâ yili eserken k’aña irdi Ne müşkildür anuñ ḫâlin gördi (563)</p>	<p>Şabâ ber-ḫâst gird-i bāğ gerdid Zi-gül-rüyân-ı meclis her ki rā did (313)</p>
<p>Reyâḫin’itdi ol demde delâlet Ki şehden ideler def’-i melâlet (564)</p>	<p>Yek-â-yek rā der-ân meclis delâlet Hemî-kerd ez-pey-i ref’-i melâlet (314)</p>
<p>Nevâ vü bergle geldi evvelâ Gül Anuñla la‘l u muṭrib hem zer ü mül (571)</p>	<p>Neḫost âmed gül-i şad berg piş Zer âverd ü mey ü güyende bā-ḫîş (315)</p>

Yüzin ayağına sürüp did'ey şāh Nedür bu guşsa yā bu nāle vü āh (572)	Be-zīr-i leb du' ā-(y)eş goft şad rā Ruḡ-eş der-pāy ī-mālīd k'ey şāh (317)
Saḡa cāvid olsun zindegānī N'ola gül yile varsa nāgehānī (578)	Şümā rā cāvidānī zindegī bād Ki mā ḡāhīm reften zūd ber-bād (320)
Vefāsuzdur cihān ḡoşlıkla geçgil 'Alā-rağm-ı zemāne yigil içgil (595)	Demī bā-düstān ḡoş bāş u ḡandān Ki dünyā rā beḡāyī nīst çendān (322)
Anuñ arđınca irşü geldi lāle Elinde la' lden dutmuş piyāle (624)	Der-āmed lāle nāgeh bā-piyāle Tu goftī ez-zemīn ber-rest lāle (324)
İrişdi nergis-i ser-mest ü maḡmūr Didi yavuz göz olsun şāhdan dūr (634)	Der-āmed nergis-i ser-mest maḡmūr Ki bāl ez-ḡazret-et çeşm-i bedān dūr (330)
Anuñ arđınca irdi serv-i āzād Didi şāha cihān bünyādıdur bād (659)	Der-āmed serv-i dest-efşān u āzād Ki şāhā cāvidān ser-sebzī-(y)et bād (332)
Neçün dil-tengsin eyle ki ḡonca Cihān için ne düşdüñ bunca rence (660)	Çerā behr-i cihān dil rence dārī Dil-i nāzik be-ḡam çün ḡonçe dārī (333)
Gerek benden dutasın i' tibārī Benümle kimsenüñ yoḡ kār u bārī (661)	Be-yā ez-kār-ı men kon i' tibārī Ki āzād-em zi-her kārī vü bārī (334)
Tehī dest ü <i>muḡillü'l-ḡāl</i> geldüm <i>Fe-lābüd</i> müstaḡīm aḡvāl geldüm (663)	Tehī dest ü <i>mumillü'l-ḡāl</i> bāşem <i>Ve liken</i> müstaḡīm aḡvāl bāşem (336)
Didi gül gibi neçün sin perīşān Bu gülüñ nişe ḡonca gibi vīrān (677)	Çü gül mī-bīnedem emşeb perīşān Zi-mā çün ḡonçe der-hem çide dāmān (342)
Yaḡında baş götördüñ āb u gilden Ḥaber añlamamışsın cān u dilden (689)	Ki ez-nev-restegānī āb u gil rā Men ez-peyvestegān-em cān u dil rā (348)

Dimāğında şehūñ çün oldı vīrān Girüp bir künce ol genc oldı pinhān (738)	Ez-īn sevdā derūnī dāšt vīrān Çü gencī şod be-küncī gešt pinhān (372)
Girüben bir qarañu teng künce Oturdı teng-dil eyle ki gonca (739)	Çü gül pīçīde-dil der-gonçe be-nişest Der-i halvet be-rūy-ı halk ber-best (373)
Göñül kim and'ola yāruñ hayāli Olur mı ğayruñ orada mecāli (742)	Nedīm-i ü hayāl-i yār-ı ü būd Hayāl-i yār yār ğār-ı ü būd (375)
Nite kim zülfi öpdiler yüzini Ki gül-reng idi vü nergis gözini (764)	Çü zülf ender-ser ü rüy-eş fütādend Besī ber-nergis ü gül büse dādend (394)
Didi ata ki iy gözlerüme nūr Niş'itdūñ halkdan kendöziñi dūr (765)	Peder goft-eş ki ey çeşm-i merā nūr Çe üftād-et ki ez-merdüm şodī dūr (395)
Sen olduñ memleket gözlerine nūr Gerekmez halkdan kim olasin dūr (767)	Tu 'ālem rā çü çeşmī nīst der-ğor Ki der-bendī be-rūy-ı merdümān der (396)
Hümāyün didi kim iy cān-ı māder Vücūdı 'ömr-i hānımān-ı māder (768) Anuñ haqqı için kim hāliq oldur Çamuya rızq viren rāzıq oldur (769)	Be-haqq-i şīr-i īn pistān-ı māder Ki yek dem hoş ber-āy ey cān-ı māder (399)
Egerçi mihribān olur birāder Velī ol resm ile degül ki māder (773)	Eger çe mihribān bāşed birāder Ne-bāşed hiç kes rā mihr-i māder (400)
Egerçi dāyenūñ mihr-i olur çok Velikin ananuñdur andan artuq (774)	Eger çe dāye dāred mihr-i cānī Çü māder key buved der-mihribānī (401)
Gözinden āh idüben dökdi qan yaş Ki 'ışk itmiş idi yüregini baş (778)	Melik-zāde zi-dil āhī ber-āverd Zi-süz-ı dil be-çeşm-i āb ender-āverd (402)
Ne binüm derdümüñ dermānı vardur Ne hod bu ğuşşanuñ pāyānı vardur (780)	Merā derdī-st k'ān dermān ne-dāred Merā rāhī-st k'ān pāyān ne-dāred (406)

Dönüp Fağfūr'a didi kim bu sevdā Ser-ā-ser ʿ ışkdan durur bu gavgā (783)	Şehinşeh goft k'in sevdā-yı ʿ aşk-est Der-în ser şuriş-i gavgā-yı ʿ aşk-est (410)
Göñül bir kişiye itmiş durur germ K'anı izhār itmege kımaz şerm (784)	Hemānā dil be-mihri germ dāred Velî goften be-merdüm şerm dāred (411)
Bilürem bu işün tedbiridür sehl Velî te'ħir itmeklik olur cehl (785)	Künün in kār rā tedbir sehl-est Be-tedbir enderün te'ħir cehl-est (412)
Gerekdür buña meclis rāst kılamak Ĥuzūr-ı gül-ruħān der-ħ'āst kılamak (788)	Be-bāyed meclisî hoş rāst kerdn Ĥuzūr-ı gül-ruħān der-ħ'āst kerdn (413)
Olup Ćin bütleri ez-perde bīrūn Be-ʿ azm-i bezm-i eyvān-ı Hümāyūn (795)	Be-eyvān-ı hümāyūn cem' gerdend Şeb-istān u ĥarem rā şem' gerdend (417)
Bir a' lā kaşrdā şāh ile Cemşid Oturmuşdı şanasın māh u ĥurşid (805)	Be-ʿ āli manzarî ber-Şāh Cemşid Nişeste bā-peder Ćün māh u Ĥurşid (428)
Gülüñ yüzinde durur ʿ ışk-ı bülbül Nesine gerek anuñ zülf-i sünbül (823)	Ćü dāred düst bülbül ʿ arız-ı gül Će der-vech-eş nişined zülf-i sünbül (440)
Nilüfer güneşe Ćün oldı māyil Aña mehtābdan bārî ne ĥāşıl (824)	Ćü nilüfer be-ħurşid-est māyil Zi-mehtāb-ı cihān-tāb-eş Će ĥāşıl (441)
Şoñ ucı ĝonca gibi açdı rāzın Did'atasına düşün ü niyāzın (825)	Der-āħir ĝonçe-i in rāz be-ş(ü)küft Ĥadiş-i ĥ'āb yek yek bā-peder goft (442)
Ata didi ki bu ĥ'āb u ĥayālî Nice def' ideyim yāħod bu ĥālî (826)	Peder goft in peser şuride-ħāl-est Ĥadiş-eş ser-be-ser ĥ'āb u ĥayāl-est (443)
Diriğā kim bu uş dīvāne olur Şoñ ucı mülkden biğāne olur (827)	Hemî-tersem ki ü dīvāne gerded Be-yek bār ez-ħired biğāne gerded (444)

Hümāyūn'a didi oğluñ mizācı Dağı ayruksıdur eyle ' ilācı (828)	Be-māder goft tīmār-ı peser kon ' İlac-ı cān-ı bīmār-ı peser kon (445)
Hümāyūn niçe kim vird'aña pendı Bulınmazdı arada sūd-mendi (829)	Hümāyūn her zemān mī-dād pend-eş Ne-būd ān pend-i māder sūdmend-eş (446)
Şehūñ var idi bir bāzārgānı Ki uçdan uca görmışdı cihānı (876)	Der-ān eyyām-ı bed bāzārgānı Cihān-dīdeyi bisyār-dānı (448)
Güleç gül gibi piste gibi şırın Dili çerb ü sözi pür-nağz u rengin (877)	Be-sān-ı püste hāndān rüy u şırın Zebān çerb ü suhen pür-mağz u rengin (449)
Şabā gibi gezüp bulmuş ' ayānı Nite kim gül zer ü hem la' l-kānı (878)	Besī hem çün şabā peymūde ' ālem Çü gül la' l ü zer āverde ferāh-em (450)
Yolı geh Mısr idi geh Şām u Maḥçin Yiri geh Rūm idi geh kişver-i Çin (879)	Gehī ez-Şām refī sūy-ı Safseyñ Gehī der-Rūm būd ü gāh der-Çin (451)
Ḳamu iklīmüñ aḥvālin bilürdi Ki cümle reh-güzārında olurdı (880)	Be-her şehri zi her mülki güzer dāşt Zi-aḥvāl-i her iklīmi ḥaber dāşt (452)
Hem eyle naqş-bend idi vü üstād Ki şuya naqş ururdı şöyle kim bād (881)	Çünān der-naqş-bendi būd üstād Ki mī-zed naqşhā ber-āb çün bād (453)
Perīnūñ görmedin naqşın yazardı Ḳalemle şekl-i Mānī'yi düzerdi (882) Niçe kim naqşa resm ururdı bī-reng Ḥayādan şu olurdı naqş-ı Erjeng (883)	Zi-sehm-eş naqş-ı Mānī geşt der-reng Zi-dest-eş pāy der-gil naqş-ı Erjeng (455)
Elinde naqş-ı gül-rüyān-ı ' ālem Muşavverdi nite kim naqş-ı ḥātem (884)	Heme eşkāl-i meh-rüyān-ı ' ālem Be-şüret dāşt hem çün naqş-ı ḥātem (457)
Didi kim ehl-i ḥüsnüñ yok kenarı Yirüñ her zerrede var yüz nigarı (897)	Ki şāhā ḥüsn-i ḥübān bī-şümār-est Der ü divār-ı ' ālem pür-nigār-est (463)

Veli var her gülün bir reng ü büyü Dağı her dilberün bir resm ü hüyü (898)	Veli der-her gülü rengi vü büyü-st Kemâl-i hüsn-i her şahid zi-büyü-st (464)
Egerçi kim ruḡab şirindür ü ter Bulınmaz anda ṭa' m-ı zevḡ-i şekker (900)	Ruḡab rā lezzet-i şeker eger nîst Der-ü zevḡi-st k'ân hem der-şeker nîst (465)
Ṭutar ay yüzi şerminden niḡabı Yüzünüñ şem' i yaḡar âfitâbı (903)	Meh ez-şerm-i ruḡ-ı ü der-niḡab-est Miyân-ı mâh-rüyân âfitâb-est (467)
Dimezler ṭinini kim âb u gildür Ki başdan ayaḡa ol cân u dildür (904)	Tu güyü ṭinet-i ü âb u gil nîst Zi-ser-tâ-pâ be-ḡayr ez-cân u dil nîst (468)
Hilâl ile ḡaşı ider muḡâzât İder ol bir ruḡ ile biñ şehi mât (905)	Be-meydân-est bâ-meh der-muḡâzât Be-esb u ruḡ şehân rā mî-koned mât (469)
Anuñ hemtâsı yoḡ hür u melekde Ne anuñ gibi ay u gün felekde (906)	Be-hüsn ü hûbî-eş hür u melek nîst Çünân meh der-kebûdî-i felek nîst (470)
Nedür ol mâh-rünüñ adı Hürşid Kenîz olsa yaraşur aña Nâhid (913)	Çü gired cām-ı mey der-dest Hürşid Be-büsed ḡâk-i reh çün cür' a Nâhid (475)
Metâ' itdi ṭaleb dîbâ-yı Çin'den Lebi gibi Bedeḡşânî niḡinden (917)	Firistâd u zi-men dîbâ-yı Çin ḡ'âst Çü la' l-i ḡod Bedeḡşânî niḡin ḡ'âst (479)
İletdiler beni bir büstâna Orada ḡaşr irişmiş âsumâna (920)	Merâ bordend der-ḡoş büstânî Der-ü ḡaşrî be-şekl-i ḡülsitânî (483)
Metâ' ı şunar iken anı gördüm Aña biñ cân ile ḡönlümü virdüm (923)	Metâ' -ı ḡ'ış rā piş-eş nihâdem Dil ü dîn her dü der-şükrâne dâdem (489)
Begendi ol metâ' umı ser-â-ser Eger dîbâ-yı Çin ü müşk ü ' anber (927)	Pesendîd ân güherhâ rā ser-â-ser Be-nermî goft k'ey pâkîze gevhâr (492)

Didi bir bir behāsın eyle ta' yın Ticāretde bu durur resm ü āyın (928)	Ne-dāred in güherhā-yi tu mānend Behā-(y)eş çist goftem k'ey Hūdāvend (493)
Bağup Cemşid ol şüretlü levha Bu şı' ri eydüp ol dem kıldı nevha (952)	Nihād ān şüret-i dilbend der-pış Be-zārī in ğazel mī-h'ānd bā-h'ış (508)
Bu durur ol düşde gördüğüm gül-istānum benüm Bu durur ol gözi nergis zülfi reyhānum benüm (953)	Güyyā in nağş-ı bī-cān şüret-i cān-ı men-est Nağş-ı bī-cān-eş me-h'ān k'ān nağş-ı cānān-ı men- est (509)
Didi Mihrāb kim ol yol uzağdur Yazısı tağınuñ tolu tuzağdur (1003) Çamu yolda ümīd ü bīm vardur Veli bu yol durur kim pür-ħağardur (1004)	Cevāb-eş dād k'in kārī ' aźim est Der-in şüret besī ümmīd ü bīm est (520)
Bu yola rāst oldum eyle ki tır Ne ħançer dönderür beni ne şemşir (1016) Döşerlerse yolumda tiğ ü ħançer Yüzüm üzre varısaram ser-ā-ser (1017)	Der-in reh tiz ħ'āhem şod çü ħançer Be-ser ħ'āhem bürīd in rā ser-ā-ser (529)
Ki tācir şekline yola girevüz Bu resm ile ol iklīme varavuz (1032)	Be-resm-i tācirān der-rāh būden Ne-mī-şāyed der-in reh şāh būden (537)
Çün itdi gün gicenüñ çetrini ğarğ Ufuğdan oldı rüşen rāyet-i şarğ (1051)	Seħergeh rāy-et ez-maşriğ ber-efrāşt Felek zīr-i zemīn gencī revān dāşt (539)
Çilidi şubğāhun oldı peydā Tılsım açıldı genc old'āşikāre (1052)	Kilīd-i şubğ der-cīb-i ufuğ būd Ber-āverd u der-ān genc be-güşūd (540)
Bir ulu dürc tolu la' l ile zer Şaçup ħāk itdi la' l ü zer ü zīver (1053)	Burūn āverd derc-i la' l-i pür-zer Zi-la' l ü zer zemīn rā sāht zīver (541)
Melik Cemşid ol rāz'itdi meşhūr Diledi vire Fağfūr aña destūr (1054)	Melik Cemşid kerd in rāz meşhūr Firistād ez-der ü dergāh-ı Fağfūr (542)

Dilerem varmağa ol mülke destür Gerek k'ola mişâl-i Şâh Fağfūr (1056)	Be- ^c azm-i Rûm destürî taleb kerd Mişâl-i hüküm-i Fağfūrî taleb kerd (544)
Şehün kulağına irdi bu kışşa Eritdi şem ^c gibi anı guşşa (1061)	Çü şâh in kışşa râ be-şenid ez-cem ^c Berâ-yi rüşenâyî sũht çün şem ^c (545)
Ġazabla didi diñ ol nâzenine Nişe kîn baġladuñ tâc u nigine (1062)	Be-rû ez men be-pürs ân nâzenin râ Bedân lerzide-i tâc u nigin râ (547)
Ĥaġadur nâfe gibi terk-i mesken Ya olmak la ^c l gibi redd-i ma ^c den (1069)	Çerâ çün nâfe mî-bürri zi-mesken Çerâ çün la ^c l ber-kendî zi-ma ^c den (549)
Çıķuban taşra çetr-i bârgâhı Boyadı göge ata ana âhı (1174)	Burûn bordend çetr ü bârgâh-eş Ĥurûşân u revân der-pey sipâh-eş (584)
Hümâyün ağlayu didi ki zinhâr Benüm cânımsın itme kendüñ âzâr (1188)	Hümâyün goft ey ferzend zinhâr Merâ cânî tu cân-em mî-âzâr (600)
Şaçıñ çekme ki baña cân-kenişdür Başuñ döġme ki baña serzenişdür (1190)	Me-kon müye ki vaķt-i cân-keniş nîst Me-zen ber-ser ki cây-ı serzeniş nîst (601)
İki menzil bile varup Hümâyün Giri döndi içi od gözleri Ĥün (1191)	Dü menzil bâ-peser dem-sâz geştend V'ez ân câ zâr u giryân bâz-geştend (602)
Şaçınuñ sünbülü için şitâbân Olup âhü gibi dutdı beyâbân (1193)	Be-büy-ı sünbül-i zulf-eş şitâbân Çü âĤü ser-nihâde der-beyâbân (605)
Yüridi ay gibi menzil-be-menzil Tolu Ĥurşid mihri cân ile dil (1194)	Çü meh mihr-i ruĤ-ı Ĥurşid der-dil Hemî-şod rûz u şeb menzil-be-menzil (604)
Gözine gelmez idi mihr-i rüşen Ki yolda germ-ter idi bu andan (1199)	Gehî der-tâb bûd ez-mihr rüşen Ki der-reh germ-ter mî-rând ez-men (606)

Nite kim lāleye hār añıla hār Aña dībā görünür idi hemvār (1200)	Hemī-pendāšt k'ān hārā harīr-est Gümān mī-bord k'ān hār-eş harīr-est (609)
Gerekdür 'ışk yolın böyle varmağ Dil ü cānuñ kamu terkini urmağ (1201)	Reh-i 'aşk in çünin şāyed büriden Neğost ez-'aql u dīn bāyed büriden (610)
Gider iken iki yol oldı rüşen Biri sağdan biri şoldan mu'ayyen (1204)	Der-ān menzil ki cān ez-ters mī-kāşt Dü reh geştend peydā ez-çep ü rāst (618)
Melik Mihrāb'a didi қаnқıdur rāh Didi Mihrāb Cemşid'e ki iy şāh (1205)	Melik Mihrāb rā goft ender in rāh Çe mī-güyī cevāb-eş dād k'ey şāh (619)
Bu yol yaқın durur andan velikin Degül bund'ādemiden kimse sākin (1209)	Reh-i çep hem reh-i Rūm est liken Der ān reh zi ādemī kes nīst sākin (622)
Melik cānına irdi 'ışkdan cüş Ne anda şabr қaldı vü ne hōd hüş (1214)	Melik rā şevğ der dil cüş mī-zed Hevāy-eş rāh-ı şabr u hüş mī-zed (624)
Bu kuşlar kim ağaçlarda oturur Yaқın bil her birisi bir perīdür (1247)	Tu in murğān ki mī-bīnī perī-end Zi-қаşd u merdüm āzārī berī-end (640)
Nevā iderdi anda 'ūd ile çeng Felek nāle iderdi Zühre āheng (1257)	Hemī-kerd ez-neşāt-ı nağme-i çeng Bedān meclis zi-gerdün Zühre āheng (648)
Diyeydün şışede bāde perīdür Ya zerrin sāğar içre Müşteri'dür (1259)	Mey ender-cām-ı mey çün Müşteri būd Derün-ı şışe mānend-i perī būd (647)
Bu 'işretten ki itdi orada şāh Haberle oldı Hürizād'a āgāh (1264)	Ez-ān āyīn-i bezm-i şāh-zāde Haber bordend pīş-i Hürizād'a (655)
Bir ağaç üsdine pīrüzeden taht Қoyuben çıқdı hatunı cevān-baht (1265)	İşāret kerd tā pīrüz tahtı Nihādend ez-ber-i 'ālī dırāhtı (658)

Oturdu taht üzre şād u hurrem Bağardı kim nicedür meclis-i Cem (1266)	Ber ān be-n(i)şest çün gül şād u hurrem Nazar mī-kerd sūy-ı meclis-i Cem (659)
Didi bu hūsn ile olur mı insān Degüldür bu meger kim şüret-i cān (1268)	Be-dil goft ādemī z'insān ne-bāşed Ne-dānem k'in şıfat der-cān ne-bāşed (661)
N'olaydı bu baña ger er olaydı Yağod gönli beni diler olaydı (1269)	Çe būdī ger dil-eş sūy-ı men-estī Çe hoş būdī eger şūy-ı men-estī (662)
Girü didi nic'ola ādemī-zād Ki cüft ola periyle otura şād (1270) Degül durur bu binüm ile hem-cins Periyle nicesi üns ola ins (1271)	Der-ın endiše rept ü bāz mī-goft Ki çün gerded perī bā-ādemī coft (663)
Oradan Hürizād eyvāna vardı Şanasın serv idi büstāna vardı (1272)	Sehergāhān sūy-ı eyvān-ı hod rept Çü servī der-serā-büstān-ı hod rept (664)
Ne durur 'ışk emīr-i mülk-i cāndur Ki cinn ü inse fermānı revāndur (1275)	Hemī-Cemşid Melik-i āql u cān-est Ki fermān-eş ber-ins ü cān revān-est (665)
Vezīri vardı anuñ Nāzperverd Diyeydün lāledür yüzi vü yā verd (1276)	Enīsī dāşt nām-eş Nāzperverd Ki mī-kerd ez-leṭāfet nāz ber-verd (668)
Buraya geldüğüñ ferhunde olsun Sipih ü mihr saña bende olsun (1279)	Ki şāhā āmeden ferhunde bādā Felek çāker-ciḥān-et bende bādā (671)
Bizi bigāne şanma ey yigāne Senüñüz biz serāy u bāğ u ḥāne (1283)	Ne-mī-bāyed zi-mā bigānegī cüst Me-kon bigānegī k'in ḥāne-i ṭu-st (673)
Perī-ruḥ okımış bizi sarāya Nedür tebdīr fikr eyle bu rāya (1326)	Be-gū Mihrāb tā tebdīr-i mā çist Cevāb-i in meh-i ferruḥ-liḳā çist (679)
Çü da' vet id'olalum aña mihmān Ki burada anuñdur cümle fermān (1334)	Henüz ender kef-i fermān-ı ū-(y)im Yek emrüz-ı diger mihmān-ı ū-(y)im (682)

Sarāya girdi gördi yüce eyvān Ki aña pāsubān olmuşdı Keyvān (1342)	Serāyī yāft çün eyvān-ı mīnū Perī-eş bānī vü hūrşīd bānū (685)
Revākını Mesīh itmiş idi deyr İderd'encüm burucında anuñ seyr (1349)	Merātib der-revāk-eş deyr kerde Kevākib der-burūc-eş seyr kerde (689)
Anuñ tākı sipih ü mihre mihrāb Cinān bāgına beñzerdi be-her bāb (1350)	Ḥam-ı tāk-ı felek rā kerde mihrāb Türāb-eş der-şafā be-g(ü)zeşte ez-āb (690)
Ḥarīr ile döşenmiş anberīn ferş Ḥurılmış 'ūd ağacından yüce 'arş (1352)	Çü cennet güsterīde gūn-a-gūn ferş Der-ū istebrāk u sündüs küll-i 'arş (694)
Nigīn big'altun içinde oturmuş Sehābī burka' ı yüzden götürmüş (1354)	Çü ḥātem tahtī ez-zer beste ber-hem Nigārī çün nigīn ber-rüy-ı ḥātem (695)
Cemāli bāg u nergis lāle vü gül Gül üstinde perīşān ca' d-ı sūnbül (1355)	Tutuğ ez-pīş dūr efkende çün gül Perīşān kerde çün gül ca' d-ı sūnbül (699)
Şehe itdi kıyam ol ḥayret-i hūr Diyeydüñ rüşen olmuş 'arşdan nūr (1357)	Melik rā çün be-dīd ez-dūr ber-ḥāst Zi-rüy-ı 'arş goftī nūr ber-ḥāst (703)
Varup karşı şehi tahta getürdi Şeh ile taht üstinde oturdı (1358)	Zi-taht āmed fūrū der-pāy-ı taht-eş Girift ü bord ber-bālāy-ı taht-eş (704)
Ḥalup anları gören kişi ḥayrān Dir idi kim bu Belkıs ol Süleymān (1360)	Nişestend ez-ber-i ān taht-ı ḥurrem Çü Belkıs u Süleymān rüy der-hem (705)
Ki bu bir iş durur gāyetde müşkil Çiğer kanıyla olur olsa ḥāşıl (1364)	Perī mī-goft k'īn kārī-st müşkil Be-ḥun-ı dīde ḥāhed geşt ḥāşıl (708)
Seni 'aşıklarūñ gözi gibi zār İdiser ğarq-ı ḥūn bu baḥr-ı ḥūn-ḥār (1365)	Besī ḥāhī çü çeşm-i 'aşıkān zār Şenāver geştēn ender baḥr-ı ḥūn-ḥār (710)

Olırsın nite kim ebr-i nīsān Tağa taşa düşüp nālān u giryān (1366)	Gehī nīsān u geh çün ebr-i nīsān Şoden der-kūh u der-nālān u giryān (712)
Bu yolda şöyle k'olur mūy-ı dilber İrisersin kemerle kūha yek-ser (1372)	Geh ez-sevdā-yı dil çün mūy-ı dilber Gehī şūrīde ber-kūh u kemer ser (713)
Didi şeh kim var ise 'ömrden mehl Bu kamu didüğüñ düşvār ola sehl (1376)	Melik goftā eger 'ömr-em dehed mehl Buved kār-ı derr u deşt u cebel sehl (714)
Güher bī-seng ü mühr'olur mı bī-mār 'Asel bī-niş ü gül olur mı bī-hār (1377)	Güher bā-seng bāşed mühre bā-mār 'Asel bā-niş bāşed verd bā-hār (715)
Nevāyle hoş it dil-keş maḳāmı Ġanīmet gör bugün bu hoş maḳāmı (1390)	Leb-i rūdī hoş u dil-keş maḳāmī-st Be-zen muḫrib nevā k'in hoş maḳāmī-st (720)
Ḳadeḫ nūş itdi ol dem Nāzperverd Anuñ yādına kim yüziyidi verd (1391)	Neḫost āmed be-zānū Nāzperverd Be-yād-ı rüy-ı Bānū sāġarī ḫord (721)
Ne dāye emzürüpdür sini yā Rab Ki şekker gibi şirinsin leb-ā-leb (1408)	Kūdāmīn dāye ez-şir-et leb ālūd Meger āb-ı ḫayāt-eş der-lebān būd (728)
Biri ḫāher olup biri birāder Bir arada ḫarışdı āb u āzer (1411)	Yekī ḫāher şod u dīġer birāder Yekī geştend bā-hem āb u āzer (730)
İki dürc içi tolu la' l-i aḫmer Dür-efşān şöyle kim burc üzre aḫter (1412)	Dü derc āverd pür-yāḳūt-ı aḫmer Ki her yek būd burcī pür-zi-aḫter (731)
Kemend-i zülfden üç tār-ı müşkīn Behā her birine biñ nāfe-i Çin (1413)	Se tā tār ez-kemed-i zülf-i müşkīn Ki her yek dāşt şad tā tār der-çin (732)
Şehe virdi didi gönlüñi şād it Benüm la' lüm ile zülfümi yād it (1414)	Be-Cem goft in dü derc ü in se tā tār Be-yād-ı zülf-i men nīkū nīġeh dār (733)

Ne vaktin k'ola bir iş saña düşvār Bu üçden oda ço ol demde bir tār (1415)	Eger vaqtı şevved vaqt-et müşevveş Zi-zülf-i men fiken tārī der-āteş (734)
Melik Cemşid şeb hoş didi māha Perī-ruḥ daḥı var hoş didi şāha (1417)	Melik ber-ḥāst ü şeb hoş kerd meh rā Perī hoş der-kenār āverd şeh rā (735)
Aña olmışdı ferkand fark pāye Sipihri-lāciverdi daḥı sāye (1446)	Tu güyī fark-ı farkad pāye-i ü-st Sipihri-lāciverdī sāye-i ü-st (740)
Melik Mihrāb'a tağ adın şordı Ki anı ser-bülend ü tünd gördi (1447)	Melik Mihrāb rā goft in çe kühī-st Ki küh-i bes aẓīm ü bā-şukūh est (741)
Olur endişe yolında bunuñ teng Nazar bu yolda düşer pāy ber-seng (1451)	Gehī endişe mī-şod der reh-eş leng Gehī āmed nazar rā pāy ber-seng (745)
Eger ide kişi bunda güzāre Bulit gibi ola ol pāre pāre (1453)	Eger be-tiğ-i ü kerdī güzāre Felek çün ebr geştī pāre pāre (752)
Bu söz içinde zāhir oldı bir tel Anuñ üsündinde yanar iki meş' al (1454)	Der-ān kuhsār dīd ez-dür yek tel Fürüzān ez-ser-i ü yek dü meş' al (753)
Var id'ol cüşşede bir gār-ı pür-dūd Ki itmişd'āsumānı dūd-endūd (1455) Gehī inerdı dūna geh çıkardı Çıķıcaķ çevresin kamu yaķardı (1456)	Cihān rā z'ān buḥār āteş girifti Gehī peydā şodī gāhī nihofti (755)
Melik didi bu ne püşte bu ne gār Didi Mihrāb i şāh-ı cihāndār (1457)	Melik Mihrāb rā goft in çe bāşed Ber-efrüzende-i āteş ki bāşed (756)
Görinen püşte degül ejdehādur Tütün anuñ demidür kim belādur (1458)	Cevāb-eş dād k'in cüz ejdehā nīst Sefer kerdin çünin cāy ez-zekā nīst (757)
Ol iki meş' al iki gözi anuñ Ḥalāşı yoķdur andan cism ü cānuñ (1459)	Tu ān tel rā ki mī-binī ten-i ü-st Dü meş' al her dü çeşm-i rüşen-i ü-st (759)

Duḥān kim çıkar ağızından nefesdür Dem urup fili yudmağa hevesdür (1460)	Dehān-est ān çe mī-bīnī ne ğār-est Nefes dān ān çe mī-gūyī ğubār-est (760)
Bu yoldan girü dönmek cehl olur Belā ‘ aşık ola[na] sehl olur (1465)	Ez-īn reh bāz-gešten cehl bāşed Cebel der-rāh-ı ‘ aşık sehl bāşed (763)
Daḡı dimeyelüm tedbīr nedür Varalum görelüm taḡdīr nedür (1466)	Ne-mī-gūyem ki īn tedbīr çün-est Hemī-kūşīm tā taḡdīr çün-est (765)
Eger ben döner olursam zī-düşmen Belā ḡod dilemez dönmeği benden (1470)	Eger men nīz ber-gerden zi-düşmen Kücā ḡāhed ḡazā ber-gešten ez-men (766)
Bu söz içindeyiken mār ol dem Bulara ḡaşd itdi urmağa dem (1471)	Der-īn būdend k’ejderhā be-cünbīd Gümān kerdī ki kūh ez-cā be-cünbīd (767)
Sipāh ardınc’anuñ nālān u giryān Ḳamu yaş döküp eyle ki ebr-i nīsān (1473)	Sipāh ender pey-eş üftāde giryān Ser ender kūh çün ebr-i behār rā (769)
Zümürüd gün ḡılıcı ol dil-āver Çeküben oldı ef’ iye ber-ā-ber (1476)	Melik tīĝ-ı zümürüd fām ber-dāşt Zi-ef’ ī ān zümürüd kām ber-dāşt (774)
Yed-i beyzā ḡılıcı ejdehāyı Yire soḡd’eyle kim Mūsī ‘ aşāyı (1478)	Yed-i beyzā vü tīĝ-eş ejdehā rā ‘ Aşā kerd ü be-(y)efkend ān ‘ aşā rā (776)
Oḡıyup üsdine <i>seb’ü’l-meşānī</i> Didiler <i>zī kelīmu’llah-ı şānī</i> (1479)	Besī <i>seb’ü’l-meşānī</i> ḡāndend-eş Ve rā Cemşīd-i şānī ḡāndend-eş (778)
Ulu şehr idi vü dīvārı pülād Didi Cemşīd Mihrāb’a ki üstād (1523)	Pedīd āmed sevād-ı şehrī ez-dür Zi-pülād-eş burüc ez-āhen-eş sūr (783)
Bu şehrūñ adını baña eyitgil Kimūñ ḡükminededür bu şehr ü menzil (1524)	Melik Mihrāb rā pürsīd k’īn çī-st Çe şehr-est īn ü īn cā mesken-i kī-st (784)

Didi kim bunda olur dīv-i Ekvān K'irer şerri anuñ tā burc-ı Keyvān (1525)	Cevāb-eş dād k'in cā ḥ'ān-ı dīv-est Makām u mesken-i Ekvān dīv-est (785)
Nihānī geçelüm kim bilmesün ol Ki bulına bize geçmeklige yol (1530)	Nihān rev çün nesīm ez-kişver-i ū Me-bādā ger ez-ın reften büred bŭ (789)
Hezārān dīv fermānında anuñ Ser-ā-ser ' ahd u peymānında anuñ (1532)	Hezārān dīv der-fermān-ı ū-(y)end Ser-ā-ser ber-ser-i peymān-ı ū-(y)end (788)
İşāret itdi Cemşid ehl-i Çin'e Ki bağlaya kemer ney gibi kine (1544)	İşāret kerd ḥüsrev Çinīyān rā Ki der-bendend behr-i k'in miyān rā (790)
Kemān ebrinden eyle k'ebr-i nīsān İdeler oқи dīv üsdine bārān (1545)	Kemān çün ebr-i nīsān der-zih ārend Be-cāy-ı kaçre z'ān peykān be-bārend (791)
Melik bir tīg-zen şöyle ki Ḥurşid Süvār olmuş yil üstün'adı Cemşid (1548) Ferīdün-fer ü hem Cemşid-devlet ' İnānında revān fetḥ ile nuşret (1549)	Sipehbud tīg-zen mähī çü Ḥurşid Ki bā-ferr-i Ferīdün-est ü Cemşid (794)
Çün işitdi bu sözi dīv-i nā-pāk Yüridi anlaruñ üsdine bī-bāk (1550)	Çü Ekvān-ı la' in ān rāz be-ş(e)nīd Çü ra' d ü berķ der-sā' at be-ğurrīd (795)
Zehī devlet durur kim kişiye şayd Gele kendü ayağıyla ola kayd (1552)	Be-dīvān goft k'āmed ḥod geh-i şāyd Ki şayd āmed be-pāy-ı ḥ'ış der-қayd (796)
Sipāh-ı dīv irişdi fevc-ber-fevc Siyeh dīv ile urdı dīvler mevc (1553)	Sipāh āmed zi-dīvān fevc-ber-fevc Gümān bordi ki zed deryā-yı Çin mevc (797)
Қılıcı fil sünüginden bilinde Degirmen taşu itmiş gürz elinde (1561)	Be-cāy-ı esb şirī şirzeh der-zir Girifte üstüḥ'ān-ı fil şemşir (799)
Melik barқıdı vü ol dīv-i miğ Yirinden şıçrayup berķ urdı bir tīg (1566)	Melik çün berķ bŭd u dīv çün miğ Zi-cāy-ı ḥod be-cest ān berķ u zed tīg (808)

Melik budına anuñ bir qılıç urdı Teninden gürde rānini ayırdı (1567)	Dırāz āheng dīd-eş qaşd-ı pā kerd Be-tiğ-eş gird-i rān ez-hem cüdā kerd (809)
Kesüp boynın ayırdı gürde-dānın Yarup qarnını yire dökdi qanın (1571)	Be-tiği diger-eş ez-pā der-efkend Be-zaḥmī diger-eş ez-ten ser efkend (814)
Çü ḥāk oldı orada ol ser-i dīv Qamusı qaçdı andan leşger-i dīv (1572)	Sinān rā efserī kerd ez-ser-i dīv Ser-ā-ser şod gürizān leşker-i dil (815)
Hem anda bulnurdı āb ile zād Ki anda var idi çok ādemī-zād (1621)	Zi-gerdün ḥiştēn rā ber-zemīn yāft Der-ān şahrā nişān-ı ādemī yāft (818)
Orada gördi şāh āb-ı revānı Sarāy u qaşr u bāğ u büstānı (1622)	Zemīn pür-sebze vü āb-ı revān dīd Serā vü qaşr u bāğ u büstān dīd (819)
Bulup ol yiri ber-emn ü selāmet Orada itdi bir qaç gün iḳāmet (1624)	Maḳām-ı dīd bā-emn ü selāmet Melik rūzī dü kerd ān cā iḳāmet (821)
Didi kim ad ile nedür bu menzil Didiler Rüm deryāsına sāḥil (1625)	Be-pürsīd ez-yekī k'in merz ü in büm Çe mī-ḥānend goftā sāḥil-i Rüm (822)
Buradan gidicegez Rüm baḥrı Gelür kim ğarqa varur anda baḥrı (1626)	Zi-rāḥī çün güzeştī baḥr-ı Rüm-est Velī baḥrı 'aceb ḥün-ḥār u şüm est (823)
Didi kim kimse bilmez ḥāl-i gerdün Nedür anı meger dānā-yı bī-çün (1637)	Cevāb-eş dād u goft aḥvāl-i gerdün Ne-dāned kes be-cüz dānā-yı bī-çün (826)
Didi şeh girü ki ey pīr-i ḥired-mend Ticāret ne gerek vir baña bir pend (1649)	Diger pürsīd k'ey pīr-i ḥired-mend Merā ender ticāret deh yekī pend (830)
Gereklüden ne ḥasnādur bezā' at Didi kim var qanā' at it qanā' at (1650)	Be-gū tā māye-i ḥod z'in bezā' at Çe sāzem der-cihān goftā qanā' at (831)

<p>Ꞑamu ꞑuſlara sultān oldı ꞑ Anꞑā Ꞑanāꞑ at Ꞑāfꞑımı çün itdi meꞑvā (1651)</p>	<p>Ez-ān sultān-ı murġān geſt ꞑ Anꞑā Ki der-Ꞑāf-ı ꞑanāꞑ at kerd meꞑvā (833)</p>
<p>Sipihrūñ iſi olmuſdur baña kin Baña cevı eylemekdür devre āyin (1656)</p>	<p>Ki mihr-i āsumān bā-mā be-kīn est Felek dāyim be-ꞑaſd-em der-kemīn est (837)</p>
<p>Gören keſtīde ol Cemſīdi tenhā Anı Ğurſīd dīr idi bunı Cevzā (1690)</p>	<p>Melik der-keſtiyī be-n(i)ſest tenhā Çü Ğurſīd-i felek der-burc-ı Cevzā (846)</p>
<p>Ꞑarañu gice bir yıl ꞑopdı nāġāh Ki depredürdi kühı ſöyle kim ġāh (1691)</p>	<p>Zi-rüy-ı āb nāġeh bād ber-ġāst Zi-her sū naꞑ ra vü feryād ber-ġāst (848)</p>
<p>Gice ꞑatı vü yıl keſtī vü girdāb Helāk olmaꞑlıġa cemꞑ oldı esbāb (1693)</p>	<p>ſeb ü keſtī vü bād u baħr u girdāb Ğevādiſ rā müheyyā geſte esbāb (849)</p>
<p>Hemān-dem oldı deryā ſāha dūſmen Hemīn sāꞑ at zırıh geydi vü cevſen (1694)</p>	<p>Be-yek dem baħr ſod bā-ſāh dūſmen Zi-ser-tā-pāy der-pūſīd cevſen (850)</p>
<p>Köpüklenüp dudaġı ħamle itdi Gemisine ſehūñ kin ide yitdi (1695)</p>	<p>Pür-ez-çīn kerd ebrū kef ber-āverd Be-cūſīd ü vꞑez her sū ħamle āverd (851)</p>
<p>Gelürdi küh gibi mevc-ber-mevc Gehī ħāk idi ſeh yiri vü geh evc (1696)</p>	<p>Be-keſtī der Melik rā mevc mī-bord Gehī der-ꝼaꝼr u geh der-evc mī-bord (852)</p>
<p>Gehī māhī idi yiri gehī māh Velī ider ġirü Ğurſīdꝼi çün āh (1697)</p>	<p>Gehī der-pūſt-i māhī sāħtī rāh Zi-māhī ber-zedī ber-efser-i māh (853)</p>
<p>Yüritdi ſāhı ol girdāb ħayrān Nite kim bizi bu deryā-yı ġerdān (1700)</p>	<p>Hemī-geſt ender ān girdāb ħayrān Çü mā der-mevc-i deryā-yı ġerdān (856)</p>
<p>Kiſi kim ġire bu deryāya nā-kām İſꝼanuñ ġarꝼ olmaꝼdur ser-encām (1701)</p>	<p>Her ān kes kꝼü der īn deryā niſīned Ṭarīķī cüz fūrū reften ne-bīned (857)</p>

Kişiden çünkü yüzün döndere baht Olur tahta aña hem tãc u hem taht (1703)	Zi-taht ü bãht çün ber-dãst ümmîd Zi-keştî tahteyî râ yãft Cemşîd (859)
Yürütd'üç gün şuda ol tahta anı Gemi mellãh ol yil bãd-bãnı (1705)	Se rüz ân tahte ber-deryã revãn bûd Melik mellãh u bãd-eş bãd-bãn bûd (863)
Velî encîri vardı şeker-âlüd Hem amrudu ki hãlvã idi bî-dûd (1711)	Zi-kirm âzãd sîb-i şeker-âlüd Hõş u şîrîn u çün helvã-yı bî-dûd (874)
Enârı vardı eyle kim leb-i yâr Hem elmãsı nite kim gãbgab-ı yâr (1712)	Enâr-eş kerd da' vî ber-leb-i yâr Hemî-zed sîb lâf-ı gãbgab-ı yâr (876)
Hemân-dem hãzır oldı Nãzperverd Didi kim nicedür hãl u gãm u derd (1751)	Hemân dem geşt peydã Nãzperverd Be-pîş-i Cem selãm-ı Bãnü âverd (909) Melik Cemşîd râ goft in çe hãl-est Ki hürşîd-i neşãt-et der-vebãl-est (910)
Var iken Hürîzãd iy serv-i âzãd Hãtãdur kim sevesin âdemî-zãd (1758)	Berãber Hürzãdî serv âzãd Hãfã bãşed güzîden âdemî-zãd (914)
Olur mı şem' de artuğ nür-ı hürşîd Velî pervãneye şem' oldı ümmîd (1763)	Füzün ez-şem' dãred rüşenî hür Velî pervãne râ şem' -est der-hür (917)
Vücûdı nãzenîn ü nãz-perverd Ne germ-i rüzîgãr görmîş ne hõd serd (1768)	Vücûd-ı nãzenîn-i nãz-perverd Ne germ-i rüzgãrãn dîde ne serd (939)
Çeküp yol zahtetinden derd ile tãb Ayaqları kabarmîş çün kefi-ãb (1769)	Kef-i pãy-eş zi-renc-i rãh der-tãb Ber-ãverd âbile hem çün kefi-ãb (940)
Şolup gül gibi ol raşşende ruhsãr Tõnı yırtuğ ayaqları pür-ezhãr (1770)	Çü gül be-n(i)şeste hüy ber-turf-ı ruhsãr Derîde cãme vü pãy-eş pür-ezhãr (941)
İrişdi bir kişiye adı Hãcib Ki Fağfûr itmîş idi anı hãcib (1773)	Ğulãmî dãst nãm-eş Hãş Hãcib Ki bûdî şãh râ peyveste hãcib (944)

<p>Ḥaber iriřdi kim bir kārṽān uř Gelür Çin'den kıılır deryā gibi cūř (1778)</p>	<p>Ḥaber āmed ki āmed kārṽānī Ki peydā nīst-eř řať' ā kerānī (970)</p>
<p>Degüldür tācir aşlı bu cevān-merd Az olur kim ola tācir cevān-merd (1816)</p>	<p>Ne nīz ez-tācirān-est īn cevān-merd Ki kem yābed kesī tācir cevān-merd (1010)</p>
<p>Ḥayāyile edeb hem cūd u tācir Degül mümkin k'ola bir yirde zāhir (1817)</p>	<p>Ḥayā vü merdümī ez-merd-i tācir Ne-bāyed cüst k'in ḥod hest nādir (1011)</p>
<p>Didi zārı kıılıben kim i Mihrāb Daḡı kıaladı bende şabr ile tāb (1864)</p>	<p>řebī nālīd ḥüsrev piş-i Mihrāb Ki bā-mihr-eş ne-dārem biş ez-īn tāb (1017)</p>
<p>Bu deryādudur ol dürdāne kim var Kerem it baña sen isdemege var (1865)</p>	<p>Berāy-eş der-cihān geşten ser ü bün Leb deryā-st der-şü dürr şaleb kon (1018)</p>
<p>Ġarīb ü teřne vü řať' -ı beyābān Buray'irdüñ burada āb-ı ḡayvān (1867)</p>	<p>Ža'ifī teřne ez-rāh-ı beyābān Resīde ber-kenār-ı āb-ı ḡeyvān (1019)</p>
<p>Ciğer şolu ola od u teb ü tāb şu içmemeklige nice ola tāb (1868)</p>	<p>Ciğer der-āteř ü cān der-tef ü tāb Taḡammül çün tevāned kerden ez-āb (1020)</p>
<p>řabā gibi bu gül-zārı bürünseñ Bu bāḡuñ bāḡ-bānına görünseñ (1869)</p>	<p>Be-bāyed şavf-ı ān gül-zār kerden Çü bād ān cā demī ber-kār kerden (1021)</p>
<p>Sarāyı gördi olmiş çarḡa hem-ser Şapusında anuñ on kürsī-i zer (1876)</p>	<p>Esāsī dīd ḡoř bā-çarḡ hem ber Nihāde ber-der-eş nüḡ kürsī-i zer (1028)</p>
<p>Sarāy içi şolu ḡür u melāyik Aķar Kevşer bezenmiş ḡoř erāyik (1877)</p>	<p>Nişeste ḡādmānī çün melāyik Derün-eş ḡürī vü bīrün erāyik (1029)</p>
<p>Selām idüp işitdi merḡabāyı İrişdi aña büy-ı āřināyı (1878)</p>	<p>Ez-iřān yāft Mihrāb āřināyī Selām-eş kerd ü goftā merḡabāyī (1030)</p>

Bu sözleri diyüben aña lālā Çulağın kıldı pür-lü'lü' vü lālā (1884)	Resānīd ān suhen rā merd-i lālā Be-ğuş-i mäh çün lü'lü-yi lālā (1033)
İçerü girdi gördi ulu dergāh Felek bigi tolu Zühre idi mäh (1886)	Çü Mihrāb enderün āmed zi-dergāh Sipihri dīd yekser Zühre vü mäh (1035)
Muraşsa' kubbe çün gerdün-ı hażrā Oturmuş perdenüñ ardında 'azrā (1889)	Muraşsa' perdehā çü çarḡ-ı hażrā Nişeste der-derün hürşid-i 'azrā (1038)
Şabā Firdevs gül-zārından irdi Niķābı mäh yüzinden götürdi (1890)	Şabā ber-hāst gül-zār-ı ümmīd Tutuḡ ber-dāşt ez-ruḡsār-ı hürşid (1039)
Çadi şimşād u yüzi mäh-ı enver Şaçılmışdı gül üzre sünbül-i ter (1893)	Nihāde sünbüleş ber-erguvān ser Çü şimşādī ḡaddeş mäh-i ber-ān ser (1042)
Dudağıydı niğın ü hātem-i Cem Velī ağızı niğinden daḡ'idi kem (1894)	Leb-i la'leş niğın-i hātem-i Cem Dehān ez-ḡalḡa-i engüşteri kem (1043)
Yüzi şem' idi vü zülfi şeb-istān İki nār idi bir büstānda pistān (1900)	Dü pistāneş dü nār ender dü büstān Dü ruḡ hem çün dü şem' ender şeb-istān (1049)
Muraşşayla bilin gören muṡabbāḡ Dir idi ḡılla olmış ṡaḡ mu'allaḡ (1901)	Miyān çün sīm ü ez-zer muṡavvaḡ Ser in çün kūhī ez-müyī mu'allaḡ (1050)
Saçı şāh işi gibi pīç ü pür-pīç Anuñ göñli gib'ağızı hīç-der-hīç (1902)	Kemer çün kār-ı Hüsrev pīç-der-pīç Dil-i ü der-miyāneş hīç-der-hīç (1051)
Göricek yüzini Mihrāb anuñ Didi zi-ḡıbleḡāhı 'aḡl u cānuñ (1903)	Çü Mihrāb āteş-i ruḡsār-ı ü dīd Çü bād āmed be-pīş-i ḡāk ḡaltīd (1052)
Aña Hürşid itdi bir naḡar germ Velī gül gibi kızartdı anı şerm (1904)	Naḡar kerd ender ü hürşid ez-şerm Ber-āmed surḡ u mī-şod dīde-eş germ (1053)

Didi kim niredesin di baña sen Ki bÿy-ı aşınalığ geldi senden (1906)	Be-pÿrsıdeř ki çÿnı ez-kucâyı Ki dârı reng ü bÿy aşınâyı (1054)
Cevâbın didi kim Mihrâb-ı Çın'em Kıulı çok řâhumuñ ben kem-terinem (1907)	Bedü goftâ ki men Mihrâb-ı Çınem şehinşeh râ gulâm-ı kem-terinem (1055)
Baña maķřud-ı maķřaddur bu dergâh Bu çihre mihri idi baña hem-râh (1908)	Zi-Çın ber 'azm-i in ferhunde dergâh Miyân der-beste vÿ peymüdem in râh (1056)
Melik Cemşid öñinde ser-efşân Olup ağzın itdi gevher-efşân (1911)	Melik Cemşid der-pâyeş ser efşând Çü çeşm-i hıç ber-vey gevher efşând (1064)
Yÿzin gözin öpdı vÿ ayağın Yÿzine sÿrd'anuñ iki kulağın (1913)	Pes ez-ħamd ü şenâ rÿyeř be-bÿsıd Lebeş ber-leb sereş der-pây mâlid (1065)
Ki bu kulağ ile sözün nigâruñ İřitdÿñ çÿn kim oldu baħt yâruñ (1914)	Ki in çeşm-est k'an ruşsâr dıde-st Ki in gÿř est k'avâzeş şenıde-st (1066)
İderdi Ğÿsrev ü şırın ħıkâyet Lebinden yâruñ u rengin rivâyet (1919)	Suħen perdâz bâ-Ğÿsrev ħıkâyet Hemı-ker ez leb-i şırın rivâyet (1070)
Benefşe gibi şâh olmuşd'aña gÿř Sözün iřidÿben olurdu ħâmüř (1921)	Melik-zâde heme ten gÿř geşte Zi-nüş-ı nÿkte-eş biħüř geşte (1072)
Didi Mihrâb şâha vardur ümmıd Ki görine saña envâr-ı Ğurşid (1922)	Melik râ goft men mı-dârem ümmıd Ki ferdâ meh reved der-burc-ı ħurřid (1073)
Melik bir dÿrc-i pÿr-yâkÿt-ı aħmer Dağı dıbâ-yı Çın ü müşk ü 'anber (1927)	Melik dercı pÿr-ez-yâkÿt-ı aħmer Zi-müşk ü dıbe-i Çını dü ester (1075)
Revân her yañadan bir cÿy u bir ħavz Didi Mihrâb zı-cennet zehı ravz (1931) Yanında ħavzlaruñ serv-i âzâd Çenâr u 'ar'ar u ser-sebz ü şimşâd (1932)	Der-ân bÿstân revân cÿyi be-her sÿy Nişânde serv-ħaddan ber-leb-i cÿy (1081)

Oturmuş gül-sitānda şöyle kim gül Öter her şāhda kumrı vü bülbül (1934)	Derān mīnū zede hargāh der-gül Nişānde muṭribān bīrūn çü bülbül (1084)
Bütān-ı serv-ḳadd ü bülbül-āvāz Ser-ā-ser erḡavān u Erḡanūnsāz (1936)	Heme ān ser-ḳaddan-ı bülbül-āvāz Be-‘ arız erḡuvān u erḡuvān sāz (1085)
Yürür cām-ı bilūr u sāḡar-ı zer Yüzi Hürşid’üñ oldı la‘l-i peyker (1937)	Şode cām-ı bilūr u sāḡar-ı zer Zi-‘ aks-ı rüy-i sākī la‘l peyker (1083)
Metā‘ ın ‘ arz idüp naḳḳāş-ı çālāk Orada baş ḳoyup itdi yüzün ḡāk (1938)	Zemīn būsīd reng āmīz çālāk Zi-rüy-i ḡıṣ naḳṣī best ber-ḡāk (1086)
Didi Mīhrāb’a kim iy bār-sālār Berü gel aç görelüm kim nedür bār (1942)	Zi-ḡargeh bāng zed k’ey bār-sālār Çe bār āverdeyī be-g(ü)şāy ü piş ār (1089)
Didi benüm degül bu iy Hūdāvend Bu kālā nic’açıla bī-Hūdāvend (1943)	Suḡen-perdāz-ı Çin goft ey Hūdāvend Neşāyed ‘ arz-ı kālā bī-Hūdāvend (1090)
Kim ayruḳ kişi durur bār-sālār Ki açup göstere nicedür ol bār (1944)	Ne-dārem hiç kārī men bedīn bār Ki dāred bār mihr-i bār-sālār (1091)
Melik zerre gibi cānı ber-ümmīd Revān oldı cezb ide anı Hürşid (1946)	Melik çün zerre bā-cān-ı pür-ümmīd Zi-cā cüst ü revān şod süy-ı Hürşid (1093)
Oraya vardı k’ol serv-i sehīdür Yaḳın ol burc-ı māhuñ ḡargehīdür (1949)	Çemān der-bāḡ çün serv-i sehī şod Be-nezd-i burc-ı mäh ḡargehī şod (1096)
‘ Aceb işbu ḡayāl-i ḡāb ola mı Kişi baḡtı bu resm ile bula mı (1951)	Dileş mī-cest ü mī-goft īn çe ḡāl-est Hemān ḡāb-est ḡüyī yā ḡayāl-est (1097)
Bugün bīzār baḡt-ı girān-ḡāb Ki oduma şaçam aḡzar gibi āb (1952)	Be-bīdārī künūn mī-bīnem ān ḡāb Meger bīdār şod baḡt-ı girān ḡāb (1098)

Yüzi üstine yaşı gibi Cemşid Gelüben gördi dutmuş perde Hürşid (1953)	Meh-i hürşid-rü ya' nî ki Cemşid Çü çeşm endâht ber-ğargâh-ı Hürşid (1099)
Tonını mâh gibi eyledi çāk Yüzini nür gibi eyledi hāk (1954)	Nemāndeş tâb çün meh cāme zed çāk Çü nür-ı āfitāb üftād ber-ğāk (1100)
Aña ol cāmdan bir cür' a-i hoş Virüp ' aql ile andan aldılar hüş (1955)	Ezān humhāne-eş yek cur' a ser cüş Be-dānend ü burūn reft ez-sereş hüş (1101)
Şehūñ üstine geldi kamu ol cem' Ki yaqdı oda ol pervāne-i şem' (1961)	Ber-ān meh çün Şüreyyā cem' geştend Heme pervāne-i ān şem' geştend (1103)
Çıqup nergis gibi ser-mest ü ra' nā Yirinde qaldı boş ħargāh-ı mīnā (1964)	Burūn āmed çü gül ser-mest ü ra' nā Be-yek pīrāhen ez-ğargāh-ı mīnā (1108)
Nite kim ola yilden serv māyil Ay itmiş ' Akreb'üñ qalbini menzil (1965)	Çü serv-i āzād-ğadd ez-bāde māyil Meheş der-qalb-i ' akreb kerd menzil (1109)
Yüzi renginden olmışdı hevā la' l Ĥam-ı zülf'oda yaqmışdı bunuñ na' l (1966)	Zi-reng-i ' ārizeş rüy-i hevā la' l Ĥam-ı zülfeş der-āteş kerde şad na' l (1110)
Anı gördi çü lāle pīrehan çāk Yatur bālīni seng ü pisteri ħāk (1968)	Gülü dīd ez-hevā pīrāheneş çāk Mehī ez-āsumān üftāde der ħāk (1112)
İki nergis gözin dutmuş şeker-ğ' āb Nilüfer gibi gül-şad-berg der-āb (1971)	Çü nilüfer gül şad berg der-āb Şode bādām-ı çeşmeş der-şeker-ğ' āb (1115)
Dutupdı dāmenin la' lüñ zümürüd Ki aldı Hürşid'üñ gönlini bir büd (1972)	Girifte dāmen-i la' leş zümürüd Dürri-i nā-softe der-vey la' l ü büssed (1116)
Qalup Hürşid gönli pāy-der-gil Çü zerre ' āşıq old' āna be-şad-dil (1977)	Dil-i Hürşid rā pā reft der-gil Ber ü çün zerre ' āşıq şod be-şad dil (1117)

Urup san'atla hufte rāh-ı bīdār Hīleyle mest iletdi raht-ı huşyār (1978)	Be-ḥīlet ḥofte mī-zed rāh-ı bīdār Be-şan'at bord mestī raht-ı hūşyār
Şeref burcına gitdi girü Hürşīd Yirinde nāleyile ḳaldı Cemşīd (1984)	Perī-ruḥ bāz-geşt ez-pīş-i Cemşīd Hīrāmān şod be-burc-ı ḥīş Hürşīd (1127)
Egerçi nālesüz olmaz bu sevdā Gerek bu nāleye bir vaḳt peydā (1988)	Ne-bāşed bī-sirişk ü nāle sevdā Velī her çiz rā vaḳtī-st peydā (1130)
Seni senden alur nūr-ı tecellī Pes ol dīdārı çoḳ itme temennī (1990)	Ne-dārī tāb-ı envār-ı tecellī Me-kon bisyār dīdāreş temennī (1132)
İki dürc-i güher virüpdı Cemşīd Ḳabül itsün didi bunları Hürşīd (2000)	Dü derc-i la' l bā-ḥod dāşt Cemşīd Firistād ān dü derc ez-behr-i Hürşīd (1135)
Meger oddan ola bu gevher-i pāk Ki bu resme güher göster dimez ḥāk (2002)	Perī la' l-i dürrī mī-soft ser best Güher be-n(ü)müd ü derc-i la' l be-ş(i)kest (1137) Ki hest īn gevher ez-āteş ne ez-ḥāk Hezāreş āferīn ber-gevher-i pāk (1138)
Semen-ruḥsār u ḥürşīd-i gül-endām Perestārını Gülberg-i ṭeri nām (2003)	Semen-ruḥsār ḥürşīd-i gül-endām Kenīzī dāşt Gülbergterī nām (1139)
İşāret itdi Gülberg-i ṭerīye Ki vara diye ol dem cevherīye (2005)	İşāret kerd Gülbergterī rā Ki rev bīrūn be-gū ān cevherī rā (1140)
Melik ḥasretten olmış idi medhūş Ne anda 'aḳl var idi vü ne hūş (2007)	Melik der-baḥr-ı ḥayret būd medhūş Burūn kerde ḥadīş-i gevher ez-gūş (1142)
Didi kim bu güherler dürr-nişārı Degüldür bu sezā-yı şehr-yārī (2008)	Ki şāhā īn güherhā-yı nişārī-st Ne zībā-yı ḳabül-i şehr-yārī-st (1144)

Ketâyün adlu vardı dāyes'anuñ Ki hūsn-rāy idi sermāyesi anuñ (2018)	Ketâyün nām ān meh dāyeyī dāšt Ki ez-her dānişī pīrāyeyī dāšt (1155)
Anı virbidi k'ide 'özü-ḥ'āhī Anuñla ḥil'at ü hem tāc-ı şāhī (2019)	Firistādeş be-resm-i 'özü-ḥ'āhī Be-pūşideş be-ḥil'athā-yi şāhī (1156)
Ṭaleb eyledi andan nāfe-i Çin Ḥarīr ü 'anber ü dībā-yı rengin (2020)	Ez-ān pes nāfhā-yı Çin ṭaleb kerd Ḥarīr u dībe-i rengin ṭaleb kerd (1157)
Sen daḥı 'āşık degilsen ḥ'āce-tāş Nişe yüzün zerd ü gözün ṭolu yaş (2037)	'Āşıkī şem'ā ez-ān rü çün menet Çehreyī ez-dest ü çeşmī eşk pāş (1185)
Ger degülseñ 'āşık eyit kim neçün Her gice bī-dārsın şāhib-fīrāş (2038)	V'er ne ey 'āşık çerā bī-'illetī Her şebī bīmārī vü şāhib-fīrāş (1186)
'Ādetün ol kim kesilmezse başuñ Bulmazsın gice hergiz inti'āş (2039)	'Ādetī dārī ki her şeb tā be-tiğ Ser ne-bürendet ne-yābī irti'āş (1187)
'Işıkda olduñ āteş-i ser-keş-zebān Ger dökile ḳanlar u kesile baş (2040)	Ser-keşī der 'aşık-bāzī mī-konī Rev ki ber-'aşık ḥarām-est in ma'āş (1188)
'Işkuñ odı nār-ı dūzaḥdur kim ol Ne bulur ise yaḳar ḳuru vü yaş (2041)	Yā be-süz u girye be-n(i)şin ü be-mīr Yā ser-i ḥod ḡir ü ḥālī zinde-bāş (1189)
Bu şi'ri işidüp Cemşid'den şem' Başına dūd saçıp didi ol sem' (2045) Didi bini serzeniş itmek revā Güldürür bu söz hem olmaz sezā (2047)	Ez ser-i germī cevābeş dād şem' Goft tā key serzeniş kerdin merā (1191)
Baňa 'āşık didüñ ü ben 'āşıkam Bu söze uş rengüm ü yaşum güvā (2048)	'Āşıkam ḥ'āndī belī men 'āşıkam Eşk-i surḥ u rüy-ı zerdem bes güvā (1192)
Ser-firāz iden beni 'ışık odıdur Anuñ ile ser-firāzem dāyimā (2050)	Ser-firāzī-i men ez-'aşık-est ü bes Der-hevāyeş ser-firāzem dāyimā (1194)

Melik şem' e didi kim it sözi nerm Yanaram ben benümle olmağıl germ (2056)	Melik bā-şem' goft ey germ-i rü-nerm Men ender āteşem ber-men me-şū germ (1200)
Didüñ reh-revlere ben reh-nümāyam Çamu ' aşıklara ben pişvāyam (2057)	Ne gofti şeb revān rā reh-nümāyem Ne-gofti ' aşikān rā pişvāyem (1201)
Senüñ bu şubḥ-ı mihr-i ' ālem-efrüz Çıķuban rūzuñı ider siyeh rüz (2065)	Tu rā in şubḥ-ı mihr-i efrüz-' ālem Be-cāy-ı ḥiṣ be-nişānd be-yek dem (1208)
Bu söz içinde zerrin meş' al-i nūr Çıķuban itdi āfāķı dil-efrüz (2066)	Zi-nāgeh şod hevā-yı ḥāne rūşen Der-āmed şubḥ bā-meş' al zi rüzen (1209)
Girü uş vardı cennet bāğına ḥūr Yüziyle eyledi gül-zārı pür-nūr (2069)	Be-bāğ-ı ḥuld-ı Rıdḫvān bār dāde-st Gül-istāni be-büstān kār dāde-st (1211)
Müheyyā ' işrete mecmū' -ı esbāb Arada şāh ḡāyib ḥāzır aşḥāb (2070)	Heme esbāb-ı ' işret şod muḥeyyā Ḥuzūr-ı şāh der-mī-bāyed in cā (1212)
Şeker Şehnāz ile hem Ergānūñsāz Ki bülbülde yoğ id'anlar daḡ'āvāz (2091)	Diger Şehnāz rā bā-Ergānūñsāz Çü şekker dādeşān ez-perde āvāz (1216)
Serā-perdede sızsiz baña maḥrem Girü siz oluñuz benümle hem-dem (2093)	Şumā der perde-em būdīd maḥrem Künün cān-ı merā bāşīd hem-dem (1219)
Baña çoķdan idersiz dil-nevāzı Girü sizden gerekdür çāre-sāzı (2094)	Merā kerdīd ' ömrī dil-nevāzı Be-bāyed kerdēn eknün çāre-sāzı (1220)
Bu sözi işidüp nāl'itdi Şehnāz Anuñl'āheng itdi Ergānūñ sāz (2096)	Be-nālīd ez-ḥadīş-i şāh Şehnāz Ber-āmed şad ḥurūş ez-Ergānūñ sāz (1223)
Oda yandı Şeker ol resme kim ' üd Çiğerden itdiler biñ āh-ı pür-dūd (2097)	Şeker der-āteş-i ḡam reft bā-' üd Ber-āmed ez-dil-i ' üd ü şeker dūd (1224)

Yüzinden perdeyi götürdi Şehnâz Nevâda eyledi bir perde âgâz (2100)	Burûn efkend râz-ı perde Şehnâz Nevâyî kerd ber-ser perde âvâz (1230)
Elin elin'urup iderdi zâri Kılurdu Ergânünsâz aña yâri (2101)	Hemî-zed desthâ ber-ser be-zârî Hemî-kerd Ergânüneş dest-yârî (1231)
Olara dem virürdi her nefes Cem Ne çâre oldılar çün aña hem-dem (2103)	Ber-işân her nefes mî-dâd dem Cem Der-âhîr bâ-Melik geştend hem dem (1234)
Yüridi şâh bâğa eyle kim mâh Kenîzekler sitâre bigi hem-râh (2104)	Hîrâmân ber der-i ân mâh şod şâh Kenîzân çün sitâre der-pey-i mâh (1235)
Gül ü nesrîne olmuş ferş menzil Şudan servüñ ayağında selâsil (2107)	Revân âb-ı revân pâ der-selâsil Çünân serv-i revân bâ-sâk der-gil (1237)
Cemâliyle bezedi ol arayı İrişdi her yañadan merhabâyı (2112)	Be-ğüsñ ü tal'at ân meclis be-(y)ârâst Zi-her cânib nidâ-yi merhabâ hâst (1240)
Anuñ çün ulu oldu bahr-ı ahzâr Ki olmaz kimsenüñ şuyıyla leb-ter (2116)	Eger cüyî büzürgî hem çü deryâ Leb-i hod râ be-ğ'ân-ı kes me-(y)âlâ (1244)
Kişi kim garr'id'anı efser-i zer Ve ger toprağa nergis gibi efser (2118)	Çü nergis her ki ez-zer dâred efser Be-sîm ü zer fûrû mî-âvered ser (1245)
Melik her tuhfeyi kim bile getürdi Yek-â-yek 'arz idüp kullara virdi (2119)	Melik her tuhfeyi k'âverd der-pîş Yek-â-yek gül-ruhân bordend der-pîş (1246)
Didi bunlardadur perde-serâlar Sezâ-verdür size perde-serâlar (2121)	Ki inhâ muṭrib-i perde-sürâyend Sezâvâr-ı der-i perde-serâyend (1248)
Semâ' u raqşa geldi Servâzâd Çemen kuşlar'ışitdi kıldı feryâd (2158)	Be-dest efşân der-âmed Servâzâd Zi-murgân-ı çemen ber-ğâst feryâd (1270)

Şarāb u ‘ışk sevdāsı ʔolu ser Kadeh elde vü ma‘şūka berāber (1271)	Şerāb-ı ‘aşk u nār-ı hūsn der-ser Kadeh der-dest ü şāhid der-berāber (1271)
Dil ü cānını yandurdı hārāre ʔonın gül gibi itdi pāre pāre (2160)	Ser-i Hūrşid şod germ ez-hārāre Çü meh cīb-i kaşab rā kerd pāre (1272)
Neşāt u kāmuranlık itdi Hūrşid Zer-i gevher-feşānlık itdi Cemşid (2161)	Neşāt u kāmuranī kerd Hūrşid Ber-işān zer feşānī kerd Cemşid (1273)
Ġani’tdi Ergānūsāz’ı nevālar Kaşabdan geydi Şekker çok kabālar (2162)	Ġani geşt argunūn sāz ez-nevāhā Be-pūşid ez-kaşab Şekker kabāhā (1274)
Neşātengiz’e didi iy şeker-riz Oķı sen daķı bir şi‘r-i dil-āviz (2163)	Neşātengiz rā goft ey şeker-riz Tu niz āgāz kon şi‘r-i dil-āviz (1275)
Veli şöyle ki <i>vaşfü’l-hāl</i> ola Ne kim bir kırı kıl ü kāl ola (2164)	Ez-ān şi‘rī ki <i>vaşfü’l-hāl</i> bāşed Ne z’ān kavli ki kıl u kāl bāşed (1276)
Ne söz kim olmaya büy āşināyı Dil ü cāna viremez rūşenāyı (2165)	Hādīşī k’ān be-(y)āred āşināyı Be-baḥşed cān u dil rā rūşenāyı (1277)
Hemān-dem burdı ‘ūduñ ol kulağın Nevā ʔoldurdı ol Firdevs bāğın (2166)	Neşātengiz gūş-ı ‘ūd ber-tāft Kemer der-cāme-i ebrīšemīn bāft (1278)
Nigāruñ ğamzesi gib’oldı ser-mest Anuñ ğīsūsı gibi oldı pā-best (2231)	Melik çün ğamze-i ü mest geşte Çü zülf-i dilbereş pā-best geşte (1318)
‘İnān-ı ihtiyārın aldı meysir Cevān yayşıdı gitdi şaştdan tır (2232)	‘İnān-ı ihtiyār ez-dest refte Kemān be-ş(i)keste tır ez-şest refte (1319)
Buña gülden düzetgil ber-i bālın Döşegini düzet yāsminle nesrīn (2234)	Çü hāleş besterī güster zi-nesrīn Zi-berg-i erguvāneş sāz bālın (1323)

Gice bahtı gib'ol tā şubh bîdâr Eyü yavuzdan ol buña nıgeh-dâr (2235)	Çü bahteş bāş şeb tā rûz bîdâr Zi-çeşm-i düşmānāneş gūş mî-dâr (1324)
Çıkardı kıllar anı düş-ber-düş Şeker gül gibi dutd'anı der-āgūş (2236)	Şeker çün gül der-āverdeş be-āgūş Ġulāmāneş burūn bordend ber-düş (1325)
Gül ü söğüd ü cūy u āb u meh-tāb Şeker bîzār hūsrevde şeker-h'āb (2239)	Gül ü bîd ü kenār u sebze vü āb Şeker bîdār ü hūsrev der-şeker-h'āb (1327)
Şabā geh yüzine buse virürdi Gehî yüzün ayağına sürürdi (2240)	Şabā ber-h'āstî her sâ'at ez-cāy Geheş ber ser-devîdî gāh ber-pāy (1328)
Gehî kumrı dir idi hoş fesāne Gehî bülbül ider idi terāne (2241)	Gehî murğ-ı seher goftî fesāne Gehî āb-ı revān mî-zed terāne (1329)
Çün olup mest oradan gitdi Cemşid 'Azîmet bir yaña dağ'itdi Hürşid (2242)	Ez-ān meclis çü birūn reft Cemşid Zi-ğalvet-ğāne birūn reft Hürşid (1331)
Alup řāvūs kendüle tezervi Düzetd'oturmağa bir pāy-ı servi (2243)	Çü řāvūsî revān der-pey-i tezervî Ser-i ābî güzîd ü pāy-ı servî (1333)
Bu resme kim görür bāzārgānî K'ola işi anuñ gevher-feşānî (2245)	Eger dāred ser-i bāzārgānî Münāsib nîst in gevher feşānî (1336)
Göñül viri durur toğrı güvāhî Ki budur gevher-i deryā-yı şāhî (2248)	Dil-i men mî-dehed her dem güvāhî Ki dāred nisbet ez-deryā-yı şāhî (1338)
Niçe kim şordıyısı Ergānūsāz Aña keşf idemedi perde-i rāz (2249)	Besî goft in suhen bā-Ergānūsāz Ne-mî-kerd Ergānūn z'in perde āvāz (1339)
Niçe kim itdiyise māh der-h'āst Anuñl'itmedi muşrib perde-i rāst (2250)	Zi-muşrib māh şavli rāst mî-h'āst Ne-mî-geşt ü be-gird-i perde-i rāst (1340)

Şeker çün gördi mäh-ı hargehîyi Hırāmān bāğda serv-i sehîyi (2270)	Şeker çün dîd mäh-ı hargehî rā Hırāmān ber-çemen serv-i sehî rā (1356)
Ki düşmiş Nîl-gün şuya meh-tāb Sehî şuda vü mähî ber-leb-i āb (2271)	Der-āb-ı Nîl-gün üftāde mehtāb Mehî der-āb u mähî der-leb-i āb (1357)
Diledi k'ide Cemşid'e beşaret Şirîn-leb Şekker il'itdi işāret (2272)	Melik rā h'āst dāden z'ān işāret Be-Şeker kerd şirîn-leb işāret (1358)
Didi iy bülbül eylemegil āşüb Ki uyarmağ olur ser-mesti nā-hüb (2273)	Ki kem kon bülbül ü kem-ter kon āşüb Yek emşeb h'āb-ı hoş ber-gül me-(y)āşüb (1359)
Egerçi berg-i gül āşüfte yigdür Çü nergis fitnedür ol hufte yigdür (2274)	Eger çe berg-i gül āşüfte evlā Ve liken hofte est ü hofte evlā (1360)
Melik her gice bî-dār olur idi Taña dek ney gibi zārî kılarıdı (2278)	Diger şebhā Melik bîdār mî-büd Heme şeb dîde-eş hünbār mî-büd (1363)
İki gözi katı uyku dir idi Hayālın uyğunun şud'ister idi (2279)	Hemî-gerdîd ü çeşmeş h'āb mî-cüst Hayāl-i h'āb-ı hoş der-āb mî-cüst (1365)
Gelür gicede yār-ı çeşm-i bîdār Şanayduñ urdı aña h'āb mismār (2280)	Şebî k'āmed nigāreş çeşm bîdār Zedî ber-dîde goftî h'āb mismār (1366)
Cemî' -i nesne vaqtiyle olur hoş Göñülü vaqtsüz iş ider müşevveş (2285)	Heme çizî be-vaqt-ı h'ış bāyed Ki bî-geh h'āb-ı nüşîn hoş ne-(y)āyed (1368)
Olamadı güli anuñ şükufte Ne çāre çünki bahtı idi hufte (2287)	Ne-geşt ān şeb gül-i hüsrev şükufte Çünin bāşed çü bāşed baht hofte (1369)
Sebük-rūh idi hoş ol rūh-ı şānî Egerçi h'āb iderdi ser-girānı (2289)	Sebük rūhî nümüd ān rūh-ı şānî Ve liken h'āb kerd ān şeb girānı (1370)

Nişätengîz oluban nevâ-sâz Bu şi'ri perdede eyledi âğâz (2290)	Nişätengîz sâz bâ-nevâ sâht Be-âvâz-ı hâzîn in şi'ri perdâht (1371)
Bu iki nergisün bir olup ergavân yatur Ser-mest Türk alup ele tîr u kemân yatur (2291)	Zihî dü nergis-i mestet ber-erguvân hoftê Dü Türk-i mest-i tu bâ-tîr ü bâ-kemân hoftê (1372)
Gül-gün yañaqlaruñda senün hâl-i müşk-reng Zengî durur idüp yüzini büstân yatur (2292)	Ki lâle-et zi-kenâr-ı tu sâhte bâlîn Zi-berg-i gül zede dergâh u der-miyân hoftê (1373)
Zi rengi var çemenün nev-bahârdan bu gice Şecer varaklarında eşer var nigârdan bu gice (2311)	Bâğ râ reng ü hevâyî zi-behâr-est emşeb Perverîşhâ-yı çemen naqş ü nigâr-est emşeb (1408)
Sen uyquda ne bilürsin nedür aḥvâl-i bîmârî Sen âsâyişde bilmezsin nedür bîmâr tumârî (2318)	Tu der-ḥâb-ı hoşî aḥvâl-i bîdârî çe mî-dânî Tu der-âsâyişî aḥvâl-i bîmârî çe mî-dânî (1414)
Ḥayâliyle çün anuñ sen giceyi gündüz itmedün ‘ Aceb mi bilmeşeñ n’olur ṭarîḳ-ı resm-i ‘ ayyârî (2319)	Tu çün meh ger ne-kerdî rûz yek şeb bâ- ḥayâl-i ü Ṭarîḳ-ı şeb-revî vü resm-i ‘ ayyârî çe mî- dânî (1415)
Dil-i âzârîdür işün cefâ-kârî vü cân-süzî Ne bilesin vefâ-cüyü vü ğam-ḥârî vü dildârî (2320)	Ne-dârî cüz dil-âzârî vü nâz ü dilberî-kârî Tu ğam-ḥârî vü dil-cüyî vü dildârî çe mî- dânî (1416)
Perîşân zülfi sevdâsın başa bir gic’iletmedün Ne bilürsin nice olur dırâzî-i şeb-i târî (2321)	Tu çün yek şeb be-sevdâ-yı ser-i zülf-iperîşânî Ne peymüdü dırâzî şeb târî çe mî-dânî (1417)
Göñül sen kayguyı ḳo kim çıḳup durur bu iş elden Saña kayḡu yimekdür iş ne kâr-ı semm-i ğam- ḥârî (2322)	Dilâ goftem ğam-ı ḥod ḥur ki kâr ez-dest şod bîrûn Turâ ğam ḥorden-est ey dil tu ğam-ḥârî çe mî-dânî (1419)
Gözinün şîve vü nâzın baña şorgıl i âḳıl kim Ki ser-mest işîdür şıḡmaz burada kâr-ı huşyârî (2323)	Be-rev zâhid çe perhîzî zi nâz u şîve-i çeşmeş Be-pürs in şîve ez-mestân-ı tu huşyârî çe mî- dânî (1418)

Bunı diyüben açdı perde-i rāz Ne ol gic'oldı encām u āġāz (2324)	Şeker be-g(ü)şüd ber-Cem perde-i rāz Ĥadīs-i refte bā-ū goft ez-āġāz (1420)
Baňa telĥ oldı şīrīn zindeġānı Ki gül gibi yile verdi cevānı (2331)	Çü mī-şod talĥ ber-men zindeġānı Çü gül ber-bād refte der-cevānı (1427)
Müyesser olsa baĥt itmekle zārı Baňa ideydi dāyim baĥtiyārı (2332)	Eger ĥāşıl şodı devlet be-zārı Merā būdī be-gītī baĥtiyārı (1428)
Niçeye deġin iy devlet kesālet Saňa gelmez mi uyĥudan melāmet (2334)	İlä ey baĥt tā key īn kesālet Zi-ĥ'āb āĥir ne-mī-gired melālet (1431)
İrince şubĥ-dem nāle iderdi Gül evrāķını pür-jāle iderdi (2338)	Çü bülbül şeb heme şeb nāle mī-kerd Kenār-ı berg-i gül pür-jāle mī-kerd (1435)
Ufuķdan görinüp bāl-i muṭavves Arındı zāġdan ṭāķ-ı mu' avves (2339)	Çü zed zāġ-ı şeb ez-ṭāķ-ı muṭavves Geh ber-ĥāsten bāl-i muṭavves (1436)
Hezārān beyza-i bu ser-nigün ṭāķ Düşürdi ki anuñla ṭoldı āfāķ (2340)	Hezārān beyzā pendārī k'ez īn ṭāķ Fürü üftād u rīzān şod der-āfāķ (1437)
Ṭuruban şeh ṭatına vardı Şehnāz Ki rüşen ide gice n'oldısa rāz (2342)	Çü şubĥ ez-perde-i ĥürşid Şehnāz Ber-i Cem refte tā rüşen koned rāz (1440)
Anuñ ĥālını şorduġımı Ĥürşid Didi şöyle ki anı bildi Cemşid (2343)	Be-şeb rāzī ki bā-Ĥürşid goftend Be-rüz ān rāz bā-Cemşid goftend (1441)
Didi Mihrāb kim işbu rivāyet Dürüst ü rāst durur bu ĥikāyet (2348)	Ez-ü Mihrāb be-ş(e)nīd īn ĥikāyet Be-dil goftā dürüst-est īn rivāyet (1445)
Olupdur ' ışķdan ol pāy-der-gil Anuñ çün bu hevāya oldı māyil (2350)	Fürü refte ez-hevāyet pāy der-gil Bedīn cānib hevāyeş kerd māyil (1447)

Aña degin olur her renc düşvār Ki bilinmeye nedür hāl-i bīmār (2351)	
Bilinecek nedür şabr u mizācı Olur āsān ṭabīb'anuñ ' ilācı (2352)	
Büt-i meclis-fürüz u yār-ı ferruḥ Nigār-ı gül-ruḥ u dildār-ı ferruḥ (2353) Heves itdi şabūḥı kim iče cām Unıda amı kim n'olur ser-encām (2354) Ser-encāmuñ kayusın mey ider def' Daḥ'anda hīç günā yoḫ durur def' (2355) Didi sākī başumda var bugün ṭayş Dilerem kim neşāt eyleyelüm ' ıyş (2356)	Büt-i meclis-firüz ez-bāmdādān Be-sākī goft cām-ı mey be-gerdān (1450) Be-(y)ā sākī ki ' ıyşī dārem emrüz Neşātī tāze ' ıyşī dārem emrüz (1451)
Getür mey kim mey olur hoş şabūḥı Ḳılur ser-sebz ü tāze cism ü rūḥı (2357)	Be-(y)āver mey ki in cām-ı şabūḥī-st Merā meyl-i mey ü re `y-i şabūḥī-est (1452)
Şafaḫ-gün bāde vü sākī piyāle Nite kim jāle vaḫt-i şubḥ lāle (2362)	Şafaḫ-gün bāde der-müşkīn piyāle Çü ber-şebnem be-vaḫt-i şubḥ lāle (1455)
Ḳadeḥ baḫrında olmış māh ḡavvāş Hezārān Zühre ol deryāda raḫḫāş (2365)	Be-deryā-yı ḫadeḥ der-āb ḡavvāş Bedān deryā hezārān Zühre raḫḫāş (1458)
Ne cām-ı bāde kim şākī şunardı İçen ṭop gibi baş üzre dönerdi (2368)	Be-her cāmī ki gardānīd sākī Ḥarīfī rā be-gerdānīd sākī (1459)
Şarābuñ nūşı bī-endāze oldı Neşāt u ' ıyş yüzi tāze oldı (2370)	Be-yād-ı yār nevşīn bāde mī-ḫord Neşāt u ' ıyş düşīn tāze mī-kerd (1460)
Ḳadeḥ şun hoş görelüm nev-bahārı Mübārek mevsim ü hoş rüzīgārı (2373)	Be-(y)ā cānā ki ḥürem nev-behārī-st Mübārek mevsimī hoş rüzīgārī-st (1463)

Riyāzuñ sünbül olmuşdur buğürü Hevānuñ ‘anber olmuşdur buğārı (2374)	Çemen rā emşeb ez-sünbül be-ğürî-st Hevā rā her dem ez-‘anber buğārî-st (1464)
Gül-i şad-berg her bir yaprağına İdüpdür zār u nālān şad-hezārı (2375)	Gül-i şad berg tā rü heft kerde-st Be-her bergî ez-ān nālān hezārî-st (1465)
Külāh-ı zer-keşini nergisüñ gör Ben idüm dir cihānuñ tēc-dārı (2376)	Külāh-ı zer-keş-i nergis ki bīnī Haķıķat dān ki tēc-ı təcārî-st (1467)
Beñiyile yüzinden bir nigāruñ Nişāndur lālenüñ hāl ü ‘ızārı (2377)	‘İzār-ı lāle vü hāl-i siyāheş Nişān-ı hāl ü rüy-ı gül-‘izārî-st (1468)
Nigārın ellerin servüñ görürsin Ben idüm dir yirüñ zībā nigārı (2378)	Nigārın dest ser ü serv-i bālā Nigārın pençe-i zībā nigārî-st (1469)
Mişāl-i hattıdır bir nev-cevānuñ Eger gördüñ ise bu sebze-zārı (2379)	Mişāl-i hatt u kıadd-ı nev-behārî-st Kücā ber-ıarf-ı ābî sebzearî-st (1471)
Belābil itdiler süz ile nāle Yaķı lup oda pür-dūd oldı lāle (2399)	Zi-bülbül şad hezārān nāle ber-ğāst Zi-süz u nāle dūd ez-lāle ber-ğāst (1473)
Didi Hırşid sākî sāğar-ı mey Getür k’ide esās-ı ‘aql-ı lā-şey (2400)	Be-sākî goft cām-ı mey der-endāz Esās-ı ‘aql destürî ber-endāz (1474)
Şorunuz kim bugün maħmūr ola Hūmārın derdile rencūr ola (2405)	Hemānā in zemān maħmūr bāşed Zi-maħmūrî teneş rencūr bāşed (1479)
Anı şormaķ durur işüñ şavābı Ġaribi hoş dutanuñ çok şevābı (2408)	Ṭaleb-kārî vü dil-cüyî şavāb-est Ġaribān rā ṭaleb kerden şevāb-est (1480)
Gerek anı bu gül-zāra getürmek Hūmārı neyle başından götürmek (2409)	Bedin gül-zār bāyed dād bāreş Be-cām-ı bāde be-ş(i)kesten hūmāreş (1481)

Didi pes Şeker'e k'iy murğ-ı hoş-gūy Virüben bizden olğıl aña dil-cūy (2410)	Be-Şeker goft k'ey murğ-ı hoş āvāz Be-peygāmī dil-i Cemşīd be-n(ü)vāz (1483)
Diğil mihrūñ gönülümüzdedür berk Neçün sen bī-sebep itdüñ bizi terk (2411)	Be-gū ez-mā çerā dūrī güzīdī Çerā nā-dīde hīç ez-mā bürīdī (1484)
Olupdur intizār ile ciger dāğ K'aña bir hoş koku virbiye ol bāğ (2418)	Çü lāle z'intizāreş ber-ciger dāğ Meger k'āred şabā büyī ez-ān bāğ (1490)
Gidüben hān dārū'l-mülk-i cāna Tene ten cāna cān oldı revāne (2430)	Be-dārū'l-mülk-i cān çün ū revān şod Revān āmed be-ten sūy-ı cān şod (1499)
Hırāmān vardı gördi bir gül-istān Ki barmağ ışıra görs'anı Rıdvān (2431)	Hırāmān reft sūy-ı ān gül-istān Behiştī dīd çün firdevs-i Rıdvān (1500)
Nice gül-zār gül-zār-ı cinānı Gül-i sīrāb u āb-ı zindegānı (2432)	Gül-istānī çü gül-zār-ı cevānī Güleş sīrāb ez-āb-ı zindegānī (1501)
Çurulmuş hayme-i dībā-yı aḡzar Anuñ içinde hūrşīd-veş aḡter (2436)	Zede yek hayme ez-dībā-yı aḡzer Der-ū hūrşīd bā-şeş burc-ı aḡter (1504)
Gelüp gül-ruḡ öninde serv-i çālāk Başın yire urup kıldı yüzün ḡāk (2437)	Be-ra' nāyī der-āmed serv-i çālāk Ruḡ çün berg-i gül be-nihād ber ḡāk (1506)
Büt-i zībāya itdi çok du'ālar Şanem daḡ'itdi aña çok senālar (2438)	Ser-i hūbān-ı 'ālem rā du'ā goft Şanem nīzeş be-zīr-i leb şenā goft (1507)
Bes aña virbidi bir cām-ı mehveş Nite kim Kevşer'e bir şu'le āteş (2439)	Zi-mey cāmī bedān mehveş firistād Be-kevşer şu'le-i āteş firistād (1508)
Oturd'ay gibi bir menzilde Cemşīd Ki görünürdi anda 'aks-i Hūrşīd (2442)	Çe meh der-menzilī be-n(i)şest Cemşīd Ki mey dīd ez-şikāfī 'aks-i Hūrşīd (1512)

Nazargāh olmuş idi rūy-ı dildār Temāşāgāhı idi tāze gül-zār (2445)	Nazar der-‘arız-ı dildār mī-kerd Temāşā-yı mey ü gül-zār mī-kerd (1515)
Hevā-yı dil urup Hürşid’den germ Götürdi meh yüzinden perde-i şerm (2446)	Hevā-yı gül çü ez-hürşid şod germ Melik ber-dāşt ez-ruḥ perde-i şerm (1517)
Bir bulut güneş cemālinden hoş imā eylemiş Şöyle kim zerre hevāsı ‘aqlı rüsvā eylemiş (2448)	Āfitābī ez-şikāf-ı ebr imā mī-koned ‘Āşikān rā der-hevā çün zerre rüsvā mī-koned (1520)
Yıl niķāb-ı füstukı altında yüzini gülün Gösterüp bülbülleri ser-mest ü şeydā eylemiş (2449)	Bād der-zīr-i niķāb-ı fistukı ruḥsār gül Mī-nümāyed bülbülān rā mest ü şeydā mī- koned (1521)
La‘l-i luṭf u ḥande ile söylemiş ‘āşıklara Gevher-i pākizesini āşikāra eylemiş (2450)	La‘l-i ü bā-men be-lütf ü ḥande mī-güyed suḥen Gevher-i pākize-i ḥiṣ āşikārā mī-koned (1522)
Bencileyin zār u ḥayrān ola ger āyīnede Olur ise kendü kendözin temāşā eylemiş (2451)	Mī-şevēd ber-men zi-men āşüfte-ter k’ü yek nazar Manzar-ı ḥod rā be-çeşm-i men temāşā mī- koned (1523)
Gül zümürüd hevdecinde oturur pür-la‘l u zer Fāriğ andan kim anı bülbül taķāza eylemiş (2452)	Gül derün-ı ḡonçe mecmū‘-est fāriğ kerde dil Z’ān çe miskīn bülbülü ber der-teķāzā mī- koned (1525)
Şeker çün kim tüketdi bu ‘itābı Behārefrüz böyl’itdi cevābı (2454)	Çü be-ş(e)nīd ez-Şeker z’in sān ḥiṭābı Behārefrüz dādeş hoş cevābı (1526)
Gelüben ebr bile jāle yağdı Ufuḡdan güller ile lāle yağdı (2462)	Ber-āmed tīre ebrī jāle bārīd Be-kūh-istān-ı mağrib lāle bārīd (1533)
Perī-ruḥ rind idi vü lā’übālī Melik mest idi vü hem cāy ḥālī (2463)	Perī-ruḥ rind būd ü lāubālī Melik ser mest dīd ü cāy-ı ḥālī (1534)

Didüñ Çin mülkinedür şehr-yār ol Dağlı taht ıssı durur t̄ac-dār ol (2471)	Be-şehr-i ħ̄ĩş goftĩ şehr-yār-est Be-gevher nĩz goftĩ t̄ac-dār-est (1539)
Bilür idüm ki ol bĩmār-ı ‘ıřđdur Zer-efşānĩ vü zārikār-ı ‘ıřđdur (2473)	Be-dānistem ki ü bĩmār-ı ‘aşđ est Zer-efşānĩ vü zārĩ kār-ı ‘aşđ est (1541)
Güneş anuñ için yire döker zer K’ola la‘ l-i Bedeşānĩ ser-ā-ser (2477)	Ez-ān Ĥürşid zer ber-ĥāk rized Ki ez-ĥāk-i Bedeşān la‘ l-i ĥized (1543)
Nice mümkin ola kim Şāh Ķayşer Ki kızın ide bāzergāna hem-ser (2487)	Kücā Ķayşer fūrūd āred bedān ser Ki bāzārĩ buved dāmād-ı Ķayşer (1550)
Başuñda var ĥayāl-ı ‘ıřđ-bāzĩ Velikin şa‘ b bāzĩdür bu bāzĩ (2489)	V’eret der-ser hevā-yı ‘aşđ-bāzĩ-st Tu pendārĩ ki kār-ı ‘aşđ bāzĩ-st (1551)
Gerek bu işde terk-i neng ü hem nām Şabāĥ-ı ‘ömrĩ dağlı eylemek şām (2490)	Be-bāyed terk-i neng ü nām kerden Şabāĥ-ı ‘ömr ber-ĥod şām kerden (1552)
Hemĩşe gül gib’aduñ pāk-dāmen Hevā niçün sen’itdi pāk-dāmen (2494)	Çü gül bũdĩ hemĩşe pāk dāmen Hevāyet kerd ĥ̄āhed çāk dāmen (1555)
Bu sözi işidüp şem‘ -i cihān-tāb İrişdi cānına anuñ teb ü tāb (2497)	Çü be-ş(e)nĩd ĩn suĥen māĥ-ı cihān-tāb Ber-āşũft ü bedũ goft ez-ser-i tāb (1558)
Dime anı ki bāzārĩ durur ol Ki derdüm ile bāzārĩ durur ol (2504)	Be-rev dīger me-gũ bāzārĩ-st ĩn Ki ez-sevdā-yı men bāzārĩ-st ĩn (1562)
Çü bāzergān Melik Cemşid ola Revā ger Mũşterĩ Ĥürşid ola (2505)	Çü bārĩ ü Melik Cemşid bāşed Sezed ger Mũşterĩ Ĥürşid bāşed (1563)
Hemān-dem meh gib’oldı mahv Cemşid Nite kim māĥa ulaşduğda Ĥürşid (2538)	Çe meh yek-bāregĩ şod hem çü Cemşid Çü meh der-vağt-i peyvesten be-Ĥürşid (1568)

Var id'ol bāğ içinde havz-ı mermer Ki bī-āb id'anuñ katında Kevşer (2540)	Miyān-ı bāğ havzī būd mermer Ki mī-bord āb-rū-yı havz-ı Kevşer (1569)
Nişātengiz ü Şehnāz u Şekerriz Olaruñl'Ergānūsāz u Dil-āviz (2543)	Nişātengiz ü Şehnāz u Dilāviz Şeker bā-Ergānūsāz u Şekerriz (1572)
Ter ü ser-sebz ol iy serv-i āzād Yüzüñ gül gibi handān hātırūñ şād (2559)	Turā ser-sebz bād ey serv-i āzād Çü gül dāyim ruḫet surḫ u dilet şād (1574)
Çatı cānlu ben ol pūlād-ı Çin'em Yoluñda belki kūh-ı āheninem (2561)	Tu gūyi saḫt çün pūlād-ı Çinem Ki gam be-g(ü)dāḫt cān-ı āheninem (1575)
Göñül pūlād idüp yüzümi rūy Oturdum senüñ ile rūy-ber-rūy (2568)	Dil ez-pūlād gerem u rūy-ez-rūy Nişestem bā-tu eknūn rūy-der-rūy (1577)
Dimezem hūn-ı mā vü gerden-i tū Direm kim dest-i mā vü dāmen-i tū (2570)	Ne-güyem hūn-ı mā der-gerden-i tu Ez-īn pes dest-i mā vü dāmen-i tu (1585)
Söz oldı Leylī zūlfī tek muḫavvel Melik Mecnūn u sözleri müselsel (2577)	Suḫen çün zūlf-i leylī şod muḫavvel Melik mecnūn u elfāzeş müselsel (1593)
Ḥikāyet mestligiydi piç-der-piç Melik Cemşid yoğ idi arada hiç (2578)	Zi-mestī şod ḫikāyet piç-der-piç Ne-būd ez-ḫod ḫaber Cemşid rā hiç (1594)
El urdı mestligile zūlfīn'anuñ K'ol idi fitnesi 'aḫluñ u cānuñ (2584)	Melik āşüfte būd ez-dest-i zūlfēş Zi-mestī dest zed der-şest-i zūlfēş (1596)
İrişdi ḫaşmdan māha teb ü tāb Yüzün döndürdi ol gül-berg-i sīrāb (2585)	Şod ez-dest-i Melik Ḥūrşid der-tāb Be-gerdānīd ez-ū gül-berg sīrāb (1597)
Melik çün şubḫ oldı pīreḫen çāk Yüzün Ḥūrşid öñinde eyledi ḫāk (2597)	Melik çün şubḫ bā-pīrāhen-i çāk Ber-i Ḥūrşid ruḫ mālīd ber-ḫāk (1605)

Didi zārī ile kim iy semen-rūy Çapu bağlamağıl baña be-yek mūy (2606)	Şekergoftār guftā ey semen-būy Çerā der-besteyī bā-men be-yek mūy (1609)
Didūm bu bir siyāhī halkā der-gūş Neçün ay il’otura dūş-ber-dūş (2610)	Be-dil goftem siyāhī halkā der-gūş Çerā bā-ū nişined dūş-ber-dūş (1613)
Tenūr-ı germe uğratsañ faķiri N’ola bitürse anda bir faķiri (2611)	Tenūr-i germ çün bined faķiri Dileş h̄āhed ki ber-bended faķiri (1615)
Perī-ruh görd’anuñ tonlarını çāk Tonın gül gibi yırtup şaldı ber-hāk (2614)	Şanem çün did Cem rā cāmhā çāk Çü gül kerd ez-hevā şad cā kabā çāk (1620)
Gice virdi muhāzzab zūlfine tāb ‘Arūs-ı rüz uyandı gidüben h̄āb (2624)	Mu‘ anber zūlf rā çün dād şeb tāb ‘Arūs-ı rüz ser ber-dāşt ez-h̄āb (1625)
Çü ol meclisden oldı dūr Cemşid Ten-āsüde oluban yatdı Hürşid (2632)	Şod ez-meclis Şeker Cemşid rā bord Şeker h̄āb āmed ü Hürşid rā bord (1633)
Girü hem ‘işreti itdi taleb ol Getürdi bāde vü kıldı tarab ol (2634)	Hevā-yı ‘işret ü meyl-i tarab kerd Hemān yārān-ı dūşin rā taleb kerd (1635)
İrişdi Şāh Cemşid’e melālet Degül bāde işi illā hacālet (2635)	Cem ez-bāzi-i dūşin v’ez melālet Hemī-dādend yārāneş hacālet (1636)
Iraqdan ol dem-i gül-zāra hursend Göle el şunma bī-izn-i Hudāvend (2643)	Be-būy-ı sufre-i gül bāş hursend Be-girdeş gerd tā gerdı Hudāvend (1644)
Sitem itdūñ senūñ işūñ sitemdür Kerem itdi anuñ işi keremdür (2644)	Sitem kerdı ki lā‘ net ber-sitem bād Kerem kerd u ki raḥmet ber-kerem bād (1646)
Bu sözde Hüdhüd’i virbidi Belķis Ki Hürşid ile nāzır ola Bircis (2645)	Ber-Cem hüdhüdi āmed zi-Belķis Ki Hürşid-est nāzır sūy Bircis (1647)

Ki taze eyleyeler ittişali Mey ü neyle bezeyeler vişali (2646)	Zi-nev dâred neşât-ı ittişali Zihî hoş şohbeti ferruḡ vişali (1648)
Şehün varmaḡda var idi ḡacibi Yoḡ idi varmamaḡlıḡa şekibi (2647)	Melik râ bûd der-reften ḡacibi Ne-bûdeş hem be nâ-reften şekibi (1649)
Çıḡuban encümenden gitdi mehveş Nücûma k'encümeni didi şeb hoş (2658)	Burün şod z'an çemen Ḥürşid-i mehveş Nücüm-ı encümen râ kerd şeb hoş (1656)
Şabâ bigi varup üftân u ḡizân İder idi temâşâ-yı gül-istân (2659)	Zi mestî çün şabâ üftân u ḡizân Hemî-gerdid gird-i ân gül-istân (1657)
Görürse 'aşık olan naḡş-ı dîvâr Ḥayâl ider anı ol şüret-i yâr (2661)	Müḡhib ger naḡş ber-dîvâr bined Der-ü naḡş-ı cemâl-i yâr bined (1660)
Bugün k'uş 'ıyş esbâbı müheyyâ N'olusar kim bilür aḡvâl-i ferdâ (2665)	Çü hest esbâb-ı 'ıyş emşeb müheyyâ Ne-mî-dânem çe bâşed ḡâl-i ferdâ (1663)
İki şem'üz velî mevkûf bir dem Yanalum şubḡ irisince bâ-hem (2667)	Dü şem'im ez-hevâ mevkûf yek dem Be-(y)â tâ her dü mî-süzim bâ-hem (1666)
Revâ mı kim giceler k'ola târi İdem bülbül gibi tâ şubḡ zârı (2669)	Revâ bâşed ki men şebḡâ-yı târi Künem çün bülbülân feryâd u zârı (1667)
Girüp sen çâdere eyle ki ḡonca Yatasın bülbül ola taşra rence (2670)	Keşî çâdur şebî çün ḡonçe ber-ser Ki dârî çün hezârân rence ber-der (1668)
Melik gelür idi tâzân u nâzân Bu şi're 'üd il'olmuşdı nevâzân (2675)	Hemî-âmed Melik tâzân ü nâzân Be-zevḡ-ı in şi'r ber-barbaḡ nevâzân (1673)
Ḳarañuda fûrûḡ-ı ferş-i şâhî Gözün nûri gibi yiri siyâhî (2685)	Miyân-ı şeb fûrûḡ-ı şem'-i şâhî Çü nûr-ı dîde tâbân der-siyâhî (1681)

Anuñ zülfini çün çözer idi bād Melik Çin müşkini itmez idi yād (2686)	Ser-i zülf-i şanem rā bād mī-bord Melik rā müşk-i Çin ez-yād mī-bord (1686)
Melik çün gördi mäh-ı hargehīyi İki kat eyledi serv-i sehīyi (2687)	Melik çün dīd mäh-ı hargehī rā Be-ḥıdmet dād ḥam serv-i sehī rā (1687)
Didi iy vaşluñ āb-ı zindegānī Esirge bu ğarīb ü nā-tevānī (2688)	Ki ey vaşl-ı tu āb-ı zindegānī Be-baḥşā ber-ġarībī vü cevānī (1689)
İrüşdüdüñ lebe cānumı çün cām Lebüñden hem irügil baña bir kām (2689)	Resānīdī be-leb cān hemçü cāmem Zi-leb cāmī resān yek dem be-kāmem (1692)
Göricek şem ^ç gibi şekker-i nerm Melik Cemşid cām ile ser-i germ (2692)	Çü dīd ān şem ^ç rā yek-bāregī nerm Zi-cām-ı şevḳ-i Cemşidī sereş germ (1694)
Bu va ^ç deyl'irdi ol gice be-pāyān Şeherde çünki āfāk oldı ḥandān (2697)	Be-nüş-ā-nüş reft ān şeb be-pāyān Şeher çün şod leb-i āfāk ḥandān (1704)
Bu resme āşikārā vü nihānī İki ay içdiler ḥoş dostgānı (2699)	Dü meh geh āşikār ü geh nihānī Dü meh ḥürdend bā-hem düstgānī (1706)
Şanavber ḳadd-ı ğayretten olup bīd Hemān-dem gitdi tā bārgāh-ı Ḥurşid (2721)	Zi-ġayret ser ü ḳaddeş geşt çün bīd Hemān dem reft süy-ı kāk-ı ḥurşid (1714)
Oturur idi ḥalvet dost-bā-dost İki bādām bigi der-yekī post (2723)	Be-künc-i ḥalvetī dü düst-bā-düst Nişeste çün dü mağz ender-yekī püst (1716)
Y'iki gevher gibi bir dürc içinde Muḳārin çün dü kevkeb burc içinde (2724)	Muvāfiḳ çün dü gevher der-yekī dürc Muḳārin çün dü kevkeb der-yekī burc (1717)
Burun-ı perde ber-gül bülbül-āvāz Nevā vü nağme vü hem şavt-ı Şehnāz (2725)	Derün-ı perde-i gül bülbül āvāz Nevāzān zaḥmeyī ber-şavt-ı Şehnāz (1718)

Behārefrūz u Şekker bā-Şekerrīz Getürmiş çenge elhān-ı Dilāvīz (2726)	Behārefrūz Şeker bā-Şekerrīz Be-çeng āverde elhān-ı Dilāvīz (1719)
Be-gird-i ān dü yār-ı rūḥ-perver Yörenmezdi kimesne illā sāgar (2727)	Be-gerd-i ān diyār-ı rūḥ-perver Ne-mī-gerdīd cüz sākī vü sāgar (1720)
Belürüp ebr-i bārānı getürdi İrişüp seyl-i ṭūfānı getürdi (2728)	Ber-āmed ebr ü bārānī fūrū kerd Der-āmed seyl ü ṭūfānī der-āverd (1721)
Oda yanmışdı eyle kim çerāğı Duḥān ṭoptolu olmışdı dimāğı (2738)	Be-ser ber-mī-şod āteş çün çerāgeş Hemī-āmed burūn dūd ez-dimāgeş (1734)
Girih dutmuş yüzin çün zülf-i müşkīn Çaşından ‘arz olmuş leşger-i Çīn (2739)	Girih ber-ruḥ zede çün zülf-i müşkīn Zi-ebrū dāde ‘arz-ı leşker-i Çīn (1735)
Ki iy gül gibi ra‘ nā çend tā key İçesin cām-ı zerden lāle-gün mey (2741)	Ki ey rā‘ nā çü gül tā çend ü tā key Keşī ez-cām-ı zerrīn lāle-gün mey (1739)
Niçe nergis gibi sāgar-peresti Çadeḥ elde başuñda ḥ‘āb-ı mesti (2742)	Çü nergis tā be-key sāgar perestī Çadeḥ der-dest ü ser der-ḥ‘āb-ı mestī (1740)
Niçe kim varsın ol resme ki lāle Durur başuñda sevdā-yı piyāle (2743)	Tu tā bāşī ne-ḥ‘āhed şod çü lāle Seret ḥālī zi-sevdā-yı piyāle (1741)
İdersin baña sen iy dāye tīmār ‘ Aceb nicedür ol bī-çāre bīmār (2754)	Dil-i men bārī ez-tīmār ḥūn-est Ne-dānem ḥāl-i īn bīmār çün-est (1758)
Melik çün gördi n’oldı ḥāl-i Ḥürşīd Dil ü cān u cihāndan kesdi ümmīd (2757)	Ez-ān cānib Melik çü ḥāl-i Ḥürşīd Be-dīd ez-cān-ı ḥod ber-dāşt ümmīd (1759)
Dişiyıl’elin ıştırur şöyle kim bāz Kebüter gib’ ağaçdan kıldı pervāz (2758)	Be-dendān mī-gezīd engüşt çün bāz Kebütervār kerd ez-serv pervāz (1760)

Gelüben gördi burc-ı mäh ruhsār Tehi olmuş yoğ anda hiç deyyār (2759)	Fürüd āmed be-burc-ı mäh ruhsār Ne-mi-gerdid gerd-i burc-ı deyyār (1761)
Diyār-ı yāre figān ile vardum u gördüm Harāb itmiş anı çarḥ yoğ anuñ bākī (2762)	Çü ber-ḥudūd-ı diyār-ı ḥabīb be-g(ü)zeştem Ki kerde būd ḥarābeş cihān zi bī-bākī (1763)
Ḥabīb kuşlarını ol ḥarāba gördüm kim Ḳamu şikeste yebāb u nişeste vü bākī (2763)	Mücāvīrān-ı diyār-ı ḥarāb rā didem Der-ān ḥarābe ḥarāb ü şikeste vü bākī (1764)
Nigār reh-güzeri toprağına böyle didüm Ki iy gulām saña āb-ı Hızır olur pākī (2764)	Be-ḥāk-i rāh-güzār-ı ḥabīb mi-goftem Ki ey gulām-ı tu āb-ı ḥayāt der-pākī (1765)
Ḳanı eyit baña ol şem ^c -i cem ^c -i meclis-i ‘ıyş Ne oldu ol feraḥ u ‘ıyş u ol ṭarabnākī (2765)	Kücā şodet gül-i in bāğ şem ^c -i in meclis Kücā şod ān ṭarb u ‘ıyş u ān ṭarabnākī (1766)
Besī didüm bu sözi līk ol menāzilde Kimesne yoğ idi hergiz meger şadā ḥākī (2766)	Besī ez-in kelimāt ü ḥadiş-i reft ü ne-būd Der-ān menāzil-i ḥākī be-cüz şadā ḥākī (1767)
Benüm ki menzil idi gönlüme vü gözüme yār Gözüme gelmedi hiç ol menāzil-i ḥākī (2767)	Merā ki menzil-i ān mäh būd der-dil ü çeşm Ne-kerd hiç ta‘ alluḳ be-menzil-i ḥākī (1768)
Zemān zemān dir idüm gönlüme gözlerüme Eyā menāzile selmāhü eyne selmākī (2768)	Zemān zemān be-dil ü çeşm-i ḥişmi-goftem Eyā menāzil-i selmī vü in selemākī (1769)
Gül-istān gülsüz idi çarḥ mehsüz Beden bī-cāndı vü mülk şehsüz (2769)	Çemen bī-gül felek bī-māh mi-dīd Beden bī-cān cihān bī-şāh mi-dīd (1770)
Ṭuyūr-ı bāğ her dem nevḥa vü āh Olup dirler idi <i>lā evḥaşa’llāh</i> (2774)	Ṭuyūr-ı büstān bā-nāle vü āh Vuḥuş-i deşt ender <i>levḥaşa’llāh</i> (1774)
Şabā ol koḥuya olmuşdı büyān Gül ol renge olup dururdu cüyān (2775)	Şabā ber-büy-ı ü der-bāğ püyān Gülü hemreng-i ü der-cüy cüyān (1775)

Gezerd'ol yollaruñ içinde Cemşid Nite kim zerre irişdükte Hürşid (2776)	Miyân-ı bāg mî-gerdîd Cemşid Çü zerre der-hevâ-yı rûy-ı Hürşid (1777)
Hevâs'odıyla tağlar germ olurdu Yaşından mûm gibi taş nerm olurdu (2777)	Ser-i kûh ez-hevâyeş germ mî-şod Dil-i seng ez-sirişkeş nerm mî-şod (1781)
Anuñ içün yürürdi tağda nālân Ki Hürşid olmuş idi tağda pinhân (2778)	Ez-ân peyveste gerd kûh mî-geşt Ki hürşideş be-kûh ender nihân geşt (1782)
Gehî beyhüd'iderdi dil-nevâzî Gehî mâr il'iderdi mühre-bâzî (2780)	Gehî ez-bebr dîdî dil-nevâzî Gehî bā-mâr bûdî mühre bâzî (1784)
Gehî zülfi gibi mārân ber-düş Gehî yatur idi şîrân derâgûş (2782)	Gehî mâr çü zülfeş halka ber-düş Gehî hoş hofte şîrâneş der-âgûş (1785)
Pelenkler olmuş idi gice bālîn ‘Uqâblar sâye bân gündüz be-bālîn (2783)	Pelengân râ kenâreş bûd bālîş ‘Uqâbân sâye bân kerde zi-bâleş (1786)
Vuhûş olmuş idi anuñla dem-sâz Aña tağda şadâ idi hem-âvâz (2784)	Be-şahrâ der-nesîmeş bûd dem-sâz Be-kûh ender şadâ bûdeş hem âvâz (1787)
Dili giry'âhî ile tâb olmuş Başından çeşmeler pür-âb olmuş (2785)	Zi-âheş kûh râ dil tâb hürde Zi-eşkeş çeşmhâ pür-âb kerde (1788)
Meger sen dahî ‘âşîksîn ki gül-gün Yaşuñ ile idersin garbî pür-hûn (2789)	Hemânâ ‘âşîkî k'ez eşk-i gül-gün Ruḥ-ı maşrîk kunî her şeb pür-ez-hûn (1792)
Yaşum gözüm gib'olmuş pür-gam-ı derd Gehî rû-surḥ olursîn gâh ruḥ-zerd (2790)	Çü eşk ez-mihr hem çün dîde ez-derd Geh âyî surḥ rû vü geh şevî zerd (1793)
İdersin kûh ile hârâya âheng Ki gevherdür ü zer senden tolu seng (2791)	Ez-ân dârî be-kûh hâre-i âheng Ki dârî gevher ü zer der-dil-i seng (1794)

Saňa beňzerdi ol mäh-ı dü-hefte Olur sencileyin <i>lā-büd</i> girifte (2792)	Hemī-mānī bedān mäh-ı dü hefte Ez-ān rü mī-şevī geh geh nihüfte
Mecāl olur ise benden nihufte Digil nicesin iy mäh-ı girifte (2794)	Ve ger bāşed mecāl ān cā nihofte Be-güy ez-men bedān mäh-ı dü hefte (1797)
Eger müşkil ola gitmek be-bālā İşit kim n'idesin iy şems-i bālā (2795) Bu zerrine resenlerden kemend it Kemendi kaçır bālāsında bend it (2796)	Ve ger müşkil tevān reften be-bālā Kemendī sāz ez-ān müşkin resenhā (1798)
Şikāf iste vü ol dīvārede bul Çatına var yaruñ andan bulup yol (2797)	Kemend efken ber-ān dīvār ber-şev Şikāfī cü bedān ğam-ğāne der-şev (1799)
Di kim miskīn ğarīb ü mübtelāyı Za'if ü ğaste vü bī-dest ü pāyı (2798)	Be-güy ü rā ğarībī mübtelāyī Ez-īn ser-geşte-i bī-dest ü pāyī (1800)
Nite kim ney ile virmiş cevānı Çara gün olmuş aña zindeğānı (2799)	Çü meh der-ğurre-i 'ahd-i cevānī Şode tārīk ber-vey zindeğānī (1802)
Şekersin kim yirüñ olup durur teng Yağod yāğūt kim oldı menzilüñ seng (2803)	Hemī-goft ey çü şeker mānde der-teng Çü yāğūtī nişteste der-dil-i seng (1805)
Yaşam giceleri āhumla oda Boyayam gündüzüñ yüzini dūda (2806)	Be-süzī dil sipend-i şeb be-süzem Ki çeşm-i bed zi-dīdāret be-düzem (1809)
Çün ol yire bulımazam tārīķı Düzem āhum taşından mancınıķı (2807)	Çü ān der rā ne-mī-bīnem tārīķī Zi-seng-i āh sāzem mancınıķī (1810)
İdem vīran anı āhum taşıyla Kılam ğarķ-āb bu gözüm yaşıyla (2808)	Be-eşk-i dīde sāzem ğarķ-ı ābeş Be-seng-i āh gerdānem ğarābeş (1811)
Şüreyyā 'akdini çün 'arz iderdi Gözinden dürr ü gevher çarż iderdi (2817)	Çü şeb 'akd-ı şüreyyā 'arz kerdī Ne çeşm-i Cem cevāhir farż kerdī (1819)

Gözinden şubḥ bigi aḳardı jāle Bu şî'ri oḳıyup iderdi nāle (2818)	Çü şubḥ ez-dīde rāndī eşk-i nāle Melik nīz īn ğazel ḥ'āndī be-nāle (1820)
Gice bir serv dibinde itdi menzil Ki ol daḥ'itmiş idi pāy-der-gil (2826)	Şebī der-pāy-ı servī sāḥt menzil Ki hem çün serv būdeş pāy der-gil (1827)
Kenār u sebze vü āb-ı revāne Ki beñzerdi şafādan ol revāne (2827)	Kenār-ı sebze vü āb-ı revān būd Ki ez-'ayn-ı şafā gūyī revān būd (1828)
İki ay isteyü şahrā ile kūh Aña irişdiler pür-dūd endūd (2844)	Pes ez-yek māh dīdendeş der-ān kūh Çü māh-ı nev şode bārīk zi-endūh (1841)
Çün ol serv-i sehīyi gördi Mihrāb Anuñ ayağına düşd'eyle kim āb (2847)	Çü ān serv-i sehī rā dīd Mihrāb Be-pāyeş der-fütād āşüfte çün āb (1843)
Anı buldı şeker gibi yiri teng Gher bigi ṭolu dörd yan'anuñ seng (2848)	Çü ābeş teng cāy āverd der-çeng Şeker der-tüng ü gevher yāft der-seng (1845)
Didi ağlayu k'iy şem'-i şeb-efrüz Ki sinüñ yüzün idi 'ıyd-ı nevrüz (2851)	Be-zārī goft ey şem'-i şeb-efrüz Ne-mī-dānem ki efkendet bedīn rüz (1849)
Seni Çin'de nite kim müşk-i ezfer Ciger ḳanıyla bislemişdi māder (2855)	Be-Çin evvel tu rā ey müşk-i ezfer Be-ḥün-āb-ı ciger perverd māder (1851)
Gehī deryāda iş itdūñ nihengi Gehī şahrāda yār itdūñ pelengi (2861)	Gehī der-baḥr gerdī bā-nihengān Gehī der-kūh bāşī bā-pelengān (1854)
Gehī zār eyle çün murğ-ı şeb-āvīz Şabāḥ āşüfte çün bād-ı seḫer-ḥīz (2863)	Be-şeb lālede çün murğ-ı şeb āvīz Be-rüz āşüfte çün bād-ı seḫer ḥīz (1855)
Diler idūñ ki idesin ticāret Bu sevdād'oldı gencūñ uş ḫasāret (2865)	Sefer kerdī be sevdā-yı ticāret Besī dīdī ez-īn sevdā ḫasāret (1860)

Çıkar başdan nedür sevdā-yı fāsīd Ki bāzār oldı süst ü cins-i kāsīd (2866)	Zi-ser bīrūn kon īn sevdā-yı fāsīd Ki bāzār-est süst ü cins kāsīd (1861)
Çoğıl zārīyi kim zārī vü şīven Degüldür hiç cüz şādī-i düşmen (2867)	Me-kon zārī ki ez-zārī vü şīven Ne-(y)efzāyed be-cüz şādī-i düşmen (1862)
Didi Mīhrāb'a kim iy yār-ı hem-derd Ne germ olup dökersin āhenīn serd (2869)	Cevābeş dād u goft ey yār-ı hem-derd Me-şev germ ü me-küb īn āhen-i serd (1866)
Dem-i germüñle söyner od uyandı Dilüñ çerbiyle cān qāndilī yandı (2870)	Dem-i germet merā āteş ber-efrūht Zi-çerbī-i zebān qāndil-i dil sūht (1867)
Naşīhat itdüğüñc'efzūn olur şevk Melāmetle dağı artuğ olur zevk (2871)	Merā men' -ı tu efzūn mī-koned şevk V'ez īn talhī ziyādem mī-şevved zevk (1868)
Melik sözini çün işitdi Mīhrāb Gözinden yaş yirine ağıdı hūn-āb (2876)	Çü goftār-ı Melik be-ş(e)nīd Mīhrāb Fūrū bārīd müjgāneş zi-mihr āb (1880)
Dilersen k'ola saña baht lāzım Ol ol Qayşer kapusunda mülāzım (2882)	Çü devlet ber-tu eknūn geşt lāzım Şoden ber-dergeh-i Qayşer mülāzım (1882)
Henüz esbāb-ı sultānı mühennā Esās-ı beyt-i Cemşīd'i müheyā (2886)	Henüz esbāb-ı sultānīt ber-cāst <i>Esāsü'l-beyt Cemşīdī müheyā-st</i> (1886)
Eger genc ü zer ü esbāb-ı şāhī Çamu vardur be-ifzāl-i İlāhī (2887)	Sipāh est ü derem esbāb-ı şāhī Henūzet hest z'īn çendān ki h'āhī (1887)
Çapunda bād-pālar cümle zīnī Çapuñda māh-rūlar cümle Çīnī (2888)	Henūzet bād pāyānend zīnī Henūzet māh-rūyānend Çīnī (1889)
Getürdi Çin sipāhını ser-ā-ser K'ideler hıdmet-i dergāh-ı Qayşer (2945)	Ez-ān pes Çīnīyān kerdend yekser Besīc-i hıdmet-i dergāh-ı Qayşer (1897)

Zer ü yâkût ile tertîb itdi Muraşsa tâc hoş terkîb itdi (2946)	Zer ü yâkût râ tertîb kerdend Çü hürşîd efserî tertîb kerdend (1898)
Nite kim şubh-ı sâdıķ her sehergâh Başın'urup iderdi 'azm-i dergâh (2947)	Melik bâ-tâc-ı zer ber-'azm-i dergâh Çü şubh-ı şâdıķ âmed der-sehergâh (1899)
Hem egninde qabâ-yı la' l-i zer-keş İki sünbül gül üstinde müşevveş (2949)	Çü gül der ber-qabâ-yı la' l-i zer-keş Dü müşkîn sünbüleş ber-gül müşevveş (1902)
Gelüp didi ki ol bâzârgândur Ki şeh Qayşer'le cânı der-miyândur (2958)	Bedü goft in cevân bâzârgân-est Şehinşeh râ zi-cem' -i çâkerân-est (1907)
Çün oldı bahtı bigi anda dâyim Melik Qayşer cenâbında mülâzım (2961)	Melik z'ân rûz çün ikbâl-i dâyim Budî der-ğazret-i Qayşer mülâzım (1919)
Gice Qayşer katınd' olurdu ber-pây Ki olmuş idi şem' -i meclis-ârây (2962)	Be-şeb çendî sitâdî şâh ber-pây Ki be-n(i)şestî çerâğ-ı meclis-ârây (1920)
Aña irişdi âhır qurbet-i Cem Ki Qayşer ansuz urmaz idi bir dem (2964)	Demî hoş bî-ğuzûr-ı Cem ne-mî-zed Çe hoş hod bî-ğuzûreş dem ne-mî-zed (1922)
Şabâ big' oldı gül-zârında hem-dem Şeb-istânda nite kim şem' mağrem (2965)	Çü bâdeş der-gül-istân bûd hem-dem Çü şem' eş der-şeb-istân bûd mağrem (1923)
Çıķuban Hind ilinden tûñi-i şeb Yazıla bâl-ı 'anberden mürekkeb (2985)	Muğavvaķ-ı tûñi-i perîde der-şeb Çü zâğ-ı şeb beden bâliş merkeb (1941)
Ki Hindûstân'd' olur âhen kafesde Olurdu Çin'e varmağa hevesde (2986)	Ki der-Hindûstân râheş kafes dâşt Perîden der-hevâ-yı Çin heves dâşt (1942)
Yüreği sūzı ile eyledi sâz Bu ğuşsa kışşasını itdi âğâz (2988)	Derüneş dâd sūz kışsa râ sâz Be-nevk-i hâme kerd in nâme âğâz (1944)

Ben ol şevk-i cemālūñden i mehveş Uram pervāne gibi cān ber-āteş (3007)	Men ez-şevk-i cemāl-i yār-ı mehveş Zenem pervāne sān ḥod rā der-āteş (1962)
Çapuñda sengdür cān tengdür dil Ki gevhersin saña seng oldı menzil (3008)	Geh ez-ḥasret nehem men seng ber-dil Ki dāred yār-ı men der-seng menzil (1963)
Kebüter idemez ol yaña pervāz Kim'idem ben saña varmağa dem-sāz (3009)	Kebüter rā ber ān der-nist pervāz Ki güyed bā-tu ḥāl-i şevk-i men bāz (1964)
Eger cān gide vü ten gilde çala Yüzüñ şevki vü mihrüñ dilde çala (3010)	Reved cān u tenem der-gil be-māned Merā şevk-i ruḥet der-dil be-māned (1969)
Gözüme ol ḥayāl-i nergis-i şeng Cihānı geh siyāh ider gehi teng (3017)	Be-çeşmem der-ğam-ı ān nergis-i şeng Cihān gāhi siyeh bāşed gehi teng (1971)
Bu nāme çün bu resm'irdi be-pāyān Çiger kınyıla irdi aña 'unvān (3021)	Çü āmed nāme-i Ḥusrev be-pāyān Be-ḥū-ı dide-eş be-n(i)vişt 'unvān (1974)
Oradan iki kebk-i bülbül-āvāz Ḥişāra eylediler rāst pervāz (3032)	Zi-piş-i Cem dü kebk-i bülbül āvāz Be-küh-istān-ı dej kerdend pervāz (1981)
Şeker bir resme sāz itdi ḥişāri Anuñ Şehnāz oldı dest-yāri (3034)	Şeker ber-bi-nevāyi zed ḥişāri Be-kef Şehnāz kerdend dest-yāri (1988)
Olaruñ nālesi Nāhīd'e irdi Nevā itdükde Ḥurşīd'e ırerdi (3041)	Şod ez-āvāzişān der perde Nāhīd Resīd āvāze-i işān be-Ḥurşīd (1993)
Görüp Ḥurşīd'i kim beñzer hilāle Ten ü endāmı yunılmış hilāle (3047)	Mehi did ez-za' ifi çün hilālī Terāşīde çaddi hem çün ḥalālī (1999)
Ele çeng alubanuñ itdiler sāz Bu şi'ri eylediler evvel āğāz (3050)	Nişesten ü nevāyi sāz kerdend Ez-evvel in ğazel āğāz kerdend (2001)

Ey serv senden ayru ne için kenārumuz Gel kim senünle rüşen olur rüzigārumuz (3051)	Servā çe şod ki dūr şodī ez-kenār-ı mā Bāzā ki hoş ne-mī-güzered rüzgār-ı mā (2002)
Göriccek anları Hürşid güldi Bahāruñ şāhı gibi tāze oldı (3058)	Çü Hürşid ān dü gül ruhsār rā dīd Ber-āmed surh çün gül hoş be-ḡandīd (2009)
‘Ömrini şabā bigi yoluñda ideni bād ‘Ömründe n’ola bir dem eger ider isen yād (3061)	Ān ki ‘ömrī çü şabā ber-ser-i kūyet cān dād Çü şevēd ger heme ‘ömreş nefesī ārī yād (2014)
Şerḡinde firāḡunuñ alursam ele ḡāme Yana ḡalem ü nāme ide āh ile feryād (3062)	Der-firāḡ-ı tu çü ber-nāme nehem nevk-i ḡalem Ez-nihād-ı ḡalem u nāme ber-āyed feryād (2015)
Eşer eyledi meh-rūya bu ḡuftār Döküldi nergisinden dāne-i nār (3067)	Çü be-ş(e)nīd ez-Şeker gül-ḡehre ḡoftār Zi-bādāmeş revān şod dāne-i nār (2020)
Yoḡ idi gündüz olsa ḡam-ḡūsārı Gice çün şem‘ yaş ḡolu kenārı (3069)	Heme rüz āh būdī ḡam-ḡūsāreş Heme şeb eşk būdī der-kenāreş (2022)
Geh iderdi ḡurūş eyle ki bülbul Gehī yırtardı ḡonın eyle kim gül (3070)	Be-nāḡun geh ḡırāşidī ruḡ-ı gül Zi-ḡasret geh ḡurūşidī çü bülbul (2023)
Yoḡ idi ḡamdan artuḡ dil-pezīri Hemīn düşler idi dest-ḡirī (3071)	Be-ḡayr ez ḡam ne-būdī dil-pezīreş Be-cüz dendān ne-būdī dest-ḡireş (2025)
Gidüp aḡyār meclis oldı ḡālī Didi kim nicedür Cemşid ḡālī (3087)	Çe ez-aḡyār-ı meclis geşt ḡālī Şanem ez-ḡāl-i Cem pürsīd ḡālī (2045)
Did’eydüñ ol ḡabībün ḡālī nedür Bu ḡurbetd’ol ḡarībün ḡālī nedür (3088)	Ki ān müşkīn ḡabībem rā çe ḡāl-est Der-īn ḡurbet ḡarībem rā çe ḡāl-est (2046)
Hemān laḡza ki ol ḡümāra baḡdı Gözinden ‘aḡd-ı mürvārīd aḡdı (3092)	Çü çeşmeş ber sevād nāme üftend Zi-müjḡān ‘ıḡd-ı mürvārīd be-g(ü)şād (2049)

Anuñ ma' nîsin'itdi kuvvet-i kût Hemân elfâzımı lü'lü' vü yâkût (3093)	Zi-nazmeş dâd cân râ kuvvet ü kût Zi-eşk ârâst lu'lu' râ be-yâkût (2050)
Boyından buldı bûy-ı âşinâlık Sevâdından nazâr hem rûşenâlık (3096)	Zi-bûyeş yâft bûy-ı âşinâyî Nazâr dîd ez-sevdâş rûşenâyî (2051)
Nedîmüm yoğ durur cüz guşşa hâli 'Afâ'llah kim kıomaz ğam-bîni hâli (3107)	Merâ cüz ğam enîsî nîst hâli 'Afâ'llah ğam ki ez-men nîst hâli (2065)
'Aceb n'oldı zemânuñ kâmurânı Zemân-ı 'ahd u 'ıyş u şâdumânı (3109)	Kücâ reft ân zemân-ı kâmrânî Zemân-ı 'ıyş u 'ahd-ı şâdmânî (2067)
Mey u rûd u nigâr u yâr u meh-tâb Şanasın kim kıamu nakş idi ber-âb (3110)	Men ü rüy u niğâr u âb u mehtâb Tu pindârî ki nâkşî bûd ber-âb (2068)
Niğîn idi yüzüğümüzde Hürşîd Hübâb u sâğarumuz idi Nâhîd (3116)	Niğîn-i efser-i mâ bûd Hürşîd Hübâb-ı sâğar-ı mâ bûd Nâhîd (2074)
Muşâhibler muvâfîk hûb u dildâr Nite kim durre bir riştede hemvâr (3118)	Refîkânî laîf u hûb dîdâr Çü mervârîd der-yek silk-i hemvâr (2076)
Gözün gibi yaturam zâr u bîmâr Kâtumda kıara kıullar mest ü h'ân-h'âr (3123)	Siyâhî çend girdem mest u hün-h'âr Çü çeşmet hoft-e-em dür ez-tu bîmâr (2080)
Hemîn sâye benümle hem-serâdur Cevâbın sözüümüñ viren şadâdur (3124)	Be-ğayr ez-sâye-em kes hem serâ nîst Hem âvâzî merâ ğayr ez-şedâ nîst (2081)
Gice gündüz meh ü mihr ile der-tâb Ne günd'ârâm var ne gicede h'âb (3126)	Şeb u rûzem çü mâh u mihr der-tâb Ne rûz ârâm mî-girem ne şeb h'âb (2083)
Gicenün var durur âhir nehârı Nice kim var durur kışuñ bahârı (3131)	Ne-âhir her-şeb-i dâred nehârî Ne-âyed her-zem-istân-râ behârî (2091)

Benefşe gibi olgıl sözüme güş Benüm ‘ahdumı eyleme ferāmüş (3134)	Ĥadış-em rā çü dür mī-dār der-güş Me-kon zinhār pendem rā ferāmüş (2094)
Ne tazmīn kendü nağdından idüp ĥarc Şanem bu şi‘ri itdi nāmede derc (3137)	Şanem der-nāme mī-kerd īn ġazel derc Be-tazmīn der-ġazel kerd īn ġazel ĥarc (2096)
Bu ĥaşr üstinde bir Hindū-yı Keyvān Olupdur bize gündüz gice der-bān (3147)	Ber’īn ĥaşr-est Hindū-yi çü Keyvān Ki hest ū ber-der-i Ĥūrşīd derbān (2108)
Bu ĥaşr altında var bir ulu dūlāb Sarāy için anuñla çekilür āb (3149)	Zi-zīr-i ĥal‘a ber-bālā be-dūlāb Heme şeb behr-i būstān mī-keşed āb (2109)
İki nağme-serāy u ĥoş çü Nāhīd Gidüp nālān serāda ĥaldı Ĥūrşīd (3153)	Dū bezm-efrüz ĥünyāger çü Nāhīd Bīrūn reftend şād ez-pīş-i Ĥūrşīd (2115)
Eline şāhuñ irişdükde nāme An’öpdi yüz kez ol resme ki ĥāme (3155)	Şeker be-n(i)hād pīş-i şāh nāme Melik şad bār būsīdeş çü ĥāme (2117)
Sevādından anuñ her ĥarfe yüz dür Nişār itdi ki ‘āşīķ işi budur (3156)	Be-harfī k’ez sevādeş dīde ber-ĥānd Hezāreş dāmen-i zer ber ser-efşānd (2118)
Tamām örtildi çeşm-i ĥüsrev-i māh Sitāre ĥarañulıķd’oldı güm-rāh (3161)	Hevā pūşīde çeşm-i Zühre vü māh Zi-tārīķī kevākib kerde güm-rāh
Şevābit cümle pinhān itdiler çīhr Şanayduñ kim felekden kesdiler mihr (3161)	Şevābit kerd pinhān ez-felek çīhr Tu goftī ĥod bürīdend ez-felek mihr (2125)
Felekden yir yüzi peydā degüldi Diyeydüñ çarĥı kim pā-beste oldı (3164)	Zemīn ez-āsumān peydā ne-mī-şod Tu goftī āsumān ez-cā ne-mī-şod (2126)
Uyardı ol gice Behrām u Nāhīd Baĥardı yola ĥarşu çeşm-i Ĥūrşīd (3165)	Be-ĥāb ender şode Behrām u Nāhīd Heme şeb ber-ser-i reh çeşm-i Ĥūrşīd (2127)

Melik tonlar geyüben şeb-revâne Oradan oldılar qaşra revâne (3166)	Çü meh der-câmhâ-yı şeb revâne Süy-ı dej şod Melik ân şeb revâne (2128)
Piyâde Şekker u Mihrâb ile şâh Şanayduñ kim ‘Uṭārid Zühre’dür mäh (3167)	Piyâde Şekker ü Mihrâb bā-şâh Çü Nāhīd u ‘Utārid der-pey-i mäh (2129)
Hişāra irdiler cānları pür-ḥavf Hişāruñ yöresinde itdiler ṭavf (3168)	Bedān dej muttaşıl geştend bā-ḥavf Hemī-kerdend gird-i ân harem ṭavf (2130)
Görür bir qara nesne anda Mihrâb Aşağadan çeker yuqarıya āb (3169)	Çü çeşm-i Cem siyāhī dīd Mihrâb Ki ez-ḥandek be bālā mī-keşed āb (2131)
Yuqarudan aşāğ’ind’āyet-i ḥüsn Nite kim bedr olup der-gāyet-i ḥüsn (3173)	Fürūd āmed be-şâh ân āyet-i ḥüsn Çü mäh-ı çār-deh der-gāyet-i ḥüsn (2136)
İnen yağmur gibi kim luṭf-ı bārī Anuñla şuvarur berg-i bahārī (3174)	Çü bārānī ki şeb ez-luṭf bārī Fürū bāred be-gülberg-i behārī (2137)
İki ‘āşık kuçup birbirini hem Besī ağlaşdılar ez-şādī vü ğam (3181)	Dü ‘āşık desthā der-gerden-i hem Besī be-g(i)ristend ez-şādī vü gam (2140)
Didi Ḥurşīd iy yār-ı dil ü hüş Neçün itdüñ bizi böyle ferāmüş (3183)	Melik rā goft ey cān u dil u hüş Merā yek bāregī kerdī ferāmüş (2142)
Nireye vardı ol mişāk u sevgend Neçün bozıldı ol peymān u ol bend (3184)	Kücā şod ân heme mişāk u sevgend Kücā reft ân heme peymān u peyvend (2143)
Neçün bu resme bizi terk kılduñ Meger bizden daḥı yig yār bulduñ (3185)	Çerā ey serv-nāz ez mā bürīdī Meger yār-i diger ber-mā güzīdī (2144)
Sen itdüñ bini rüsvā kūy-ı berzen Qamu zārımı binüm merd ber-zen (3188)	Tu rüsvā kerdeī der-kūy u berzen Heme rāz-ı merā ber-merd u ber-zen (2146)

Beni ez-genc ü taht u mülk ü şahî Sen itdüh dür ez-in bed-ter çi h'āhî (3189)	Merā ez-taht u genc u pādīshāhî Ber-āverdi ez-in bed-ter çe h'āhî (2147)
Elüñde gül gibi dāyim piyāle Ben uş bülbül gibi der-āh u nāle (3191)	Tu hem çün gül müdāmī bā-piyāle Çü bülbül men qar-in-i āh u nāle (2148)
Sāğarda yüregüm kanıdur k'ıçerem müdām Budur hālāl 'āşıkā vü ayruğı hārām (3192)	Merā der-cām hūn-ı dil müdāmest Birün z'in mey ber-ehl-i dil hārāmest (2149)
Kişi ki dost mihrini cān gibi sevmeye Meh gib'ola maḥākda bī-nūr u nā-tamām (3194)	Her ān kes rā ki mihr-i düst bā-cān Muḥābil nīst çün meh nā-temām-est (2151)
Didi ağlayu k'iy cānum cihānum Gül-i bāğ-ı vefā serv-i cihānum (3201)	Be-zārī goft ey cān-ı cihānem Gül-i bāğ-ı dil ü serv-i revānem (2156)
Bu gam def''içün itdüm mey-perestî Baña sinüh gözündür 'ayn-ı mestî (3203)	Merā goftî ki tā key mey perestî Merā ez-çeşm-i tu'st in 'aşk u mestî (2159)
Be-gāyet rind durur āşikāra Nigārum u hārifüm meclis-ārā (3204)	Hārābātî vü rendest āşikāra Hābībem ān herif-i meclis-ārā (2160)
<i>Emürr' 'alā cidāri dāri leyli</i> <i>Uḫabbil zā'l-cidāri ve'l-cidārā (3208)</i>	<i>Emr-i 'alī cidār-ı diyār-ı leylā</i> <i>İḫbal zā'l-cidār u zā'l-cidārā (2165)</i>
Büt-i sīmīn-ber ü zerrīn bināgüş Şehī cān gibi dutdı ender-āgüş (3228)	Girift ān mäh-ı tībān rā der-āgüş Çü zülf āverd ender gerden u güş (2205)
Gice yārum k'eridür mihr ü ayı Çatumdan idicek 'azm-i cüdāyı (3230)	Şeb-i düşün büt-i nüşin leb-i men Çü mī-kerd ez-berem 'azm-i cüdāyı (2207)
Çarānulukd'anuñl' olup hem-āgüş Didüm iy gözlerüme rüşenāyı (3231)	Be-dān terkibeş ender ber-keşidend Çe büdī ger ne-büdī rüşenāyı (2208)

Yigāne dost çün kim idiserdüñ Bize biğāneliqla bî-vefāy (3232)	Çü āher dāstī bā-āşināyān Serī ez-bî-vefā vü bi-vefāyī (2209)
Çü ayrılıq biğāne idiserdi N'olaydı olmasa bu āşināy (3233)	Miyān-ı āşināyān rüz-ı evvel Çe būdī ger ne-būdī āşināyī (2210)
Aña Mihrāb didi iy Hūdāvend Bu dürre ne revādur kim ola bend (3257)	Melik rā goft Mihrāb ey Hūdāvend Diriğ-est in çünin dürdāne der-bend (2174)
Gerekdür kim irile şuya şad reng Ki taşra çıkara bu gevheri seng (3261)	Hemī-bāyed zeden ber-āb şad reng Buved k'āyed birün in devlet ez-seng (2177)
Çü altunı sever gāyetde Efser Çerāğıdur gözinüñ ser-te-ser zer (3263)	Çü zer dāred be-gāyet düst Efser Çü nergis nist çeşmeş cüz ki ber-zer (2179)
Gerek bu işde ' aklı derc itmek Zer-i bî-hadd ü gevher harc itmek (3264)	Zer-i bisyār bāyed harc kerden Der-ān aḥvāl ḥod rā derc kerden (2180)
Bulam her künce biñ genc-i medfün Zer ü yākūt u la' l ü dürr-i meknün (3269)	Be-her künci merā genci-st medfün Pür-ez-la' l-i nefis u dürr-i meknün (2186)
Bu söz' işitdi Cemşid-i dil-i germ Nite kim şem' oldı bu söze nerm (3272)	Çü did ender süḥan Hürşid rā germ Melik çün müm şod yek-bāregi nerm (2189)
Güher dürcine dürlü derc kıldı Sözi gevher yirine harc kıldı (3286)	Süḥan der-dürc-i gevher derc mi-kerd Hikāyet rā be-gevher harc mi-kerd (2228)
Var id' anuñ ile biñ dāne gevher Ser-ā-ser itdi anı vech-i Efser (3287)	Hezāreş kıt' a bud ez-la' l u gevher Nihād ān yek-be-yek der vech-i Efser (2230)
Diline niçe kim gelürdi Cemşid İrürürdi sözin tā burc-ı ḥurşid (3290)	Demī gofti şifāt-ı hüsn-i Cemşid Resānidi süḥan rā tā be-Hürşid (2234)

Olur ferzende muḳbil gözlere nūr Sebeb ne kim gözün̄den oldu ol dūr (3296)	Būved ferzend-i muḳbil dāde rā nūr Ne-şāyed kerd nūr ez-çeşm-i ū dūr (2239)
Olıcaḳ yiri Ḥurşid'ūñ çeh-i ğam Ne ile göriniser saña 'ālem (3299)	Çü ḥurşid-i tu bāşed der-çeh-i ğam Be-dīdār ki ḥ'āhī dīd 'ālem (2242)
Bu efsūnı çü Efser itdi Mihrāb Gülün̄ üstine şeb-nemden döküp āb (3300)	Çü be-ş(e)nīd ān fūsūn Efser zi-Mihrāb Zi-şebnem dād berg-i lāle rā āb (2243)
Velikin n'ideyin ol serv-i mehveş Bizümle oldu nā-hem-vār u ser-keş (3302)	Ve liken çün konem k'ān ser u mehveş Çe hemvār-est nā-hemvār u ser-keş (2245)
Bulıt gibi tolu göñli hevādur Bu ḳamu ḥāl ile hem bī-ḥayādur (2246)	Çü ebr ender dileş ğayr ez-hevā nīst Velī yek zerre der-rūyeş ḥayā nīst (2246)
Egerçi pākdūr ol serv-i āzād Hevā-yı dil virür başımı ber-bād (3306)	Be-nā-mīzed sehī servī-st āzād Hevā-yı serveş ū rā dād ber-bād (2248)
Gerek gül gibi ğonca ola ol bīkr Ḥayādan artuḳ anda almaya fikr (3307)	Çü gül der gonçe bāyed düḥter-i bīkr Derüneş ḥālī ez-endīşe vü fikr (2250)
Yüzini görmeye ḥurşid ile māh Aña irmege kimse bulmaya rāh (3308)	Koned pinhān ruḥ ez-ḥurşid u ez-māh Ne-bāşed bād rā der-perde-eş rāh (2251)
Kulağına irürs'āvāz-ı bülbül Perişān ola andan şöyle kim gül (3309)	Eger der-gūşeş āmed bāng-i bülbül Ber-āşubed dileş ez-perde çün gül (2252)
Eger yıl daḥ'ola bīkr ile dem-sāz Açılur gül gib'andan perde-i rāz (3312)	Eger bā-bīkr gerded bād demsāz Ber-ū çün gül be-dered perde-i rāz (2253)
İrer rüsvāylığa āḥir-i kār Ṭolar ol rāz-ı pinhān ile bāzār (3313)	Ez-ān pes ser be-rüsvāyī keşed kār Nihed rāz-ı dileş der-rüy-ı bāzār (2254)

Dökilür halk içinde āb-ı rüyı Ne rengi qalur anuñ u ne bũyı (3314)	Ne-māned der-cevānī reng u buyeş Be-rīzed der-cevānī āb-ı rũyeş (2255)
Didi Mihrāb kim iy Efser-i Rũm Ki saña nerm durur kişver-i Rũm (3315)	Bed ũ Mihrāb goft ey Efser-i Rũm Be-tũ ābād bād ĩn kişver-i Rũm (2256)
Qırılalıdan işbu sebze çāder Kimesne görmedi bu resme duşter (3316)	Kũnũn der-zĩr-i ĩn pĩrũze çāder Kesĩ rā nĩst çũn Hũrşĩd duşter (2257)
Anı işĩtdũm ki erbāb-ı tecārib didiler Mihr baqlama kıza gerçi ola māh-ı nifũr (3324)	Ān şenĩdestĩ ki erbāb-ı ticāret gofte-end Mihr ber duşter me-neh ger ĥod bũved çũn māh u ĥũr (2262)
Māye-i şerr ũ fesād-ı ehl-i ‘ālem olur ol Gerçi şĩrĩn ola olmaz hāşılı illā ki şũr (3325)	Māye-i şerr u fesād ehl-i ‘ālem duşter-est Ger buved şĩrĩn çe ĥāhed ĥāst ez-v’ey ĥayr-ı şũr (2263)
Hũābgāh-ı duşter-i pākĩze k’ola pārsā Ez-kenārĩdũr yiri andan dağı yigregi gör (3326)	Hũābgāh-ı duşter-i pākĩze ruy-i pārsā Yā kenār-ı şũy bāyed yā miyān-ı ĥāk-i gũr (2264)
Dem-i ĥoşı şabā gibi kılup kār Getũrdĩ ol sağun-gũyı be-gũftār (3329)	Demĩ ĥũş çũn şabā mĩ-kerd der-kār Der-āverd ĩn sũđan ũ rā be-goftār (2267)
Kiçiden nām-zāddur bu gül-endām Melik Şādĩ’ye pũr-ı ĥũsrev-i Şām (3332)	Be-ıflĩ nām kerde-est ān gül-endām Be-Şādĩ Şāhpũr ĥũsrev-i Şām (2270)
Ne ĥod ben dilerem bunu ne duşter Nic’ola bilimezem ĥũkm-i ağter (3334)	Ne men mĩ-ĥāhem ĩn vuslet ne duşter Ne-mĩ-dānem çe ĥāhed kerd ağter (2272)
Nedũr Hũrşĩd gözũme rũşenāyı Nicesi dileyem andan cũdāyı (3335)	Merā çũn dil dehed k’ān rũşenāyĩ Koned rũzĩ zi-çeşm-i men cũdāyĩ (2273)
Yir öpdĩ vũ didi kim iy Hũdāvend Sen anuñ ile olđıl ĥĩş ũ peyvend (3337)	Zemĩn bũsĩd u goft-eş ey Hũdāvend Tũ bā-şāđşĩ gũzĩn ĥĩşĩ vũ peyvend (2275)

Bu kız cāndur saña vü sen aña ten Çoma cānı k'elüñden ala düşmen (3340)	Şumā rā in şanem cān-est der-ten Kesī hoş çün sipāred cān be-düşmen (2277)
Didi Efser ki nedür hāl-i Cemşid Eyit dağı nedür ahvāl-i Cemşid (3342)	Sühan pursid bāz ez-hāl-i Cemşid Ki bā-men bāz gūy ahvāl-i Cemşid (2279)
‘ Aceblerdi ne durur kār-ı Cemşid İderdi fikr n’ola hāl-i Hürşid (3349)	Zemānī hūre geşt ez-hāl-i Cemşid Fürü şod sâ‘ atı der-fikr-i Hürşid (2286)
Gemi bir baħra şaldum şa‘b u hūn-vār N’olısar bilimezem āħir-i kār (3355)	Fikendem keştī ender baħr-i hūn-h‘ār Ne-dānem çün ber-āyed āħer-i kār (2291)
Melik didi me-bād iy şubh-ı aşhāb Bu ma‘ nīden ire Hürşid’e teb tāb (3360)	Melik goftā be-bād ey şubh-ı aşhāb K’ez in ma‘ nā şeved Hürşid der-tāb (2293)
Seni sevene yok sende irādet Meger kim sizde olur böyle ‘ādet (3369)	Ne-dārī bā-hevādārān irādet Meger der-Çin çünin būd-est ‘ādet (2300)
Hemān-dem Şekker ü Şehnāz geldi Dağı çok muṭrib ü dem-sāz geldi (3373)	Be-meclis Şekker ü Şehnāz-rā h‘ānd Harifān-ı hūş dem-sāz rā h‘ānd (2304)
Çün itdi meclisi germ āteş-i mey Şeker gönüller’urdi sūziş-i ney (3374)	Çü meclis germ geşt ez-āteş-i mey Şeker der-ehl-i dil zed āteş-i ney (2305)
Gül yüzüñ durur i dilber revnağ-ı büstānumuz Senden ayru nürsuzdur kaşr ile eyvānumuz (3376)	Bī-gül-i rüyet ne-dāred revnağī büstān-ı mā Bī-huzūret hiç nūrī nīst der-eyvān-ı mā (2310)
Yaruñ işigine ger uğrar iseñ iy bād-ı şubh ‘ Arz eyle nice durur derd-i bī-dermānumuz (3377)	Ger be-sāmān ser-i küyeş resī ey bad-ı şubh ‘ Arzedār in şerh hāl-i bī-ser u sāmān-ı mā (2311)
Zülfüñüñ sevdāsınuñ şerhin ki n’ider cānlara Çünkü haddi nice itsün gönli ser-gerdānumuz (3378)	Şerh-i sevdā(y)eş ki dil bā-cān mürekkeb kerde-est Ber ne-mī-āyed be-nūk-ı kilik-i sergerdān-ı mā (2312)

Pā-şikeste oldı guşsa gönlümüzden gidemez Bes nice bula devā bu derd-i bī-dermānumuz (3379)	Der-dil-i mā ḥār ḡam be-ş(i)kest u ḡam der-dil ne-mānd Çi-st yārān çāre-i in derd-i bī-dermān-ı mā (2313)
Dostlar dirler ki şabr olur gönül derdine em N'idelüm çün kim geçemez gönüle fermānumuz (3380)	Düstān güyend dil rā şabr fermāyid şabr Çün konem ey düst çün dil nist der-fermān-ı mā (2314)
Fürkat odından diri olmaqlıḡa budur sebab Cān kıatılıḡı vü yā süst olduḡı peymānumuz (3381)	Der-firākeş çī-st yā Rab zindeḡānī rā sebab Şaḡt-ı rüyī-i felek yā süstī-i peymān-ı mā (2315)
Edā olduḡda bu şī' r-i dil-āvīz Olup şīrīn lebi şāhuñ şeker-rīz (3393)	Çü be-ş(e)nīd in süḡanhā-yı dil-āvīz Melik rā şod leb-i şīrīn şeker-rīz (2326)
Çü oḡlansın arada olmasun şerm Bizümle eyle kim Ḥurşīd'e ol germ (3403)	Tu ferzendī merā ez-men me kon şerm Tu Ḥurşīdī me rā bā-men ber-ā-germ (2333)
Dilek budur ki behr-i cān dirāzı Olasın çāresüzler çāre-sāzı (3406)	Veli ḡāhem ki behr-i cān dirāzī Konī bī-çāregān rā çāre sāzī (2337)
Esīr olanları idesin āzād Kılasın guşşalu olanları şād (3407)	Esīrān rā zi-ḡam gerdānī āzād Dil-i ḡamḡin-i ḡamḡinān konī şād (2338)
Ne kim var ise zindān içre maḡbūs Ḥalāş it cāndan olanları me 'yūs (3408)	Be-zindānet merā cānī-st maḡbūs Me-gerdānem zi-cān-ı ḡ'ış me 'yūs (2339)
Dutasın gönlümi bend içre tā çend Çıkarḡıl cān ile gönlümi ez-bend (3409)	Dilem rā dāşten der-bend tā çend Birün āver dil u cān-ı men ez-bend (2340)
Ṭutup nāz ile aldı yanın'Efser Çok itdi bu sehā ber-çeşm ü ber-ser (3412)	Be-nāzeş der-kenār-āverd Efser Nihādeş būshā ber-çeşm u ber-ser (2343)
Sütün-ı sīm-ḡalb ḡalka der-ḡuş Bu dürri nazm itdi der-bināḡuş (3413)	Sütün-i sīm kerdeş ḡalka-i ḡuş Fikend in dür zi-nazmeş der-bün-i ḡuş (2345)

Yimegil ğuşşa ki ola sana rūzî fem-i kām Gelüben devlet ü şādî gide bu ğuşşa tamām (3414)	Me-ħor endüh ki heme kār-be-kām-ı tu şeved Şādî āyed zi-bün-i ğuş ğülām-ı tu şeved (2346)
Anuñ ki nazaruñda leb olmışdı la' l-şifat Şekerin piste oluban saña la' l ola müdām (3415)	Ān ki yāķūt-ı lebeş der-nazar-ı tu-st müdām Şekerin piste-i ü nuql-i müdām-ı tu şeved (2347)
Ba' d ez-în ħuţbe-i iķbāl oķına aduña hoş ' Aķıbet sikke-i Ħurşid urıla şāh-ı be-nām (3416)	Ba' d ez-în ħuţbe-i iķbāl be-nām-ı tu koned ' Ākıbet sikke-i Ħurşid be-nām-ı tū şeved (2348)
Āħir ol murġ-ı hümāyün ki dilüñdendür aña Gele bir ğün hevādan nāgeh ola beste-i dām (3417)	Āħer in murġ-ı hümāyün ki dilet dāne-i ü-st Āyed ez-rüy-ı hevā beste-i dām-ı tu şeved (2349)
Çeşm-i erbāb-ı nazar ħalvet-i ħāşuñ olsun Çünki aşħāb-ı ġarāz cümle ola cür' a-i cām (3418)	Çeşm-i erbāb-ı nazar ħalvet-i ħāşet gereded Ħün-ı erbāb-ı ġarāz cür' a-i cām-ı tu şeved (2350)
Gözi gibi özi olmışdı bīmār Gözinüñ çeşmelerinüñ yiri ġār (3423)	Çü çeşm-i nā-tevān çeşmīyeş bīmār Çü çeşme çeşmhāyeş refte der-ġār (2356)
Çü gördi kızınıñ ħālin tebāh ol Gözi gibi cihān teng ü siyāh ol (3426)	Çü māder ħāl-i duħter rā tabah dīd Çü çeşm-i ħür cihān teng u siyeh dīd (2359)
Didi aña ki iy bed-mihr-i māder Neçün itdüñ yüzümi ħāk ü āzer (3431)	Be-tündi goft ey bed mihr-i māder Merā behr-i çe efgendi der-āzer (2363)
Çü nām-ı Rüstem-i Sām'ı be-her hāl Beni niçün bıraķduñ taġa çün Zāl (3432)	Çü bā-men Rüstem u Sāmī be-her hāl Çeriem efkendeyi ber-küh çün Zāl (2364)
Beni rüsvā-yı ħās u cām kılduñ Çamu dillerde uş bed-nām kılduñ (3434)	Merā rüsvā-yı ħās u 'ām kerdī Miyān-ı encümen bed nām kerdī (2366)
K'olar Ħurşid'e hidmetkāridiler Gice gündüz anuñla yār idiler (3446)	Ki piş-i ān sanem der-kār büdend Bedān dergāh-ı ħidmetkār büdend (2374)

Kebüter ger ola şad-sāl der-bend Gelür girü süy-ı burc-ı Hudāvend (3449)	Kebüter ger būved şad sāl derbend Reved rūzī süy-ı burc-ı Hudāvend (2377)
İricek anda gerd-i leşger-i Şām Ki gök rengini eyledi siyeh-fām (3455)	Şod ez-gerd-i süvār-ı leşker-i Şām Ruḡ-ı pīrūze-i gerdün siyeh-fām (2382)
Ligāmı ney-şeker gibiydi zerrīn Keşide kāmēt ü hoş-reng ü şīrīn (3460)	Çü ney şekker-nāṭṭākī beste zerrīn Keşide kadd-ı sebz ez-reng-i şīrīn (2389)
Çün ol ferzāneleri şāh-zāde Görüben oldı atından piyāde (3462)	Çü ān ferzānegān rā şāh-zāde Be-dīd ez-dür ḡālī şod piyāde (2392)
Melik çün kim ciğer eyle ki piste Lebi altında söylerdi şikeste (3468)	Melik nīz ez-dīl-i ḡünīn çü piste Cevābī dād zīr-i leb şikeste (2395)
Oradan rāst idüp kaşd-ı dergāh Melik ḡam-gīn ü Şādī ile hem-rāh (3469)	Revān geştend ez-ān cā süy-ı dergāh Melik ḡamgīn u bā-şādī heme rāh (2396)
Çarışdururdu şehdi şāh zehre Yürüdiler bile irince şehre (3471)	Heme reh şehd mī-āmīḡt der-zehre Hemī-rāndend bā-hem tā der-i şehre (2398)
Fezāya irdi Şādī mīl-der-mīl Çekerler fil-bānlar fil-der-fil (3475)	Fezāyī dīd Şādī mīl-der-mīl Keşide pīlbānān pīl-der-pīl (2403)
Öninden işigūñ tā ḡazret-i şāh Yir öpe geldi Şādī k'ol idi rāh (3478)	Zi-pīş-i āsitān tā ḡazret-i şāh Zemīn būsīd Şādī şāh der-rāh (2406)
Maḡām eyledi āña Şāh Kayşer Çodı yanınd'anuñ çün kürsī-i zer (3480)	Zi-dest-i rāst zir-i taḡt-ı Kayşer Nihādend ez-berāyeş kürsī-i zer (2410)
Getürdi cām pūr-la' l-i Bedeḡşān Ki ol la' l olmuş idi tā be-leb cān (3483)	Zi-sāḡī ḡ'āst cāmī tā-be-leb cān Billūrī kerde pūr-la' l-i Bedeḡşān (2411)

Mey ü nüş ile bir bezm itdi sākī Ki günilerd'anı Firdevs bāġı (3484)	Be-nāy u nüş yevmī sāht sākī Ki zed şād ta' ne ber-firdevs-i bākī (2412)
Süci āver-zede çün Zühre der-şevr Çadeh encüm gibi seyyāre der-devr (3492)	Mey ender gāvzer çün Zühre der-şevr Çadeh çün encüm ü seyyāre der-devr (2416)
Dizi üstine oturmuş çemāne Çomiş cām ile cānı der-miyāne (3493)	Be-zānu āmedī her dem çemāne Nihādī çün çadeh cān der-miyane (2417)
Uqūlı silsileyle bağlamış mül Çadehde devr ü şahbāda teselsül (3494)	Ki der-zīreş çü zerrīn şīşe-i mül Çadeh der-devr u şahbā der-teselsül (2418)
Oturmuş rūd-zen elde çeġāne Yazar şu üstine naqş-ı terāne (3475)	Nişeste rūd-zen der-kef-çemāne Zedī ber-āb her dem şād-terāne (2421)
Niçe kim gūş iderdi Cem sürūdī Gönülden yāre virbidi dūrūdī (3497)	Be-her nevbet ki be-ş(ü)nūdī sürūdeş Firistādī zi-çeşmān şad durūdeş (2422)
Niçe kim işidürdi Ergānūn'ı Gözinden aqıdurdı mevc-i hūnı (3498)	Çü dem dādī muġannā Ergānūn rā Gūşādī ez-dil-i Cem cūy-ı hūn rā (2424)
Gehī sākīler il' enbāz olurdu Gehī muṭriblere dem-sāz olurdu (3504)	Gehī bā-sākīyān enbāz būdī Gehī bā-muṭribān dem-sāz būdī (2428)
Niçe kim şem' ayaġ üzre dil-efrūz İderdi sākīlerle şām-tā-rūz (3506)	Miyān-ı Şāmiyān ez-şām tā rūz Çü şem' ez-pāy ne-n(i)şest ān dil-efrūz (2429)
Daġı dībā-yı Rūm'ı āġūş āġūş Sebū-veş gitdi Şādī dūş-ber-dūş (3519)	Der-āverdend ħil' athā der-āġūş Zi-yek-sū şāh-rā bord-end ber-dūş (2438)
Didi Mihrāb kim iy şāh-zāde Saña devlet çapus'oldı gūşāde (3524)	Bedū Mihrāb goft ey şāh-zāde Be-şādī şod der-i devlet gūşāde (2442)

Sen içdüñ ol mey-i müşkîn-ḥıtâmı <i>Hanî' en leke</i> senüñdür tamâmı (3525)	Meyî ḥordî ki ân müşkîn ḥıtâm-est Münifâlık tu râ in me temâm-est (2443)
Mey ile ' aqıl idemez diliri İde mi dime hergiz şîr-gîrî (3530)	Eger bâ-mey koned şîr-i delîrî Der-âḥer mî-nümâyed şîr-gîrî (2450)
Kişi bâdeyl'ide da' vî-i hestî Bile ḥâlini çün kim ire mestî (3531)	Her ân kes k'ü koned bâ-bâde hestî Der-âḥer ser-nihed der-pây-ı mestî (2451)
Daḥı bilmez nedür ol ' âdet-i Rûm Aña bîgânedür bu mer ile bûm (3532)	Henüz ân şeh ğarîb-est ender in bûm Ne-mî-dânem ṭarîḳ u ' âdet-i Rûm (2452)
Yaḳîn kim var bugün anda ḥacâlet Oturmuş gönline gerd-i melâlet (3533)	Yaḳîn dânem ki emrüz ez-ḥacâlet Büved ber-ḥâṭıreş gerd-i melâmet (2453)
Revâḳ-ı çeşm-i meyden oldı rüşen Nite k'oldı revâḳ-ı ḥâne gül-şen (3535)	Revâḳ-ı dîde ez-mey sâz-ı gül-şen Hevâ-yı ḥânedâr ez-câm-ı rüşen (2455)
Melik sâķî elinden dostġanî Hemân dem içdi âb-ı zindeġanî (3537)	Melik râ ḥ'âst meyl-i düstġanî Zi-sâķî ḥ'âst âb-ı zindeġanî (2457)
Ḳomadı bir nem ol deryâda bâķî İletdi keştîyi Şâdî'ye saķî (3539)	Ez-ân deryâ ne-mî ne-g(ü)zâşt bâķî Düvvum keştî be-şâdî dâd sâķî (2460)
Nite kim çeşm-i yâr olmuşdı maḥmûr Giceġi mâcerâdan daḥı rencûr (3540)	Çü çeşm-i yâr şâdî bûd maḥmûr Zi-sevdâ-yı ġam-ı düşîne rencûr (2461)
Elinde ditrer idi câm-ı Cemşîd Teni besm âb olmuşdı nedür bîd (3541)	Be-sîm-âb-ı kefeş ber-câm-ı Cemşîd Zi-maḥmûr-ı teneş lerzân-ter ez-bîd (2462)
Ya eyle kim şuda ditreye mehtâb Ya keştî gibi yilden k'and'ola âb (3542)	Hemî-lerzîd çün der-Dicle mehtâb Ve yâ ez-bâd-ı keştî ber-ser-i âb (2463)

Vezirin virbidi kim 'ögr-ḥ'āhī İde kim rüşen olur ṭab' -i şāhī (3550)	Ser ender pīş tā eyvān-ı ḥod reft Ḥecel tā külbe-i aḥzān-i ḥod reft (2467)
Yir öpüben diye kim iy cihāndār Mey elinde olur mey-ḥor giriftār (3551)	Zemīn būsīde goftend ey cihāndār Be-lutf-ı ḥ'īšten ma' zūr mī-dār (2469)
Ay u güneş gibi bir cām-ı 'azrā İçi cāmuñ ṭolu lü'lü'-i lālā (3562)	Dü cām-ı zer çü māh u mihr-i 'azrā Dü ḡarrābe pür-ez-lü'lü'-i lālā (2476)
Ne ṭurfa iş durur kim işbu dāmād Ḥarāb olur neye kim ura bünyād (3570)	Be-yārān bāz-goft aḥvāl-i dāmād Ki çün üftād ḥāl-i ü zi-bünyād (2484)
İşidüp bunu Mihrāb oldu ḥurrem Didi kim şād ol kim yoḡ daḡı ḡam (3571)	Zi-şādī şod dil-i Mihrāb-ı ḥurrem Melik rā goft fāriḡ kon dil ez-ḡam (2485)
Şaçı çevḡān şeh itdi ḡaşd-ı meydān Öñinde ḡüy-ı zerrīn elde çevḡān (3576)	Melik der-goft-u-ḡüy-ı 'azm-i meydān Ser-i zülf-i siyeh rā kerde çevḡān (2490)
Oradan Ḳayşer'üñ ḡatına ḥurrem Gelüben didi kim iy şāh-ı 'ālem (3582)	Be-nezd-i Ḳayşer āmed şād u ḥurrem Zemīn būsīd k'ey Dārā-yı 'ālem (2492)
İşitdüm Şādī'yi ol şeh-süvārī Ki Rüstem'den yig ider kār-zārī (3583)	Şenīdestem ki şādī şeh-süvār-īst Be-meydān nīz merd-i kār-zār-īst (2493)
İrişdi ol yañadan ḥüsrev-i Şām Sipīhr'eyledi tozından siyeh-fām (3592)	Ez-ān cānib der-āmed ḥüsrev-i Şām Şod ez-gerd-i sipeh ḡitī siyeh-fām (2501)
Bile anuñla çevḡān-bāz-ı Şāmī Ḳamusı mevkebīnd'anuñ ḡulāmı (3593)	Hezārān merd-i çevḡān-bāz-ı Şāmī Revān der-mevkeb ez-rāh-ı ḡulāmī (2502)
Başında dürr ü yākūt idi tācı Ki her dürr idi bir mülküñ ḡarācı (3594)	Zi-dürr ü la' l ber-ser nīm tācı Ki mī-erzīd her la' leḡ ḡarācı (2503)

Döküp ol ‘anberin saçını ber-düş Besî cân olmuş aña halka der-güş (3596)	Çü müşkîn zülf çevgân-îst ber-düş Be-her cânîb hezâreş halka der-güş (2505)
Ağızdan işidüp bu sözi Efser Ki Cemşid ile Şâdî Şâh Kayşer (3597)	Ĥaber bordend nezdîkân be-Efser Ki bâ-Cemşid şâd-ı Şâh Kayşer (2506)
Hemân-dem Efser ü Ĥurşid-i ‘azrâ Varurlar kaşra k’ideler temâşâ (3600)	Zi-eyvân Efser ü Ĥurşid-i ‘azrâ Birün reftend ber-‘azm-i temâşâ (2509)
Meh ü mihr ile eyle kim sitâre Ĥılurlard’ol iki aya nezâre (3602)	Dü mâh-ı mihr tâli‘ çün sitâre Hemî-kerdend der-meydân nazâre (2511)
İki yañadan irişdi rev-â-rev Hevâ çevgân ile taldı meh-i nev (3603)	Ber-âmed ez-reh-i meydân rev-â-rev Zi-çevgânâ hevâ şod pür-meh-i nev (2512)
Topı Şâdî’den eyl’aldı muķâbil Ki dilber zülf-i ‘âşîķdan alur dil (3611)	Be-çevgân gūy mî-bord ez-muķâbil Çü meh-rūyân be-zülf ez-‘âşîķân dil (2518)
Bâd-ı şabâ yitemedi gerd-i semendine Serv-i sehî iremedi ķadd-i bülendine (3613)	Bâd-ı şabâ be-gerd-i semendeş ne-mî-ressed Serv-i sehî be-ķadd-i bülendeş ne-mî-ressed (2524)
Atı ayağına düşerdi cânı Göz’iderdi yolına cân-feşânı (3619)	Be-her gerdî ki mî-engîht Cemşid Ber-âverdi ġubâr ez-cân-ı Ĥurşid (2528)
Semâk-i râmîh ez-bâlâ-yı eflâk İdüp ġayret sūñüsün şaldı ber-ġâk (3624)	Semâk râmîh ez-bâlâ-yı eflâk Zi-ġayret nîze râ endâht ber-ġâk (2534)
Ĥamu itdiler aña âferîni Anuñla añdılar cân-âferîni (3628)	Berû şâhinşeh ez-cân âferîn kerd Şenâ-yı ķüdrêt-i cân âferîn kerd (2537)
Çün ol şeh-bâz-ı zerrîn tabl-ı ġâver Hevây’uçd’ayaġında rişte-i zer (3632)	Çü in Şehnâz zerrîn tabl-ı ġâver Perîd ender hevâ bâ-rişte-i zer (2539)

Hezārān zāğ zerrīn rengli ol bāz Sürüben bāhtere itdürdi pervāz (3633)	Hezārān zāğ-ı zerrīn zengüle-bāz Be-süy-ı bāhter kerdend pervāz (2540)
Yüridi leşger ile fevc-ber-fevc Diyeydüñ baħr-ı aħzardur urur mevc (3638)	Be-şahrā reft leşker fevc-ber-fevc Zi-yāz u bāz u şāhīn deşt zed mevc (2541)
Ser-ā-ser güller olmışdı şüküfte Hemīn nergisd'arada mest ü ħufte (3641)	Çü ruħsār-ı şanem gülhā şüküfte Çü çeşm-i āhūvān ber-lāle ħofte (2544)
Boyamış vesme ile kebk ebrū Ayağın boyamış ħinnāya tihū (3643)	Nihāde vesmehā kebkān ber-ebrū Be-ħinnā pāy rengīn kerde tihū (2546)
İdüp Cemşid elinden bāz pervāz ‘Uķābı yire indürürdi ol bāz (3644)	Çü dādī bāz rā Cemşid pervāz Dü menzīl pīş-i ü bāz-āmedī ķāz (2547)
Niçe kim yūzdan şişerdi ol tavķ Ĝazāl iderd'aña irişmege şevķ (3645)	Çü yūz-i ü resen be-güşādī ez-tavķ Ĝazāle tavķ dāreş geştī ez-şevķ (2548)
İki gözler idi ol ‘ayn-ı dūzağ Başı vü ağızı çāh u rengi berzağ (3647)	Dü çeşmeş çün dü der der-‘ayn-ı dūzağ Dehān u ser çü çāh-ı veyl u berzağ (2550)
Gürāzuñ dişi big’agzında dendān Kılıç bigi savaş gönülde ħandān (3648)	Çü dendān-ı girāzeş būd dendān Çü tiğ-i tiz-i rüz-ı rezm ü ħandān (2551)
Buraķ berķ seyr ile eyle kim miğ İrūben urdı arslan başına tiğ (3651)	Burāk-ı germ rü rā rānd çün miğ Be-bārīd ez-hevā ber şīr-i ner tiğ (2554)
Çü atdan düşd’aña şīr itdi āheng Cihān oldı anuñ gözlerine teng (3653)	Çü şīr endāht merkeb kerd āheng Be-süy-i şāh u ber-şeh ķār şod teng (2557)
Egerçi kim güherden var naşibi N’iderler işlemez tiğ-i ħaṭibi (3675)	Zi-cāh u gevher er’çi bā-naşīb-est Velī der-ķār çün tiğ-i ħaṭīb-est (2573)

Didi Efser aña kim bu cevān-merd Ki görmışdür cihānda germ ü hem serd (3677)	Bedān şāhā haqīkat k'ān cevānmerd Ki dīde-st ü besī germ ü besī serd (2576)
Yirinde koyubanuñ taht u efser Gelüben oldı hidmet-kār-ı Qayşer (3679)	Hevā-yı hıdmet-i dergāh-ı Qayşer Ber-āverdeş zi-taht u genc u Efser (2578)
Did'Efser aña girü k'iy cihāndār Gerek fikr evvel ardınca anuñ kār (3686)	Be-pāsūh goft Bānū rā cihāndār Nehost endişe bāyed ender in kār (2589)
Nicesi ola kim şāh-ı berümend Quru ağaç ile idile peyvend (3687)	Ne-yābī hayr ez-ān şāh-ı berümend Ki sāzed bā-dırahtı hoşk peyvend (2590)
Bulıtdan doğdı qatre rāst lıkin Deñize düşüp oldı anda sākin (3692)	Eger çi qatre zād ez-ebr lıkin Be-baħr üftād ü şod der-baħr sākin (2595)
Velı gerek durur kābın-i duhter Ki ola nişf-ı Şām u nişf-ı Berber (3708)	Nehostın ez-pey-i kābın duhter Dehed yek nıme mülk-i Şām u Berber (2607)
Daħı gerekdür ol kim virür Efrenc Baña viril'eger māl ü eger genc (3709)	Düvüm bāyed ki püyed süy-ı Efrenc Be-resm-i bāc ez-ān büm āvered genc (2608)
Vezır ol resme k'ışitdi hikāyet Varuban itdi Şādī'ye rivāyet (3712)	Resülān çün şenīdend in hikāyet Be-şādī bāz kerdendeş rivāyet (2611)
Hikāyet ol k'aña irdi ser-encām Ki Şādī kıldı 'azm-i cānib-i Şām (3737)	Hikāyet rā bedin peydā şod encām Seħergeh kerd şādī rüy der-Şām (2616)
Melik Cemşid'i oqıduban Efser Bu işleri aña 'arz itdi yek-ser (3738)	Melik Cemşid rā Efser taleb kerd Hikāyethā-yi Şādī şeh der-āverd (2617)
Yüridi her yañadan leşger enbüh Diyeydüñ oldı şahrā āhenin küh (3819)	Zi-her sü leşkeri āmed be-enbüh Tu gofti geşt şahrā-yı revān küh (2636)

Ağaç olmuş dıraht-ı Tūr-ı Sīnā Fürüg-ı gül dimāğ-ı pūr-ı Sīnā (3824)	Dil-i gül çün dimāğ-ı pūr-ı Sīnā Dırahtān çün dıraht-ı Tūr-ı Sīnā (2644)
Oğurdı servde bu şi'ri bülbül Sehergeh k'açılurdı burka' -i gül (3828)	Be-servī īn ğazel mī-ḥ'ān-d bülbül Seher geh der-maḳām-i rāst bā-gül (2646)
Çok girih dutmışdı ğamdan ḥāturuñ oñarı gül Bād-ı şubḥ açdı girihlerin hoş oldı kār-ı gül (3829)	Būd zi-ğam-ı şad girih ber-gül ü ber-bār-ı gül Bād be-yek dem güşād şad girih ez-kār-ı gül (2647)
Yarı isteyü ağarmışdı çiçekleruñ yüzi Uş münevver itd'olaruñ gözlerin didār-ı gül (3830)	Ṭarf-ı çemen rā ki kerd çeşm-i şikūfe sepīd Bāz münevver şodeş dīde be-dīdār-ı gül (2648)
Buyurdı gül gib'anda dutdılar cāy Zi-her sū ḥaymeler kırıldı ber-pāy (3836)	Mīyān-ı sebze vü gül cāy kerdend Melik rā bārgēh ber-pāy kerdend (2654)
Niçe bir 'ömrden ben dūr olam Yāḥod cāndan niçe mehcūr olam (3847)	Çünin ez-'ömr tā key dūr bāšem Zi-cān-ı ḥ'īšten mehcūr bāšem (2659)
Tezerv idi ol u atı siyeh zāğ Diyeydüñ kim yil ile geldi gül-bāğ (3867)	Çü ṭāvūsī nişeste ber-sīyeh zāğ Çü bāğī āvered gül-berg ez-bāğ (2668)
Sürüp şeb-rengi germ irişdi Ḥurşīd Oraya kim görindi çetr-i Cemşīd (3874)	Be-şeb mī-rānd merkeb germ-i Ḥurşīd Bī-āmed tā be-leşkerghāh Cemşīd (2676)
Gül ü gül-zār u 'ömr-efzā-yı mehtāb Mey ü sākī vü çeng ü bürke-i āb (3875)	Der-ān gül-zār 'ömr-efzā-yı mehtāb Melik bā-yāverān der-gūşe-i āb (2677)
Saña uş karşı geldi baht-ı pīrüz Olur bu ḳadrüññ gicesi nevrüz (3881)	Be-istikbālet āmed baht-ı pīrüz Şeb-i ḳadr-ı tu ḥāhed geşt nevrüz (2684)
Göziyle birbirine didi yüz rāz Ḳaşıyla birbirine itdi biñ nāz (3894)	Be-müjgān gofte bā-hem her dü şad rāz Be-ebrū kerde bā-hem her dü şad nāz (2694)

<p>Ço Şām'ı kim senüñ şubhuñ durur Rüm Şabāhın şām isdemek olur şüm (3901)</p>	<p>Ruḥ-ı ferruḥ çerā mī-tābī ez-Rüm Be-‘azm-i Şām subḥem rā me-kon şüm (2697)</p>
<p>Tenini anuñ iy şirīn şemāyil Eridür rüz u şeb kaç‘ -ı menāzil (3906)</p>	<p>Çü meh rüz u şeb ey zerrīn şemāyil Çe ten mī-kāhī ez-kaç‘ -ı menāzil (2699)</p>
<p>Didi şāh aña kim iy māye-yi nāz Tırāz-ı ḥüsn hem pīrāye-yi nāz (3915)</p>	<p>Cevābeş dād Cem k’ey māye-i nāz Tırāz-ı ḥübī vü pīrāye-i nāz (2706)</p>
<p>Ora kim otururdu anda Ḥurşid Gül ü nesrīñ idi vü sāye-i bīd (3971)</p>	<p>Der-ān mehtāb rūşen būd Ḥurşid Nişeste çün güli der-sāye-i bīd (2727)</p>
<p>Çü Efser tācınūñ ‘aksini gördi Melik baş üstün’aña karşı vardı (3980)</p>	<p>Melik çün ‘aks-ı tāc-ı Efseri yāft Be-cāy-ı ḥod be-istikbāl be-ş(i)tāft (2733)</p>
<p>Sögüt dibinden anı gördi Ḥurşid Güniden ditredi şol resme kim bīd (3984)</p>	<p>Be-zīr-i bīdbün çün dīd Ḥurşid Zi-ğayret şod teneş lerzān-ter ez-bīd (2737)</p>
<p>N’ola gün sāyesine irdi[se] ḥāk Ya dür deryāsına irdiyse ḥāşāk (3991)</p>	<p>Be-güsterd āfitābī sāye ber-ḥāk Güzārī kerd deryāi be-ḥāşāk (2745)</p>
<p>Cevāb itdi aña ol māh-ı şeb-rev Ki iy şāh-ı cihān-sālār ḥüsrev (3992)</p>	<p>Be-pāsuḥ goft ān Ḥurşid şeb-rev Melik rā k’ey cihān-sālār ḥüsrev (2746)</p>
<p>Senüñ luṭfuñdan ol durur temennā K’ide Ḥurşid ‘uşşāka tecellā (3999)</p>	<p>Çe bāşed ger bedīn Tūr-ı temennā Koned ber-‘āşīkān nūr-ı tecellā (2752)</p>
<p>Didi Bānū ki terk it bu ḥayāli Gice Ḥurşid olmaz ço muḥāli (4003)</p>	<p>Cevābeş dād bānū k’in ḥayāl-est Be-şeb Ḥurşid rā dīden muḥāl-est (2756)</p>
<p>Cān ṭaleb ider anı kim ol bize cānānedür Bilmezem kim bizüm ile rüz u şeb hem-hānedür (4007)</p>	<p>Dil-i mā der-pey-i ān yār ki cānāne-i kī-st Geşt ser-geşte vü ü hem-dem ü hem-ḥāne-i kī-st (2760)</p>

Hevāda gerd ü ebr ü kūs idi ra' d Şabāhın k'olmuş idi tāli' i sa' d (4042)	Hevā be-g(i)rift ebrū kūs şod ra' d Be-rūz-ı ihtiyār u tāli' -i sa' d (2764)
İki gün dutmadı bir yirde ārām Belürmeyince ḥadd-i kişver-i Şām (4051)	Dü şeb der-menzilī ne-girift ārām Sipeh mī-rānd yekser tā der-i Şām (2770)
Ḥaberle Şām'da işitdi Mihrāc Ki Rūm' uñ baḥrı oldı Şām'a emvāc (4054)	Ḥaber şod sūy-ı şāh-ı Şām Mihrāc Ki baḥr-ı Şām şod ber-rūd-ı mevvāc (2771)
Şavād-ı Şām pür-gerd-i siyehden Yir olmuş gök gibi pür-bārgehden (4056)	Sevād-ı Şām in leşker siyāh-est Zemīn çün āsumān ber-bārgāh-est (2773)
Başı Mihrāc' uñ itdi fikri ḥīre Gezine oldı mülk-i Şām tīre (4057)	Ser-i Mihrāc şod zi-endişe ḥīre Şodeş ber-dāde mülk-i Şām-ı tīre (2774)
Dir idüm ben ki kıız ola ' arūsum Ne bileydüm ki ner ola ' arūsum (4062)	Gümān bāşed ki ' izz bāşed ' arūsem Çe dānistem ki ner bāşed ' arūsem (2778)
Qılıç urana virme bī-güher tiğ Ki bī-gevher olamaz kār-gere tiğ (4067)	Me-deh mer tiğ-i zen rā bī-güher tiğ Ki bī-gevher ne-bāşed kārger-i tiğ (2781)
İrüp her yañadan bir merzübānı Gelüp her şehirde bir pehlevānı (4073)	Zi-her merzī revān şod merzübānı Zi-her şehir birün şod pehlevānı (2783)
İk'āhen kūh u iki baḥr-ı emvāc Biri Cemşid-i Çin ü biri Mihrāc (4076)	Dü kūh-ı āhenin dü beḥr-i mevvāc Yekī Cemşid ü diger Şāh Mihrāc (2786)
Yaman berç olmuş [idi] ' aks-i şemşir Yarılırdı felekde Zühre-i şir (4078)	Cihān berç-i yamān ez- ' aks-ı şemşir Felek rā āb mī-şod Zühre-i şir (2788)
Qara toz oldı göklere revāne Tolu idi zemīn ü āsumāne (4083)	Zi-her sū gerd ber-gerdün revān şod Zemīn pindāştı ber-āsumān şod (2793)

‘ Alem aya baş indürdi bulup qadr Sinân-ı nîzenüñ olmuş yiri şadr (4085)	‘ Alem ber-mâh ser-i sâ’ide ez-ğadr Sinân-ı nîze hoş be-n(i)şeste ber-şadr (2795)
Gehî nîze iderdi dil-rubâyı Gehî gürz ider idi mühre-sâyı (4089)	Zemânî nîze kerdî dil-rubâ’î Zemânî gürz kerdî mühre sâ’î (2798)
Olup nâ-çâr elinden kaçdı Mihrâc Yirinde qodı ger taht u vü ger tâc (4114)	Be-âhîr rûy ez ü ber-kâst Mihrâc Bedü be-g(ü)zâşt taht u kişver ü tâc (2814)
Yürid’ardınca olaruñla kim seyl Aña degin k’âmân isdedi ol hayl (4116)	Melik der-pey şitabân râst çün seyl Fiğân-ı el-emân ber-ğâst ez-ğayl (2815)
İricek râyet-i Hürşid nezdik Qara tozdan hevâ yüz’oldı târik (4134)	Çü âmed râyet-i Cemşid nezdik Şod ez-gerd-i sipeh Hürşid târik (2827)
Gönülden dirdi olup hürrem ü şâd Ki ferhunde güy-â-güy âferin bâd (4158)	Be-dil mî-goft her dem hürrem ü şâd Ki ber-ferhunde dâmâd âferin bâd (2829)
Girüp eyvâna şâd oturdı Qayşer Rebâb u çeng ü ney istedi sâğar (4163)	Nihâde dest ber-hem Qayşer u Cem Hikâyet bâz mî-goftend bâ-hem (2839)
Felekde raqş urur idi Nâhid Ki cem’ oldı bu gice mâh u hürşid (4291)	Zi-şâdî ber-felek raqşid-i Nâhid Ki hest emşeb vişâl-i mâh ü hürşid (2882)
Fürüg-ı şem’ den bâ-nâm u nâmûs Olup dururdu işbu idi fânûs (4307)	Fürüg-ı şem’ -i ân şeb borde nâmûs Ez-în her heft şem’ ü heft fânûs (2881)
Nişâr için olara ehl-i bâlâ Dökerdi la’l ile lü’lü’ vü lâlâ (4308)	Zi-şâdî ber-sereş rîzân zi-bâlâ Zi-ıtbâk-ı felek lü’lü’-i lâlâ (2884)
Nite kim ol nesim-i nev-bahârî Hoş itdi lâlâ ile gönca kârı (4311)	Der-âmed çün nesim-i nev-behârî Keşid ân gönçe râ der-büse kârî (2887)

Düzetdi süsene ol serv çenber Güneşe berg-i gülden düzdi pister (4312)	Zi-süsen nārven rā sāht çenber Zi-gülberg-i behārī kerd bister (2888)
Ṭolaşdı iki serv-i nāz ber-hem Ulaşdı iki şāḥ-ı mīve der-hem (4313)	Dü serv-i nāz pīçidend ber-hem Dü şāḥ-ı mīve pīçidend der-hem (2889)
Teninden çıkarup dībā-yı gül-pūş Gülün ḳodasına berkitdi āgūş (4316)	Keşid ān ḥırmēn-i gül rā der-āgūş Birün ez-naḳş-ı ū dībā-yı gül pūş (2890)
Bilinden aşığa bir bāğ süsen Daḫı aşığa nesrīn iki ḥırmēn (4317)	Bereş tā nāf bāḡī pūr-zi-süsen Be-zīr-i süsen ez-nesrīn dü ḥırmēn (2891)
Ne anda var idi bār-ı benefşe Ne bunda var idi tār-ı benefşe (4318)	Ne ān rā yārī ez-rūy-ı benefşe Ne īn rā mārī ez-Rūmī benefşe (2892)
Semen ḥışn eylemiş bir ḥoş ḥışārı İzāra bağlamışdı lāle-zārı (4319)	Semen rā yāft der-vālā ḥışārī Be-beste lāle-zārī der-izārī (2893)
Saçından kim hezārān ḥūn be-gerden Biliyidi hemīn yek mūy ber-ten (4321)	Zi-mūyeş şad hezārān ḥūn be-gerden Ne-būdeş cüz mīyān yek mūy ber-ten (2894)
Ey peyk-i nāme Mışr vişālī ele girdi Niçe yatasın yatma <i>beşīran ū nazīran</i> (4341)	Ey peyk-i şabā Mışr-ı vişālem be-kef āmed Ez-cāy be-cünb āḥir ū ber-ḥız be-şīrā (2912)
Pīrāhenini Çīn'e ilet Yūsuf-ı Mışr'ūñ <i>Elḳıya 'alā vechi ebī nā'tı başīran (4342)</i>	Pīrāhen-i īn Yūsuf-ı güm-geşte be-ḥūn-ı tu <i>Elḳāḥı 'alā vechi ebī yāt başīrā (2913)</i>
Egerçi talḥ-bāzīyī dirāḥtum Anı ḥelvā düzetdi şoñra baḥtum (4350)	Egerçe talḥ bāreş bud dirāḥtem Der-āḥir güre ḥelvā kerd baḥtem (2920)
Şabā 'arz-ı gül ü şimşād iderdi Melik Çīn'ūñ bahārın yād iderdi (4382)	Şabā 'arz-ı gül ü şimşād mī-dād Behār-ı Çīn Melik rā yād mī-dād (2941)

Nesim-i şubh-dem enfās-ı müşkîn Getürdi aña yād-ı nāfe-i Çin (4383)	Zi-nāgeh Ergānūn ber-dāşt āheng Serāid in ğazel der-perde-i çeng (2943)
Didi Cemşid'e k'iy şem' i cihān-tāb Niçe āh ile dökme seyl-i hūn-āb (4403)	Şod ez-āh-ı Melik hūrşid der-tāb Melik rā goft ey şem' -i cihān-tāb (4947)
Bu sözi añladı Hūrşid Cemşid Velī gönlinde daĥı dürlü ümmid (4482)	Zi-piş-i māder āmed nezd-i Cemşid Ki mey bāyed bürid ez-reften ümmid (2984)
Temāşā eylemek diler şikārı Teferrüc eylemek hem murġ-zārı (4496)	Heves dāred ki ber-‘azm-i şikārı Reved birün be-ṭarf-ı murġ-zārı (2998)
Zemān-ı nev-bahār u nev-cevānī İdüñüz ‘ıyş u sūruñ kāmuranī (4499)	Zemān-ı nev-behār u nev-cevānī-st Evān-ı ‘ıyş u ‘ahd-ı kāmuranī-st (3000)
Besī genc ü güher ḥalḥal ü pāre Sıvar u ṭavḳ u tāc u ğüşvāre (4503)	Zi-genc ü gevher ü ḥalḥal u yāre Zi-tāc u taḥt u genc ü ğüşvāre (3003)
Aña iḳbāle çıqdı Şāh Faġfūr Bilesinde anuñ rāyāt-ı manşūr (4521)	Seḫer ğāhī beşir āmed be-Şāpūr Ki āmed rāyet-i Cemşid-manşūr (3009)

5. BÖLÜM

5. ANLATIM TEKNİKLERİ

Edebiyat bir dil sanatıdır ve dille yapılır. Onu güzel sanatların diğer kollarından farklı kılan en temel unsur, yegâne ifade vasıtası olan dildir. Bu sebeple edebî eseri anlamak, tahlil etmek ve anlatmak isteyen bir edebiyat bilimcisi, onun muhteva ve yapısı kadar dili üzerinde de durmalıdır. Bu sebeple ilk olarak tanınması ve bilinmesi gereken de anlatım tarzlarıdır (Çetişli 2009: 89).

Anlatı türlerinin en eskilerinden kabul edilen destandan en modern olan romana kadar anlatıcı, yazdığı eserde kimi zaman hissedilirliği artarak kimi zaman da azalarak bir şekilde varlığını korumuştur. Modern öncesi anlatılarda anlatıcı ön plandadır. Bu nedenle modern öncesi anlatılarda anlatma tekniğinden fazlasıyla yararlanıldığını söylemek mümkündür. Bahsi geçen modern öncesi metinlerde

anlatıcı, hâkim bakış açısına sahip tanrısal konumlu gözlemci anlatıcıdır. Bu konumuyla olayları bilen ve onlara müdahale edip yön veren bir tiptedir (Tekin'den aktaran Yıldız, 2009: 178).

Selmân-ı Sâvecî ve Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* adlı mesnevilerinde rastlanan anlatım teknikleri arasında, anlatma-gösterme, özetleme, iç monolog, tasvir, iç çözümleme, diyalog, geriye dönüş ve montaj yer almaktadır. Bunlar içerisinde anlatma ve tasvir yönteminin her iki mesnevide de ön plana çıktığı görülmektedir.

5.1. Anlatma – Gösterme

Romanın, bir bakıma ön örneği olan destan türünde, hikâyeyi okuyucuya anlatan kişi her zaman ön plandadır. Bu kişinin konumunu belirlemek gerekirse, anlatılacak hikâyeyi okuyucuya nakleden aracı konumundadır. Hikâye ile okuyucu arasındadır ve tasarlanmış bir hikâyeyi dinleyicilere doğrudan aktarır. Böyle bir konumda o, anlatacağını anlatır. Hatta hikâye ve dinleyiciye dönük bazı tasarruflarda bulunabilir (Tekin, 2009: 189).

Destandan romana doğru evrilen süreçte anlatıcı, varlığı inkâr edilemez bir unsur olarak karşımıza çıkmıştır. O, anlatı sisteminin vazgeçilmez elemanıdır. Çünkü en geniş anlamıyla anlatı sistemi, onun tasarruflarıyla ve yine onun etrafında biçimlenmektedir. Anlatıcının, anlatının biçimlenmesindeki önemi tartışılmazdır (Tekin, 2009: 190).

Ahmedî ve Selmân'ın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde anlatıcının, anlatıda yer alan kahramanların yaptıklarını ve yapacaklarını bilmesi, doğumlarından ölümlerine kadar yaşayacaklarını yer ve zaman unsurlarıyla birlikte kaleme alması anlatma tekniğiniyle açıklanabilir. Yukarıda da bahsedildiği gibi bu teknikte anlatıcı esere müdahale ederek varlığını hissettirmektedir. Eser üzerinde tasarrufta bulunabilmektedir. Her iki mesnevide de anlatıcının, ağırlıklı olarak bu tekniğe başvurdukları görülmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Eserde kahraman, yer ve zaman sunumları, okuyucuya anlatıcı tarafından çoğunlukla anlatılarak yapılmaktadır. Örneğin, mesnevinin giriş kısmında Cemşîd'in tanıtılması, Fagfûr'un tanıtılması, eserin ilerleyen kısımlarında Hurizâd'ın ve şehrinin tanıtılması, Kayser'in sarayının tanıtılmasında anlatıcı, sıkça anlatma yöntemine başvurmuştur. Eserde Cemşîd ve Fagfûr'un tanıtıldığı kısım şu şekildedir;

Ĥaber dādend dānāyān-ı pīşīn
Ki vaqtī pādīşāhī būd der Çīn

Cebīn-eş mazhar-ı āyāt-ı şāhī
Zamīr-eş mühbīṭ-i nūr-ı İllāhī

Zemāne tābi‘-i ḥükm-i revān-eş
Selāṭīn ḥāk-būs-ı āsitān-eş

Rūsūm-i dād u dīn bünyād kerde
Be dād u dīn cihān-ābād kerde

Be ‘ahd-eş kes ne-būdī der-heme Çīn
Ciger ḥūnīn-ter ez-āhū-yı müşkīn

Çünān kebk ez-‘uḳāb āsūde ḥoflī
Ki bāz engüşt der-dendān giriftī

Sipāh-eş kūh u hāmūn ber-ne-mī-tāft
‘Aṭāy-eş gāv-ı gerdūn ber-ne-mī-tāft

Ne tenhā pādīşāh-ı mülk-i Çīn būd
Hezārān çīn-eş ender āstīn būd

Be Çīn-eş ḥāndendī Şāh Fağfūr
Velī der aşl nām-eş būd Şāpūr

Zi ferzendān şehinşeh yek peser dāšt
Ki ez cān-ı ‘azīz-eş dūst-ter dāšt

Hümāyūn kevkebi Hūrşid cām-eş
Ferīdūn mevkibi Cemşid nām-eş

Cihān rā tāze vü nev şehr-yārī
Zi Cemşid u Ferīdūn yādgārī (214-225)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Ahmedî'nin mesnevisinde de Selmân'ın eserinde olduğu gibi kahraman, yer ve zaman sunumları, okuyucuya anlatıcı tarafından çoğunlukla anlatılarak yapılmaktadır. Eserde anlatıcı tarafından Cemşid'in okuyucuya tanıtıldığı kısım şu şekildedir;

Bir oğlı vardı anuñ adı Cemşid
Ki aña ‘aşık idi mäh u Hūrşid

Cihānuñ tāze vü nev-şehryārī
Ferīdūn u Sikender yādgārī

Kim id'öñinde itdüginde zer-bağş
Kim ol zer-bağş idi vü hem güher-bağş

Kim id'öñinde rezm itdükde Rüstem
Ki yig idi Nerimān Sām'dan hem

Çılıç sūkıyla olduğda hitābı
‘İnānı yil olurdu tağ rikābı

Elīne niçe kim alur idi gürz
Olurdu qorqusından sürme Elbürz

*Kemān dutduḡda eyle idi kādir
K'oḡına dikilürdi nesr-i tāyir*

*Elinde ruḡı çün iderdi piçān
Olurdu ejdehā-yı çarḡ bī-cān*

*Eline kılıç alsa olmadın çarb
Olurdu berḡ-i sūzān şarḡ ile ġarb*

*Vardı anda feşāḡat hem belāḡat
'Ulūm-ı ḡikmet ü 'ilm-i kitābet (437-446)*

Gösterme, bir olayı ya da durumu, belli bir zaman ve yer içinde daha çok kişiler arası konuşma ve eylem biçiminde okuyucuya sunmaktır. Anlatmada okuyucunun yüzü hikâyeye dönüktür, onun sözlerine kulak vermektedir. Göstermede ise okuyucunun gözleri hikâyeye çevrilmiştir ve onu seyretmektedir. Anlatmada herhangi bir duygu yoğunluğu yaratılamaz. Çünkü okuyucu olup bitenleri ikinci elden görür. Olayları birinci elden gören, değerlendiren ve yorumlayan hep anlatıcının kendisidir. Gösterme tekniğinde ise yazar okuyucuyu olaylar ve kişilerle başbaşa bırakmış ve kendisi aradan çekilmiş izlenimi uyandırır. Bundan dolayı çalışmaya konu olan her iki mesnevide de görüldüğü gibi tanrısal bakış açısı ile yazılan anlatılarda genellikle hâkim olan anlatma tekniğidir (Tekin, 2009: 191).

Gösterme yöntemini de her iki mesnevide anlatıcıların aynı oranda kullandığını söylemek mümkündür. Ahmedî ve Selmân eseri tek düzelikten kurtarmak ve okuyucu ile kahramanları baş başa bırakmak adına bu yönleme kimi zaman başvurmuşlardır. Örneğin, aşk derdiyle perişan olan Cemşîd'in yanına giden annesiyle babası arasındaki konuşmaların olduğu, Fagfûr'un eğlence meclisi düzenleyerek Çin'in bütün kızlarını davet ettiği bölümde Cemşîd'in babasıyla olan konuşmasının olduğu kısımlarda, anlatıcının aradan çekildiği ve sözü kahramanlara bıraktığı görülmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Aşk derdiyle perişan olan Cemşîd'in annesiyle yaptığı konuşmada, anlatıcı aradan çekilip sözü Hümayûn ile Cemşîd'e bırakmaktadır;

*Be-ḥaḳḳ-ı şîr-i in pistân-ı mâder
Ki yek dem hoş ber-ây ey cân-ı mâder*

*Eger çe mihrîbân bâşed birâder
Ne-bâşed hiç kes râ mihr-i mâder*

*Eger çe dâye dâred mihr-i cânî
Çü mâder key buved der-mihrîbânî*

*Melik-zâde zi-dil âhî ber-âverd
Zi-sûz-ı dil be-çeşm âb ender âverd*

*Çü zülf-i ḥîş ez-sevdâ ber-âşüft
Der-ân zârî vü dil-sûzî hemî-goft*

*Dirîgâ men ki der-rûz-ı cevânî
Çü şeb şod tîre ber-men zindegânî*

*Henüz ez-şad gül-em yek nâ-şüküfte
Gül-istân-em niger ber-bâd refte*

*Merâ derdî-st k'ân dermân ne-dâred
Merâ râhî-st k'ân pâyân ne-dâred (399-406)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Ahmedî'nin eserinde de eğlence meclisi düzenleyerek Çin'in bütün güzellerinin toplandığı kısımda Cemşîd'in babası Fagfûr'a düşüncelerini söylediği bölümde sözün anlatıcı tarafından kahramana bırakıldığı görülmektedir;

Melik-zâde did' atasına iy şâh

Müzeyyen meclis ü toptoludur mäh

*Ne diyeyüm ser-â-ser Zühre-peyker
Bütün şır bunları gördükde büt-ger*

*Bu meclis hoş nigâr-istân-ı Çîn'dür
Kamusı mäh-ruḡ Zühre-cebîndür*

*Egerçi ḡüb durur cümle bu ḡayl
Benüm gönülüm birine eylemez meyl*

*Hemîn dutar bular ḡatumda miḡdâr
Ki hadrâ-yı dimen yâ naḡş-ı dîvâr*

*Ben ayruḡsı ḡadeḡden olmuşam mest
Beni ol cām durur kim ider hest*

*Ben ol cām ile bulmuşam fenâyı
Hem ol cām ile buluram beḡâyı*

*Bu 'ıḡḡuñ yolu evvelde fenâdur
Fenâ sonuñda cāvîdan beḡâdur*

*Kişi 'ıḡḡuñda irmeye fenâyâ
İre mi bî-fenâ hergiz beḡâyâ (810-818)*

5.2. Özetleme

Özetleme tekniḡi, verilecek bilgi ile yapılacak tanıtmanın özet halinde sunulmasıdır. Klasik anlatım tarzında anlatıcı, bir olayı veya kişiyi tanıtmak için o olay ve kişi hakkında geniş açıklamalar yapmak zorundaydı. O, bu görevi yerine getirirken bazı noktaları, kısaca açıklayarak bazılarını da açıklamadan fakat hissettirerek geçer, bazen de özetleyerek aktarır. Anlatıcı, özetleme tekniḡi ile gereksiz ayrıntıyı siler,

dolayısıyla esere derli toplu bir görünüm kazandırır. Bu yöntemle olaylar ve kişiler, bariz yön ve çizgileriyle tanıtılır ve anlatılır (Tekin, 2009: 230).

İncelenen her iki mesnevîde de anlatıcının gereksiz ayrıntıya ve teferruata girmek istemediği yerlerde bu yöneme başvurduğu görülmektedir. Her iki anlatıcı da mesnevisinde, Cemşîd'in Rum diyarına vardıktan sonra yolculuk boyunca başından geçen bütün zorluk ve mücadeleleri Kayser'e anlattığı bölümde okuyucuyu sıkmamak adına özetleme tekniğine başvurmuştur. Yine Efser, Mihrâb'tan Cemşîd'in gerçekte kim olduğunu sorduğunda anlatıcıların özetleme tekniğine başvurduğu dikkat çekmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Mihrab'ın Cemşîd'in gerçek kimliğinden Efser'e söz ettiği bölümden örnek beyitler şu şekildedir;

*Sûhan pursîd bâz ez hâl-i Cemşîd
Ki bâ men bâz gûy ahvâl-i Cemşîd*

*Be-(y)â aşleş be-gû tâ ez Kiyân-est
Ki bâ ü ferr u ferheng-i Kiyân-est*

*Yağîn dānem ki ü bāzārgān nîst
Ki ü rā şîve-i bāzāryān nîst*

*Çadem her yek zi keji ber girān neh
Hikāyet rāst bâ men der miyān neh*

*Ber efkend ez tabağ Mihrāb ser-pūş
Birūn şod diğ-i rāzeş rā zi ser-cūş (2279-2283)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Ahmedî ise Mihrâb'ın ağzından Cemşîd'in gerçekte kim olduğunu Efser'e şu beyitlerle özetlemektedir;

*Bilürem kim degül bāzārgān ol
Ki hergiz bilimez sūd u ziyān ol*

*Ḳadem bir yaña gizlikden girü Ḳo
Ḥikāyet nicedür baña di toḡru*

*Götür di perdeyi vü rāz açdı
Sözün yirine la‘l ü dürr saçdı*

*Ḥikāyet ne ki var āgāz u encām
Ser-ā-ser Efser’e eyledi i‘lām*

*Sözün Mihrāb’un işitdükde Efser
Ḥacālet bahırına ḡarḲ oldu yek-ser (3344-3348)*

5.3. İç Monolog

İç monolog, okuyucuyu, kahramanın iç dünyasıyla karşı karşıya getiren bir yöntemdir. Yöntemin uygulandığı bölümlerde anlatıcının varlığı ortadan kalkar, yorum ve açıklamalar okuyucuya bırakılır (Tekin, 2009: 264).

Bu anlatım tekniğinde doğal bir süreç, yalın bir yapılanma vardır. Cümleler, düşüncelerin ve duyguların doğal akışına uygun olarak serbest bir akışla şekillenir. Cümlelere, konuşma dilinin havası ve mantığı hâkimdir. Bu yönüyle iç monolog, anlatıma doğallık kazandırma ve bireyin duygularını, düşüncelerini gerçekçi bir anlayışla yansıtmaya yolunda önemli bir araç olmuştur (Tekin, 2009: 265).

İncelenen her iki *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde anlatıcı, iç monolog yöntemiyle okuyucuyu kahramanların iç dünyasıyla karşı karşıya getirmektedir. İki anlatıcı da bu yönetime başvururken çoğunlukla Cemşîd karakteri üzerinden hareket etmiştir. Zaman zaman Cemşîd’in sevdiğine duyduğu aşk ve ailesine duyduğu özlemden kaynaklı yakarışları okuyucuya bu yöntemle aktarılmaya çalışılmıştır. Ahmedî ve Selmân’ın mesnevisinden örnek beyitler şöyledir;

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Çü şerh-i sūz-ı dil bā hāme gūyem
Be-ḥūn-ı dīde rüy-ı nāme şūyem*

*Be-cāy-ı dīde dūd ez dil ber-ārem
Belāhā-yı siyāhān ber-ser-ārem*

*Sitemhāyī ki men ez dūr dīdem
Cefāhāyī ki ez devrān keşīdem*

*Eger gūyem dilet bāver ne-dāred
Derūn-ı nāzuket tākāt ne-dāred*

*Dilem der baḥr-ı ḥayret gūtehā ḥord
Ve līkin ‘āķıbet gevher ber-āverd*

*Egerçe talḥ bāreş bud dıraḥtem
Der āḥir gūre ḥelvā kerd baḥtem*

*Çe şod gerçe cihān tārīk ber men
Be Ḥūrşīdem şod āḥir çeşm-i revşen*

*Zi zembūr erçe zaḥm-ı nīş ḥordem
Ve līkin şehdeş āḥir nūş kerdem*

*Egerçe zaḥmet-i zulmet keşīdem
Zülāl-i çeşme-i ḥayvān çeşīdem (2915-2923)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Nicesi yaza şerḥi şevķ-i hāme
Ki yanar hāme varur yile nāme*

*Bu āhumdan benüm ol yaşlarumdan
K'aqar yürekde olan başlarumdan*

*Qamışdan düde için dūd alam
Qara şular qalem üstine şalam*

*Ki idem ser-güzeştüm saña taqrır
Bu derdümden dağı bir şemme taqrır*

*Ne miñnetler ki görmişem cihāndan
Ne qayğular ki çekmişem zemāndan*

*Dir isem kimsene itmeye bāver
Cefālar k'itdi baña qarh ü aqter*

*Belā bahrında kim ğavş itdi bu dil
Velikin gevher itdi soñra hāşıl*

*Egerçi talh-bāziyi dıraqtum
Anı helvā düzetdi soñra baqtum (4343-4350)*

5.4. Tasvir

Temel niteliği itibariyle anlatma, somutlaştırma demektir. Bir şeyi somutlaştırmak demek ise onun karakteristik çizgilerini, rengini ve ruhunu canlandırmak demektir. Anlatıcı, somutlaştırma işlemini gerçekleştirirken, tasvir yönteminden geniş bir şekilde yararlanır. Dünden bugüne uzanan süreçte tasvir, en fazla uygulanan yöntem olmuştur (Tekin, 2009: 199). Kısaca tasvir, anlatının kurmaca dünyasında yer alan kişi, zaman ve mekân gibi unsurları, sanatın sağladığı imkânlardan yararlanarak görünür kılmaktır (Tekin, 2009: 200).

Ahmedî ve Selmân'ın mesnevisinde kahramanların fiziksel özelliklerinden, içki ve eğlence meclislerinden bahsedilirken, saraylar, köşkler anlatılırken, savaş ve oyun sahneleri kaleme alınırken tasvir tekniğine başvurulduğu görülmektedir. Ancak bu

tasvirler Selmân'ın eserinde daha sanatlı ve kısa bir şekilde ele alınırken Ahmedî'nin eserinde bu yöntemin yalın sözcük ve ibarelerle fakat daha uzun olarak ifade edildiği dikkat çekmektedir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Selmân eserinde Cevrzâd ya da Hurizâd olarak andığı perinin sarayını anlatırken tasvir yöntemine başvurmuştur. Bu bölümden alınmış bazı beyitler şu şekildedir;

Serāyī yāft çün eyvān-ı mīnū

Perī-eş bānī vü hūrşīd bānū

Muraşşa' hāneyī çün çarḥ-ı aḥzer

Der-ū hıştī zi-nuḳre hıştī ez-zer

Hilāl-i tāḳ-ı ü peyveste tā māh

Çü tāḳ-ı ebrūvān-ı yār-ı dil-ḥāh

Be şan-ı āyīne şahnī muşaffā

Cihān-ı cān der ān āyīne peydā

Merātīb der revāḳ-eş deyr kerde

Kevākib der burūc-eş seyr kerde

Ḥam-ı tāḳ-ı felek rā kerde mihrāb

Türāb-eş der şafā be-g(ü)zeşte ez āb

Be pīş-eş çarḥ-ı nīlī ser-nihāde

Fırāt u Dicle der pāy-eş fütāde

Zemīn-i ān serā güyī mu'ayyen

Bürīd üstād ez in firūze gül-şen (685-692)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Ahmedî'nin eserinde tasvir yöntemine başvurduğu yerlerden biri yukarıda da bahsi geçtiği gibi savaş ve oyun sahneleridir. Bu bölümden örnek beyitler şu şekildedir;

*Haleb şahrāsına ird'iki leşger
Biribirine oluban berāber*

*İrüp her yañadan bir merzübānı
Gelüp her şehrden bir pehlevānı*

*Çarışdı birbirine iki düşmen
Nicesi düşmen iki küh-ı āhen*

*Çoyup her yañadan āvāz-ı bire
Biribirine oldılar pezīre*

*İk'āhen küh u iki baħr-ı emvāc
Biri Cemşid-i Çin ü biri Mihrāc*

*İki sālār-ı şer-keş iki server
Çarışdı bir birine iki leşger*

*Yaman berķ olmuş [idi] 'aks-i şemşir
Yarılırdı felekde Zühre-i şir*

*İki yañadan oldu tır bārān
Ne resme kim bulıtdan ine bārān*

*Şavaşda meysere Mihrāb 'uñ idi
Nite kim meymene Sührāb 'uñ idi*

*Ki Sübrāb idi Çayşer'le bürāder
Cevān ü pehlevān idi dil-āver*

*Cenāh u albi  n kim r st ıldı
Melik Cemşid albe amle ıldı*

*ara toz oldu göklere rev ne
Tolu idi zem n   asum ne*

*Oluban tiĝ ile aner ser-ef an
Yudi yir yüzini yaĝmur gibi an (4072-4084)*

5.5. İ  z mleme

İ  z mleme tekniĝi, anlatıcının araya girerek kahramanın duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarması demektir. Anlatma yönteminde her Şey anlatıcının tasarrufuyla ve yine onun bakış açısıyla okuyucuya yansıtılmakta ve anlatılmaktadır. Anlatıcı bu görevi, anlatı sanatının kendisine saĝladığı imk nlarla gerçekleŐtirmektedir ve bu imk nlardan birisi de i çözümleme yöntemidir. Anlatıcı, bu yöntemden yararlanırken okuyucu ile kahramanın arasına girer ve kahramanın i dünyasını, zihninden geçenleri, hissettiklerini dışa aktarmaya çalışır (Tekin, 2009: 260).

Anlatıcılar, her iki mesnevide Huriz d'ın Cemşid'e karşı içinden geçenleri ve hissettiklerini kahramanın i dünyasına girerek okuyucuya aktarmaktadır. Ayrıca birçok yerde kahramanların psikolojik durumlarını okuyucuya iletirken yine bu yönteme baŐvurulduĝu dikkat çekmektedir. İki eserden alınmış  rnekler Şöyledir;

Selm n'ın Mesnevisinde;

*Ber  n be-nişest  n g l Ő d u urrem
Nazar mi-kerd s y-ı meclis-i Cem*

*  eŐm-i   bed n meh-peyker  ft d
Hi b u Şabr u mest ri ber- ft d*

*Be dil goft  dem  z'in s n ne-b Őed
Ne-d nem k'in Şifat der c n ne-b Őed*

*Çe bûdî ger dil-eş sūy-ı men-estî
Çe hoş bûdî eger şūy-ı men-estî*

*Der in endîşe reft ü bāz mî-goft
Ki çün gerded perî bā âdemî coft (659-663)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Oturdu taht üzre şād u hurrem
Bağardı kim nicedür meclis-i cem*

*Görüben hüsrev-i meh-peykeri ol
Karâr u şabrdan oldı beri ol*

*Didi bu hüsni ile olur mı insân
Degüldür bu meger kim şüret-i cān*

*N'olaydı bu baña ger er olaydı
Yağod gönli beni diler olaydı*

*Girü didi nice ola âdemî-zād
Ki coft ola periyle otura şād*

*Degül durur bu binüm ile hem-cins
Periyile nicesi üns ola ins (1266-1271)*

5.6. Diyalog

İki ya da daha fazla kişi arasında gerçekleşen konuşma demektir. Bu konuşma tarzı daha çok kurmaca eserlerde ve hikâyede kullanılmaktadır. Herhangi bir anlatının herhangi bir yerinde belirli bir amaçla kurgulanmış bir diyalog sahnesiyle karşılaşılabilir. Diyalog yöntemi, kurmaca nitelik taşıyan anlatının omurgasının vazgeçilmez yapı taşlarındandır. Bunun önemli nedenlerinden biri, diyalog yönteminin işlevselliğidir. Bu teknik, anlatıya çeşitli açılardan güç katmakta, edebî ve düşünsel dokusunu zenginleştirmektedir. Diyalogun temel işlevi gizli olanı âşikâr

kılmak, soyut olanı somutlaştırmaktır. Metnin muhtemel ağırlığını hafifleterek anlatıma doğallık kazandırmaktır. Farklı kişilerin bir araya gelmesine dolayısıyla farklı kültür ve konuşmaların, üslupların ortaya çıkmasına vasıta olmaktadır (Tekin, 2009: 255, 256).

Ahmedî ve Selmân'ın mesnevilerinde diyalog yöntemine de rastlanmaktadır. İki mesnevîde de kahramanlar arasında, kahramanlarla cansız varlıklar ve vahşi hayvanlar arasında çeşitli diyalogların varlığı dikkat çekmektedir. Ancak Ahmedî'nin eserinde bu yöntem daha ağır basmaktadır. Diyalog içeren gazel sayısının Ahmedî'nin eserinde Selmân'dan daha fazla olması bu tekniği Ahmedî'nin mesnevisinde daha ön plana çıkarmıştır.

Selmân'ın Mesnevisinde;

Selmân'ın eserinde, mum ve Cemşîd arasında geçen bir diyalogdan alınmış örnek beyitler şu şekildedir;

*Ez ser-i germî cevābeş dād şem'
Goft tā key serzeniş kerden merā*

*‘Āşıkam ḥāndī belī men ‘āşıkam
Eşk-i surḥ u rûy-ı zerdem bes güvā*

*An çe goftî ser-fîrāzî mî-konî
Ser-fîrāzî nîst ber ‘āşık revā*

*Ser-fîrāzî-i men ez-‘aşk-est ü bes
Der-hevāyeş ser-fîrāzem dāyimā*

*An çe mî-gūyî ki be-nişîn ü be-mîr
Yā ser-i ḥod gîr ü yek çendî be pā (1191-1195)*

.....

*Melik bā şem' goft ey germ-i rû-nerm
Men ender āteşem ber men me-şū germ*

Ne-goftî şeb revân rā reh-nümāyem

Ne-goftî ‘āşıkān rā pîşvāyem

Menem ‘āşık der in şehhā-yı sevdā

Zi rāh üftāde-em rāhīm be-nümā

Cevābī ḡāst dāden şem‘ bāzeş

Zebān ender dehen be-girift gāzeş

Ki hān şem‘ ā be-cāy-ı ḡīş be-nişin

Me-zen bā şāh lāf-ı ‘aşq çendin (1200-1204)

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Ahmedînin eserinde sıkça rastlanılan diyalog yöntemine örnek olarak Cemşid ve Kayser arasında geçen bir konuşmadan alınan beyitler şu şekildedir;

Melik bir gün ki bulmuş idi fırsat

Şehün dergāhına vardı be-‘ādet

Didi şāha ki iy dārā-yı kişver

Felek saña serir ü māh efser

Berāber itdi Hāq leyl ü nehārı

Esüp hoş dem-i bād-ı bahārī

Yeşil burka‘ dan açdı yüzini gül

Aña karşı ider feryād bülbül

Hevā-yı deşt rāhat-baḡş-ı cāndur

Zi lāle-cūyı cānlara revāndur

Buyursa şāh şahrāya varalum

Bir iki ay şahrâda turalum

*İdelüm küh ile şahrâyı nahcîr
Komayalum ki ola ‘ömre taşşîr*

*Vefâ yokdur cihânda bildüñ anı
Neçün hoş dutmayalar anda cânı*

*Benümle bile olsun Şâh Hurşîd
Ki ol durur cihân u cân-ı Cemşîd*

*Temâşâ eylemek diler şikârı
Teferrüc eylemek hem murgizârı*

*Didi yiğitde çok olur amânî
Yürüñ şahrâya fi’z-zılli amânî*

*Ne kim var ise esbâb-ı şikârı
Bile elüñ ki idesiz hoş şikârı*

*Zemân-ı nev-bahâr u nev-cevânî
İdüñüz ‘ıyş u sūruñ kāmranî (4487-4499)*

5.7. Geriye Dönüş Tekniği

Anlatı için geçerli zaman dilimi her ne kadar “şimdi” olsa da zaman bakımından geçmiş ve geleceğe açık bir türdür. Anlatıyı besleyen zaman dilimi geçmiştir. Yakın ve uzak geçmiştir. Anlatıcı, bu çizgide derlediği bilgi, görgü ve düşüncelerle romanını hazırlar (Tekin, 2009: 233).

Romanda bir kahramanın veya bir olayın geçmişi hemen romanın başında anlatılmaz. Aradan bir süre geçtikten ve okuyucunun merak duygusu kamçılandıktan sonra bahse konu olan kahraman ya da olayla ilgili bilgiler geçmişe dönülerek verilir (Tekin, 2009: 234).

Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinde, Hurşîd Cemşîd'le ilgili Şehnâz'dan bilgi almak istediğinde anlatıcı Şehnâz üzerinden Cemşîd'in yaşadıklarını ve başından geçenleri geriye dönüş yöntemine başvurarak okuyucuya aktarmaktadır. Selmân'ın eserinde aynı bölümde bir geriye dönüş tekniğine rastlanmamaktadır. Şehnâz'ın Hurşîd'e Cemşîd'in sırrını âşikâr ettiği söylenip konu noktalanmış ve Ahmedî'nin eserinde olduğu gibi Cemşîd'in başından geçenler anlatılmamıştır.

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

Katına geld'anuñ ol demde Şehnâz

Diled'andan dahı kim keşf ide râz

Çün anı gördi olmışdur haber-cüy

Didi bir bir komadı yek-sere müy

Did'anuñ evvel âhir kışsasını

Gönüldegi belâ vü guşsasını

Didi dilüñ bunı 'ayne'l-yakîndür

Ki nür-ı dîde-i Fağfûr-ı Çîndür

Melikdür bî-girân şehr ü diyârı

Hıta vü Çîn ü Mâçîn şehr-yârı

Düşinde gördi sin'iy mâh-ı enver

İçi tıoldı anuñ âbıyla âzer

Bes ol sevdâ ile alup icâzet

Ki Çîn'den eyledi Rûm'a 'azîmet

Senüñ çün dîve ol oldı muķâbil

Senüñ çün ejdehâyı oldı muķâtil

*Belā odına cān atdı senüñ çün
Özin deryāda garķ itdi senüñ çün*

*Cefālar çok çeküp uş bunda geldi
Bi-ḥamdi'llāh ḫapuña bende geldi*

*İdüben terk-i mülk ü tāc u efser
Gelüben ḫapuña uş oldı kem-ter (2252-2262)*

5.8. Montaj

Montaj tekniği, anlatıcının genel kültür bağlamında bir değer ifade eden anonim, bireysel ve hatta ilahî nitelikli bir metni, bir söz veya yazıyı kalıp halinde eserinin içerisine belirli bir amaçla katması, kullanması demektir. Bu teknik bir bakıma iktibas sanatını hatırlatmaktadır. Ancak iktibas sanatı, işlevsel düzeyde montaj tekniğinden farklıdır. İktibas sanatından beklenen metnin anlam itibariyle zenginleştirilmesi ve süslenmesiyle, montaj tekniğinden, anlatının genel yapısını ve kompozisyonunu kurmak için yararlanılmaktadır (Tekin, 2009: 243, 244).

Her iki mesnevîde de anlatıcı, öğüt vermek, tavsiyede bulunmak, bir düşüncüyü pekiştirmek ya da kanıtlamak istediğinde atasözü, deyim ve atasözü hükmünde ifadelere yer vererek montaj tekniğine başvurmuştur. Hatta kimi zaman anlatıcının, ayet, hadis ve peygamber kıssalarından yararlandığı da dikkat çekmektedir. Ahmedî'nin mesnevisinde bu yöntemin daha ağır bastığı görülmektedir. Ahmedî, eserin orijinal olan kısımlarında çeşitli hikâyeler anlatarak öğüt vermeyi amaçlarken bu yönteme sıkça başvurmuştur. Ahmedî ve Selmân'ın eserlerinden alınan örnekler şöyledir.

Selmân'ın Mesnevisinde;

*Ey peyk-i şabā Mışr-ı vişālem be kef āmed
Ez cāy be-cünb āḫir ü ber-ḫiz be şirā*

*Pirāhen-i ĩn Yūsuf-ı güm-geşte be ĥūn-ı tu
Elķāh-ı ‘alī vech-i ebī yāt başırā (2912-2913)*

Ahmedî'nin Mesnevisinde;

*Budur resmi bilürem rüzigārı
Ki ayırur yārdan bu çarĥ yārı*

*Bir iş işlemek isterse zemāne
Ėoparur aña yüz dürlü behāne*

*Felek dūlābdur bir laĥza durmaz
Anuñ sırrına hergiz kimse irmez*

*Gehī kişiyi çıkarur ber-eflāk
Gehī yire urubanuñ ider ĥāk*

*Kimesne görmedi bir yirde bir cem‘
K’anı tefriķa idüp kılmadı ķam‘*

*Ne aldanmaķ gerek bu tīre ĥāke
Ki irürür ķamu ĥalkı helāke*

*Bu dūnyā şehdi nedür bir yavuz sem
K’ölür der-ĥāl her k’ide anı şem*

*Görürken kim nicedür ĥāl-i dūnyā
Vefā kimdür k’ide andan temennī*

*Cihāndan bir kezin kim buldı miĥnet
Ki yüz kez aña irişmedi zaĥmet (2703-2711)*

6. BÖLÜM

AHMEDÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD MESNEVİSİNİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

ÇEVİRİ YAZILI METİN

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Feülün [76b]

1. İlähî senden isderüz ' ināyet
Bize rüz eyle tevfik ü hidāyet
2. Yıķuķ göñlümüzi it künc-i esrār
Revānumuzı ķıl yenbū' -1 envār
3. Gidergil aradan benlik hiçābın
Bize tevĥīdüñ eyle fetĥ bābın
4. İşümüzi sen it maķrūn şalāĥa
Bizi biz irüremezüz felāĥa
5. Bize pā-benddür ŧab' -1 heyülā
Biz'anlardan ĥalāş eyle i mevlā
6. Beni benlik belāsından cüdā it
Biĥār-ı vaĥdetüñde āşinā it
7. Bu paşlu göñlümi açup şafā ķıl
Anı āyīne-i ma' nā-nümā ķıl

8. Bize pīşe durur cürm ile ʿ işyān
Saña ʿ ādet durur ʿ afv ile ğufrān
9. Haṭā durur bizüm işümüzü sehv
Ḳamusın luṭfuñ ile eylegil ʿ afv
10. Saña irmege bizde tūşe-i rāh
Yiter *lā taḳneṭū min raḥmetu'llāh*⁶⁷
11. Bize göster nedür toĝrı ṭarīḳat
Bize taʿ līm it ʿ ilm-i ḥaḳīḳat
12. Bizüm cānumuzı it maṭlaʿ -ı nūr
Bu muzlim göñlümüzü menbaʿ -ı nūr
13. Hidāyet vir bize faḫluñla ḥayra
Gözümüzü daḥı baḳdurma ğayra
14. Seni dirüz sen' isderüz İlāhī
Bilürsin ḳamu esrārı kemāhī
15. Baña inʿ ām ḳapusın açĝıl
Feṣāḥat gevherin dilüme saçĝıl
16. Baña ol nazmı virgil kim İmāmī⁶⁸
Bulımadı anı nā-ḥod Nizāmī
17. Ger ol Biş Genc düzdiyse be-şad renc
Benüm bu gevherümü eyle şad genc
18. Baña ol ḥāṭırı virgil ki Selmān

⁶⁷ Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin (Zümer 53).

⁶⁸ Nizāmī döneminde yaşamıştır ve Çehār Makāle sahibidir (<https://www.vajehyab.com/dekhoda>).

Aña irişmege bulmadı imkân

19. Ma'ünet senden isderem İlähî
Ki sensin çamu miskînüñ penâhı
20. K'ola bu defterüm bir tâze büstân
Kim aña reşk ide yüz gül-istân
21. Açıla anda tâze sünbül ü gül
Ola 'aşık aña 'Ankâ ne bülbül
22. Diyem 'ışkuñ sözün ol resme mevzün
Unıda defterin Leylî vü Mecnün
23. Çü ola gün gibi rüşen bu esrâr
Yirüñ yüzi ser-â-ser çola envâr
24. Nired'oğınsa bu destân-ı meymün
Ola meftün Hümây ile Hümâyün
25. Nirede k'añıla Hürşid ü Cemşid
Hümây ile Hümâyün ola nevmid
26. Bu nağşı ger idem Şävür'a telkîn
Aña Ferhâd ola Hüsrev'le Şirîn
27. Hudâ'yâ sa'yimi sen eyle meşkür
Cemî'-i 'aybdan kıl sözümü dūr
28. Bu dürc-i gevherümi hoş beyân it
Cihânda şâh adına revân it
29. Bu sulţân kim bugün dârâ-yı dîndür

Penāh-ı şer^ç sulţān-ı zemīndür

30. Cihānuñ bugün ol durur penāhı
Anuñ dergāhı halk ümmīdgāhı

31. An'itdūñ raḥmetūñden āferīde
Anuñ zıllındadır halk āremīde

32. Cihānda adıdur *bi't-tūli ve'l-^çarz⁶⁹*
Ki *es-sulţānū zıllu'llāhi fi'l-^çarz⁷⁰*

33. Hemīşe kılgıl anı halka sulţān
Kim ol durur penāh-ı ehl-i imān

34. Cihān[ı] ^çadl ile ma^çmūr eyle
Ḳamu yavuzlığı andan dūr eyle

35. Vücūdın rub^ç-ı meskūna amān it
Sükūn-ı fitne-i āḫir zemān it

36. Dilini menba^ç-ı esrār kılgıl
Zamīrin maṭla^ç-ı envār kılgıl

37. Helāk olsun kılcında e^çādī
Oda yansun aña olan me^çādī

38. Hemīşe rāyeti mañşūr olsun
Memālik ^çadl ile ma^çmūr olsun

39. Egerçi la^çnet itmek kimseye yok
Anuñ bed-ḫāhına la^çnet gerek çok

⁶⁹ Zenginliğin ve gücün.

⁷⁰ Sultan, Allah'ın yeryüzündeki gölgesidir.

40. İlähî baña sen tâb u tevân vir
Havâdişden kamu emn ü emân vir

41. Benüm bu sa' yümi meşkür eyle
Haṭâyile halelden dūr eyle

42. Sözümi şöyle eyle pür-ḥaḳâyıḳ
Ki işiden diye kim zî-daḳâyıḳ

43. Seni dir Aḥmedî vü senden artuḳ
Kimesney'ihṭiyâcî hîç anuñ yoḳ

44. Bu dürce k'anda derc itdüm cevâhir
Mübârek eylegil şâha i ḳâdir

45. Daḫı nesnem yoḡıd'aña muvâfıḳ
Bunı buldum pes ol dergâha lâyıḳ

46. Anuñ başmaḡın'olmaḡa kevâ' ib
Sezâ durur olur ise kevâkib

47. Ne lâyıḳ atı na' line zer ü la'l
Hilâl olsa gerek durur aña na'l

Fî-Medḫi Bârî-i Te'âlâ Celle ve 'Alâ
Meḑ'ülü / Fâ' ilâtü / Meḑâ' ilü / Fâ' ilün

48. Ey ḫâliḳ-i ḫalâyıḳ u ey vâhib-i şüvar
Dil-teşnevüz bizi keremüñ şuyıla şu var

49. Şâbün-ı tevbe-vâr elümüzde şu vir bize
Deryâ-yı 'afvdan k'orada bî-girân şu var

50. Biz kûşîş ile hâzrete hergiz iremezüz
Sen eylegil hidâyetüñi bize râh-ber

51. Dergâhuña iletmege tuhfe bulamazuz
İllâ ki âh-ı nîm-şeb ü nâle-i seher

52. Varlık ne nesnedür kamu hâşâk-ı hâr-ı râh
Ol kişiye ki kıuds ola maṭmaḥ-ı nazâr

53. Bu ṭab‘ -ı zulmetind’alamaz nûr gönñümüz
Sen idesin nazâr kerem ile bize meger [77a]

54. Bir kaṭre ‘afv şuyı ile maḥv olur tamâm
‘İşyânumuz eger ṭolu olursa baḥr u ber

Fî-Tevhîdi Allâhü Te‘âlâ Celle Celâlehü

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Feülün

55. Zehî kâdir ki bu gerdân devâyir
Anuñ fermâni ile oldı dâyir

56. Çün oldı kudretiyle kuṭb miḥver
Bu merkez içre çarḥ oldı müdevver

57. Çü ‘aql emriyle evvel oldı zâhir
Belürdi anda bu mecmû‘ mezâhir

58. ‘Uḫûl ile nüfûsı düzdi evvel
Pes andan oldı mücmeller mufassal

59. Ṭoḫuz eyvân düzetti vü yidi şem‘
Fürüzân itdi tâ rüşen ola cem‘

60. Çün itd'encümle eflâki müretteb
Vücüdın âdemüñ kıldı mürekkeb
61. ' Anâşırdan kim ol oddur u pes yil
Şuyile toprağ añlasuz ey ' âqıl
62. Toğuz zıdd'eyledi ol resme hem dem
Ki anlardan vücūda geldi âdem
63. Ana ta' līm itdi ' ilm-i esmā
Havāş ile nedür bildürdi eşyā
64. Çü kudretle yapıld' ol hāne-i gil
Anı üç hākime eyledi menzil
65. Dimāğa rūh-ı nefsanī' oldı maṭla'
Kebid rūh-ı ṭabī' iyye' oldı menba'
66. Yürek hayvānı rūha oldı menzil
Bu ne kudret bu ne hikmet durur bil
67. Ki rūh-ı kudsinüñ kim ol durur pāk
Ola menzilgehi bu mühre-i hāk
68. Ol ikiden düzetdi bu vücūdı
K'anı bilüp aña kıılır sücūdı
69. Felekde var melek yirde daḥı hem
K'aña hemtā durur bī-şübhe âdem
70. Kamusın pāk kıldı ' âlim-i gayb
Güneh-kār ola iden kimseyi ' ayb

71. Anuñ vaşında yokdur hiç nokşān
Bakandadur var is'aña ne dermān
72. Kişi ki añlamadın naqş'ide 'ayb
Olur naqqāşı 'ayb itmek bilā-reyb
73. Eger Hürşid'e ta' na ura huffāş
Gözi ider bu rüsvālıg'aña fāş
74. Güneşden tolu turur yir ü gök nūr
Ne 'ayb aña anı görmez ise kūr
75. Ne naqşı kim yazupdur ol Hudāvend
Çamusı hūb u zībādur u dil-bend
76. Çü insān şeklinüñ naqşını yazdı
Anı bir ravza-i pür-reng düzdi
77. Yüzüñ gül-zārını çün kim düzer ol
Aña gözleri nergisden yazar ol
78. Anuñ luţfiyla buldı serv-kāmet
Laţif ü i' tidāl ü istiķāmet
79. Had u hāli düzetdi eyle ki lāle
Çodı üstine sünbüldeñ gülāle
80. Giderüben şu oduñ sevretini
Şavuben od dağı şu kuvvetini
81. Bedīd oldı olardan şaḡş-ı ādem

*Te‘ālā‘llāh*⁷¹ zehī ḥallāḳ-ı ‘ālem

82. Bezend’ikrām için anuñ erāyik
Sücūd itdi aña cümle melāyik
83. Sücūd eylemeyen şeytān idi bes
Ki dīv idi ol u aşılıyla nā-kes
84. Bezed’insānı ḥüsn-i şūret ile
Daḫı hoş ḥulḳ u zībā sīret ile
85. Añ’itdi aḥsen-i taḳvīm-i rūzī
Bağışladı yüzine dil-fürūzī
86. Düzetdi alnını miḥrāb-ı ḥāne
Lebinden āb-ı Ḥızr itdi revāne
87. Ki ‘ışḳ u ‘āşıḳ u ma‘şūḳ peydā
Ola vü ‘ālemüñ işi müheyyā
88. Anı yiryüzine kıldı ḥalīfe
‘İbādet eyledi aña vazīfe
89. Anuñ neslinden oldı yir ‘imāret
K’ad il’anda daḫı aña ‘ibādet
90. Olara ‘aḳl virdi vü dirāyet
Daḫı hem rūz eyledi hidāyet
91. Nedür bildürd’olara ḥayr u şerri
Ḥaber virdi ne durur nef‘ ü żarrī

---

⁷¹ *Allah yükseltsin.*

92. Dağı hem vahy viripdi vü ilhām
Ki bileler nedür tevḥīd ü İslām
93. Beyān eyledi kim nedür ḥakīkat
Dağı gösterdi nicedür ṭarīkat
94. Ki rūḥı pāk ideler taşfiyeyle
Arıdalar gönüli tezkiyeyle
95. K' olup āyine aña şüret-i ğayb
Gözine in' ikās ile bilā-reyb
96. Riyāzetle çün olalar melek-dem
Bulalar quds gül-zārın be-yek-dem
97. Melāyikden ola anlar dağı hem
Ki cinsiyyet olupdur ' illet-i zām
98. Nirede oldu ise rūḥ-ı nāzik
Girü aña dönüben ola vāşıl
99. İrişüp nūr nūra nūr ola
Ḥarābı terk idüp ma' mūr ola
100. Heyülā külḥanından olup āzād
Ola ol gül-şen-i cennetde ābād
101. Ol arada olur revḥ ile reyḥān
Na' im ü rāḥat u ravzayla Rıdvān
102. Sükün virüp yir ü gögi yaratdı
Senünçün dürlü ni' metler düritdi

103. İner gökden yire fazlıyla yağmur
Ki tā rızkuñ sarāyı ola ma‘ mūr
104. Nazar it kārghāh-ı sun‘ a görgil
Neler var çarğdan tā merkez-i gil
105. Şerādan her ne kim var tā Süreyyā
Anuñ birliginedür cümle gūyā
106. Ne kim var zerre zerre rāst şāhid
Kim ol durur aħad *bi’z-zāt* vāhid
107. Ne kim var varlığına kıılır ikrār
Cemī‘ i kudretini kıılır izhār
108. Kulağdan penbe çıkarmağı iş it
Kamudan *lā ilāhe illā*⁷², yı işit

Kıt‘ a-i Uhrā

Mefā‘ ilün / Fe‘ ilātün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ilün

109. Diye durur dil ü cān *lā ilāhe illa’ llāh*⁷³
Toludur iki cihān *lā ilāhe illa’ llāh*
110. İşit ki nice ider zerre zerre her mevcūd
Yir ile gökde ‘ayān *lā ilāhe illa’ llāh*
111. Ne söz ki söylene her bir luğatda ma‘ nāsı
Bilā-şek oldı hemān *lā ilāhe illa’ llāh*

⁷² Allah’tan başka ilah yoktur.

⁷³ Allah’tan başka ilah yoktur.

112. Cemîc -i ' âlem-i ğayb u şehâdet eydürler
Uş âşikâr u nihân *lā ilāhe illa 'llāh*
113. Zehî nidā-yı mübârek ki töludur andan
Kamu zemîn ü zemân *lā ilāhe illa 'llāh* [77b]
114. Gerek mi vaħdete hucet daħı çü tölmişdur
Cemîc -i kevn ü mekân *lā ilāhe illa 'llāh*
115. Nite ki mescid ü mihrâb töludur gey işit
Künişt ü deyr-i muġân *lā ilāhe illa 'llāh*
116. Yir ile gökde görünür iken yaķın vaħdet
Kıalır mı daħı gümân *lā ilāhe illa 'llāh*
117. Dilüñi lā ile illā'ya ' âdet ki oldı
Belâdan emn ü emân *lā ilāhe illa 'llāh*

Qıt' atü'n-Mine't-Tevhîd

Mefâc ilün / Mefâc ilün / Fe' ülün

118. Degül ise ğışâveyle gözün pür
Ne varsa ol durur baķup anı gör
119. Çü zâhir bâtin ol u evvel âķir
Daħı nesne kıalır mı eydüñ âķir
120. Yir ü gök töludur dürlü bedâyi'
Gözünü aç ki göresin şanâyi'
121. Bu âşârı görüp bil kim müeşşir
Degül durur meger dānā-yı kıadir

122. Cemāli şem‘ine pervāne Hürşid
Celāli ferşine ferrāş Nāhīd
123. Gül ile erguvāna her gice māh
Anuñ emriyle virür *şibgatu’llāh*
124. Oluben deh zebān bāğ içre sūsen
İder şükriñ ü tesbīhini rūşen
125. Benefşe dāyimā zikrini diñler
Sen anuñ kulağını şanmağıl ker
126. Yüzini çiçegüñ ra‘nā kılan ol
Gözini nergisüñ şehlā kılan ol
127. Anuñ koğusunuñ ‘üdiyle yanar
Elinde lālenüñ bu la‘l-i micmer
128. Anuñ hamdını kıldıgınca telkīn
Anuñ için nefesde oldu müşkīn
129. Kır’agaçdan virür hurmā-yı ter ol
Kamışdan dağı bitürür şeker ol
130. Gehī müşk eyler ol kanı vü geh şir
Gözün aç gör nedür āşār u te’sir
131. Düzer bir zerre kirm-i şem‘-i şeb-tāb
Düzer ol bir siñekden şehd ü cellāb
132. Gehī şemse bağışlar evc-i ‘ālī
Gehī virür kūsūf ile zevāli

133. Gehî bağışlar aya rüşenāyî
Geh eksüben qarardur rüşen ayı
134. Gehî ric'at virür ü geh iķāmet
Çalan seyyāreye geh istiķāmet
135. Yiri sākin ider eflāki gerdān
'Ukūl işinde anuñ zār u ħayrān
136. Anuñ kūhında vālihdür ser-ā-ser
Zemīn ü āsumān u mihr ü aķter
137. Anuñ zātı naķāyişden beridür
Anuñ vaşfi naķāyızden arıdur
138. Münezzehdür metā vü eyneden ol
Kem ü keyf ittişāl ü beyneden ol
139. Senüñ rızķuñ için k'ola müveffer
Yir ü gögi saña kıldı musahķar
140. Niredendür bu na' mā vü bu ālā
Fe ni' me'l-rabbü ve'l-mevlā te'ālā⁷⁴
141. Bedāyi' kārğāhına nazār kıl
Ṭabāyi' fikrini zīr ü zeber kıl
142. Bunı gör āb u ħāk ü āteş ü bād
Düzilüp oldı bu insāna bünyād
143. Ki yir ü gök töludur anuñ ismi
İlāhī gencinüñ oldur tılısmı

---

⁷⁴ Öyleyse ne güzel Rab ve dost.

144. Çekerseñ bu tılısmı açmağa renc
Tılısm altında bulasın besî genc
145. Tabāyi‘ den kesil kim kırtılasın
İrübēn nūra hem sen nūr olasın
146. Güneş gibi görünür ‘akla rüşen
Ki degül serseri bu sebz-i gül-şen
147. Dürüst ol kim bu gerdişde bir iş var
Anuñ için döner durmaz bu nā-çār
148. Bilür bunu ne kim dānende vardur
Ki her gerdāne bir gerdende vardur
149. Döner dülāb çarhına nazar kıl
Bu çarhuñ hāli andan ne durur bil

Ḳıṭ‘ atü’l-Uḫrā Mine’t-Tevḫīd

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

150. Ey ki senden feyz idüp deryā-yı cūd
Buldı ol feyz ile bu ‘ālem vücūd
151. Yir ü gökden çün itā‘ at istedüñ
Ol rükū‘ a vardı bu itdi sücūd
152. Zātıñuñ kühında ‘akl-ı tiz per
Oda yaqdı bāl ü per şöyle ki ‘ūd
153. Niḳmetüñle yaqılur nār-ı caḫīm
Raḫmetüñle bizenür dārü’l-ḫulūd

154. Emirüñle seyr iderler nücüm
Bu felekde ger nüḥūs u ger sü' üd
155. Zerre zerre yirde gökde ne ki var
Varlığıña birligüñedür şühüd
156. Raḥmetüñle eyle bu kulları yād
Yā kerīm ü yā raḥīm ü yā vedūd

Fî-Na' tı Seyyide'l-Mürselîn ve Ḥâteme'n-Nebîyyîn 'Aleyhi's-Selâm

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

157. *Selâmu'llâh mâ ṭala'ü's-sureyâ*
'Alâ kuṭbi'l-'alâ ḥayrû'l-bereyâ
158. Şefi' ü'l-ḥalk Ebu'l-Ḳâsım Muḥammed
K'aña virild'ezelden mülk-i sermed
159. Başına ḥaḳ urupdur tâc-ı levlâk
Anuñ cevläñgehi meydân-ı eflâk
160. Anı çün kim getürdi Ḥaḳ vücûda
Ser-â-ser bütler indiler sücûda
161. Yıkıldı ṭâḳ-ı Kısra maḳdeminden
Cihân raḥmet ḳoḥus'aldı deminden
162. Ol oldı pişvâ-yı ehl-i biniş
Anuñla buldı revnaḳ âferiniş
163. Serir-ârâ vü mülk-i evliyâdur
Ser-i ser dâr u ḥayl-i enbiyâdur

164. Ayađı tozı hūruñ tūtiyāsı
Sipihir ü mihr ü māhuñ kimiyāsı
165. Anuñ na^ʿ leyni farq-ı fevqde tāc
Selāṭin cümle kulluğına muḥtāc
166. Anuñ şer^ʿ i buluban ḥađdan izḥār
Ḳamu edyān-ı nesh eyledi nā-çār
167. Eger cinn ü eger ins ü melekdür
Bu söz ile cihānı kıldılar pür
168. Muḥammed ^ʿālim-i *ʿilme*’l-*yaḳīndür*
Muḥammed *rahmeten li*’l-*ʿālemīndür*
169. Nebīyyü’s-seyf çün kim çaldı şemşir
Öñinde rübeh oldı bebr ile şir
170. Ḳarīndür feth aña vü zafer yār
Yüzi durur ziyā vü meh ^ʿalem-dār
171. Gözi uyquda göñlind’istiḳāmet
Dilinde ümmeti rüz-ı kıyāmet
172. İ niçe mu^ʿcize kim itdi tavzih
Elinde seng-i rize kıldı tesbih [78a]
173. Dem-i ^ʿİsī ile ölü dirildi
Ki dilind’Aḥmed’üñ adı añıldı
174. Ger ölüyi diri itdiyse ^ʿİsā
Demind’anuñ dağı bulındı iḫyā

175. *Kelīmu 'llāh* çü mu^c ciz zāhir itdi
On iki çeşme bir taşdan ağıtdı
176. Resülün̄ barmağı olup menābi^c
Zülāl-i şāfi idüp oldı nābi^c
177. Şikāyet görüp anı nāka⁷⁵
Ki anuñ şāhibiydi ehl-i fāka
178. Çoğ işledürdi iderdi ^calef kem
Resül'e hālını ^carz itdi ol dem
179. Resül evvel Hāq anı virdi el-hāq
Ay'itdi bir işāretle iki şaq
180. Elinde seng-i rīz'itdügi tehlīl
Anuñ i^c cāzına yitmez mi tefzil
181. Anı baqup görimeci Ebū Cehl
K'anı görmege degüldi gözi ehl
182. Nazar itdükde gördi anı Şiddik
Bilā-i^c cāz itdi anı taşdik
183. Basiret gördügi olur beşāret
Beşāret aña k'añlaya işāret
184. Niçe Tevrīt'den ol itdi aḥbār
Ki ḥayrān kaldılar sözine āḥyār
185. Ne mu^c cizler kim itmişdür ^cayān ol

⁷⁵ Bu mısra da hece sayısı eksik olduğu için vezin çıkmamaktadır.

- Ne işler ğaybdan kıldı beyān ol
186. Ki oldı amu eyle kim didi rāst
Ne bulındı sozind'efzn ne kāst
187. Aa nāzil olup durur bu Furān
Ki rahmetdr Hudā v Nr u Tıbyān
188. Kitāb u hem Őifā v hem mbārek
K'āa indrdi anı Ha tebārek
189. İindedr 'ulm-ı evvel āır
amu esrār-ı vahdet anda zāır
190. Kime virildi ol resm ile mu'ciz
Ki bākdr olımaz mav hergiz
191. Kime inp durur ol resme tenzl
Ki amu mŐkile var anda tafzl
192. Ne mŐkil kim var andan itdiler al
amu rahmet anula oldı mnzal
193. Becid itdiler anula belāgat
K'olıdı ol zemān alka Őanā' at
194. Belāgat işler'oldı cmle 'āciz
Bir aŐar srece eydilmedi hergiz
195. amu 'āciz alup ehl-i feŐāat
Aa yknene irdi fezāat

196. Nazar it ol şeh-i kişver-sitānı
Melāyik çetr-i bulıt sāye-bānı
197. Şafā buldı anuñla Ka‘ be Merve
Anuñ fitrākidür vüškā vü ‘ urve
198. Fütüvvet anda vü dağı mürüvvet
Vilāyet anda vü dağı nübüvvet
199. Büküldi lāsıyile kāmet-i Lāt
Şefā‘ at itse olur maḥv Zellāt
200. Sa‘ ādet anuñ ile buldı meş‘ ar
Şi‘ ār-ı şerr andan buldı zīver
201. Nite kim ğamz’ oķı bir *ṭarfetü’l-‘ayn*⁷⁶
İrişdi tā be-evc-i *kābe kavseyn*⁷⁷
202. Anuñ çün didi sulṭān-ı ‘ aṭā dih
Ki *sübḥāne’llezī esrā bi-‘abdih*⁷⁸
203. Virild’ aña kuşūr u ḥūr u cennet
Ol itdi қamusını vaқf-ı ümmet
204. N’iderdi cennet ü ḥūr u kuşūrı
Çü ‘ aқlında yoğid’ anuñ kuşūrı
205. Nedür cennet meger hāk-i ser-i rāh
Delīl aña durur *naşrun min Allāh*⁷⁹

⁷⁶ Göz kapağının açılıp kapanışı kadar geçen kısa zaman.

⁷⁷ Kur’ān-ı Kerīm’de geçen Mirac’da Hz. Muhammed’in Allah’a olan yakınlık mesafesini ifade eden söz.

⁷⁸ Noksan sıfatlardan münezzeḥ olan o ki gece kulunu yürüttü (İsra 1).

206. Ne nesnedür bilürsin adı lâhūr
Gerek kim ola andan er olan dūr

207. Egerçi Cebri ’il idi delili
Giderken yolda kōdı Cebri ’il’i

Fî-Medhî Resūlu’llāh ‘Aleyhi’s-Selām
Fā’ ilātün / Fā’ ilātün / Fā’ ilātün / Fā’ ilün

208. Ey ki cevlangāh oldı saña hadd-i lâ-mekān
Çün ‘ināyet eyledi ol pādīshāh-ı *kün fekān*⁸⁰

209. Çün süvār itdi Burāk’uñ cezbesine sîn-i Hāk
Rāhber oldı saña Tāvūs-ı sidre āşiyān

210. Muntehā-yı kurbā irişmeklik içün oldı rāst
On havās-ı zāhir ü bāṭın önünde nerdübān

211. Tā kim ol yayayı başup geçiçek göresin
Oraya kim anda yokdur hiç kevn ile mekān

212. Kurb-ı *ev ednā*⁸¹ vü *sübḥānellezī esrā*⁸², yı sen
Bulup anda rüşen itdün her ne var rāz-ı nihān

213. Oradan kim *lev-denevtür*⁸³ diyü kaldı Cebri ’il
İlerü geçdüñ oldı *sırrı mā evḥā ‘ayān*⁸⁴

214. *Hāk te ‘ālā*⁸⁵ dan *te ‘āl* işidüben bulduñ vuşul

⁷⁹ Allah ’tan bir yardım (Saff 13).

⁸⁰ Ol, hemen oldu.

⁸¹ Hatta daha yakın (Necm 9).

⁸² O götüren ki bütün noksanlıklardan münezzehtir (İsra 1).

⁸³ Yaklaşmış olsaydım.

⁸⁴ İşte böylece sırrı, aşikar etti.

Oraya kim anda yokdur ğayrdan hergiz nişān

215. Evliyāya sen çerāĝ u enbiyāya şem^ç -i cem^ç
Kim dilüñdür mazhar-ı āyāt u hem Nūr u Duhān
216. Saña menzilgāh durur evc-i ^ç arş-ı ferş-i hāk
Şöyle kim bu iş yakīndür hīç aña yokdur gümān
217. Ne ^ç aceb itse nişār ayaĝuña encüm güher
İftihār için bu gerdān-āsiyāb-ı āsumān
218. Tāze rüy u hoş nefes oldum anuñçün gül gibi
Kim senüñ medhüñde ğonca bigiyem *raṭbü'l-İisān*⁸⁶
219. İlderem senden şefā^ç at yā *şefi^ç ü'l-müznibīn*⁸⁷
Nice maḥrüm ola senden bu ğarīb ü nā-tevān

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

220. ^ç Arab burcında oldur tā ebed māh
^ç Acem mülkinde budur cāvidān şāh
221. Hemīşe hāk-i pāy-ı Muştafā'dur
Ki derdine dimāĝuñ ol şifādur
222. Şeri^ç at ḥil^ç at-i *levlāk*⁸⁸ anuñdur
Raḥīķ-i cām-ı a^ç ṭaynāk anuñdur

⁸⁵ Yüce Allah.

⁸⁶ Yumuşak söz.

⁸⁷ Günahkarların şefaathçisi.

⁸⁸ Hz. Muhammed'e hitaptır.

223. Anuñla oldı dīnūñ yolu rūşen
Anuñla oldı şer‘ işi mübeyyen
224. ‘Ale’l-*hakik*⁸⁹ imām-ı enbiyādur
Melāyik hayline hem muqtedādur

Fī-Medḥi Resūli’līlāh ‘Aleyhi’s-Selām

Mef‘ ulü / Fā‘ ilātü / Mefā‘ ilü / Fā‘ ilün

225. Ol kişi buldı dergehine hakkım ihtidā
Kim oldı rāst pey-rev-i āşār-ı Muştafā
226. Hem enbiyā imāmetine oldı muqtedā
Hem evliyā şerī‘ atine itdi iktidā
227. Lāyile yıkdı ‘izzet ile Lāt u ‘Uzziyā
İllāyı çün kim itd’aña teslīm kibriyā
228. Rūşen göre Muḥammed’i şöyle ki āfitāb
Ol kişi kim gözinde anuñ olmaya a‘ mā
229. İfrāṭ-ı nürdan göremez şüretin anuñ
Ol kişi kim gözi ṭolidur perde-i ğışā
230. Gördi anı ‘Alī vü göremedi Bū-leheb
Ol söze kim bu ikisi bes durur güvā
231. Qarardı ḥarf-i ‘illet ile nāmumuz velī
Şīn-i şefā‘ at oldı anuñ ‘illet-i şifā [78b]
232. Olsun selām aña vü aşḥābına anuñ

⁸⁹ Hak sahibi olduğu üzere.

233. Çün ehl-i beyti yād ide Aḥmedī aña
Ger müşk hem-dem olmaya itmiş ola ḥaṭā

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

234. Ḥaḳ itsün şer' -i bünyādını ḳāyim
Şehinşāh-ı cihān 'adl ile dāyim
235. Sikender-rāyet ü Cemşid-şevket
Ferīdün-devlet ü Ḥurşid-ṭal' at
236. Sipih-r-i memleket Sulṭān Meḥemmed
Hizebr-i ma' dilet Sulṭān Meḥemmed
237. Zāmīr-i mahbaṭ-ı nūr-ı İlāhī
Vücūdı mazhar-ı āyāt-ı şāhī
238. Ḳapusıdur penāh-ı ehl-i imān
Ayağı tozı kuḥl-i dīde-i cān
239. Ḳamu başdan ayağa hūş u ferheng
Ḥacil rāyından Efrīdün u Hūşeng
240. Anuñ sevgüsü çün kim ola pīçān
İder ḥavf ile ejderhāyı bī-cān
241. Anuñ oḳı ḳaçan kim çıḳa yā'dan
İdilmez farḳ ol tīr-i ḳazādan

⁹⁰ Ne yıldızlara ne de gökyüzünün evine dedi.

242. Kılıcına anuñ arslan zebündür
E' ādī heybetinden ser-nigündür
243. Anuñla baht u devlet hem-nişindür
Sa' ādet yāver ü nuşret qarindür
244. Çü in' ām-ı sa' ādet ' ām oldu
İki kişi Muḥammed nām oldu
245. Birisind'itdi Ḥaḫ ḫatm-i risālet
Birisinde daḫı ḫatm-i iyālet
246. Biris'oldı ' Arab'dan tā ebed māh
Biris'oldı ' Acem'den cāvidān şāh
247. Birisi küfrden dīn'itdi āzād
Birisi ' adl ile mülk'itdi ābād
248. Anuñ reşkiyle ' ālem oldu dü nīm
Ki anda mīm birdür bund'iki mīm
249. Cihān-baḫş āfitāb-ı heft kişver
K'aña durur musaḫḫar çarḫ ü aḫter
250. Nigīninden eger bir naḫş ala mūm
Ḥitā'ya ire fermānı nedür Rūm
251. Seḫerde dün kim açılmış idi gül
Bu şi'r'okırdı şeh medḫinde bülbül
252. Var idi anda bir tūḫ-i pür-huş

Benefşe gibi olmuş bu söze güş

Fî-Medhi Sultân Mehemmed

Müfte' ilün / Fâ' ilün / Müfte' ilün / Fâ' ilün

253. Ey şeh-i hürşid-dil ey Melik-i kām-yāb
K'itdi felek aduñı husrev-i 'ālî-cenāb
254. Gāh elüñ feyzile Hāḫ muraşsa' bisāt
Gāh yoluñ toz ile çarḫ mu' anber niḫāb
255. 'Arşda ḫadrüñ senüñ baḫladı bir bārgāh
Ḫuṭbdan old'aña miḫ şubḫdan oldı tınāb
256. Ödini düşmenlerüñ yardı oḫuñ demreni
İtdi ḫılıcuñ odı ḫaşm yüregın kebāb
257. 'Adlüni görür iken yaḫmur u yil ey 'aceb
Maḫzenini gül-şenüñ nicesi itdi ḫarāb
258. Teşne-cigerdür 'aduñ deşneñ anı ḫan durur
Şöyle k'ider çok oduñ def' ini bir ḫatre āb
259. Atuña berk-üstüvān olmaḫa Cevzā yarar
Aña mecerre 'inān daḫı meh-i nev-rikāb
260. İdeli bīdār Hāḫ ma' diletüñi senüñ
Fitne vü zulumñ gözi ṭoldı 'amā ile ḫ'āb

Münāzara-i Tūṭı

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

261. Çün itdi Tūti işbu kıt' a-i gūş
Şeker-ħande idüben eyledi cūş

262. Diledi ol daħı bir kıt' a ide
Anı şeh medħine mensüb ide

Fī-Medħi Sultān Meħemmed

Mef' ülü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

263. Ey hüsrev-i memālik ü ey şāh-ı kām-yāb
Kim sini itdi Ĥaķ Melik-i māliki'r-rikāb

264. Lütüñ nesimi bitürür oddan nilüferi
Ķahruñ semümü lücce-i deryāy'ider serāb

265. Ĥulķuñ şemāmesin görüben gül ĥayā ile
Fil-ħāl ĥall olubanuñ ol olur gül-āb

266. 'Adlüñ қоһusını işidüben Ĥıta'da müşk
Nāfeyle şāfeşin yile virdi zehī şavāb

267. 'Adlüñle şöyle rāħat u ārām buldı mülk
Kim zülfdür hemīn ki ider yüzde ıztırāb

268. Mihrüñden itdi mihr-i felek iķtibās-ı zāv
Şöyle ki ay günden ider nūr iķtisāb

269. Düşe lerāze māha ire āfitāba sūz
Bir kez eger ol ikiye Ķahruñ ide ĥıķāb

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

270. Sözüñ tūtiyle bülbülden işitdüm
Girü şāhuñ şenāsını iş itdüm
271. Serir-ārā-yı mülk-i pādişāhī
Havāletgāh-ı elṭāf-ı İlāhī
272. Aña lāyık ki virildi hilāfet
Ki inşāf ehlidür ü ‘ aql u rāfet
273. Feridün disem Daḥḥāk-ı şānī
Dürüst ü rāst gelmez bir ma‘ ānī
274. Zebün idi yılan altında Daḥḥāk
Zebündür buña ejderhā-yı eflāk
275. Baḫuban ‘ aql çün gördi hilāli
Ki çetriden yücerekdür bu ḫāli
276. ‘ Aceb dutup didi kim ey kemān-ḫad
Gerek ebr ü şıfat pīşāniye ḫad
277. Tenezzül eylegil kim çetr-i sulṭān
Gerek gün gibi bunda ola tābān
278. Hilāl işidüp andan bu ḫiṭābı
İşid kim nice vird’aña cevābı
279. Yücerem⁹¹ didi andan be-her-rū
Ki ol çeşm-i cihāndur u ben ebrū
280. Felekde söylenürken bu ḫikāyet

⁹¹ Yazma metinde bu kısım *Bu cārī kim* şeklinde okunmuştur. Fakat anlamsal açıdan bu ifade uygun değildir.

Melek bu kıt'ı ayı itdi rivāyet

Ƙıı' atü'l-Uĥrā Min-Zālike

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

281. İki dillü ser-keş olmamağ gerek
Şāh ile kim bu durur ikbāle rāh
282. Baş çeküp od iki dillü oldı qalem
Anuñ eyyāmında k'oldur dīn-penāh
283. Lā-cerem kim ĥākisār u ser-nigün
Nūn bunuñ yir'oldı anuñ āb-ı siyāh

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

284. Dağı hergiz bulunmadı aña ' ayb
Meger ol kim degüldür ' ālim-i ğayb
285. Olur rāyīne her mücmel mufaşşal
Anuñ çün oldı ol ĥalka mufažžal
286. Cemāli āfitāb-ı ' ālem-efrüz
Gicesi Ƙadr durur günü nevrüz [79a]
287. Şehüñ qadri ki ' ālī āsumāndur
Nice kim āsumāndur cāvidāndur
288. Güneş gib'oldı ol cūd ile ma' ruf
Kamer gib'oldı evsāf ile mevşuf
289. Anuñ Behrām oldı ĥükmüne rām

Dutar mihri ile Nāhīd ārām

290. ‘Uṭārid şıdqla aña medḥ-hāndur
Hem eyvānına Keyvān pāsubāndur
291. Hem ol k’altuncı gök anuñ yiridür
Şeh ayağı tozına Müşterī’dür
292. Bu gice gökden işitdüm bir āvāz
Ki şeh medḥinde itmişdi bunı sāz

Fī-Medḥi Sultān Meḥemmed

Mef’ ulü / Fā’ ilātü / Mefā’ ilü / Fā’ ilün

293. Ey şeh ki ḥidmetüñde felek ḳad-ḥamīdedür
Ayağūñ tozı Melike nūr-ı dīdedür
294. Sinüñ saçuñ hevāsını görelı şīr-i çarḥ
Dimne-mişāl korkı ile dil-remīdedür
295. Bir ṭon durur muḥālifüñüñ boyna kim dürüst
K’ol ḳılıcuñ boyına berāber bürīdedür
296. Şāh-ı hümāy sāyesin ü cümle vaḥş u ṭayr
Saña penāh idübenüñ āremīdedür
297. Ne nesnedür şafaḳ cigeri ḳanı ḥaşmıñuñ
Kim ḳayğudan felek ufūḳında çekīdedür
298. Bā-ḥırş ṭoydı her ne ki var bu cihānda kim
Her yirde ḥün-ı ni’ metüñüñ gūsterīdedür
299. Her āferīde ṭprağ u şudandur u velī

Sinüñ vücūduñ āb-ı Hızr-āferīdedür

300. Gün şu' lesi şabāh u şafādur saña velī
Haşmuña tīg-i hādise kim ber-keşīdedür
301. Her nesne bir iş için olurdu güzīde līk
Zātüñ senüñ sa' ādet için āferīdedür

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

302. Ser-efrāz-ı memālik dāver-i devr
Kesildi 'adl ile āvāze-i cevır
303. E' ādī bende hem kişver-güşādur
Ümīd-i 'ālem ü zıll-i Hudā'dur
304. Şehinşāh-ı velī sāz u 'adū-sūz
Cihānda āfitāb-ı 'ālem-efrūz
305. Virür rāyı anuñ mihr ü mehe nūr
Olur hem mülk anuñ 'adliyle ma' mūr
306. Çün irdi aña te'yīd āsumānī
Dutar u dutısar mülki cihānī
307. İki mīmi adı nūñdur iki 'ayn
Ki 'ayn-ı Hızr olardur *ķurretü'l-'ayn*⁹²
308. Anuñ cūd u hayāsıyl' ebr her dem
Eriyüben ider yir yüzini nem

⁹² Göz nuru.

309. Ne devletdür k'aña olmadı vāşıl
Ne dānişdür kim ol itmedi hāşıl
310. Te' addī nüşhasını nesh kıldı
Temerrüd şüretini mesh kıldı
311. Şavāb ol kim koyuban başına tāc
Hıfā'dan bī-hatā isdeye ol bāc
312. İlāhī bu şehi kişver-sitān it
Niçe kim var cihān şāh-ı cihān it
313. Anuñ rāyātın it 'ālemde manşūr
Sipāhın kāhir u a' dāyı maḫhūr
314. Nireye yüz dutar ise be-taḫdīr
Anı eyle cihān-baḫş u cihān-gīr
315. Selāmet dut hemīşe cism ü cānın
Selāṭine penāh it āsitānın
316. Seherden çün bize irdi beşāret
Felekden taḫtına oldu işāret

Fī-Medḫi Sulṭān Meḫemmed

Mef' ūlū / Fā' ilātū / Mefā' ilū / Fā' ilün

317. Allāh baḫt u devletiñi pāyidār ide
Mecmū' -ı şehir ü mülke seni şehir-yār ide
318. Tāvūs-ı rüz niçe ki ura cilve şarḫdan
Haḫ çetruñuñ hümāsını düşmen-şikār ide

319. Hem memleket kılıcuñ ile bula i' tizād
Hem şer' -i i' tikāduñ ile iftiḥār ide
320. Her nirede ki saña serā-perde dutalar
Perde-serā Zühüre'yi hoş perde-dār ide
321. Rūzī anuñ çün itdi saña tāc u mülki ḥaḳ
Kim rūzigāruñı şeref-i rūzigār ide
322. Ḥaḳ baḥtuñ āyetini şehā rūşen eylesün
Niçe ki ḳuṭb dura vü gerdün medār ide
323. Sen baḥtiyār rāyına hiç irmesün ḥaṭā
Niçe ki 'aḳl rāyı şavāb iḥtiyār ide
324. Bāğını 'ıyşıñuñ ter ü ser-sebz eylesün
Ḥaḳ nice kim ḳışı giderüp nev-bahār ide

Ebyāt-1 Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

325. Cihāna 'ışḳ ile urıldı bünyād
Göñül oldur ki 'ışḳ ile ola şād
326. Göñüldür cānlaruñ şem' ü çerāğı
Yaḳar 'ışḳ odı anda mūm u yağı
327. Çerāğ u şem' e ger irmez ise nār
Ḳalur zulmet bulunmaz anda envār
328. Yanıcak şem' nūr olur ser-ā-ser
Nireye kim ire ḳılır münevver

329. Bu oduñ sūzı cāna kīmyādur
Göñül anuñla pür-nūr u şafādur
330. Giderme ʿışkı cānuñdan ey ʿāqıl
Ki ʿakl ehli olur ʿışk ile kāmīl
331. Bu ʿışk ile uruldı içde bünyād
Yir ü gök ʿışkladur ki oldı ābād
332. Ezelde ʿışkdur ol ki oldı peydā
Pes andan ʿaql u nefis oldı hüveydā
333. Ne ʿışk oldı aralarında zāhir
Olardan toğdı eflāk u ʿanāşır
334. Bu encümle bu gerdünde devāyir
Çamusu ʿışkladur ki oldı dāyir
335. Dilekleri nedür maʿşūk-ı kıyım
Anuñ için döner böyle [bu] dāyım
336. Feleklerüñ kamu mihrābıdur ʿışk
Saʿādet şuyınuñ dūlābıdur ʿışk
337. Seni ʿışk odıdur kim nūr eyler
Dil ü hem cānuñı maʿmūr eyler
338. Kul olgıl ʿışka kim endişe budur
Şafā ehline kamu pişe budur
339. ʿİbādet ʿışk u bākī zerķ-sāzī
Her iş bāzīdür illā ʿışk-bāzī

340. Olur bî-‘ ışk olan gönül-füsürde
Olur biñ cānı varsa daḡı mürde
341. Seni çün ‘ ışk senden ider āzād
Ne kim var ‘ ışkdan artuḡı olur bād
342. Saña senlik belā durur mu‘ ayyen
Ḥalāş ider seni ol bu belādan
343. Men ü mālîk olupdur saña perde
Daḡı yok hîç nesne ara yirde
344. Götürür aradan bu perdeyi ‘ ışk
Seni ma‘ şūqa der-ḡāl irürür ‘ ışk [79b]
345. Ne oldun h‘āb u ḡurd’it gibi ḡursend
Çetük daḡ’olsa ‘ ışkın eyle dil-bend
346. Ki gurbe ‘ ışkla olmaḡ kendüden sîr
Yig andan kim ola kendü ile şîr
347. Egerçi kim gönül sultān-ı cāndur
Fedā it ‘ aşḡ’anı kim cān-ı cāndur
348. Te’eşşür ‘ ışkdan bulsa dil-i seng
Urur ma‘ şūqa’idüp bir cevhere çeng
349. Anuñ ile olur artuḡ behāsı
Ve ger az daḡ’ola ḡüsn ü behāsı
350. Ger olmasaydı mıḡnaḡıs-ı ‘ āşık
Ola mıyd’āhenüñ cezbine vāşık

351. Eger ‘ışk olmasaydı kehrübāda
Heves ide midi kāha ziyāde
352. Țabāyi‘ de keşiş kim var kūşiş
Nedendür ‘ışkdandır k’itdi kūşiş
353. Aralarında ger ‘ışk olmayaydı
İki taş bir araya gelmeyeydi
354. Velī bir yire gelürler be-tertīb
Olur anlardan üç mevlūd terkīb
355. Heyülā birdi anlarda vü şüret
Oları dörd idüp gösterdi keşret
356. Girü bir birine olmuşdı ‘āşık
Heyülā olduğı için muvāfık
357. Bulardan çün kim oldu terk-i şüret
Girü keşret gidüben Țaldı vaȚdet
358. Bulardan gör nuķūşı k’oldı peydā
ȚaȚ emriyle *te‘āla’llāh te‘āla*⁹³
359. Bular birbirin’olduğ’iħtimālet
Heyülā birliğin’ider delālet
360. Şu yil olur eşer itse añna nār
Od olur yil eşer itse añna ĥār
361. Olur od yil çü merkezden ola dūr

---

⁹³ *Yüce Allah yükseltsin.*

- Olur Şu hāk hāk arır Şu olur
362. Hevā Şu olur iricek aña berd
Bu esrārı kim añlarsa ola ferd
363. Bilesin varsa sende çeşm ü biniş
Ki k̄āyim ‘ ışk iledür āferiniŐ
364. Cihānda olmadum bī-‘ ışk bir dem
Anuñ çün olmuşam ‘ ĩsī’ye hem-dem
365. Odından çünki ‘ ıŐkuñ sūz buldum
Nite kim Őem‘ -i cem‘ -efrūz oldum
366. Felek āhum ile pür-dūd oldı
Demümden hāk müŐk-endūd oldı
367. Cihānda kodum işbu yādgārı
Ma‘ ānisi hoş u elfāzı ārī
368. Düzetdüm ‘ ışk ile bu dāsitānı
K’ider ğarķ-ı hayā biñ gül-sitānı

Münāzara-i Şem‘

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

369. ‘ ışk durur varlığı itmek fenā
Kim anuñla bulunur ‘ izz ü beķā
370. Ger beķā olmaķ beķāda isteseñ
‘ ışkda olğıl fenā-ender-fenā
371. ‘ ışk odında yanar isen Şem‘ -vār

- Uçdan uca olasin nūr u ziyā
372. ʿIşık ile kıyım durur rüh u cesed
ʿIşık ile dāyım durur arz u semā
373. ʿIşık ider bülbülü nağme-i nevāz
ʿIşık virür güllere berg ü nevā
374. ʿIşık tolu olmasaydı yiryüzi
Hākde ne neşv olaydı ne nümā
375. Zerre zerre ʿIşıkdur tolu vücūd
Gör ʿayān gözüñde yoğ ise ʿamā
376. ʿĀlem-i kıuds olmasaydı tolu ʿIşık
Ne olaydı vahy ne hūd enbiyā
377. ʿIşık durur ʿIşık varsa rüh-i rüh
ʿIşıkdan ayru ne var ise hebā

Der-Sebeb-i Teʿlif ve Nazm-ı Kitāb-ı Cemşid ü Hurşid

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

378. Baña bir gün şehinşāh-ı memālik
Kim ol durur yidi iklīme mālīk
379. Feridün-āyet ü Hurşid-rāyet
Sipihri-i salţanat Cemşid-devlet
380. Hümā-sāye hümāyün baht-ı pīrüz
Sipihri-i mülk ü mihr-i ʿālem-efrüz
381. Serir-ārā-yı mülk-i cāvidānī

- Çerāg-ı şem‘ ü baht-ı Orhānī
382. Cihān-gīr ü cihāndār u cihān-baḥş
K’ezelden tā ebeddūr taht aña baḥş
383. Didi kim ‘ ışk sözinden suḥan-ver
İdüben nazm düzdi dürr ü gevher
384. Қаşı тұтағı resm idüp be-āyīn
Getürdi ma‘ niyi bārīk ü şīrīn
385. Añuban zülf ü ḥālī müşk ü ‘ anber
Şaçup itdi cihān mağzin mu‘ atḥar
386. Yüzüñ vaşfin ile itdi rüşen
Ki odından kızardı rüy-ı gül-şen
387. Қадüñ vaşfinda eyle urdı bünyād
Ki aña bende oldı serv-i āzād
388. Gözi vaşf itdi sūsen uzadup dil
Kim oldı maḥv odından sihr-i Bābil
389. N’ola ger sen daḥı hem ey güher-senc
Ki künc-i ḥāṭıruñda var besī genc
390. Bizüm çün düzesin bir ḥüb defter
K’ola ma‘ nī vü lafzı şīr ü şekker
391. Kitābı k’adıdur Cemşīd ü Ḥurşīd
Bu dilce eyidesin i Cemşīd
392. İdesin ‘ ışk ḥālīn eyle rüşen

- Kim ola cān u dil anuñla gül-şen
393. Düzesin şöyle bir ‘ Azrā vü Vāmık
Ki ide āb-ı ruḥ ‘ Azrā vü Vāmık
394. Sözi and’eyle Şirīn idesin yād
Ki Ḥüsrev an’işitse ola Ferhād
395. Düzesin anı eyle ḥüb u mevzūn
K’ola Leylī anuñ ‘ ışığında Mecnūn
396. Kühen efsānedür Destān-ı Ḥüsrev
Aduma tāze itgil sikke-i nev
397. K’ola şi‘ri anuñ zeyninde şi‘rī
Kim andan nūr ala necm-i Şi‘rī
398. Muraşşa‘ ol’anuñla cām-ı Cemşid
Münevver ol’anuñla şem‘ -i Ḥurşid
399. Ma‘ ānī eyle idesin bedāyi‘
Ki işiden diye kim zī-şanāyi‘
400. Getürgil anda çok elfāz-ı rengīn
Ma‘ ānī ile ola cümle şirīn
401. Gazellerle müretteb eyle anı
K’işidenüñ sevine cism ü cānı
402. Hediye Rūm’dan Mısr’a şeker it
Buradan Hürmüz’e tuḥfe güher it
403. Hıṭā’ya müşk virbi armağanı

‘Irāk’a virbi elfāz u ma‘ānī

404. Söz eyle tuhfe it mülk-i Hucend’e
K’ola ehl-i kemāl ol söze bende [80a]
405. İt anda ‘ışğdan nāzük işāret
K’ire ‘āşıklara andan beşāret
406. Kālem big’ol zemān *meşyen ‘ale’r-rās*⁹⁴
Ele aldum sözüñ dürri çün elmās
407. Ne gevher kim gönül küncinde buldum
Delüp anı bu silke nazm kıldum
408. Bezā‘at gerçi kim degüldi mevfūr
Velī ne çāre *el-me’mūr u ma‘zūr*
409. Nizāmī birle Selmān tarzına uş
Bu defter nazm oldı dürr ile hoş
410. Olupdur bu tolu pīrūze micmer
Benüm enfāsum ile ‘ūd şekker
411. Niçe kim çarh döne şöyle kim gūy
Oliser cān meşām’anuñla hoş būy
412. Ümīdüm ol ki luţf eyleye Allāh
Ki bulmaya haţā bu deftere rāh
413. Eger bunda haţā bulunsa yā sehv
Şavāb oldur kim ideler anı ‘afv

⁹⁴ Sırat üzerinde yürüyerek.

414. Eger micmerden ire bŷy-ı lādan
Koya luřf ehli anuñ ŷstine dāmen

415. Hařāya ‘afv lāzımdur hařāsuz
Ne iş vardur cihānda vŷ ne ħod sŷz

Āgāz-ı Dāsitān-ı Cemşid ŷ Ĥurřid

Mefā‘ ilŷn / Mefā‘ ilŷn / Fe‘ ŷlŷn

416. Cenāb-ı ħudsdan ħŷn irdi tevfiķ
İdelŷm ‘iřķ işlerini taķķiķ

417. Ĥaķuñ adıyla dāyim sŷze bŷnyād
Ki sŷzŷm işiden kişi ola řād

418. Bugŷn ben naġmey’ol resme idem sāz
Ki bŷlbŷl daķ’olamay’aña dem-sāz

419. Muĥayyerdŷr sŷzŷmden cŷmle ‘uřřaķ
‘Irāk ile řıfāhān aña mŷřtāķ

420. Sŷzi bir perdede eyleyeyim sāz
Ki ide Zŷhre-i vālih ol āvāz

421. Sŷzŷñ genci kapusını aĥayım
Cihāna dŷrr ŷ gevherler saĥayım

422. Sŷzin Selmān’uñ iřitdŷñ temāmı
Anı daķı ki nazm itdi Nizāmı

423. Buña daķı nazār it gŷr bu gŷl-şen
řŷkŷfe şem‘le nice oldu rŷřen

424. Toludur lāle vü reyḥān ile gül
Gelür her kûşesinde sâz-ı bülbül

Maṭla‘ -1 Dāsītān

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

425. Haber virdi saḥun-dān u kühen-zād
K’öñinde var durur çok dāsītān yād
426. Var idi Çin’de bir sultān-ı dānā
Kim ol idi ḳamu işde tevānā
427. Ḥaḳuñ ḥalkına dāyım dād iderdi
Cihānı ‘adl ile ābād iderdi
428. Melik kim ola⁹⁵ anda ‘adl ile dād
Az ola mülkden olur ise şād
429. Alamaz mülki zūlm ile velīkin
Olur ol küfr ile bir yirde sākīn
430. Sitem şarşar yilidür memleket şem‘
Bu iki nic’ola bir yirde cem‘
431. Sitemdür beglerüñ mülkini yıḳan
Virüp tācın yile taḥtını yaḳan
432. Düriş kim olmaya saña sitem-kār
Ki ‘ömr ü baḥtı kem bulur sitem-kār

⁹⁵ Yazma nüshada *olmaya* şeklinde verilen sözcük vezin ve anlam gereği *ola* şeklinde okundu.

433. Cihānd'ol resm ile itmiş idi dād
Ki olmuşdı memālik cennet-ābād
434. oyına olmuş idi gürg dem-sāz
İdemez idi dürrāce sitem-bāz
435. Olurd'arşlan ile bir yirde āhū
‘Uāb sunur ile uardı tihū
436. oğ idi lekeri vü mülk-i ma‘ mūr
Dir idi alk āna āh Fağfūr
437. Bir oğlı vardı anuñ adı Cemşid
Ki āna ‘āşık idi māh u urşid
438. Cihānuñ tāze vü nev-şehir-yarı
Feridūn u Sikender yādgāri
439. Kim id'ōñinde itdüğinde zer-baş
Kim ol zer-baş idi vü hem güher-baş
440. Kim id'ōñinde rezm itdükde Rüstem
Ki yig idi Nerimān Sām'dan hem
441. ılı sūıyla olduda itābı
‘İnānı yıl olurdı tağ rikābı
442. Eline nie kim alur idi gürz
Olurdu orkusından sürme Elbürz
443. Kemān dutduda eyle idi ādir
K'oına dikilürdü nesr-i āyir

444. Elinde ruḥı çün iderdi pīçān
Olurdu ejdehā-yı çarḫ bī-cān
445. Eline kılıç alsa olmadın đarb
Olurdu berḫ-i sūzān şarḫ ile ğarb
446. Var id'anda feşāhat hem belāğat
‘Ulūm-ı ḫikmet ü ‘ilm-i kitābet
447. Ḥarīrī çün kaleml’iderdi taḫrīr
Gönüller şekline düşerdi zencīr
448. Döker idi kalemde ol yigāne
Gümiş levḫine müşkīn dām u dāne
449. İderd’ol dāne ile cānları şayd
Ḳılurd’ol dām ile gönülleri ḳayd
450. Eli baḫr idi hem kān-ı seḫāda
Zamīri āfitāb idi ziyāda
451. Hünere olmışdı vü ‘ilm aña pīşe
Hünere ehliyle otururdu hemīşe
452. Hünere gerek kişide yār ola
‘Ale’t-taḫşīs⁹⁶ kim serdār ola
453. Hünersüz kişi ḳamudan aludur
Diri şürette ma‘nide ölüdür
454. Melik-zāde müdām iderdi mey nüş
Benefşe gibi olmuşdı neye güş

---

⁹⁶ Hususi olarak.

455. Mey ü neydür kim ider zinde cānı
Ney ü meysüz belādur zindegānı
456. Yürek an olur añılsa ser-encām
Ne gerek anı sürmege ney ü cām
457. Şerī[‘] atde arām oldu bu bāde
Velīkin varur ansuz [‘] ömr bāde
458. amu [‘] ömrüñ sen kim ola ol bād
Oturma bāde iç [‘] ömrüñi it şād
459. [‘] Amel it līk nefşüñi unıtma
Naşībinden anı maħrūm itme
460. auñ fazlıyl’ olur olursa ramet
Riyā-yı zühddür bī-hūde zamet
461. Riyā şirk-i afīdür terk it anı
Diler iseñ selāmet cism ü cānı
462. Mey iç terk eyle bu zühd ü riyāyı
arāb eyleme neft u būriyāyı

Şıfāt-ı Bezm ve [‘] Āşık Şoden-i Cemşid Şāh

Mefā[‘] ilün / Mefā[‘] ilün / Fe[‘] ülün

463. Melik-zāde görüp bir gün bahārı
Ki pür-la[‘] l itmiş idi lāle-zārı [80b]
464. Ter oluban biterdi āreden gül
Cihān olmuş idi āvāz-ı bülbül

465. Diledi kim vara bağa otura
Mey ide gūş kayguyı götüre
466. Şeh için buldılar bir tāze gül-şen
Gül ü lāle çerāğıyle rüşen
467. Orada dutdılar perde-serāyı
Ki bülbüldi anuñ perde-serāyı
468. Dil uzatmış şenā iderdi süsen
Benefşe gūş olmuşdı ser ü ten
469. Tolu muṭribler idi şāhid-i şeng
Rebāb u ‘ūd idi vü hem ney ü çeng
470. Muğannī çün düzerdi nağme-i ‘ūd
Düşerdi sūza cānlar şöyle kim ‘ūd
471. Hikāyetler dinilür idi rengin
Mezāhik söylenürdi hūb u şirīn
472. Çün itdi sāzını devr eyledi mül
İrişdi serv-қadlere temāyül
473. Qadeh altuna yāqūt oldu rīzān
Ḥabāb-ı sīm-gūn üftān u ḥīzān
474. Eşer idüp içene sāğar u mey
Nidāyī eş-şabūḥ irdi pey-ā-pey
475. Qurulmuş idi gülden taḥt-ı kāvūs
Benefşe olmuş idi perr-i tāvūs

476. Çemen ferşi toluyidi şakāyık
Nişān virürdi cennetden hādāyık
477. Aķardı her yaña bir cūy-ı Kevşer
Oluban serv tūbīyile hem-ser
478. Nevā-yı bülbül ü elhān-ı dürrāc
İderdi ‘ aşıkuñ şabrını tārāc
479. Zümürrüd üzre dökilmişdi güher
Güle la’ l üzre olmuş idi zīver
480. Arada sāgar-ı mey idüben nüş
Kamu kayguyı itdiler ferāmüş
481. Göñülden mey ider kayguyı zāyil
‘ Aceb mi olsa göñül aña māyil
482. Giderür guşşaları cām u bāde
Anı nüş eyle virme ‘ ömri bāda
483. Mey içen bir bir ol resme ki encüm
Şabāhın encümenden oldılar güm
484. Çün oldı āfitābuñ rāyeti pest
Perākend oldılar mecmū’ -ı ser-mest
485. Melik kaldı vü bir kaç kulları hem
Ki şāhuñ hālvētind’anlardı maħrem
486. Eşer itmiş idi şāha daħı cām
Diledi kim ide ol daħı ārām

487. Uyur u düşde görür bir gül-istân
Gül-i ter tolu vü ser-sebz-i büstân
488. Revâne bâğ içinde çeşme-i âb
Anuñla olmuş ol ser-sebz sîr-âb
489. atında çeşmenüñ bir serv bitmiş
Uzanup âmeti tûbîye yitmiş
490. İder her şâhda yüz murğ pervâz
Düzerler perde-i ‘ Anâ’da âvâz
491. Gülüñ tâcı nite kim tâc-ı Pervîz
Muraşsa‘ eylemiş dürr-i dil-âvîz
492. Şabâ çün kim iderdi dürr-feşânı
ılurdu râyiayla tâze cânı
493. Görür şeh bâğda bir aşr-ı ‘ âlî
Velî ol burca bir urşîd vâlî
494. Nazar eyledi aşruñ burcına şâh
Görüp bir mâh anda eyledi âh
495. Nazardur irüren ‘ ala maâfet
Nazardur cânilen başlara âfet
496. amer n’olur ki oldu râst urşîd
Nigin-i âteminde mühr-i Cemşîd
497. Güneş gibi ‘ ızârı ergüvânî
Dür-efşân u niâbı âsumânî

498. Benefşe destinũn altında ter gül
Bir arada semenle tãze sümbül
499. Dil ü cãn bağlu zũlf-i çenberine
Ciğer-hũn müşk saçı ‘anberine
500. ‘Aceb mihrãb idi alında ebrũ
K’imãm idi orada iki cãdũ
501. Lebinũn çeşmesine âb-ı hayvãn
Ciğer-teşne idi hem dürr-i ‘ummãn
502. Taber-zed dudağı rengi taber-hũn
Beñi vü zũlf-i ‘ũd u yüzi gül-gũn
503. Gözi bir âhũ ammã şir-efken
Teni nesrĩn idi yañađı gül-şen
504. Çözilicek anuñ zũlf-i kemendi
Şabãnuñ olur idi pãy-bendi
505. Kıyam idicegüz ol serv-kãmet
Kopardı ‘ışk ehline kıyãmet
506. Gözi ol cãdũ idi k’itse efsũn
İderdi cãn-ı vãlih ‘aql-ı mecnũn
507. Düşinde çünki gördi ol yüzi şãh
Be-şad dil ‘aşık olup eyledi âh
508. Figãn idüben uyğudan uyandı
Nite kim lãle kıan yaşı boyandı

509. Anuñ āhı ki olmışd'āteş ü dūd
Yüzin itmişdi gönül dūd-endūd
510. İşitmişdi ki Rūm ilinde bir kız
Var u mānendi yok 'ālemde hergiz
511. Kızıdır şāh-ı Rūm' uñ nāz-perverd
K'irişmemiş anuñ etegine gerd
512. Didi kim var ise bu ol oliser
Başuma tā hod andan ne geliser
513. Uyanup gördi anı kul kara-veş
Nigāruñ zülfi gib'olmuş müşevveş
514. Gönül kuşu belā dāmın'ulaşmış
Direm dāne diyü dāma ʔolaşmış
515. Didiler aña kim n'olduñ eyitgil
Ne derdüñ var durur taqrır itgil
516. Didi kim derdümüñ yokdur girānı
Nice taqrır ideyim ben anı
517. Didiler düşde ne gördüñ haber vir
Anı ta' bir eylesün mu' abbir
518. Didi kim düşde gördüm şūret-i cān
Gerekdür kim ola ol rāz-ı pinhān
519. Didiler kendüñi dir taht ile tāc
Saña olası durur tizde muhtāc

520. Didi bir derde irürdi beni baht
Ki gözüme görünmez t̄ac ile taht
521. Didiler ‘aqluñı bařuña dirgil
Bu işde kendözüñe pend virgil
522. Didi kim ‘ařıķuñ ‘aqlı mı olur
Kişi kim ‘aqlı yoķ ögüt mi alur
523. Didiler ne durur derdüñ bilelüm
Ṭabıbe eydüp ‘ilācın kılalum
524. Didi ayruķsı azmışdur mizācum
Ṭabıb elinde degüldür ‘ilācum
525. Didiler meyden ola bu ĥumāruñ
Bu ķamu nāle vü āh ile zāruñ [81a]
526. Didi nicesi sözdür bu ki ĥamrā
Bu resm ile getüre başa sevdā
527. Didiler nireñ ağrır neñ durur sağ
Didi iķüm şaşum şop şoludur dāđ
528. Didiler olma rüsvā şerde ilde
Didi kim iķtiyārum yoķdur elde
529. Didiler ataña nedür diyelüm
Didi görürsiz uşda neyse ĥālüm
530. Didiler ne diyelüm biz anaña
Didi nedür diyisersiz vāy aña

531. Didiler şabr ile her ğuşsa gider
Didi kim   aşık olan şabr mı ider

532. *Ma a'l-cümle*⁹⁷ söz aña irdi āhir
Ki gizlü rāzını eyledi zāhir

533. Gidüp ol bāġdan geldi sarāya
Girü āġāz kıldı āh u vāya

534. Girü ol māhı añup aġladı zār
Ki kendüden olup dururdu bī-zār

535. Besī feryād u nāle āh kıldı
Ki nāgeh bu ġazel yādına geldi

Şi r H ānden-i Cemşid Ān Zemān

Fā  ilātün / Fā  ilātün / Fā  ilātün / Fā  ilün

536. H asret nden ol kadar d kd m gözümün  an yaşın
Kim erid m varlıġumdan  omadum  uru yaşın

537. Yand ġumı görüben gözüm başuma Şu Őa ar
  Ayn-ı insāniyyetinden kim H a  itsün çok yaşın

538. Aġlaya Ya  k b ba arsa yüregüm h znine
Ra m ide Eyy b baña görse bu gözüm yaşın

539. Micmer içinden t t şup Őem  taşından yanar
Vay aña kim od duta bencileyin için taşın

---

⁹⁷ Hepsiyile birlikte.

540. Baş u cāndan ‘āşıkā guşsa görür iken ki şem‘
Nūr olur çün yan durur cānın kesī durur başın
541. Kim temā[şā] ideyim dirse Furāt u Nīl’i hem
Nice aqar görsün uş benüm gözümüñ kan yaşın
542. Āhenin gönüllüye itmez eşer āhum velī
Dūd-nāk ider felekleri bu āh-ı āteşin

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

543. Girü āh idüben didi ki derdā
Ki āşüft’eyledi bini bu sevdā
544. Bu derd ü hasreti kime diyeyüm
Bu rence çāre kimden isdeyeyüm
545. Belā getürdi başuma bu sevdā
Ḥayāl-i lāle rüy-ı serv-i bālā
546. Bir ağızdan k’anuñ yoqdur nişānı
Ne diyem k’ol durur rāz-ı nihānı
547. Ya lebden k’añadur teşn’āb-ı hayvān
Ya saçdan k’aña reyḥān oldı ḥayrān
548. Ya bir gözden kim oldur cādū-yı mest
Ki Hārūt’ı bulur mat itmege dest
549. Ya ol qaşdan ki ol mihrāb-ı cāndur
Dil ü cān isdese aña revāndur

550. Düşümde görüp olmağ ile ‘āşık
Gözüm görmedi söz olur mı şādık
551. Nired’ olur kişi maqşūdı bilse
Varuban anı cüst ü cūy kılsa
552. Ya hod adın kimesnenden işitse
Ṭaleb itmekligin anuñ iş itse
553. Benüm bahtumı gör kim bilmezem yār
Bize di adı tā k’olam taleb-kār
554. Maraž çün kim neden nedür biline
Olur mümkün k’aña dermān kılına
555. Maraž çün kim bilinmeye nedendür
Yavuzdur iş belā-yı cān u tendür
556. Yig oldur pes ki örtem ben bu rāzı
Güzāfin degül āḫir ‘ışk-bāzı
557. Aradan duydu bir kişi bu ḫālī
Miy itdi didi buña bu zevālī
558. Ḥumār idicegüz kişiyi rencūr
Mey içsün mey olur dārū-yı maḫmūr
559. Getürdiler şarāb-ı erguvānı
Ki içe Erganūsāz yine anı
560. Nevā-yı Erganūn’a dutuban gūş
Şarāb-ı erguvānī eyledi nūş

561. Lebin yāruñ añup içdi şarābı
Şarāba göz yaşından dökdi ābı

562. Ne gözyaşı ki cümle hūn idi ol
Diyeydüñ Nîl yā Ceyhūn idi ol

Āgāh Kerden-i Bād u Delālet-i Reyāhīn

Mefā^ʿ ilün / Mefā^ʿ ilün / Fe^ʿ ülün

563. Şabā yili eserken k'aña irdi
Ne müşkildür anuñ hālın gördi

564. Reyāhīn'itdi ol demde delālet
Ki şehden ideler def^ʿ -i melālet

565. Gelüben her bir'anda bir hikāyet
İde bir dürlü pend aña rivāyet

566. Diye her biri aña ser-güzeştin
Beyān ide cihānuñ hūb u zıştin

567. K'olaruñ her birinden ala bir pend
Anuñ ile gönilden açıla bend

568. Bulam dirseñ cihānda sūd-mendi
İşitgil kimden olur ise pendi

569. Naşihat kamuya olur muvāfık
Meger ol kişiye kim ola^ʿ aşık

570. Ki^ʿ aşık kendü kendözini bilmez
Melek nāşih olursa gūş kılmaz

571. Nevā vü bergle geldi evvelā Gül
Anuñla la' l u muṭrib hem zer ü mül

Ḥitāb-ı Gül

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

572. Yüzin ayağına sürüp did'ey şāh
Nedür bu guşşa yā bu nāle vü āh
573. Neçün dil-tengsin gönca gib'it nūş
Mey-i gül-gün k'ola ḳaygu-ferāmūş
574. Nedür ğam çünki mey var ney daḫı hem
Cihān nedür k'anuñ çün yiyeler ğam
575. Beni gör kim bu zārī ile kim var
Nice ḥandānem ü çevrem ḳamu ḥār
576. Ğamı terk eyle ol sen daḫı ḥandān
Bu ğamdan şādılığa var mı noḳşān
577. Bugün yārın varuram yile likin
İderem guşşayı derd ile sākın
578. Saña cāvīd olsun zindegānī
N'ola gül yile varsa nāgehānī

Cevāb Dāden-i Cemşīd Şāh Be-Gül

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

579. Melik işitdi Gül'den bu ḥiṭābı
Aña bu resm ile virdi cevābı

580. Elümde ol'idi āhuñ ' inānı
Baña cehd ile rām ideydüm anı
581. Göñül elinde durur ulu göñül
Dağı kişide durur bende degül
582. Mezākuma olur talh iççek mey
Şudā' ider başumda nağme-i ney [81b]
583. Bu iki ayruğa şādī yitürür
Ne aşşı çün beni ğamdan yitürür
584. Niçe kim mey içerem arturur ğam
Ne durur bilmezem bu derdüme em
585. Anuñ için durur çevreñ senüñ hār
Ki irişmeye saña dest-i aġyār
586. Beni gör kim yöremd'aġyārdur çok
Velikin beklemege kimsenem yoġ
587. Baña dil üşürüp durur uş aġyār
Nite kim yüreġe tolup durur hār
588. N'ola az ise ' ömrüñ çün şafāsın
*Bi-ħamdi'llāh*⁹⁸ pür-berg ü nevāsın
589. Uzun olmaġ ne hāşıl zindeġanı
Çü miħnetle geçüre kişi anı
590. Şikeste yig durur ol cām-ı gevher

---

⁹⁸ Allah'a şükürler olsun.

Ki ola ol ciğer kanı ser-ā-ser

591. Egerçi sen ölürsin evvel āhir
Yaқıluban gül-āb olursın āhir

592. İ niçe ‘ illete dārū olursın
Niçe gül-ruhlara buse қılursın

593. Beni gör kim yanuban ölemezem
Bu sūz u tābdan қurtılamazam

Hitāb-ı Bülbül

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

594. Nevā ile gül ardınc’irdi bülbül
Ki şāhā bülbülādan nūş it mül

595. Vefāsuzdur cihān hoşlıқla geçgil
‘Alā-rağmı zemāne⁹⁹ yigil içgil

596. Yi yidür var iken elde zer ü sīm
Ki ‘ālem tolidur aҳdeş ile bīm

597. Nice kim gerdiş ider çarḡ-ı gerdün
Hoş olmaz kimsene andan meger dūn

598. Kerem ehlini ider ol nigūn-ser
Le’imi ser-firāz ider ü ser-ver

599. Ne şūyı var bu dülābuñ ki aḡar
Selāḡin қanıdur bī-şek ser-ā-ser

⁹⁹ Bu devrana rağmen.

600. Anun için şafağ her gice kandur
Ki böyle dökilübenün revāndur
601. Bu kamu miḥnet ile ki ider eyyām
Nedür başuñda sevdā-yı dil-ārām
602. Bu sevdā kamu başda var velīkin
Olur sevdā girü şabr ile sākin
603. Benüm daḡı başumda var bu sevdā
Anuñ çün olmuşam bu resme şeydā
604. İçümd'olduđı çün bu āteş ü sūz
İderem her gice elhān-ı dil-sūz
605. Velīkin şabr daḡı hem kıluram
Bu derde şabrdur çāre bilürem
606. Velī vardur eşer bende feraḡdan
Sebeb budur kim olmuşam nevā-zen
607. Benüm yāruma hem-dāmen durur ḡār
Ben andan ayru düşüp inlerem zār
608. Bu kamusıyla hem şabr iderem ben
Meliksin nişe bī-şabr olasin sen
609. Olur 'āşık olana şabr çāre
Niçe kim ura çün 'ışk aña yāre
610. Felek niçe ki döner zīr ü bālā
Hezārān naqş ider her demde peydā

611. Bu şüretler ki gösderür pey-â-pey
Dökilüben olur mecmû' ı lâ-şey
612. Pes anuñ çün ne gerek bu kamu gam
Otur şād u mey eyle nüş her dem

Cevāb-ı Cemşid

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

613. Çün işitdi Melik bülbül hiṭābın
Anuñ bu resm ile virdi cevābın
614. Didi kim bī-vefā durur zemāne
Cefāsına anuñ yoḡdur girāne
615. Velī bende ne varsa ḡāret itdi
Dil ü ' aḡl u ten ü cān daḡı gitdi
616. Eger mülk ü eger tāc u eger taḡt
Eger māl ü eger genc ü eger baḡt
617. Elümden çün ḡamusın aldı gerdün
Beni bu resm ile ḡıldı ciger-ḡün
618. Daḡı nem var ki ḡorḡam anı ala
Olur mı nesne yoḡ yirde ḡavāle
619. ' Aceb mi send'eşer varsa feraḡdan
Ya gönlüñ ḡālī olursa teraḡdan
620. Ki ma' şūḡuñ görürsin ü bilürsin
Nedür ḡālūñ aña ' arza ḡılursın

621. İşidür nāleñi sinüñ dem-ā-dem
Görürsin sen anuñ yüzini her dem

622. Beni gör kim nedür derdüm bilinmez
Nirede ola dermānum bulunmaz

623. Benem dil-dāde vü dildār bilmez
İden yārı taleb kim yār bilmez

Hitāb-ı Lāle

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

624. Anuñ ardınca irşü geldi lāle
Elinde la' lden dutmış piyāle

625. Didi şem' üñe rüşen gül-şen ü bāğ
Yüregüm ' ışık odından tölidur dāğ

626. Gözüm yaşı beni ğarķ itdi ķana
Girü hem ķaşd ider baş u cāna

627. Bu ķamu derd ile şabrum daķı var
Gerek ' aşık olana şabr nā-çār

628. İçerem mey k'ola ķayģu ferāmüş
Bu ğam def' ine mey it sen daķı nüş

Cevāb-ı Lāle

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

629. Didi şeh ben daķı mey iderem nüş

Velî olmaz ğam u derdüm ferāmūş

630. Niçe kim içerem derdüm dağı artar
Dudağum huşk olur u gözlerüm ter
631. Senüñ Şem' ũnde ĥāk olmıŐsa gl-Şen
Benüm cānumda uş ' ışık odı rŐen
632. HemİN birdür senüñ iñdegi dāđ
Benüm biñ durur u yoğ bir yirüm Őađ
633. Ögüt aña gerek k'ola müşevveş
Velĭkin yārdan ayru degül ĥoŐ

Ĥitāb-ı Nergis

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ln

634. İrişdi nergis-i ser-mest  maĥmr
Didi yavuz göz olsun Őāhdan dr
635. EŞer var ' ışıkdan başumda ey Őāh
Velĭkin za' fdan idemezem āh
636. Bu za' f ile kim iriŐdm bu ĥāle
Elümden bir nefes düŐmez piyāle
637. ŐarartmıŐdur yüzümi renc-i yarĥān
Dağı safrādan irdi baña ĥafĥān
638. Bu Çamusı ile var bende Şabr hem
Mey içerem kim ola derdüme em
639. Gerrem bunuñla rüzigārı

İderem şabr ile hoş pāyidārı [82a]

640. Naẓar eyle bu kılduğum hayāle
Nizār u zār beñzerem hilāle
641. Egerçi derd ile zār u nizāram
Bu kamu derd ile hem şabr iderem
642. Yi vü iç sen dağı şādān ol ü gül
Nite kim diken içinde güler gül

Cevāb-ı Cemşid Şāh

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

643. Didi şāh aña ey maḥmūr u ra' nā
Ki derde şabr ile oldun tevānā
644. Meger vardur senüñ derdüñ girānı
Ki şabr ile idersin def' anı
645. Benüm derdüm çü bī-hadd ü girāndur
Nice şabr ideyim kim derd-i cāndur
646. Saña lezzet virürse sāğar u mey
Baña ol guşsa-i dildür pey-ā-pey

Hitāb-ı Benefşe

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

647. Benefşe geldi olmuş zülf-i müşkīn
Nişār itmiş şeh ayağına yüzün

648. Didi kim ʿ ışk oldu baña pîşe
Anuñ çün püşt-i ħam oldum hemîşe
649. Döşegüm toprağ u örtüm hevâdur
Cemîʿ -i berg ü sâzum bî-nevâdur
650. Velî ʿ ışka dil ü cānum hevesdür
Demüm *lā-bü'd* Mesîḥ'e hem-nefesdür
651. Baña şabr ile virildi bu rütbet
Murâda irer iden şabr-ı şanʿ at
652. Devâ derdine ʿ ışkuñ şabrdur bes
Gerekdür sen daḫı şabr idesin pes

Cevâb-ı Cemşîd Şâh

Mefâʿ ilün / Mefâʿ ilün / Feʿ ülün

653. Didi şeh sende vardur ʿ akl ile hüş
Benüm cānumda ider ʿ ışk odı cüş
654. Gözüm yaşıyla tölmişdur cihân nem
Henüz uş yüregüm oldı cehennem
655. Od içinde nic'ola şabr mümkin
Yaḫod ne vaḫt ola bu süz sâkin
656. Seni ʿ ışk odı yaḫmadı tamâmi
Anuñ çün hoş-dem itmişdür meşâmi
657. Beni ol resme yaḫdı ʿ ışk odı
Ki bende ne ḫoḫu ne reng ḫodı

658. Nigāruñ istey'olduñ püşt-ḥam sen
Ki ḳandadur sizersin bilmezem ben

Ḥitāb-ı Serv

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

659. Anuñ ardınca irdi serv-i āzād
Didi şāha cihān bünyādıdur bād
660. Neçün dil-tengsin eyle ki ḡonca
Cihān içün ne düşdüñ bunca rence
661. Gerek benden dutasın i' tibārı
Benümle kimsenüñ yoḳ kār u bārı
662. Anuñ çün olmuşam ḳamudan āzād
Kimesne hiç idemez baña bī-dād
663. Tehī dest ü *muḳıllü'l-ḥāl*¹⁰⁰ geldüm
*Fe-lābüd*¹⁰¹ müstaḳīm aḥvāl geldüm
664. Tehī-destem ḥarāmı bini urmaz
Ṭonum şoyup başuma taş urmaz
665. Ḥarāmı gerçi kim dünyāda çoḳdur
Tehī-dest olana ḥod ḳorḳu yoḳdur
666. Tehī-dest olmad'eşcār-ı semer-dār
Şoyılır yil ḥarāmisine nā-çār
667. Cihānuñ varlığını eyleme yād

¹⁰⁰ Durumları eksilterek.

¹⁰¹ Yapılması gerekli olan.

K'olasın sen dağı benüm gib'āzād

Cevāb-ı Cemşīd Şāh

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

668. Melik didi cihāndan bini bī-zār
İdüp durur bu cevr-i devr-i bed-kār
669. Elümde ne ki var oldı kamu bād
Senüñ gib'olmuşam kamudan āzād
670. Senüñ gibi *muqıllü'l-ḥāl*¹⁰² geldüm
Velī nā-müstakīm aḥvāl oldum
671. Benüm pür-berg ü bārum var şanurlar
Başuma her nefes biñ taş ururlar
672. Çü derdüñ yoğ durur ey servi kāmēt
*Fe-lābūd*¹⁰³ sende vardur istikāmet
673. Saña dağ'irse derd-i 'ışk bir dem
Benefşe gib'olaydı kāmētüñ ḥam
674. İder āzādeleri 'ışk bende
Ser-efrāz ider ü hem ser-fikende
675. Sen āzāde benem uş bende-i 'ışk
Ser-efrāz ol benem uş bende-i 'ışk

Ḥitāb-ı Süsen

¹⁰² Durumları eksilterek.

¹⁰³ Yapılması gerekli olan.

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

676. Pes uzadup dilini geldi süsen
Gök ü zer-beft aþlasla müzeyyen
677. Didi gül gibi neçün sin perîşân
Bu gülün nişe gonca gibi vîrân
678. Baþuñda gül gibi var la' lden tâc
Zümürrüd taht saña mülk muhtâc
679. Cihân için ne gerek bu kamu renc
Ferîdün kanı vü Kârün ol genc
680. Kanı Kāvūs u Hüşeng ü Menüçih
Ki aña reşk iderdi mâh ile mihr
681. Kanı Güştâsb u yâ Sâm u Nerîmân
Ne oldı Rüstem u yâ Zâl-ı destân
682. Nireye vardı Dârâ vü Sikender
Ki dutmuşdı yid' iklîmi ser-â-ser
683. Ecel sâķîs' elinden sâġar-i mey
İçüp ser-mest girdiler pey-â-pey
684. Perîşânlık durur ' ışķ anı terk it
Cihânı hoş geçür bu pendi işit

Cevâb-1 Cemşid Be-Süsen

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

685. Melik süsen sözinden oldı rence

- Benefşe gibi dilin dutdı ğonca
686. Ki dir süsen eger âteş-zebânsın
Göñül sözi gelicek bî-beyânsın
687. Senüñ gibi dil uzadana her dem
Yig ol kim söylemeye ola ebkem
688. Gerek sözde ola şîrîn ʿ ibâret
Naşîhatde gerek nâzûk işâret
689. Yakında baş götürdüñ âb u gilden
Haber anlamamışsın cân u dilden
690. Hakuñ elindedür hem cân u hem dil
Nite kim yûñ kim anı döndüre yil
691. Göñül bir pâdişâhdur k'aña fermân
İdemedi idemez hîç sulţân

İʿ rāz-ı Cemşid Ez-Naşâyih-i Süsen

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

692. Melik dutmadı hîç ol sözlere güş
İşitdügin dağı itdi ferāmüş
693. Girü başladı âh ile figâna
Tütüni âhınuñ çıkd'âsumâna [82b]
694. Tonunu gül gib'ol dem eyledi çāk
Ki düşmiş idi bir işe haţar-nāk
695. Yürürdi âh idüp ol bāğ içinde

- Nite kim lāle derd ü dāğ içinde
696. Bulurđı yār ousun řabādan
Tolardı cānı gōnlü ol řafādan
697. Göricek nergis'iderdi gözin yād
Güle baduda ılurđı yüzün yād
698. Görinse sünbülün ca' dıyla reyān
Anuñ zülfin añup olurđı ayrān
699. Göricek serv'anuñ boyun añardı
Ziyāde olur idi āh u derdi
700. Çün endişe iderdi la' lin anuñ
İderdi terkini ' aluñ u cānuñ
701. Lebi yādın'iderdi bāde-i nūř
am-ı ' iř ol mıdur k'ola ferāmūř
702. Gözine teng olurđı gül-şen ü bāğ
Yiri řahrā olur idi ya od ağ
703. Düşerdi aға aş'eyle ki Ferād
İçi aşı yanup iderdi feryād
704. şeker adlu var idi bir perestār
Ki řāha murib idi hem serā-dār
705. şeker sözlüyidi vü hem şeker-leb
Gül ile şekker itmişdi mürekkeb
706. Didi Cemşid'e kim gelgil varalum

Sarāya bir nefes şād oturalum

707. Bu dünyā kim görürsin bir nefesdür
Ne var ise daḥı olmaz hevesdür
708. Ne ḥāşıl k' olmaya bu bir nefes şād
Anı dāde ḳoma kim ola yād¹⁰⁴
709. Sen ü bāde ben ele alayım çeng
Ki Zühre bile perde vü ya āheng
710. Mey içdi şeh Şeker hoş eyledi sāz
Nevā ile bu şî' ri ḳıldı āgāz
- Ġazel Ḥānden-i Cemşid ü Şeker**
Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün
711. Saçı sevdās' ile ḳışşam muṭavveldür beyān olmaz
Gözümüñ yaş' ile rāzum ' ayān durur nihān olmaz
712. Eger cānāna irişmek dilerseñ terk-i cān eyle
Ki bu ' ışk işi bir işdür kim ol bī-terk-i cān olmaz
713. N'idersin Mısr u Bağdād' ı gözümü it temāşāgāh
Ki dem geçmez ki biñ Dicle' yle Nil andan revān olmaz
714. Ḳazā oḳını atmağa cigergāhına ' uşşāḳuñ
Dem olur mı ki ' anber-veş ḳara ḳaşuñ kemān olmaz
715. Bu ḥaste cānuma urdı firāḳuñ zaḥmı ol derdi
Ki ol derd ile zaḥm-ı tîr ü şemşîr ü sinān olmaz

¹⁰⁴ Bu mısra vezne uymamaktadır.

716. Didüm kim gözüne pend it kıoya cân zahmını didi
Bu bir cellâddur k'andan kimesneye emân olmaz
717. Didüm kim gönlümi aldı gözün sevdâsı âl ile
Didi cânuñ dağ'alırsa saña aşşu ziyân olmaz

Ebyât-ı Meşnevî

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

718. Melik aşüfte oldı bu ğazelden
Dil ü cân ile 'aqlı vardı elden
719. İrişdi aña bir vecd-i ciger-süz
Ki odda dağı olmaz ol kadar süz
720. Şeker'den çünkü ol söz oldı şîrîn
Bu şî'ri itdi Hüsrev anda rengîn

Ġazel H̄ânden-i Şeker Bâr-ı Duvüm

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

721. Egerçi niş olmışdur gözüme h̄âb-ı nüşinüm
Bu müşkil kim ğam u derdüm bilimez serv-i siminüm
722. Ciger-hünem perişân-hâl ser-gerdân u sevdâyi
Ne miskîn eylemişdür gör beni ol zülf-i müşkinüm
723. Gerekdür 'ışk yolında dimişler terk-i cân u ser
Benüm bu yolda var mıdur dağı resm ile âyinüm
724. Ne dil kodı ne 'aql u cân ki zülfün itmedi ğâret

Zehî devlet bu cāzūdan hālāş olur ise dīnüm

725. Yüzüñüñ naqşı renginden gözüm bir nüşha almışdur
Oradan benüm cümle hadiş-i hūb u renginüm¹⁰⁵
726. Egerçi kışşa-i Ferhād besī dil-sūzdur ammā
Dağı sūziş virür cāna benüm elfāz-ı şirīnüm
727. Firākuñda senüñ bī-ḥadd belā çekdüm ü derd ü ğam
Dimedüñ raḥm idüp bir gün ki nicesin i miskīnüm

Āgāh Şoden-i Fağfür Ez Hāl-i Cemşid ve Çäre-cüsten-i Ū Der Def -i 'Işık

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

728. Bahār irişdi vü açıldı uş gül
Nevāda sen dağı sāz it i bülbül
729. Benefşe gibi olalum sözüñe gūş
Güle karşı mey-i la' l idelüm nūş
730. Nevā it kim hoş olur sāz-ı bülbül
Gülün karşısına āvāz-ı bülbül
731. Otur bir gül-ruḥ ile gül-sitānda
Mey-i gül-reng nūş it büstānda
732. Yapış bir gül-ruḥ etegine muḥkem
Degülseñ huşklıkda ḥāreden kem
733. Cihānı çün bilürsin bī-vefādur
Anuñ çün renc çekmek ne revādur

¹⁰⁵ Bu mısra vezne uymamaktadır.

734. Bu 'ömri çün bilürsin kim olur bād
Bize bir dāsītān kim olavuz şād

735. Gerek kim 'ışķ sözün yād idesin
Ol işde sen dağı bünyād idesin

Mağla' -1 Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

736. Gidüben gice çün şubđ oldu peydā
Güneşüñ rāyeti oldu hüveydā

737. Gicenüñ çetrini pest eyledi rüz
Ser-efrāz oldu mihr-i 'ālem-efrüz

738. Dimāğında şehüñ çün oldu vīrān
Girüp bir künce ol genc oldu pinhān

739. Girüben bir çarañu teng künce
Oturdı teng-dil eyle ki ğonca

740. İdüben terk-i mülk ü tāt u efser
Çatından çulların sürdi ser-ā-ser

741. Çamu ağıyārdan ğālī' oldu meclis
Hemīn yāruñ ğayālī ile mūnīs

742. Göñül kim and'ola yāruñ ğayālī
Olur mı ğayruñ orada mecālī

743. Göñül birdür ikilik şığmaz anda
İki göñül ğod olmaz bir yirinde

744. Çün anda gördiler ol ıztırābı
Ol āh u nāle vü ol pīç ü tābı
745. Varup Fağfūr'a didiler ki iy şāh
Ol ol şeh-zādenüñ hālinden āgāh
746. Dün ü gün işi nāledür ü zārī
Geçürür āh ile ol rūzigārı
747. Ne anda tāc kaygusu vü ne taht
Ne mülk endīşesi vardur ne hod baht
748. Nite k'olmuş idi Ferhād u Mecnūn
Olup durur bu şeh-zāde diger-gün
749. Felek āhından anuñ pür-duhāndur
Gözi bir baḥrdür kim mevci ḳandur
750. Bili kim toğrıdı ok gibi anuñ
Olupdur şöyle kim ḳadd-i kemānuñ [83a]
751. Anuñ gül yüzi şararmış u şolmuş
Gözi pür-nem dudağı huşk olmuş
752. Yaḳasın çāk ider şöyle kim gül
Ne bāde şād ider anı ne mül
753. Melik çün oğlı hālın eyledi gūş
Hemān-dem oğlı gibi oldu bī-hūş
754. Oğuldur cāna dirlik gözlere nūr
Ata an'ölür oğul olsa rencūr

755. Sarāya vardı oluban perīṣān
Cenāb-ı mülk ü devletden peṣīmān
756. Hümāyūn'a ki Cemṣīd'e an'idi
Nic'olmuş oğlunuñ ḥālin didi
757. Didi kim ṣādiliğümüz ğam oldı
Bu devlet işi cümle derhem oldı
758. Meger diyü perīye uğradı Cem
Süleymān-vār elinden gitdi ḥātem
759. Hümāyūn çünki bu sözi işitdi
Gözin açup için pür-āteş itdi
760. Benefşe gib'olup ğuş ol maḳāla
İçi pür-dāğ old'eyle ki lāle
761. Melik didi Hümāyūn'a varalum
Hümā-sāye oğul ḥālin görelüm
762. Oluban tazı atlara süvāre
İrişdiler iki günd'ol diyāre
763. Oñ¹⁰⁶ günlük yolu anlara iki günde
Sürüben germ irişdiler anda
764. Nite kim zülfi öpdiler yüzini
Ki gül-reng idi vü nergis gözini

---

¹⁰⁶ Burada açık bir heceye ihtiyaç olduğu için mısra vezne uymamaktadır. Ayrıca yazma nüshada bu ifade *o/* şeklinde verilmiştir. Ama anlam gereği *on* olması gerekmektedir.

765. Didi ata ki iy gözlerüme nür
Niş'itdün halkdan kendöziñi dūr
766. Sen'itdi Haḡ bu iḡlimüñ penāhı
Bu halkuñ daḡı sen ümmīdgāhı
767. Sen olduñ memleket gözlerine nūr
Gerekmez halkdan kim olasın dūr
768. Hümāyün didi kim iy cān-ı māder
Vücūdı 'ömr-i hānımān-ı māder

Ḳasem Yād Kerden-i Hümāyün¹⁰⁷ Be-Cemşīd

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

769. Anuñ haḡḡı için kim ḡālik oldur
Ḳamuya rızḡ viren rāzıḡ oldur
770. Ğarīb olanlaruñ baḡrı başı çün
Za' if oḡlanlaruñ gözi yaşı çün
771. Giceler haḡḡı kim bīzār idüm ben
Sen'emzürmekde vü giryān idüñ sen
772. Sūdüm haḡḡı kim emmiş[sin] sen anı
Senüñle görürem ben bu cihānı
773. Egerçi mihribān olur birāder
Velī ol resm ile degül ki māder
774. Egerçi dāyenüñ mihri olur çok

¹⁰⁷ Yazma nüshada *Efser* olarak verilmiş olsa da anlam gereği burada *Hümāyün* ifadesi olmalıdır.

Velikin ananuñdur andan artuq

775. Bu hāli terk it dir kendözünü
Görelüm bir dem ol qutlu yüzünü
776. Atada gerçi çokdur mihribānī
Berāber görme ana mihrlle anı
777. Senüñ yüzüñ durur binüm bahārum
Hayālüm mūnisüm hem ğam-ğüsārum
778. Gözinden āh idüben dökdi qan yaş
Ki 'ışq itmiş idi yüregini baş
779. Dir idi iy dirigā kim bu aqvāl
Getüriser başuma dürlü ehvāl
780. Ne binüm derdümüñ dermānı vardur
Ne hod bu ğuşşanuñ pāyānı vardur
781. Gehī atanuñ elini öperdi
Geh ana ayağına yüz sürerdi
782. Melik Cemşid bilürdi muhaqqaq
Ki cennet an'ayağınd'olur el-ħaq
783. Dönüp Fağfūr'a didi kim bu sevdā
Ser-ā-ser 'ışkdan durur bu ğavğā
784. Göñül bir kişiye itmiş durur germ
K'anı izhār itmege qomaz şerm
785. Bilürem bu işüñ tedbiridür sehl

- Velî te'ḥîr itmeklik olur cehl
786. Gereklü vaqt itmek ḥayr-ı te'ḥîr
Revâ degül ki olur ḥayra taqşîr
787. Göñülden hergiz olmaz 'ışk zâyil
Meger bir 'ışk daḥı ola ḥâşıl
788. Gerekdür buña meclis rāst kılmak
Ḥuzûr-ı gül-ruḥân der-ḥâst kılmak
789. Ne kim ḥüsn ehli var idi Ḥıṭâ'da
Ḳamusın cem' idelüm bir arada
790. Nirede kim var ise bir yüzi gül
Gözi nergis saçı reyḥân u sünbül
791. Dudağı ḡonca-i gül serv-ḳâmet
Getürelüm bir araya temâmet
792. İdelüm 'arza kim göre bunı dil
Ola kim birisine ola mâyil
793. Münādiler münādî kıldı Çîn'de
Ne meh-rûlar ki vardur Çîn içinde
794. Hümâyün'uhn adına cem' olsun
Şeb-istânında anuñ şem' olsun
795. Olup Çîn bütleri ez-perde bîrûn
Be-'azm-i bezm-i eyvân-ı Hümâyün
796. Ne lâle-çehreler kim oldılar cem'

- Elinde her birinüñ ‘üddan şem‘
797. Oturup қаşrda Cemşid ü Fağfūr
Nevā itdi rebāb u çeng ü ʔanbūr
798. Şeb-istān cenneti ydi hūbları hūr
Қadeh ellerde nūr idi ‘alā-nūr
799. Perī-peyker şanemler perniyān-pūş
Қamusı sīm-ten zerrīn bināgūş
800. Қamunuñ hāli müşk ü zūlfi ‘anber
Қamu Zühre-cebīn ü māh-manzar
801. Қamunun yüzi rūşen şöyle kim rūz
Gözi yüzde ciger-sūz u dil-efrūz
802. Semen-ruḡlar şunup gül-gūn şarābı
Muğannī itdiler çeng ü rebābı
803. Yüzi ‘aksiyle her gül-ruḡ nigāruñ
Adın añmazlar idi lāle-zāruñ
804. Gören yüzlerin eydür aydan arı
Getürmezlerdi öge nev-bahārı
805. Bir a‘lā қаşrda şāh ile Cemşid
Oturmışdı şanasın māh u hūrşid
806. Urur ol hūrlaruñ ‘ışkına çarḡ
Olup ḡayrān meh ü hūrşid-i lā-çarḡ

807. Olarıñ amusın *bi't-tūli ve'l-¹⁰⁸arZ*
Melik Cemşid'e bir bir itdiler 'arz
808. amusına nazār eyledi līkin
Biriyle olımadı gōnlū sākin
809. Melik didi bu meclisde dil-ārām
Saña kimdür anı it baña i' lām
810. Melik-zāde did'atasına iy šāh
Müzeyyen meclis ü toptoludur māh
811. Ne diyeyüm ser-ā-ser Zühre-peyker
Bütün sır bunları gördükde büt-ger [83b]
812. Bu meclis hoş nigār-istān-ı Çin'dür
amusı māh-ruḡ Zühre-cebīndür
813. Egerçi ḡūb durur cümle bu ḡayl
Benüm gōnlüm birine eylemez meyl
814. Hemīn dutar bular atumda miḡdār
Ki haḡrā-yı dimen yā naḡş-ı dīvār
815. Ben ayruḡsı adeḡden olmışam mest
Beni ol cām durur kim ider hest
816. Ben ol cām ile bulmışam fenāyı
Hem ol cām ile buluram beḡāyı
817. Bu ' iḡḡuñ yolu evvelde fenādur
Fenā şoniñda cāvīdan beḡādur

---

¹⁰⁸ Zenginliḡin ve gücün.

818. Kişi kim ʿıřkuñda irmeye fenāya¹⁰⁹
İre mi bī-fenā hergiz beķāya
819. Eger yanmaz ise řemʿ ola mı nūr
Ṭabīb ister mi kiř’olmasa rencūr
820. Erimedın irer mi nūra ķatre
Ya dūřmedın yoę olup ħāke zerre
821. Bu’arada çok durur dildār-ı şengül
Benüm gönlümi alan bunda degül
822. amu gönülde oldu ʿıřķ ħāřıl
Velī her biri birisine māyıl
823. Gülüñ yüzinde durur ʿıřķ-ı bülbül
Nesine gerek anuñ zülf-i sünbül
824. Nilüfer güneşe çün oldu māyıl
Aña mehtābdan bārī ne ħāřıl
825. řoñ ucı ğonca gibi açdı rāzın
Did’atasına dūřın ü niyāzın
826. Ata didi ki bu ħāb u ħayālī
Nice defʿ ideyim yāħod bu ħālī
827. Dirīĝā kim bu uş dīvāne olur
řoñ ucı mülkden bīĝāne olur
828. Hümāyün’a didi oĝluñ mizācı

¹⁰⁹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

- Dağı ayruksıdur eyle ‘ilacı
829. Hümāyūn niçe kim vird’aña pendi
Bulınmazdı arada sūd-mendi
830. Gelicek atına řādī iderdi
Velī gitdükde ağlayu giderdi
831. Eger pendi işidür ise ‘āřık
Ola mı ‘ışık da‘ vīsinde řādık
832. Niçe kim virür idi aña ol pend
Nařihāt irdüginç’artardı peyvend
833. Var idi bir muđannī sīb-đabđab
şeker nām u şeker-avl ü şeker-leb
834. Aña olmışdı rüşen ‘ilm-i edvār
Bilürdi nicedür her yirde güftār
835. Nařihāt arasında ol nevā-ger
Bu şi‘rle itdi ‘uřřāı muğayyer

azel Güften-i şeker-leb

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Fe‘ülün

836. Egerçi var aramızda ferāsıh
Tırur ‘ıřkuñ göñülde şöyle rāsıh
837. Tırısaram gözün ‘ışkında ser-mest
Çü şürü nefh ide maşserde nāfih
838. Naşihatla gider mi ‘ışık cāndan

Yil il' olur mı zāyil kūh-ı şāmıḡ

839. Ma' ārif ' ārife ' ışkuñ sözidür
Ne gerek aña tāmāt-ı meşāyıḡ
840. Göñülde muḡkem olsa āyet-i ' ışk
Olur mı hiç nesne aña nāsıḡ
841. Tapuñdan ayru içsem ab-ı hayvān
Yüregümde daḡı artar şuşalıḡ
842. Çün oldı baña cāndan daḡı aḡreb
Tefāvüt mi ider bu' d-ı ferāsıḡ

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

843. Şeker çün kim bu sözi yād kıldı
Bu şir'in ta' nayı bünyād kıldı
844. Şeker naḡmāt-ı tütī itdi ' āşıḡ
Semen şavt oldı kumrıya muvāfıḡ

Şi'r

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

845. Ne binüm hüznümi görmişdi Ya' kūb
Ne binüm derdüme irmişdi Eyyüb
846. Dir idi Eyyüb *innī messeniye 'd-ḡurru*¹¹⁰
Dir idi yā esef ḡüzn ile Ya' kūb

¹¹⁰ Zarar bana dokundu. Bu mısra vezne uymamaktadır.

847. Bu derd ü Һasret ile *el-Һamdüli'llāh*¹¹¹
Ki benden şabr hıç olmadı meslüb
848. Olur her kişi bir mağluba şalıb
Baň'anuň 'ıřkıdur maқşüd u mađlüb
849. Gözüň cānum diler *bi'smi'llāh*¹¹² uş cān
Zehi cān kim ola cānāna merğüb
850. 'Aceb mi 'ıřkuň itse 'aql-ı ğāret
Ki olur 'ışğ ğālib 'aql mağlüb
851. Lebüň ile yüzüň fikrine düşdüm
Zi şirin meşreb ü zi fikret-i ğüb

Ebyāt-1 Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

852. Bu sözleri Hümāyün ile Fağfür
İşidüp gitdiler Һayrān u rencür
853. Eđibbā kim var idi ol yörede
Getürdiler қamusın bir arada
854. 'İlac eylediler aña ki sevdā
Başından gide vü olmaya şeydā
855. Niçe kim itdiler dürlü 'ilacı
Dağı artuğırak azdı mizacı

¹¹¹ Allah'a şükürler olsun.

¹¹² Allah'ın adıyla.

856. Dağı ayruks' olur 'ışkuñ cününü
Çalur anda tabībūñ zü-fününü

Rāz Güften-i Cemşid Bā-Mihrāb ve Nümūden-i Şüret-i Hurşid Be-Cemşid

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

857. Sehergeh kim eser bād-ı bahārı
Çılur enfāsı müşkīn her diyārı
858. İder yirūñ yüzini cennet-ābād
Zī bāde kim idile nūş zī bād
859. Gülūñ yañağı olmuş eyle nāzük
Ki bülbül dir aña *li'llāhi derrük*¹¹³
860. Benefşe 'ömr aḥvālını görmüş
Bir ayağ'üzre istiğfāra tırmış
861. Nizār u zār anuñ çün geydi gögi
Ki ne reng ile döner bildi gögi
862. Cihānuñ bī-vefālığını lāle
Bilüben düşdi elinden piyāle
863. Felek ḥāline baqdı nergis-i mest
Urup toprağa tācın eyledi pest
864. Bilüben n'olasın süsen dağı hem
Egerçi deh-zebāndur düşdi ebkem
865. Egerçi serv kamudan çeker baş

¹¹³ Allah için devam et.

- Ecel havfi gözinden ağıdur yaş
866. Bularuñ hālını çün kim görürsin
Neçün böyle mu'atıl oturursın
867. Ğanīmet gör bu 'ömri eyleme bād
Sebūhl'it göñlüni her şubḥ-dem şād
868. Çün añladuñ ne işdedür cihānī
Şarāb it nūş ki oldur cāvidānī [84a]
869. Elüñde cām-ı mey karşıñda sākī
Zehī reyḥān-ı rūḥ u 'ömr-i bākī
870. Cihānuñ yoḫ durur emn ü emānı
Neçündür bes bu āmālī uma ni
871. Yi yidür mālīni kim olmaya mār
Varın nūr eyle itme yiriñi nār
872. Ḥarīf it kendüñe bir kaç zarīfi
Ki olmaya bu 'ālemde ḥarīfi
873. Gehī Leylī vü Mecnūn'dan söz eyle
Gehī Şirīn ile Pervīz'i söyle
874. Gehī yād eyle kim Ferhād-ı miskin
Nicesi talḥ virdi cān-ı şirīn
875. Gehī Cemşid'den söz eyle bünyād
Gehī Ḥurşid'den söz eylegil yād

876. Şehüñ var idi bir bāzārgānı
Ki uçdan uca görmişdi cihānı
877. Güleç gül gibi piste gibi şīrīn
Dili çerb ü sözi pūr-nağz u rengīn
878. Şabā gibi gezüp bulmuş 'ayānı
Nite kim gül zer ü hem la' l-kānı
879. Yolu geh Mısr idi geh Şām u Maḥçīn
Yiri geh Rūm idi geh kişver-i Çīn
880. Kāmu iklīmüñ aḥvālin bilürdi
Ki cümle reh-güzārında olurdu
881. Hem eyle naqş-bend idi vü üstād
Ki şuya naqş ururdu şöyle kim bād
882. Perīnüñ görmedin naqşın yazardı
Kālemle şekl-i Mānī'yi düzerdi
883. Niçe kim naqşa resm ururdu bī-reng
Ḥayādan şu olurdu naqş-ı Erjeng
884. Elinde naqş-ı gül-rüyān-ı 'ālem
Muşavverdi nite kim naqş-ı ḥātem
885. Ki gördüğince ol bir lāle-rüyı
Semen-ber dilberi vü müşk-büyı
886. Kālemle naqşını anuñ yazardı

- Nicedür şüret ü şeklin düzerdi
887.   Çamu şüretleri itmişdi maḥzūn
            Ki oldı bu şüret ‘ ışkıında maḥzūn
888.   Er oldur kim görüben şüret ü kaç
            Bile kim var durur ol naḳşa naḳḳāş
889.   İçi pür-mihr idi vü adı Mihrāb
            Güneş yüzlülerüñ kaç’aña mihrāb
890.   Melik Cemşid çün bulmadı çäre
            Ç’oñula aña ‘ ışḳ urduğı yäre
891.   Oḳıdı bir gice ḳatına anı
            Ki şora her yirüñ nedür nişānı
892.   Ki ḫoldur yirüñ yüzi ğarāyib
            Hem envā‘ -ı bedāyi‘ le ‘ acāyib
893.   Didi iy kim cihānı geşt itdüñ
            Bu bütlerden kimi gördüñ işitdüñ
894.   Kim olabile ol ḳıblegeh-i cān
            Göñül mülkine daḫı ola sulṫān
895.   Ne sürmeyl’eyledüñ gözüñi rüşen
            Ne yüzle eyledüñ cānuñı gül-şen
896.   İdüben lafzını naḳḳāş-ı reng’in
            Ma‘ ānisin sözüñ eyledi şir’in
897.   Didi kim ehl-i ḫüsnüñ yoḳ kenārı

- Yirüñ her zerrede var yüz nigârı
898. Velî var her gülüñ bir reng ü büyü
Dağı her dilberüñ bir resm ü hüyü
899. Egerçi lâlede var [gül] gibi rüy
Velîkin gül gibi yok lâlede büy
900. Egerçi kim ruṭab şîrîndür ü ter
Bulınmaz anda ṭa' m-ı zevḳ-i şekker
901. Aradum cümle ḥüsn ehlini buldum
Nedür her birinüñ nakşını bildüm
902. Bilürem Kayşer'üñ bir kıızı vardır
Ne kız kim ol durur dürdâne-i dür
903. Ṭutar ay yüzi şerminden niḳâbı
Yüzinüñ şem' i yaḳar âfitâbı
904. Dimezler ṭînini kim âb u gildür
Ki başdan ayaḡa ol cân u dildür
905. Hilâl ile ḳaşı ider muḥâzât
İder ol bir ruḡ ile biñ şehi mât
906. Anuñ hemtâsı yok ḥür u melekde
Ne anuñ gibi ay u gün felekde
907. Yüzi bir kıbledür kim ḥalk-ı 'âlem
Sücüd iderler aña ḳarşu her dem
908. Cemâli ay u günden nûrı artuḳ

- Velikin perdeden ol çıķduđı yoķ
909. Niçe kim ğonca burķa' da nihāndur
Ki dūrc içind' olur pākīze-i dūr
910. Anuñ çün kim bulunmaz aña mānend
Kimesne ile itmez hiç peyvend
911. Gerek birbirine hemtā iki zevc
Ĥazīz olmaya biri vü biri evc
912. İki zevcūñ arasında kefā'et
Gerek olmaya arada nesā'et
913. Nedür ol māh-rūnuñ adı Ĥürşid
Kenīz olsa yaraşur aña Nāhīd
914. Sefer idüp yürürken her diyāri
Ĥoten'den Rūm'a irürdüm güzāri
915. İrūben anda çoķ bāzār kıldum
Anuñ adın u vaşfın rāst bildüm
916. Adından yig durur anuñ cemāli
Ĥamer devrine fitne zūlf ü ĥāli
917. Metā' itdi taleb dībā-yı Çin'den
Lebi gibi Bedeşşānī nīginden
918. Metā' umdan getürdüm dürlü gevher
Zer ü dībā-yı Çin ü dürlü zīver
919. Varuban gördüm orada bir eyvān

- Ki aña pāsubān olmuşdı Keyvān
920. İletdiler beni bir bŭstāna
Orada aşr irişmiş āsumāna
921. Oturmuş aşrda bir hŭb ihre
Ki urur a' na yŭzi māh u mihre
922. Diyeydŭn aşr cennetdŭr bu havrā
onına zīver olmuş ' akd-i Cevzā
923. Metā' ı şunar iken anı gŭrdŭm
Aña biñ cān ile gŭnlŭmi virdŭm
924. Gŭricek aşını mihrāb' unitdum
Gŭzine ' al u cānı terk itdŭm
925. Gŭrŭben hālını oldum cīger-hŭn
Baup zŭlfine oldum zār u mecnŭn
926. Gŭzi yŭregŭme ol oı urdı
K' űlince gitmeyiser āh u derdi
927. Begendi ol metā' umı ser-ā-ser
Eger dībā-yı in ű mŭřk ű ' anber
928. Didi bir bir behāsın eyle ta' yin
Ticāretde bu durur resm ű āyin
929. Didŭm geldi umaşum hazretŭne
Fedā durur ser-ā-ser hīdmetŭne [84b]
930. Niřār ayauňa la' l-i Bedehřān

- ızıl yāut ile durr-i drr-efān
931. Ne durur nāfe prr-r-ı cigerdrr
Sar-atınd'anus ne adri vardur
932. Nedrr drr-yı in r yāod atlas
Eger zer-beft ola vr yā muavves
933. Eger grr-bergden ton idesin sen
Ola nāzrk tenr āzerde andan
934. Bu srrze ol adar oldu 'atāsr
Ki la' l r mrrkrr idi r behāsr
935. Nigr itmiem anus rretin ben
Baa ol ible-i cāndur dil r ten
936. Dilerse grrstereyim rreti gr
Bilesin rreti cānur nicedrr
937. Getrrd'ol rreti vr 'arza ıldı
eh anda yr ousun bildi
938. Didi kim bu grindi drrde baa
Ki aldum ol giceden brr-ı aa
939. Bu Yrrsuf grrnlegi¹¹⁴ midrr i dānr
Ki itdi bini brr vr tevānr
940. Niredendrr bu rev-i rr-perver
Dimā-ı cān bunula oldu mu' atar

¹¹⁴ Yazma nrshada grrnrlr eklinde yazılmıtır. Fakat bu srrzcuk anlama uymamaktadır.

941. ʿAbīr ü ʿanber olmaz böyle hoş-bū
Meger ʿĪsā'nun enfāsi ola bu
942. Melik Mihrāb'ũñ öpd'elin ayağın
Ki rüşen itdi ol anuñ çerāğın
943. Melik bağışlad'aña dürr ü gevher
Ki oldı ğarq-ı gevher şöyle k'efser
944. Dilemezseñ kıyāmetde vebāli
Tağıt hayr işde bunda qoma mālī
945. Anuñ için gerekdür genc ile māl
K'ideler hāk bigi anı pāmāl
946. Ya anı düstlara ideler behr
Ya anuñla kıllalar düşmeni qahr
947. Neye qoyalar anı k'ala vāriş
Ya nāgeh yile vir'anı havādiş
948. Çün ayruq alur anı sen gidesin
Yig oldur bes kim anı tağıdasın
949. Düriş çün cem' itdüñ māl ile genc
Ki olmaya saña ol mār ile renc
950. Dirüben māl ü genci n'itdi Qārūn
Yire hasf oldı ol u mālī maħzūn
951. Sikender kim idi iqlīmi dutdı
Qamusını qoyuban zār gitdi

952. Baḳup Cemşid ol şüretlü levḫa
Bu şî'ri eydüp ol dem kıldı nevḫa

Ġazel Ḥānden-i Cemşid¹¹⁵

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

953. Bu durur ol düşde gördüğüm gül-istānum benüm
Bu durur ol gözi nergis zülfi reyḫānum benüm
954. Düşde gördüğümde olmadum hemîn 'āşık buña
Kim ezeldendür bunuñla 'ahd u peymānum benüm
955. Şüreti cānuñ nicedür diyen eylesün naẓar
Yüzine anuñ ki cānumdur u cānānum benüm
956. Yūsuf-ı dil görse zülfin ü zeneḫdanın anuñ
Didi v'allāhi bu durur bend ü zindānum benüm
957. Dilerüm şükrāne virem ayağı tozına cān
Şükrdür lāyık olurs'ol ḫidmete cānum benüm
958. Küfr ü imāndan şorarlarsa baña budur cevāb
Kim şaçıdır küfrüm ü yüzidür imānum benüm
959. Ḥālüm olmışdur perīşān zülfi sevdāsı ile
Yüzini gördükde cem' oldı perīşānum benüm

Meşveret Kerden-i Cemşid Be-Mihrāb Der-Ṭaleb-i Ḥurşid

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

960. Mübārek şubḫdur yatma i bülbül

¹¹⁵ Yazma nüshada bu gazel boyunca yazı şekli farklıdır.

- Güler gâfletde yatan kişiye gül
961. Ne dir ağaç bucağında çekâvek
Şabâh itsün mübârek Hâk tebârek
962. Ne dir gül-şende tûti-i şeker-rîz
Cihānuñ kândıdur dir zehr-âmîz
963. Ne dir gül-şende tûti-i suhan-ver
Kamer devrinde yokdur mihr ü mihter
964. İştigil ‘ andelîbi kim ne söyler
Felek bî-mihrligin şerh eyler
965. Yapışmışdur güle her yanadan hâr
Anuñ için ider ol nâle vü zâr
966. Hezâr âvâz ider düzüben sâz
Ki gül vaqtind’ola lâleyle dem-sâz
967. Şabûh it nûş çün irdüñ şabâha
Ol elden kim yüzinde var şabâha
968. Piyâle şuna durur saña lâle
Ki rûha revh ü reyhândur piyâle
969. Benefşe gibi nedür ser-girânî
Alıp nergis gib’elden nûş ideni
970. Güle karşı otur nûş eyle bâde
Virilmedin gül ü gül-zâr u bâde
971. Kadeh iç kim gül açıldı vü nesrîn

- Ki tizde yile varur bu reyāhīn
972. Çü fırsat var bu   omri hoş geürgil
Yidür yidürgil ü içgil içürgil
973.  azandıñ yil gibi her yana yile
Bu mālı  omağıl kim vara yile
974. Yiyüp yidürdüğüñ  alur saña bes
 alanı yil durur andan  ama  kes
975. Anı kim sen  azandıñ sen yi girü
İlerü virbi hergiz  oma girü
976. Kime açılır ol ebvāb-ı cennāt
Añ'açılır ki ola ehl-i  ayrāt
977. Gerekdür  arf idesin mālı *li'llāh*¹¹⁶
Eger işitdüñ is' *akrızuva'llāh*¹¹⁷
978. İ bülbül dağı dürlü söze it s z
K'olavuz sözüne s z ile dem-s z
979. Nevāda it bize bir   b dest n
K'açılup ola gönlümüz g l-ist n
980. Gice kim çetr-i sult n-ı kev kib
Varup mağribde olmış idi g yib

Ma la  -1 D sit n

Mef  ilün / Mef  ilün / Fe   l n

¹¹⁶ Allah için.

¹¹⁷ Allah'a borç veriyorum.

981. Cihān-ı rüşen itmiş idi meh-tāb
Dür-efşān idi yılduz gibi şeb-tāb
982. Okıdup ol gice Mihrāb Cemşīd
Didi kim aldı bini ‘ışķ-ı Hūrşīd
983. Eridüm şevķ ile şöyle ki şeb-nem
Tudağum huşk durur gözlerüm nem
984. Güneşdür ol benem katında zerre
Deñizdür ol benem katında kaçre
985. Ne tende şabr kaldı vü ne ārām
Kamusın gāret itdi ol dil-ārām
986. Dil-ārāmum benüm göñlümi aldı
Beni yil gibi bī-ārām kıldı
987. Atamdan dilerem alam icāzet
İdem Rüm’a irişmege ‘azīmet
988. Sen’itdüm göñlüme dem-sāz u maħrem
Senüñ ile iderem meşveret hem [85a]
989. Kāmu işüñ kilidi meşveretdür
Dil ü cānuñ ümīdi meşveretdür
990. ‘Azīmet meşveretsüz toğru gelmez
Ulu iş meşveretsüz hāşıl olmaz
991. Kişinüñ meşveretsüz işi bitmez
Nirede k’olmaya şu dāne bitmez

992. Kelāmında *ve şāvirhüm*¹¹⁸ did'ol Hāq
Her işde meşveret farz oldı el-ḥaḳ
993. Baña sini gerek hem-rāh u hem-dem
Ki sende bulunur zaḥmuma merhem
994. Eger olur iseñ sen baña hem-rāh
‘ İnāyetle işi bitüre Allāh
995. Baña Hāq’dan irişüben ‘ ināyet
Ki varam ol yola sağ u selāmet
996. Aṭā idem saña ben ol ḳadar genc
Ki dağı görmeyesin genc içün renc
997. Çün añladuñ nice durur mizācum
Ne ise hem sen eylegil ‘ ilācum
998. Bu yolda ger baña yoldaş olasın
Ben ayağ olam u sen baş olasın
999. Senüñ sözüñde olam ben hemişe
İdem i‘ zāz u ki cānuma pīşe
1000. Ne ise yoldaşuñ ḥaḳḳı yitürem
Ne iş kim buyurur iseñ bitürem
1001. Kişi kim yoldaşuñ ḥakkın bilmez
İşi iki cihānda rāst gelmez
1002. İde yoldaş ile ḳonşıya ḥürmet

---

¹¹⁸ *Ve onlara danış (Āli İmran 159).*

- Kişi kim Teñgri'den isdeye raħmet
1003. Didi Mihrāb kim ol yol uzaқdur
Yazısı tađınıñ tolu tuzaқdur
1004. amu yolda ümīd ü bīm vardur
Velī bu yol durur kim pür-atardur
1005. Bu yolda ejdehā vü dīv var hem
Bu yoldur tolu avf u miħnet ü ğam
1006. Gerekmez kim bu yola sen varasın
Yig ol kim işi bundan bitüresin
1007. Atañ ger ayşer'e virbiye in' ām
Bize gerek diyüben ol dil-ārām
1008. ızın oğluma diyü ide h'āhiş
Ola yol zaħmetinden rāst bu iş
1009. ü iş zaħmetsüz olur ola āşıl
Anuñ içün ne zaħmet çeke 'āıl
1010. Aña virbiye müşk ü la' l ü lü' lü'
*Fe-lābūd*¹¹⁹ kim ola bu derde dārū
1011. Zer olur sīm ile her iş bil anı
N'ola çün iş virile la' l-kānı
1012. Bu iş Cemşīd'e hergiz gelmedi oş
*Bi-küllī*¹²⁰ atırını oldı müşevveş

---

¹¹⁹ Yapılması gerekli olan.

¹²⁰ Tamamıyla.

1013. Didi kim bu degül sözüm cevābı
Dağı atumba açmağıl bu bābı
1014. amu müşkil işüñ vardur ümādi
amu bağılu apunuñ var kilidi
1015. Gerekmez  aşığı nevmīd ideler
Gerek anı eyü sözl'avidalar
1016. Bu yola rāst oldum eyle ki tīr
Ne ançer dönderür beni ne şemşīr
1017. Döşerlerse yolumda tīğ ü ançer
Yüzüm üzre varısaram ser-ā-ser
1018. Eger dīv ola vü ger ejdehā hem
ayum yok çün ururam  ışkıdan dem
1019. Eger  ışkında  aşık ola şādık
Gözine ar görünmeye meżāyık
1020. Çün ola  aşık olan  azm-i dildār
arīr olur ayağında anuñ ār
1021. Eger kūh u eger deryā-yı azar
Yolında aşıkuñ olur ber-ā-ber
1022. ayāl-i yār kime ki ola yoldaş
Aña almaz ğam-ı cān u ten ü baş
1023. Didi Mīhrāb öninde oyup baş
Zehī  ışık u zi toğru  azm sābāş

1024. Şınadum şāh ʿazmini ki bilem
Aña lāyık nedür tedbîr kılam
1025. Şehûñ ʿazmini çün kim rāst bildüm
Dil ü cān ile şāha bende oldum
1026. ʿInāyet olsa şāha hem ʿinānem
Şabā gibi rikābuñda devānem
1027. Atañdan alalum evvel icāzet
Bes andan idelüm Rûm'a ʿazîmet
1028. İdüben cehd ol mülke varalum
Nicedür laʿl-i Hürşîd'üñ görelüm
1029. Eger Hâk'dan olur ise ʿināyet
Varavuz maqşada sağ u selāmet
1030. Gerek dîbā-yı Çîn ü müşk ü ʿanber
Zer ü sîm ü dağı çok dürr ü gevher
1031. Dağı yâkût ile laʿl-i Bedehşān
Dağı pîrûze vü lü'lu'-i ʿUmmān
1032. Ki tâcir şekline yola girevüz
Bu resm ile ol iqlîme varavuz
1033. Bu söz üstine ʿahd oldı vü peyvend
Bu ikisinüñ arasında sevgend
1034. Gerekdür kişi k'ola ʿahd-i muhkem
Ki hergiz nesne andan olmaya kem

1035. Eger ‘ahd eyler iseñ eylegil cehd
Ki senden olmaya ayruksı ol ‘ahd
1036. Düriş kim itmeyesin naķz-ı sevgend
Ne māl ü cān ķor ne h̄iş ü peyvend
1037. Saña *lā-tenķuzü’l-eymān*¹²¹ dir ol Hāķ
Gerekdür saķlayasın anı el-ħaķ

İcāzet H̄asten-i Cemşid Be-Ṭaraf-ı Rüm Ez-Fağfūr

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

1038. Söze sāz eyle iy murğ-ı suħan-gūy
Ki sözde sen iletdüñ ķamudan gūy
1039. Bizüm çün bize bir hūb dāsitānı
K’aña reşk ide bāģuñ gül-sitānı
1040. Nigāruñ yüzi gibi lafzı rengin
Anuñ la‘ li gibi ma‘ nīsi şirin
1041. Gerek sen sözi şöyle söyleyesin
Ki bülbülleri şeydā eyleyesin
1042. Benefşe gibi olmuşuz saña gūş
Söze başl’olma süsen gibi hāmüş
1043. Cihānuñ çün ķararı yoķ bilürsin
Neçün kendözünü hāmüş ķılursın

¹²¹ *Siz yeminleri bozmayın (Nahl 91)*. Ayetten alınan bu ifade yazma nüshada *lā-tařķanü’l-eymān* şeklinde yer almaktadır. Hatalı yazıldığı düşünöldüğü için yukarıdaki şekilde düzeltilmiştir.

1044. Sipihrüñ bî-mihirligini söyle
Selâṭin ile n'itdi şerḥ eyle
1045. Düriş olma bu mülk ü mālā mağrūr
Ġurūr ider seni şeyṭān gibi dūr
1046. Süleymān'ũñ serīrin n'eyledi yil
İşitdũñ tāc için var yil gibi yil
1047. Niçe Cemşid görmişdür zemāne
Niçe Ĥurşid gelmişdür cihāne
1048. Anı bıçkuya bıçdurdı bu eflāk
Bunı şaldı zevāle itmedi bāk
1049. İlerügilere n'itdi bu gerdün
Saña daḥı idiser olma meftün [85b]
1050. İdeyim saña ben bir bir ḥikāyet
Anı kim baña itdiler rivāyet

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

1051. Çün itdi gün gicenũñ çetrini ġarḳ
Ufuḳdan oldu rüşen rāyet-i şarḳ
1052. Ķilidi şubḡāhun oldu peydā
Ṭılsım açıldı genc old'āşikāre
1053. Bir ulu dürc ṭolu la' l ile zer
Şaçup ḥāk itdi la' l ü zer ü ziver

1054. Melik Cemşid ol rāz'itdi meşhūr
Diledi vire Faġfūr aña destūr
1055. Kişi virbidi böyle itdi i' lām
Ki Rūm'a varmayınca yoġdur ārām
1056. Dilerem varmaġa ol mülke destūr
Gerek k'ola mişāl-i Şāh Faġfūr
1057. Çün ola Rūm mülkinde dil-ārām
Hıtā'da nicesi ide dil-ārām
1058. Çün ola Rūm'da ol dāne-i dūr
Hıtā'da müşk için durmaġ haġādur
1059. Gül-istānda çün açılmış ola gül
Daġı yire naġar kıla mı bülbül
1060. Çün ola zinde ol şem' -i şeb-efrüz
İderem meyl-i pervā ger ola rüz
1061. Şehüñ kulaġına irdi bu kışşa
Eritdi şem' gibi anı ġuşşa
1062. Ġazabla didi diñ ol nāzenāne
Nişe kīn baġladuñ tāc u niġine
1063. Ne suç itdi saña bu taġt u efser
Ki yire urmaġ istersin ser-ā-ser
1064. Nedür tāc u niġini terk itmek
Ėoyup anayile atayı gitmek

1065. Ata Fağfūr ola ana Hümāyūn
Çoyup gitmek olar'ola mı meymūn
1066. Saña muhtāc iken bu taht ile tāc
Revā mı varup olmaç ğayra muhtāc
1067. Bu sevdāyı başuñdan eyle zāyil
Niredendür saña bu fikr-i bātıł
1068. Anı kim devlet işi degül itme
Çoyup bu tāc ile bu tahtı gitme
1069. Haṭādur nāfe gibi terk-i mesken
Ya olmaç la' l gibi redd-i ma' den
1070. Ne Mısr u Şām u ne mülk-i Hıṭā'dur
' Irāq'a Rūm'a müşki hūn-behādur
1071. Gidesin ḥasret ile biz çalavuz
Deĝe mülk ayruĝa çün biz ölevüz
1072. Bir iş itme ki soñ ucu peşimān
Olasın u bulunmay'aña dermān
1073. Egerç'ayruĝsı olmaz hiç taqdir
Velī vācib durur kişiyे tedbīr
1074. Ki tedbīr itmemek taqşīr olur
Bilā-tedbīr işi tezvīr olur
1075. Bir iş işle ki olmağıl peşimān
Ki itmez nef' soñr'olmaç perīşān

1076. Neçün senden ıraḥ zār ola Fağfūr
Hümāyün senden ayru qala rencūr
1077. Virem saña nigīn ü taḥt u efser
İdem saña Ḥıṭā mülkin muḳarrer
1078. Ne yavuz itdi ata iy cevān-merd
K'an'öldürmek dilersin ḥasret ü derd
1079. Nedür başuñda bu sevdā-yı bātıl
Başuñdan it yavuz efkārı zāyıl
1080. Bu sözi k'atadan işitdi Cemşid
Dil ü cāndan *bi-küllī*¹²²oldı nevmid
1081. Varup anasınuñ qatına bī-gāh
Figān u derd ile çoğ eyledi āh
1082. Didi gitmek Ḥıṭā'dan bes ḥaṭādur
Ne diyem Rūm derdüme devādur
1083. Ne yire ıışk irer ise yaḥar
Nirede kim ıimāret bula yıḥar
1084. Kimesne çıkamaz ıışk ile başa
Vay ol gönüle kim ıışka ṭolaşa
1085. Dönen gerdüni ser-gerdān ider ıışk
Baқан yılduzları ḥayrān ider ıışk
1086. Eger ṭağa aḡars'anı eridür

---

¹²² *Tamamıyla.*

Ve ger deryāya irişe urıdur

1087. İüme eyle urdı  ış odı ağ
K'anuñ sūzına dōyemeye ağ
1088. Dimāğum olu sevdādan hevādur
Sefer sevdāyı sūrmege devādur
1089. Sefer geri ki bir işdür aar-nāk
Çü nef'i var aardan eyleme bāk
1090. Ulu işler ki var cümle aardur
Ulu işe ŝunana bīm-i serdür
1091. Kişi kim ayura n'ola diyü baş
utuban mülk-i alka olamaz baş
1092. Ne durur  ış bir bāzār-ı cāndur
Ki anda baş ile cān rāygāndur
1093. Yaın bil  ış barı bī-girāndur
Kef ü mevc-i ten ü ser şuyı andur
1094. Aŝılurken didi Manŝūr-ı allāc
Ki  āŝıqlara olur dār mi' rāc
1095. Didiler ne dur[ur] didi bugün¹²³
Gōresiz daı yarın u biri gün
1096. Açıld'ol günde yarındası yandı
Kūli üçinci gün bare ŝalındı

¹²³ Bu mısra vezne uymamaktadır.

1097. Budur resm ü tarīķ-ı ʿ iŝķ-bāzı
Sefer olur bu iŝüñ çāre-sāzı
1098. Seferdendür ki olur puhte her hām
Seferdendür k'ele girür kamu kām
1099. Felekde itmeyeler māhı nāzil
Eger kaç ʿ itmez olursa menāzil
1100. Güneş çün kim seferde oldu her gāh
Cemī ʿ -i encüm itdiler anı ŝāh
1101. Bulamaz la ʿ l-kān içinde ʿ izzet
Getürmez hiç dür deryāda kıymet
1102. Hıfā'dan çıkamaz olursa nāfe
Ne müŝķ ola adı anuñ ne ŝāfe
1103. Yirinden çıkmayınca la ʿ l ü gevher
Olur mı ŝāhlar tācina zīver
1104. Eger dür itmese terk-i diyārı
Ola mı sīm sā ʿ idler sivārı
1105. Eger hoşnūd ola ʿ anber yirine
Ola mı hūblara ʿ anberīne

Sevgend Horden-i Cemşid Şāh

Mefā ʿ ilün / Mefā ʿ ilün / Fe ʿ ülün

1106. Anuñ zātı için k'oldur Hudāvend
Cemī ʿ -i halka yoķ u aña peyvend

1107. Anuñ mecmū^ç -ı ef^ç āl u şıfātı
Münezzeh naqşdan şöyle ki zātı
1108. Egerçi kim mezāhir görünür çok
Bu zāhir kim var oldur dağılar yoq
1109. Anuñ emri haqıçün *kün fekāndur*¹²⁴
Vücüdı haqkı çün kim bī-mekāndur [86a]
1110. Bi-haqqı şem^ç -i cān-ı āferīniş
Bi-haqqı nūr-ı ^ç aql-ı ehl-i bīniş
1111. Bi-haqqı encüm ü eflāk ü erkān
Bi-haqqı şem^ç -i pāk-i dīn ü imān
1112. Bi-haqqı Cebre ’il ü vaḥy ü tenzīl
Ki kamu nesneye var anda tafşil
1113. Bi-haqqı Muşḥaf u nūr-ı Muḥammed
Ki oldur ad ile Maḥmūd u Aḥmed
1114. Dağı şūret-i Ḥaḡ’çün k’anı insān
Bulupdur çün aña Ḥaḡ itdi iḥsān
1115. Bi-haqqı māh u ḥurşīd-i dūr-efşān
Ki yāruñ yüzi gibi oldı raḥşān
1116. Anuñ cādū gözi çün k’itdi efsūn
Melāyik ^ç aklını k’eyleye mecnūn
1117. Kaşı haqkı içün kim ^ç anberīndür
Dağı mihrābı her bārīk-bīndür

¹²⁴ Ol, hemen oldu.

1118. Anuñ zülfi için kim dām-ı dildür
Anuñ yüzi için k'ārām-ı dildür
1119. Dağı 'āşıklarun yaşı haqıyçün
Olarun yüregi başı haqıyçün
1120. Ki bu yoldan aña itdüm 'azimet
Degül mümkün ki idem girü 'avdet
1121. Eger virmezse baña şāh destür
İderem bu tenümden başımı dūr
1122. Elümde başum u uş tığ ü hañcer
Sözüm bu kim didüm saña i māder
1123. Çü bağrum baş ola gözüm tolu yaş
N'ola ger şem' bigi kesile baş
1124. Çü talh ola kişinün rüzigārı
Ne gerekdür bu şir'in 'ömr bārı
1125. Bu sözi çünkü işitdi Hümāyün
Gözi lāle gib'oldı ğarqa-i hün
1126. Didi oğlına kim iy nūr-ı dide
Çü olmazsın bizümle āremide
1127. Varayım sözüni şāha diyeyim
Didüğün rāzı öñinde koyayım
1128. Ola kim raħm ide Şāh Fağfūr
Vire ol mülke varmaqlığa destür

1129. Hümâyün bu sözi çün eyledi yād
Melik Cemşid hoş dil oldı dil-şād

1130. Şeb-istānına ‘azm itdi Hümâyün
Gözi giryān gönli zār u maḥzūn

Reften-i Cemşid Be-Cānib-i Rūm Be-Ṭaleb-i Ḥurşid

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

1131. Girü geldi sarāya Şāh Cemşid
Ḳarañu gicede dilinde Ḥurşid

1132. Elüñe çengüñi al ey nevā-sāz
Nevāñi eylegil ‘uşşāka dem-sāz

1133. Nevān ile ‘Irak’ı it muḥayyer
İrür elḥānı İşfāhān’a yek-ser

1134. Bu dünyānuñ çü yoḳ durur ḳarārı
İdelüm cām u bāde nūş bārı

1135. Ğanīmetdür bu ‘ıyş u ‘ömr fırsat
Neçün bilinmeye ḳadr-i ganīmet

1136. Çü gide fırsat olasın peşimān
Ne aşş’ol vaḳt olduḡuñ peşimān

1137. Bugün kim tāze vü ser-sebzdür bāḡ
Yeşil atlas girü şahrā ile taḡ

1138. Mey-i gül-rengi nūş eyle ki bülbül
Gül-istānı kılupdur ṭolu ḡulḡul

1139. Benefşe gibi gūş it k'ol nevāsaz
Saña gülde ne varsa keşf ide rāz
1140. Eger ol rāz saña keşf olına
Ne müşkil varsa gönülde biline
1141. Gönül bāğın ider keşf gül-şen
Olur gül gibi her rāz aña rūşen

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1142. Seherde çün belürdi rāyet-i şubḥ
Güneş big'oldı rūşen āyet-i şubḥ
1143. Giceyi maḥv itdi ṭab' -ı Hürşid
Hümāyün'a ne kim dimişdi Cemşid
1144. Ḳamu taḳrīr itdi şeh-r-yāra
Şehūñ yüreği oldı pāre pāre
1145. Daḥı yoğıdı oğlı andan artuḳ
Velī mülki vü mālī bī-girān çoḳ
1146. Vay ol kişiyे kim bir ola yārı
Anı da al'elinden rūzigārı
1147. Hümāyün did'oğul olınca rencūr
Yig oldur kim gözümüzden ola dūr
1148. Bizüpdür ol bu cān ile cihāndan
Diler kim öle vü ḳurtıla cāndan

1149. Egerçi ‘ ömr durur cām-ı gevher
Şikeste yig çün andan kan içer
1150. Melik Mihrāb’ı okıyup did’aña
Ne hîle kim bu yavuz iş oña
1151. Didi Mihrāb aña kim iy Hūdāvend
Şişilmez pend eliyile bu bend
1152. Oraya irmemiş durur hikāyet
K’eşer eyleyübile aña naşihat
1153. Bu ‘ ışk işi durur kim pend-i nāşih
Eşer itmez ger ola çok naşâyih
1154. Dağı muhkem-ter olur bu ğarābet
Niçe kim çok olur ise hidāyet
1155. Gerek kim buña vire şāh destūr
Ya ölmedin ya olmadın bu rencūr
1156. Gerekmez bunda te’ḥīr ü behāne
Gerek tiz idesin bunu revāne
1157. Gerekmezdür bu işde hiç te’ḥīr
K’olur te’ḥīr anuñ cānına taqşir
1158. Hemîn bir kılcadur var ise cānı
Aña cehd it ki ‘ ışk üzme anı
1159. Rızāsuz virdi aña şāh destūr

Rızāyla ola mı cāndan kiři dūr

1160. Eger Mecnūn ola ‘āşık ya Ferhād
Bu resme sözi kimse itmedi yād
1161. Hemīn sā‘ at idūben nāle vū āh
Yoluñ harcı için yaraqladı şāh
1162. Ğulām üç yüz ser-ā-ser hūb u ferruḡ
Kenīzek üç yüz ü mecmū‘-ı gül-ruḡ
1163. Bir esterde iki hevdec ber-ā-ber
Nite kim çarḡda dūrc-i dü-peyker
1164. Daḡı pīrūze yāḡut u zümüröd
Ki hergiz yoḡıd’aña ḡadd ile ‘ad
1165. Yidi şandūḡ yine la‘l u cevāhir
Nite kim burc-ı Cevzā’da zevāhir
1166. Daḡı yüz biñ zer ile la‘l ü gevher
Daḡ’on yük müşk-i Çin ü ‘ūd u ‘anber
1167. Daḡı biñ ester ü biñ esb-i zībā
Ḳamunuñ çulları zer-beft ü dībā
1168. Eyerleri muraşşa‘ cümle rengīn
Bu resm ile düzildi aña āyīn
1169. Aña hem-rāh itd’on kişi dānā
Ḳavī her işde vū gāyet tevānā [86b]

1170. Dağı on bin er koşdı cihān-sūz
İrerđ'atı ayağından göge nūr¹²⁵
1171. Kemān-keş tığ-zenler kamu cengi
K'iderlerdi zebūn şir ü pelengi
1172. Hümāyūn ağlar id'anuñla Fağfūr
Ki tenden olur idi cānları dūr
1173. Hümāyūn demde kim pīrūz¹²⁶ idi rūz
Yüridi Rūm'a Hūrşid-i dil-efrūz
1174. Çıķuban taşra çetr-i bārgāhı
Boyadı göge ata ana āhı
1175. Cemī^c -i halkuñ oldı yüređi hūn
Yüridi gözlerinden Nīl ü Ceyhūn
1176. Hümāyūn gözlerinde öpdı anuñ
Didi kim iy dil ü cānı añanuñ
1177. Dağı gözüm göre mi sini yā Rab
Yaħud bula mısın sen bini yā Rab
1178. Gül idüñ bisledüm¹²⁷ kanumla sini
Yil aldı vü ķodı bī-berg bini
1179. Hāķ olsun yolda saña yār u yāver
Melāyik baħt ile peyveste reh-ber

¹²⁵ Bu mısradā kafıye hatası bulunmaktadı.

¹²⁶ Yazma nüshada *bī-rūz* şeklindedir. Fakat anlamsal açıdan *pīrūz* daha uygundur.

¹²⁷ Yazma nüshada *bisledük* şeklindedir. Fakat anlamsal açıdan *bisledüm* daha uygundur.

1180. Mübārek zātuña irişmesün derd
Atuñ ayağın'irmesün yavuz gerd
1181. Murāduñı Hıķ itsün cümle hāşıl
Ümīdüñ neyse olsun saña vāşıl
1182. Mizācuña hevā olsun muṭābıķ
Nireye kim varasın şu muvāfiķ
1183. Melik anasınuñ hālını gördi
Elin göñül elinden başa urdı
1184. Müje elmāsiyile dökdi gevher
Yolardı yāsemenle müşk ü ' anber
1185. Didi derdā ki gitdi ihtiyārum
Ne cānda şabr u ne tende karārum
1186. Du' ā-yı hayr ile ol baña reh-ber
Beni ' ayb itmegil zinhār i māder
1187. Girü bulmaqlığa senden yaña rāh
Direm *lā taķnetū min rahmeti 'llāh*¹²⁸
1188. Hümāyün ağlayu didi ki zinhār
Benüm cānumsın itme kendüñ āzār
1189. Yaķın sensin benüm cān u cihānum
Sañ'iren rencle irer rence cānum
1190. Şaçuñ çekme ki baña cān-kenişdür
Başuñ dögme ki baña serzenişdür

---

¹²⁸ Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin (Zümer 53).

1191. İki menzil bile varup Hümāyūn
Giri döndi içi od gözleri hūn
1192. Yüridi Rūm iline Şāh Cemşīd
Öñinde vü dilinde mihr-i Hūrşīd
1193. Şaçınuñ sünbülü için şitābān
Olup āhū gibi dutdı beyābān
1194. Yüridi ay gibi menzil-be-menzil
Tolu Hūrşīd mihri cān ile dil
1195. Gelüben yādına ol zülf-i reyhān
Dönerdi yıl ile her yaña hayrān
1196. Niçe k'ol yār yüzini yād iderdi
Nite kim gül revānın şād iderdi
1197. Görinse gözlerine serv ü şimşād
İderdi kāmetin ol dilberüñ yād
1198. Hilāli görse dirdi uş ol ebrū
Güneşe baksa dirdi kim uş ol rū
1199. Gözine gelmez idi mihr-i rüşen
Ki yolda germ-ter idi bu andan
1200. Nite kim lāleye hār añıla hār
Aña dībā görünür idi hem-vār
1201. Gerekdür ' ışk yolın böyle varmaq
Dil ü cānuñ kamu terkini urmaq

1202. Ten ü cān diyen ol yolu varamaz
İrūben maqşada yārı göremez
1203. Görinmez ten göziyle rūy-ı dildār
Ki cān göziyle görünür ruḥ-ı yār
1204. Gider iken iki yol oldu rūşen
Biri şağdan biri şoldan mu' ayyen
1205. Melik Mihrāb'a didi қаnқıdur rāh
Didi Mihrāb Cemşid'e ki iy şāh
1206. Şağındağı yol ol iqlimedür yol
Ki anda il ü gün ni' met olur bol
1207. Bu yoldan Rūm'a bir yılda irilür
Velikin emn ü rāhatla varılır
1208. Bu birisi dağı Rūm'a olur yol
Velī varılsa üç aylık olur ol
1209. Bu yol yakın durur andan velikin
Degül bund'ādemīden kimse sākin
1210. Ser-ā-ser mişe durur kūh u deryā
Peleng ü ejdehā vü dīv ü ' Anqā
1211. Bu yolu görmemişdür ādemī-zād
Ne şu vardur bu yolda vü ne ḥod zād
1212. Bu yola ne hümāy uğrar ne kerkes
Bu yola uğramağdan sen ṭama' kes

1213. Bu yol dīv ile ʔoʔtolu perīdūr
Giren bu yola cānından berīdūr
1214. Melik cānına irdi ʕ ışkdan cūş
Ne anda şabr ʔaldı vü ne ʔod hūş
1215. Yaʔīn olduğıyiçün aña ol yol
Aña varmağı itdi iħtiyār ol
1216. Didi Mihrāb varmağıl bu yola
Ki nāgeh işümüz ayruʔsı ola
1217. Her işd'olsa gerekdūr fikr evvel
Ki müşkil olur u tedbīr-i lā-ħal
1218. Göñüle çünki ʕ ışk idi ʕ inān-keş
Şolına varmağı gösterd'aña ʔoş
1219. Yidi gün ʔaʔʕ idüben menāzil
Sekizind'oldılar bir yirde nāzil
1220. Yili anuñ nesīm-i ruħ-perver
Şuyı anuñ zülāl-i ʔāk-güster
1221. ʔoluyidi gül ü nesrīn ü reyħān
Nevā vü nağme-i murğ-ı ʔoş-elħān
1222. Çemen ferşine döşenmişdi aʔlas
Çenār ü serv ü ʔüb'olmuş muʔavves
1223. Gülüñ tācıyla olmuş la' l ü dībā
Ağaç berg ü nevāyile tevānā

1224. Yağardı lāle anda micmer-i ‘ūd
Kılurdu bülbül anda nāle-i ‘ūd
1225. Tezerve urur idi bāl-i şāhīn
Kebūter yaşduğ’idi perr-i lāçīn
1226. Tavāf iderken ol sahrā-yı sultān
İrağdan gördi bir bāğ u gül-istān
1227. Diledi bāğ-ı dīvārına vara
Nazar kıla nedür andağı vara
1228. Orada gördi kim bir çeşme açar
Ki şuyı āb-ı Hızır idi ya Kevşer
1229. Oturmuş ol şunuñ içinde bir gül
Gül üstinde tağılmış tāze sünbül
1230. Eliyile saçıcağ başına şu
Kamer üstine dökilürdi lü’lü’
1231. Gözinden döke bārān-ı şehābı
Didi bu māhdur ol burc-ı ābı [87a]
1232. Semen-ber görmez idi şeh yüzini
Ki sünbül bağlamışdı nergisini
1233. Gidüben nergisinden ‘anber-ter
Berāber şāhı gördi ol semen-ber
1234. Hümāy üstinde gördi bir tezervi
Ki bende itmiş idi boyı servi

1235. Odından ditredi gül-berg-i sīrāb
Nite kim çeşmenüñ içinde mehtāb
1236. Tenin örttdi saçıyla ol yüzi gün
Nite kim gic'olıcağ örtilür gün
1237. alup řāh ol ten ile saça ayrān
Diledi kim aña vire dil ü cān
1238. Velī daı yire dil-beste idi
Ki anuñ 'ışıyile aste idi
1239. Gönül birdür bir olur yār u dilber
İkilik şirkdür mulağ berāber
1240. Didükde hū gider ayrı gönülde
Hemīn anı digil cān ile dilden
1241. Anı o sor ara yirden seni sen
K'iren işbu maāma buldı me'men
1242. Serā-perdeyle çāderler urıldı
Dönüben řāh menzilgāha geldi
1243. Didi Mihrāb'a gördüğün ser-ā-ser
Didi Mihrāb kim iy far-ı Efser
1244. Dutup durur perīler bu diyārı
Bunuñ bir üb kızdur şehr-yārı
1245. Adıdur ürizād anuñ cemāli
Ki ayuñdur meāı gün zevāli

1246. Ol ola çeşmede yunan dil-ārām
Ki yüzi gündür anuñ saçları şām
1247. Bu kuşlar kim ağaçlarda oturur
Yaķın bil her birisi bir perīdür
1248. Giç oldı bu gice bunda yatalum
Periler ile hoş ülfet dutalum
1249. Perīnüñ hoş koķu olur ğıdāsı
Daķı nesneyle olmaz iğtidāsı
1250. Ğıdā-yı rūķ durur müşk ü ‘anber
Perī rūķāni olur anı ister
1251. Buyur kim getüreler ‘anber ü ‘ūd
Nevā-āĝāz ide çeng ü ney ü ‘ūd
1252. Getürdiler yük ile ūd u ‘anber
Daķı şandal u lāden müşk-i ezfer
1253. Melik ol demde ķurdı bezme bünyād
Gül eyyāmınd’oturdı gül gibi şād
1254. Yoluñ ārāyişi eyyām-ı güldür
Mey iç söz işid ü yüzüñi güldür
1255. Kenīzekler getürdi hūb-çihre
Ki ururlardı ta‘na māh u mihre
1256. Ķamu ‘anber-feşān söyle ki sünbül
Tolu müşk ile çini eyle kim gül

1257. Nevā iderdi anda ‘ūd ile çeng
Felek nāle iderdi Zühre āheng
1258. Şeker dökerdi ağzından nebātı
İderdi cān gibi şîrîn hayātı
1259. Diyeydüñ şîşede bāde perîdür
Ya zerrîn sâgar içre Müşterî’dür
1260. Perî içün döşendi ‘ıtr-h’ânı
Ferişte yüzlüler getürdi anı
1261. Hıta şāhidleri kim hūr u Rıdvān
Göriccek anları olurdı hayrān
1262. Nite kim lāle ‘ūd oda yanardı
Eteğinden gülüñ nāfe inerdi
1263. Dökülmiş idi ol meclisde ‘anber
Şaçardı müşk ü lāden ‘anber-i ter
1264. Bu ‘işretten ki itdi orada şāh
Haberle oldı Hūrızād’a āgāh
1265. Bir ağaç üsdine pîrūzeden taht
Koyuben çıkdı hatunı cevān-baht
1266. Oturdu taht üzre şād u hurrem
Bağardı kim nicedür meclis-i Cem
1267. Görüben hüsrev-i meh-peykeri ol
Çarār u şabrdan oldı beri ol

1268. Didi bu ısn ile olur mı insn
Degüldür bu meger kim Şuret-i cn
1269. N'olaydı bu bana ger er olaydı
Yaod gönli beni diler olaydı
1270. Girü didi nic'ola dem-zd
Ki cft ola periyle otura Őd
1271. Degül durur bu binm ile hem-cins
Periyile nicesi ns ola ins
1272. Oradan Hrizd eyvna vardı
Şanasın serv idi bstna vardı
1273. Didi kim bu degüldür b u gilden
Meger kim yaradıldı cn u dilden
1274. Őehn  iŐkına dŐmiŐdi velikin
Degüldi ittiŐl ezvca mümkin
1275. Ne durur  iŐk emr-i mülk-i cndur
Ki cinn  inse fermnı revndur
1276. Vezri vardı anu Nzperverd
Diyeydün lledr yüzi v y verd
1277. Anı virbidi k'idüp  zr-hı
de da vet ser-bstna Őhı
1278. Gelüp hüsrev atına Nzperverd
Didi kim iy ŐehinŐh-ı cihn-gerd

1279. Buraya geldüğüñ ferhunde olsun
Sipihir ü mihr saña bende olsun
1280. Nirenüñ pâdişâhısın bilelüm
Ne hıdmet kim gele elden kılalum
1281. Olur ğurbet kamu renc ile kürbet
Sebeb nedür ki irdi size ğurbet
1282. Gün olsa yürimegüñ germ ü serdi
Gice bî-h'āblıgüñ renc ü derdi
1283. Bizi bîgāne şanma ey yigāne
Senüñüz biz serāy u bāğ u hāne
1284. Kadem başar iseñ eyvānumuza
Ola şükrāne bizüm cānumuza
1285. Müşerref olavuz sinüñle bir dem
Gönüli yüzünüñ nūr'ide hurrem
1286. Nirede k'açasın yüzüñi rüşen
Orada lāle-zār olur u gül-şen
1287. Melik aña besī i' zāz itdi
Anı kendüsine hem-rāz itdi
1288. Didi ne vaqt olur ise işāret
Varalum iy ki getürdüñ beşāret
1289. Sarāya vardı andan Nāzperverd
Nite kim girü vara gül-şene verd

1290. Didi kim nice şeh sîretini
Anuñ dîdârını vü şûretini
1291. Eger hüsün diyem mâh-ı felekdür
Ve ger hulqını dir isem melekdür
1292. Cihâna cân durur hem nür-ı dîde
Bunuñ gib'olmaya hiç âferîde
1293. amu ârâste zâhir ile bâtın
Degül insân k'ola ol resme mümkün [87b]
1294. Gel ey murib nevâda eyle bir sâz
K'ola sözüñ dil ü cân ile dem-sâz

Reften-i Cemşîd Pinhâni Hürîzâd

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

1295. Esüp hoş nesîm-i nev-bahârî¹²⁹
Bezedi büstânı lâle-zârî
1296. emen ferşine dökmiş ebr lü'lü'
'Abîr ü 'anber olmuş bâğ olu
1297. Bezemiş dürlü içek murğ-zârı
ılur her yañadan yüz murğ zârı
1298. Nireye baar isen nesterendür
Gül ü reyhân u nergis yâsemendür
1299. Açılmış nergis ü arşusına gül

¹²⁹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

Terennüm itdi işbu şi‘ri bülbül

Şi‘ri ‘Arabî

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Fe‘ülün

1300. *Te‘emmel fî-nebâti’l-arz fe-enzur*
*Îlâ-âşârı mâzaa’l-meliku*¹³⁰
1301. ‘*Alâ-każabi’z-zebercedi şâhidâtü*
*Bi-enne’llâhe leys lehu şerîkü*¹³¹
1302. ‘*Uyünü min-lüceynin nâzırâtü*
*Ke-enne cüfûnüühâ zehebü sebîkü*¹³²
1303. Zi mevsim k’oldı yir yüzi dil-efrüz
Şarâb içen bu demde ola bih-rüz
1304. İdüp sâz erğanunda hoş egâni
Elüme şun şarâb-ı ergavâni
1305. Bilürsin yoğ durur bu ‘ömre bünyâd
Şun ol câm-ı ser-encâm eyleme yâd
1306. Saña senlik belâdur bî-şek âfet
Gider bâdeyle senden bu mehâfet
1307. Ne nesne kim giderür sini senden
Olur ol revh-i rûh ayrılma andan
1308. Bilürsin kim işi nedür cihânuñ
Vefâsını bulam dimegil anuñ

¹³⁰ Yeryüzünün bitki örtüsüne yönel ve bak. Onlar yüce yaratıcının eserleridir.

¹³¹ Zeberced kadar küçük tanıklar vardır ki yaratıcının bir ortağı yoktur.

¹³² Gümüşten pınarlara bak. Sanki altından yapılmış gibiler.

1309. Niçe sulţānları gerdende eflāk
Yire uruban ider tu‘ me-i hāk
1310. Ferīdūn n’oldı vü Daḥḥāk ḳanı
Felek n’itd’Erdeşir ü Erdevān’ı
1311. Ḳanı Rüstem ḳanı Sām u ya Gürşāsb
Ḳanı Efrāsiyāb u ḳanı Kūştāsb
1312. Ḳanı Dārāb u Dārā vü Sikender
Ḳanı Keyḥüsrev ü Kistrā vü Sancar
1313. Ḳanı Cingiz ḳanı Ergün u Ğāzān
Temür u Bāyezīd ü Mīr Sūlmān
1314. Ḳamusı gitdi irmedin murāda
Bilesin kim beḳā yoḳdur burada
1315. Felek yire givürüben Temür’ı
Ḳonukladı etiyyen mār u mūrı
1316. Selāmet buldı andan Mīr Sūlmān
Ki ol idi penāh-ı her Mūsūlmān
1317. Bu gerdün ya‘ nī gerdān āsiyābı
Nice ögitdi gör Efrāsiyāb’ı
1318. Ferīdūn oldı cevri ile bī-fer
Sikender ḳaldı ḳahrı ile bī-der
1319. İrişdi kesre Kistrā bārgāhı
Ḥarāba vardı Ğāzān kārgāhı

1320. Degül cevr-i felekden reste Rüstem
Ol itdi Sām'a 'ömrüñ cāmını semm
1321. Anuñla bī-der oldı dār-ı Dārā
Medār-ı çarğa vācibdür müdārā
1322. Yidürür aǵladur Daḥḥāk'ı mārā
Budur eflāk işi añā ne çāre
1323. Bu vaḥşet sözi olmaǵa ferāmüş
Mey ü cām eyleyelüm cāmdan nüş
1324. Çün ola vaqtümüz bir hoş hikāyet
İdelüm 'ışık bābından rivāyet
1325. Gidicek Nāzperverd oradan şāh
Didi Mihrāb ey yār-ı nīkū-ḥ'āh

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1326. Perī-ruḥ oqımış bizi sarāya
Nedür tedbīr fīkr eyle bu rāya
1327. Didi Mihrāb kim oraya varalum
Anuñla hem-dem olup oturalum
1328. Olalum anuñ ile bir iki dem
Ola kim bizüm ile ola hem-dem
1329. Şorısar idelüm ne var ise rāz
Ḳılalum kendümize anı hem-rāz

1330. Perī çün âdemîye ide mürüvvet
Mürüvvet olmas'anda ne fütüvvet
1331. Perī'de bize merdümligi muhkem
Perīden âdemî nice ola kem
1332. Perī pinhân olur bizden hemîşe
Degül gizlenmek andan bize pîşe
1333. Perī ihsânına itmeyen ihsân
Olur kem dîvden dim'aña insân
1334. Çü da' vet id'olalum aña mihmân
Ki burada anuñdur cümle fermân
1335. Sehergeh oldı rüşen âyet-i şubh
Ser-efrâz oldı girü râyet-i şubh
1336. Görüben şems tîğın bir bir encüm
Yir altına girüben oldılar güm
1337. Gelüben Nâzperverd ol serâdan
Selâm irgürdi şâha meh-liqâdan
1338. Didi kim va'deye kim oldı gice
Vefâ tîz it komağıl anı gice
1339. Gerekmez va'dede kim ola te'ḥîr
Mürüvvetde olur te'ḥîr taqşîr
1340. Melik oldı anuñ ile revâne
Ki va'de vardı olmazdı behâne

1341. Hâdemle vü haşemle yürüdi şâh
Ki göre nicedür ol yüce dergâh
1342. Sarāya girdi gördi yüce eyvân
Ki aña pāsubān olmuşdı Keyvân
1343. İki dürlü kiremitle ser-ā-ser
Yapılmışdı biri nuķre biri zer
1344. İ niç'eyvânın altundan yapanı
İdüpdür hâk devr-i āsumānı
1345. İçi dīvārınuñ tölmişdı 'anber
Ziyad ile 'abir ü müşk ü ezfer
1346. Nite kim āyine şahını mücellā
Cemāl-ı cān ol āyinede peydā
1347. Muṭavvesdi nite kim çarḥ-ı aḥzar
Anuñ bām u der ü dīvārı yek-ser
1348. Var idi anda ol ḫadr dürr cevāhir
Ki gice zülmeti olmazdı zāhir
1349. Revāķını Mesīḥ itmiş idi deyr
İderd'encüm burucında anuñ seyr
1350. Anuñ ṭāķı sipihr ü mihre mihrāb
Cinān bāģına beñzerdi be-her bāb
1351. Anı her kişi kim görürdi rüşen
Dir idi bāģ-ı cennetdür bu gül-şen

1352. Harir ile döşenmiş anberin fers
Kurılmış 'ud ağacından yüce 'arş [88a]
1353. Kamu yâkût u dürr ile muraşsa'
Oturmuş anda bir mäh-ı muḳanna'
1354. Nigîn big'altun içinde oturmuş
Şehâbî burḳa' ı yüzden götürmüş
1355. Cemâli bâğ u nergis lâle vü gül
Gül üstinde perîşân ca' d-ı sünbül
1356. Gözinde sihr-i Hârût âşikâre
Zenehdânında Yûsuf çâhı peydâ
1357. Şehe itdi kıyam ol hayret-i hür
Diyeydüñ rûşen olmuş 'arşdan nür
1358. Varup karşı şehi tahta getürdi
Şeh ile taht üstinde oturdı
1359. Periyile Melik hoş oldu dem-sâz
Didi râzın Melik çün buldı hem-râz
1360. Ḳalup anları gören kişi hayrân
Dir idi kim bu Belḳıs ol Süleymân
1361. Yaḥod dir idi ol Hüsrev bu Şîrîn
Yaḥod dir idi ol Vîs ü bu Râmin
1362. Ya dirdi uş Hümây ile Hümâyün

Yaḥod dir idi uş Leylî vü Mecnûn

1363. Melik Bânû'ya k'itdi rāzı rüşen
Didi Cemşid'e ol yañağı gül-şen
1364. Ki bu bir iş durur gāyetde müşkil
Ciğer kanıyla olur olsa ḥāşıl
1365. Seni 'āşıkларуñ gözi gibi zār
İdiser ğarq-ı ḥûn bu baḥr-ı ḥûn-ḥ'ār
1366. Olırsın nite kim ebr-i nīsân
Ṭaġa ṭaşa düşüp nālân u giryân
1367. İ niçe görisersin germ ile serd
İ niçe çekisersin rencile derd
1368. Geh urırsın arslan ile pençe
Gehî ḳaplañ idiser sini rence
1369. Gehî bebr urası durur saña çeng
Geh idisersin ejderhāyile ceng
1370. Gehî hem-ceng olasıdur saña dīv
Gehî cādū idesidür saña rīv
1371. Döşegüñ topraḳ olup başduġun ṭaş
Gözüñ ḳan yaş olısar yüregüñ baş
1372. Bu yolda şöyle k'olur mûy-ı dilber
İrisersin kemerle kûha yek-ser
1373. Meliksin döngil illerüme girü

Haşardur yol şolu varma ilerü

1374. Ten-āsān ol işüñi müşkil itme
Deñizi kühsarı menzil itme
1375. İşitmedüm bu yola ādemī-zād
Gelüben girü döndüğini dil-şād
1376. Didi şeh kim var ise ‘ömrden mehl
Bu çamu didüğüñ düşvār ola sehl
1377. Güher bī-seng ü mühr’ olur mı bī-mār
‘Asel bī-niş ü gül olur mı bī-hār
1378. Bu mecmū‘ ı hařardan itmezem bāk
Bilürem k’ olur iş olur haşar-nāk
1379. Uruban ‘ışķ boyunuma řullāb
Baş üzre yüridür şöyle ki dülāb
1380. Ben’ol řullābdur bī-çāre iden
Cihānda müşķ gibi āvāra iden
1381. Kişi k’ola elinde ihtiyārı
Nicesi terk ide dār u diyārı
1382. Egerçi ‘ışķ yolu müşkil olur
Velī bu yola varan kāmil olur
1383. Bu yolda her ki kendözin yitüre
Ne kim dilerse yirine yitüre

1384. Baña çün hem-reh old'anuñ hayāli
Ki āsān gösterür her şa' b hāli
1385. Anuñ Bānū görüp işi hayālin
Sözini kesdi virmedi cevābın
1386. Ögüt aña gerekdür k'ola qābil
Çü qābil olmaya ögüt ne hāşıl
1387. Didi sākīye sāğar it revāne
Ki rāhat vire ol rūh-ı revāne
1388. Anı vir k'ola reşk-i la' l-i yāqūt
Ola tenlere kuvvet cānlara qut
1389. Leb-i rūd u leb-i yār u leb-i cām
İç ü aña ki n'olisar ser-encām
1390. Nevāyile hoş it dil-keş maqāmı
Ġanīmet gör bugün bu hoş maqāmı
1391. Qadeh nüş itdi ol dem Nāzperverd
Anuñ yādına kim yüziyidi verd
1392. Şehūñ şādiligine ol perī-ruh
Qadeh içüp oturdı şād u ferruh
1393. Nevā-yı çeng idi vü nāle-i ney
Tolu ol hoş maqām u sāğar u mey
1394. Sarāy-ı ' aks-i bāde kıldı gül-gūn
Yir oldı cür' a qanından ciğer-hūn

1395. İçildi evvel ol cām ile sāgar
Ki ser-hoş oldılar anda ser-ā-ser

1396. Şeker yādına hem cām içdi Bānū
Şeker ol dem yire ıodı ser ü rū

1397. Şeker Bānū'dan içdi bir şarābı
K'eridürdi hayādan ol gül-ābı

1398. Şeker şirīn söz ile oldı dem-sāz
Benüm bu şı' rüm anda kıldı āgāz

Ėazel H̄anden-i Şekker Der-Meclis

Mef' ūlū / Fā' ilātū / Mefā' ilū / Fā' ilün

1399. Sen nirede ki güler isen nev-bahār olur
Ben nirede ki ağlar isem lāle-zār olur

1400. Zülfün hevāsı aldı qarār ile şabrumı
Her kim qarārsuza uya bī-qarār olur

1401. Qaddün hayāli dutdı gözümde vaṭan belī
Her qanda serv olsa yiri cūy-bār olur

1402. Zülfün cünūna şaldı yüzün hayrete beni
Miḥnetsüz olmaz anda ki leyl ü nehār olur

1403. Bir yılda bir olur şeref-i āfitāb līk
Her gün senün yüzün şeref-i rūzigār olur

1404. 'Uşşāk ḥalkasına nazar kııl ki göresin

Sinüñ ayaguña niçe yüzler nişar olur

1405. Çün dürc-i la' liñi getüre zıkre Ahmedî
Her söz ki nazm ide güher-i āb-dār olur

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1406. Edā oldukda işbu şi'r-i nāzük
İşiden didi kim *li'llāhi derrük*¹³³
1407. Didi Cemşid'e Bānū kim i server
Ki luṭf ile gözüm sensin ser-ā-ser
1408. Ne dāye emzürüpdür sini yā Rab
Ki şekker gibi şirinsin leb-ā-leb
1409. Eger şüret dir isen nūr-ı cānsın
Ve ger sîret diyem ḥūr-ı cinānsın
1410. Elüñi şun baña peymān kılalum
Er ile kız iki kardaş olalum
1411. Biri ḥāher olup biri birāder
Bir arada qarışdı āb u āzer
1412. İki dürc içi ṭolu la' l-i aḥmer
Dür-efşān şöyle kim burc üzre aḥter [88b]
1413. Kemend-i zülfdēn üç tār-ı müşkīn
Behā her birine biñ nāfe-i Çīn

¹³³ Allah için devam et.

1414. Şehe virdi didi gönlüni şād it
Benüm la' lüm ile zülfümi yād it

1415. Ne vaktin k'ola bir iş saña düşvār
Bu üçden oda ço ol demde bir tār

1416. Ki anuñ kokuşını ben işidem
Hālāş eylemege sini iş idem

1417. Melik Cemşid şeb hoş didi māha
Perī-ruḡ daḡı var hoş didi şāha

1418. Biri birin kocuğı iy ki peyker
Diyeydüñ bu meh ü ol mihr-i ḡāver

Küç Kerden-i Cemşid Ez-Piş-i Hürizād Be-Ṭaraf-ı Rüm ve Küşten-i Ejdehā

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1419. Nefes urdı i sākī şubḡ-ı şādık
Aña sen daḡı ol bir dem muvāfık

1420. Berāber eyleyen leyl ü nehārı
Getürdi şükr uş faşl-ı bahārı

1421. Bahār u berg-i ter nesrīn ü gül-zār
Neçün huşk olasın sen şöyle kim ḡār

1422. Mey eyle nüş kim oldur zindegānī
Neye dut güş kim oldur kāmūrānī

1423. Ğanīmetdür bu 'ömri hoş geçürgil

Yiyüp yidürgil ü içgil içürgil

1424.   Ḳomağıl mālı k'anı ala vāriş
            Gider anı gidermedin ḥavādiş
1425.   Ḥarīf it kendözüne bir nigārı
            K'unıtdura saña ol nev-bahārı
1426.   Dutar gül dāmenini ḥār muḥkem
            Revā mı ḥārdan kim olasın kim
1427.   Dutarken lāl'elinde sāgar-ı mey
            Bu 'ömri virme yile şöyle kim ney
1428.   Zemāne guşşasın çıkar gönülden
            Mey iç ney gūş eyle cān u dilden
1429.   Bu çarḥ edvār ider çok dürlü destān
            Dürüş sen daḥı düz bir ḥüb destān
1430.   Seḥergeh gün 'alem dikdükde Ḳāf'a
            Ki saçardı şabā gül-zāra nāfe
1431.   Yirüñ yüzi güneşden ḥüb u rüşen
            Sipihrl olmuş idi ser-sebze gül-şen
1432.   Çıkarcken rāyet-i ferḥunde ḥurşid
            Süvār olup yüridi Şāh Cemşid
1433.   Yüridi şāh şāh ardınca leşger
            Ḳumaş ile ḥazāne raḥt yek-ser

1434. Yolı şîr ü peleng ü mār-ı hūn-h̄ār
Yoğ anda ādemīden h̄iç deyyār
1435. Peleng ü şîr ü mārı cümle kırdı
Kıluban püşte püşte oda urdı
1436. Orada çıkdı bir cādū-yı ser-keş
Ki her dem dökilür ağızından āteş
1437. Belürtdi ol yolda baħr-ı āzer
Ki kuş daħı uramaz orada per
1438. Ol üç tārūñ ki H̄ürizād'a virdi
Birini şāh ol dem oda urdı
1439. Koħusı H̄ürizād'a irdi *fī'l-h̄āl*
Didi irmiş durur Cemşīd'e aħvāl
1440. Perīden virbidi bir cevķ-i leşger
Ki Cemşīd'e olalar anda yāver
1441. Gelüp def̄ itdiler ol od u şuyı
Ki siħrūñ yoķ durur h̄iç reng ü b̄uyı
1442. Ne durur cādūlarūñ işi taħyīl
Haķāyık kalbi ħod olmaz bilā-ķīl
1443. Perīde vardı ilerü mürüvvet
Neçün şimd'oldı merdüm dīv-sīret
1444. Yol açıldı vü andan gitdi Cemşīd
Revānın rüşen itmiş 'ışķ-ı H̄urşīd

1445. İraqdan oldı bir küh aşıkāra
Nebātı yoķ ser-ā-ser seng ü ħārā
1446. Aña olmışdı ferkand fark pāye
Sipih-r-i lāciverdi daħı sāye
1447. Melik Mihrāb'a ıağ adın Şordı
Ki anı ser-bülend ü tünd gördi

Ebyāt-1 Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1448. Didi Mihrāb kim budur Muķilā
Belā vardur bu ıağda küh-ı bālā
1449. Bu ıağda idemez ķuŐ daħı pervāz
Olur ķamunuñ işi bunda nā-sāz
1450. Belā ıolu durur bu küh-ı bālā
Peleng ü ejdehā vü dīve me'vā
1451. Olur endişe yolında bunuñ teng
Nażar bu yolda dūŐer pāy ber-seng
1452. Yolu piķān u bārīkdür ķü nīze
Nizenüñ tiği gibi seng-rīze
1453. Eger ide kişi bunda güzāre
Bulıt gibi ola ol pāre pāre
1454. Bu sōz iķinde zāhir oldı bir tel

- Anuñ üsdinge yanar iki meş' al
1455. Var id'ol cüssede bir ğār-ı pür-dūd
Ki itmişd'āsumānı dūd-endūd
1456. Gehī inerci dūna geh çıkardı
Çıkıcağ çevresin kamu yağardı
1457. Melik didi bu ne püşte bu ne ğār
Didi Mihrāb i şāh-ı cihāndār
1458. Görinen püşte degül ejdehādur
Tütün anuñ demidür kim belādur
1459. Ol iki meş' al iki gözi anuñ
Halāşı yoğdur andan cism ü cānuñ
1460. Duğān kim çıkar ağızından nefesdür
Dem urup fili yudmağa hevesdür
1461. Bu tağdan mümkün olmaz kim inevüz
Yig ol kim buradan girü dönevüz
1462. Varavuz Rūm iline dağı yirden
Ne hācet kim çıkavuz bunda serden
1463. Melik didi revā mı bu hikāyet
Yağod bu sözi eylemek rivāyet
1464. Sürer fermānını her neyse tağdır
Anuñ def' in nic' idebile tedbīr

1465. Bu yoldan girü dönmeċ cehl olur
Belā ‘āşık ola[na] sehl olur
1466. Dağı dimeyelüm tedbîr nedür
Varalum görelüm taċdîr nedür
1467. Beterdür ‘ışċ ċamusı belādan
Neċün ‘āşık olan ċorċa belādan
1468. Degül lâyıċ ki buradan dönevüz
Eyü adumuzı yavuz idevüz
1469. Diyeler olduğıyċün yolda bir mār
Yolından girü döndi işbu bî-‘ār
1470. Eger ben döner olursam zî-düşmen
Belā ċod dilemez dönmeċi benden
1471. Bu söz içindeyiken mār ol dem
Bulara ċaşd itdi urmaċa dem
1472. Melik ċarşular anda ejdehāyı
ċayurmaz ‘āşık olan her belāyı [89a]
1473. Sipāh ardınc’anuñ nālān u giryān
ċamu yaş döküp eyle ki ebr-i nīsān
1474. Elin urdı kemāna ol zemān şāh
Diyeydüñ k’irdi ċavsüñ burcına māh
1475. Kemāndan ċün ċazā oċını atdı
Yilenüñ ik’eñegini bir itdi

1476. Zümüröd gün kılıcı ol dil-āver
Çekben oldu ef' iye ber-ā-ber
1477. Kalem gib'itd'anı kılıc ile Şak
Hemn budur var ise erlik ancak
1478. Yed-i beyzā kılıcı ejdehāyı
Yire sokd'eyle kim Ms ' aŐayı
1479. Okıyup sdine *seb''l-meŐān*¹³⁴
Didiler *z kelmu'llāh-ı Őān*¹³⁵
1480. Melik oldur kim ola ol behādur
Behādur olmayan er kem-behādur
1481. Kişi kim mülk içün terk itmeye baş
' Aceb durur kim ola hālka ol baş
1482. Diler isen ki hālka baş olasın
Yregine ' adnuñ baş olasın
1483. Yregñi gerek kim idesin berk
Baş u cān mihrini eylesesin terk
1484. Melik sermāyesi ' adl  seħādur
Melik mi olur ol kim kem ' aŐādur
1485. Olur mı ma' deletsz mülk-ābād
Harāb olduğda ol Őāha ne bünyād

¹³⁴ Fatiha Suresi.

¹³⁵ Kelimu'llāh-ı Őān ifadesiyle kastedilen Cemşid'dir.

1486. Sitemdür pâdişāha nāme-i ‘azl
Yağar t̄ac ile tahtı vü tolar hezl
1487. Dem-i tehb̄iri çün kim hezl idesin
Gümānsuz sini hem sen ‘azl idesin
1488. Gerekdür şāh olana h̄üsn-i tehb̄ir
Ki devlet işine olmaya tağş̄ir
1489. Egerçi luğf hoş durur velikin
Siyāsetsüz olamaz fitne s̄akin
1490. Melik kim olmaya anda siyāset
‘Acebdür idebilürse riyāset
1491. Qomad’ol tağda ş̄ir ü pelengi
Helāk itdi qamusin ş̄ir-i cengi
1492. Yılanları cüdā zağmıyla yek-ser
Qıruben oda yağdurdı ser-ā-ser
1493. Ol iki günde ol tağı eritdi
Oradan gitdi bir şahrāya yitdi
1494. Bulup şahrāda bir hoş murğ-zārı
İderdi anda dürlü murğ zārı
1495. Bir iki gün qarār itd’anda Cemşid
Dil ü cānı tolu sevdā-yı Hürşid
1496. Qalur mı kişide şabr ile ārām
Gulüle düşicek zulf-i dil-ārām

1497. Eger at u er olmasaydı ʿāciz
Orada eglemezdi şāh hergiz

Resīden-i Cemşīd Be-Mesken-i Ekvān-ı Dīv ve Küşten-i Ū Rā

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

1498. Bahār irdi çemen ser-sebz oldı
Gül-istān bülbül āvāzıyla ʿoldı

1499. Ne olur ʿandelibüñ armağanı
Güle karşı nevā vü hoş egānı

1500. Güli gör bülbüle ne tuḥfe ider
Zümürüd laʿl sürḥ u ʿanber ü zer

1501. Güle bülbül işi şükr ü şenādur
Nedür bübüllere tuḥfe duʿādur

1502. İşitdi gül ki bülbül vird okır
Aña *mā ḥazbüke yā sāmiri*¹³⁶ dir

1503. Bahār irüp reyāḥīn olur ʿarż
Ne dir saña *fe-vaḥyenā bihiʿl-arż*¹³⁷

1504. Gözüñ aç iʿtibār ile nazar it
Gelür iken elüñden bir hüner it

1505. ʒomağıl tāʿati vü vaḳtehā hem
Mey ü ney ḥāzır it ʿömr eyleme kem

¹³⁶ *Ne yaptın?*

¹³⁷ *Teklif ettik.*

1506. Meyle olur bu ‘ömrün bāğı sīrāb
Ne olur bāğ-ı hāli olmasa āb
1507. Nic’ider ‘ışık-bāzı bülbül ü gül
Düriş sen dahı şöyle ol ki bülbül
1508. Diken gül dāmenin görince dutmuş
Anı kendüye nice hem-dem itmiş
1509. Dikenle gül oturur hurrem ü şād
İrağdan bülbül ider āh u feryād
1510. Düriş sen dahı ol bir hūba meftūn
K’olasın zülf-i zencirine meftūn
1511. Halāş ider seni bu ‘ışık senden
Pes olmağıl cüdā bir lahza andan
1512. Göñül kim ‘ışık ide anı menzil
Olur te‘yidi Hakk’uñ anda nāzil
1513. Eger rübāh ise bī-şek olur şīr
Gözine çöpce gelmez tīr ü şemşīr
1514. ‘Aceb lezzet durur bu ‘ışık-bāzı
Tecellīsini Hakk’uñ şanma bāzī
1515. Zehī rāhat k’ola yāruñ vişāli
Vişāl olmaz ise hāzır hayāli
1516. Gel imdi ‘ışıkdan bir dāsītān yād

İdelüm k'ola anı işiden şād

Maṭla' -1 Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

1517. Melik Cemşid-i sulṭān-ı cevān-baḥt
Ki aña yaraşurdı tāc ile taḥt
1518. Helāk idüben ol nerr ejdehāyı
Ki bulmazdı kimesn'andan rehāyı
1519. İnüp şahrāya iki gün oturdı
Mey ü çeng ü rebāb u ney getürdi
1520. Üçinci gün ki mihr-i 'ālem-efrüz
'Alem gösterdi irdi rāyet-i rüz
1521. Elinde tīg-i zer egninde cevşen
Giderdi zulmeti ḥāk itdi rüşen
1522. Sipāhıyla dün ü gün şāh gitdi
Yidi gün sürüben bir şehre yitdi
1523. Ulu şehir idi vü dīvārı pülād
Didi Cemşid Mihrāb'a ki üstād
1524. Bu şehriñ adını baña eyitgil
Kimüñ ḥükmindeür bu şehir ü menzil
1525. Didi kim bunda olur dīv-i Ekvān
K'irer şerri anuñ tā burc-ı Keyvān

1526. Töludur dīv-i ‘ifrīt işbu menzil
Yavuz qorhu yiridür olma ğāfil
1527. Qavī düşmen durur bed-kār bu dīv
Melāyikle diler kim eyleye rīv
1528. Bu yoldan geçmedi hīç ādemī-zād
K’anuñ şerrinden olmış ola āzād
1529. Başı qurd u yüzi qurd u gözi fil
Ayağı zindefil andan hazer qıl
1530. Nihānī geçelüm kim bilmesün ol
Ki bulına bize geçmeklige yol
1531. Tıyar ise bizi bundan geçürmez
Helāk ider bizi ol şü içürmez
1532. Hezārān dīv fermānında anuñ
Ser-ā-ser ‘ahd u peymānında anuñ [89b]
1533. Kimesne olamaz anuñla hem-ceng
Eger kūh ola vü yā āhen ü seng
1534. Melik didi ki Haqq’dan olsa yārī
Arıdam dīvden ben bu diyārı
1535. Er ol kim erlig ile iş bitüre
Yağod eyü ad ile baş yitüre
1536. Qılıcum irse olur küşte Küştāsb
Yıqılır ger ola Ercās u Ercāsb

1537. Yaşam espende-zār İsfendiyār'ı
Piyāde eyleyem Sām u süvārı
1538. Ecelden çünkü yok taqdīm ü te' hır
Ziyān itmez kişiye tır ü şemşir
1539. Eyü ad ile gitmeklik cihāndan
Yig olur 'ömr mülk-i cāvidāndan
1540. Dürüş kim kalmasun senden yavuz ad
K'ider kamu murāduñdan seni yād
1541. Ya ay gib'eyle menzilgāhuñı çarh
Ya var 'avretleyin döndürgil çarh
1542. Selātin pīşesi olur şecā' at
Denī vü süflinüñ işi kanā' at
1543. Kanā' at 'aczdendür olma 'āciz
Ki 'āciz iremez maqşūda hergiz
1544. İşāret itdi Cemşid ehl-i Çin'e
Ki bağlaya kemer ney gibi kine
1545. Kemān ebrinden eyle k'ebr-i nīsān
İdeler okı dīv üsdine bārān
1546. Zümürdün gün kılıçlarla kılup zor
İdeler dīv-i ef' inüñ gözin kör
1547. Didiler dīve kim bir cem' -i leşger
Gelüpdür ādemilerden ber-ā-ber

1548. Melik bir tiğ-zen şöyle ki Hürşid
Süvâr olmuş yil üstün'adı Cemşid
1549. Feridün-fer ü hem Cemşid-devlet
İnânında revân feth ile nuşret
1550. Çün işitdi bu sözi dîv-i nâ-pâk
Yüridi anlaruñ üsdine bî-bâk
1551. Şeyâţine didi kim hâzır oluñ
Bulara itdügüme nâzır oluñ
1552. Zehî devlet durur kim kişiye şayd
Gele kendü ayağıyla ola kayd
1553. Sîpâh-ı dîv irişdi fevc-ber-fevc
Siyeh dîv ile urdı dîvler mevc
1554. Buyıdı dîvde bir resm ile yeng
Ki begleri ola evvel iden ceng
1555. Bu pîrüz ols'olar hem-ceng ideler
Ger ola ol bular kaçup gideler
1556. Ğazabdan oluban ol dîv cüşân
İrişdi âdemî-zâda huruşân
1557. Buyurdı şeh k'oralar şurnâyı
Nefir ü kûs ile hem kerre-nâyı
1558. Müşebbek itdi seng-i hâreyi la' l
Zümürüd yire dökdi bî-girân la' l

1559. Yüridi dīve karşı leşger-i Çin
Kamunuñ cevşeni pülād-ı ipçin
1560. İrişdi dīv ki ide şāh ile ceng
Yirüñ pehnāsını kıla aña teng
1561. Kılıcı fil sünüginden bilinde
Degirmen taşu itmiş gürz elinde
1562. Başında taşdan itmişdi miğfer
Olayım diyüben şāha mużaffer
1563. Hevādan şaldı ol seng-āsiyābı
Ki un bigi ögide pādişāhı
1564. Hākuñ te 'yidle redd itdi anı şāh
Vay anı k' aña nuşret itmey' Allāh
1565. Melik ādem boyında dīv-i mel' ün
Mināre kāmēt idi belki efzün
1566. Melik barqıdı vü ol dīv idi miğ
Yirinden şıçrayup berķ urdı bir tığ
1567. Melik budına anuñ bir kılıç urdı
Teninden gürde rānini ayırdı
1568. Hemān-dem düşdi dīv olup nigün-ser
Kılıçla bir dağ' urd' anı dil-āver
1569. Başımı kesdi vü itdi tenin çāk

Ḳanından lâle-zâr oldı ruḥ-ı ḥāk

1570. Melik ḳaşṣāb Ekvān gāv idi neng
Dilerdi kim ide ḳaşṣāb ile ceng

1571. Kesüp boynın ayırdı gürde-dānın
Yarup ḳarnını yire dökdi ḳanın

1572. Çü ḥāk oldı orada ol ser-i dīv
Ḳamusı ḳaçdı andan leṣger-i dīv

1573. Melik ol dem yire urdı yüzini
Ḳapusında Ḥaḳ'ıñ ḥāk itd'özini

1574. Yüzini eyleyen ol ḳapuda ḥāk
İder ol kīmiyānuñ gevherin pāk

1575. Sücūd-ı şükr itdi k'ol belādan
Ḥalāş itd'anı dīv-i ejdehādan

1576. Didi bu ḳuvvet ü nuşret senüñdür
Celāl ü ' izzet ü ḳudret senüñdür

1577. Ne ḳudret ola sensüz ādemīde
Ḳoya mūrı ki mārı def' ide

Der-Temsil

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

1578. Nedür bu nefis ḥaşm-ı bed-liḳādur
Gehī dīv ü gehī nerr ejdehādur

1579. Nedür tahkîk ile bu ‘aql Cemşid
*Likāu’Ilāh*¹³⁸ temşil ile Hürşid
1580. Nedür ol Hürizād’adur hidāyet
Ki gösderür saña nedür ğarābet
1581. Bu yolu varma dir kim pür-belādur
Tolu yılandur u ejdehādur
1582. Nedür Rūm anda gül-zār-ı cināndur
Gül ü reyḫān u tolu ergāvāndur
1583. Semenle nergis ü hem yāsemendür
Daḫı Kevşer’le tūbī ḫūr-ı ‘ayndür
1584. Cinān sinūñ ola hem ravḫ u reyḫān
*Likāu’Ilāh*¹³⁹ daḫı ravza-ı Rıḍvān
1585. Helāk iderseñ ol dīv ejdehāyı
Bulasın ḫamu āfetden rehāyı
1586. Düriş ammā reyi it muṭma’inne
Ki oldur ol ḫamu ḫayra mazanne
1587. Dilerseñ muṭma’inne ola emmār
Riyāzet vir şerī‘atl’aña zinhār
1588. Çün oldı şem‘e ol pervāne ‘āşık
Oda yaḫıldı k’ola ‘ışkı şādık

---

¹³⁸ *Allah’a kavuşmak.*

¹³⁹ *Allah’a kavuşmak.*

1589. Düşüben nāra itdi kendüyi nūr
Heyülā külhanından düşdi pes dūr
1590. Nedür bir kirdür adıyla şeb-tāb
Görürsin nice virür giceler tāb
1591. Giceyi itdügi için ol ihyā
Nefes nūr oldu ağızınd’uşda peydā
1592. Gice yılduz gib’uyanıklıgı oldu
Anuñ çün adı yılduz kırdı oldu
1593. Degülseñ sen mekesden kirden kem
Düriş kim nūr olasın sen dahı hem [90a]
1594. İşidüp hutbe gibi bu hitābı
Okı *vallāhü a’lem bi’s-şavābi*¹⁴⁰

Residen-i Cemşid Be-Sāhīl-i Rūm ve Mülākāt Şoden-i Pīr-i Rāhib

Mefā’ ilün / Mefā’ ilün / Fe’ ulün

1595. Seher irdi gel iy murğ-ı seher-h’ān
Getür cān ‘āleminden bize bir h’ān
1596. Bize bir dāsītān eyle rivāyet
K’ola anda bir nāzük hikāyet
1597. Ki vire gönlümüze bir dem ārām
İde ‘aql u bu nefsi ser-keşi rām
1598. Senüñ nağmeñdür iden gönlü gül-şen

¹⁴⁰ Doğruyu en iyi bilen Allah’tır.

Bu cānuñ dahı gül-zārını rüşen

1599. Şabāḥ u nev-bahār u lāle vü gül
Nevā-yı nağme-i elḥān-ı bülbül

1600. Neçün bu vaqt yatup uyıyasın
Bu fırsat fevt olmağa koyasın

1601. Şabāḥın hoş olur sāz-ı şabūḥı
İder her sebze-ter gül-zār-ı rūḥı

1602. Kōmaz ol nefside hergiz ḥabāşet
Tutar zerḳ ü riyādan hem selāmet

1603. Enāniyyetden ider kişiyi pāk
Enāniyyet nedür aña k'ola ḥāk

1604. *Ḥabīşü'n-nefs*¹⁴¹ olma vü riyāyī
Ki muṭlak şirkdür anla riyāyı

1605. Niçe ṭā' at ol k'ehl-i riyādur
Sezāsı āteş ile būriyādur

1606. Ṭol' olur kibr şūfinüñ dimāğı
Şanur ol zühd ile oldı çerāğı

1607. Şafā virür ise şūfiye şūfi
Mürīd olsa gerek koyına şūfi

1608. Ki şūfi egnine Ḥaḳ geydürüpdür
Deri börki başına ol urupdur

---

¹⁴¹ *Nefsın kötülüğü.*

1609. Kişiyi şeyh ider ise murğız
Keçiden yig ola mı şeyh hergiz
1610. Bugün kopup durur uş bir cemā' at
Kamusınuñ işi zerķ u şenā' at
1611. Hākuñ halkına urmaķ dāyimā ta' n
K'olurlar anuñ ile lāyık-ı la' n
1612. Enāniyyetle olmaķ kibre mevşūf
Huşūnet adın itmek emr-i ma' rūf
1613. Namazını ki yok anda niyāzı
Şanur ta' at veli degül niyāzı
1614. Arınmadın gönülleri riyādan
Şayarlar kendüleri evliyādan
1615. Bu şeytān yolu durur kim varurlar
Bu müşkil k'aña raħmān yolu dirler
1616. Nedür yoqlıķ durur yoqlıķ taşavvuf
Daħı ne varsa da' vī-i taşalluf

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1617. Çün irdi şāha ol te'yid-i nuşret
Dürüst itdi girü Rüm'a ' azimet
1618. Tönin şoydurdı ol nerr ejdehānuñ

Hem ol ' ifrīt-i dīv-i nā-sezānuñ

1619.   Ḳur'ot ʔoldurdu gönleri Ḳurıtdı
            Ṭavar üsdine berkidüp bürıtdı
1620.   Oradan gün gibi çün germ sürdi
            Yidi günde ' imāretlige ırdı
1621.   Hem anda bulunurdu āb ile zād
            Ki anda var idi çok ādemī-zād
1622.   Orada gördi şāh āb-ı revānı
            Sarāy u ḳaşr u bāğ u büstānı
1623.   Tezerv ü ḳaz uçar gördi hevāda
            Gül ile bülbüli berg ü nevāda
1624.   Bulup ol yiri ber-emn ü selāmet
            Orada itdi bir ḳaç gün iḳāmet
1625.   Didi kim ad ile nedür bu menzil
            Didiler Rüm deryāsına sāḫil
1626.   Buradan gidicegez Rüm baḫrı
            Gelür kim ğarḳa varur anda baḫrī
1627.   Oradan daḫı gidüp Şāh Cemşid
            Dil ü cānı ʔolu sevdā-yı Ḥurşid
1628.   İrişdi baḫr-ı Rüm'a iki günde
            Bir ulu deyr peydā oldı anda

1629. Yöresi cümle bāğ idi vü büstān
Revān ser-çeşme vü tāze gül-istān
1630. Girüp deyre görür bir pīr rāhīb
Zamīr-i rüşen ü efkārı şāyib
1631. Orada sāliyān itmiş ‘ibādet
Ki olmuş ol ‘ibādet aña ‘ādet
1632. Anuñla hem-sağun oldı vü hem-dem
Çün anı gördi olur rāza maħrem
1633. Did’aña çarħ-ı gerdān ħālī nedür
Sipihri ü mihr ü meh aħvālī nedür
1634. Nireden düzilip durur bu tertīb
Ne vaqtin cem‘ olmuşdur bu terkīb
1635. Ne çün yürürler işbu resme ħayrān
Bu Zühre Müşteri Merriħ ü Keyvān
1636. Neden oldı kevākib çarħda cem‘
Ne vaqtin rüşen oldı bu kāmı şem‘
1637. Didi kim kimse bilmez ħāl-i gerdūn
Nedür anı meger dānā-yı bī-çün
1638. Kimesne evvelin anuñ bilemez
Kimesne aħiri fikrin kılamaz
1639. Yidi kevkeb ki bir yirde dirile
Ĥamel burcında tura bir biriyle

1640. Yıl il'üç yüz biñ altmış yılda vāķı'ç
Olur işbu kıran ol söze sāmı'ç
1641. Bu resme kim bilür niçe kırānāt
Felekde olmuş ola daķı ħālāt
1642. Daķı tā ħod niçe kez ola vāķı'ç
Değül kimseye vāķı'ç bu vaķāyı'ç
1643. 'Ukūl-i evliyā vü enbiyā hem
Olamazlar bu gizlü rāza maķrem
1644. Hemīn ol bilinür kim bu mürekkeb
Degüldür kendü kendüden müretteb
1645. Daķı yirden durur kim oldı tertīb
Hem ayruķ yirden işbu cem'ç -i terkīb
1646. Bir ulu baķrdür gerdün-ı gerdān
Ki kırtılmaz kimesn'andan ten-āsān
1647. Ĥaķardur țolu bu baķr u bu sāķil
Daķı biñ yire it göñlüñi vāşıł
1648. 'Aceb deryā ķamu ħuşıķı vü tengī
Bir adımda bulınur biñ pelengi
1649. Didi şeh girü ki ey pīr-i ħired-mend
Ticāret ne gerek vir baña bir pend
1650. Gereklüden ne ħasnādur beżā'ç at

Didi kim var anā' at it anā' at

El-anā' atü'l-kenzü'l-yefnī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1651. amu uqlara sultān oldı ' Anā
anā' at āf' mı ün itdi me'vā
1652. an'ider kiiyi künc-i anā' at
Ola mı daı bundan yig bezā' at [90b]
1653. Didi Cemid'e ne ile ılavuz
Ki bu girdābdan sa urtılavuz
1654. Didi kim terk-i ile oldı ile
Bu āle daı yo hergiz vesīle
1655. Girü didi aa eh-bīni gerdün
İdüp durur cefāyile ciger-hün
1656. Sipihrüñ ii olmudur baa kin
Baa cevr eylemekdür devre āyin
1657. Bu nazm ile cevāb itd'aa rāhib
Ki dūdi göñline dürlü ' acāyib

Cevāb Dāden-i Pīr Cemid

Mef' ülü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

1658. Diyen ki ardan baa dāyim vefā gerek
Andan hevāyile hevesüm hem vire gerek

1659. Dūlāb-ı çarḥuñ inūbenūñ döndügin gören
Nāçār aña terk-i murād u hevā gerek
1660. Ger dönmez ise çarḥ murāduñla çāre ne
Her iḳtizā ki ol ide aña rızā gerek
1661. İtmek gönül dilegini cem‘ itmege heves
Bu derddür ḳanā‘ at il’aña devā gerek
1662. Mihr-i sipihr hādışesinden ḥazer idüp
Aña ḥaḳuñ ‘ ināyet ile ilticā gerek
1663. Cān āşinā durur anı bīgāne itmeyen
Bu baḥr-ı bī-girānda key āşinā gerek
1664. Gördüñ ki ḡoncayı nice yile virür felek
Bes gül gibi kişiyeye ne berg ü nevā gerek

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

1665. ‘ Aceb ḳaldı anuñ sözlerine şāh
Vişaka vardı ḳıldı derd ile āh
1666. Gehī dir idi n’ola ḥāl-i dünyā
Gehī dir idi kim nic’ola ‘ uḳbā
1667. Gehī dir idi ne vaḳt ola Cemşīd
K’anı yār idine kendüye Ḥurşīd
1668. İşi nāleydi anuñ āh u zārı
Bu resm ile geçerdı rūzigārı

1669. Cefâdur hâsılı bu rûzigâruñ
Bu gelüben giden leyl ü nehâruñ

Der-Âmeden-i Cemşid Be-Deryâ ve Şikeste Şoden-i Keştî

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

1670. Nevâya başla iy murğ-ı hoş-âvâz
Ki sinüñ sözlerüñdür câna dem-sâz

1671. Senüñ sözüñledür ter cân dimâğı
Senüñ sözüñle rüşen ' aql bâğı

1672. Hikâyet it bize ahvâlin ' ışkuñ
Rivâyet eyle ahvâlin ' ışkun

1673. Eyit ' âşıklarüñ bir kışşasını
Bize şerh eylegil hem guşşasını

1674. Bu yolda var durur çok dürlü âlâm
Bize itgil bugün birini i' lām

1675. Egerçi ' ışk derd ü guşşa olur
Velikin guşşası hoş kışşa olur

1676. Anuñ çün kışşa-i Yūsuf hasendür
Ki Ya' kûb' uñ işi derd ü hazandur

1677. Bu ' ışkuñ derdi yig biñ biñ devâdan
Yig olur renc' anuñ kamu şifâdan

1678. Bu derd için aşıldı pūr-ı Hallâc
Yolından dönmege olmadı muhtâc

1679. Bu derd idi vü iden Qays'ı Mecnûn
Bu derd idi iden Ferhâd'ı maḥzûn
1680. Bu ' ışkun ḥâsılı gerçi fenâdur
Fenâ dime ana ' ayn-ı beḳâdur
1681. Bu dirlikden niçe kim kişi ölmez
Beḳâ kim câvidândur anı bulmaz
1682. Fenâyile irilür bu beḳâyâ
Daḥı ne çâre irişmek liḳâyâ
1683. *Liḳâu'llâh*¹⁴² gerekse ḳo seni sen
Anı digil hemîn hergiz dime sen
1684. Ki benlik[dür] iden andan seni dūr
Fenâ¹⁴³ ur benlig'andan olma mehcür
1685. Melik buyurdı kim keştî bulalar
Deñizi geçmege çâre kılalalar
1686. İki yüz keştî anda buldılar râst
Ki yoğ idi birisinde kem ü kâst
1687. Şehûñ keştîsi dîbâyile pür-zer
Dutılmışdı içerüden ser-â-ser
1688. Melik oturdu bir keştîde tenhâ
Diyüben anda *b'ismi'llâh*¹⁴⁴ mecrâ
1689. Hemîn bes şâhid ü birçaç gulâmı

---

¹⁴² Allah'a kavuşmak.

¹⁴³ Yazma metinde ḳanâ şelinde yazılmıştır. Fakat bu sözcük anlamsal açıdan uygun değildir.

¹⁴⁴ Allah'ın adıyla.

Bir ay yürüdi keştiler tamāmı

1690. Gören keşide ol Cemşidi tenhā
Anı Hürşid dir idi bunı Cevzā
1691. Qarañu gice bir yıl qopdı nāgāh
Ki depredürdi kühı şöyle kim gāh
1692. Geminüñ içi feryād ile taldı
Ki azdı yıl öñi girdāb oldı
1693. Gice qatı vü yıl keşti vü girdāb
Helāk olmaqlığa cem' oldı esbāb
1694. Hemān-dem oldı deryā şāha düşmen
Hemīn sā' at zırhı geydi vü cevşen
1695. Köpüklenüp dudağı hamle itdi
Gemisine şehüñ kin ide yitdi
1696. Gelürdi küh gibi mevc-ber-mevc
Gehī hāk idi şeh yiri vü geh evc
1697. Gehī mähī idi yiri gehī mäh
Velī ider girü Hürşid'i çün āh
1698. Şoñ ucı şındı keşti qaldı Cemşid
Dil ü cān ü cihāndan cümle nevmid
1699. Velī bir tahta idi hüsreve taht
Ki vardı anda dağı devlet ü baht
1700. Yüritdi şāhı ol girdāb hayrān

- Nite kim bizi bu deryā-yı gerdān
1701. Kişi kim gire bu deryāya nā-kām
İş'anuñ ğarķ olmaķdur ser-encām
1702. Ne tahta ķaldı vü ne baht u ümmīd
Hemīn bir tahta ile ķaldı Cemřīd
1703. Kişiden ķünki yüzün döndere baht
Olur tahta aña hem tāc u hem taht
1704. Meger řāh gehverin şuda sızardı
Başıyla tahtada naķřın yazardı
1705. Yürıtd'üç gün şuda ol tahta anı
Gemi mellāh ol yil bād-bānı
1706. Melik tahtayla irişdi kerāna
Besī şükr itdi ol emn ü emāna
1707. Gerekdür şükr-i Haķķ ķula be-her-ķāl
Ki irmeye aña andan beter ķāl
1708. Kişi kim ķurtıla cānı selāmet
Dağı yıgrek ne gerek aña ni' met
1709. Velī bir bīře irdi teng ü tārīk
řehüñ göñli gibiydi yolu tārīk
1710. Yürimez idi anda mūr ile mār
Ki dutmiřdı anuñ mecmū'ını ħār
1711. Velī encīri vardı řekker-ālūd

Hem amrudu ki alvā idi bī-dūd [91a]

1712. Enārı vardı eyle kim leb-i yār
Hem elmāsı nite kim ęabęab-ı yār
1713. Yir idi nār öñine düşse ol leb
Yir idi elma çün añaydı ęabęab
1714. Yimiş idi hemīn anuñ ęıdāsı
Kimüñ gider yimiş ile edāsı
1715. Kişi k'anuñ ęıdāsı ola yimiş
Dime aña ęıda vü kuvvet imiş
1716. Melik ęarka-beden olmağa emīn
Yalñuz bir gemide oldu sākın
1717. Gemiler ęamu ęurtuldu selāmet
Hemīn ol kişiyeye irdi ęasāret
1718. Hezārān dürlü ęıleyle ęazādan
Kimesne ęurtaramaz cān belādan
1719. Deñizde ęark oldu bağırda hem
Belāya uğradı ęāyetde muğkem
1720. Gelür nā-çār ne ki oldıysa taędīr
Ki hergiz döndüremez anı tedbīr
1721. Belā vü derd ' aşığ pişesidür
Ēam u ęuşsa hemiş' endişesidür
1722. Melik ęald'anda ser-gerdān u bīmār

- Ki yokdı kişi k'aña ide tımār
1723. Olırdı pīç-e-pīç ol resme kim mār
Gice girse düşine zülf-i dildār
1724. Hıyāl-i ebrū idi aña mihrāb
Gözi yaşı iderdi anı sīrāb
1725. Ğarīb ü haste vü tenhā vü 'āşık
Muhalif baht u devlet nā-muvāfiq
1726. Qarañu gice berq u na'ra-i ebr
Hurūş u cūş-ı baħr u ğurreş-i bebr
1727. Tolu arslanı oturduğı meclis
Aña qaplan u bebr olmışdı mūnis
1728. Bu qamusına şabr ider idi Cem
Ki qamu derde şabr olur yaqın em
1729. Öñine gelicek ol yüzi gül-zār
İderdi ebr gibi girye vü zār
1730. Dir idi her nefes kim āh u derdā
Ki derdüme devā olmadı peydā
1731. Zehī devlet zehī derd ile hayret
Kim ölem gitmeden benden bu hasret
1732. Girü dirdi ne ğuşşa ger ben ölem
Bu 'ışkuñ çün yolında şādık olam
1733. İçine düşüben dildār derdi

Bu şi'ri okıyup nāle iderdi

Terennüm Kerden-i Cemşid Ez-Bim-i Sefer

Mef' ülü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

1734. Görmedi kimse bencileyin miḥnet ü belā
‘ Aḥd-i elest olalı vü hem bī' at-i belā
1735. Eyyüb bir nefes idemeyeydi şabr eger
Ben çekdügüm belāya olaydı mübtelā
1736. Altımda mār öñümde deñiz ü iki yanum
Şīr ü peleng ü ḥār-ı ciger-süz ibtilā
1737. Tāc ile taḥt gitdi vü genc ile raḥt u baḥt
Ne çarḥdan vefā var u ne kimseden velā
1738. ‘ Işkuñ yolu belādur u derd ü fenā vü hem
*Bi'smi'llāh*¹⁴⁵ ol kişi ki heves ide bu yola
1739. *Yā min yüḥibbü da'vete dā' in izā da'a*
*Eksif bi-feyzi fāzlike yā māni'e'l-belā*¹⁴⁶

Buḥūr Kerden-i Müy-ı Ḥürizād ve Bīrūn Āmeden Ez-Biše

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1740. Kāmer devridür iy kumrı-ı dem-sāz
Nevāda rāst it bir iki dem-sāz
1741. Muḥayyer eyle ' uşşākı tamāmet

¹⁴⁵ Allah'ın adıyla.

¹⁴⁶ Ey Allahım yardım istediğimde feyzini artır.

K'ider sūzuñ Şıfahān'da iķāmet

1742. Hıkāyet it bize bir dāsītānı
Ki ide ol ħacil biñ gülsitānı
1743. Rivāyet it bize bir ħūb kışşa
Ki gönülden gide anuñla ğuşşa
1744. Benefşe gibi ğuş olmış dil ü cān
Senüñ sözüñe iy murġ-ı seĥer-ĥ'ān

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

1745. Çün açıldı gül ü tāz'oldı sünbül
Nevā vü naġme it şöyle ki bülbül
1746. Melik kalmışdı ol bışede tenhā
Ki ħāli n'olsar degüldi peydā
1747. Öñine geldi zülfi Hūrızād'uñ
Perī-peyker büt-i sulṭān-nijāduñ
1748. Ol üç tilüñ birisin oda şaldı
Ki dermānını derdüñ anda buldı
1749. Perī-peyker koķudan bildi kim şāh
Olupdur ĥaste vü bī-mār u güm-rāh
1750. Didi ol Nāzperverd'e ki varġıl
Nedür Cemşid aĥvālini görgil
1751. Hemān-dem hāzır oldı Nāzperverd

- Didi kim nicedür hāl u ğam u derd
1752. N'olaydı Hürizād'ı ger alayduñ
Perilere tamāmī şāh olayduñ
1753. Cihānda Hürizād'a gibi şüret
‘ Aceb gelmiş midür yā eyle sîret
1754. Anı gördüñ ki ne şāh-ı cihāndur
Emîr-i kişver-i cān u revāndur
1755. Nigîn gitdi elüñden başdan efser
Kanı taht u kanı baht iy dil-āver
1756. Gehî sen ejdehā kāmına düşdüñ
Gehî dīvüñ belāsına ulaşduñ
1757. Sezādur ol kişiyे āhenin bend
Ki ehl-i ‘ aklıdan işitmeye pend
1758. Var iken Hürizād iy serv-i āzād
Hātādur kim sevesin ādemî-zād
1759. Didi elümde yoğdur ihtiyārum
Ki āşüfte olupdur rüzigārum
1760. Anuñ çün ihtiyārum yoğ elümde
Bu miñnetler gelür baña yolumda
1761. Göñül ālinde olmışam giriftār
Benem her ğuşşaya kim var sezā-vār
1762. Ne diyem kim bu söz döner dırāzı

K'olur böyle tarîk-i 'ışık-bāzı

1763. Olur mı şem' de artuğ nūr-ı ħurşid
Velî pervāneye şem' oldu ümmid
1764. Oradan Nāzperverd anı aldı
Bir ulu yola iletdi vü şaldı
1765. Didi Rūm' uñ yolu budur yūri var
Buradan bulunur Ĥurşid'e envār
1766. Piyāde yūridi ol yolları şāh
Nirey'iltür anı bilmez idi rāh
1767. Nigārınuñ saçı gibi perişān
Yūirdi irtē gice zār u ħayrān
1768. Vücūdı nāzenin ü nāz-perverd
Ne germ-i rūzigār görmiş ne ħod serd
1769. Çeküp yol zaĥmetinden derd ile tāb
Ayağları ħabarmış çün kefi āb
1770. Şolup gül gibi ol raĥsende ruĥsār
Tōmı yırtuğ ayağları pūr-ezĥār [91b]
1771. İrişdi Ķayşer' uñ ħaşrına nāgāh
Dil ü cāndan didi kim *şükri' lilāh*¹⁴⁷
1772. Velî yoğ idi hergiz āşināsı
Bilimez n'idesin ħanda varası

---

¹⁴⁷ Allah'a şükürler olsun.

1773. İrişdi bir kişiye adı Hâcib
Ki Fağfūr itmiş idi anı hâcib
1774. Ol iki bir birine kim irişdi
Bunuñla ol anuñla bu görüşdi
1775. Alup şāhı sarāyına ilettdi
Bu hālın şerh itdi ol işitdi
1776. Gice çün gitdi rüşen oldı ‘ālem
Zer-endūd oldı girü sebz-tārem
1777. ‘İnāyet irdi Allāh’dan tebārek
Hümāyūn oldı ol şubh-ı mübārek
1778. H̄aber irişdi kim bir kārīvān uş
Gelür Çīn’den kıllur deryā gibi cūş
1779. Ne qaradur nefir ü kūs u şurnā
H̄azāyīndür sipāh u pīr ü bernā
1780. Ki anuñ leşkeri deryā tamāmet
Çıķup gelürler idi hoş selāmet
1781. Velī kaygularıydı Şāh Cemşīd
Ki ol idi orada cümle ümmīd
1782. Taleb iderler idi dāyım anı
Kim ol idi olaruñ tende cānı
1783. Çü anı buldılar sağ u selāmet
Sücūd-ı şükr itdiler tamāmet

1784. Hoş olur kim gidüben ıztırārı
İrişüp bula nāgeh yār yārı
1785. Olara karşı vardı şāh u Hācib
İrişdi bir yire maṭlūb u ṭālib
1786. Piyāde oldu ol leşker ser-ā-ser
Şehūñ ayağına koyup ruḥ u ser
1787. Besī şükr eylediler Kirdgār'a
İrişdiler girü hoş rūzigāra
1788. Gelüben şehre vü kırdurdu dergāh
Anuñla baḥt girü oldu hem-rāh
1789. Orada Hācib'e virdi besī genc
Nicesi genc ki anda yoğ idi renc
1790. Orada ne ki vardı bay u yoḥsul
Ḳamusına 'atā bağışladı ol
1791. Anuñ çündür bu māl anı vireler
Gerekmez virmeyicek kim direler
1792. Melik bāzārgānuñ şüretine
Girüben vardı Şeh Ḳayşer ḳatına
1793. Hārīr ü la' l ü yāḳut-ı Bedeḥşān
Daḫı pīrūze vü lü'lü'-i 'Ummān
1794. İletdi armağan u Şāh Ḳayşer
Anuñ için ḳodurdu kürsī-i zer

1795. Hikāyet şordı aña Şāh Qayşer
Yoluñı Çin'ün aḥvālin ser-ā-ser
1796. Cemī' in eyledi aña hikāyet
Daḥı hem ser-güzeştini rivāyet
1797. Belāsın ejdehā vü dīvüñ aña
Didi bir resm ile kim qaldı taña
1798. Derileri ki gösterdi ser-ā-ser
Didi *ahsentü* sābāş aña Qayşer
1799. Didi Qayşer ki ḥāce şād olğıl
Cemī' -i guşşadan āzād olğıl
1800. Bilürem kim bilürsin it baña 'arz
Nedür miqdār-ı Çin *bi't-ṭūli ve'l-'arz*¹⁴⁸
1801. Didi Çin üç yüz altmış pāre şerdür
Ki qamusı ulu vü mu' teber[dür]
1802. Metā' -ı ibrişim müşk-i Hıṭā'dur
Daḥı yir'anı beñzetmek ḥaṭādur
1803. İli her şehrüñ üç biñ köy durur rāst
Ziyādet ola vü hīç olmaya kāst
1804. V'er anda biñ tümen Türk-i kemān-keş
Ki çıkar oqı peykānından āteş
1805. Melik Fağfūr anda şāhib-i tāc
Gelür her şehrden bir gün aña bāc

---

¹⁴⁸ Zenginliğin ve gücün.

1806. Ziyāde anda olur müşk-i āhū
Dağı hem la' l ile yāqūt u lü' lü'
1807. Hıta iklimi bî-hadd ü girāndur
Ne kim eydürler ise bîş ez-āndur
1808. Hıta'nun bir metā' ı hūblardur
Kamunun dudağı la' l ü dişi dürr
1809. Kamasının sözi şeker yüzi gül
Gözi nergis durur u saçı sünbül
1810. Şanur gören kişi anları firişte
Degüldür şu vü toprağdan sirişte
1811. Anun sözine ' aşık oldu Kayşer
' Aceb şeh-zādeye beñzer bu server
1812. Bu hüsn ü şüret ü bu pāk-siret
Bu elfāz u ma' ānī vü ' ibāret
1813. Bu ādāb u bu āyin ü bu erkān
Bu in' ām u bu efdāl ü bu ihsān
1814. Nicesi ola tācirden be-dīdār
Bilürüz hūblarda neyse mikdār
1815. Beşer olmaya ola bu ferişte
Sözi Kevşer yüzi beñzer behişte
1816. Degüldür tācir aşlı bu cevān-merd
Az olur kim ola tācir cevān-merd

1817. Hāyāyile edeb hem cūd u tācir
Degül mümkin k'ola bir yirde zāhir
1818. Virüp idi anuñ ardınca ni' met
Mey ü ney muṭrib ü hoş sāz-ı nağmet
1819. Melik dergāhına geldi oturdı
Bişirdüp öñine bir hūn getürdi
1820. Anı kim görmemişdi Şāh Kayşer
Ne hod Rūm' uñ selāṭini ser-ā-ser
1821. Oқuyup halkı ol hūnı yidürdi
Kamu yoḥsul u baya hem yitürdi
1822. Muḥibb oldı ḥalāyık cümle oña
İşi āğāz eyledi kim oña
1823. Anuñ āvāzesiyle Rūm ṭoldı
Gören görmeyen aña 'āşık oldı
1824. Kulağ göz görmedin çok 'āşık olur
Haberle kim anı dilden işidür
1825. Gel iy bülbül girü birkaç ḥikāyet
Bize gül-zārdan itgil rivāyet
1826. Göle karşı koma rūd u mürūdı
Görürsin nicedür bu cūy u rūdı
1827. Koma elden mey-i yāḳūt-rengi
Ki ider çarḥ peyveste dü rengi

1828. Çemendür her yaña vü lāle vü gül
Semendür yāsemin nesrīn ü sünbül
1829. Bugün kim itdi gül ʔonın muraşsa^ç
Sağın itme bu eyyāmı muzayya^ç
1830. Eline cām-ı yāķūt aldı lāle
Öñinde nergisüñ zerrīn piyāle
1831. Degülse bu iki otdan daħı kem
Elünden cām-ı la^ç li ķoma bir dem
1832. Çiçek big'olmasa elünde sāğar
Çiçekden idesin sen sini kemter [92a]
1833. Bu gice şāħ-ı serv üstinde ķumrı
Dir idi sāz u söz ile bu şi^ç ri

El-Ġazelü'1-Evvel

Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

1834. Çemen old'āsītīn ü cīb-i Meryem
Şabā anuñ içündür ^ç İsevī-dem
1835. Anuñ āşarı idüp yiri iħyā
Ĥayātla eyledi gül-zāri ĥurrem
1836. Anuñla oldı ni^ç met yirde muzmer
Anuñla oldı raħmet yirde müdğam
1837. Diyesin dürr durur levħinde la^ç lüñ
Niçe kim düşe gül yüzine şeb-nem

1838. Bu mevsimde ki ölmüşken dirildi
Gül ile lāle ḥār u ḥārdan hem
1839. Elüñe lāle gibi cām al kim
Degül durur beḳā bünyādı muḥkem
1840. Ğamı yād itme şād ol bāde nüş it
Bugün k'olup durur reyḥān siper ğam

1841. Bu 'ömri dūzaḥ itmegil ki Cennet
Bulınmaz zerḳ ile *vallāhu a'lem*¹⁴⁹

1842. Bu şekker sözi çün gūş itdi tūḫī
Bu nazmı eyledi *fi'l-hāl imilī*¹⁵⁰

El-Ġazelü's-Şānī

Mef' ülü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

1843. Sāḳī 'aleş-şabāḥ ki faşl-ı bahārdur
Vaḳt-i şarāb u mevsim ü vaşl-ı niġārdur
1844. Ḳıl 'anberīn dimāġuñı müşḳīn şarāb ile
Kim ebr dürr-feşān u hevā müşḳ-bārdur
1845. Yāḳūt cām al elüñe lāle bigi kim
Gül la' l-i pūş sebze zümürrüd-şi' ārdur
1846. Her ḳanda kim nazār idesin murġ-zār u bāġ
Her ḳanda kim ḳulaḳ dutasın murġ-zārdur

¹⁴⁹ Allah en iyisini bilir.

¹⁵⁰ Hemen.

1847. Yüzüñ hayāl ile gözümüñ yaşı şöyl'açar
Kim 'aksi ile bāğ u çemen lāle-zārdur
1848. Nergis gib'ele cām al encāmı añma kim
Fikr iden anı lāle-şıfat dil-figārdur
1849. Qan aqladı çü 'ākıbetin fikr itdi gül
Budur sebab k'anuñ ciğeri tolı hārdur

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

1850. Söz uzandı girü dāstān-ı Cemşid
Gerek kim söylene vü hāl-i Hürşid
1851. Çün oldı şubḥ ālem oldı rüşen
Yire geydürdi gün zerrine cevşen
1852. Melik Cemşid'i Qayşer itdi da' vet
K'ide bir iki dem anuñla 'işret
1853. Cihān kim var hemān bir iki demdür
Anı hoş görmeyicegez nedemdür
1854. Kişi virüpdı aña Şāh Qayşer
Gözine nūr gibi olmışdı manzar
1855. Baqarken Qayşer'üñ qaşırına Cemşid
Görindi burc-ı Cevzā'd'aña Hürşid
1856. Gözine çün görindi ol dil-ārām
Daḥı qalmadı anda şabr u ārām

1857. Düzüp 'ilme'l-yaķın 'ayne'l-yaķını
Nazarla gördi Hālīķ hilķatini
1858. Figān u sūz ile çün itdi bir āh
Ki tütüne boyandı mihr ile māh
1859. Oradan vardı Qayşer'le oturdı
Ne çāre nāle vü āhı götürdi
1860. Getürmiş idi girü Qayşer'e şāh
Çün olmuş idi ol da' vetden āgāh
1861. Besī dībā-yı Çin ü 'ūd u 'anber
Daķı pīrūze vü yāķūt-ı aķmer
1862. Oturđı gic'olınca Qayşer ü şāh
Gice şeb hoş diyüben gitdi ol māh
1863. Eve geldi vü Mihrāb'la oturdı
Girü ol māh sözünü getürdi
1864. Didi zārı kıluben kim i Mihrāb
Daķı kalmadı bende şabr ile tāb
1865. Bu deryādadur ol dürdāne kim var
Kerem it baña sen isdemege var
1866. Hemīn sensin bu baķır içinde ğavvāş
Hemīn saña virür el gevher-i hās
1867. Ğarīb ü teşne vü kaţ' -ı beyābān
Buray'irdüñ burada āb-ı hayvān

1868. Ciğer ʔolu ola od u teb ü t̄ab
Şu içmemeklige nice ola t̄ab
1869. Şabā gibi bu gül-zārı bürünseñ
Bu bāguñ bāğ-bānına görünseñ
1870. Alayduñ bir ʔoqu bu arada sen
Ki ‘anber-bār olmışdur bu gül-şen
1871. Eger sen irmez iseñ ol sarāya
İraqdan bāri baş ʔoğıl ol aya
1872. Bu söz üzre gice itdiler ārām
Şabāh olduqda Mihrāb-ı nikū-nām
1873. Getürdi la‘l ü müşk ü dürr-i ezfer
Dağı yāqut u ‘ūd u dağı ‘anber
1874. Hārīr ü dağı ʔoq dībā-yı rengīn
K’olaruñ yiriyidi bī-Hıṭā Çīn
1875. Bu mecmū‘ in alup ʔaşra geldi
İçerü girmege destūr aldı
1876. Sarāyı gördi olmuş ʔarḥa hem-ser
ʔapusında anuñ on kürsī-i zer
1877. Sarāy içi ʔolu hūr u melāyik
Aqar Kevşer bezenmiş hoş erāyik
1878. Selām idüp işitdi merḥabāyı
İrişdi aña būy-ı āşināyı

1879. Zer ü sīm ider ıraķ āşınāyı
Göñül gözine virür rüşenāyı
1880. Bulup lālāyı virüpdı ki gül-rū
Anuñ aḥvālını añlaya mū mū
1881. Selām u armağan ne kim getürdi
Virüben cümle meh-rūya yitürdi
1882. Didi bir kişi geldi adı Mihrāb
Kemāl-i luḥfda bir ḳatre-i āb
1883. Getürdi ḥ̣ācesinden bunı saña
Ne dirsiz ne diyeyim ben daḥ'aña
1884. Bu sözleri diyüben aña lālā
Ḳulağın ḳıldı pür-lü'lü' vü lālā
1885. İçerü girmeg'itdiler işāret
Didi Mihrāb kim zī-ḥoş beşāret
1886. İçerü girdi gördi ulu dergāh
Felek bigi ṭolu Zühre idi māh
1887. İrişdi bāğ-ı Firdevs'e ṭolu ḥūr
Sevādı gözlerinüñ oldı pür-nūr
1888. Revāḳı beñzeyidi āsumāna
Bisāt u ferşi cümle ḥüsrevāna
1889. Muraşşā' ḳubbe çün gerdün-ı ḥazrā
Oturmuş perdenüñ ardında 'azrā

1890. Şabā Firdevs gül-zārından irdi
Niķābı māh yüzinden götürdi
1891. Diyeydüñ şubḥ yüzinden niķābın
Götürdi açdı gül ğonca ḥicābın [92b]
1892. Nāgeh andan ḥacālet dutdı ḥurşīd¹⁵¹
Egerçi ad ile olmışdı Ḥurşīd
1893. Ḳadi şimşād u yüzi māh-ı enver
Şaçılmışdı gül üzre sünbül-i ter
1894. Dudağıydı nigīn ü ḥātem-i Cem
Velī ağzı nīginden daḡ'idi kem
1895. Yüzinüñ rengi āteş līk pür-āb
İki nergis gözi ser-mest ü pür-ḥ'āb
1896. Yüzi nevrüz idi saçı şeb-i Ḳadr
Müdevver yañağı ol resme kim bedr
1897. Kemānı қаşınuñ miḥrāb-ı ervāḥ
Gözinüñ ğamzesi peykān-ı eşbāḥ
1898. Lebinüñ la' l-i dürci āb-ı ḥayvān
Ṭulu vü dişleri lü' lü' -i tābān
1899. Hezārān 'āḳil olmuş zülfine ḳayd
Hezārān cānı itmiş gözleri şayd
1900. Yüzi şem' idi vü zülfi şeb-istān
İki nār idi bir büstānda pistān

¹⁵¹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

1901. Muraşsa' la bilin gören muṭabbaḵ
Dir idi kılla olmış ṭağ mu' allaq
1902. Saçı şāh işi gibi pīç ü pür-pīç
Anuñ gönli gib' ağızı hīç-der-hīç
1903. Göricek yüzini Mihrāb anuñ
Didi zi-ḵiblegāhı ' aql u cānuñ
1904. Aña Ḥurşid itdi bir nazar germ
Velī gül gibi kızartdı anı şerm
1905. Öñinde baş koyup yir öpdi Mihrāb
Ṭolu gözlerinüñ ser-çeşmesi āb
1906. Didi kim niredesin di baña sen
Ki bŷy-ı āşinālıḵ geldi senden
1907. Cevābın didi kim Mihrāb-ı Çin'em
Ḷulı çoḵ şāhumuñ ben kem-terinem
1908. Baña maḵşūd-ı maḵşaddur bu dergāh
Bu çihre mihri idi baña hem-rāh
1909. Metā' um çoḵ velī bunı getürdüm
Ayaḡuñ tozına saçum yitürdüm
1910. Oradan burc-ı mihre irdi Mihrāb
Yürek āteş ṭolu vü gözleri āb
1911. Melik Cemşid öñinde ser-efşān
Olup ağızın itdi gevher-efşān

1912. Didi Mibrāb gūş old'aña Cemşid
Ümid oldı k'irişe aña Hürşid
1913. Yüzin gözin öpdı vü ayağın
Yüzine sürd'anuñ iki kulağın
1914. Ki bu kulağ ile sözün nigāruñ
İşitdün çün kim oldı baht yāruñ
1915. Bu ayağ ile varduñ ol sarāya
Bu göz ile nazār kılduñ oraya
1916. Zehī gözler ki görmiş ola yāri
Zehī cān k'ola yolunuñ nişāri
1917. Cihānda biñ yıl itmek kām-kārı
Yig andan kim göre bir lahza yāri
1918. Gerek yāruñ yüzini göre yāri
N'ideler lāle-zārı murğ-zārı
1919. İderdi Hüsrev ü Şir'in hikāyet
Lebinden yāruñ u rengin rivāyet
1920. Gehī zülfin ögerdi gāh hālin
Perişān ider idi şāh hālin
1921. Benefşe gibi şāh olmışd'aña gūş
Sözün işidüben olurdu hāmūş
1922. Didi Mihrāb şāha vardur ümmid
Ki görine saña envār-ı Hürşid

1923. Giceye irdi sözi ile ol gün
Dün irişdi irüben mağribe gün
1924. Bu sözdeyd'irt'olunca şāh u Mihrāb
Ki hergiz gözlerine gelmedi h̄'āb
1925. Gice çün gitdi oldu şubḥ peydā
Alup Mihrāb çok gevherle dībā
1926. Diledi kim vara göre ki H̄urşid
Ne işdedür nicedür var mı ümmid
1927. Melik bir dürc-i pür-yāķūt-ı aḥmer
Daḥı dībā-yı Çin ü müşk ü 'anber
1928. Virür Mihrāb'a varur dil pür-ümmid
K'oları 'arz ide kim göre H̄urşid
1929. Meger varmışdı ol gün gül-sitānı
Temāşā ide bāğ u büstānı
1930. Varup Mihrāb gördi cennet u h̄ur
Cinān bigi ser-ā-ser toptolu h̄ur
1931. Revān her yañadan bir cūy u bir ḥavz
Didi Mihrāb zī-cennet zehī ravz
1932. Yanında ḥavzlaruñ serv-i āzād
Çenār u 'ar' ar u ser-sebz ü şimşād
1933. Qurılmış orada ḥargāh-ı mīnā
İçinde oturur H̄urşid-i 'azrā

1934. Oturmuş gül-sitānda şöyle kim gül
Öter her şāḥda kumrı vü bülbül
1935. Nevāsı tolu çeng ile rebābuñ
Döner her yañadan cāmı şarābuñ
1936. Bütān-ı serv-ķadd ü bülbül-āvāz
Ser-ā-ser ergavān u Ergānūsāz
1937. Yürür cām-ı bilür u sāgar-ı zer
Yüzi Ḥurşid'üñ oldı la' l-i peyker
1938. Metā' ın ' arz idüp naķķāş-ı çālāk
Orada baş koyup itdi yüzün ḥāk
1939. Olardan bir büt-i mevzün-şemāyil
Gül üzre eylemiş ' anber ḥamāyil
1940. Perī-ruḥsār adıyla perestār
Saçı reyḥān u yañakları gül-zār
1941. Gözi nergis yüzi gül saçı sünbül
Ķaranfil koḥusı vü ḥāl-i fülful
1942. Didi Mihrāb'a kim iy bār-sālār
Berü gel aç görelüm kim nedür bār
1943. Didi benüm degül bu iy Ḥudāvend
Bu kālā nic'açıla bī-Ḥudāvend
1944. Kim ayruķ kişi durur bār-sālār
Ki açup göstere nicedür ol bār

1945. Nedür içinde ne var zerr ü gevher
Dağı dībā-yı ÇİN ü müşk ü ‘anber
1946. Melik zerre gibi cānı ber-ümmīd
Revān oldu cezb ide anı Hürşīd¹⁵²
1947. İki dürc aldı tuhfe dürr-i raḥşān
Dağı yāḳūt ile la‘l-i Bedeḥşān
1948. Hediye eyledi Hürşīd’e anı
Ki ol idi anuñ cān u cihānı
1949. Oraya vardı k’ol serv-i sehīdūr
Yaḳīn ol burc-ı māhuñ ḥargehīdūr
1950. Dir idi kim şükür hoş oldu ḥālüm
Ḥuceste düşdi meymūn geldi fālüm
1951. ‘Aceb işbu ḥayāl-i ḥ‘āb ola mı
Kişi baḫtı bu resm ile bula mı
1952. Bugün bīdārdur baḫt-ı girān-ḥ‘āb
Ki oduma şaçam aḫzar gibi āb
1953. Yüzi üstine yaşı gibi Cemşīd
Gelüben gördi dutmuş perde Hürşīd [93a]
1954. Tonını māh gibi eyledi çāk
Yüzini nūr gibi eyledi hāk
1955. Aña ol cāmdan bir cür‘a-i hoş

---

¹⁵² Bu mısra vezne uymamaktadır.

- Virüp ‘ aql ile andan aldılar hüş
1956. Gil-i nem-nāke yiter kaçre-i āb
Dil-i ğam-nāke oddan bes durur tāb
1957. Yire düşdi Melik ditreyü nāgāh
Nite kim şu yüzinde çeşme-i māh
1958. Kāmu varlık mu‘ attal olmuş idi
Nefesdi bes ki anda kalmış idi
1959. Çün ire ‘ aks-i Hürşid-i cihān-tāb
Kāla mı zerrede varlık yağod h‘ āb
1960. Ne kim vard’anda pīr ü yā cevān-ser
Ayağ üstine tūrdılar ser-ā-ser
1961. Şehūn üstine geldi kāmı ol cem‘
Ki yağıdı oda ol pervāne-i şem‘
1962. Gül-āb ile yüzini itdiler ter
Buğūr eylediler ‘ ūd ile ‘ anber
1963. Çün işitdi ki n’oldı hāl-i Cemşid
Yirinden tūrup ol dem geldi Hürşid
1964. Çıķup nergis gibi ser-mest ü ra‘ nā
Yirinde kaldı boş hargāh-ı mīnā
1965. Nite kim ola yilden serv māyil
Ay itmiş ‘ Aķreb’ūn kālbinini menzil
1966. Yūzi renginden olmuşdı hevā la‘ l

Ḥam-ı zülfi'oda yaqmışdı bunuñ na'1

1967. Anuñ ardınca cem' -i mäh-rular
Mu' anber hāl u kamu müşk-bular
1968. Anı gördi çü lāle pīrehen çāk
Yatur bālīni seng ü pisteri hāk
1969. Ayakdan düşmiş ol tāvūs-ı gül-ruḥ
Başından gitmiş ol tūḫ-i ferruḥ
1970. 'Arağdan olmuş idi şeh yüzi nem
Nite kim düşe gül üstine şeb-nem
1971. İki nergis gözün dutmuş şeker-ḫ'āb
Nilüfer gibi gül-şad-berg der-āb
1972. Dutupdı dāmenin la' lūñ zümüröd
Ki aldı Ḥurşid'ün gönlini bir büd
1973. Kamer-ruḥ anı görüp kaldı taña
Terahḫum kıldı cān u dilden aña
1974. Didi ne hāl oldu kim bu miskīn
Bu resme toprak olup düşdi ğam-gīn
1975. Mu' anber zülfi gibi olmuşdı bī-cān
Yaḫīn idi ki ola anda pīçān
1976. İki nergisden ol dem dökdi jāle
Gül-āb itdi semen-berge isāle
1977. Ḳalup Ḥurşid gönli pāy-der-gil

- Çü zerre ‘ aşık old’ aña be-şad-dil
1978. Urup san‘ atla huft e rāh-ı bīzār
Hīleyle mest iletdi raht-ı huşyār
1979. Çün irişdi dimāğa bŷy-ı Hŷrşīd
Girŷ kendŷye geldi Őāh Cemşīd
1980. Dirildŷr cānları koşusı yārũ
Dilũndŷr rāhatı vaşlı nigārũ
1981. Çün açdı nergisi gŷl yŷzi gŷrdi
İki gŷzleri Hāq nŷrına irdi
1982. Őehũn mihr ile çoğ itdi āhı
Debelend’ eyle kim quruda māhı
1983. Tecellīden çŷn irişdi aña nŷr
Girŷ oldu perākend’ eyle kim Tŷr
1984. Şeref burcına gitdi girŷ Hŷrşīd
Yirinde nāleyile qaldı Cemşīd
1985. Orada didi Mihrāb aña iy şāh
Ne nef’ ider saña bu nāle vŷ āh
1986. Ne hāşıl ağlayuban olduķuñ zār
K’ idesin kendŷni rŷsvāy u bī-‘ār
1987. Ne hāşıl gŷzlerũni itdigũn ebr
Senũn çāreñ bu işde şabrdu r şabr
1988. Egerçi nālesŷz olmaz bu sevdā

- Gerek bu nāleye bir vaqt peydā
1989. K'anı aǵyār işidüp bilmeyeler
Seni halka melāmet kılmayalar
1990. Seni senden alur nūr-ı tecellī
Pes ol dīdārı çok itme temennī
1991. Tecellī odına katlanmadı taǵ
Sen andan nicesi kırtılasın şaǵ
1992. Gerekdür saña şabr u şabra düriş
Diler iseñ ki hāşıl ola bu iş
1993. Niçe kim aña ol çok pend virdi
Dağı oldı ziyāde āh u derdi
1994. Aña kim 'āşık ola n'eyleye pend
Gerekdür pend aña k'ola hıred-mend
1995. Çü 'āşıkda eşer yoǵdur hıredden
Ferāǵatdür kaması nīk ü bedden
1996. Gerekmezdür pes aña pend-i nāşılı
Meķābihdür katinđ'anuñ neşāyılı
1997. Oradan ol şeb-istāniye geldi
Gice şubh irişince nāle kıldı
1998. Diyeydüñ anı oldur murǵ-ı şeb-gīr
K'ider şubha degin nāliş bem ü zīr
1999. Şabāhın çün belürdi 'ālem-efrüz

- Gice gitdi vü geldi rûz-ı pîrûz
2000. İki dürc-i güher virüpdî Cemşîd
Qabûl itsün didi bunları Hûrşîd
2001. Girüben dürc-i dürrî oldı handân
Didi kim ele girmez bu ten âsân
2002. Meger oddan ola bu gevher-i pâk
Ki bu resme güher göster dimez hâk
2003. Semen-ruhsâr u hûrşîd-i gül-endâm
Perestârını Gülberg-i şeri nâm
2004. Okıdı qatına vü geldi Gülberg
Ki gül bigiydi hüsni içinde pür-berg
2005. İşâret itdi Gülberg-i şeriye
Ki vara diye ol dem cevheriye
2006. Bize getürdis'itmesün behâne
İtsün bu gevherlere behâ ne¹⁵³
2007. Melik hasretten olmuş idi medhûş
Ne anda ' aql var idi vü ne hûş
2008. Didi kim bu güherler dürr-nişârı
Degüldür bu sezâ-yı şehr-yârî
2009. Dağı biñ var qatumda zerr ü güher
Dağı hem şeb-çerâğ u hûb-enver

---

¹⁵³ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2010.   ᖀamusın ᖄāk iderüz yoluña
            Ki sağlık ayağına vü elüñe
2011.   Dönüp didi girü ᖄurşid şaha
            Cihān-efrüz u ‘ ağl u cān-penāha
2012.   Bizüm iğlimümüzdedür bu ‘ ādet
            K’ ideler hedıye üstin’ i’ ādet
2013.   Didi ol dem gül-endām u semen-ruğ
            Olup gül gibi ᖄoş ᖄandān u ferruğ
2014.   Ki ben bu resme kimse görmemişem
            Cevān-merde bu nev’ e irmemişem
2015.   Nevāht eylemedin biz bir ğaribi
            Nişār itdi bize bunca naşibi [93b]
2016.   Bilürem bir güherdendür bu ser-ver
            K’ aña hemtā degüldür ᖄiç gevhер
2017.   Dağı yirden durur bu gevhер-i pāk
            Ki görmedi naziren çarᖄ-ı eflāk
2018.   Ketāyün adlu vardı dāyes’ anuñ
            Ki ᖄüsn-rāy idi sermāyesi anuñ
2019.   Anı virbidi k’ ide ‘ özr-ᖄāᖄi
            Anuñla ᖄil’ at ü hem tāc-ı şāᖄi
2020.   ᖄaleb eyledi andan nāfe-i Çin
            ᖄarir ü ‘ anber ü dībā-yı rengin

2021. Bu peygāmı işidüp ‘ aklı gitdi
Hızîneyle metā‘ u genc iletđi
2022. Açıban ol metā‘ in eyledi ‘ arz
Velikin rāygān ne naqd ü ne qarż
2023. Var idi huzme huzme anda dībā
Zebād u ‘ anber ile müşk ü bŷyā
2024. Vişākı diyeyidün gül-sitāndur
Nesim ü nev-bahār u bŷtāndur
2025. Melik anda didügin bilmez oldu
Nedür hāli tedārük kılmaz oldu
2026. İcāzet diledi dönmege Mihrāb
Şehi çün gördi anda oldu bī-tāb
2027. Ki bu gice yirümŷze varalum
Girü yarın işige yüz sürelüm
2028. Bu söz *inşa’llāh* ile dile yitdi
Girü şehden qarār u şabr gitdi
2029. Yirinde kaldı ol Hŷrşid-i tābān
Bu anuñ zŷlfi big’ oldu perişān
2030. Çü Hŷrşid’üñ katından oldu ol dŷr
Şehüñ cānına düşdi tāb ile şŷr
2031. Gehi yaşına garķ olurđi Cemşid
Gehi āh eyleyŷp dir idi Hŷrşid

2032. Düşerdi lü'lü' gibi yire gâltân
Gehî pîçan olurdu gâh bî-cân

2033. Bu ' ışk işi yavuz işdür be-gâyet
Belâ-yı ' ışka yoq durur nihâyet

2034. Vişâl olur ise hayretde qalür
Firâq olur ise hasretde ölür

2035. Girüben bir yire tenhâ oturdu
Giderdi halkı vü şem' i getürdi

2036. Görür şem' i ki nedür süz u tâbı
Bu resme itdi anuñla hiţâbı

Hiţâb-1 Cemşid Be-Şem'

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

2037. Sen dahı ' aşık degilsen h'âce-taş
Nişe yüzüñ zerd ü gözüñ tolu yaş

2038. Ger degülseñ ' aşık eyit kim neçün
Her gice bîdârsın şâhib-firâş

2039. ' Âdetüñ ol kim kesilmezse başuñ
Bulımazsın gice hergiz inti' aş

2040. ' Işkda olduñ âteş-i ser-keş-zebân
Ger dökile qanlar u kesile baş

2041. ' Işkuñ odı nâr-ı düzağdur kim ol
Ne bulur ise yaqar quru vü yaş

2042. ʿ Işık ehlinde ne var ise vücūd
Oda yakılmağ gerekdür iç ü taş
2043. Rişte bī-cān elde vü daʿ vīsi ʿ ışık
İşidile mi bu daʿ vī ḥ̣āce-tāş
2044. ʿ Āşık oldur kim belāya şabr ide
Kesdüre baş u yana dökmeğe yaş

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

2045. Bu şîʿ ri işidüp Cemşîd'den şemʿ
Başına dūd saçıp didi ol semʿ
2046. Ki diyeyim saña sözün cevābı
Ki daḥı itmeyesin bu ḥiṭābı
2047. Didi bini serzeniş itmek revā¹⁵⁴
Güldürür bu söz hem olmaz sezā
2048. Baña ʿ āşık didün ü ben ʿ āşıkam
Bu söze uş rengüm ü yaşum güvā
2049. Ol ki didün kim nedür ser-keşligün
İşbu yolda olamaz ol iş revā
2050. Ser-firāz iden beni ʿ ışık odıdur
Anuñ ile ser-firāzem dāyimā
2051. Anuñ için olmışam āteş-zebān

¹⁵⁴ Bu beyitten itibaren vezin Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün kalıbıyla devam ediyor.

Kim virem pervāneye neyse cezā

2052. ʿIşka daʿvī ider ü bir şuʿleden
Her yaña kaçar zehī ʿayn-ı haṭā

2053. ʿIşkuñ olmışdur baña āb-ı hayāt
Rište-i cānumda andandur beḳā

2054. ʿĀşık ile şemʿ cānına müdām
Gözlerinüñ yaşıdur iden belā

2055. İkimüz daḥı bir oda yanaruz
Bes nedendür arada bu mācerā

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

2056. Melik şemʿ e didi kim it sözi nerm
Yanaram ben benümle olmağıl germ

2057. Didüñ reh-revlere ben reh-nümāyam
Ḳamu ʿāşıklara ben pişvāyam

2058. Fenāda gerek ola ʿāşık olan
Bu durmaḳ böyle ḳandan ʿışk ḳandan

2059. Gerek ʿāşık olan ḡam-gīn hemīşe
Ne ʿışk ol kʼide ḥandānlığı pişe

2060. Dilerdi şemʿ vire şāha pāsuh
Dilin ḡāz ile dutdı bir semen-ruḥ

2061. Didi iy şemʿ çıḳmağıl yoluñdan

- Ki āfet irişür saña yoluñdan
2062. Ne gerekdür saña āteř-zebānı
Bařuñ kesdürmedin kesgil sen anı
2063. Melik durur çamu ‘ āřıklara cem‘
Melik durur çamu şadıklara şem‘
2064. Bařuñda niredendür bunca sevdā
Neden durur saña bu çamu ğavgā
2065. Senüñ bu řubĥ-ı mihr-i ‘ ālem-efrüz
Çıkuban rüzüñi ider siyeh rüz
2066. Bu söz içinde zerrin meş‘ al-i nür
Çıkuban itdi āfāķı dil-efrüz
2067. Kişi virbidi řāha māh-ı ğül-ruĥ
Ki bu ğündür mübārek rüz-ı ferruĥ
2068. ğül-istāna varur ol serv-i büstān
Ki kızara yüz’odından ğül-istān
2069. Girü uş vardı cennet bāğına ĥür
Yüziyle eyledi ğül-zānı pür-nür
2070. Müheyyā ‘ işrete mecmü‘ -ı esbāb
Arada řāh ğāyib ĥāzır ařĥāb

Reften-i Cemşid Be-Da‘ vet-i Ĥurřid

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

2071. Nevāyı rāst it murğ-ı saĥun-senc

- Ki sözünüñ degir her biri yüz genc
2072. Cihānı bizedi bād-ı bahārı
Berāber eyledi leyl ü nehārı [94a]
2073. Müverred eylemiş yanağını gül
Mu' anber eylemiş zülfini sünbül
2074. Benefşe sözüñe olmuş durur gūş
Nedür süsen gib'olmağ böyle hāmūş
2075. Gözini nergis açmışdur yüzüñe
Ki ' aşıkdur senüñ zībā sözüñe
2076. Nazar kıl bāğa gör nice bezenmiş
Bu çiçekleri gör nice düzenmiş
2077. Yire bağ nicedür āşār-ı rahmet
Ser-ā-ser ʔoludur āşār-ı kudret
2078. Müzeyyen uş görürsin bāğ-ı dünyā
Kıyās nice ola gül-zār-ı ' uqbā
2079. ʔoludur ol na' im ü revh ü reyhān
Beğā-yı cāvidān u hūr u Rıdvān
2080. Bu yiri ʔo ki bu dār-ı fenādur
Anı isde ki gül-zār-ı beğādur
2081. Sebeb tevḥiddür bulmağa anı
Orada rāḥat irgürmege cānı
2082. Vücūd oldur ki ol dāyim beğādur

- Beḳā mı ol k'anuñ soñı fenādur
2083. Bilürsin *lā-ilāh 'illā*¹⁵⁵ yı tevḥīd
İdersin dāyimā bu zikri tezdīd
2084. Belī tevḥīddür *illā* ki 'āmī
Anı zerrāt eydürler tamāmī
2085. Ol olur añlağıl tevḥīd-i ḥāşı
Ki senlikden bulasın sen ḥalāşı
2086. Sen olmayasın u ol ḳala ḥālīş
Müvehḥidsin ü tevḥīdünde muḥliş
2087. Men ü māyı gider kim oldur āfāt
Ki *el-tevḥīdü isḳātü'l-izāfāt*¹⁵⁶
2088. Ne tevḥīd olur iki olıcak zāt
Gerekmez rişte-i tevḥīd iki ḳāt

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

2089. Şehinşāh da' veti çün rāst bildi
Oraya varmağ'ol dem ḳaşd ḳıldı
2090. Melik k'itmişdi 'ışḳ anı ciger-ḥūn
İki dürc aldı ṭolu dürr-i meknūn
2091. Şeker Şehnāz ile hem Ergānūñsāz
Ki bülbülde yoğ id'anlar daḡ'āvāz

¹⁵⁵ Başka ilah yoktur.

¹⁵⁶ Birleştirerek sağlamaştırma.

2092. Didi anlara yalvaru şehinşāh
Ki anlardı aña ğāyet nikū-ḡāh
2093. Serā-perdede sizens baña maḡrem
Girü siz oluñuz benümle hem-dem
2094. Baña çoḡdan idersiz dil-nevāzı
Girü sizden gerekdür çāre-sāzı
2095. Orada eyidüñ bir naġme-sāzı
Ki Ḥurşid añlaya bu gizlü rāzı
2096. Bu sözi işidüp nāl'itdi Şehnāz
Anuñl'āheng itdi Ergānün sāz
2097. Oda yandı Şeker ol resme kim 'ūd
Cigerden itdiler biñ āh-ı pür-dūd
2098. Çayudan çeng bigi inlediler zār
Ki olmışlardı şāha mūnis ü yār
2099. Şeker didi ki bizi gönderürsüz
Bahārsuz daḡı kişiye virürsüz
2100. Yüzinden perdeyi götürdi Şehnāz
Nevāda eyledi bir perde āġāz
2101. Elin elin'urup iderdi zāri
Çılurdu Ergānünsāz aña yāri
2102. Ki bizi terk itmek ne revādur
Çadīmi kulları sürmek ḡaḡādur

2103. Olara dem virürdi her nefes Cem
Ne çäre oldılar çün aña hem-dem
2104. Yüridi şāh bāga eyle kim māh
Kenāzekler sitāre bigi hem-rāh
2105. İrişdi gül-sitān'anuñla Mihrāb
Ḥayāl-i ebrū-yı yār aña mihrāb
2106. Varuban gördi ol cennet sarāyı
Gözine geldi nūr-ı rüşenāyı
2107. Gül ü nesrīne olmuş ferş menzil
Şudan servüñ ayağında selāsil
2108. Söze gelmişdi tūtīyile bülbül
Ṭoluyidi gül ü lāleyle sünbül
2109. Oturdu gül dibinde şāh u Ḥurşīd
Nevā-sāz olmuş ol meclisde Nāhīd
2110. Geh elde erğanün geh 'ūd ile çeng
Ṭolu olmuş cemāl-i şāhid-i şeng
2111. İrüben baş qodı orada Cemşīd
Oqıdı yakınına anı Ḥurşīd
2112. Cemāliyle bezedi ol arayı
İrişdi her yañadan merḥabāyı
2113. Kerem ehli olur her yirde mergüb
Kerem durur cemī' -i ḥalkā maṭlūb

2114. ‘Azīz olur bağışlayan gedā h̄ār
Düriş nefsi gedāy eyleme zinhār
2115. Taş u toprağ u taşta rızq bulmaq
Yig andan kim gedā-yı halk olmaq
2116. Anuñ çün ulu oldı baħr-ı aħzar
Ki olmaz kimsenüñ şuyıyla leb-ter
2117. Bulıcağ baħt u devlet olma mağrūr
Dilersen baħt senden olmaya dūr
2118. Kişi kim ğarr’id’anı efser-i zer
Ve ger toprağa nergis gibi efser
2119. Melik her tuħfe kim bile getürdi
Yek-ā-yek ‘arz idüp kullara virdi
2120. Ğaravaşları virdürdi sarāya
Ki ta‘ ne urur anlar bedr aya
2121. Didi bunlardadır perde-serālar
Sezā-verdür size perde-serālar
2122. Ğatına getürüp anları Ğurşid
Olara virdi söz ile çok ümmid
2123. Neva-ger kerlere eyle oldı fermān
Ki ol meclisd’ideler h̄üb elhān
2124. Şeker tūṭıye eyle oldı dem-sāz
Ki cān kumrısı itdi aña pervāz

2125. Bu ŧi' r ile dilini itdi ŧir'ın
Felekde Zühre kıldı aña taħsın

ŧi' r-i ŧekker

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

2126. Bu diŧ midür ' aceb yā dürr-i meknün
Bu leb midür ' aceb yā la' l-i maħzün

2127. Lebün ŧevķinde oldı ğonca dil-teng
ŧaħun sevdası müŧk itdi ciĝer-ħün

2128. Elifdür rāst ħaddün zülfün uŧ cım
Nite ki aĝzudur mım ü ħaŧun nün

2129. ŧaħun reyħānına cān oldı ħayrān
Gözün efsünına ' aĝl oldı meftün

2130. Göñül zülfüne itdi āŧiyān kim
Hümāmün ğölgesi olur Hümāyün

2131. N'idersin Mıŧr u Ħarezm'i ğözüme
Naĝar it nice aĝar Nıl ü Ceyħün

2132. Gözün vaŧfını her kim iŧidürse
Bilür kim nice olur siħr ü efsün [94b]

2133. Orada Ergānünsāz itdi āheng
ŧeker'den baĝladı her perdede teng

2134. Girü Cemŧid dilinden bu sözi
Didi k'iŧidenün ħoĝ oldı sūzı

Ġazel H̄ānden-i Ergānūsāz

Mef̄ ūlū / Fā' ilātū / Mefā' ilū / Fā' ilūn

2135. 'Āşıklara firāķuñ odı ķaşd-ı cān ider
Şöyle ki lāle vü güle bād-ı ħazān ider
2136. Gözüñ ķaşuñ ħayāli ile ol ķişi benem
Kim cānını nişāne-i tīr-i kemān ider
2137. Rūhü'l-Ķudūs senüñ tudaģuñdur meger kim ol
Tıpraga daħı ger nefes irgüre cān ider
2138. Sen ķamu cāna cānsın u devletlü ol ķişi
Kim ' ışķınuñ yolında dil ü cān revān ider
2139. Uş fitne ķoparur girü gözüñ bu dil-siyāh
Ķanmadı mı henüz ' acabā nice ķan ider
2140. Sevdāsıyile zülfünüñ uş tılodur dimāģ
Nef̄ i bu durur arada kim cān ziyān ider
2141. İtmiş hilāli ķaşuña teşbih ' aķl-ı kūr
Bārīk-bīnlig ile nice kej-gümān ider

Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Fe' ūlūn

2142. Nişātengiz bu şi' re itdi āģāz
Şeh aģzından girü Zühr'aña dem-sāz

Ġazel Güften-i Nişātengiz

Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Fe' ūlūn

2143. Yüzüñi gün düzen aģzuñı zerre

- Dudağũ la' lin ider dũrc-i dũrre
2144. Yũzũni gøren on dördinde ayũ
Şanur kim bugün oldu mäh-ı ğurre
2145. Yoluñda medde gibi çekmeyem baş
Ger ire ħarf-i müdgam gibi erre
2146. Gözümüñ yaşıdur ol baħr-ı ħũn kim
Şalupdur Nũħ tũfânını berre
2147. Lebũñ cãn zind'ider gözũñ ħan içer
Gerekdür şũkr ħayra şabr şerre
2148. Ne fettãn[dur] gözũñ devr-i ħamerde
Ki olmuşdur kemãn u tĩre ğarre
2149. Göñülleri düşürdi dāma zũlfũñ
' Aceb tarrā durur bu müşk turre
2150. İkiledin girũ Şekker nevāda
Bu ŧi' re sāz itdi ol arada

Ġazel Ĥānden-i Şekker

Mefā' ilũn / Mefā' ilũn / Fe' ũlũn

2151. Ne menzildür bu kim gül-zār-ı cāndur
Hevās'uçdan uca bũy-ı cināndur
2152. Ķuşũr u ħũr u ' ayn uş bunda ħāzır
Hem āb-ı Ĥızr hem Kevşer revāndur
2153. Ne cānāne k'oturmuşdur burada

Eger cān isteye cān der-miyāndur

2154. Benüm gönüm durur perrān kebūter
Bu tonı kıadd aña āşiyāndur
2155. Senūñ sevdāna terk itdüm dil ü cān
Ki ʿ işkuñ cānı cān u hem-cināndur
2156. Hāķīķatde yüzüñi kimse bilmez
Ki cān bigi āşkāra nihāndur

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

2157. Şeker-leb bu sözi itdi rivāyet
Dil ü cānlara eyledi sirāyet
2158. Semāʿ u raķşa geldi Servāzād
Çemen kuşlar'ışitdi kıldı feryād
2159. Şarāb u ʿ işķ sevdāsı tolu ser
Kadeh elde vü maʿ şūķa ber-ā-ber
2160. Dil ü cānını yandurdu hārāre
Tonın gül gibi itdi pāre pāre
2161. Neşāt u kāmurānlık itdi Hūrşid
Zer-i gevher-feşānlık itdi Cemşid
2162. Ğani'tdi Ergānünsāz'ı nevālar
Kāşabdan geydi Şekker çok kabālar
2163. Nişātengiz'e didi iy şeker-riz

Oķı sen daķı bir Şi' r-i dil-āvīz

2164. Velī Őöyle ki *vaŐfū 'l-ħāl* ola
Ne kim bir ķurı ķīl ü ķāl ola

2165. Ne söz kim olmaya būy āŐināyı
Dil ü cāna viremez rūŐenāyı

2166. Hemān-dem burdı 'ūduñ ol ķulağın
Nevā Őoldurdu ol Firdevs bāğın

2167. Didi Ğurşid ağzından bu Şi' ri
Ki itdi āferīn gökd'aña Şi' ri

Ğazel Ğānden-i NiŐātengīz

Mefā' ilün / Fe' ilātün / Mefā' ilün / Fe' ülün

2168. Őabā Mesīh-dem olup bahārdan bu gice
Ğıtā'ya beñzedi gül-Şen nigārdan bu gice

2169. Őabūħ iķmedi bāğda 'aceb sebep ne ola
Ki nergisūñi yaturur Ğumārdan bu gice

2170. Meger benāt-ı nebāt itdiler 'arūs kim¹⁵⁷
Ki Şoldı sebze vü gül-Şen niŐārdan bu gice

2171. Müzeyyen oldu reyāħin bezendi bāğ-ı ķemen
Meger ki bāğa Ğaber geldi yārdan bu gice

2172. Ne dil-nevāz görindi vü hem ne cān-efrüz
Murāda irdi gönül rüzigārdan bu gice

¹⁵⁷ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2173. İřāret itdi girü Ergānūsāz
K'ide bir şi're dağı ol dem āgāz
2174. Elini Ergānūn'a řundı ol dem
Aña şumrı vü bülbul oldı hem-dem
2175. Hemān-dem Zühre'yi dem-sāz itdi
Bu ğarrā şi'ri and'āgāz itdi

Ġazel Ĥānden-i Ergānūsāz

Mef' ülü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

2176. Cān dilden ider ol lebi dendānı ārzü
Ya' ni ki dür ü la' l-i Bedeřřānı ārzü
2177. Göñül gözüñle yüzüñi görelden itmedi
Nergisle tāze lāle-i nu' mānı ārzü
2178. Ger Ĥıızr bilür ise lebüñde ne var nihān
İtmeye dağı çeşme-i ĥayvānı ārzü
2179. Gerçi ki dām-ı miĥnet ü bend-i belā durur
İder göñül bu zülf-i perişānı ārzü
2180. Gerçi ki řüĥ u zālīm ü ra' nā durur gözüñ
Cān ider işbu cādū-yı fettānı ārzü
2181. Cān tutağuna ger heves itdi isen n'ola
Tūĥı durur ider řeker-istānı ārzü

2182. Bu söz virdi olaruñ cānına sūz
Tonın çāk itdi yine ol dil-efrūz
2183. İçine düşdi şāhuñ dahı bir cūş
Ki itdi kendü kendüyi ferāmūş
2184. Gelüp cünbīşe def in itdi Hūrşīd
Zer ü gevher nişār itd'āna Cemşīd
2185. Ğan'oldı ol nişār ile halāyık
Bu durur dest-rest olana lāyık
2186. Olur hāşıl saħınuñ her murādı
Eyülig ile çıkar dāyim adı
2187. Baħıl olan olur peyveste bed-nām
Cihānda bulamaz ol bir nefes kām [95a]
2188. Oturmuş idi perd'ardında Hūrşīd
Erirdi mum gib'āna karşı Cemşīd
2189. Gözi olmuş idi ebr-i bahārī
Güle bülbül gibi kııurdu zārī
2190. Gül ü nergis benefşe tolu ol bāğ
Melik lāle gibi anda ciger dāğ
2191. Melikde çünki hergiz yoğ idi şabr
Güher döker gözünden eyle kim ebr
2192. Çü işdi yāre karşı cāmı ser-ħoş

- Mey ü ' ışk od ile cān eyledi cūş
2193. Biter her iş ki var sīm ü zer ile
Beze bu bezmi la' l ü gevher ile
2194. Didi Mihrāb'a kim var zerr ü gevher
Nişār için getür hem müşk ü ' anber
2195. Egerçi taşu ider la' l Hürşid
N'ol'aña la' l saçsa mest Cemşid
2196. Getürdi vü nişār itdi ser-ā-ser
Eger la' l ü eger sīm ü eger zer
2197. Çün ol dem mest-i ' ışk u āb-ı engür
Olur mest olanuñ her işi ma' zür
2198. Edepsüzlik olur mest olan işi
Girift itmek gerekmez aña kişi
2199. Bu mest olan kişide ' aql kalmaz
Anuñ suçına kalmağ lāyık olmaz
2200. Gic'olan sözi yād itme be-her-rū
*Kelāmü 'l-leyli yemḥūhü 'n-nehāru*¹⁵⁸
2201. Bu arada çü ser-mest oldu Cemşid
Tecellī odına yağd'anı Hürşid
2202. Didi Şehnāz'a k'anda ide bir sāz
Ki Zühre ola anuñ ile dem-sāz

---

¹⁵⁸ *Gecenin sözü ve gündüzün sonu.*

2203. Yürüdübən dağı meclisde bir devr
Bu söz ögine geld'anuñ 'ale'l-fevr

2204. Bir elhān ile didi işbu nazmı
Ki bozdı çarğ pervindegi nazmı

Ğazel H̄ānden-i Şehnāz

Mef' ulü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ulün

2205. Gül yañağuşun şevk ile hayrāndur u vālih
Bes saña kim oldı dağı kim ola müşābih

2206. Göñlüm ne 'aceb oldısa zülfüne perişān
Kimdür ki bu sevdāya düşüp olmaya tābih

2207. Göñlüm ne durur zülfün ile bād-ı şabādan
Şor kim hemīn oldur bu perişān işe şābih

2208. Īmān gibi cāndan dağı yigrek seni sevdüm
*Men āmene bi'llāhi ve āyāt-ı kitābih*¹⁵⁹

2209. Her kıanda ki la' lüñ ola Kevşer unıdılur
Anda ki şeker ola nedür zıkr-i fevākih

2210. Düşdi göñül ol 'uğdeye zülfün girihinde
Kim 'aklı dağı cān gib'olur orada vālih

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

2211. Bu söz eyledi 'uşşākı muhayyer

¹⁵⁹ Allah'a ve kitabın ayetlerine iman etti (Bakara 177).

Eşer itdi bu nağm'anlara yek-ser

2212. Şeker tūṭī gibi başladı söze
Düşürdi sāzı gönülleri sūza

Ġazel Ḥānden-i Şekker

Mef' ūlū / Mefā' ilū / Mefā' ilū / Fe' ūlūn

2213. Çin naqşı nice eyleye yüzüñ ile da' vī
Şüret-i peykerdür ü bu āyet-i ma' ni¹⁶⁰

2214. Gün ayağuna düşdi yüz'üstine sürini
Kim yaqdı yüzüñden anı envār-ı tecellī

2215. Zülfüñ koğusu nireye kim ire orada
Cān virür ölülere nite kim dem-i 'īsī

2216. Cennetde eger görmese didāruñı 'āşık
Dūzağ görine gözlerine cennet-i a' lī

2217. Dünyāde vü 'uqbāde sen'ister bu dil ü cān
Būy baht kim ele gire bu hūb temennī

2218. Dirler ki ḥaṭardur ço anuñ 'ışkıñı ḥāşā
Çün cān gidicek durur anuñ derdil'iveli

2219. Leylī'yi görüp nireye vara dil-i Mecnūn
Çün silsile-i 'ışka çeküpdür anı Leylī

Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Fe' ūlūn

¹⁶⁰ Bu mısra yazma nüshaya göre vezne uymamaktadır. Akalın'ın eserinde ise metin tamiri yapıp bu mısranın başına "ol" sözcüğü getirilmiştir.

2220. Edā itdükde işbu nazmı Şekker
Tonın çāk itdi gül gibi semen-ber
2221. Yirinden tırdı ol dem serv-i kâmet
Kopardı ‘ aşık’üstine kıyâmet
2222. Şanavber-vâr çarha girdi Hırsîd
Yüregın zerre gib’iderdi Cemşîd
2223. Serâ-perde ucın açup bakardı
Niçe cân u dili oda yakardı
2224. Nite kim ebrden bir fūrce zâhir
Olup görine andan şems-i bâhir
2225. Baş urup virbidi Hırsîd’e bir cām
Anı nüş itdi fil-hāl ol gül-endām
2226. Bir ayak virbidi Cemşîd’e gül-ruḥ
Ayağ olur ayağ içene pāsuh
2227. Nicesi cām-ı āb-ı zindegānı
Sikender cân virüp bulmadı anı
2228. Didi ‘ ışkuma nüş eyle bu cāmı
Ki buḥte kıılır anuñ dürd-i ḥāmı
2229. Ḥayāt-ı rūḥ olur sāğar u cām
Fe-ḥāşā kim şuna yār-ı gül-endām
2230. Melik ol cāmı çün kim eyledi nüş
Daḥı kalmadı anda ‘ aql ile hüş

2231. Nigāruñ ğamzesi gib'oldı ser-mest
Anuñ ğisūsı gibi oldı pā-best
2232. Ğ İnān-ı ihtiyārın aldı meysir
Cevān yayşıdı gitdi şaştdan tır
2233. Hemān-dem ser-nigūn düşd'anda Cemşid
Buyurdı Şekker'e derhāl Hırşid
2234. Buña gülden düzetgil ber-i bālın
Döşegini düzet yāsmınle nesrīn
2235. Gice bahtı gib'ol tā şubh bīdār
Eyü yavuzdan ol buña nıgeh-dār
2236. Çıķardı kullar anı düş-ber-düş
Şeker gül gibi dutd'anı der-āğuş
2237. Şu kıatında döşegi berg-i nesrīn
Şeker zānūsı oldı aña bālın
2238. Zi hoş kim ola nesrīn meste pister
Hemīn bālını gül desteyle nester
2239. Gül ü söğüd ü cūy u āb u meh-tāb
Şeker bīzār hūsrevde şeker-h'āb
2240. Şabā geh yüzine buse virürdi
Gehī yüzün ayağına sürürdi
2241. Gehī kıumrı dir idi hoş fesāne
Gehī bülbül ider idi terāne

2242. Çün olup mest oradan gitdi Cemşid
‘Azîmet bir yaña dah’itdi Hürşid
2243. Alup tāvūs kendüle tezervi
Düzetd’oturmağa bir pây-ı servi
2244. Su‘âl itd’Erganün’dan kim bu tâcir
Ne kişidür nireden eyle zâhir
2245. Bu resme kim görür bāzārgānı
K’ola işi anuñ gevher-feşānı
2246. Kātı şūrīde [vü] āşüfte-serdür
Başında bār anuñ bir nesne vardur
2247. Baḡīl olur nirede varsa tâcir
Seḡāsı bunuñ işbu resme zâhir [95b]
2248. Göñül viri durur toğrı güvāhī
Ki budur gevher-i deryā-yı şāhī
2249. Niçe kim şordıyısa Erganünsāz
Aña keşf idemedi perde-i rāz
2250. Niçe kim itdiyise māh der-ḡāst
Anuñl’itmedi muṡrib perde-i rāst
2251. Sözi bu kim ḡadīş-i ḡüb-ı ‘Anḡā
Çekāvekl’ola mı güncişke peydā
2252. Kātına geld’anuñ ol demde Şehnāz

- Diled'andan dahı kim keşf ide rāz
2253. Çün anı gördi olmışdur haber-cūy
Didi bir bir kıomadı yek-sere mūy
2254. Did'anuñ evvel āḫir kışşasını
Göñüldegi belā vü ğuşşasını
2255. Didi dilūñ bunı 'ayne'l-yakīndür
Ki nūr-ı dīde-i Fağfūr-ı Çīndür
2256. Melikdür bī-girān şehir ü diyārı
Ḥıṭā vü Çīn ü Māçīn şehir-yārı
2257. Düşinde gördi sin'iy māh-ı enver
İçī ṭoldı anuñ ābıyla āzer
2258. Bes ol sevdā ile alup icāzet
Ki Çīn'den eyledi Rūm'a 'azīmet
2259. Senūñ çün dīve ol oldu muḳābil
Senūñ çün ejdehāyı oldu muḳātil
2260. Belā odına cān atdı senūñ çün
Özin deryāda ğarḳ itdi senūñ çün
2261. Cefālar çok çeküp uş bunda geldi
*Bi-ḥamdi'llāh*¹⁶¹ ṭapuña bende geldi
2262. İdüben terk-i mülk ü tāc u efser
Gelüben ḳapuña uş oldu kem-ter

---

¹⁶¹ Allah'a şükürler olsun.

2263. Hikāyet bu durur iy ‘ayn-ı raḥmet
Gerek luḫ it gerekse eyle zaḥmet
2264. Çü ird’aña bu vaşf-ı çerb ü şirīn
Yüzi gül bigi oldı rengīn¹⁶²
2265. Daḫı ḳalmad’anuñ şabr u ḳarārı
Elinden gitd’anuñ daḫ’iḫtiyārı
2266. Ḥirāmān serv gibi verd-i Ḥurşid
Sögüt dibine kim yaturdı Cemşid
2267. Orada bir nigārı gördi ḫufte
Bahārān tāze gül gibi şükufte
2268. Şaçı gül üzre ‘anberden yazılmış
Cemālinden gül üzre ḫaḫ yazılmış
2269. Yüzin gül buldı aḡzın ḡonca-i gül
Gözini nergis ü saçını sünbül
2270. Şeker çün gördi māh-ı ḫargeḫiyi
Ḥirāmān bāḡda serv-i sehīyi
2271. Ki düşmiş Nīl-gūn şuya meh-tāb
Sehī şuda vü māhī ber-leb-i āb
2272. Diledi k’ide Cemşid’e beşāret
Şirīn-leb Şekker il’itdi işāret

---

¹⁶² Bu mısra vezne uymamaktadır.

2273. Didi iy bülbül eylemegil āşb
Ki uyarmağ olur ser-mesti nā-ĥb
2274. Egerći berg-i gül āşüfte yigdür
ć nergis fitnedür ol ĥufte yigdür
2275. Cemālinden Őehñ kıldı te'eml
Anı ol cz'  cz' itdi taĥayyl
2276. Felekde māh idi v yirde Cemşid
Orada farkı bulamadı ĤurŐid
2277. Velikin vardur anda 'anberin fark
Buyıdı ol ikisinde hemin fark
2278. Melik her gice bdār olur idi
Taña dek ney gibi zārı kılardı
2279. İki gözi ćatı uyĥu dir idi
Ĥayālın uyĥunuñ Şud'ister idi
2280. Gelür gicede yār-ı ćeŐm-i bdār
Őanayduñ urdı aña ĥāb mismār
2281. Sa'ādet ćn baŐ'ayađıyla geldi
İki gzini anuñ uyĥu aldı
2282. Olur 'āŐıĥ olan baĥtı girān-ĥāb
K'olaruñ rāĥatı olmaz be-her bāb
2283. Eger 'āŐıĥ olanda baĥt olaydı
Diledğinde dildārı bulaydı

2284. İ niçe devlet ayağıyla gelür
Velî baş'irmedin ol redd olur
2285. Cemî' -i nesne vaḳtiyle olur hoş
Göñüli vaḳtsüz iş ider müşevveş
2286. Aña niş oldu anda ḥ'āb-ı nūş'ın
Mezākın'irdi ḥanḳal ḳand-ı ş'ir'ın
2287. Olamadı güli anuñ şükufte
Ne çāre çünki baḫtı idi ḥufte
2288. Orada bir zemān oturdu Ḥurş'id
Anuñ ile bile ol iki Nāh'id
2289. Sebük-rūḫ idi hoş ol rūḫ-ı şānī
Egerçi ḥ'āb iderdi ser-girānı
2290. Nişāteng'iz oluban nevā-sāz
Bu ş'i' ri perdede eyledi āgāz

Ġazel Ḥ'ānden-i Nişāteng'iz

Mef' ūlü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

2291. Bu iki nergisüñ bir olup ergavān yatur
Ser-mest Türk alup ele t'ir u kemān yatur
2292. Gül-gün yañaḳlaruñda senüñ ḥāl-i müşk-reng
Zengī durur idüp yüzini büstān yatur
2293. Ol çeşm-i ş'ir-g'ir ki ider cānları şikār
Āhū durur ki ber-ḫaraf-ı gülsitān yatur

2294. Cādū durur gözüñ ki aşuñ tākını senüñ
‘ Anberle müşkden düzedüp sāye-bān yatur
2295. Ser-sebz-i atına lebünüñ cān idüp nazar
Gördi semende tūı-i Őekker-feŐān yatur
2296. Sen uyuda vü gözüñe her kim baarsa dir
Bu gül-sitān iinde ‘ aceb dil-sitān yatur

Ebyāt-ı MeŐnevī

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

2297. Bu Şi‘ r ile ün oldu tāze elān
Őafādan ehl-i meclis oldu ayrān
2298. Bunı ün kim işitdi Ergānünsāz
Bu Şi‘ re eyledi der-āl āāz

Mef‘ ülü / Fā‘ ilātü / Mefā‘ ilü / Fā‘ ilün

2299. Cān u gönül senüñ durur iy dost bī-terā‘
Geri degül yoluña sezā-[vār] bu metā‘
2300. Aluñ ile yüzüñi görüp ‘ al didi kim
Ay ile günde olmaya nev‘ ile ictimā‘
2301. Didi *tebārek ’allāh*¹⁶³ elinden düşüp alem
NaāŐ-ı Şun‘ ı aşuñı ün ıldı itirā‘
2302. Cān bilmez azıñı ne güherdür heves idüp
‘ Alām-ı aybdur iden ol sırta itilā‘

¹⁶³ Allah’ın ne hayırlı işleri var.

2303. Yüzüñi görelî güne vü aya baķmadum
Kim ay u gün dimāğı zükām ider ü şudāʿ

2304. Varlık ķamusı sen ne naşib ide kimseye
Mülk ol durur ki hāş ola olmaya müşāʿ

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

2305. Çün āğāz itdi uyanmağa Cemşid
Girü menzilgehine vardı Hürşid [96a]

2306. Saçı müşki eşer itmiş hevāya
Yüzi rengi gül-i rüşen-likāya

2307. Meşāmın'irdi şahuñ büy-ı cānān
Şabā irdi aña müjde-i cān

2308. Didi cān ķoķusı buldı dimāğum
Hāyātuñ nūrına irdi çırağum

2309. Meger kim buraya uğradı dilber
Kim olmışdur hevā böyle muʿ atķar

2310. ʿAle'l-fevr¹⁶⁴ eyledi bu sözi inşā
İderken hālını zükre temāşā

Ġazel H̄ānden-i Cemşid

Mefāʿ ilün / Feʿ ilātün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün-Feʿ lün

2311. Zi rengi var çemenüñ nev-bahārdan bu gice

¹⁶⁴ Derhal.

Şecer varaqlarında eşer var nigārdan bu gice¹⁶⁵

2312. Şabūh içmedi gündüz çemende gül-ruhsār
Bu nergisūñ gözi nedür ħumārdan bu gice

2313. Meger ki saçlarına ŝāne urdı ol meh-i rū
Ki ÷oldı bāğ dem-i müşk-bārdan bu gice

2314. Meger bu cem^ç e güzēr kılası durur ol şem^ç
Ki ÷oldı nūr ħadāyık niŝārdan bu gice

2315. Meger ki yañağı ^çaksi irişdi gül-zāra
Ki açılır gül-i ter ħuŝk-ħārdan bu gice

Ebyāt-ı Meŝnevī

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

2316. Çü Cemşid işbu söz itdi rivāyet
Gice toğan gün itdiler ħikāyet

2317. Şeker ^çūd u ŝeker-rīze aqıtdı
Bu şi^ç ri ol nefesde naqş itdi

Ġazel Ĥānden-i Şekker

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün

2318. Sen uyquda ne bilürsin nedür aħvāl-i bīmārı
Sen āsāyiŝde bilmezsin nedür bīmār tımārı

2319. Ĥayāliyle çün anuñ sen giceyi gündüz itmedün
^ç Aceb mi bilmeseñ n'olur tarīq-ı resm-i ^ç ayyārı

¹⁶⁵ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2320. Dil-i āzārīdür işüñ cefā-kārı vü cān-sūzı
Ne bilesin vefā-cūyı vü ğam-ḥ̄ārı vü dildārı
2321. Perīşān zülfi sevdāsın başa bir gic'iletmedüñ
Ne bilürsin nice olur dırāzī-i şeb-i tārı
2322. Göñül sen kayguyı ço kim çıkup durur bu iş elden
Saña kayğu yimekdür iş ne kār-ı semm-i ğam-ḥ̄ārı
2323. Gözinüñ şive vü nāzın baña şorğıl i āķıl kim
Ki ser-mest işidür şığmaz burada kār-ı huşyārı

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2324. Bunı diyüben açdı perde-i rāz
Ne ol gic'oldı encām u āğāz
2325. Did'anı kim gice toğmışdı Hürşid
Nevā-ger olmış idi aña Nāhīd
2326. Gül ile lāle olmışdı şükufte
Velī Cemşid bahtıyidi ḥufte
2327. Tonın gül gibi ol dem çāk kıldı
Yire düşüp yüzini ḥāk kıldı
2328. Eliyle başını dāyim dögerdi
Sinek big anda zārılık iderdi
2329. Gice gördüğü için başı bālın
Edeb virürd'aña dil-dāde miskīn

2330. Dir idi bu ne baht olur ne t̄ali'
Ki r̄uŝen olamaz aña meṭāli'
2331. Baña talh oldu şir̄in zindegānı
Ki gül gibi yile verdi cevānı
2332. Müyesser olsa baht itmekle zārı
Baña ideydi dāyim bahtiyārı
2333. Ža' if ü bī-kes ü bī-dil ğarībem
Hemīn derd ü belā durur naŝībem
2334. Niçeye degin iy devlet kesālet
Saña gelmez mi uyḡudan melāmet
2335. Nevāhtum itmedüñ bir ḡub-āheng
Ben'urduñ her maḡām içinde çün çeng
2336. Belī her iş ki var t̄ali' le geldi
Ḳamu devlet esāsı t̄ali' oldı
2337. Eger biñ yıl iderseñ eşk-bārı
Yuyılmaz nüşha-i taḡdīr-i bārı
2338. İrince ŝubḡ-dem nāle iderdi
Gül evrāḡını pür-jāle iderdi
2339. Ufuḡdan görinüp bāl-i muṭavves
Arındı zāḡdan ṭāḡ-ı mu' avves
2340. Hezārān beyza-i bu ser-nigün ṭāḡ
Düşürdi ki anuñla ṭoldı āfāḡ

2341. Sipide dutdı āfākı ser-ā-ser
Sipidede belürdi ħurde-i zer
2342. Turuban şeh katına vardı Şehnāz
Ki rüşen ide gice n'oldısa rāz
2343. Anuñ ħālını şorduğını Ħurşid
Didi şöyle ki anı bildi Cemşid
2344. Bilicek cem ki ol ma' şük-ı dem-sāz
Olupdur anuñ ile maħrem-i rāz
2345. Şabāħuñ yili gibi oldu ħoş-dem
Şabūħ isdedi kim olmışdı ħurrem
2346. Şabāħ irdükde fevt itme şabūħı
Ki ' ömrüñ ol durur feth ü fütūħı
2347. Egerçi bādenüñ ħoş lezzeti var
Şabūħuñ ħamudan yig soħbeti var
2348. Didi Mihrāb kim işbu rivāyet
Dürüst ü rāst durur bu ħikāyet
2349. Yirinden ħopuban ol serv gitmiş
Gül ayağına ħār-ı ħuşsa bitmiş
2350. Olupdur ' ışğdan ol pāy-der-gil
Anuñ çün bu hevāya oldu māyil
2351. Aña degin olur her renc düşvār
Ki bilinmeye nedür ħāl-i bīmār

2352. Bilinecek nedür şabr u mizâcı
Olur âsân tabîb'anuñ 'ilâcı
2353. Büt-i meclis-fürûz u yâr-ı ferruḥ
Nigâr-ı gül-ruḥ u dildâr-ı ferruḥ
2354. Heves itdi şabûhı kim içe cām
Unıda anı kim n'olur ser-encām
2355. Ser-encāmuñ kayusın mey ider def
Daḥ'anda hiç gūnā yoḡ durur def
2356. Didi sākî başumda var bugün ṭayş
Dilerem kim neşâṭ eyleyelüm 'ıyş
2357. Getür mey kim mey olur ḥoş şabûhı
Ḳılur ser-sebz ü tâze cism ü rûhı
2358. Bugün dem-sâzlık eyleyelüm ḥoş
Derûn-pervâzlık eyleyelüm ḥoş
2359. Ki yarın bilmezüz n'olur ser-encām
Ki olmaz bir ḳarâra dâyim eyyām
2360. Naẓar eyle bu çarḥ u bu müdâra
Be-her dem neler eyler âşikâra¹⁶⁶
2361. Erimiş la' l-i surḥ u sâgar-ı zer
Revân-baḥş idi vü hem rûḥ-perver
2362. Şafaḳ-gün bâde vü sākî piyâle
Nite kim jâle vaḳt-i şubḥ lâle

¹⁶⁶ Mısranın başına "be" ekleyerek metin tamiri yapıldı.

2363. Eline çün kim aldı cām Hürşid
Sürür u rüda āgāz itdi Nāhīd [96b]
2364. Kadeh içinde görindi aña nūr
Gözinde naqş oldı şüret-i hūr
2365. Kadeh bahrında olmış māh ğavvāş
Hezārān Zühre ol deryāda raqqāş
2366. Şarābı şunar idi bir büt-i Çin
Şacı çinine fitne Çin ü Māçin
2367. Leb-i hūd mat iderd'āb u hayātı
Gözi sihri kıomaz 'aqla şebātı
2368. Ne cām-ı bāde kim şākī şunardı
İçen top gibi baş üzre dönerdi
2369. Çü gül-ruhlar mey içdiler rev-ā-rev
Kamusı oldı ferzin gibi kej-rev
2370. Şarābuñ nüşı bī-endāze oldı
Neşāt u 'ıyş yüzi tāze oldı
2371. Çü nüş-ā-nüş sāgarlar içildi
Nikāb-ı şerm yüzlerden açıldı
2372. Şeker 'ūd u nebāt kand akıtdı
Bu şirīn nükteyi āgāz itdi

Ġazel H̄ānden-i Şekker

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2373. Kadeh şun hoş görelüm nev-bahārı
Mübārek mevsim ü hoş rūzigārı
2374. Riyāzuñ sünbül olmışdur buḡūrı
Hevānuñ ‘ anber olmışdur buḡārı
2375. Gül-i şad-berg her bir yaprağına
İdüpdür zār u nālān şad-hezārı
2376. Külāh-ı zer-keşini nergisüñ gör
Ben idüm dir cihānuñ tāk-dārı
2377. Beñiyile yüzinden bir nigāruñ
Nişāndur lālenüñ ḡāl ü ‘ ızārı
2378. Nigārın ellerin servüñ görürsin
Ben idüm dir yirüñ zibā nigārı
2379. Mişāl-i ḡatḡıdur bir nev-cevānuñ
Eger gördüñ ise bu sebze-zārı
2380. Yiğitler çün kocalaruñ yaşıdur
Eger ‘ ibretle görseñ cūy-bārı
2381. Ḥayāl-i ḡaddidür bir nāzeninüñ
Eger şorar iseñ serv ü çınārı
2382. Cihānuñ çünki gördüñ yok şebātı
Elüñden ḡoma cām-ı hoş-güvārı
2383. Bugün bu fırsatı fevt eyleme kim
Bu devrüñ yok durur hergiz ḡarārı

2384. *Temette' min semim 'arare necdi*
Femā ba' de'l- 'aşıyyet min 'arāri'¹⁶⁷

2385. İşidüp Erganūsāz ol hıtabı
Bu şi' r ile aña virdi cevābı

Cevāb-1 Erganūsāz

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2386. Berāber eyleyen leyl ü nehāri
Revān-baḥş itdi uş bād-ı bahāri

2387. Ne çiçekler bitürür hāreye baḫ
Ne ter güller virür gör huşk ḫāri

2388. İdeli murğ-zāri lāle gül-gün
Kılur her şāḫda yüz murğ zāri

2389. Qarāra yandı lāle çünki gördi
Ki yoḫ durur bu dünyānuñ qarāri

2390. İdüpdür ḫāk ' aql ile şorarsañ
Yirüñ her zerresi biñ şehr-yāri

2391. Qoyupdur tāk-dār ister olursañ
Cihān her kūşede biñ tāk-dāri

2392. Bugün yād ile hoş geç ki yarın
Ayırur yārdan bu çarḫ yāri

2393. İ niçe şehr-yāri kim giderüp

¹⁶⁷ *Bu güzelliğın tadını çıkarın, bundan öte ne var?*

İder ansuz cihān şeh̄r ü diyārı

2394.   Ḳamer-ruḡ ḡoma ʿūdı kim şabādan
            Gelür hoş hoş dem-i ʿūd-ı ḡamerī
2395.   Ele al lāle gibi cām-ı yāḡūt
            Ki yok durur cihānuñ iʿtibārı
2396.   Saḡın bu furşatı fevt eyleme kim
            Bu gün kʼoldı güher bāguñ nişārı

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

2397.   *Temetteʿ min şemīm ʿarāre necdi*
            *Femā baʿdeʿl-ʿaşıyyet min ʿarārı*¹⁶⁸
2398.   Bu iki şiʿr oḡunduḡda ser-ā-ser
            Nişār eyledi Bānū zerr ü gevher
2399.   Belābil itdiler sūz ile nāle
            Yaḡılup oda pür-dūd oldı lāle
2400.   Didi Ḥurşid sākī sāḡar-ı mey
            Getür kʼide esās-ı ʿaḡl-ı lā-şey
2401.   Mey ile ʿaḡl derdine devā ḡıl
            Beni benlik belāsından rehā ḡıl
2402.   Bes ol dem didi ol māh-ı ḡaşab-püş
            Büt-i sengin-dil ü simin-bināḡuş

¹⁶⁸ Bu güzelliḡin tadını çıkarım, bundan öte ne var?

2403. Kim ol yigidi kim dūn sāğar-ı mey
Aluban kendüden eyledi lā-şey
2404. Dūn ol ayağcıyı zūlm-i ayağdan
Gidüp elden düşüp durur ayağdan
2405. Şorunuz kim bugün maħmūr ola
Ĥumārūn derdile rencūr ola
2406. Delü ider mey evvel şoñra maħmūr
Şudā^ç u derd-i ĥafkān ile rencūr
2407. Südeyr ider zuvār u sekte-i şar^ç
Bu durur bāde nef^ç i aşl ile fer^ç
2408. Anı şormağ durur işüñ şavābı
Ĝarībi ĥoş dutanuñ çoğ şevābı
2409. Gerek anı bu gül-zāra getürmek
Ĥumāarı neyle başından götürmek
2410. Didi pes Şekker'e k'iy murğ-ı ĥoş-güy
Virüben bizden olğıl aña dil-cüy
2411. Digil mihrüñ gönülümüzdedür berk
Neçün sen bī-sebep itdüñ bizi terk
2412. Bizi nişe unutduñ eyid āħir
Ne suç itdük saña biz evvel āħir
2413. Gerekmez dost kim dostın'unuda
Unıdan dostını kişi ne ide

2414. Şeker rencür atına irişdi
adeh mamür hline irişdi
2415. Gelüp Cemşid'i gördi yolu gözde
İçi taşı tutuşmış od u közde
2416. İçin lle gibi göyündürüp nr
aşına şu' le urmişdı be-yek-br
2417. Gözi olmuş idi ebr-i bahr
Gice bigi karaud nehr
2418. Olupdur intizr ile ciger dğ
K'ana bir hoş oku virbiye ol bğ
2419. Şeker tt gibi ilup rivyet
Şeker-lebden didi şirn hikyet
2420. amer-ru ne ki Hrşid'den işitdi
Yek--yek an Cemşid'e eyitdi
2421. Şeh Mihrb didi bat yr
İdüp getürdi ayağuna yr
2422. Murda irüden halk talebdür
aleb maşüda irmege sebebdür [97a]
2423. Olalum şub bigi bir seher-hz
Olalum ebr gibi hoş güher-rz
2424. Fed eyleyelüm çok zerr ü güher
Ki işümüz eger hk is'ola zer

2425. Zer ü sîm ile ne iş varsa biter
Zer olmasa biten iş dağı yiter
2426. Zer ü sîm iledür süsen zubân-der
Reyâhîne güli sulţân ider zer
2427. Melik didi getürgil çok cevâhir
Cevâhirden anı k'ola zevâhir
2428. Gözünüñ üstine çok dürr-i şeh-vâr
Döküp bulut gibi olup güher-bâr
2429. Nedür kim cân gibi şaqlardı hâzin
Alup gitdi tehî kaldı mehâzin
2430. Gidüben hân dârü'l-mülk-i câna
Tene ten câna cân oldu revâne
2431. Hırâmân vardı gördi bir gül-istân
Ki barmağ ışıra görs'anı Rıdvân
2432. Nice gül-zâr gül-zâr-ı cinânı
Gül-i sîrâb u âb-ı zindegânı
2433. Çiçekler topludur ol bâğ u gül-şen
Gicesi şöyle kim gündizi rüşen
2434. Şeker'le Erganünsâz-ı dil-ârâm
K'olaruñla tutar idi dil ârâm
2435. Benefşe yâsemîn ü dağı nesrîn
Ki Zühr'ider idi anlara taşsîn

2436.   ᖀurulmıř hayme-i dı̄bā-yı aᖅzar
            Anuñ içinde ᖅurřı̄d-veş aᖅter
2437.   Gelüp gül-ruᖅ öñinde serv-i çālāk
            Başın yire urup kıldı yüzın ᖅāk
2438.   Büt-i zı̄bāya itdi çok du‘ ālar
            şanem daᖅ’itdi aña çok senālar
2439.   Bes aña virbidi bir cām-ı mehveş
            Nite kim Kevşer’e bir şu‘ le āteř
2440.   Melik ᖅı̄dmet idüben içdi anı
            Belı̄ yādına āb-ı zindegānı
2441.   Didi zı̄ mey ki ol ᖅut-ı revāndur
            řarāb-ı la‘ l [u] yāᖅūt-ı revāndur
2442.   Oturd’ay gibi bir menzilde Cemşı̄d
            Ki görinürdi anda ‘ aks-i ᖅurřı̄d
2443.   Görürdi fürceden yüzini rüşen
            Olurdi cāmı ol naᖅř ile gül-şen
2444.   Güneş ol fürceden aya baᖅardı
            Velı̄ Zühre gibi anı yaᖅardı
2445.   Nazargāᖅ olmış idi rüy-ı dildār
            Temāřāgāᖅı idi tāze gül-zār
2446.   Hevā-yı dil urup ᖅurřı̄d’dan germ
            Götürdi meh yüzinden perde-i şerm

2447. Didi kim bir ğazel oğıya Şekker
K'işidenün mezākı ola Şekker

Ğazel H̄ānden-i Şekker

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

2448. Bir bulıt ğüneŐ cemālinden hoş imā eylemiş
Şöyle kim zerre hevāsı ' ağlı rüsvā eylemiş
2449. Yil niĳāb-ı füstukı altında yüzini ğülün
Ğösterüp bülbülleri ser-mest ü Őeydā eylemiş
2450. La' l-i luş u ğande ile söylemiş ' aŐıĳlara
Ğevher-i pākizesini āŐikāra eylemiş
2451. Bencileyin zār u ğayrān ola ger āyinede
Olur ise kendü kendözin temāŐā eylemiş

2452. Ğül zümürüd hevdecinde oturur pür-la' l u zer
Fāriĝ andan kim anı bülbül taĳāza eylemiş
2453. ' Ağl u dil aldı ğözün efsün ile cānı diler
UŞ benem yoluña anı hoş müheyyā eylemiş

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

2454. Şeker çün kim tüketdi bu ' itābı
Behārefrüz böyl'itdi cevābı

Ğazel H̄ānden-i Behārefrüz

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

2455. Yürege yāre urur ğamzeñ oqınuñ seheri
Bes nedendür bu kamu nāle vü āh-ı seheri
2456. Virdi dürlü sehere yañağınıñ nūr-ı şafā
Her gice bu heves ile gözedürem seheri
2457. Zülfüne kıldı güzër vaqt-i seher bād-ı şabā
Lā-cerem yir yüzün ihyā ider anuñ eşeri
2458. Cigeri-reng aqar gözlerümüñ yaşı meger
Ğamzenüñ oqı yire urdı bu başlu cigeri
2459. Taleb ider dil ü cān sini vü sensüz olamaz
Hayf durur talebi qoya kişi k'ola diri
2460.   Ayıb itme yoluña kıldum ise cānı fidī
  Āşık olan kişinüñ cānı olur mā-ħazarī

Rāz Ğüften-i Ğurşid Bā-Dāye-i Ğod Ketāyün

Mefā  ilün/ Mefā  ilün / Fe  ülün

2461. Çü mağribd'oldı pinhān rāyet-i rüz
Belürdi şarqdan māh-ı şeb-efrüz
2462. Gelüben ebr bile jāle yağdı
Ufuqdan güller ile lāle yağdı
2463. Perī-ruħ rind idi vü lā'übālī
Melik mest idi vü hem cāy ħālī
2464. Ketāyün dāyesin oqıtdı Ğurşid
Did'aña her neyise ħāl-i Cemşid

2465.   Kamu rāzın idüben āşikāra
            Döyemez ‘ ışk odına seng ü hāra
2466.   Çü olmuş idi dāye aña dem-sāz
            Revā görmedi k’andan gizleye rāz
2467.   Ketāyün didi kim i yüzi gül-şen
            Ne kim didüñse oldı baña rüşen
2468.   Kināyetle ne kim didüñse taşrîh
            Katumd’olup durur mecmū‘ tavzîh
2469.   Bağasın tācirüñ hulqın u huyn
            Kemālin ü cemālin reng ü büyn
2470.   Buña şek yoğ durur kim bu cevān-merd
            Be-gāyet hūb durur u cevān-merd
2471.   Didüñ ÇİN mülkinedür şehr-yār ol
            Dağı taht ıssı durur tāt-dār ol
2472.   Bilürdüm kim kamu ol zerr ü güher
            Neden dōkilüp olur hāke yek-ser
2473.   Bilür idüm ki ol bīmār-ı ‘ ışkdur
            Zer-efşānî vü zārikār-ı ‘ ışkdur
2474.   Ben evvelden sizerdüm k’ol cevān-merd
            Olupdur ‘ ışk içinde şāhib-i derd
2475.   Anuñ çün toprağa gevher dökerdi
            Ki dağı dürlü gevher şayd iderdi

2476. Kimesnenüñ işi yoğdur ğarazsuz
Kimesne mālını dökmez ‘ıvazsuz
2477. Güneş anuñ için yire döker zer
K’ola la‘l-i Bedehşānī ser-ā-ser
2478. Güher dürcinden açmış idi bāğı
Ki isder idi dürr-i şeb-çerāğı
2479. Anuñ için saçılır dāne yire
Ki birine anuñ on dağı dire
2480. Anuñ için dökilür bāğda hār
K’ide ebr-i bahār ol bāğı gül-zār
2481. Bulıt bahra anuñ için döker āb
K’ider deryā ol ābı dürr-i hoş-āb [97b]
2482. Deñizde kaçre reyhān u dür olur
Eger yile dökilürse pür olur
2483. Kişi k’olmaya virmekden herāsān
Olur aña ne sa‘b iş varsa āsān
2484. Zekāt-ı māl anuñ için virilür
Ki virene ‘ıvaż artuğ virilür
2485. Anuñ çün şūfī içmez mey dem-ā-dem
Ki cennetde bulam dir dağı yig hem
2486. Velī bu işde var durur nazar çok
Ki şonuñda olur bunuñ haţar çok

2487. Nice mümkin ola kim Şāh Qayşer
Ki kızın ide bāzergāna hem-ser
2488. Egerçi var bahālu gevheri biş
Nedür ol Qayşer'ün qatında derviş
2489. Başında var hayāl-ı 'ışq-bāzī
Velikin şa' b bāzīdür bu bāzī
2490. Gerek bu işde terk-i neng ü hem nām
Şabāh-ı 'ömri dağı eylemek şām
2491. Dilerseñ 'ışq yolını varasın
Gerek kim cān u dil terkin urasın
2492. Delü bigi olasın zār u hayrān
Qalasin şöyle kim zülfün perişān
2493. Kız oğlanısın atañ Şāh Qayşer
Bu işi qo aduñ itme bed-ahter
2494. Hemīşe gül gib'aduñ pāk-dāmen
Hevā niçün sen'itdi pāk-dāmen
2495. Var iken efser ü taht u Keyānī
Neden yār eyledün bāzārgānī
2496. Nicesi olısar bu iş müyesser
K'ola bāzārgān dāmād-ı Qayşer
2497. Bu sözi işidüp şem' -i cihān-tāb
İrişdi cānına anuñ teb ü tāb

2498. Didi ben yanaram şöyle ki micmer
Yüregüm tolu kan şöyle ki sāgar
2499. Hevā-yı dil beni bīmār kıldı
Hevā-yı dil niçeyi zār kıldı
2500. Eşer nic'ide baña pend iy 'ākıl
Ki lāle gibi yandı cān ile dil
2501. Ne çāre gitdi elden ihtiyārum
Anuñ çün olmamışdur baht-ı yārum
2502. Bilürem kim bu 'ışk ulu belādur
Velī ne çāre taqdīr-i kazādur
2503. Kazāya var mıdur cehd ile dāfi'
Ya taqdīre kimesn' olur mı māni'
2504. Dime anı ki bāzārī durur ol
Ki derdüm ile bāzārī durur ol
2505. Çü bāzergān Melik Cemşid ola
Revā ger Müşterī Hürşid ola
2506. Benüm gözüm ile görseydün anı
Fedā ideyidüñ yolına cānı
2507. Baña benlik komadı 'ışkı anuñ
Vücüdı mı var ansuz tende cānuñ
2508. Bunı diyübenüñ feşşād oqıtdı
Tamar kesdürüben kanın aqıtdı

2509. Tamardan kim inerdı h n-ı Hürşid
Yazılur idi yirde n m-ı Cemşid
2510.  u fa d eyledi bir  h itdi p r-d d
Yiri gök gibi itdi d d-end d
2511.  çinden Çıķuban bir  u  le  te 
B r nc gini yaķdı d yen n ha 
2512. Görüben d ye h lin ra m itdi
 Af ka  ll h¹⁶⁹ diyüben ķodı gitdi
2513. Ket y n   girü g nd rdi ol dem
Didi kim ba a sen y r ol u ma rem
2514. Elümi t t  u gördün h l mi sen
Kimesneye dime a v l mi sen
2515. Eger H k k  dan olur ile   in yet
Ola tebd l  ukre bu  ik yet
2516. Kime kim fazl-ı H k k  n h r olsa
A a  te  g l   g l-z r olsa
2517. Zer   cevher virüp g nd rdi anı
Egerçi oldu anu n tatlı c nı

Nev zi -Kerden-i Hürşid Cemşid-R  Ve Cev b-D den-i Cemşid Hürşid-R 
Mef   il n/ Mef   il n / Fe   l n

---

¹⁶⁹ Allah affeder.

2518. Söze gel tūṭī-i tūbī-niṣīn sen
Ki şekkerdür ne söz kim diyesin sen
2519. Senüñ sözüñ durur ‘aqla muvāfıķ
Anuñ çün cānlar olur aña ‘aşıķ
2520. Rivāyet it bize bir hoş hikāyet
Ki hoş ḥāl ide bizi ol rivāyet
2521. Çü māzī gitdi müstaķbel bilinmez
Bu ḥālī hoş tutan maġbūn olunmaz
2522. Bilürsin bu cihān ḥālin iy ‘aķıl
Gerek olmayasın bir laḥza ġāfıl
2523. Cihān’aldanma kim ol şūm olur
Añ’aldanan kişi mezmūm olur
2524. Görürsin bunda gelen nice gider
Var is’uşsuñ sürülme tiz gid er
2525. Ta‘alluķları terk idüp fuzūlī
K’ulu ḥazretde bulasın ḳabūlī
2526. Niçeler geldi gitdi ḳıl tefekkür
Pes it işüñ şalāhına tedebbür
2527. Aña düriş ki bundan çün gidesin
Maķāmuñ daḫı yig yirde idesin
2528. Ne yirdür işbu dūd-endūd külḥan
Var iken ḳuds mülkindegi gül-şen

2529. Nefesd'olam diseñ 'İsî'ye Meryem
Gerek olmayasın bî-'ıışk bir dem
2530. Gönüllerüñ cilâsı 'ıışk olur
Egerçi cān belâsı 'ıışk olur
2531. ' Aceb hālet durur bu 'ıışkı hāli
Fırākı tatlı eyle kim vişāli
2532. Vişāli acı eyle kim fırākı
Dükenmez hîç hāletd'iştivākı
2533. Fırākuñ kōrkusı vuşlatda vardur
Ki ol hānzal acısından beterdür
2534. Fırākuñ vaşlda var durur recāsı
Bu olur lezzetüñ hōd intihāsı
2535. Çü ol meclisden oldı dūr dāye
İşāret itdi girü güneş aya
2536. Ki gelüp menziline otura māh
Çü oturd'aña ' izzet eyledi şāh
2537. Gelüben meclise Cem şöyle kim şem'
Oturdı rüşen old'anuñ ile cem'
2538. Hemān-dem meh gib'oldı mahv Cemşid
Nite kim māha ulaşduğda Hūrşid
2539. Hemîşe māhı mahv iderdi Hūrşid
Bu kez ' aks itdi anı baht-ı Cemşid

2540. Var id'ol bāğ içinde havz-ı mermer
Ki bī-āb id'anuñ katında Kevser
2541. Orada cem' olmuş mäh-rular
Semen-berler dağı hem müşk-bular
2542. Yüzi gül-gün benefşe bergi büyā
Dağı muṭribler idi bülbül-āvā
2543. Nişātengiz ü Şehnāz u Şekerriz
Olaruñl'Erganūsāz u Dilāviz
2544. Çü itdi rāst sāzı 'ūd-ı Nāhīd
Şafā vü reng buldı hüsn-i Hurşīd
2545. Getürdi la' l u yāķūtı müferriḥ
Şeh için düzdi bir şerbet müverriḥ
2546. Hemān-dem cām-ı āb-ı zindegānī
Cemüñ şādisin' içdi dostgānī
2547. Şīrīn ḥandeyle didi iy şeh-i Çīn
Ki düşdüñ tağa çün Ferhād-ı miskīn
2548. Benüm koķuma nāfe gibi Çīn'den
Kesilüp eyledüñ uş Rüm'ı mesken
2549. Yirüñden kopubanuñ şöyle kim la' l
Uşanduñ sen yolumda eyle kim na' l
2550. Koçuban taht u tācı mülk ile genc
Besī çekdüñ benüm çün miḥnet ü renc

2551. ayurma hi ki irdi Şubh-ı ibāl
Hümā-yı devletüñ açdı per ü bāl

2552. erāğı bahtınuñ uş oldu rüşen
Maāmı ārzüñüñ bāğ u gül-Şen

2553. ül imdi ül gibi iy Şem' -i efrüz
Gerekmez dağı saña girye vü süz

2554. Hemīn sāğarda almıŐdur girānı
Bu gice rüşen it iy meh cihānı

2555. Nie kim dilegüñ vardur i ser-ver
Sa' ādetl' olısar saña müyesser

Cevāb-ı Cemşid

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2556. Didi Şeh k'ey erāğ-ı āferīniŐ
Cemālüñ nūr-ı eŐm-i ehl-i bīniŐ

2557. önüller zülfüñe pā-bende olsun
Gözüñle sihr hem peyvende olsun

2558. arīn olsun cemālüñle cevānı
Revān la' lüñde āb-ı zindegānı

2559. Ter ü ser-sebz ol iy serv-i āzād
Yüzüñ ül gibi andān ātıruñ Őād

2560. Gözümüñ nūrısın sañ'irmesün derd
Cemālüñ dāmenine irmesün gerd

2561.   ᶘatı cānlu ben ol pūlād-ı Çīn'em
            Yoluñda belki kūh-ı āhenīnem
2562.   Senüñ çün ᶘat' itdüm kūh u deryā
            ᶘoyuban tāc u taḥt u mülki tenhā
2563.   Atayı anayı aḡladuban zār
            Sen'isteyü ᶘoyup gitdüm i dildār
2564.   Senüñ çün dīv ile oldum muᶘābil
            Senüñ çün ejdehāy'oldum muᶘātil
2565.   Anuñ çün saña itdüm cān-feᶘānı
            K'ola yirüm ᶘapunuñ āsitānı
2566.   Senüñ 'ıᶘkunda ben ol ᶘem' oluram
            Ki gice yanaram gündüz ölürem
2567.   Saña ummazıdum kim iriᶘem ben
            Ġarībem dest-gīr olḡıl baña sen
2568.   Göñül pūlād idüp yüzümi rūy
            Oturdum senüñ ile rūy-ber-rūy
2569.   Nite kim ceyb bigi tendedür ser
            İdem 'ıᶘkuñ ipin boynuma çember
2570.   Dimezem ḡūn-ı mā vü gerden-i tū
            Direm kim dest-i mā vü dāmen-i tū

Ġazel Ḥānden-i Cemᶘīd

Mef' ülü / Mefā' ilün / Fe' ülün

2571. Sensin bu cihānda varum i dost
Sinüñle olur kararum i dost
2572. Gözümde yüzün hayāli dāyim
Gül-zārum u nev-bahārum i dost
2573. Sünbül saçun ile gül yüzündür
Leylüm benüm ü nehārum i dost
2574. ‘Ömrümsin ü cānum u cihānum
Rūzumsın u rūzigārum i dost
2575. Cānum seni ihtiyār kıldı
Zī hūbdur ihtiyārum i dost
2576. Kālup taña gice şem‘ bigi
‘Işkuñ odına yanarum i dost

Ebyāt-1 Meşnevī

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

2577. Söz oldı Leylī zülfi tek muṭavvel
Melik Mecnūn u sözleri müselsel
2578. Hikāyet mestligiydi pīç-der-pīç
Melik Cemşid yoğ idi arada hīç
2579. Çü maḥv olmuş idi Hūrşid’e Cemşid
Nite kim zerreye irdükde Hūrşid
2580. Velī Hūrşid ser-mest olmuş idi

- Şarāb anı *bi-küllü*¹⁷⁰ almış idi
2581. Tabağ üzre komışdı mihr ser-püş
Ki var idi başında ‘ aql ile hüş
2582. Melik zülfine āşüft’olmuş idi
Başı sevdā içi kan tolmış idi
2583. Dir idi her ne kim ağzına gelse
Eger şekker vü ger hōd hānzal olsa
2584. El urdı mestligile zülfin’anuñ
K’ol idi fitnesi ‘ aqluñ u cānuñ
2585. İrişdi haşmdan māha teb ü tāb
Yüzin döndürdi ol gül-berg-i sīrāb
2586. Perīşān zülfi gib’oldı hayādan
Nite kim gül gibi bād-ı şabādan
2587. Çün itdi bī-edeplik anda Cemşid
*Fe-lābūd*¹⁷¹ oldı aña germ Hürşid
2588. Edepsüzlikde olur çok maḥāfet
Edepsüzlik ten ü cānadur āfet
2589. Semenbūy u Şabā urdılar anı
Tonın yırtubanuñ sürdiler anı
2590. Şeker didi kim urmañ anı zinhār
Ki yok size anuñ katında miqdār

---

¹⁷⁰ Tamamıyla.

¹⁷¹ Yapılması gerekli olan.

2591. Gerekdür kiçiden uluya hürmet
Kamu hâletde hem tâ' atla hıdmet
2592. Hemîşe mest işi mâcerâdur
El urmağ mest olana hağâdur
2593. Hemîşe mest olur küstâh u bî-şerm
Ne kôrqu olur anda vü ne âzerm
2594. Bu dil-âşüfte cândan dağı turdı
Hağâyile elin yılana urdı
2595. Kalem mest olana dime revâdur
El uzatmağ ululara hağâdur
2596. Yapışur gark olan uğrarsa mâra
Ol ümmide kim andan bula çäre
2597. Melik çün şubh oldı pîrehen çäk
Yüzin Hurşid öñinde eyledi hâk
2598. Didi pes ber-tırîk-i ' özr-ğ'âhî
Ki ' afv olur hağâyâ resm-i şâhî
2599. Döküben cür' adan yâğüt-ı ağmer
Edâ itdi bu şi' ri anda server

Gazel H'ânden-i Cemşid

Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün / Fe' ülün

2600. Yüregüm derdüñ ile oldı gam-nâk

Firākuñ ile gözüm oldı nem-nāk [98b]

2601. Senüñ yüzüñi gördi şubḥ-dem gül
Ṭonın çāk idüp oldı yoluña ḥāk
2602. Diler idüm yüzüñe gün diyedüm
Zevāli var anuñ her günde ḥāşāk
2603. Saçuñ müşk idi vü oldı siyeh-kār
Elümi urıcaḳ ben aña bī-bāk
2604. N'ola ser-mest küstāhlıḳ iderse
Çün anda ' aḳl yoḳdur hīç iderek
2605. Ḥadeşlü el eger baḥra irerse
Ne ğuşşa çünki deryā pākdür pāk
2606. Didi zārī ile kim iy semen-rüy
Ḳapu baḒlamaḒıl baña be-yek müy
2607. Yüregüm şāne gib' olmışdı şad şāḩ
Anuñ çün urdum el zülfüñe küstāḩ
2608. Göñüle zülfüñ olmuş idi menzil
Elümi göñlüme urdum anı bil
2609. Semen boynuñda ol hindüyı gördüm
*Fe-lābüd*¹⁷² anı kim çekdüm ü urdum
2610. Didüm bu bir siyāhı ḩālḩa der-Ḓuş
Neçün ay il' otura düş-ber-düş

---

¹⁷² Yapılması gerekli olan.

2611. Tenūr-ı germe uğratsañ faķiri
N'ola bitürse anda bir faķiri
2612. Yavuz itdüm veli gördüm çok āşüb
Cezā ne hūb işe çün oldı nā-hūb
2613. Kemān kıaddüm n'ola ger çekilürsem
Senüñ kıurbānuñam n'ola ölürsem
2614. Perī-ruḥ görd'anuñ tınlarını çāk
Tının gül gibi yırtup şaldı ber-ḥāk
2615. Geçengi işden oluban peşimān
Nite kim zülfiyd'oldı perişān
2616. Girü gül gibi tınatd'anı der-ḥāl
Girü ferḥunde düşdi ol zemān ḥāl
2617. Girü Cemşid'e itdi ol nevāziş
Gül ü bülbül gib'old'arada nāziş
2618. Feraḥdan oturur ser-mest Ḥurşid
Nazar eyler ırakdan aña Cemşid
2619. Şarāb-ı ergavanı idüben nüş
Nevā-yı erganün'a dutdılar güş
2620. Gice oldı vü geldi ilerü şem^ç
Benātü'n-na^çş¹⁷³ olup tağıldı ol cem^ç
2621. Tağılmaz cem^ç kim gördi cihānda
Terahsuz kim feraḥ buldı zemānda

---

¹⁷³ Dağımlık hali, dağılmak.

2622. Varuban ħalvetine yatdı Ħurşid
Düŧe tura yirine gitdi Cemŧid
2623. Gice gitdi vü geldi rāyet-i rüz
‘ Alem gösterd’ufuħdan ‘ ālem-efrüz
2624. Gice virdi muħazzab zülfine tāb
‘ Arūs-ı rüz uyandı gidüben ħāb
2625. Getürdi çarħ taŧtı āfitābı
Ki yundı ŧeb ħizābından zevābı
2626. Uyandı māh girü istedi mey
Rebāb ü çeng ü ‘ üd u deff ile ney
2627. Girü ol meclise iriŧdi Cemŧid
Ķadeh ŧundı aña der-ħāl Ħurşid
2628. Zehī ŧirīn ħadeh kim ŧun’anı yār
Zehī meclis kim ola anda dildār
2629. ŧabūħı kuŧluħa dek içdiler cām
Melik ser-mest oldı kām nā-kām
2630. ŧeker zānūsını teky’eyledi ŧāh
Ki bulmıŧdı aña ser-mestlik rāh
2631. ŧeker Cemŧid’i meclisden giderdi
Ki bilür idi nedür renc ü derdi
2632. Çü ol meclisden oldı dūr Cemŧid
Ten-āsüde oluban yatdı Ħurşid

2633. Orada Bānū ol miqdār yatdı
Ki başından ħumār-ı ħamr gitdi
2634. Girü hem ‘ işreti itdi taleb ol
Getürdi bāde vü kıldı tarab ol
2635. İrişdi Şāh Cemşid’e melālet
Degül bāde işi illā ħacālet
2636. Kişi kim ola ol bāzārgānı
Bula mı şeb-çerāğı rāygānı
2637. Olur zülfin’el urmağ kār-ı düşvār
Ki ‘ akreb durur ol zülf-i siyeh-kār
2638. Çü ola burc-ı ‘ Akreb māha menzil
Olur iş ihtidāsı anda müşkil
2639. Buña şabr ile bir tedbīr gerek
Delü olduñ ise zencīr gerek
2640. Sen ü Qayşer kıızı vü ‘ ışk-bāzı
Nedür bu qamusıyla Türk ü tāzı
2641. Dilerseñ bulasın bir demde anı
Ayağ ayağ çıkarlar nerdübānı
2642. Eger bir bāğ ola reh-güzāruñ
Temāşādur ırağdan kārı yārun
2643. İrağdan ol dem-i gül-zāra ħursend
Göle el şunma bī-izn-i Ĥudāvend

2644. Sitem itdũñ senũñ işũñ sitemdür
Kerem itdi anuñ işi keremdür
2645. Bu sözde Hüdhüd'i virbidi Belķis
Ki Ğurşid ile nāzır ola Bircis
2646. Ki tāze eyleyeler ittişāli
Mey ü neyle bezeyeler vişāli
2647. Şehũñ varmaķda var idi Ğacibi
Yoğ idi varmamaķlıĞa şekibi
2648. Cevāhirden alup bir dürc-i lü'lü'
K'ide anı nişār-ı Şāh Bānũ
2649. Yüzinden burķa^c -ı şermi götürdi
Girü ol meclise varup oturdı
2650. Egerçi kim var idi şermsārı
NüvaĞt itd'anı gül-berg-i bahārı
2651. Şorup göñlüni viridi istimālet
Ki göñlinden gide anuñ melālet
2652. Getürmedi Ğadīs-i zülf-i bārũ
*Kelāmũ'l-leyli 'acũhũ'l-nehāru*¹⁷⁴
2653. Didi sākĩ getür mey kim içelüm
Bir iki dem burada Ğoş geçelüm
2654. Degüldür dirlik illā kim bu bir dem

---

¹⁷⁴ *Gecenin sözü ve gündüzün macunu.*

- Ki dönmekde durur aḥvāl-i ‘ālem
2655. Var iken fırsat otur ḥurrem ü şād
Ki zālimdür felekde yok durur dād
2656. Niçe kim dön’ider bir naşş peydā
İder her demde biñ iş’āşikārā
2657. Qarañu giceden çün gitdi bir bas
Cem’e qarşu şeker-leb içdi bir taş
2658. Çıquban encümenden gitdi mehveş
Nücūma k’encümendi didi şeb ḥoş
2659. Şabā bigi varup üftān u ḥizān
İder idi temāşā-yı gül-istān
2660. Gehī gül yüzine buse virürdi
Gehī serv ayağına baş ururdi
2661. Görürse ‘āşık olan naşş-ı dīvār
Ḥayāl ider anı ol şuret-i yār
2662. Eger deşne göre bī-çāre teşne
Şanur kim āb durur ol ne deşne [99a]
2663. Nesīmi virbidi ol dem ki vara
Melik Cemşid’i uyqudan uyara
2664. Diye kim vaqtidür iy ‘ıyd-ı müştāk
Ki nevrüz ola yüzüñ ile āfāk
2665. Bugün k’uş ‘ıyş esbābı müheyyā

- N'olusar kim bilür aḥvāl-i ferdā
2666. Şeb-i Ƙadr oldu bu gice dürişgil
Anı iḥyā idelüm tiz irişgil
2667. İki şem'üz veli mevkûf bir dem
Yanalum şubḥ irişince bā-hem
2668. Demi germ ü teni sūzend'idelüm
Bu giceyi ki var zinde idelüm
2669. Revā mı kim giceler k'ola tārı
İdem bülbül gibi tā şubḥ zārı
2670. Girüp sen çādere eyle ki ğonca
Yatasın bülbül ola taşra rence
2671. Ƙo bu ḥ'ābı niçe bir idesin ḥ'āb
Ki yoḡdur ḥāşılı anuñ meger ḥ'āb
2672. Kime gerekse rüy-ı ferruḡ-ı baḡt
Uyanuḡluḡda görine ruḡ-ı baḡt
2673. Sebük turmaḡ gerek durur ez-in ḥ'āb
Ki ardumuzcadur ol bī-girān ḥ'āb
2674. Nesim irişdi ḡayl-i Çin'e ḡurrem
Getürdi ḡaşra Çin şāhını ol dem
2675. Melik gelür idi tāzān u nāzān
Bu şî' re 'ūd il'olmuşdı nevāzān

Mef' ulü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

2676. Faşl-1 bahārdur getür i dost cām-1 mey
Muṭrib nevāda rāst düzet sāz [u] çeng [ü] ney
2677. Terk eyle nām-1 nāki vü al cām-1 la' l ele
Kim ter kıılır dimāğını cānuñ hevā-yı mey
2678. Nüş eyle cām-1 bādeyi ol dilber ile kim
Zülfı hevāsı eyleye ölmüş mizācı ḫay
2679. Nişe muḫarrem ola elinden anuñ şarāb
K'olur rebī' -i yüzi şafā ile māh-1 dey
2680. Ne kim var ise Ḥātım-i Ṭay gibi yiyidür
Andan ilerü kim ola tūmār-1 ' ömri ṭay
2681. Dirler benüm için ki meger tevbe eylemiş
Yavuz işi nice ide ol kişi k'ola key

Ebyāt-1 Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2682. Bu şi' ri çün tamām itdi nevāsāz
Girü mey içmege kıldılar āğāz
2683. O gice girü Cemşid āfitābı
Çü ṭāvūs-1 ḫırāmāndur gurābı
2684. Ki tütmişdi lebi hoş āb-1 rüdü
Nevāzenden işitdi hoş sürürdü
2685. Ḳarañuda fūrüg-1 ferş-i şāhī

Gözün nûrı gibi yiri siyâhî

2686. Anuñ zülfini çün çözer idi bād
Melik Çin müşkini itmez idi yād
2687. Melik çün gördi mäh-ı hargehîyi
İki kat eyledi serv-i sehîyi
2688. Didi iy vaşluñ âb-ı zindegānî
Esirge bu ğarîb ü nā-tevānı
2689. İrüşdüdüñ lebe cānumı çün cām
Lebünden hem irürgil baña bir kām
2690. Ğarîb ü ‘ aşık u maqbūn u miskîn
Perişān-ğāl ü ser-gerdān u ğam-ğîn
2691. Göñül ü cān senüñ zülfünde pā-bend
Ne hānūmān u ne ħ̄iş ü ne peyvend
2692. Göricek şem‘ gibi şekker-i nerm
Melik Cemşid cām ile ser-i germ
2693. Dilerdi şehd-lebden ala şekker
Velî olmadı ol gice müyesser
2694. Semenber virdi aña istimālet
Ki dağı vaqtde olur işbu hālet
2695. Olur her iş ki var bir işe merhūn
İlerü soñra iden anı maqbūn
2696. Çü ol vaqt irişe vü düşe fırsat

İdüp sāğar bigi baş üzre hıdmet

2697. Bu va' deyl'irdi ol gice be-pāyān
Seherde çünki āfāk oldu hāndān

2698. Götürüldi aradan şem^ç-i ^ç üdi
Getürdiler maqāma çeng ü ^ç üdi

2699. Bu resme āşikārā vü nihānī
İki ay içdiler hoş dostgānı

2700. İk'aydan şoñra tamdan taşt düşdi
Aru gibi bulara diller üşdi

2701. Olara çeşm zaḥm'irürdi bu devr
Ki peyveste cefādur devr işi cevri

2702. İki yarı nirede qodı bir dem
Ki şeb-hün itmedi anlara yüz ğam

2703. Budur resmi bilürem rüzigārı
K'ayırur yārdan bu çarḥ yarı

Āgāhī-yāften-i Efser Māder-i Hürşid Giriften-i Hürşid-Rā

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

2704. Bir iş işlemek isterse zemāne
Qoparur aña yüz dürlü behāne

2705. Felek dülābdur bir laḥza durmaz
Anuñ sırrına hergiz kimse irmez

2706. Gehī kişiyi çıkarur ber-eflāk

Gehî yire urubanuñ ider hāk

2707. Kimesne görmedi bir yirde bir cem^ç
K'anı tefriķa idüp kılmadı ķam^ç

2708. Ne aldanmaķ gerek bu tīre hāke
Ki irürür ķamu halkı helāke

2709. Bu dünyā şehdi nedür bir yavuz sem
K'ölür der-hāl her k'ide anı şem

2710. Görürken kim nicedür hāl-i dünyī
Vefā kimdür k'ide andan temennī

2711. Cihāndan bir kezin kim buldı miħnet
Ki yüz kez aña irişmedi zaħmet

Maṭla^ç-ı Dāsītān

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

2712. Çü mäh u mihr bir kaç devr itdi
Gice gündüz gelüben girü gitdi

2713. Bilindi kim nedür bāzār-ı Hürşid
Nicesi gizleneydi kār-ı Hürşid

2714. Anası var id'anuñ adı Efser
Hazine-dār u hem hatun-ı Kayşer

2715. Bu işden eylediler anı āgāh
Yüregin'od düşüben eyledi āh

2716. Ki Hürşid'i dilerem nāgehānī
Sevüpdür cān ile bāzārgānı

2717. Çü aña ‘ arz olındı bu kışşa
İçi tıldı kamu derd ile guşşa
2718. İcini lāle bigi yaqdı gayret
Periřān itd’anı gül gibi hayret
2719. Yig oldur aña kim bī-gayret ola
Ki diri olmaya bir dem zār ola
2720. Diledi kim ide Hırşid’e bir qahr
Ki heybet ala andan il ile şehr [99b]
2721. şanavber qadd-ı gayretten olup bīd
Hemān-dem gitdi tā bārgāh-ı Hırşid
2722. şanem bir gül-şen içinde oturmuş
Yerile vü niqābını götürmüş
2723. Oturur idi hālvēt dost-bā-dost
İki bādām bigi der-yekī post
2724. Y’iki gevher gibi bir dürc içinde
Muqārīn çün dü kevkeb burc içinde
2725. Burun-ı perde ber-gül bülbül-āvāz
Nevā vü nağme vü hem şavt-ı řehnāz
2726. Behārefrüz u şekker bā-řekerrīz
Getürmüş çenge elhān-ı Dilāvīz
2727. Be-gird-i ān dü yār-ı rūh-perver
Yörenmezdi kimesne illā sāğar

2728. Belürüp ebr-i bārānı getürdi
İrişüp seyl-i tūfānı getürdi
2729. Nesīm irdi ‘ inān gitmiş elinden
Haber virdi Şeker acı dilinden
2730. Didi Hürşid’e kim iy māh-ı enver
N’oturmışsın ki Efser irdi ber-ser
2731. Bu hālet de görürse sini ol māh
İdiserdür yirüñi bī-gümān çāh
2732. Çü bu hālden haber-dār oldu Hürşid
Tenine lerze düşdi şöyle kim bīd
2733. Didi Hürşid Cemşid’e nihān ol
Ki bulmaya enem nāgeh saña yol
2734. Çü irmedüñ bu büstānumda bāre
Yig oldur kim çıkasın bir kenāre
2735. İdüp pinhān genci der-virāne
Nilūfer gibi batd’āb-ı revāne
2736. Varup serv arasında oldu pinhān
Olup kayğu ile sūzān u giryān
2737. Kaçup Cemşid Efser anda yitdi
Semenber anasına karşı gitdi
2738. Oda yanmışdı eyle kim çerāğı
Duḡān toptolu olmuşdı dimāğı

2739. Girih dutmuş yüzün çün zülf-i müşkîn
Kaşından ' arz olmuş leşger-i Çîn
2740. İdüben hanzalı kıanda mürekkeb
Kağıyıp didi Hurşid'e şeker-leb
2741. Ki iy gül gibi ra' nâ çend tâ key
İçesin cām-ı zerden lāle-gün mey
2742. Niçe nergis gibi sāgar-peresti
Kađeḥ elde başuñda ḥ'āb-ı mesti
2743. Niçe kim varsın ol resme ki lāle
Durur başuñda sevdā-yı piyāle
2744. Niçeleri helāk idüp durur mey
Niceleri ki ḥāk idüp durur mey
2745. Besi çün def kafā-yı muṭribān ol
Dögüben kıldı rüsvā-yı cihān ol
2746. Kaşab-puşlar eline ney yüritdi
Nice lālaları bī-cān itdi
2747. Kamusun kıldı ol cem' ũñ perişān
Perākend'oldı ol mecmū' -ı ḥübān
2748. Şeker Şehnāz ile ol Ergānūsāz
Girü Cemşid il'anlar oldı dem-sāz
2749. Meger bir kal' a dutmuş idi Efser
Müvekkel eyledi kim şaklaya der

2750. Anı altun idi toprağa şaldı
Yirini la' l gibi seng kıldı

2751. Anuñ katına dāye gelür idi
Anuñ ile hemān ol olur idi

Maṭla' -ı Dāsītān

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2752. Gice gündüz yoğ id'anda hūr u h'āb
Gözinden aqar idi seyl-i hūn-āb

2753. Şorardı dāyeden her laḥza Hūrşid
Ki nicedür 'aceb aḥvāl-i Cemşid

2754. İdersin baña sen iy dāye tīmār
'Aceb nicedür ol bī-çāre bīmār

2755. Dutuban ol ḥiṣār içinde mātem
Gözinden şubḥ bigi aqardı şeb-nem

2756. Yanard'ol oda kim yaqmışdı hicrān
'Aselden ayru şem' olup güzārān

2757. Melik çün gördi n'oldı ḥāl-i Hūrşid
Dil ü cān u cihāndan kesdi ümmid

2758. Dişiy'l'elin ıştırur şöyle kim bāz
Kebüter gib' ağaçdan kıldı pervāz

2759. Gelüben gördi burc-ı māh ruḥsār

Tehî olmuş yoğ anda hiç deyyār

2760. Tezervüñ aşiyânın büm almış
Yirine ‘andelibüñ zāğ tölmiş
2761. Yürid’anda yüregi oluban baş
Bu şi‘r’oğurdı gözi tolu kıan yaş

Şi‘r H̄ānden-i Cemşid Der-Menāzil-i H̄urşid

Mefā‘ ilün/ Fe‘ ilātün/ Mefā‘ ilün/ Fe‘ ilün

2762. Diyār-ı yāre fiğān ile vardum u gördüm
H̄arāb itmiş anı çarḥ yok anuñ bākī
2763. H̄abīb kuşlarını ol h̄arāba gördüm kim
Kamu şikeste yebāb u nişeste vü bākī
2764. Nigār reh-güzeri toprağına böyle didüm
Ki iy gulām saña āb-ı H̄ızr olur pākī
2765. Kıanı eyit baña ol şem‘-i cem‘-i meclis-i ‘ıyş
Ne oldı ol feraḥ u ‘ıyş u ol țarabnākī
2766. Besī didüm bu sözi lik ol menāzilde
Kimesne yoğ idi hergiz meger şadā ḥākī
2767. Benüm ki menzil idi gönlüme vü gözüme yār
Gözüme gelmedi hiç ol menāzil-i ḥākī
2768. Zemān zemān dir idüm gönlüme gözlerüme
Eyā menāzile selmāhü eyne selmākī

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2769. Gül-istān gülsüz idi çarḫ mehsüz
Beden bî-cāndı vü mülk şehsüz
2770. Felek çengüñ bilin büküp yir'urmış
Rebābuñ 'ūd ile boynın burmış
2771. Neyi paralayuban taş a urmış
Ḥayātı ḥāşılını yile virmiş
2772. Şurāḫî kan içinde ğarḫ olmuş
Düşüp sāğar yire dil teşne ḳalmış
2773. Gül olmuş bezmgāhlarda perîşān
' Anādil nevḫa ile zār u giryān
2774. Ṭuyūr-ı bāğ her dem nevḫa vü āḥ
Olup dirler idi *lā evḫaşa 'llāh*¹⁷⁵
2775. Şabā ol ḳoḫuya olmuşdı bŷyān
Gül ol renge olup dururdu cŷyān
2776. Gezerd'ol yollaruñ içinde Cemşîd
Nite kim zerre irişdükde Ḥurşîd
2777. Hevās'odıyla tağlar germ olurdu
Yaşından mŷm gibi taş nerm olurdu
2778. Anuñ için yürürdi tağda nālān

---

¹⁷⁵ Allah uzaklaştırmasın.

- Ki Hürşid olmuş idi tağda pinhān
2779. Melik hayrān u hem dīvāne olmuş
Be-küllī kendüden bī-gāne olmuş [100a]
2780. Gehī beyhūd'iderdi dil-nevāzī
Gehī mār il'iderdi mühre-bāzī
2781. Geh arslan idi anuñ ğam-güsarı
Geh olmuş ejdehānuñ yār-ı ğarı
2782. Gehī zülfi gibi mārān ber-düş
Gehī yatur idi şirān derāğüş
2783. Pelenkler olmuş idi gice bālīn
‘Uķāblar sāyebān gündüz be-bālīn
2784. Vuḥüş olmuş idi anuñla dem-sāz
Aña tağda şadā idi hem-āvāz
2785. Dili giry’āhı ile tāb olmuş
Başından çeşmeler pür-āb olmuş
2786. Niçe kim tağdan çıkardı Hürşid
Varurdu tağ başına rāst Cemşid
2787. Dir idi güneşe iy ‘ālem-efrüz
Ki sinüñle olur zāhir şeb ü rüz
2788. Senüñledür münevver sebze gül-şen
Niğārum yüzi misin böyle rüşen
2789. Meger sen daḥı ‘āşıksın ki gül-gün

- Yaşuñ ile idersin ğarbí pür-ḩūn
2790. Yaşum gözüm gib'olmuş pür-ġam-ı derd
Gehī rū-surḩ olursın ġāḩ ruḩ-zerd
2791. İdersin kūḩ ile ḩārāya āheng
Ki gevherdür ü zer senden ṭolu seng
2792. Saña beñzerdi ol māk-ı dü-hefte
Olur sencileyin *lā-būd* girifte
2793. Eger ḩılursañ ol ḩaşra ġüzārı
Bulur olur isen ḩalvet niġārı
2794. Mecāl olur ise benden nihufte
Diġil nicesin iy māk-ı girifte
2795. Eger müşkil ola gitmek be-bālā
İşit kim n'idesin iy şems-i bālā
2796. Bu zerrine resenlerden kemend it
Kemendi ḩaşr bālāsında bend it
2797. Şikāf iste vü ol dīvārede bul
ḩatına var yaruñ andan bulup yol
2798. Di kim miskīn ġarīb ü mübtelāyı
Za'if ü ḩaste vü bī-dest ü pāyı
2799. Nite kim ney ile virmiş cevānı
ḩara ġün olmuş aña zindeġānı
2800. Esirge kim olup Ferḩād miskīn

Yoluñda terk iderse cān-ı şīrīn

2801.   Çalup hayrān u vālih miskīn ol şāh
            Gice gündüz iderdi nāle vü āh
2802.   Dir id'iy gözlerüme rüşenāyı
            Ki saña beñzedürem rüşen ayı
2803.   Şekersin kim yirüñ olup durur teng
            Yağod yāķūt kim oldı menzilüñ seng
2804.   Elümden gitdi cān u dağı dilber
            Hayāli gözüme karşı berāber
2805.   Dilümden katre-i hūn kıldı vü derd
            Tenümden dağı bād-ı serd ü hem gerd
2806.   Yaķam giceleri āhumla oda
            Boyayam gündüzüñ yüzini dūda
2807.   Çün ol yire bulımazam tarıķı
            Düzem āhum taşından mancınıķı
2808.   İdem vīran anı āhum taşıyla
            Kılam ğark-āb bu gözüm yaşıyla
2809.   Bu şī'ri okıyuban ağlar idi
            Yüreğın tağ u taşuñ tağlar idi

Şi' r-i Cemşid

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

2810. Göz nazār itdi yüzüne düşdi ol dem hayrete
Kim ola kim baġa hayrān olmaya bu şūrete
2811. Sen leb-i gonca yüzi gülden düşeliden cüdā
Lāle gibi yüregüm yaġıldı dāġ-ı mihnete
2812. Devrde naġş-ı ġalem yazduġda yüzün naġşını
Āferin itdi *te'āla'llāh*¹⁷⁶ bu zībā şan' ata
2813. Kürbet ü ġurbet maġāfetl'āfet olur uş benem
Senden ayrılalı düşen ġurbet ile kürbete
2814. Ĥasrete şaldı firākuñ cānumı vā ġasretā
Ger irişmezse vişālūñden devā bu ġasrete
2815. Fürġatünün ġurġatın düşde görürse taġ u taş
Şem' gibi eriye düşmeye nār-ı ġurġate
2816. İy ġönül gitdiyse yāruñ yār ile şabr it girü
Yārı ide Ĥaġ yeri bulup iresin devlete

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2817. Şüreyyā' akdini çün' arz iderdi
Gözinden dürr ü gevher ġarż iderdi
2818. Gözinden şubġ bigi aġardı jāle
Bu şi' ri oġıyup iderdi nāle

Şi' r Ĥāñden-i Cemşid

---

¹⁷⁶ Allah yükseltsin.

Mef' ulü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

2819. Yār ile rūzigār zi-ḥoş rūzigār idi
Zülfi hevāsı cānumuza sāzıkār idi
2820. Yüzüm sürer idüm işigüñüñ ğubārına
Kim rūşenāyı gözlerüme ol ğubār idi
2821. Yüzüñ gözüme nūr idi vü gönlüme sürür
‘Ömrümden ol zemān idi kim ihtiyār’idi
2822. Ney gibi şimdi zārla inler isem n’ola
Ol rūzigār çünki baña yār-ı yār idi
2823. Gönlümdede bir nefes idemez idi ğam qarār
Ol vaqt ki ol nigār baña ğam-ğüsār idi
2824. Ger gül қоһulasam yoğ idi anda ḥār [u] ḥas
Ger bāde nüş eylesem ol bī-ḥumār idi
2825. Çün ‘ahd itmiş idi benüm ile rūzigār
Likin ne aşşı içün kamu neyider idi

Ebyāt-1 Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ulün

2826. Gice bir serv dibinde itdi menzil
Ki ol daḥ’itmiş idi pāy-der-gil
2827. Kenār u sebze vü āb-ı revāne
Ki beñzerdi şafādan ol revāne
2828. Qılurdi sebze-zār içinde zārī

Şu varurđı gözinden sebze-zārı

2829. Meger servüñ ıalından bir kebüter
Maķām itmiş idi şāha berāber
2830. Şeh ile ol dağı nāle iderdi
Meger var idi anuñ dağı derdi
2831. Melik anuñ ile dem-sāz oldu
Aña rāzın diyüp hem-rāz oldu
2832. Melik nālān olup dir iy kebüter
Benüm ģālüm beter sinüñ nigü-ter
2833. Dirilmiş saña yāarı vü diyāarı
Per ü bālüñ dağı var şükr-bāarı
2834. Benem ol kuş ki yirümden irildüm
Yimedim dāne uçmaķdan sürüldüm
2835. Sen idersin ne derdüñ var ise zār
Dimezem ben ki andan şa'b olur kār
2836. Kebüter didi kim ol k'oldı 'āşık
Belāya şabr gerek ki ola şādık
2837. Bu 'ışķuñ işi cevri ile belādur
Vay aña kim belāya mübtelādur [100b]
2838. Eger 'āşık olursa kūh-ı āhen
Gerek gāh ol'eriüben belādan

2839. Bu ' ışkı şanmağıl kim ol fenādur
Fenādur ol fenā-ender-fenādur
2840. Eri gerçi ki ' ışk odı eridür
Velikin kendüliginden eridür
2841. Oda girmezse hāliş olamaz zer
Bulunmayınc'olamaz tāc gevher
2842. Süvār olmuş şehi isterdi Mihrāb
Anuñ için dökerdi gözi hūn-āb
2843. Gezüp her yirde ister idi anı
Arar idi anuñ çün her mekānı
2844. İki ay isteyü şahrā ile kūh
Aña irişdiler pür-dūd endūd
2845. Yiñi ay gibi olmuş idi bārık
Güni dağı gicesi gibi tārık
2846. Gözi hasretle girmiş idi gāra
Akıdur çeşmeler ol kūh-sāra
2847. Çün ol serv-i sehīyi gördi Mihrāb
Anuñ ayağına düşd'eyle kim āb
2848. Anı buldı şeker gibi yiri teng
Güher bigi tolu dörd yan'anuñ seng
2849. Nite kim la' l düşmiş tādān dūr
Kes ü toprağın arasında rencūr

2850. Döşegini ki atıladı vü dībā
Qoyubanuñ ʿıvaz itmişdi hāra
2851. Didi ağlayu kʿiy şemʿ -i şeb-efrüz
Ki sinüñ yüzün idi ʿıyd-ı nevrüz
2852. Bu gūne kim düşürdi sini böyle
Nedür hālūñi baña şerh eyle
2853. Eyit iy nāfe-i müşkīn ü dil-bend
Ne āhūdan irişdi saña bu bend
2854. Helāk itdūñ diyü nerr ejdehāyı
Saña şimdi kim ider bu belāyı
2855. Seni Çinʾde nite kim müşk-i ezfer
Ciger qanıyla bislemişdi māder
2856. Yirüñden müşk-vār āvāre olduñ
Belā bendinde uş bī-çāre oldun
2857. Ciger qanıyla durur girʾişüñ uş
Tolu sevdā tolup durur başuñ uş
2858. Ciger qanına öğretti seni mām
Anuñ çün yidüğüñ ol oldı mādām
2859. Buğūndur bu ki ʿaqluña irişdi
Anuñ çün rāzuñ uş şahrāya düşdi
2860. Atayı anayı eyleyesin terk
Meger ney bigi atduñ ğurbete berg

2861. Gehī deryāda iş itdũñ nihengi
Gehī şahrāda yār itdũñ pelengi
2862. Gehī dīv oldı sinũñle muķābil
Gehī old'ejdehā saña muķātil
2863. Gehī zār eyle çün murğ-ı şeb-āvīz
Şabāḥ āşüfte çün bād-ı seher-ḥīz
2864. Nite kim gül yigitlügũñ yil aldı
Nite kim bāde dirliğũñ ac'oldı
2865. Diler idũñ ki idesin ticāret
Bu sevdād'oldı gencũñ uş ḥasāret
2866. Çıkar başdan nedür sevdā-yı fāsīd
Ki bāzār oldı süst ü cins-i kāsīd
2867. Ŗogıl zārīyi kim zārī vü şīven
Degüldür hīç cüz şādī-i düşmen
2868. Melik ol söz'işidüp ağladı zār
İki gözi oluban ebr-i ḥün-bār
2869. Didi Mīhrāb'a kim iy yār-ı hem-derd
Ne germ olup dökersin āhenīn serd
2870. Dem-i germũñle söynen od uyandı
Dilũñ çerbiyle cān ķandīli yandı
2871. Naşīḥat itdügũñc'efzũn olur şevķ
Melāmetle daḥı artuķ olur zevķ

2872. Gerekmez ‘ aşık olana selâmet
Eşer itmez aña tîr-i melâmet
2873. Bu işden şanmağıl kim uşanam ben
Koğıl tâ âteş içinde yanam ben
2874. Tenüm toprağ olup alınsa iy merd
Yine hem yârdan yaña gide gerd
2875. Belâ yağmuru yağsa başa yüz yıl
Yüzüm döndürmeyem bu ‘ ışkdan bil
2876. Melik sözünü çün işitdi Mihrâb
Gözinden yaş yirine ağıdı hûn-âb
2877. Sözi faşl itdi ayruğ bâbdan ol
Aña bu bâbdan çün bulmadı yol
2878. Gerekdür sözde haşm ile macerâ
Gerek durur bu çarh ile müdârâ
2879. Girü didi k’idelüm işe tedbîr
Ki olur terk-i tedbîr işde taqşîr
2880. Gelür iş hüsni var eyle şalâha
İrürür ‘ aklı kişiyi felâha
2881. Dilerseñ k’ola saña baht lâzım
Ol ol Kayşer kapusunda mülâzım
2882. Gice öñinde yan mûm gibi ber-pây
Seherde şubh gibi it çapusun cây

2883. Bilürsin nic'olur beglere hıdmet
İdicek şart ile aña tamāmet
2884. Göricek sende hıdmetle itā' at
İnāyet ide sinüñle ziyādet
2885. Dilegüñce murāduñ ola hāşıl
Kişi kim pend duta ola āķil
2886. Henüz esbāb-ı sulţānı mühennā
Esās-ı beyt-i Cemşid'i müheyyā
2887. Eger genc ü zer ü esbāb-ı şāhī
Çamu vardur be-ifzāl-i İlāhī
2888. Çapunda bād-pālar cümle zīnī
Tapuñda māh-rūlar cümle Çinī
2889. İmāret şem' i olmuş tāb-dār ol
Şecā' at kılic' olmuş āb-dār ol
2890. Çamu esbāb çün olmuş müheyyā
Ne gerekdür saña bu kūh u şahrā
2891. Kemerdür tiğ-i Daħḥākī bilüñde
Amūd-ı Rüstem-i Destān elünde
2892. Ne durur saña bāri bu zebūnluk
Degül durur meger himmetde dūnlık
2893. Ola ma' şūķ bir meskende sākin
İde āşık daḥı bir yirde mākin

2894. Eger utb ola ma' Őukuñ diyārı
Yöresinde ola ' aşık medārı

2895. Bu söze nerm oldu Őāh Cemşid
Ki aña tersden artudı ümmid

Mülāzemet-Kerden-i Cemşid Be-ayşer

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2896. Söze gel girü iy mur-ı seer-iz
Ki sözüñ cān gibi oldu dil-āviz

2897. Beyān itgil bize bir dāsitānı
Ki Őād ola işitse dost anı

2898. Bugün söyle sözi kim dil revāndur
o yarını ki gerdün bī-amāndur [101a]

2899. Var ise dem yaın bil kim bu demdür
Bu dem hoş olmayan işi nedemdür

2900. Behā virilür ise mülk-i ' ālem
Yüzi döndükd'ele girmez bu bir dem

2901. Bu bir dem cānı hoş dut kim bu mihmān
Gider urmaına yo durur imkān

2902. Bu dirlik yil durur u yo Őebātı
Revān durur Şu gibi ' ömr atı

2903. Naar it gör nicedür dehr ālī
Ne destānlar ider gör ar zālī

2904. İşit ne dir saña blbl seĥergh
Grben kim bu dnydur gzergh

Ėazel-Ĥnden-i Blbl

Mef l / F ilt / Mef il / F iln

2905. Sk ĥur ri yatma ki vaĥt-i bahrdur
Hengm-ı bezm-i nş-ı mey-i hoş-gvrdur

2906. Her murĥizrda yaĥılur şad-hezr şem
Her řĥ zre iřĥ ile yz murĥ zrdur

2907. Blbl nev iderken oturmaĥ ĥemende hoş
Yr ile bir nefes şeref-i rzigrdur

2908. Lle gibi ĥomaya elinden ki dşe cm
Ol k'aña baĥt yver  iĥbl yrdur

2909. Gl-reng  hoş-gvrdur mey an'iĥmeyen kiři¹⁷⁷
Ter-ĥab nicesi ola ki ol ĥuřĥ ĥrdur

2910. Sk ĥoma bu furşatı elden ki rzigr
Bed ahddr grrsin n-pyidrdur

2911. Artuĥ şmr eyleme sn geĥem diy
Kim rzigr ĥdiřesi b-şmrdur

Mef iln / Mef iln / Fe ln

2912. Gir Cemşid szini syleyelm
Nic'oldı ĥlini řerĥ eyleyelm

¹⁷⁷ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2913.   Gidüp ol tağdan çün ebr-i nīsān
            Vişāka irdi çün ez-dīde bārān
2914.   Bu aḥvāl arasında irdi peygām
            Ḥıṭā ḥāndan k'aña Fağfūr idi nām
2915.   Resül itmiş bir ulu kişiyi ḥān
            Ḥıred-mend ü hūner-perver hūner-dān
2916.   Yazuban Ḳayşer'e peygām virmiş
            K'ışitdük oğlumızı Rūm'a varmış
2917.   Gözüm nūrı dilemedi imāret
            Heves eyledi kim ide ticāret
2918.   Bu idi kaçdı kim göre cihānı
            Ne vaz' ile yaratmışdur Ḥaḳ anı
2919.   Göre her yırde ne varsa 'acāyib
            Bile her mülkde nedür ğarāyib
2920.   Eşerden nicedür bile mü 'eşsir
            Ki olmaya anı bilmekde kaçır
2921.   Anı bilmek velī ber-ḳadr-i tāḳat
            Ḳamuya farz-ı 'ayn oldu ḥaḳīḳat
2922.   Kim anı bileler bī-keyf ü bī-kem
            Ki ola vaḥdetüñ bünyādı muḥkem
2923.   Bilā-āşār olamaz mü 'eşsir
            Mü 'eşsir bir gerek ola vü ḳādir

2924. İşitdük anı kim ol Rûm'a vardı
Oradan gitmedi vü anda ıurdı
2925. Buya virbiyesiz pend ile anı
Atanuñ gözde nûrı tende cānı
2926. Eger nā-çār iş itmez ise pend
Gerek kulluğunuñuzda ola pā-bend
2927. Virip idi aña çok armağanı
Harîr-i Çîn'i dürlü la'l-kānı
2928. Dağı Cemşid'e virbid'ol kadar genc
Ki çekmezdi anı hergiz güher-senc
2929. Bu söz ile getürdi anı Kayşer
Alup yanına didi mäh-ı enver
2930. Ne için itmedün aşluñı meşhür
Ki atanmış senün ol Şāh Fağfūr
2931. Tapuñdan şermsāruz iy cihān-gîr
Ki biz hıdmetde itdük size taqşîr
2932. Bize peygām kılmış ol cihāndār
Ki sini göndürevüz aña iy yār
2933. Çü sen şehsin anuñ gözlerine nūr
Ne için ola ol nūr gözden dūr¹⁷⁸
2934. Seni göndüreyim ben ataña var
Revā degül k'ata ana ola zār

---

¹⁷⁸ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2935. Çü ata olmaya hoşnüd oğuldan
Ol oğul bed-ter olur dīv-i ğuldan
2936. Niçe kim virdi ise şāh aña pend
Rızā virmedi Cemşīd-i cevān-merd
2937. Tabībi Rūm'da ol qanda varsun
Dil ü cān anda vü nirede tursun
2938. Ol oldı āhīr-i kār ihtiyārı
K'ola şāh aña Rūm'ũñ şeh-r-yārı
2939. İde ol Kayşer'e hıdmet hemīşe
Anuñ kulluğını eyleye pīşe
2940. Ola anuñ qatınd'añmaya Çin'i
Ve ger aña haqā ola yaqīni
2941. Hıqā maħdūmı oldı Rūm'a hādım
Melik Kayşer cenābında mülāzım
2942. Melik Cemşīd'i çün kim bildi Kayşer
Ki sulţān-zādedür ü şāhib-efser
2943. Anı hoş dutup eyledi muqarreb
Neye kim lāyık is'itdi müretteb
2944. Çü Kayşer'den 'ināyet buldı Cemşīd
Ziyāde oldı aña vaşl-ı ümmīd
2945. Getürdi Çin sipāhını ser-ā-ser
K'ideler hıdmet-i dergāh-ı Kayşer

2946. Zer ü yākūt ile tertīb itdi
Muraşsa t̄ac hoş terkīb itdi
2947. Nite kim şubḥ-ı sādık her seḥergāh
Başın'urup iderdi 'azm-i dergāh
2948. Niçe k'olur idi şubḥ-ı mübārek
Ḥamāyil eyleyü Hindū yilerek
2949. Hem egninde ḳabā-yı la' l-i zer-keş
İki sünbül gül üstinde müşevveş
2950. Bu resm ile gelüben gider idi
Aña peyveste ḳulluḳ ider idi
2951. Kişi ne bulsa ḳulluḳ ile bulur
Besī ḳul ḳulluḳ ile şāh olur
2952. Anuñ çün dir peyember *seyyidü'l-ḳavm*¹⁷⁹
Ki serverlerde gerekmez k'ola nevm
2953. Meger bir gün gelürken anı Efser
Görüp didi ne kişidür bu server
2954. Aradan virbidi bir serv-i bālā
Lebi la' l ü dişi lü'lü'-i lālā
2955. Ki inüp ḳaşrdan ol çāre ḳıla
Ne kişidür anuñ ḥālını bile
2956. Bilüben rāzın aḥvālin ser-ā-ser

---

¹⁷⁹ *Kavmin efendisi.*

Beyān eyleye kim bile an'Efser

2957. Varup ol serv-i bālā anı bildi
Hemān-dem qaşra girü 'azm kıldı

2958. Gelüp didi ki ol bāzārgāndur
Ki şeh Qayşer'le cānı der-miyāndur

2959. Melikmiş bī-girān şeh ü diyārı
Velī bāzārgānlık ihtiyārı [101b]

2960. Çü 'arz itdi bu sözleri ser-ā-ser
Ne yilden yandüğın od bildi Efser

2961. Çün oldı bahtı bigi anda dāyim
Melik Qayşer cenābında mülāzım

2962. Gice Qayşer qatınd'olurdı ber-pāy
Ki olmış idi şem' -i meclis-ārāy

2963. Velī gündüzde irerdi seşergāh
Anuñ'olurdı rüşen efser-i māh

2964. Aña irişdi āḫir qurbet-i Cem
Ki Qayşer ansuz urmaz idi bir dem

2965. Şabā big'oldı gül-zārında hem-dem
Şeb-istānda nite kim şem' maḫrem

2966. İşi bir yıl anuñ çün ḫıdmet oldı
İkincide vezīr-i ḫāzret oldı

2967. Niğīnind'oldı anuñ Rūm yek-ser

At'oldı ayşer aña mäder Efser

2968. ayāl anuñ başında oynar idi
Cem'üñ odında pinhān aynar idi

Nāme-Firistāden-i Cemşid Be-urşid

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2969. İdelüm girü bir destān daı sāz
Ki Zühre ola ol destāna dem-sāz
2970. Düzelüm bir nevā k'ışits'anı 'ūd
Yaıla 'ış odına eyle kim 'ūd
2971. İdelüm perdede bir sāza āheng
K'ola idmetde beste bu am-ı eng
2972. Melik Mihrāb ile bir gice hem-dem
Olup oturmuş idi gönlü urrem
2973. Didi Mihrāb'a k'iy yār-ı muvāfi
Ki sensin mūnis ü dildār-ı şādı
2974. Nie bir yārdan ben dūr olan
Nie dil-aste vü rencūr olan
2975. Eger var ise itgil baña āre
Ki yüregüm olupdur pāre pāre
2976. Gözümdür olu yaşı yüregüm baş
Ciger anı olup durur baña aş
2977. Didi Cemşid'e ün fikr itdi Mihrāb

- Şeker Şehnâz ile feth olur bâb
2978. Sehergeh olalar anda nevâ-sâz
Çün ire kulağun halkına ol sâz
2979. Okıyalar oları ol hişâra
Bulina oradan bu işe çâre
2980. Çün anda varuban ideler âvâz
Ola kal' ehli olaruñla dem-sâz
2981. Nirede ise Hürşid'i bileler
Varup çeng ü def il'anı bulalar
2982. Nireye kim vara muṭrib bulur yol
K'uluya kiçiye maḥrem olur ol
2983. Qabûl itdi bu sözi Şâh Cemşid
Ki ol tedbirde çoğ idi ümmid
2984. Diledi yâra bir tûmâr yaza
Humârın guşşanuñ anuñla yaza
2985. Çıquban Hind ilinden tûtî-i şeb
Yazıla bâl-ı anberden mürekkeb
2986. Ki Hindüstân'd'olur âhen kafesde
Olurdu Çin'e varmağa hevesde
2987. Çıqup Hindüstân'dan Çin'e geldi
Oradan Rûm'a daḥı azm kıldı
2988. Yüreği sūzı ile eyledi sâz

Bu guşsa kışşasını itdi āgāz

2989. Did'anuñ haqqı çün kim ol durur pāk
İdemez ' aql anuñ kihini idrāk
2990. Hālāş andan bulur mazlūm u maħbūs
Devā andan bulur rencūr u me'yūs
2991. Anuñ olsun selām u āferini
Cihān-efrūz dildār-ı yakini
2992. Meh-i burc-ı şabā şubḥ-ı şabāḥat
Gül-i bāğ-ı vefā ' ayn-ı melāḥat
2993. Cemālūñ tarzı vü ḥüsnuñ tırāzı
Ki anuñ işidür cān-ı dırāzı
2994. Çerāğ-ı nāzır-ı ḥurşid-i āfāk
Firāğ-ı ḥātır-ı ümmid-i müştāk
2995. ' Aziz-i Mısr'a k'oldı işi zārī
Yiri Yūsuf gibidür çāh-ı ḥārī
2996. Ğarīb ü nā-tevān u mübtelāyem
Velān ile senüñ ehl-i belāyem
2997. Nicesin sen i yār-ı nāz-perverd
Ki görmedüñ cihānda germ ile serd
2998. Sirişk-i germ-rev idüp revāne
İrürürem du' āyı āsumāna

Ğazel-Ĥānden-i Cemşid

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

2999. İ cāna cān u iy dilber nicesin
Lebi la' l ü şacı ' anber nicesin
3000. ' Aceb ol dīv ġārīnūñ içinde
Nicesin iy perī-peyker nicesin
3001. Çıķup ol bāğdan bu bāğa bağlu
Periřān eyle kim defter nicesin
3002. Olup ser-riştelerde şöyle pā-bend
Nite kim la' l ile gevher nicesin
3003. Ğam u ġuřşayla ġabs ü bend içinde
' Aceb bī-mūnis ü ġam-ġ'ār nicesin
3004. Baña řevķ-i cemālūñ yār u mūnis
Senūñle anda kim durar nicesin
3005. řabā binüm ile ol gice dem-sāz
Saña bilsem kim olur yār-ı hem-rāz
3006. Nice kim şem' yirüñdür ġül-istān
Demür ayađda bařda dūřmen-i cān
3007. Ben ol řevķ-i cemālūñden i mehveř
Uram pervāne gibi cān ber-āteř
3008. Őapuñda sengdür cān tengdür dil
Ki gevhersin saña seng oldu menzil
3009. Kebüter idemez ol yaña pervāz

Kim'idem ben saña varmağa dem-sāz

3010. Eger cān gide vü ten gilde qala
Yüzüñ şevki vü mihrüñ dilde qala
3011. Murādum ol durur 'ālemde iy yār
Ki görem yüzüñi sinüñ dige-bār
3012. Ser-i zülf-i dil-āşübı dutam berk
Bu sevdā il'öñüñde cān idem terk
3013. Çü cānda naqş-ı zülfüñ yār olur
Göñülden şabr tār-u-mār olur
3014. Murādum seni görmekdür hemişe
Senüñ 'ışkuñ durur cānuma pīşe
3015. Senüñ 'ışkuñda oldum läübālī
Çodum taht ile tāt u genc ü mālī
3016. Bugün senden ırağ zār u garībem
Hemīn derd ü belā durur naşībem
3017. Gözüme ol hayāl-i nergis-i şeng
Cihānı geh siyāh ider gehī teng
3018. Şaçuñ bigi perişānum u der-hem
Fırākuñda yanar dil cān dağı hem [102a]
3019. Hārāb itdi firāk odı mizācı
Nireden ola bu derdüñ 'ilācı
3020. Haber virgil devā-yı cān qandan

Tabībā derdümüñ dermānı kandan

3021. Bu nāme çün bu resm'irdi be-pāyān
Ciger qanıyla irdi añā ' unvān
3022. Didi ol ikiye kim tiz irişüñ
Tiz ol qal' a qapusına girişüñ
3023. Def u ' üd u ney il'āheng idüñ
Bu şı' ri perde-sāz-ı çeng idüñ

Ġazel H̄ānden-i Cemşid

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3024. Gözüm yaşın dime k'āb-ı revāndur
Ciger başından aqan qara qandur
3025. Göñül rengi ki görür qamu anı
İçümden āh ile çıkan Duḡāndur
3026. Firāquñdan qan aqlarsam ' aceb mi
Ki yāruñ ayrılığı derd-i cāndur
3027. Giceler zülfünüñ sevdası baña
Nedür disem uzadı dāsitāndur
3028. Dikendür yārdan ayru vü zindān
Eger gül-zār eger bāğ-ı cināndur
3029. Bahār idi ḡazānum yār ile uş
Bahārum yārsuz faşl-ı ḡazāndur
3030. Ney-istāndan cüdā düşdügi çün ney

Virüp 'ömri yile işi fiğāndur

3031. Elinden gitdi şem'üñ cān-ı şīrīn
Anuñ çün yanar u yaşı revāndur

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3032. Oradan iki kebk-i bülbül-āvāz
Hişāra eylediler rāst pervāz
3033. Varubanuñ hişāra buldılar rāh
Düzetdiler hezāran cānı güm-rāh
3034. Şeker bir resme sāz itdi hişāri
Anuñ Şehnāz oldu dest-yāri
3035. Bir āh ile hezārān rāh iderler
Yüzün görse gönüller āh iderler

3036. Ne odla itdiler rūd u sürūdı
Ki çıqd'āhı odınuñ göge dūdı

3037. Dem-i giryeyle neyden od çıkardı
Şeker ol od'irişdügin yaқardı

3038. İki hoş nağme berbuţ sāz-ı ney-zen
Dirilmiş her yañadan kūy u berzen

3039. Hālāyık qarşulardan oldu hayrān
Kimisi zer-feşān kimi cān-efşān

3040. İkisi dağı hoş şekl ü şemāyil

Hoş-âvâz oldu halk anlara mâyil

3041. Olaruñ nâlesi Nâhîd'e irdi
Nevâ itdükde Hürşîd'e irerdi
3042. Kâti müştâk idi bir âşināya
Ġam u Ġuşşa içinde Ġam devāya
3043. Serā-perdeye okıtdı oları
K'ideler perdede anuñla zārî
3044. Varuban biri sâz-ı çeng itdi
Biri anuñ ile âheng itdi
3045. Şeker Hürşîd'i çün gördi eridi
Nicesin iy şeh-i hûbân dir idi
3046. Şeker kınyıla yüzün kıldı gül-gün
Libâsın lâle gibi kıldı pür-hûn
3047. Görüp Hürşîd'i kim beñzer hilāle
Ten ü endāmı yonılmış hilāle
3048. İki kâat olmuş ol serv-i şanavber
Müverred yanağı olmuş muza' fer
3049. Anuñ hûsn-i cemālin eyleyüp yād
Besî ağlayup itdi āh u feryād
3050. Ele çeng alubanuñ itdiler sâz
Bu şi'ri eylediler evvel āĠâz

Mef' ulü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

3051. Ey serv senden ayru ne için kenārumuz
Gel kim senüñle rüşen olur rüzigārumuz
3052. Sen yarı isdeyüp buraya düşmişüz garīb
Nirede kaldı şehrümüz ü şehr-yārumuz
3053. Ne şehr yādumuza gelür ü ne hod diyār
Kim kapuñ oldu şehrümüz ü hem diyārumuz
3054. Cān ile dilerüz k'olavuz saña hāk-i reh
Dağı nedür cihānda eyit kār u bārumuz
3055. Bu 'ömr cüy-bārına yāruñ yüziydi āb
Bī-āb kaldı yār gidüp cüy-bārumuz
3056. Pejmürde itdi gönlümüzüñ bağını firāk
Aç yüzüñi ki tāze ola nev-bahārumuz
3057. Bir iş nigār dutmad'elümüzde cehd idüp
Andan berü ki gitd'elümüzden nigārumuz

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

3058. Göricek anları Hürşid güldi
Bahāruñ şāhı gibi tāze oldu
3059. Şeker-lebden Şeker buldı nevāziş
Nevāht itdi vü ney orada nāziş
3060. Şeker'le girü Şehnāz itdi āgāz
Bu şic' r olup biri birine dem-sāz

Gazel H̄ānden-i Şekker

Mef' ulü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ülün

3061. 'Ömrini şabā bigi yoluñda ideni bād
'Ömründe n'ola bir dem eger ider isen yād
3062. Şerhinde firāķunuñ alursam ele hāme
Yana қalem ü nāme ide āh ile feryād
3063. Dāyim ki feraḥ olmuş idüñ gül gibi ḥandān
Görmeyeli sin'olmamışuz hem-nefes-i şād
3064. Va' de ki virürsin қamusı bād-ı hevādur
Vay anı ki 'ömrini vire ney gibi ber-bād
3065. Şirīn lebünüñ ḥasretile iy şeh-i ḥübān
Ol mihnete düşdüm ki anı görmedi Ferhād
3066. Zūlm ile beni çarḥ-ı felek senden ayırdı
Çarḥ işi bu kim itmeye biñ zulmine bir dād

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3067. Eşer eyledi meh-rūya bu güftār
Döküldi nergisinden dāne-i nār
3068. Yaķın bir yıldı ol māh-ı dü-hefte
Zeneb çāhında olmuşdı girifte
3069. Yoğ idi gündüz olsa ğam-güsārı
Gice çün şem' yaş tolu kenārı

3070. Geh iderdi ħurūş eyle ki bülbül
Gehī yırtardı ʔonın eyle kim gül
3071. Yoğ idi ħamdan artuħ dil-peżiri
Hemīn düşler idi dest-giri
3072. Gehī ħan yudar id'eyle ki sāħar
Geh elin ışırur eyle ki Şekker
3073. Nevā ider idi ol iki Nāhīd
Ķılurdu nāle-i dil-süz-ı Ħurşīd
3074. Ķü bir dem geċd'olaruñ nağmes'anı
İdüben Őād tāze oldu cānı
3075. Olup Ħurşīd Őād ol iki bedre
Zer ü sīm itdi baĥşıř bedre bedre [102b]
3076. Didi sinüñle geċsün ħoş bu meclis
Bu gice olmuşuz biz size mūnis
3077. Dem-i germ ü ruĥ-ı ferħunde sizde
Kef-i ferruĥ leb-i pür-ħande sizde
3078. Bu gice bizüm ile oturuñuz
Göñülden ħuşşamuzu götürüñüz
3079. Demüñüzden dem-i 'anber Őaçılur
Nite kim ħonca göñüller açılur
3080. Bunuñ yanınca Şekker sāz itdi
Bu Őiriñ nazma ħoş-āvāz itdi

Şi'r H̄anden-i Şekker

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3081. Bizümle dehr ider bî-vefāyı
Ki 'ādet eyledi cev̄r ü cefāyı
3082. Ne ğuşşa kim var ise sehl ammā
Olur müşkil ğam-ı rüz-ı cüdāyi
3083. Çerāğı yüzüñüñ olmasa hāzır
Ne gerekdür gözüme rüşenāyi
3084. Cemālūñden iderem şey'î *li'llah*
Ki hūb olur bu şart ile gedāyi
3085. Didüm yāra saña hāk-i reh oldum
Didi kim hoş idersin hod-sitāyi
3086. Kıyāmın kāmētūñüñ görse Tübī
Oқыya şıdķ ile tālā beķāyi

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3087. Gidüp ağyār meclis oldu hāli
Didi kim nicedür Cemşid hāli
3088. Did'eydūñ ol hābībūñ hāli nedür
Bu ğurbetd'ol ğarībūñ hāli nedür
3089. Didiler kışşasın Cemşid'ün aña
Belā vü ğuşşasın Cemşid'ūñ aña

3090. atında Leyli'nun Mecnun olup yad
Niceyd'istdi Şirin hali Ferhad
3091. İrişdi vecde artık oldı zevki
Eline Őundılar tımâr-ı Şevki
3092. Hemân lahza ki ol tımâra badı
Gözinden ' ad-ı mürvârîd adı
3093. Anun ma' nîsin'itdi kuvvet-i kût
Hemân elfâzını lü'lü' vü yâkût
3094. Sevâdı göz sevâdı gibi pür-nür
Hurûfi uçdan uca dürr-i menşür
3095. *Bedî'ül-lafz u ve'l-ma' nâ'¹⁸⁰* hiabı
amus'ibhâm u ' anberden niabı
3096. Boyından buldı bûy-ı âşinâlık
Sevâdından nazar hem rûşenâlık

Cevâb-nâme-i Hurşîd

Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün / Fe' ülün

3097. alem aldı eline ol gül-endâm
Ki hâlini ide Cemşîd'e i' lâm
3098. Semen evrâına reyhân ekerdi
alem kâfûra müşk-i ter dökerdi
3099. Revân itd'âb-ı hayvân-ı siyâhî

---

¹⁸⁰ EŞsiz lafiz ve mana.

Dökilen ‘ anber-i ter çeşm-i māhī

3100. Anuñ adı için kim hırz-ı cāndur
Şenāsı ‘ adli bigi bī-girāndur
3101. amu alvet-niřinleruñ enīsi
amu tenhā oturanlar celīsi
3102. amu řayrularuñ oldur řifāsı
Cemī‘ -i derdmendüñ ol devāsı
3103. Melik Cemşid’e olsun āferīni
Ol olsun cāvidān bunuñ mu‘ īni
3104. řabā yili ilet aña du‘ āmı
Degür benden aña çok çok selāmı
3105. Digil nice şorayım sen ğarībi
*Leyāli’l-hecr řālet yā ğabībi*¹⁸¹
3106. Nesīm-i şub anda kim bula rāh
Aña hem-rāh’iderem bī-girān āh
3107. Nedīmüm yok durur cüz ğuşşa ğālī
‘Afā’līh¹⁸² kim omaz ğam-bīni ğālī
3108. İderem hecrüñ odından besī āh
Viřālünden direm *lā evaşa’līh*¹⁸³
3109. ‘ Aceb n’oldı zemānuñ kāmurānı
Zemān-ı ‘ ahd u ‘ ıyş u řādumānı

¹⁸¹ *Ey sevgili ayrılık geceleri.*

¹⁸² *Allah affetsin.*

¹⁸³ *Allah uzaklaştırmasın.*

3110. Mey u rūd u nigār u yār u meh-tāb
Şanasın kim kamu naqş idi ber-āb
3111. Göñüllerüñ hoş idi vaqt u hāli
Meger h̄'āb idi ol u yā hayālī
3112. İkimüz iki gül bir gül-sitānda
Ya iki gonca idük büstānda
3113. Esüben nāgehānī bād-ı hicrān
Bizüm cem' ümüzi itdi perişān
3114. Bu durur iy habīb ahvāl-i 'ālem
Gehī şādī irürür gāh mātem
3115. Oluban birbirümüze dil-ārām
Bulup dururdu hem cān u dil ārām
3116. Nigīn idi yüzügümüzde Hurşid
Hubāb u sāgarumuz idi Nāhid
3117. Harīfān-ı laţif ü bülbül-āvāz
Nevā vü nağme vü hem şavt-ı şeh-nāz
3118. Muşāhibler muvāfık hūb u dildār
Nite kim dürre bir riştede hem-vār
3119. Şurāhī gib'işümüz handeyidi
Ki māh u mihr bize bendeyidi
3120. Felek hūsın dönerdi bize çün cām
Geçerdi şādliql'üstümüz'eyyām

3121. Açıldı ol uqdeden nāgāh peyvend
Güher toprağa düşdi şaşılup bend
3122. H̄ayālũndür hemîn binümle hem-ser
Dağı yok āşinā baña berāber
3123. Gözũn gibi yaturam zār u bīmār
K̄atumda k̄ara k̄ullar mest ü h̄`ān-h̄`ār
3124. Hemîn sāye benümle hem-serādur
Cevābın sözümlũ viren şadādur
3125. Yirüm taş durur āteş dile düşmiş
Firākuñ t̄iğ-i dili dile düşmiş
3126. Gice gündüz meh ü mihr ile der-tāb
Ne günd`ārām var ne gicede h̄`āb
3127. Virem t̄ufāna giryeyle cihānı
İdem āh ile gögyüzin duḡānı
3128. Anuñ çün iderem bu āb u sūzı
Ki vaşluñ gices`ola baña rūzı
3129. Ğam artuq yime ger irdiyise ğam
Ki şādī ile dāḡı ğam olur hem
3130. K̄ayu yime egerçi `ūs̄r vardur
Ki her `ūs̄r ile iki yūs̄r vardur
3131. Gicenũn var durur āḡir nehārı
Nice kim var durur k̄ısuñ bahārı

3132. Seni çün görimezem ben yağından
İrağdan bārī göz itgil baña sen
3133. Bu zindānī gönüllüyi şād eyle
Esiri bendden āzād eyle
3134. Benefşe gibi olğıl sözüme gūş
Benüm ‘ahdumı eyleme ferāmūş [103a]
3135. Kesī ki yādet āred dūstān-est
Ferāmūşī ne kār-ı dūstān-est¹⁸⁴
3136. Qadīmī şöhetini sen dutmağıl hūār
Unutmağıl anuñ haqqını zinhār
3137. Ne tazmīn kendü nağdından idüp harc
Şanem bu şi‘ri itdi nāmede derc

Gazel Hānden-i Hürşid

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

3138. Yüzünüñ gül-zārını görmeyeliden iy habīb
Nāl’iderem zār u zār ol derd ile kim ‘andelīb
3139. Gözlerüñ düşmişlere ider olursa merhamet
Uş benem dürr-i yetim ü uş benem miskīn garīb
3140. Zinde ider cānları rūhu’l-ğuds gibi şabā
Tā be vaqti kim getürür saçlarıñdan baña tıb
3141. Bir gice düşde görür ise yüzünüñ rengini

¹⁸⁴ Seni hatırlayan kişi dostlarındır. Dostların işi unutmak değildir.

Dağı gül-zāra heves itmeye hergiz ʿ andelīb

3142. Derdüñe dirler devā itgil ne çāre ideyin
Çün benüm derdüm ne durur bilmedi ašlā ʿabīb
3143. Ten ʿazāya ʿoyuban şabr iderem çāre nedür
Çün bana ʿışkuñda cev̄ ü miñnet olmışdur naşīb
3144. Gözlerüñ dimiş ki ʿanın içüben cānın alam
Yā Rab ol devlet ne hoşdur olur ise cān-ʿarīb

Cevāb-nāme Be-Ebyāt-ı Meşnevī

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

3145. Yazup tūmārı virdi Şekker'e ol
Ki Cemşid'e vire anı bulup yol
3146. Nihānī didi şeh degülse ber-ʿ ahd
İde ʿatumuza gelmeklige cehd
3147. Bu ʿaşr üstinde bir Hindū-yı Keyvān
Olupdur bize gündüz gice der-bān
3148. Yatur her gice ol ser-mest ü medhūş
İdüben kendüyi dağı ferāmūş
3149. Bu ʿaşr altında var bir ulu dūlāb
Sarāy için anuñla çekilür āb
3150. Gel'ol delve gire şeh şöyle kim māh
Çün olam delve geldüğinden āgāh
3151. Yuğarı çekdürem dūlābla anı

Ki sîrâb ola vaşluñ bûstânı

3152. Anı delv ile ol resme ki Yūsuf
Çekem yuqarı kim gide te'essüf
3153. İki nağme-serây u hoş çü Nâhîd
Gidüp nālân serâda qaldı Hürşîd
3154. Varup Cemşîd'e itdiler beşâret
Ki bu resm ile olmışdur işâret
3155. Eline şâhuñ irişdükde nâme
An'öpdi yüz kez ol resme ki hâme
3156. Sevâdından anuñ her harfe yüz dür
Nişâr itdi ki ' aşîk işi budur
3157. Melik gözlerine qor idi anı
Anuñ çün ider idi ol ma'ânî
3158. Beyâzıyile cân ma' mür oldı
Sevâdı gözlerinüñ nür oldı
3159. Cihân şeb-rev tonın itdükde püşiş
Ufuqdan gün nihânlık itdi küşiş
3160. Gicenüñ râyet'oldı aşîkâra
Güneş menzilgeh'oldı küh-ı hâra
3161. Tamâm örtildi çeşm-i hüsrev-i mâh
Sitâre qarañulıqd'oldı güm-râh
3162. Hevâda dağı zâhir oldı zulmet

- Nite kim mülhidüñ gönlünde şubhet
3163. Şevābit cümle pinhān itdiler çih
Şanayduñ kim felekden kesdiler mihr
3164. Felekden yir yüzi peydā degüldi
Diyeydüñ çarhı kim pā-beste oldı
3165. Uyardı ol gice Behrām u Nāhīd
Bağardı yola karşı çeşm-i Hürşīd
3166. Melik tonlar geyüben şeb-revāne
Oradan oldılar qaşra revāne
3167. Piyāde Şekker u Mihrāb ile şah
Şanayduñ kim ‘Uṭārid Zühre’dür mäh
3168. Hişāra irdiler cānları pür-ḥavf
Hişāruñ yöresinde itdiler tavf
3169. Görür bir kara nesne anda Mihrāb
Aşağadan çeker yuğarıya āb
3170. Çü anda gördiler dülāb-ı çāhı
Orada añladılar va‘ degāhı
3171. Olaruñ geldügin Hürşīd bildi
Yuğarudan şu çıkan yire geldi
3172. Ulu delv idi girdi aña ol şah
Anı yuğaru çekdürd’ol yüzi mäh
3173. Yuğarudan aşāğ’ind’āyet-i hüsn

Nite kim bedr olup der-gāyet-i hüsn

3174. İnen yağmur gibi kim luṭf-ı bārī
Anuñla şuvarur berg-i bahārı
3175. Aluban sīm ü zer ol Hindū-yı pīr
Ol işde oldı anlaruñ ile bir
3176. Nireye varur ise sīm ile zer
Ḳamu müşkil iş āsānlıḳla biter
3177. Şehūñ ardınca Mibrāb ile Şekker
Yuḳaru çıḳdılar delv ile yek-ser
3178. Melik güldi nite kim şubḫ-ı sādıḳ
Ki gördi nīm-şeb Ḳurşīd-i şārıḳ
3179. Düşüp ayaḡına eyle ki sāye
Yüzini ḥāk eyledi ol aya
3180. Kenārın'aldı anı serv-i āzād
Zemāne virdi girü anlara dād
3181. İki ' aşıḳ ḳuçup birbirini hem
Besī ağlaşdılar ez-şādī vü ḡam
3182. İki meh mihribān yār-ı sādıḳ
Nite kim nūr-a-nūr oldı mu' ānıḳ
3183. Didi Ḳurşīd iy yār-ı dil ü hūş
Neçün itdüñ bizi böyle ferāmūş
3184. Nireye vardı ol mīşāk u sevgend

Neçün bozıldı ol peymān u ol bend

3185. Neçün bu resme bizi terk kılduñ
Meger bizden daħı yig yār bulduñ
3186. Beni iy dost düşmen-kām kılduñ
Gey iken adumu bed-nām kılduñ
3187. Senüñ işüñ temāşā vü daħı şayd
Benüm işüm figān u menzilüm kayd
3188. Sen itdüñ bini rüsvā kūy-ı berzen
Çamu zārumı binüm merd ber-zen
3189. Beni ez-genc ü taħt u mülk ü şāhī
Sen itdüñ dūr ez-in bed-ter çi ħ`āhī
3190. Sen anda şādī kıl ney`ūd ile çeng
Benem ğam-gīn burada mūnisüm seng
3191. Elüñde gül gibi dāyım piyāle
Ben uş bülbül gibi der-āh u nāle

Ġazel Ĥ`ānden-i Ĥurşīd

Meᶑ`ülü / Fā`ilātü / Mefā`ilü / Fā`ilün

3192. Sāğarda yüregüm kıanıdur k`içerem müdām
Budur ħalāl`āşıķa vü ayruĝı ħarām
3193. `Işķuñ şarābıdır beni ser-mest eyleyen
Şanma ki mest iden beni sāğar durur ya cām [103b]
3194. Kişi ki dost mihrini cān gibi sevmeye

Meh gib'ola maḥākda bī-nūr u nā-tamām

3195. Gicem zūlām oldı senüñ yüzüñ ile nūr
‘Iyşum şabāhı oldı senüñ yüzüñ ile şām
3196. Mest itdi gözlerüñ beni çün kıldı bir nazār
Daḥı baña ne cām gerekdür ne ḥod¹⁸⁵
3197. Zülfüñ sevādını başa iltem diyen kişi
Sevdā ṭolu durur başı anuñ velik ḥām

3198. Ne vaqt ola ki cāmı içüben diyem saña
*Yā eyyühā’l-ğazālū henī ’en leke’l-müdām*¹⁸⁶

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā’ ilün/ Mefā’ ilün / Fe’ ülün

3199. Melik Ḥurşid sözün çün işitdi
Gözini yaş yüreğün âteş itdi
3200. Nite kim şubḥ ṭonın eyledi çāk
Ayağına düşüp itdi yüzün ḥāk
3201. Didi ağlayu k’iy cānum cihānum
Gül-i bāğ-ı vefā serv-i cihānum
3202. Saña benden gelüp durur bu miḥnet
Bu zindān u gam u bu renc ü şiddet
3203. Bu gam def’’içün itdüm mey-perestî
Baña sinüñ gözüñdür ‘ayn-ı mestî

¹⁸⁵ Bu mısra vezne uymamaktadır.

¹⁸⁶ O ceylandan dolayı seni tebrik ederim.

Şi'r H̄ānden-i Cemşid

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3204. Be-gāyet rind durur āşikāra
Nigārum u ḥarīfūm meclis-ārā
3205. Mey-i yāḳūt-rengi kim idem nūş
Lebūñ yādınadur *bi'llāhi*¹⁸⁷ yāra
3206. Cüdā senden idersem şabr n'ola
Medār-ı çarḥa vācibdür müdārā
3207. Saçuñ yüzūñ ḥayālidür gözümde
Nirede kim olam leylen nehārā
3208. *Emürr*'^c *alā cidāri dāri leyli*
*Uḳabbil zā'l-cidāri ve'l-cidārā*¹⁸⁸
3209. Ne çāre idelüm bu idi taḳdīr
Eyit taḳdīr ḥükmüne ne tedbīr

Şi'r-i Cemşid

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

3210. Bu ruḥ u zülf'ister idüm rüz u şeb
Bulдум uş *elḥamdüli'llāh*¹⁸⁹ men taleb
3211. Ğuşşa ḳapusı yapıldı şükr kim
Göñlüme açıldı ebvāb-ı ṭarab

¹⁸⁷ Allah'a ant içerim ki.

¹⁸⁸ Leylâ'nın sokağının duvarlarını ziyaret ediyorum. Şu duvarı ve o duvarı öpüyorum.

¹⁸⁹ Allah'a şükürler olsun.

3212. Rāḫata irürdi cānı vuşlatuñ
Fürkatüñden n'ola çekersem ta' ab

3213. Yüzüñüñ şevkiyle yağıldum oda
Şem'e pervāne yanarsa ne ' aceb

3214. Ḥidmetüñi yirine getürmege
Ez-Ḥudā ḥ'āhīm tevfiḫ ü edeb

3215. Bī-edeplikdür yüzüñe gül dimek
Bī-edeb maḫrūm keşt ez-luṭf-ı der

3216. Müşk mi yā ' anber-i sārā bu zülf
Āb-ı ḫayvān mı vü yā Kevşer bu leb

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3217. Cihānuñ guşşasın idüp ferāmüş
Şabaḫa dek mey-i vaşl itdiler nüş

3218. Olaruñ gicesi rüz olmuş idi
Nicesi rüz nevrüz olmuş idi

3219. Münāsib ḫāle ol gic'Erganünsāz
Şeker'le itdiler bu şi're āgāz

Şi'r Ḥ'ānden-i Erganünsāz

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3220. Saçuñ oldı baña yeldā bu gice
Başumı kıldı pür-sevdā bu gice

3221. Senüñle çünki gice Ƙadr olur
Gerekdür kim ola ihyā bu gice
3222. Dilerem şem^ç gibi taña ƙalup
Yağılam ƙarşuna şāhā bu gice
3223. Yüzüñ nūrına maḥv olam ki benlik
Getürmeye baña ğavġā bu gice
3224. Hilālin ƙaşuñuñ görüp ^ç aceb mi
K'ola ^ç aqlum girü şeydā bu gice
3225. Unıda ḥuld bezmin şoḥbetüñüñ
Görürse Zühre-i zehrā bu gice

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

3226. Kenār u nüş içind'ol iki pür-derd
Nefes urdı nite kim şubḥ-dem serd
3227. Ufuğdan gitdi ġisū-yı mu^ç anber
İrişdi şarğdan Ḥurşid-i enver
3228. Büt-i sīmīn-ber ü zerrīn bināġuş
Şehī cān gibi dutdı ender-āġuş
3229. Elin urup şehuñ ol serv-i āzād
Bu şi^ç ri anda ber-fevr eyledi yād

Şi^ç r Ḥānden-i Bā-Ḥurşid

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

3230. Gice yārum k'eridür mihr ü ayı

atumdan idicek azm-i cüdüyı

3231. arañulıd'anuñl'olup hem-āgüş
Didüm iy gözlerüme rüşenāyı

3232. Yigāne dost çün kim idiserdüñ
Bize biġānelıla bī-vefāyı

3233. Çü ayrulı biġāne idiserdi
N'olaydı olmasa bu āşināyı

3234. Ne idi evvel alup göñlümüzizi
Şoñ uc'itmek bize bunca cefāyı

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3235. İnüp hem ol aradan şāh [u] Mihrāb
Sehergeh girdiler şehre be-her-bāb

3236. Kimesne olmadın ol işden āgāh
Ki vardılar idi Mihrāb ile şāh

3237. amunuñ baġlanup çeşm ü lisānı
Ne bunu kimse gördi ne ġod anı

Firistāden-i Cemşid Mihrāb-rā Bā-Tuġfe Piş-i Efser Ki Māder-i ġurşid

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3238. Şabāġ irişdi sāz eyle şabūġı
Getür ilerü miftāġ-ı abūġı

3239. Göñüldeñ sürelüm ne var ise ġam

Ferahla oturalum bir iki dem

3240. Ki her kimesne bilemez ki eyyām
Nice geçer nic'olışar ser-encām
3241. Bu çarhı kim döner dülāb-kirdār
N'olısar kimse bilmez āhiri kār
3242. Gehī çıkarur irgürür ber-eflāk
Gehī yire urubanuñ ider hāk
3243. Ne oldı bunuñ āgāzı hüveydā
Ne hōd olup durur encāmı peydā
3244. Hemīn işbu bilinür kim bu dülāb
Dağı yirden bulupdur bī-gümān āb
3245. Susuz ebhārsuz dülāb olmaz
Degirmen gibi kim bī-āb olmaz
3246. Olur mı nesne bī-ibdā' -ı mübdi'
Ya hōd şāni' süz olur mı şānāyi' [104a]
3247. Bu mecmū' in biri şāni' yaratdı
Anuñ içün bunı böyle yaratdı
3248. İki olsa düşerdi işe teşviş
İki ile başarılmaz idi iş
3249. 'Ukūl ile nüfūs ebcüm il'eflāk
Cenāb-ı 'arşdan tā 'ālem-i hāk
3250. Ne var ise bülendī vü ya pestī

Ḳamusı hîç anuñdur cümle hestî

3251. Anuñla oldı hâzır cümle ‘âlem
Eger vaḥş u ve ger ṭayr u ger âdem

3252. Bunı ma‘şûḳ düzdi anı ‘âşık
Ki birbirine olalar muvâfık

3253. Bu mevcûdâtı itdi cümle peydâ
Kemâli olmağ için âşıkâra

3254. Oturup bir gice Cemşîd ü Mihrâb
Kelec’indeyidiler be-her-bâb

3255. Kelâmuñ arasınd’añıldı Ḥurşîd
İdüben âh bî-ḥod oldı Cemşîd

3256. Yatuban bir zemân bî-hüş oldı
Çü âḥir ‘aḳl’anuñ başına geldi

3257. Aña Mihrâb didi iy Ḥudâvend
Bu dürre ne revâdur kim ola bend

3258. Gerek budur ola tâc-ı selâṭîn
Bu şekle gevher olmaz âb ile ṭin

3259. Sebep ne k’ola bu gevher yiri teng
Bu gevher menzili nişe ola seng

3260. İdelüm ber-ḥalâş olmağa tedbîr
Muvâfık olsa tedbîr ile taḳdîr

3261. Gerekdür kim irile şuya şad reng

- Ki taşra çıkara bu gevheri seng
3262. Egerçi bî-nişāndur sāhilümüz
Olur Efser'le hāl bu müşkilümüz
3263. Çü altunı sever gāyetde Efser
Çerāğıdur gözinüñ ser-te-ser zer
3264. Gerek bu işde ' aklı derc itmek
Zer-i bî-ḥadd ü gevher ḥarc itmek
3265. Meger kim gevhere baş kıoya Efser
K'ola gevherle işler cümlesi zer
3266. Bu söz meşhürdur dünyāda bārī
Ki *bî-zer ber-neyāyed hiç kārī*¹⁹⁰
3267. Gülüñ olduğı için tācı zerrin
Didiler aña sulṭān-ı reyāḥīn
3268. Dem-i şubḥ anuñ için oldu gīrā
Ki var kāsında zerr-i surḥ peydā
3269. Bulam her künce biñ genc-i medfūn
Zer ü yākūt u la' l ü dürr-i meknūn
3270. Kenīzüm var durur bund'adı Şāhī
Besī genci var anuñ bî-tebāhī
3271. Güherdür Efser'e sen bil ālā¹⁹¹
Daḥı dürlü zer ü dibā vü kālā

---

¹⁹⁰ Parasız hiçbir iş olmaz.

¹⁹¹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

3272. Bu söz'ışitdi Cemşid-i dil-i germ
Nite kim şem' oldu bu söze nerm
3273. Gidüben gice çün şubh oldu zâhir
Melik buldurdı kand'ise cevâhir
3274. Zi-her-cins-i metâ' eyledi peydâ
Zer ü yâkût u la' l u dürr ü dîbâ
3275. Çamusın Efser'e viripdi ol dem
Ola diyü bunuñ derdine merhem
3276. Bu mâl u genc kim şeh tuhfe itdi
Çamusın Efser'e Mihrâb iletdi
3277. Ki ol idi Melik Cemşid'e dem-sâz
Harîf ü kârdan u yâr u hem-râz
3278. Didi Mihrâb'a şeh çün ilte anı
Göricek Efser'üñ yüzün 'ayânı
3279. Diye aña ki hâtün-ı Hıtâ-hân
Hümâyün kim ider ol Çin'e fermân
3280. Bunı Cemşid'e viripmiş nihânî
Ki Cemşid anuñ oğlıdur 'ayânî
3281. Size viripdi çamusını Cemşid
Çabül itmegüñüze dutdı ümmîd
3282. Atasın anasın terk idüben ol
Size olup durur ihlâş ile kul

3283. İletdi Efser'e şüret-ger-i Çin
Metâ' u gevher ü dībā-yı rengin
3284. Dağı kullarına çok māye virdi
Karavaşlara çok pīrāye virdi
3285. Besī lü' lü' dağı vü lāleler hem
Getürmiş idi bil'idüp ferāhem
3286. Güher dürcine dürlü derc kıldı
Sözi gevher yirine harc kıldı
3287. Var id'anuñ ile biñ dāne gevher
Ser-ā-ser itdi anı vech-i Efser
3288. Niçe kim kıle tuhfe getürürdi
Zer ü dür Efser ile otururdi
3289. 'Aziz olur kişi k'anda ola zer
Zer ü gevher durur u Efser'e ser
3290. Diline niçe kim gelürdi Cemşid
İrürürdi sözün tā burc-ı hürşid
3291. Gehī Kayşer'den iderdi hikāyet
Gehī Hākān'ı kılurdi rivāyet
3292. Gehī Fağfür'dan iderdi aḥbār
Gehī Kisrī'den añar idi āsār
3293. Karışdı Bānū ile mihr-i Mihrāb
Diyeydüñ kim bu şekker durur ol āb

3294. Çün oldı fırsat u hoş oldı hâli
Bu oldı Efser'e anuñ su 'âli
3295. Ki ne dürlü günâh eyledi Hürşid
Ki itdüñ bu cihândan anı nevmid
3296. Olur ferzende muğbil gözlere nür
Sebeb ne kim gözüñden oldı ol dūr
3297. Kişi ki ol şem' -i cāndan dūr ola
Gümānsuz gözi anuñ bī-nūr ola
3298. Bu şem' i ider olursañ nihānī
Ne ile göribilesin cihānı
3299. Olıcağ yiri Hürşid' üñ çeh-i ğam
Ne ile göriniser saña ' ālem

Cevāb-ı Efser Be-Mihrāb

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3300. Bu efsūnı çü Efser itdi Mihrāb
Gülüñ üstine şeb-nemden döküp āb
3301. Didi kim toğru dirsın iy birāder
Fırākıñdandır içüm tolu āzer
3302. Velikin n'ideyin ol serv-i mehveş
Bizümle oldı nā-hem-vār u ser-keş
3303. Gice gündüz yatur nergis gibi mest
Oturur lāle gibi cām der-dest

3304. Bulıt gibi olu gönli hevdur
Bu amu hl ile hem b-haydur
3305. Nite kim nergis oturur urur mest
Yüzi Őuyın dke bdeyle ser-mest
3306. Egerçi pkdr ol serv-i zd
Hev-yı dil virür başımı ber-bd
3307. Gerek gl gibi onca ola ol bkr
Haydan artuğ anda almaya fikr [104b]
3308. Yüzini görmeye hürşid ile mh
Ana irmege kimse bulmaya rh
3309. Kulağına irrs'vz-ı bülbül
PeriŐn ola andan Şöyle kim gl
3310. Gerek oğ ayret ulu hnednda
Ki t yol bulmaya yavuz ad anda
3311. Kişi yg ol ki ey adla le
Ki yavuz ad ile ol diri ola
3312. Eger yil dağ'ola bkr ile dem-sz
Açılur gl gib'andan perde-i rz
3313. İrer rsvylığa hir-i kr
olar ol rz-ı pinhn ile bzr
3314. Dkilr halkı içinde b-ı ryı
Ne rengi alur anuŐ u ne byı

Cevāb-ı Mīhrāb Bā-Efser

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3315. Didi Mīhrāb kim iy Efser-i Rūm
Ki saña nerm durur kişver-i Rūm
3316. urılalıdan işbu sebze çāder
Kimesne görmedi bu resme duter
3317. Yaındür kim bu tenhā olmayısar
Serā-perdede pinhān almayısar
3318. Gerekmez bikre k'evde ala tenhā
Dilemedükde k'adı ola rüsvā
3319. Büyüyicek ger ola bikr mestür
Yavuz dil olmaz andan bī-gümān dūr
3320. Gerekdür kendü cinsinden baña cüft
K'ola anuñ ile 'āb u hem uft
3321. Degül urşid ' Azrā'ya berāber
Bu perd' içinde k'oldur size peyker
3322. İrüben her ayuñ şoñında aclet
K'ider her gün bir evde ayla alvet
3323. ıza ' al ehli üç nesne gerek dir
Biri ana biri erdür biri yir

ı' ātü'l-Urā

Fā' ilātün/ Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

3324. Anı işitdüm ki erbâb-ı tecârib didiler
Mihr bağlama kıza gerçi ola mâh-ı nifür
3325. Māye-i şerr ü fesād-ı ehl-i ‘âlem olur ol
Gerçi şîrîn ola olmaz hâşılı illâ ki şûr
3326. H̱ābgāh-ı duḡter-i pākîze k’ola pārsā
Ez-kenārîdür yiri andan dahı yigregi gör

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

3327. Bir ayı eylegil H̱urşîd’e maḡrem
K’ola bir bir ile peyveste hem-dem
3328. Çü Efser añladı kim ol ‘ibâret
Nedür ne nesneye ider işâret
3329. Dem-i hoşı şabā gibi kılup kâr
Getürdi ol saḡun-güyı be-güftâr

Cevâb-ı Efser Bâ-Mihrâb

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

3330. Didi Efser ki iy şüret-ger-i Çîn
Ki sözüñdür ser-â-ser çerb ü şîrîn
3331. Benüm bir derd içümde var nihānî
Ki müşkil durur itmek fâş anı
3332. Kiçiden nām-zâddur bu gül-endām
Melik Şādî’ye pūr-ı ẖüsrev-i Şām

3333. Bu gün müjd'irdi k'olsun size şādī
Ki yarın irişür Şeh-zāde Şādī
3334. Ne ħod ben dilerem bunı ne duĥter
Nic'ola bilimezem ĥükm-i aĥter
3335. Nedür Ĥurşīd gözüme rüşenāyı
Nicesi dileyem andan cüdāyı

Cevāb-ı Mīhrāb Bā-Efser

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

3336. Bu sözi çünki böyle didi Efser
Cevāb itd'aña Mīhrāb-ı saĥun-ver
3337. Yir öpdı vü didi kim iy Ĥudāvend
Sen anuñ ile olgıl ĥ'ış ü peyvend
3338. Ki sinüñ kulluĥuñda ola dāyim
Saña devlet gibi ola mülāzım
3339. Hemīşe düşmen olur Rüm ile Şām
Bir araya dirilmez şubĥ ile şām
3340. Bu kıız cāndur saña vü sen aña ten
Ĥoma cānı k'elüñden ala düşmen
3341. Bu sözlerden aña didi saĥun-ver
Ne maĥşüddur ma' lüm itdi Efser
3342. Didi Efser ki nedür ĥāl-i Cemşīd
Eyit daĥı nedür aĥvāl-i Cemşīd

3343. Nireden aşlı baña rāst digil
Nicedür ferr ü ferhengin eyitgil
3344. Bilürem kim degül bāzārgān ol
Ki hergiz bilimez sūd u ziyān ol
3345. adēm bir yaña gizlikden girü o
ikāyet nicedür baña di oĝru
3346. Götür di perdeyi vü rāz açdı
Sözün yirine la^ç l ü dürr saçdı
3347. ikāyet ne ki var āĝāz u encām
Ser-ā-ser Efser'e eyledi i^ç lām
3348. Sözin Mihrāb'un işitdükde Efser
acālet baħrına ĝar oldu yek-ser
3349. ^ç Aceblerdi ne durur kār-ı Cemşid
İderdi fikir n'ola hāl-i urşid
3350. Daħı söylemedi Mihrāb'a Efser
Bu işden orkıya düşdi saħun-ver
3351. Orada havf ile bir laħza ırdı
Baş urup gitdi vü Cemşid'e irdi
3352. Didi Cemşid aña kim nicedür hāl
Didi gönlüm dilegince degül fāl
3353. Göñülden kim ol olur dürc-i gevher
Dir idüm ĝüşvāre ĝüş-ı Efser

3354. Sözüden dökdi ol zehr-i helâhil
Devâ dâğ idi itdüm anı gey bil
3355. Gemi bir baħra şaldum şa‘ b u ħün-vār
N’olısar bilimezem âħir-i kār
3356. Didi şeh sözi artuğ söylemişsin
İşümüzi perîşân eylemişsin
3357. Bilimedüñ meger *ħaddü’l-keġami*¹⁹²
K’olamadı muṭâbıķ söz maķāmı
3358. Ulular ile söz gerek işâret
Degül lâyıķ olara her ‘ ibâret
3359. Ki rāzın eyledüñ gün gibi rüşen
Nice kim şubħ yırtduñ perdesin sen
3360. Melik didi me-bād iy şubħ-ı aşħâb
Bu ma‘ niden ire Ĥurşid’e teb tâb
3361. Ya ħod rencide olup bizden Efser
Bizüm mihrümüzi ħod’ola yek-ser
3362. Oradan tâ der-i dergâh-ı Bânü
Varuban çökdi baş ħodı be-zânü
3363. Didi devr itdügince çarħ ü aħter
Cihânda bâķi olsun Şâh Ķayşer
3364. Niçe k’añıla ħadd ü ħâl ü ebrü
Cihâna ziver olsun Şâh Bânü

---

¹⁹² Sözüñ sınırı.

3365.   atına oıd'anı ol dem Efser
odurdu anuñ in krsi-i zer [105a]
3366.   Didi kim iy oul hl nicer
Baña ' arz eyle avl nicer
3367.   *Bi-hamdillh*¹⁹³ bizmle nsın
Bizm gzlermze rensın
3368.   Seni grmeklige biz rz-mend
Ne kim dirseñ bize biz aña hrsend
3369.   Seni sevene yo sende irdet
Meger kim sizde olur byle ' det
3370.   Yir pp ' zrini Şerh itdi Cemşid
Ki ren oldu ' Azr ile HrŐid
3371.   Cem' ' ışkına Efser idi bir cm
Añ'ol cm'ileteli bir gl-endm
3372.   Ki nergis gzi ' ıŐkındandı mamr
Nite kim lle Őevkindendi rencr
3373.   Hemn-dem Şekker  Őehnz geldi
Daı o murib  dem-sz geldi
3374.   n itdi meclisi germ teŐ-i mey
Şeker gnller'urdu sziŐ-i ney
3375.   Nevanuñ perdesinde sz itdi

---

¹⁹³ Allah'a Őkrler olsun.

‘Ale’l-fevr¹⁹⁴ işbu şi‘r’āgāz itdi

Şi‘r-Ḥānden-i Şekker ve Şehnāz

Fā‘ ilātün/ Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

3376. Gül yüzüñ durur i dilber revnağ-ı büstānumuz
Senden ayru nürsuzdur қаşr ile eyvānumuz
3377. Yāruñ işigine ger uğrar iseñ iy bād-ı şubḥ
‘Arz eyle nice durur derd-i bī-dermānumuz
3378. Zülfüñüñ sevdāsınuñ şerḥin ki n’ider cānlara
Çünki ḥaddi nice itsün göñli ser-gerdānumuz
3379. Pā-şikeste oldı ğuşşa göñlümüzden gidemez
Bes nice bula devā bu derd-i bī-dermānumuz
3380. Dostlar dirler ki şabr olur göñül derdine em
N’idelüm çün kim geçemez göñüle fermānumuz
3381. Fürkat odından diri olmaqlığa budur sebeb
Cān қatılığı vü yā süst olduğı peymānumuz

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

3382. İşitdi sāz ile bu şi‘ri Efser
Nazar eyledi Cemşid’e ser-ā-ser
3383. Görind’ol yüzde aña şüret-i rüḥ
Yüreg’oldı anuñ ‘ışkıında mecrūh

¹⁹⁴ Derhal.

3384. Yüzinde gördi açılmış gül-i ter
Gül üzre yazılı haṭṭ-ı müzevver

3385. Var idi anda ṭab^ç -ı rūḥ-perverd
Bu ŧi^ç ri did'oluban göñli pür-derd

ŧi^ç -r-i Efser

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

3386. Ḥaṭuñ her laḥza pür-ziver getürdi
Gül üzre sebze-i nevber getürdi

3387. Ḥaṭuñ kim nüŧha-i cāndur muḥaḳḳaḳ
Benüm cānuma uŧ maḥzar getürdi

3388. Ğubāri ḥaṭṭuñuñ cānumı gördi
Gözüme sürme-i ra^ç ber getürdi

3389. Ḥaṭuñ ṭuṭiŧi uŧ Hindüsitān'dan
Gelüben teng-i gül-ŧekker getürdi

3390. ^ç Aceb ŧive durur yüzüñde ol haṭṭ
Benefŧedür k'anı āzer getürdi

3391. Nesimi zülfüñüñ irüp Ḥıṭā'dan
Yüzüñe tuḥfe müŧk-i ter getürdi

3392. ŧabā zülfüñe iriŧdi meger kim
Meŧāmuma dem-i ^ç anber getürdi

Ebyāt-ı Meŧnevi

Mefā^ç ilün/ Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

3393. Edā olduḡda bu ŧi' r-i dil-āvīz
Olup ŧirīn lebi ŧāhuñ ŧeker-rīz

3394. Aḡup dūr ŧaçdı aḡzından be-Efser
Bu ŧi' re baŧladı ŧekker girü ter

ŧi' r H̄ānden

Mef' ūlü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

3395. Lā yoḡ durur k'elũnde ola āfitāb cām
Rūḡ ola saña sākī vü āb-ı Hıẓr müdām

3396. Halka be-gūŧ olubanuñ baḡladı kemer
Gerdün diler ki ḡulluḡuña ide iltizām

3397. Zülfüñ sevādı ŧām durur ḡadd-i nīm-rüz¹⁹⁵

3398. Bircīs ḡıdmetüñe senüñ oldı Müŧterī
Kesb-i sa' ādet itmek iḡün iy meh-i kirām

3399. Olsun kemin ḡulāmuña fermān-ber āfitāb
İy ben saña ḡulām u benüm bigi biñ ḡulām

3400. Sāḡār olmaya ne senüñ ḡullıḡında fevt
Olsun yüreginüñ ḡanı ol resm ile ki cām

Ebyāt-ı Meŧnevi

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ūlün

3401. ḡün oldı cām ile ser-mest Efser
Didi dürr mi gereklidür ya gevher

¹⁹⁵ Beyitin ikinci mısrasına yazma nüshada yer verilmemiŧtir.

3402. Ya il ü şehri mi yâ tâc ile taht
Digil baña vireyim iy cevân-baht
3403. Çü oğlansın arada olmasun şerm
Bizümle eyle kim Hürşid'e ol germ
3404. Melik çün gördi lufta döndi Efser
Kodı toprağa gül gibi ruhu ser
3405. Didi kim devletünde hiç gamum yok
Sağ olğıl sağlığında nesne kem yok
3406. Dilek budur ki behr-i cân dırâzı
Olasın çâresüzler çâre-sâzı
3407. Esir olanları idesin âzâd
Kılasın guşşalu olanları şâd
3408. Ne kim var ise zindân içre maħbûs
Halâş it cândan olanları me'yûs
3409. Dutasın gönlümi bend içre tâ çend
Çıkarğıl cân ile gönlümi ez-bend
3410. Koyup barmağını gözine Efser
Didi cânımsın u başumda efser
3411. Dil ile tende çünki cân senüñdür
Ne maħşüduñ ki var fermân senüñdür
3412. Tutup nâz ile aldı yanın'Efser
Çok itdi bu sehâ ber-çeşm ü ber-ser

3413. Sütün-ı sîm-çalb halka der-güş
Bu dürri nazm itdi der-binägüş

Şi'r H'ānden-i Ān Zemān

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

3414. Yimegil güşsa ki ola sana rüzî fem-i kām
Gelüben devlet ü şādî gide bu güşsa tamām

3415. Anuñ ki nazaruñda leb olmışdı la' l-şifat¹⁹⁶
Şekerin piste oluban saña la' l ola müdām

3416. Ba' d ez-în huṭbe-i iqbāl oqına aduña hoş
Aķıbet sikke-i Hürşid urıla şāh-ı be-nām

3417. Āhîr ol murğ-ı hümāyün ki dilüñdendür aña
Gele bir gün hevādan nāgeh ola beste-i dām

3418. Çeşm-i erbāb-ı nazar halvet-i hāşuñ olsun¹⁹⁷
Çünkü aşhāb-ı gāraż cümle ola cür' a-i cām

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ulün

3419. Hemān kim bu sözi itdi edā şāh
Nedür maķşūd bildi anı ol māh [105b]

3420. Çü tağdan şubḥ gösterd'efser-i zer
Ki çıkdı şarḳdan hürşid-i hāver

3421. Süvār olup semend-i garba Efser

¹⁹⁶ Bu mısra vezne uymamaktadır.

¹⁹⁷ Bu mısra vezne uymamaktadır.

Ne kim didiyse Cem bitürdi yek-ser

3422. Oradan al' aya oldu revāne
Varuban irdi ol rh-ı revāne
3423. Gözi gibi özi olmışdı bīmār
Gözinüñ çeşmelerinüñ yiri gār
3424. Şadefde dürr bigi zār ü tenhā
Dökerdi cür' adan lü' lü'-i lālā
3425. Çü Hürşid'üñ yüzi ' aksini gördi
Gözinden lāle-rengine yaş indi
3426. Çü gördi kızınuñ hālın tebāh ol
Gözi gibi cihān teng ü siyāh ol
3427. Kenārına getürd'anuñ kenārın
Yudı yaş ile gönlinüñ gubārın
3428. Didi ağlayu iy serv-i gül-endām
Fedā maħmūr gözlerüñe bādām
3429. Did'iy Türk-i Hıtā ' afv it baña sen
Anı kim itmişem saña hıta ben
3430. Gül ile Şekker öpdi nām-ı ferruħ
Şeker kāsniye katdı kıanda pāsuh
3431. Didi aña ki iy bed-mihr-i māder
Neçün itdüñ yüzümi hāk ü āzer
3432. Çü nām-ı Rüstem-i Sām'ı be-her hāl

- Beni niçün birağduñ ғаға çün Zāl
3433. Eytgil baña kim bende ne gördüñ
Ki bin'İspend gibi oda urduñ
3434. Beni rüsvā-yı hās u cām kılduñ
Kamu dillerde uş bed-nām kılduñ
3435. Ey'adum ney gibi virdüñ yile sen
Perişān zülf bigi itdüñ ile sen
3436. Bulalıdan berü dünyā sükūnet
Kim itdi kızına böyle 'uqūbet
3437. Didi bu kışsa-i pür-guşsa-i zār
Gözi yaşıyla itdi hāki gül-zār
3438. Gözinden dökd'anası dağı Ceyhūn
Ki lāle gibi olmışdı ciger-hūn
3439. Hālāş eyledi la' li sengden ol
Çıkarıdı şekkeri hem tengden ol
3440. Hemān-dem virdi ana çetr-i şāhī
Başına urd'anuñ zerrīn külāhı
3441. 'Amārı düzd'aña zerrīn ü zībā
Ki örtüsü idi zer-beft ü dībā
3442. 'Amārıyla şeb-istānına vardı
Diyeydüñ gül durur büstāna vardı
3443. Perī-ruhsār u Şehnāz u Dilāvīz

Behārefrūz u Gülberg ü Şekerriz

3444. Semenbūy u Nigārīnrūy u Gülnāz
Şekergüftār u daḥı Ergānūsāz

3445. Biñ üç yüzi daḥı meh-rū vü dilber
Çamusı Zühre gibi ferruḥ-aḥter

3446. K'olar Ḥurşid'e hidmetkāridiler
Gice gündüz anuñla yār idiler

3447. Getürdi her biri bir nesne oña
Bu resm'olur çü devlet işi oña

3448. Girü muḥribler āgāz itdi sāza
Yüzi gül gibi 'ıyşuñ oldı tāze

3449. Kebüter ger ola şad-sāl der-bend
Gelür girü süy-ı burc-ı Ḥudāvend

Āgāh Şoden-i Çayşer Ez-Āmeden-i Şādī

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3450. Çü maşrıqdan irişdi rāyet-i şubḥ
Cihānı rüşen itdi āyet-i şubḥ

3451. Sipāh-ı Şām tağıldı nigün-ser
Yirüñ altında pinhān oldı aḥter

3452. Didiler Çayşer'e kim irdi Şādī
Beşāret kim saña getürdi şādī

3453. Buyurdı kim aña çarşu varalar

Ulular begler ü hem kethudālar

3454. Serādan çıkdı āvāz-ı be-tīre
Halāyık Şādī'ye oldu pezīre
3455. İricek anda gerd-i leşger-i Şām
Ki gök rengini eyledi siyeh-fām
3456. Hevānuñ şafhası dürlü livādan
Toludı arslan ile ejdehādan
3457. Belürdi çetr-i şāhī sürülüp gerd
Yüzi ğayretten oldu Cemşid'ün zerd
3458. Hümāy-ı çetr-i şāhī k'oldı peydā
Nite kim rāyet-i gül āşikāra
3459. Var id'altında ħink-i şubḥ-simā
Muraşsa' zeyn ile şöyle ki Cevzā
3460. Ligāmı ney-şeker gibiydi zerrīn
Keşide kāmēt ü hoş-reng ü şirīn
3461. Kāmu serverler öñine koyup baş
Didiler kim zi baht u taht şābāş
3462. Çün ol ferzāneleri şāh-zāde
Görüben oldu atından piyāde
3463. Kāmusıyla ğorişdi çünki gördi
Kāmunuñ göñlin ü hālını şordı
3464. Melik çün gördi Şādī'nüñ yüzini

- Unutdı ğayretinden kendözünü
3465. İçine düşdi bir od k'anı dūzağ
Görürse düşde yanup ide iy vağ
3466. Görüşdi Şādī ile Şāh Cemşīd
Velī ditrerdi ol serv eyle kim bīd
3467. İdüben piste-i ħandān be-āyin
Melik'le söyleşürdi çerb ü şīrīn
3468. Melik çün kim ciğer eyle ki piste
Lebi altında söylerdi şikeste
3469. Oradan rāst idüp kaçd-ı dergāh
Melik ğam-gīn ü Şādī ile hem-rāh
3470. Anuñla sözi reng-āmīz iderdi
Nihānda yüregın pür-ħün iderdi
3471. Karışdururdi şehdi şāh zehre
Yüridiler bile irince şehre
3472. Nezāre itmegiçün burc-ı Bārū
Tolu şimşād kıadd idi vü meh-rū
3473. Diyeydüñ kim meger ol burc-ı yāda
Felekdür tolu māh ile sitāre
3474. Kelec'ide ide ol iki ser-ver
Aña dek kim görindi kaçr-ı Kayşer
3475. Fezāya irdi Şādī mīl-der-mīl

Çekerler fîl-bânlar fîl-der-fîl

3476. Hürüş-ı kûs göklere irişmiş
Cemâyetden ata od yarılmış¹⁹⁸
3477. Turur çāvüşlar iki yaña ber-pâ
Hamâyil tîgler eyle ki Cevzâ
3478. Öñinden işigüñ tâ hazret-i şâh
Yir öpe geldi Şādî k’ol idi râh
3479. Orada gördi kaçır u yüce eyvân
Ki aña pâsubân olmuşdı Keyvân
3480. Maqâm eyledi aña Şâh Kayşer
Kodı yanınd’anuñ çün kürsî-i zer [106a]
3481. Yüzin’ol mâh-rünuñ büse virdi
Dağı yol zaḫmetinden anı şordı
3482. Dağı Mihrâc şâhı şordı Kayşer
K’ol idi mülk-i Şâm’a şâh u ser-ver
3483. Getürdi cām pür-la’ l-i Bedeḫşân
Ki ol la’ l olmuş idi tâ be-leb cân
3484. Mey ü nüş ile bir bezm itdi sâķî
Ki günilerd’anı Firdevs bāĝı
3485. Oturmuş muṭrib elinde çeĝâne
İderdi şöyle kim bülbül terâne

¹⁹⁸ Bu mısra vezne uymamaktadır.

3486. Dönerd'orada yâķüt-1 piyâle
Şanayduñ bāğ içind'açıldı lâle

El-Ġazel

Mef' ülü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

3487. Bu bezm kim ıolu idi cennet bigi sürür
Kevşerdi anda bāde vü sākiler idi hūr
3488. Ne bezm kim görürse ķuşūr-1 behişt anı
İķrār ide aña ki cennetde var ķuşūr
3489. Meclis şu' ā' -1 sāğar u bāde şafası ile
Firdevs ravzası bigi ıolu idi sürür
3490. Bāğ-1 bahār gibi ķamu berg ile nevā
Gün zevraķı gibi ıolu olmışdı mevc-i nūr
3491. Anda ģarīfler ķamu gül gibi ģāk-i rāh
Lāle başında idi hemīn efser-i ģurūr

Ebyāt-1 Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3492. Süci āver-zede ķün Zühre der-şevr
Ķadeģ encüm gibi seyyāre der-devr
3493. Dizi üstine oturmış ķemāne
Ķomış cām ile cānı der-miyāne
3494. 'Uķülü silsileyle bağlamış mül
Ķadeģde devr ü şahbāda teselsül

3495. Oturmuş rūd-zen elde çeğāne
Yazar Şu üstine naķŐ-ı terāne
3496. Şa' īf ü nā-tevān çeeng eyle kim bād
Doķınsa ider āna bang ü feryād
3497. Niçe kim gūŐ iderdi Cem sürüdü
Göñülden yāre virbidi dürüdü
3498. Niçe kim iŐidürdi Ergānūn'ı
Gözinden aķıdurdı mevc-i hūnı
3499. Niçe kim ider idi çeeng nāle
Ne Őādī kim olurdu ğam havāle
3500. Niçe kim iñler idi sūz ile 'ūd
Oda yanardı Cem Őol resme kim 'ūd
3501. Dudaĝ altında sāĝar ħand'iderdi
Yüreginden Őehüñ hūn-āb aķardı
3502. İdüben 'aķl u hūŐı cem' CemŐid
Şor idi ŐayŐer'e baş dil ber-ümmid
3503. Ayaĝ üstine Őurub serv-i āzād
Virürdi ķul ĝib'anda ħidmete dād
3504. Gehī sāķīler il'enbāz olurdu
Gehī muŐriblere dem-sāz olurdu
3505. Nedimlige gehī cān ħarc iderdi
Gehī dürc-i leŐāyif derc iderdi

3506. Nice kim Őem^c ayađ űzre dil-efrűz
İderdi sākĭlerle Őām-tā-rűz
3507. Őaraņu giceden çűn geçdi yaru
Őarāb istedi ŐayŐer Őāh űolu
3508. Anı Őādĭ'ye karŐu içdi rűŐen
Yűzi pűr-ĥande ol resme ki gűl-Ően
3509. Yođ idi Őāh Őādĭ'nűñ mecālĭ
Alup içmedi ol cām-ı celālĭ
3510. Elinden ŐayŐer'űñ içd'anĭ CemŐĭd
Anĭ fāl idűp oldĭ dil ber-űmmĭd
3511. Bu fālĭ dutdĭ hem ĥāűırda ŐayŐer
Felek daĥ'anĭ getűrdi ser-ā-ser
3512. İ niçe fāl bāzĭçeyl'açıldı
Ki aĥter ĥűkm ile ol rāst geldi
3513. Melik ŐayŐer gűricek iŐbu ĥālĭ
Getűrdi yādına iŐbu ĥayālĭ
3514. Meger bir ŐuŐ uçarken ű^c ma gűrdi
İnűp yavrusĭ içűn anĭ aldı
3515. Giderken anĭ ađzından dűŐűrdi
Daĥı bir űűĭi aña diŐ űŐűrdi
3516. Melik didi ki Őādĭ Őāh mestdűr
Be-cām u bāde iŐi bāz u pestdűr

3517. Muraşsa' ton ile zerrin kemer hem
Dağı bir tãc-ı zer ğarķ-ı güher hem

3518. Dağı tãzı at ile zãn-i zerrin
Çamusın virdi Şãdi'ye be-ãyin

3519. Dağı dïbã-yı Rûm'ı ãĝuş ãĝuş
Sebû-veş gitdi Şãdi dũş-ber-dũş

3520. Bu çamusını ol Cemşid'e virdi
Oradan kendü otaĝına vardı

3521. Melik ser-mest ü şãd eyle ki gül-şen
Çayãlinde anuñ ol idi rûşen

3522. Ki dãmãd olmaĝa uş oldu hil' at
Virene şad hezãrãn şükr ü minnet

3523. Gelüben çalvete Mihrãb oķıdı
Çamu faşl il'aña bu bãb'oķıdı

3524. Didi Mihrãb kim iy şãh-zãde
Saña devlet çapus'oldı güşãde

3525. Sen içdüñ ol mey-i müşkîn-çıtãmı
*Hanî'en leke*¹⁹⁹ senüñdür²⁰⁰ tamãmı

Meclis Kerden-i Çayşer Bãr-ı Dũvüm

Mefã' ilün / Mefã' ilün/ Fe' ülün

3526. Çü şãh-ı şarķ rûşen itdi rãyet

¹⁹⁹ *Seni kutluyorum.*

²⁰⁰ Yazma nüshada bundan sonra "ol" sözcüğü vardır. Ancak vezin gereĝi fazla olduĝu için bu sözcüĝe metinde yer verilmemiştir.

- Ki oldur şāni' ü tevḥīde āyet
3527. Melik Ḳayşer ḳatına geldi Cem şād
Gicegi ḥāli anda itdiler yād
3528. Anıldı ol ki Şādī şāh-ı meyden
Nicesi esridi elḥān-ı neyden
3529. Melik didi ki mey olur şīr-efken
Ger ola Rüstem ü yā Sām u Behmen
3530. Mey ile 'aḳıl idemez diliri
İde mi dime hergiz şīr-gīrī
3531. Kişi bādeyl'ide da'vī-i hestī
Bile ḥālını çün kim ire mestī
3532. Daḫı bilmez nedür ol 'ādet-i Rūm
Aña bīgānedür bu mer ile büm
3533. Yaḳīn kim var bugün anda ḥacālet
Oturmuş gönline gerd-i melālet
3534. Didiler sākīye kim getüre mey
Rebāb u erḡanūn u çeng ü hem ney
3535. Revāḳ-ı çeşm-i meyden oldu rüşen
Nite k'oldı revāḳ-ı ḥāne gül-şen
3536. Mey ile sākī bir bezm eyledi rāst
Ki ez-bezm-i cinān feryād ber-ḥ'āst
3537. Melik sākī elinden dostgānī

Hemān dem içdi āb-ı zindegānī

3538. Anı şeh Qayşer'e içmişdi Cemşid
Ki olaydı aña dünyāda ümmid
3539. Qomadı bir nem ol deryāda bākī
İletdi keştīyi Şādī'ye saķī [106b]
3540. Nite kim çeşm-i yār olmuşdı maħmūr
Gicegi mācerādan daħı rencūr
3541. Elinde ditrer idi cām-ı Cemşid
Teni besm āb olmuşdı nedūr bīd
3542. Ya eyle kim şuda ditreye mehtāb
Ya keştī gibi yilden k'and'ola āb
3543. Çin içdi Şāh Şādī sāgar-ı mey
Mizācı oldu ol demd'āteş-i ney
3544. İ niçeleri kim mey oda yaķdı
Mey ile kim durur kim başa çıķdı
3545. Qarār itmedi ma' dāsında ol mey
Anı meclisde nāgāh eyledi qay
3546. Mey-i qayla bisāt'eyledi gül-gūn
Oradan gitdi Şādī pūr-ciger-ħūn
3547. Oluban şermsār eyvāna vardı
Ne eyvān külbe-i aħzāna vardı
3548. Hıcaletden çün otağına gitdi

Orada ol dağı bir meclis itdi

3549. H m ru n çaresi meyd r hem n mey
Cem l-i y r u  eng   nağme-i ney
3550. Vez rin virbidi kim    zr-h ah 
 de kim r şen olur  ab  -i şah 
3551. Yir  p ben diye kim iy cih nd r
Mey elinde olur mey-h r girift r
3552. şar b işi nedür şerr   har b 
Zi devlet a a kim içmez şar b 
3553. Beni dutsun Melik luşfiyla ma  z r
Ki olmuşdum giceden dağı mağm r
3554. Melik didi ki b de işi budur
 şi şerr   s r r u reng   b dur
3555. Eger c r  a ola içen şar b 
 şi şerr olur u anu  har b 
3556. şar b  bil ki olur   aqla  fet
 rer andan ten   c na mağ fet
3557. Leb n gibi çok işler ol sitem-k r
Bu ma  niden ne   ayb olur u ne    r
3558. Meyi end z'il'i s'olmasa bisy r
Olur p r-n r eyle kim leb-i y r
3559. Niçe kim çok i e kişi şar b 

Bulamaz Һayra hergiz fetҺ-i bābı

3560. ‘Azīzi Һūr ider cām-ı bāde
Egerçi varur ansuz ‘ömr bāda
3561. Murassa‘ çün gice kim çarҺ-ı aҺzar
Felek tācı gibi zerrīne efser
3562. Ay u güneş gibi bir cām-ı ‘azrā
İçi cāmuñ tolu lü’lü’-i lālā
3563. DaҺı her cins kālā la‘l ü hem zer
Aña virbidi vü ‘özr itdi Qayşer
3564. Anuñ ardınca mey istedi Qayşer
Semā‘ u çeng ü elҺān u nevā-ger
3565. Oturup bāde içdiler dem-ā-dem
Oluban mey gibi ney ‘İsevī-dem
3566. Şafaq cāmı tolıcaq Һün leb-ā-leb
Gidüp nūr oldı zāhir zulmet-i şeb
3567. Oradan Һalvetine vardı Qayşer
Harīf ü bāde tağıldı ser-ā-ser
3568. Cihān-gerdīde Mihrāb’a didi şāh
Ki bize taht u devlet oldı hem-rāh
3569. Sa‘ ādet bize yār u çarҺ yāver
Mey ü ‘ıyş u tarab bizüm ser-ā-ser
3570. Ne turfa iş durur kim işbu dāmād

Harāb olur neye kim ura bünyād

3571. İşidüp bunı Mihrāb oldı ħurrem
Didi kim řād ol kim yoğ dağı ğam

3572. Cihān işi dileğüñce olısar
Sa‘ ādet aduña sikke kılısar

3573. Ne ümmidüñ ki varsa ħāsıl olur
Gümānsuz dost saña vāşıl olur

3574. Bu řādılıkla bāde itdiler nüş
Düşince bādeden ser-mest ü medhüş

3575. ‘ Alem urduğda Kāf üstine Ħurşid
Süvāra ‘ azm-i meydān itdi Cemşid

3576. Şaçı çevgān şeh itdi çaşd-ı meydān
Öñinde güy-ı zerrin elde çevgān

3577. Gehi kılırdı çevgān ile bāzi
Gehi rumĥ il’iderdi ser-firāzi

3578. Eyā çevgān ururdı çün çezerdi
Semāk-i rāmıhuñ rumĥın şapardı

3579. Nite kim topa çevgānı ururdı
‘ Adū başı gibi her cā varurdı

3580. İřitdük ki ĥubāb-ı cüydur kūy
Ki ‘ aşıklar gözinden oldı ol cüy

3581. Süñüsin çünki döndürürdi anda

- Sinān-ı berķ olurdı ser-fikende
3582. Oradan K ayſer'ũn  atına hurrem
Gelũben didi kim iy ſāh-ı  alem
3583.  ıſıtdũm ſādī'yi ol ſeh-sũvārı
Ki Rũstem'den yig ider kār-zārı
3584.  op u çevgān ile meydāna varur
Ayuñ  opını çevgān ile alur
3585.  u at çapa idũben ſeh-sũvārı
Piyāde eyleye Sām-ı sũvārı
3586. Bugũn anuñla meydāna varalum
Ele  evgānlar alup  op uralum
3587. Binũben tĩz ũ ser-keſ esb-i tāzĩ
 delũm anuñ ile esb-i bāzĩ
3588. Ola kim eyleye  ābũk-sũvārı
Yũzinden gide girũ ſermsārı
3589. Melik ol dem binũp bir bād-pāyı
Diyeydũn bindi ſāhĩn bir hũmāyı
3590. Elinde  op u çevgān-ı hilālĩ
Nite kim māh u mihr id'ittiſālĩ
3591. Teni zũlfĩ gibi aya sũrerdi
Gũneſ  opını  evgānla ſavardı
3592.  riſdi ol yañadan hũsrev-i ſām

- Sipih-r'eyledi tozından siyeh-fâm
3593. Bile anuñla çevgân-bâz-ı Şâmî
Çamusı mevkibind'anuñ gulâmı
3594. Başında dürr ü yâkût idi tâcı
Ki her dürr idi bir mülküñ harâcı
3595. Nite kim altında esb-i derhem²⁰¹
Felek bigi muraşsa^ç kuşağı hem
3596. Döküp ol 'anberîn saçını ber-düş
Besî cân olmuş aña halka der-güş
3597. Ağızdan işidüp bu sözi Efser
Ki Cemşid ile Şâdi Şâh Çayşer
3598. Olupdururlar uş meydânda hâzır
Ol ik'oymaya Çayşer ola nâzır
3599. Meger bir çayşer yapmış idi Çayşer
Ki meydân görünürd'andan ser-â-ser
3600. Hemân-dem Efser ü Hürşid-i 'azrâ
Varurlar çayşer k'ideler temâşâ
3601. Varup çayşer oturd'Efser'le Hürşid
Ki göreler n'idir meydânda Cemşid [107a]
3602. Meh ü mihr ile eyle kim sitâre
Çılurlard'ol iki aya nezâre

---

²⁰¹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

3603. İki yañadan irişdi rev-ā-rev
Hevā evgān ile oldı meh-i nev
3604. Hūrūř-ı kūs idi vü nāy-ı rüyīn
Sipeh şaf bağlamış idi be-āyin
3605. Hümā bigi hümāyūn çetr-i řāhī
Nezāre aña mehden tā be-māhī
3606. Melik řād evvel at ile yūđurdi
opı çevgān ile ol demde urdı
3607. şolına şağına op urdı bir dem
Semendin şaldı meydāna Melik Cem
3608. opı çevgān il'eyle urdı meh-rūy
Ki ıķdı diyeyidūñ arħdan gūy
3609. opı çevgān'urup řādī'den aldı
Anuñ ardınca řādī atı şaldı
3610. Niçe kim řādī ardınca yūđurdi
Hemīn atından anuñ tozı ğördi
3611. opı řādī'den eyl'aldı muķābil
Ki dilber zūlf-i āřıķdan alur dil
3612. Hacıletle oradan dōndi řādī
Ğam irūp gitdi andan zevk ü řādī

El-Ğazel

Meř ūlū / Fā' ilātū / Mefā' ilū / Fā' ilūn

3613. Bād-ı şabā yitemedi gerd-i semendine
Serv-i sehī iremedi add-i bülendine
3614. Atı nazardan öñdin irer anda k’ide aşd
Hıink-i sipihr nedür ü yāhod semendine
3615. Zülfi kemend itdi giriftār göñlümi
Derdā k’elüm irişimez ol zülfi bendine
3616. Tütü-i cān nice k’ide pervāz cān virüp
Mümkin degül ki irişe dudağı andine
3617. Divāne ıldı ‘aqlı gözinüñ füsün ile
Cānlar’esir eyledi zülfi kemendine
3618. La’ lüñ firāı derde düşürdi bes ol abīb
N’ola ‘ilāc ider ise derdmendine

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün/ Fe‘ ülün

3619. Ne toz kim oparurdu anda Cemşid
Gözine zerre giderd’anı Hırşid
3620. Atı ayağına düşerdi cānı
Göz’iderdi yolına cān-feşānı
3621. Şanem gül-gün yaşın gözden dökerdi
Melik şeb-riz gül-günla şoyardı
3622. odı topı süñü eline aldı
Sağa vü şola ard u hamle ıldı

3623. Melik ‘aksiyle ʔar eyl’itdi rüşen
Ki oldı ʔard ʔaşm u ‘aks-i düşmen
3624. Semāk-i rāmıḫ ez-bālā-yı eflāk
İdüp ğayret süñüsin şaldı ber-ḫāk
3625. Besī ḫalka nite kim zülf-i cānān
Perişān dökdiler kim ʔoldı meydān
3626. Yügürüp anuñ üstine ser-ā-ser
Hemān-dem rumḫ ile aldı zī ser-ver
3627. Ğıriv idüben ehl-i Rüm ile Şām
Didiler şād ol iy şāh-ı nikū-nām
3628. ʔamu itdiler aña āferīni
Anuñla añdılar cān-āferīni
3629. Zi şāni‘ kim bu resm’insān yaradur
Ki anı ʔamu işlere yaradur
3630. Dönüben itdiler girü mey āġāz
Rebāb u ‘ūd u ʔeng ü nāy ile sāz
3631. Gice irince bāde itdiler nüş
Gice ʔaġıldı ʔamu mest ü medhüş

Be-Şikār Reften-i ʔayşer

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün/ Fe‘ ülün

3632. ʔün ol şeh-bāz-ı zerrin ʔabl-ı ḫāver
Hevāy’uçd’ayaġında rişte-i zer

3633. Hezārān zāğ zerrīn rengli ol bāz
Sürüben bāhtere itdürdi pervāz
3634. Yirüñ yüzi ser-ā-ser oldı rüşen
Nite k’olur gül ile hāl-i gül-şen
3635. Diledi kim şikār eyleye Kayşer
Ki göre kimdür arada hüner-ver
3636. ‘Uqāb istedi vü şeh-bāz u şāhin
Dağı sunğur balaban ile lāçin
3637. Vaşakla pars u it [ü] dağı tāzī
Ki rāst ola şikāruñ cümle sāzı
3638. Yüridi leşger ile fevc-ber-fevc
Diyeydüñ baħr-ı aħzardur urur mevc
3639. Bahār idi cihān olmışdı gül-zār
Gören dir idi kim budur ruğ-ı yār
3640. Şabā itmişdi gül-gün lāle-zārı
İderdi her yaña biñ murğ zārī
3641. Ser-ā-ser güller olmışdı şüküfte
Hemīn nergisd’arada mest ü ħufte
3642. Geyikler otlar idi berg-i sünbül
Hevā tolu idi büy-ı қaranfül
3643. Boyamış vesme ile kebk ebrū
Ayağın boyamış hınnāya tihū

3644. İdüp Cemşid elinden bāz pervāz
‘Uqābı yire indürürdi ol bāz
3645. Niçe kim yūzdan şişerdi ol tavk
Ġazāl iderd’aña irişmege şevk
3646. Şikār içinde Qayşer nāgehānī
Bir arslanı görür qaşd itmiş anı
3647. İki gözler idi ol ‘ayn-ı dūzaḡ
Başı vü ağızı çāh u rengi berzaḡ
3648. Gürāzuñ dişi big’ağızında dendān
Qılıç bigi savaş gönülde ḡandān
3649. Oluban ıldırım bigi ḡurūşı
Kef-endāz oldu deryā gibi cūşı
3650. Añ’at şaldı cihān-sālār Qayşer
Olam diyü anuñ ile berāber
3651. Buraḡ berḡ seyr ile eyle kim miḡ
İrūben urdı arslan başına tiḡ
3652. Hizebr çeng uzadu[ban] itdi çengāl
Dutup uşatdı ne varsa per ü bāl
3653. Çü atdan düşd’aña şir itdi āheng
Cihān oldu anuñ gözlerine teng
3654. Görüp Cemşid’i n’oldı ḡāl-i Qayşer
‘Uqāb’itdi kemān zāḡına hem-per

3655. Һadengle arslana bir yara urdı
Yüregin bağrı ile yāra urdı
3656. Bu resm ile Һadengi çıkarup zih
Kemān-püšt-āsumān didi zih-ā-zih
3657. Ölüm enginden old'āzād ayşer
ü arslan'urđı o Cemşid-i ser-ver
3658. Oğullığın anuñ berkitdi ayşer
Dağı fikri amu terk itdi ayşer
3659. Göricek anda işbu hevl ü ħāli
Sarāyına  inān döndürdi ħāli

Meşveret Kerden-i ayşer Der-Ĥāl-i Cemşid [107b]

Mefā ilün / Mefā ilün/ Fe ülün

3660. Sarāyına gelüben Şāh ayşer
atına geldiler Ĥurşid ü Efser
3661. Aña arslan irürdüğin nekābet
Dağı Cemşid işin itdi ħikāyet
3662. Didi Şādī'dür ulu şāh-zāde
Velikin her hünerdedür piyāde
3663. Kişide var ise gevher hünerdür
Hünersüz kişi bil kim bed-güherdür
3664. Melik-zāde ki olmaya hüner-ver
Olamaz ħi kimesneye ser-ver

3665. Kişi gerek durur k'ola h ner-ver
N'ola ger aşlda olmazsa ser-ver
3666. Bu ırakdan gelen misk n ġaribi
G r rem ok h nerdendir naşibi
3667. Melik Őretl d r bu m h-z de
N'ola ger olmaz ise Ő h-z de
3668. Y zi  yinesind' y n-i Ő hi
Olup durur  amer ferr-i  l hi
3669. Gerekdür kişin n y rı hüner-ver
K'ola her işde anu la muzaffer
3670. Virirsem a na ben Hürşid Ő hi
Ki atnu  ananu  oldur pen hi
3671. Aluban ol anı Ő m'a iledür
Ataya anaya bu iş bel dur
3672. Ba na Ő di olup durur bugün ġam
Benefşe bigi işüm oldu derhem
3673. Niçe k'iderem anı  zm yiş
Ser-i m yı bulamadum g ş yiş
3674. Neseb vardur ne aşşı  n h seb yok
H seb olmayıca  dut kim neseb yok
3675. Egerçi kim güherden var naşibi
N'iderler işlemez tiġ-i haşibi

3676. Haṭībūñ kılıcında çün hüner yoḡ
N'ola ger var ise anda güher çoḡ
3677. Didi Efser aña kim bu cevān-merd
Ki görmişdür cihānda germ ü hem serd
3678. Benüm ḡatumda uş 'ayne'l-yaḡīndür
Ki nūr-ı dīde-i Faḡfūr-ı Çīn'dür
3679. Yirinde ḡoyubanuñ taḡt u efser
Gelüben oldı hidmet-kār-ı Ḳayşer
3680. Bunı saña ḡul olmaḡ mihr derdi
Nite kim la' l yirinden ḡopardı

Şi'r-i Efser

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3681. Gözüñ siḡri beni bī-çāre itdi
Ne pīşedür ki ol ḡün-ḡāre itdi
3682. Saçuñ ḡoḡusu k'oldur 'anber-i rūḡ
Şabā bigi beni āvāra itdi
3683. Diyār-ı yārdan bini ayırup
Perişān ḡāl ü hem bī-çāre itdi
3684. Ḳazā oḡı durur ḡamzeñ anuñçün
Ḳanumı dökmege göz ḡara itdi
3685. Kimesne itmedi aḡyāra herḡiz
Anı kim mihricān ḡül-zāra itdi

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

3686. Did'Efser aña girü k'iy cihândâr
Gerek fikr evvel ardınca anuñ kâr
3687. Nicesi ola kim şâh-ı berûmend
Çuru ağaç ile idile peyvend
3688. Nicesi dürri toprağa şalalum
Neden bu cānumuz terkin kılalum
3689. Kişi kim ide nā-cins ile peyvend
Eliyle kend'ayağına urur bend
3690. Bula Tübî ağacından dikenî
Bivâdin ğayr zi zerri' dikānî²⁰²
3691. Oğul kızdur kişinüñ gözine nūr
Diriğ ola ki idene anı dūr
3692. Bulıtdan doğdı kaçre rāst lîkin
Deñize düşüp oldı anda sâkin
3693. Ğarîb ü hem yetîm id'anı deryâ
Düzetdi bisleyüp lü'lü'-i lâlâ
3694. Selâtin başına ol tâc oldı
Havâtin dah'aña muhtâc oldı
3695. Bunı bir ay iderseñ terbiyet sen
Çoya gerdün felek hükümüne gerden

---

²⁰² *Dikensiz vadide.*

3696. Degül ise dahı Fağfūr-zāde
Çü olmadı hünerden ol piyāde
3697. Saña maṭlūb olur ʿākıbet ol
Yavuzlık bulmasun dergāhuña yol
3698. Olup ol iki birbirine dem-sāz
Gice irteye degin bu idi rāz
3699. Aña degin bu sözlerdeydi Qayşer
Ki çıqdı tağdan ol efser-i zer

Hustarī Kerden-i Şādī Şāh Hürşid-Rā Ki Be-Şām Bered

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün/ Feʿ ülün

3700. Gidüben gice k'irdi şubḥ-ı şādık
Yüzini şarkdan gösterdi şarıq
3701. Vezirin Qayşer'e virbidi Şādī
Ki irdi vaqt-i ḥayr u rüz-ı şādī
3702. Gerek Hürşid k'ola rüzı gül-şen
Gönül bāğını ide tāze gül-şen
3703. Gerek kim idevüz tizde ʿarūsı
Saʿ ādetle ʿalāʿr-rağmr²⁰³ niḥūsı
3704. İrürdi Qayşer'e bu söz melāli
Ki gam gösterdi şādīsı ḥayāli
3705. Taqazā çün olardan oldu bi-ḥad

---

²⁰³ İnadına, aksine.

- Ḳabūlüñ yirine irürdiler red
3706. Şeh-i Rūmī ḳaşını ḳıldı pür-çin
Tefekkürle cevāb itdi be-āyīn
3707. Didi Şādī durur gözlerüme nūr
Gerekmez dūr benden gözdegi nūr
3708. Velī gerek durur kābīn-i duḡter
Ki ola nıṣf-ı Şām u nıṣf-ı Berber
3709. Daḡı gerekdür ol kim virür Efrenc
Baña viril’eger māl ü eger genc
3710. Üçinci şart bu durur ki dāmād
Ḳatumda ola Şām’ı itmeye yād
3711. Bu şartı çünki yirine getüre
Ala Ḥurşid’i ḳatumda otura
3712. Vezīr ol resme k’iṣitdi ḡikāyet
Varuban itdi Şādī’ye rivāyet
3713. Bilindi Şādī’ye kim bu fesāne
Degül durur meger olmaz behāne
3714. Bu iş kim var yaḡīn añ’oldı muḡtāc
Ki añlaya nicedür anı Mihrāc
3715. Varayım bunu şāha bildüreyüm
Cevābı ne durur anuñ göreyim
3716. Rızā virür olursa girü gelem

Be-fāl-i sa‘ d kendü haqqum alam

3717. Bu mağbūnlıg il’andan gitdi Şādī
Ne rāhat cānda ne gönülde şādi

‘Avdet Nümūden-i Şādī Be-Ṭaraf-ı Rūm [108a]

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün/ Fe‘ ülün

3718. Ne yatarsındur iy murğ-ı seher-hiz
Ki enfāsuñ durur cümle şeker-riz

3719. Bu Dāvūdī nevāyı tāze eyle
Zebūru’ñi bülend āvāze eyle

3720. Bahār uş mu‘ tedil itmiş hevāyı
Gül-istān tāze terk itme nevāyı

3721. Çemen tolu durur berg ü nevādan
Bulut gevher döker ‘ anber hevādan

3722. Var iken sende bu resme dem-i şavt
Şağın bu fırsatı kim olmaya fevt

3723. Ki yok gerdün-ı gerdānuñ qararı
Döner durmaz anuñ bir dem medarı

3724. İder biñ naqş bir demde be-didār
Ki ne ebşār irişür aña n’efkār

3725. Nihān ider girü n’its’āşikāra
Bu fikretde *tere’n-nāse sükārā*²⁰⁴

²⁰⁴ Onu bir sarhoş gibi görüyorsun.

3726. Kimüñ kim yādına geldi bu efkār
Dil'ider derdmend ü cānı evkār
3727. Benefşe bil bu derd ile durur ħam
Güli bu derd itdi böyle derhem
3728. Bu derd ile bozılup şararur bāğ
Bu derd urdı içine lālenüñ dāğ
3729. Cihānı çünki bildüñ bī-vefādur
Anuñ işi kamu cevr ü cefādur
3730. Degüldür eglenecek yir bu menzil
Dürişüben dağı yir eyle ħāşıl
3731. Ki bundan kahr ile çün sürilesin
Varuban orada rāḫat olasın
3732. Bu dünyānuñ ne qalduñ ziynetine
Nedür dünyā vü yāḫod ziyneti ne
3733. Var iken ravza-i cennāt-ı gül-şen
Ne rüşen görünür saña bu külḫan
3734. Saña ne sevgülü geldi bu dünyī
K'idersin anuñ için terk-i 'uḫbī
3735. Bu söz dağı ḫaḫardur ço bu sözi
Oda yaḫar demür ü taşı sözi
3736. Unıtmağa bu sözi bir ḫikāyet
Geçenlerden bize itgil rivāyet

Maṭla' -1 Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3737. Hikāyet ol k'aña irdi ser-encām
Ki Şādī kıldı 'azm-i cānib-i Şām
3738. Melik Cemşid'i oқıduban Efser
Bu işleri aña 'arz itdi yek-ser
3739. Ki Şādī gitdi dil-mānde oluban
Çapumuzda bizüm rānde oluban
3740. Yüridi Şām'a girü kām u nā-kām
Velī n'ola bilemezüz ser-encām
3741. Atası leşger ile gelesidür
Elümüzden dilegin alasıdur
3742. Çerisi bī-'ad u mālī ferāvān
Bilemezüz n'ola bu derde dermān
3743. Melik başın koyuban didi k'iy şāh
Senüñ emründe olsun mihr ile māh
3744. Size ben olmışam uş bende-fermān
Yoluñuzda қоmuşam baş ile cān
3745. N'olur binüm қatumda leşger-i Şām
K'añasın anı iy şāh-ı nīkū-nām
3746. Sipāh-ı Şām'dur kebk ü kebüter
Hezārān ols'aña bir bāz yiter

3747. Benem ol ejdehā-yı şîr-i cengi
Ki iderem zebûn bebr ü pelengi
3748. Kılıcum çarḥ tennin iki diler
Anuñ şevkından encüm bâğı şular
3749. Çün alam ḥarb güninde ele gürz
Ola bir ḍarbum ile sürme Elbürz
3750. Felekden oḡum indürür ‘uḡābı
İrer sîmurğa peykānum ‘iḡābı
3751. Kemānum zahmıyile nesr-i tāyir
Yıḡıldı zaḡm oldı çarḥ-ı dāyir
3752. Benem ḡatlı eyleyen Ekvān-ı dīvi
Ki ṭolmışdı cihān mekr ile rīvi
3753. Benem öldüren ol nerr ejdehāyı
Ki bulmaz kimsene andan rehāyı
3754. Çün idem ḥarbde çābük-süvārī
Piyāde eyleyem Sām-ı süvārī
3755. Kim olur Rüstem ü yā Zāl destān
Ḳatımda Zāl’dur bir köhne destān
3756. Eger Allāh’dan olur ise yārı
Sipend idem ḡılıçd’İsfendiyār’ı
3757. Eger fermān olursa ben varayım
Kim olur Şām sultānı göreyim

3758. İdeyim Şām ilinüñ şubhını şām
Ki göreler nic'olur neng ile nām
3759. Kişi kim olmay'anda nām u nāmūs
Olur menhūs kamu işde vü me'yūs
3760. Kişi yigdür eyü ad ile ölse
Ki yüz yıl yavuz adla diri olsa
3761. Bu sözleri işidüp andan Efser
Felek haymesine irürdi efser
3762. Didi Efser ki sözüñ hāle lāyık
Gerek girdār güftāra muvāfık
3763. Muvāfık olmasa güftāra girdār
Nedür bād-ı hevā dim'aña güftār
3764. Bu sözden dönmez olur ise Cemşid
Ola başına lāyık tēc-ı Hurşid
3765. Katında Efser'üñ yād itdi sevgend
Ki ayruqs'olmaya ol'ahd ü peyvend
3766. Did'anuñ haqqı için k'ol eħaddür
Kadīm u şāni' ü ferd ü şameddür
3767. Zafer andan olur hem fetħ ü nuşret
Sa'ādet andan u iqbāl ü devlet
3768. Anuñ emriyledür bu çarħ devvār
Anuñ hükmiyle yürür necm-i seyyār

3769. Yir ü gök zerre zerre rāst šāhid
Aña kim ol durur qayyūm u vāhid
3770. Niçe kim zinde ola Šāh Qayşer
Olam ben cān u dilden aña çāker
3771. Anuñ yolında koyam cān ile baş
Olam düşmenlerinüñ bağrına baş
3772. Anuñ fermānın idem boynıma tavk
Yolında yürüyem ger taht u ger fevt
3773. Hılāfını revā görmeyem anuñ
İdemem terkin anuñ çün baş u cānuñ²⁰⁵
3774. Bu sözi Qayşer'e şerh itdi Efser
Qavī-dil oldu bu söz ile Qayşer
3775. Didi kim bilirem kim işbu da' vī
K'ider var durur anda rāst ma' nī
3776. Sözi degil durur anuñ güzāfi
Hünere dendir degül bī-hūde lāfi
3777. Derisin yüzdi diyü ejdehānuñ
Bu iş şāhid yiter da' vīsin' anuñ
3778. Degül tācir melik-zādedür el-ħaq
Halef oğuldur ol bize muħaqqaq [108b]
3779. Bu sözler arasınd'irişdi aħbār
Ki Šādī varıcaq Šām'a dil-efkār

²⁰⁵ Bu mısra vezne uymamaktadır.

3780. Nice kim Rüm'da oldı hikāyet
Şikāyetl'atasın'itdi rivāyet
3781. Atası hışm idüben dirdi leşger
Ki varup Rüm vîrân ide yek-ser
3782. 'Îmāret bulduğını yaħa yıħa
Erenlerini şanca cümle sıħa
3783. Ne kim oğlan bula anda ya 'avret
Esîr eyleyübenüñ ide 'avdet
3784. Yıķıl'anuñ elinde kişver-i Rüm
Ola ucdan uca ol ħāne-i büm
3785. Bu resme eyledi ol rāy u tedbîr
Velîkin dağı dürlüyidi tağdır
3786. Bu aħbārı idüp Cemşid'e ma' lüm
Varuban Ķayşer'e did'iy şeh-i Rüm
3787. Bu durur rāy kim cem' ola leşger
Olavuz Şām'da aña berāber
3788. Kim evvel zaĥm urursa ol durur er
Zafer anuñ durur olur muzaffer
3789. Ķabül itdi bu sözi Şāh Ķayşer
Buyurdı kim dirile anda leşger

Ĥikāyet-i Cem' Şoden-i Leşger Be-Ĥaraf-ı Şām

3790. Seher vaqtidir iy murg-ı sahun-senc
Ki virildi saña sözden ulu genc
3791. Nevā vü berg toludur gül-istān
Düzüp bülbül bigi bir hūb destān
3792. Bilürsin çarḥ destānın ki bu Zāl
Nice her [bir] nefes biñ hīle vü āl
3793. Çü fırsat oldu hāmūş olma söyle
Bize bir hūb destān şerḥ eyle
3794. K'an'ışidüp idevüz i' tibārı
Neler eyler bilürüz rūzigārı
3795. Dilese kim bir iş ide zemāne
Getürür ol işe yüz bin behāne
3796. Siyāh olduḡda bir kişiye nāme
Ḥıtā'dan irişür bir pence Şām'a
3797. Ne var ise elindegisi alur
Anı daḡı kişiye behre kıılır
3798. Ger ola cümle-i ḡalka bu zāhir
Ki bun'iden durur muḡtār u ḡādir
3799. Anuñdur ḡamu ne dilerse ider
Anı bil Ḥaḡ gönülden ḡayrı gider
3800. Benüm diy'olma māl ü mülke ḡarre

Ki yok senüñ arada nîm zerre

3801. Anuñdur kamu ol virür haqîkat
Ol alur dir bunı ehl-i tarîkat
3802. Eger naqş u eger cân u eger ten
Eger ferzend-i cânı vü ya hod zen
3803. Eger mülk ü eger māl ü eger genc
K'anı kesb itmiş olasın be-şad renc
3804. Kamu senüñ katuñdadur emānet
Benüm dir isen olasın hıyānet
3805. Senüñ ol kim yiyüben yidüresin
Senüñ neñ ola k'ayruğa koyasın
3806. Cihāndan ne aluban gitdi Qārūn
Yire batdı ol u hem genc-i maḥzūn
3807. Memālikden ne aldı gitdi Kisrī
Ki çarḥ'irürmiş id'eyvān u qaşrı
3808. Ne nef' eyledi dünyādan Sikender
Ki dutmışdı yid'iqlimi ser-ā-ser

Maḥlā' -ı Dāsītān

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3809. Çeri cem' eyleyüp bî-hadd Kayşer
Olara eyledi Cemşid'i server
3810. Ki fermānınd'olalar cümle anuñ

Yolında uralar terkin-i cānuñ

3811.   Çamusı sağlayalar neng ü nāmı
            Ki Rūm ’uñ yirini almaya Şāmī
3812.   İdeler Şām ile merdāne bir ceng
            Kılalar anlara ol kişveri teng
3813.   Didi oğlum durur Cemşid’i bilüñ
            Nireye varsa ĥidmet aña kıluñ
3814.   Didiler her ne kim buyursa Çayşer
            Bitürelüm anı cān ile yek-ser
3815.   Bu söz üstine leşgerler yürüdi
            ‘Alemler kūh u şahrāyı bürüdi
3816.   Hevāda naqş-ı māh u şir ü hem bebr
            Ĝubār-ı leşger irişmüdi tā ebr
3817.   Hurüş u cüş u kūs u şür nā-dān
            Nefir ü şanc u borı kerre nā-dan
3818.   Diyeydüñ kim uruldı şür-ı maşşer
            Ki işiden ser-ā-sim’oldı yek-ser
3819.   Yürüdi her yañadan leşger enbüh
            Diyeydüñ oldı şahrā āhenin kūh
3820.   Çeriler cem‘ olmağ çün ser-ā-ser
            İrağ gitmedi yağın ĥondı server
3821.   İki gün Çayşer anuñla oturdı

- Def ü 'ūd u rebāb u ney getürdi
3822. Oradan girü қаşра döndi Қайşер
Melikle қaldı ol leşger ser-ā-ser
3823. Oradan vardı bir шаһrāya Cemşid
Тolu āb-1 revān u serv ile bīd
3824. Aғaç olmış dıraht-1 Тūr-1 Sīnā
Fūrūğ-1 gül dimāğ-1 pūr-1 Sīnā
3825. Hevāsı 'akd-1 pervīn dāne derdi
Saçı sūnbül bigi şāne iderdi
3826. Şükūfe pīr olup тоғmış anadan
Dil uzatmış anuñ çün aña sūsen
3827. Çemende sāye-i bīd ü gül ü bān
Dizilmiş sāye-bānlar hoş gül-efşān
3828. Oқurdı servde bu şı'ri bülbül
Sehergeh k'açılurdi burқа' -i gül

El-Ġazel

Fā' ilātün/ Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

3829. Çok girih dutmışdı ġamdan hāṭıruñ oñarı gül
Bād-1 şubḥ açdı girihlerin hoş oldı kār-1 gül
3830. Yārı isteyü ağarmışdı çiçekleruñ yüzi
Uş münevver itd'olaruñ gözlerin dīdār-1 gül
3831. Yaşaraydı lāle ile nergisüñ la'1-i zeri

ıymetin Őıdı olaruñ rāyic-i bāzār-ı gūl

3832. ūn gūl-istānd'itdi cilve ol cemāl ũ hūsn-i yār
Gūl getürmeye hayādan dađı hergiz hār-ı gūl
3833. ūn hevāda urdı sebze-kārını avs-i uzah
La' lden hoŐ Őemse oldu nure-i jengār-ı gūl
3834. Dut serā-perde emende bāde nūŐ it Őubđ-dem
Kim olur uŐ būlbūlū hoŐ-gūy perde-dār-ı gūl

Ebyāt-ı Meşnevi

Mefā' ilūn / Mefā' ilūn/ Fe' ũlūn

3835. Melik bir leŐger il'efzūn zi-bārān
Gelūben gōrdi bir sebze gūl-istān
3836. Buyurdı gūl gib'anda dutdılar cāy
Zi-her sū haymeler urıldı ber-pāy [109a]
3837. Gūli gōrūp Cem āndı yār yūzin
Bauban nergis'āndı dost gōzin
3838. ū serve badı andı dost addin
ū gōrdi lāle āndı dost addin
3839. Gōricek sūnbūl'āndı zūlfin anuñ
Kim ol idi kemendi 'al u cānuñ
3840. Hevā-yı 'ış old'anuñ dimāđı
Yaıldı Őev odına 'alı yağı
3841. Oluban Őev gālib āndı yārı

Elinden gitdi nā-çār ihtiyārı

3842. Göñülde niçe k'ide 'ışk odı cüş
Yaqılmamış ne cān qalır u ne hüş

Ṭaleb Kerden-i Cemşid Hürşid Rā Ez-Behrām

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3843. Melik bir gice didi kim i Mihrāb
İçüm taşum töludur derd ile tāb

3844. Yüregüm lāle bigi oldı pür-dāğ
Görinmez gözüme nergis gibi bāğ

3845. Çirağı cānumuñ ol resme yandı
Ki ser-riştesinüñ yağı dökendi

3846. Baña senden olur olursa çäre
Ki yār oldur ki yarı ide yāre

3847. Niçe bir 'ömrden ben dūr olam
Yāhod cāndan niçe mehcūr olam

3848. Benüm yolumda gördüñ çok ḥasāret
Besī çekdün benümle renc ü miḥnet

3849. Bu bir kez daḡı dutarsañ elümi
İdersin def' cānumdan ölümü

3850. Yaşı la' l olmuş idi vü yüzi zer
Diline geldi işbu nazm-ı gevher

3851. Söz içinde bu şi' ri itdi tazmān

K'an'ışitse 'Utārid ide taḥsīn

El-Ġazel

Mef' ūlū / Fā' ilātū / Mefā' ilū / Fā' ilūn

3852. Şükrān-ı ni' met itmedüñ idi dem-i vişāl
*Lā-büdd*²⁰⁶ ider firāk eli uş bize güşmāl
3853. Yā rab ne vaqt irişe bize ol laṭif şekl
Ey Ḥaḳ kaçan görine gözümüze ol vişāl
3854. Kim ilede selāmumı yāre meger sabā
Kim irgüre peyāmumı aña meger şimāl
3855. Diler gönül ki düşde ḥayālin göre anuñ
Ansuz gözüme uyḥu mı gelür zehī ḥayāl
3856. Dirler baña ki şabr kııl anuñ firāḳına
Cānumdur andan ayru baña şabr olur muḥāl

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilūn / Mefā' ilūn/ Fe' ūlūn

3857. Bu şi' ri oḳıyup çok itdi zārı
Za' afrānda bitürdi lāle-zārı
3858. Didi kim mülkden āvāre düşdüm
Ġarīb ü ḥaste vü bī-çāre düşdüm
3859. Günüm gice durur gicem kıyāmet
Nicesi ḳurtılam bundan selāmet

---

²⁰⁶ *Mutlaka.*

3860. Vařandan müřk gibi olmuřam dūr
Ney-istāndan nite kim nāy mehcūr
3861. Ėayātum u tenüm durur çamu bāğ
Ėıluram vāy vāy işüm şolu dāğ
3862. Uş oldum Ėaste-i hicrān bu gice
Budur şaşdum ki virem cān bu gice
3863. Görüp Mihrāb n'oldı Ėāl-i Cemşid
Gicede öldü ol cūyā-yı Ėurřid
3864. Melik yolında cānın terk itdi
Giyüp şeb-revlerüñ şonını gitdi
3865. Ėadem urup nireye kim giderdi
Başuban iřtiyātını iderdi
3866. Bir atlu gördi şeb-reng üzre Mihrāb
Nite kim řarañu gicede mehtāb
3867. Tezerv idi ol u atı siyeh zāğ
Diyeydüñ kim yil ile geldi gül-bāğ
3868. Yüzinüñ aydınıyile giderdi
Düni gündüz gibi rüşen iderdi
3869. İraşdan çünki gördi anı Mihrāb
Yaşın añladı kimdür cān-ı Mihrāb
3870. Varup didi ki iy şem^c -i dil-efrüz
Gice ferşunde olsun rüz pīrüz

3871. Gel āhir iy gül-i bād-ı bahārī
K'ider zülfüñ yüzüñ leyl ü nehārı
3872. Hırāmān nireye iy serv-i gül-ruḥ
İ baḥtı sa' d u iy dīdārı ferruḥ
3873. İriş kim muntazırdır saña Cemşīd
Anı *bi'llāh*²⁰⁷ cāndan itme nevmīd
3874. Sürüp şeb-rengi germ irişdi Hırşīd
Oraya kim görindi çetr-i Cemşīd
3875. Gül ü gül-zār u ' ömr-efzā-yı mehtāb
Mey ü sākī vü çeng ü bürke-i āb
3876. Melik bülbüllere dutmış idi gūş
İderdi bāde yāruñ yādına nūş
3877. Yüzini yād ider göricek gül
Saçını añar idi görse sünbül
3878. Göricek servi ḳaddin yād iderdi
Yüz'üstün'aña yaş gibi giderdi
3879. Gehī ḳuçardı geh öperdi anı
Şanurdi k'ol durur dildār-ı cānı
3880. Şanemden ilerürek gitdi Mihrāb
Ki ḳadr irişdi bu gice be-her bāb
3881. Saña uş ḳarşu geldi baḥt-ı pīrüz
Olur bu ḳadrüñüñ gicesi nev-rüz

---

²⁰⁷ Allah için.

3882. Egerçi hiç oğmaz gice ħurşid
Velî böyle getürdi bağt-ı Cemşid

3883. Güni kim gördi gice k'ola şali^ç
Anuñ ile ola rüşen meşali^ç

3884. Sözi düketmedin Mihrâb u Cemşid
Bu şi^ç ri perdeye getürdi Nâhid

El-Ėazel

Fâ^ç ilâtün/ Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilün

3885. Müjde geldi ħaybdan kim uş bu dem cân irişür
Teşne olmuş yüreğe uş âb-ı ħayvân irişür

3886. Müjde hicrân şayrusına kim şora geldi tabîb
Müjde ^ç aşık cânına kim girü cânân irişür

3887. Müjde iy dil kim gelür dildâr uş dildârına
Müjde iy bülbül gül-i şad-berg-i ħandân irişür

3888. Müjde uş şolmuş reyâħine k'eser båd-ı bahâr
Müjde ölmüş ağaca kim ebr-i nîsân irişür

3889. Ėoş gül iy gül kim gelür dildârdan bûy-ı vefâ
Raķşa gel iy zerre kim ħurşid-i tâbân irişür

Ebyât-ı Meşnevî

Mefâ^ç ilün / Mefâ^ç ilün/ Fe^ç ülün

3890. Ėırâmân serv gibi anda irişdi
Melik zülfi gib'ayağına düşdi

3891. Gül-i ħandān götürdi yirden anı
Yüzün yüzine urup cāna cānı
3892. Gelüp oturdu iki yār ħurrem
Gül ü gül-zār içind'eyle ki şeb-nem
3893. Bu anı şorup ol bunı şorardı
Biri biri lebinden ħand şorardı [109b]
3894. Göziyle birbirine didi yüz rāz
Ķaşıyla birbirine itdi biñ nāz
3895. Zehī ħoş dem ki ol ma' şūĶ-ı şādıĶ
Otura birbiriyle iki ' aşıĶ
3896. Zehī devlet k'irişe yārına yār
Biri bülbül ola vü biri gül-zār
3897. Zi-devlet kim idüben baĶt yārı
Bulur furşat irüben yār yārı
3898. Didi Ħurşid şāha k'iy dil-efrüz
Ki zülfüñdür şeb ü yañaĶlaruñ rüz
3899. MeşakĶatlü yola nişe varasın
Neçün merhem yirine dāĶ urasın
3900. Ķoyuban nīm-rüzı iş olur ħām
Ki ay big'ola ħüsnüñ menzili Şām
3901. Ķo Şām'ı kim senüñ şubĶuñ durur Rüm
ŞabāĶın şām isdemek olur şüm

3902. Nedür her menzile ay gibi gitmek
Seferde cân ü dil-efsüde itmek
3903. Sefer çün kıt‘a-ı nār-ı saqardur
Anı terk ide ol kim ‘āqil erdür
3904. Seferd’olan ne sağ olur ne şayru
Velī düşer kamu eylükden ayru
3905. Sefer düşvār[dur] cismi eridür
Sefer hūn-hārdur xanı qurıdur
3906. Tenini anuñ iy şirīn şemāyil
Eridür rūz u şeb qat‘-ı menāzil
3907. Getürüp māh u mihrī bir yire sen
Dilegūñ virmedüm hergiz saña ben
3908. Bu helvādan ne gördüñ sen hemīn dūd
Ziyān gördüñ besī vü bulmaduñ sūd
3909. Bunı dirken iki göz tıldı pür-hūn
Diline geld’anuñ bu şı‘r-i mevzūn

Ġazel Hānden-i Hurşid

Mef‘ülü / Mefā‘ilü / Mefā‘ilü / Fe‘ülün

3910. ‘Ömrümsin ü sen gidicegez cāna ziyāndur
Arduñca yaşum kāfilesi gör ne revāndur
3911. Nergis gibi sensüz yüregüm gözüm ü yüzüm
Lāle gibi hicründe yüregüm hafeqāndur

3912. Yüzüñle bahāruñ güli idi ter ü rengin
Çorhusı ile firqatüñüñ berg-i hazāndur
3913. Cān u cigere zaħm urur merħamet itmez
Gözüñle qaşuñ k'işleri tır ile kemāndur
3914. Raħm it baña kim gözlerümüñ kanı yaşı gibi
Yoluñda senüñ sürinürem bunca zemāndur

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3915. Didi şāh aña kim iy māye-yi nāz
Tırāz-ı hüsn hem pırāye-yi nāz
3916. Ten ü cānum ki var ' ışkuñ fedāsı
Dimāğum töludur zülfüñ hevāsı
3917. Gözümüñ rüşenāsıdur cemālün
Başumdan bir nefes gitmez hayālün
3918. Senüñ mihrünleyem ben şır-perverd
Fırākuñdan töludur yüregüm derd
3919. Heves ider gönül zülfüñ hevāsın
Bu sevdādan ne bilsün cān gidesin
3920. Meşakkat çekmek oldu baña pışe
Senüñ ayruluğuñ korqum hemişe
3921. Senüñ için çeker isem meşakkat
Bes olur ol baña ārām u rāħat

3922. Dileyen kişi k'eline girür genc
Gerekdür evvel aña kim çeke renc
3923. Baña oę u kılıçdan yoğ durur bāk
İder ħamlem yili düşmenleri ħāk
3924. Kaşuñ tākını her ki isteye görmek
Gerekdür şöyle kim oę yaya girmek
3925. Bu şevkle olmuşam kırbān kemāna
Bu ' ışę ile kıyaram böyle cāna
3926. Bu ten cāndan ki oldur süst-bünyād
Murādum şöħbetüñ iy serv-i āzād
3927. Hevāsına bu yoluñ baş kıodum ben
Ve ger gide başum ħūnam be-gerden
3928. Bu eflākuñ işi ' āşıķa kīndür
Ne çāre çarħa çün kim kej eyindür
3929. Felek tīgini çekmişdür kınından
Keser yārenleri yāri yanından
3930. Gelür başa ne kim yazarsa taķdīr
Nedür bes ħavf-ı şemşīr ü yaħod tīr
3931. Egerçi yüregümde derd var çok
*Ma' a'l-cümle*²⁰⁸ bu yoldan dönmegim yoğ

---

²⁰⁸ *Hepsiyle birlikte.*

3932. Söz içinde bu sözi itdi tazmîn
K'an'ışitse 'Uṭārid ide taḥsîn

Ġazel Ḥānden-i Cemşid Der-Vaqt-i 'Azîmet

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

3933. Uş sefer 'azmi dürüst olmışdur iy cān el-vidā'
Göñlümüz zülfünde bağlanmış i cānān el-vidā'
3934. Teşne cānum çeşmesinden dudaguñuñ kıanmadı
Giderem teşne ciger iy āb-ı ḥayvān el-vidā'
3935. Giderem reyḥān saçuñ sevdāsını hem-rāh idüp
Dil perişān cān peşimān 'aql ḥayrān el-vidā'
3936. Nev-bahār oldu gül-i vaşluñdan almadın naşib
Giderem bülbül gibi uş zār u nālān el-vidā'
3937. Cān u baş yoluñda kıoyup bu ten-i tenhā ile
Giderem uş el-vidā' iy şüret-i cān el-vidā'

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3938. Niyāz ü nāzda iken ol iki yār
Daḥı şüret getürdi çarḥ-ı ğaddār
3939. Şüreyyā gibi cem' -i çarḥ-ı gerdān
Benātü'n-na^{çş}209 gibi ider perişān

Āmeden-i Efser Be-Meclis-i Ḥurşid

²⁰⁹ Dağımlık hali, dağılmak.

3940. Sehergeh yatma iy murğ-ı hoş-elhân
Açılmışdur gül ü nesrîn ü reyhân
3941. Elüñe al kadeh eyle ki lāle
Bugün kim düşdi gül yüzine jāle
3942. Cihân olup durur hoş cennet-ābād
Güherdür her bulit ' anber döker bād
3943. Puruñ yüzi tolu nesrîndür ü gül
Gülüñ karşısun'ider sâz bülbül
3944. Gülüpdür nergis-i ra' nā vü lāle
Kadeh bunuñ elind'anuñ piyāle
3945. Gelüñ bāğa içelüm cām-ı meydır
İşidelüm nevā-yı çeng ü neydir
3946. Bugün kim hāreden hoş lāle biter
Nite kim hār içinden gül-i ter
3947. Elüñe al kadeh eyle ki lāle
Koma nergis gibi elden piyāle
3948. Şakın kim fevt olmaya bu fırsat
Ki yokdur fırsatıñ fevtine ruşşat
3949. Gülüñ karşısun'ı iy ' anberîn-ħaṭ
Oķınur her seher işbu musammaṭ

El-Musammaṭü'l-Evvel [110a]

Mefā' ilün / Mefā' ilün/ Fe' ülün

3950. Cihānı rüşen itdi şubḥ-ı şādık
Gül ü nergisle bezendi ḥadāyık
Dil-efrüz oldu uş şem' -i şakāyık
Bilür misin nedür bu vakte lāyık
Gülün karşusun' içmek sāgar-ı mey
3951. Ne müşkındür gör enfās-ı şabāyı
İşit bülbülden elḥān u nevāyı
İder yıl toprağ üzre müşk-sāyi
Mey eyle nüş sürgil hoş şafāyı
Bu zerğ ile riyā vü zühd tā key
3952. Çemen ḥurrem durur sebze müzeyyen
Açılmışdur gül ü lāylele süsen
Benefşe yāsemīn nesrīn ü behmen
Bu ' aql āfet durur iy yüzi gül-şen
Şun ol cāmı ki ' aklı ide lā-şey
3953. Cihānı rüşen itmiş şemse-i gül
İder gül-zār içinde nāle bülbül
Toludur yir yüzi reyḥān u sünbül
Getür sākī-i gül-ruḥ sāgar-ı mül
Bu ' ömri virme yile şöyle kim ney
3954. Seḥer yıl'eylemiş müşkīn cihānı
Behişt-ābād kılmış gül-sitānı
Dem-i ' işret durur hoş şādmānī
Otur nüş eyle cām-ı ergāvānı
Bahārı hoş geçür irişmedin dey

3955. Bugün kim olmuş idi şubḥ ṭālī^ʿ
Ziyā vü nūr ṭolmışdı metālī^ʿ

3956. Açılmışdı benefşe lāle vü gül
Gül-istānda bu şī^ʿ r'oḡurdu bülbül

El-Musammaṭü'ş-Şānī

Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ülün

3957. Yaz oldı bezendi girü eṭrāf-ı ḥadāyık
Nūr ile şafā virdi yire şem^ʿ şakāyık
Nezzāre kılurlar gül ü gül-zārı ḥalāyık
Kim ḳudret ile nice bezer bunları ḥālīḳ
Meşğül ol anuñ zıkrine bülbül bigi bir dem

3958. Açdı gözini uyḥudan uş nergis-i ra^ʿ nā
Aldı ḳadeḥin eline ol lāle-i ḥamrā
Gül ferşine her dem saçılır lü'lü'-i lālā
Gel bāğa teferrüc idelüm iy gözi şehlā
Gör kim nicesi tāze vü ḥandāndur u ḥurrem

3959. Gül sāyesi altında otur^ʿ işret id ü gül
Kim ayaguña ḳıla fedā varlığını gül
Yir yüzi ṭolu lāledür ü nergis ü sünbül
İşit ki ne dir söz ile her dem güle bülbül
İy ḥayf ki bünyād-ı beḳā olmadı muḥkem

3960. Māverd ile bulıt çemeni eyledi nem-nāk
ʿAnber-nefes oldı yir ü pīrūze-seleb ḥāk
Gül^ʿ işḳuñ elinden yaḳasın her dem ider çāk
Yoluñda benefşe döşedi zülfini illāk

Ayađuña lāyık degül ol tuhfe dağı hem

3961. Hax fağlı ile geldi yine ʿıyd ile nev-rüz
Gül oldı girü yār yüzi gibi dil-efrüz
Olsun şehümüñ bahtı vü hem ʿtālīʿ -i pirüz
Allāh füzün eylesün iqbālını her rüz
Tekrār kı l i Ađmedī işbu sözi her dem

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

3962. İşitdün kuşları kim nice söyler
Gül ü gül-zārı nice şerh eyler
3963. Nevāda sen dağı āvāze kılgıl
Yüzini ʿıyşumuzuñ tāze kılgıl
3964. Girü hoş perde-i destān düzetgil
Bize bir dāsītānı nazm itgil
3965. Kʿanʿişidüp felek hālin bilevüz
Nedür ser-riştesin anuñ bulavuz

Maṭlaʿ -ı Dāsītān

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

3966. Meger bir gice yürür iken Efser
Temāşā eyleyü şahrāyı yek-ser
3967. İder iken ʿtavāf ol yire irdi
Ki bir yirde ol iki ʿıyş iderdi

3968. Gehî Cemşîd'e nâz iderdi Hürşîd
Gehî Hürşîd'e maḥv olurdu Cemşîd
3969. Oturmuş ol iki bir yirde pinhân
Şan ol Belkîs idi vü bu Süleymân
3970. Çü Efser şavt-ı çeng ü nây işitdi
Oraya varmağa âheng itdi
3971. Ora kim otururdu anda Hürşîd
Gül ü nesrîñ idi vü sâye-i bîd
3972. İrakdan anasın Hürşîd bildi
Sögütler sâyesine 'azm kıldı
3973. Sögütler arasında oldu pinhân
İrişdi serv-i kad gül gibi ḥandân
3974. Bu gerdân çarḥuñ oldur kâr-u-bârı
Ki yârından cüdâ eyleye yârı

Ġazel

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

3975. Her ḳanda ki bir cem' ola vü gerdiş-i gerdân
Biñ ḥîle kıtur kim ide ol cem' i perîşân
3976. Kim'eyledi ḥandân gül-i ra' nâ bigi bir dem
Kim itmedi bu çarḥ bulıt gib'anı giryân
3977. Cân u ten arasında ider tefriḳa eyyâm
Çün cem' ola biri biri ile ten ü cân

3978. Gerçi ki gül-istānda olur cem^ç -i reyāhⁱⁿ
Bir lahẓada yile varur ol bāğ u gül-istān

3979. Bādām şıfat olmadı bir yirde iki yār
Kim zaḥm urup ayırmadı anları bu devrān

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

3980. Çü Efser tācınıñ ^ç aksini gördi
Melik baş üstin' aña karşı vardı

3981. Varuban öpd'ayağını elini
Du^ç ā ile şenāy' açdı dilini

3982. Anı cān gibi kuçdı teng Efser
Ne leb ḳod'öpmedük ne ḥod ruḥ u ser

3983. Yüreği ^ç ışḳ odından cūş itdi
Lebinden müşk ile mey nūş itdi

3984. Sögüt dibinden anı gördi Ḥurşid
Güniden ditredi şol resme kim bīd

3985. Didi ḳandan gelişüñ serv-i āzād
Nireye gidişüñ devletle dil-şād

3986. Gelür şeh hem-reh anuñla sa^ç ādet
Ki ider ḥastelerine i^ç ādet

3987. Gözi ḳatlı itdügin ide ziyāret

Zehî luṭf u kerem zî ḥüsn-i ‘âdet [110b]

3988. ‘ Aceb iy tâze verd ü nâz-perverd
Gelüp itdün gönül bâğını pür-verd
3989. Kemâline ola mı hîç noḡşân
Ḳarıncayı şora gelse Süleymân
3990. Sühâyı n’ola ger pür-nür ide malı
Gedâya ger nazâr kıla n’ola şâh
3991. N’ola gün sâyesine irdi[se] ḥâk
Ya dür deryâsına irdiyse ḥâşâk
3992. Cevâb itdi aña ol mâh-ı şeb-rev
Ki iy şâh-ı cihân-sâlâr ḥüsrev
3993. Uyurdum gice düşde sini gördüm
Ser-â-sîme uyanup örü tırdum
3994. Senün ‘ işkuñ etegüme yapışdı
Aña degin ki ḳapuña irişdi
3995. Keşân-ber-keş beni bunda getürdi
*Bi’ḥamdillâh*²¹⁰ vişâlüne yitürdi
3996. Ney ile çeng ünine içelüm
Bu gice sinün ile hoş geçelüm
3997. Melik mest idi vü âşüfte vü germ
Yüzinden gitmiş idi perde-i şerm

---

²¹⁰ Allah’a şükürler olsun.

3998. Didi Bānū'ya iy hūrī-i meh-zād
Ki bendedür adūne serv-i āzād
3999. Senūn lufuñdan ol durur temennā
K'ide Hūrid 'uāa tecellā
4000. Güzümdedür anuñ dāyim hayāli
N'ola bir kez görürsem ol cemāli
4001. Revādur bir naar n'ola eger āh
Buyura kim gele bir demde dil-hāh
4002. Heves ider gözüm kim göre anı
K'anuñ 'ııdur iden zinde cānı
4003. Didi Bānū ki terk it bu hayāli
Gice Hūrid olmaz o muāli
4004. Gice nice yüzün göstere Hūrid
abāhın hāsıl olur ibu ümmid
4005. Daı bundan ara menzil durur dūr
aa alsa viremez hi meh nūr
4006. İki si söz içindeydi ki ehnāz
Rebāb ile bu i' ri itdi āgāz

i' r Hānden

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

4007. Cān aleb ider anı kim ol bize cānānedür
Bilmezem kim bizüm ile rüz u eb hem-hānedür

4008. Gönlümüz içinde dutmuşdur anuñ ʿ ışkı maḳām
Genc yiri nirede olur ise vīrānedür
4009. Yāra didüm ʿ ışkuñ odından yanaram nʼideyim
Didi nʼola şemʿ gibi gice gündüz yanadır
4010. Gözlerüm ğavvāş olupdur ḳan biḳārında yüzer
İstedügʼol laʿ l dürcinde olan dürdānedür
4011. Didüm uş nāliş iderem çeng bigi bükülüp
Didi ʿ ışkuñ ğuşmāl-ı rahmı budur yā nedür
4012. Zülfünüñ sevdāsı ile yüregüm olmuş durur
Şerḫa şerḫa şöyle kim dellāl elinde şānedür

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

4013. Şabāḫa dek ol iki ʿ ıyş itdi
Vidāʿ idüp biribirine gitdi
4014. Ḳamer-ruḫ daḫı varmışdı sarāya
Ki görmemişdi andan kimse sāye

ʿ Azīmet Kerden-i Cemşīd Be-Ḥayl-i Şāhān

Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

4015. Nevā it tūḫī-i tūbī-nişīn sen
Ki yir yüzi olupdur cümle gül-şen
4016. Olup durur gülüñ ağacı ḫāvūs
Nevāsı bülbülüñ subbūḫ u ḳuddūs

4017. Reyāhīn hāl-i ‘adl ile hoş oldu
Ki tonları Hıfā-yı zer-keş oldu
4018. Alup eline yāķūtı piyāle
Çemende bād’içer her şubh lāle
4019. Yire yüz döşemişler uş reyāhīn
K’olalar hāk-i sultān-ı selātin
4020. Uzatmış dilini süsen şenāya
Çenār elini götürmüş du‘āya
4021. Benefşe hüzn ile boyını egmiş
Kulağına yavuz söz ola degmiş
4022. Ya çarħuñ qahrını itmiş ola yād
K’ider andan bu kamu halk feryād
4023. Vefā isdeme çarħ-ı āb-gündān
Necāt’irem dime deryā-yı hūndan
4024. Eyülükden eşer yoķdur cihānda
Yavuzlıķdan ne dirseñ vardur anda
4025. Ne bađladuñ gönül dünyāya iy yār
Ki zālimdür u hem hūn-h̄ār u ğaddār
4026. Bu devrān-ı sipihr-i lāciverdi
Az olur rāħatı çok renc ü derdi
4027. Bu yir kim gözüñe rüşen görünür
Ser-ā-ser bāğ ile gül-şen görünür

4028. Yidi başl'ejdehādur bulduğın yir
Niçe çok yir ise hiç olamaz sır
4029. İçüm bu ğuşşadan pür-ğün olupdur
Gözüm bu derd ile Ceyğün olupdur
4030. Bu az devrānda gör bu çarğ-ı ğaddār
Ne dürlü fitneler eyledi izğār
4031. Ğıta'dan leşgeri Rüm'a getürdi
Anuñla Şām'ı vü Rüm'ı yitürdi
4032. Ne serverler ki itdi pāymāl ol
Ne gün yüzlülere şaldı zevāl ol
4033. N'ulu sulğānlaruñ evini yığdı
Ne 'ālī ğāne-dānlar oda yağdı
4034. Besi şah-bāz kim boğdurdı zāğa
Sürüp kumrıyı bümü şoğdı bāğa
4035. Urur uş fitnenüñ odı zebāna
Ki adı fitne-i āğir-zemāne
4036. Bu miğnet derdine it çāre-sāzı
Nevāda rāst itgil çeng-sāzı
4037. Bize şerğ eylegil bir dāsitānı
K'ola cān şād işitdükde anı

Mağla' -ı Dāsitān

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4038. Çün oldı şarqdan hürşid şārıķ
Megārib nūr ile tōldı meşārıķ
4039. Ufuķdan bař gōtūr di rāyet-i nūr
Belürdi yirde te'vīl āyet-i nūr
4040. Şeh-i Çīn 'azm itdi rāst Şām'a
İrürem diyü günlerini şāma
4041. Hürüş eyledi kūs u kerrenā hem
Nefīr ü şınc ile hindī derāhem
4042. Hevāda gerd ü ebr ü kūs idi ra' d
Şabāhın k'olmış idi tālī' i sa' d
4043. Süvār oldı anuñla Şāh Kayşer
Sipāh-ı Rūm ardınca ser-ā-ser
4044. Yoğ idi leşgerüñ hadd ü şümārı
Deñiz gibi kim olmaya kenārı
4045. 'Alemler ejdehā vü şīr-peyker
Hevā 'aksiyle zer gül-reng yek-ser [111a]
4046. İki günden vidā' idüben anı
Çevürdi қаşra Şeh Kayşer 'inānı
4047. Oradan cāmı devr itdi bedū-rūd
Қod'altun tācı geydi āhenīn rūd
4048. Hamāyıl bağlanup şemşīr-i Dađhāk
Hazer eyledi andan şīr-i eflāk

4049. Kılıcı qorqusundan gökde Behrām
Qararı gidüben dutmazdı ārām
4050. Süñüsin niçe kim qılurdu pīçān
İderdi gökdegi tinnīn-i bī-cān
4051. İki gün dutmadı bir yirde ārām
Belürmeyince hadd-i kişver-i Şām
4052. ‘Adūy’irmek gerekdür berq-kirdār
Oda yaqmaq an’olmadın haber-dār
4053. Qatı yöri degülseñ pāy-beste
‘Adū üstine kim ola şikeste
4054. Haberle Şām’da işitdi Mihrāc
Ki Rūm’uñ baqrı oldu Şām’a emvāc
4055. Tolu leşgerdür ucdan uca şahrā
Degül tolu vü ‘arzi hīç peydā
4056. Şavād-ı Şām pür-gerd-i siyehden
Yir olmuş gök gibi pür-bārgelenden
4057. Başı Mihrāc’uñ itdi fikri hīre
Gezine oldu mülk-i Şām tīre
4058. Var idi on sekiz oqlı ser-ā-ser
İl ü şehr ıssı vü hem taht u efser
4059. Şeh-i Şādī qamudan uluyidi
Qamusından dağı sevgülüyidi

4060. Didi aña ki sūruñ oldı mātem
Ne çāre çün budur aḥvāl-i ‘ālem
4061. Gehī ider ziyān gehī kıılur sūd
Geh oddan nūr peydā vü gehī dūd
4062. Dir idüm ben ki kıız ola ‘arūsum
Ne bileydüm ki ner ola ‘arūsum
4063. Nedür tedbīr-i rezme ‘azm itmek
Varuban rezme terk-i bezm itmek
4064. Kīşiye imin olsa bezm gerek
Aña kim ḥaşm ola rezm gerek
4065. Virüben genc ü māl u sīm ü hem zer
Melik Mihrāc düzdi ulu leşger
4066. Ki yoğ idi anuñ ḥadd ü kerānı
Düşerdi ḳorḳuya kim görse anı
4067. Kıılıç urana virme bī-güher tığ
Ki bī-gevher olamaz kār-gere tığ
4068. Gerekdür leşgere sīm ü zer ü māl
K’ideler terk-i cān önüñde bī-ḳāl
4069. Saña ol cān virür sen virmeseñ māl
Gider tenhā ḳalursın bil nedür ḥāl
4070. Nedür bünyād-ı devletdür sipāhī
Esās-ı mülk ü taḥt u pādīşāhī

4071. Nedür bilür misin ehl-i riyâset
Sehâ vü ‘adl u ‘afv ile siyâset
4072. Haleb şahrâsına ird’iki leşger
Biribirine oluban berâber
4073. İrüp her yañadan bir merzübânı
Gelüp her şehrden bir pehlevânı
4074. Çarışdı birbirine iki düşmen
Nicesi düşmen iki küh-i âhen
4075. Çoyup her yañadan âvâz-ı bire
Biribirine oldılar pezîre
4076. İk’âhen küh u iki baħr-ı emvâc
Biri Cemşid-i Çîn ü biri Mihrâc
4077. İki sâlâr-ı ser-keş iki server
Çarışdı bir birine iki leşger
4078. Yaman berķ olmış [idi] ‘aks-i şemşîr
Yarılırdı felekde Zühre-i şîr
4079. İki yañadan oldı tîr bārân
Ne resme kim bulıtdan ine bārân
4080. Şavaşda meysere Mihrâb’uñ idi
Nite kim meymene Sührâb’uñ idi
4081. Ki Sübrâb idi Çayşer’le bürâder
Cevân ü pehlevân idi dil-âver

4082. Cenāh u albi  n kim r st ıldı
Melik Cemşid albe amle ıldı
4083. ara toz oldu göklere rev ne
Tolu idi zem n   a um ne
4084. Oluban t g ile aner ser-ef an
Yud  yir yüzini yağmur gibi an
4085.   Alem aya ba  indürdi bulup adr
Sin n-1 n zen n olmiŐ yiri adr
4086. Rev n her ya adan bir r d-1 Ceyh n
Kes k başlar ub b-1 mevc der- n
4087. Yire başlar d kil rdi hev dan
Ki amusı kesil rdi afadan
4088. Yil ayaql'atlar  ninden aup  k
Göge ıkdı idüben za mdan b k
4089. Geh  n ze iderdi dil-rub yı
Geh  gürz ider idi mühre-s yı
4090. Ara yirde Melik ılı urup ber
Geh andan ğarb yaılırdı geh ar
4091. ılıcı ba ra irse yaar idi
Nite kim g rzi tağı yıar idi
4092. adenginden aardı nesr-i t yir
ılıcından dönerdi ar-1 d yir

4093. Melik ŐemŐiri Şir ü bebr oldu
Hevāda Şan buĥarı ebr oldu
4094.   Amūd-ı tıĝ  ake  āk oldu
İ ni e cān u başlar ĥāk oldu
4095. Orada bir neberd oldu ki gerdūn
Getürmed’ancılayın ceng-i pür-ĥūn
4096. Nereye baŐsalar bir küşte idi
Ten ü başdan yazı bir püşte idi
4097.  oĝ idi Rūmilerden leŐger-i Őām
Dilir-i tıĝ-zen cūyende nām
4098. Yüzini Őādī’den döndürdi Mihrāb
Öñinden erdevānuñ  açdı Sührāb
4099. Melik Cemşid  aldı az leşger
Velī  oĝ idi ĥaŐm oldu berāber
4100. Yüridi  albe girü ĥamle itdi
Yilinden ĥamlesinüñ ĥaŐm yitdi
4101. Dökerdi başları urdu ça Şemşir
Yürekleri yarardı atıca  tır
4102. Sūñüsü ejdeĥās’oldu da pī ān
Olurdu   a reb-i eflāk bī-cān
4103. Kemāndan u ı aĝaz tır-i mārı
Götürürdi e  ādiden damarı

4104. Şoñ uc'oldı kerān anuñ zekātı
Vefātı ħasm-ı tiginüñ furātı
4105. Melik leşgergehinden ħopdı bir yıl
Oluban Şāmlar ħayline māyil
4106. *Nuşirtü bi's-şā²¹¹* diyübenüñ şāh
Diline geldi kim *naşrün mina 'llāh²¹²*
4107. Girü bir ħamle itdi düşmene zūd
Od urdı ħaşma vü çıqdı göge dūd [111b]
4108. Bilinden ħamlesinüñ cem' -i düşmen
Tağıldı şöyle k'irse şuya ħırmen
4109. Kılıcı şubĥ urup eyle ki encüm
Sipāh-ı ħaşmı bir bir eyledi güm
4110. Kılıcı şuyı oldı āteş-engiz
Sipāh-ı Şām'a vü kaşşāb u ħün-riz
4111. Gehī sağdan gehī şoldan gelürdi
' Adū üstine seyl-i ħahr olurdı
4112. Sipāh-ı ħaşm old'andan girizān
Öñinde baş u cānlar berg-i rizān
4113. İrince nīm-rūza cirm-i Ĥurşid
Neberd itdi şaf-ı Şām ile Cemşid

---

²¹¹ *Bana zafer verildi.*

²¹² *Allah'tan bir yardım (Saff 13).*

4114. Olup nā-çār elinden kaçdı Mihrāc
Yirinde ƣodı ger taht u vü ger tāc
4115. ‘Irāk’a kaçdı ƣoyup raht u büngāh
Ƙamusın ğāret itdi leşger-i şāh
4116. Yürid’ardınca olaruñla kim seyl
Aña degin k’emān isdedi ol hayl
4117. Bulup Mihrāc hāna ‘āķıbet dest
Döküp topraĝa ƣanın eyledi pest
4118. Aña indürdi Şām’uñ begleri baş
Didiler ƣamusı Cemşid’e şābāş
4119. Yüriyüp dutar ol mülki ser-ā-ser
Eger şehr ü eger ƣal‘ a zi server
4120. Ulu ğiç’itdiler anuñla peymān
İrürdi Rüm’dan tā Mışr’a fermān
4121. Çün ol iķlīmi ol ƣıldı musaħħer
‘İmāret oldı ‘adī ile kişver
4122. Seħā vü ma‘delet bünyād itdi
Diyārı ‘adl ile ābād itdi
4123. Bile uçar idi kebk ile şāhin
Kebüterle bile olurdı lāçın
4124. Ƙoyun u ƣurt bir yirde olurdı
Geyik arslanla bile dirilürdi

4125. Kişi k'anda dehiş olmaya vü dād
Başına tāc urup olmaya řād
4126. Bileyd'ol leřger ile mīr-i nūder
Ki yār-ı Ŗayřer idi ħ̄iş-i Efser
4127. Ser-ā-ser řāh itd'ol mülke anı
Melik bes Rūm'a döndürdi 'inānı
4128. Ėanāyımdan ne kim var ise aldı
Melik pes řām ilinden Rūm'a geldi
4129. Didiler Ŗayřer'e k'uş řāh Cemşid
İrişdi taĥt u tāc u çarĥ-ı Ĥurřid
4130. Diyār-ı řām'ı eyledi musaĥĥer
Mülük oldılar aña cümle çāker
4131. Alup düşmenlerüñden taĥt ile tāc
Melik Mihrāc'ı itdi ĥāke muĥtāc
4132. Bilicek řāh kim ol māh n'itdi
İki menzil añ'istikbāla gitdi
4133. Anuñla bile Ĥuřeng ü Feridün
Daĥı Pijen'le zer-keşş ü Ĥümāyün
4134. İricek rāyet-i Ĥurřid nezdik
Ŗara tozdan hevā yüz'oldı tārık
4135. Melik çün Ŗayřer'üñ çetrini gördi
Sefer rencinden aĥvālimi şordı

4136. Rikābın buse kıldı şeh-r-yāruñ
Yüzin sürdi yolına tāk-dāruñ
4137. Şenā idüp yüzini öpdü Kayşer
Didi şābāş ser-dār-ı mużaffer
4138. Yüzini çünki gerd-ālūd gördü
Sefer rencinden aḥvālını şordü
4139. Ki bu renc-i seferden nicesin şāh
Gice gündüz ki çekdüñ sen besī rāh
4140. Meşakḳatdur ḳopan ḥalḳa seferden
Sefer bir ḳıt‘ adur nār-ı saḳardan
4141. Ahādīs-i Nebī’de böyle vārid
Olup durur ki dörd olur şedāyid
4142. Seferdür biri olsa ḳadr-i fersaḳ
Anı añma kim ola daḳı ıraḳ
4143. Birisi daḳı ḳızdur kim bir ola
Ve ger Meryem daḳ’olsa yig kim ola
4144. Birisi daḳı nesne dilemekdür
Atadan daḳı olsa dil’emekdür
4145. Birisi daḳa burc olsa be-dirhem
Şedāyiddür bu dörd *allāhu a‘lem*²¹³
4146. Didi Çin’den çü döndürdüñ ‘inānı

---

²¹³ Allah en iyisini bilir.

Güneşsin Şām'a iriştürdüñ anı

4147. Cihānı tutdı hükümüñ eyle kim bād
Zehī sālār u server āferin bād
4148. Eyüsin ü eyü işe yitirdüñ
Ne minnet kendü işüñi bitürdüñ
4149. Melik didi kemine bendeñem şāh
Saña baht olsun u iqbāl hem-rāh
4150. Hemīşe devletüñ pāyende olsun
Çerāğı ‘ ömrüñüñ tābende olsun
4151. Senüñ bahtuñdur iy sulţān-ı bihrüz
Ki bini rāyetüñ gib’itdi pīrüz
4152. Zehī devlet ki kişi ola mansūr
İde haq fazl ile haşmını maqhūr
4153. Şehüñ haq rāyetin mansūr kılsun
Kılıcından ‘ adū maqhūr olsun
4154. Cem ü Kayser olup ol yolda hem-rāh
Biri biriyle söylerd’ol iki şāh
4155. Şehir halkı kamu olmuşdı hāzır
Ki olalar Cem’ün yüzine nāzır
4156. Dağı Hurşid’le Efser zir ü bālā
Kılurlar idi anları temāşā
4157. Cihānı pür-ğanimet gördi Efser

Zî genc ü bād-pāy ü taht u efser

4158. Göñülden dirdi olup hurrem ü şād
Ki ferhunde gūy-ā-gūy āferīn bād
4159. Gerekmez kim bilen genc ü ğanīmet
Velī bilmek gerek bunı ğanīmet
4160. İnüp ol qaşrdan dergāha Efser
Nişār itdi Cem'ün üstine gevher
4161. Yüzin toprağa qodı şāh-ı ferruḡ
Gelüp götürdi anı māh-ı gül-ruḡ
4162. Yüzin gözün öpüp çok itdi alkış
Ki bitürdüñ sen erlig ile çok iş
4163. Girüp eyvāna şād oturdı Qayşer
Rebāb u çeng ü ney istedi sāġar
4164. İki heft'idüben hoş 'işret ü bezm
Üçincide düğüne itdiler 'azm

'Arūs Kerden-i Qayşer Be-Cemşid

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4165. Dem-i şādīdür iy murġ-ı seher-ḡiz
Ki tūḡi gibi sözüñdür şeker-riz
4166. Girü bir dāsītāna eyle bünyād
K'olavuz gül bigi ferhunde vü şād
4167. Nefes urup girü bād-ı bahārı

Bezedi lāle-zār u murğ-zārı

4168. İder yüz murğ zārı her yañadan
Gül-istān ʈolıdur berg ü nevādan [112a]
4169. Çemende bülbül olmışdur nevā-sāz
Aña ʈumrı vü ʈūṭı dağı dem-sāz
4170. Geyüp durur yeşil kızıl reyāhın
Gül ile yāsemin süsenle nesrın
4171. Gülün açdı niḳābın şubḫ-dem bād
Cemālin ‘arza ʈıldı āferın bād
4172. Nebātuñ uş benāt’itdi ‘arūsı
İder *yāsāḳı aḫmāru’l-kuvūsı*
4173. Anuñ çün geydi aṭlas bāğ u kuh-sār
Ṭonın zer-beft itdi ṭağ u gül-zār
4174. Nedendür gülde bes ṭāvūs cevlan
Şüküfe nişedür sım ü zer-efşān
4175. Neçün gül-gün sürer yüzine lāle
Neçün ‘anberle dūrter müşk ḫāle
4176. Neçün nergis urınur tāc-ı zerrın
Benefşe zülfini kim itdi müşkın
4177. Neçün ʈuşlar düzedüben terāne
Nevā ʈoldurdu bāğ u gül-sitāne
4178. Çerāğ-ı la’ l pırūze içinden

Çıkuban gül-şeni eyledi rüşen

4179. Gice bir tūṭī vü ḳumrī vü bülbül
Bu ūi' r' oḳurdu ḳarşusunda ter gül

El-Ġazel

Mef' ulü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

4180. Çün kim buḫūr ūaḳdı yire ' anberin buḫār
Lāle bitürdi ḫāre vü güller getürdi ḫār

4181. Ṭaḡ oldu reng reng çiçekden irem-miūāl
Bāḡ oldu nevc nevc gül ile behiūt-vār

4182. Ser-mest oldu bülbül ü aḳıldı gülsitān
Ser-sebz oldu gül-bün ü yaūardı sebze-zār

4183. Bezendi girü çetr-i Süleymān gibi çemen
Dāvūd lehçe bülbülü gül ' iūūı ḳıldı zār

4184. Sünbüldür ü benefūe vü nesrīn ü yāsemīn
Reyḫāndur u semen ṭolu elḫān kūh-sār

4185. Uū gaybdan ūehādete geldi ḡarībler
Gel görelüm bulanı kim *el-ḳādimü yüzār*²¹⁴

4186. İrte gice elinde dutar lāle cām-i la' l
Zīrā bilür ki kimseye ḳalmaz bu rüzigār

4187. Nergis ūifat ḳoma ḳadeḫ elden ki ḫüb olur
Faūl-ı bahār u bāde ve gül-zār u vaūl-ı yār

²¹⁴ Bir sonraki ziyaret.

4188. Hoşdur bahār u şubḥ u şabūḥ i nedīm līk
Ol nesneden ne fāyide k'olmaya pāy-dār

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4189. Bu şî' ri işidüp başladı kıumrı
'Ale'l-fevr²¹⁵ itdi imlā işbu şî' ri

Ġazel Der-Vaşf-ı Şükūfe²¹⁶

4190. Bahār irdi açıld'uş ter çiçek
Yüzüñ gib'oldı münevver çiçek
4191. Yüzüñe öykünür didiler anı
Ne cān ile id'iy dilber çiçek
4192. Sipīd-āb surḥ-āb urunduğı çün
Yüzüñe nice beñzeyiser çiçek
4193. Yüzüñüñ ḥayāsından olup ḥacel
Niķāb ıçr'oldı müsetter çiçek
4194. Yüzüñ şevkiyle yaş yirine döker
Gözinden gül-āb-ı mu' attar çiçek
4195. Saçar toprağa zerr ü gevher bulıt
Savurur yire müşk ü 'anber çiçek
4196. Virür bāğa necim secerden nişān
Ki Zühre bigi oldı ezher çiçek

²¹⁵ Derhal.

²¹⁶ Bu manzumenin vezni tespit edilememiştir.

4197. Degülse tolu başı bād-ı gurūr
Ne ‘ömrine urınur efser çiçek

4198. Çü tūṭinūñ kulağın’irdi bu sâz
Bu ebyâtı oқыmağ’itdi āğâz

Ġazel Der-Vaşf-ı Nergis

Fe‘ ilātün / Fe‘ ilātün / Fe‘ ilātün / Fe‘ ilün

4199. Şubḥ-dem aldı eline kadeḥ-i zer nergis
N’ola maḥmūr durur içdise sâğar nergis

4200. Toprağa dökdi ne kim naḫdi var ise zer ü sîm
Çünkü nūş itdi çemende mey-i aşfar nergis

4201. Nāfe-i müşk gibi oldu muṭayyeb gül-zār
Micmere şaldı meger ‘ūd ile ‘anber nergis

4202. Şekl ü hey’etde nedür şekl-i Ferīdün lāle
Vaz‘ u şūretde nedür tāk-ı Sikender nergis

4203. Tāze vü zinde-dil ü ḥandān-ruḥdur
Oduñ içinde meger oldu semender nergis

4204. Gerçi mestānedür ü ḥūb u ḥoş u ra‘ nādur
Ḥāşā kim ola gözün ile berāber nergis

4205. Gözüm içinde maḫām itdi ḥayālūñ gönül
Şu ağan yirde olur tāze vü ḥoş-ter nergis

4206. Uyḫudan ḫaldı gözün ‘ışkıla bu oldu sebep
Yarağan illetine döndüğü ekşer nergis

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4207. Bu mevsimde gerekdür 'ıyş u 'ışret
Ki irdi yümñ ü yüsñ ü gitdi 'usret
4208. Cihānuñ pīri girü nev-cevāndur
Getür bāde ki pīr ola ne cāndur
4209. Dimāğ-ı cān mey ile müşk olur
An'ıçmez kişi hār-ı huşk olur

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4210. Çü irdi buraya aḥvāl-i Cemşīd
Ki yāver oldı aññ māh u ḥurşīd
4211. Çün irdi ihtiyār u ferruḡ-aḡter
Sa' ādetle ulu sūr itdi Ḳayşer
4212. Mülük-ı Rūm andaydı ser-ā-ser
'Irāk u Şām serverleri yek-ser
4213. Daḡı erbāh-ı 'ilm ü hem efāḍil
Ki olurdı fevāzıl hem fezāyil
4214. Nevā-gerler nevāya itdi āğāz
Biribiriyle āheng ile dem-sāz
4215. Laḡif eşcār itdiler rivāyet
Meh ü ḥurşīdden ḡoş ḡoş hikāyet
4216. Düzetdiler rebāb u çeng ile 'ūd

Ki düşdi Zühre'ye sūz eyle kim 'ūd

4217. Çün oldı Ergānūn anda nevā-sāz
Bu şi'ri oqumağa itdi āgāz

Bahāriyyāt

Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Fe' ulūn

4218. Şabā yili bezedi būstānı
Ki şaldı haclete bāg-ı cinānı

4219. Bezedi gül-şeni ol zīynet ile
Ki uş tāvūs dir gören kiş'anı

4220. Gül-istānd'Ergānūsāz oldı bülbül
Getür sākī şarāb-ı ergāvānı

4221. Bugün encüm arasınd'encümendür
Ki itdi Müşterī Zühr'iktirānı

4222. Bir araya irişüben iki sa' d
Şa' ādetle bezediler cihānı

4223. Yavuz göz def' ine ispend yaqup
Çerāg u şem' oqur Nūr u Duḡān'ı

4224. Benefşedür gül üzre hadd-i dāmād
Bu bāga irmesün bād-ı ḡazānı

4225. 'Arūsūñ gözlerine fitnedür ḡūr
Lebin'āb-ı ḡayātuñ teşne cānı [112b]

4226. Şeker ol nazmı çün kim itdi ıḡgā

Elifsüz bu sözi eyledi inşā

Ġazel-i Matrūhu'l-Elif

Mef' ulü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

4227. Zülfüñ düşürdi hayrete müşk ile ' anberi
Kāddüñ bırağdı haclete serv ü şnavberi
4228. Ġonca durur lebüñ ü yüzüñ gül-şen-i behişt
Ĥaţtuñ benefşedür ü gözüñ nergis-i çarī
4229. Ger zinde kıla mürdeyi hergiz ' aceb degül
La' l-i lebüñ ki soğdı yire ' ayn-ı Kevşeri
4230. Şaldı kemend-i bende saçüñ ' ağd-i sünbüli
Ĥalğa be-güş kıldı dişüñ ' akd-i gevheri
4231. Zi ĥüb bahtı vardur u şirīn ma' işeti
Kimüñ ki var senüñ gibi bir şüh dilberi

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4232. Bu nazmı çün kim işitdi nevā-sāz
Bu bī-noқта söze eyledi āğāz

Kıı' a-i Bī-Nuqa

Mefā' ilün / Fe' ilätün / Mefā' ilün / Fe' ilün

4233. Kimüñle oldı esās-ı kerem ki var muĥkem
Kimüñle oldı mümeĥhed meşāliĥ-i ' ālem
4234. Sürür-ı ehl-i mekārım helāk-ı ' ömr-i ' adū

Ki mülke ol ser ü sālardur sürür hem

4235. Süvār-1 Düldül-i hüküm ü sivār-1 sâ' id-i mülk
Ser-i mülük-1 dil-arām u mülk-i aşı-1 hikem

4236. Olur mekârim-i dâver memâlik-i mi' mâr
Olur merâhim-i devr memâlik-i merhem

4237. Me' âd-1 mülk-i Melik kām-yâr-1 mülk-i düvel
Ki mâlik-i kerem oldur u hem imâm-1 ümem

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

4238. Egerçi püşt-hamdur çeng-i dil-süz
Hoş itdi râst ol perdede bir söz

Ebyât-1 Meşnevî

Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün / Fe' ülün

4239. Nevâht idüben anı bülbül-âvâz
Bu şi' rüñ maṭla' ını kıldı âgâz

4240. Ki bir lafzı durur menķūṭ cümle
Birisidür mu' aṭṭal sözi aña

4241. Ma' ânî ehli dirler aña hayfâ
Diyeyim ider iseñ sözi işfâ

Şi'r

Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün / Fe' ülün

4242. Su' ūduñ cīşi durur *sebbet Allāh*²¹⁷
Ḥasūduñ cünbişidür *tebbet Allāh*²¹⁸

4243. Bu dördüñ beyti olur ise *tebbet*
Ḥasūduñ beyti olur faqqat *Allāh*

Şıfāt-ı Ruḳṭā

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

4244. Eline erḡanūnı aldı nevrüz
Bu söz ile cihānı kıldı pür-süz

4245. Ki bir ḡarfinde anuñ noḡṭa yoḡdur
Birisi noḡṭalu zi rişte-i dūr

4246. K'aña ruḳṭā didi ehl-i ma' ānī
İşitgil bu bedāyi' len beyānı

Baḡr-ı Ḥafif

Fā' ilātün / Fā' ilün

4247. Ḳurb-ı seyyid şod taḡaf
Nāy-ı vey deyr-i telef²¹⁹

4248. Ḥulletüñ berr-i beseb
Ḥicretüñ ' öşr-i neşeb

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

4249. Neyüñ yanup durur yüregi ammā

²¹⁷ Allah kanıtladı.

²¹⁸ Allah kahretsin.

²¹⁹ Peygamberin yakınında olmak yüceltir. Onun sesi batılı yok eder.

İder her laḥza ḥoş ḥoş sâz inşâ

4250. Eline alup anı girü Şekker
Muḳaṭṭa‘ söz didi ḥüb u ḥoş u ter

Şi‘r Der-Şifat-ı Muḳaṭṭa‘

Fâ‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fa‘ lün

4251. Derd-i dildâr ider er’âzâr
İder ol derdi ki düzedür zâr

4252. Derd-i dildâr dârü-yı dildür
İ zi-dârüyü vü zehî dildâr

Mefâ‘ ilün/ Mefâ‘ ilün / Fe‘ ülün

4253. Bu resme sürdiler on gün pey-â-pey
Dönerdi cām-ı mey söylerdi ḥoş ney

Ebyât-ı Meşnevî

Mefâ‘ ilün/ Mefâ‘ ilün / Fe‘ ülün

4254. Yidi encüm serefdeydi ki Ḳayşer
Düzetdi mâhı ḥurşid ile hem-ser

4255. Nice k’encüm dirilüp encümende
Meh ü ḥurşid’i ‘ aḳd itdiler anda

4256. ‘ Arūsı sözine şâh urdı bünyâd
Ser-â-ser kişver oldı ḥurrem ü şâd

4257. Ser-â-ser Rüm ‘ ıyd idi vü nev-rüz
Ki buldı bir birin iki dil-efrüz

4258. İki dil-suhte [vü] yār-ı muvāfıķ
İki dildār-ı şādıķ iki ʿāşıķ

4259. Zi-devlet kim çekerken ıztırārı
İrişüp bula nāgeh yār yārı

4260. Behişt itmişdi yıl ol yıl bahārın
Elini her nigār itdi nigārın

4261. Eli şerminden ol gitmişdi ez-dest
Ayağın dağı hınnā kıldı pā-best

4262. Zümürüd laʿl ü zer çün oldı terkīb
ʿArūsa kıldılar bir ʿicle tertīb

4263. Çü taḥvīl itdi mihr-i şāmı burқаʿ
Bu burca ki olıdı dürc-i muraşşaʿ

4264. Meh-i meşşāta āyineyle durdı
Günüñ yañağına gül-güne urdı

Der-Vaşf-ı Āyine

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün / Feʿ ülün

4265. Yüzin ḥāzırlara döndürdi meh-rū
Ki bundan yig nicʿolʿārāyiş-i rū

4266. Yüzi āyinesinde oldı telķin
Şeker tūfisine bu nazm-ı şirīn

4267. Niçe kʿāyinede ʿarz ide yüzün
Gülüñ vire ḥayādan yile yüzün

4268. Nicesi saht-rûlıkdur i dilber
K'ola āyine Hürşid'e berāber

4269. Çü urdı zülfine meşşāta şāne
Nevā-sāz itdi bu şi'ri terāne

Şāne Zeden-i Der-Zülf-i Meşşāta

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ulün

4270. Girihlerin çün açd'ol zülf-i pür-dil
İş'oldı şānenüñ pür-piç ü müşkil

4271. Giceler ol haqāyık ḥalline ol
Dürişdi bulmadı bir 'uqdeye yol

4272. Yüzine çün ḥaṭı nīlī düzetdi
Bu beyti Ergānün vezne düzetdi

Der-Keşiden-i Nīl Der-Rüy-ı 'Arūs

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ulün

4273. Çü meşşāta yüzüne nīl çekdi
Yavuz gözlere gerdün mü çekdi

4274. Gören ter gülde ḥaṭṭ-ı lāciverdi
Te' ālā' llāh²²⁰ zehī ḥallāḳ dirdi

4275. Kemān qaşına çün kim urdı vesme
Kemānçe söze sāz itdi bu resme [113a]

Keşiden-i Vesme Ber-Rüy

²²⁰ Allah yükseltsin.

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

4276. Yüzüñ kim yand'anuñ tábından āfāķ
Ciger pür-dāğdur derdiyle ' uşşāķ
4277. Çü meşşāta kaşuñ taķını gördi
Elinden vesmesini taşa urdı
4278. Çü itdi sürme ile ğamzeyi bāz
Oķıdı bu iki beyt'Ergānünsāz

Sürme Keşiden-i Bā-Mil Der-Çeşm-i ' Arūs

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fā' ilün

4279. Çıķardı mil başını sürme-dāndan
Ki nezzāre ide gözüñi rüşen
4280. Hācil hem ser-zede bir gence urda
Elinden kara topraķ başa urda
4281. Semen berkinde ğandān oldı ğāze
Semen-ruķ bu sözi düzetdi sāza

Sipīdi Ve Sürhī Der-Rüy-ı ' Arūs

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

4282. Beyāzından yüzüñüñ i yüzi nūr
Cemālüñ ' aks ile iy ' anberīn-ħūr
4283. Urur meşşātayı günüñ be-her bāb
Şafaķ yüzine surķ-āb u sipīd-āb
4284. Giricek hevdecüñ burcına Hürşīd

Hemān-dem bezme āġāz itdi Cemşid

4285. Nevā eyledi çeng ü barbuṭ u ney
Yüridi sāġar-ı mey hoş pey-ā-pey
4286. Melik oturdı ʿişret itdi vü bezm
Çü mest oldu şeb-istān'eyledi ʿazm
4287. Ne gördi gördi bir cennet ṭolu ḥūr
Ḳamusı dürr-i raḥşān çeşm-i bed dūr
4288. Münevver kılmış anı māh-rūlar
Muʿ aṭṭar itmiş anı müşk-būlar
4289. Elinde ḳamunuñ şemʿ -i muʿ anber
Hevānuñ cānı olmuşdı muʿ aṭṭar
4290. Semen-ruḥlar nice kim serv ber-pā
Ṭırāz-ı ʿ anberinle süsen-ārā
4291. Felekde raḳş urur idi Nāhīd
Ki cemʿ oldu bu gice māh u ḥurşid
4292. Yanardı bī-girān şemʿ -i şeb-efrūz
Şanayduñ kim gicesi oldıdı rūz
4293. Şeb-i Ḳadr idi ol gice ḳaderden
Şehūñ ḳadriydi yücerek ḳamerden
4294. Güli iḳbālinuñ tāze açılmış
Mey-i şādī anuñ yādın'ıçılmış

4295. Aña baht itmiş id'ol gice yārı
Ki dutmışdı kenāre lāle-zārı
4296. Ele girmiş idi maqşūdı kim var
Sa' ādet olmuş id'anuñ ile yār
4297. Cefādan şoñra irmişdi vefāya
Uruban püşt-i pā ol çok cefāya
4298. Hümāyün fāl itmiş aḡter anı
Hümā olmuşdı anuñ sāye-bānı
4299. Bu hoş ḡālī görüben Erganūsāz
Bu nazmı eyledi ol demde āḡāz

Şi'r Der-Mülākāt-ı 'Arūsī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

4300. *Bi'ḡamdi'llāh*²²¹ ki yāra yār irişdi
Girü dil-dādeye dildār irişdi
4301. Girü uş 'andelīb-i hoş-nevāya
Olup ḡandān gül-i bī-ḡār irişdi
4302. Yanup eşcārda şem' -i şüküfe
Dem-i cān-perver-i eşḡar irişdi
4303. Bu bīmār-ı firāḡa *şükürü'llāh*²²²
Ṭabīb-i rūḡdan tīmār irişdi
4304. Bugün kim ictimā' itdi meh ü mihr

²²¹ Allah'a şükürler olsun.

²²² Allah'a şükürler olsun.

Beşāretl'encüme aḥbār iriṣdi

4305. Sipās u şükr idüben didiler
Ki ḳutl'olsun ki yāra yār iriṣdi
4306. Baḥup her şem'e kim dutardı ol cem'e
Felek düzmiṣdi encümden dü-şad şem'e

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

4307. Fūrüg-ı şem'e den bā-nām u nāmūs
Olup dururdu işbu idi fānūs
4308. Nişār içün olara ehl-i bālā
Dökerdi la' l ile lü'lü' vü lālā
4309. Girüp şeh gördi jengār-ı ḥicābı
Anuñ içind'oturan āfitābı
4310. Şabā bigi dem-i müşkīn getürdi
Gülün yeşil niḳābını götürdi
4311. Nite kim ol nesīm-i nev-bahārī
Ḥoş itdi lāle ile ḡonca kārı
4312. Düzetdi sūsene ol serv çenber
Güneşe berg-i gülden düzdi pister
4313. Tolaşdı iki serv-i nāz ber-hem
Ulaşdı iki şāḥ-ı mīve der-hem

4314. İki cān bir olıbañuñ ulaşmış
İki ten biri birine alaşmış
4315. Bitişmiş iki ten şöyle ki yabrūh
Velīkin ol ikide var idi rūh
4316. Teninden çıkarup dībā-yı gül-pūş
Gülūñ odasına berkitdi āgūş
4317. Bilinden aşığa bir bāğ sūsen
Dağı aşığa nesrīn iki hırmen
4318. Ne anda var idi bār-ı benefşe
Ne bunda var idi tār-ı benefşe
4319. Semen hışn eylemiş bir hoş hışarı
İzāra bağlamışdı lāle-zārı
4320. Zehī hoş bāğ k'ola cümle nesrīn
Zehī servi kim ola ol sīmīn
4321. Saçından kim hezārān hūn be-gerden
Biliyidi hemīn yek mūy ber-ten
4322. Var idi bürkede ayn-ı āyātı
Yoğ id'ol ravzanuñ hergiz nebātı
4323. Miyānı yāsemīn ü verd ü nester
Bilürin bürke mişl-i havz-ı Kevşer
4324. İki gümüş apula ol şıvanmış
Aña Cem hātemiyle mühr urılmış

4325. Bilürin küh üstinde kemergāh
K'olardı cān u dil orada güm-rāh

4326. Kilidi kapunuñ pülād-ı Çin'den
Açıldı la' l-i sīmīn dürc içinden

4327. İder Hürşid peydā kān-ı yākhūt
Girü Hürşid didi ser-çeşme-i hüt

4328. Biri sīrāb-ı āb-ı 'ayn-ı Hürşid
Biri ser-mest-i cām ez-cām-ı Cemşid

4329. Biri birinden ol iki dil-ārām
İrişüp kāma buldılar hoş ārām

Nāme Firistāden-i Cemşid Pedereş Fağfūr-ı Çin
Mefā' ilün/ Mefā' ilün / Fe' ülün

4330. Şabāhın çün görindi rāyet-i nūr
Cihāndan oldu zulmet sāyesi dūr

4331. Ufukdan şubh çetri oldu rüşen
Münevver oldu bu pīrūze gül-şen [113b]

4332. Koyup Hürşid'i mehden Şāh Cemşid
Çıkar daşra nite kim şubh Hürşid

4333. Düzüp bir meclis itdi 'ıyş u 'ışret
Nevā-yı erğanün hem sāz u ni' met

4334. Melik çün bezm germ olur be-nāgāh
Diyārın yād idüben kıılır āh

4335. Ğarībũñ işi oldur olsa sulţān
Diyārĩñ añıcaķ olur perişān
4336. Hemān sā' at ider ĥāzır dibiri
İde pür-naķş müşkilen ĥariri
4337. Getürür nāme ĥoş laĥun u sāza
Ki Ya' kūb'a beşāret-nāme yaza
4338. Şenāsı evvel-i nāme İlāh'ũñ
Daĥı ĥamdı ol ulu pādişāhũñ
4339. Ki bāķi ol durur ne varsa rāyil
Hemīn Ĥaķ ol durur mecmū' ı bātıł
4340. İkindide bunı yazmışdı ĥāme
Ki andan ĥüb naķş olmişdı nāme

Ebyāt-ı Meşnevī

Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ülün

4341. Ey peyk-i nāme Mışr vişāli ele girdi²²³
Niçe yatasın yatma *beşīran ü nazīran*²²⁴
4342. Pīrāhenini Ğin'e ilet Yūsuf-ı Mışr'ũñ
*Elķıya 'alā vechi ebī nā'tı başīran*²²⁵

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

²²³ Bu mısra vezne uymamaktadır.

²²⁴ Müjdeleyici ve uyarıcı.

²²⁵ Babasının yüzüne koydu ve gözleri görmeye başladı.

4343. Nicesi yaza şerhi şevk-i hāme
Ki yanar hāme varur yile nāme

Mazmūn-nāme-i Melik Cemşid
Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

4344. Bu āhumdan benüm ol yaşlarumdan
K'açar yürekde olan başlarumdan

4345. Qamışdan dūdayiçün dūd alam
Qara şular qalem üstine şalam

4346. Ki idem ser-güzeştüm saña taqrir
Bu derdümden dağı bir şemme taqrir

4347. Ne miñnetler ki görmişem cihāndan
Ne qaygular ki çekmişem zemāndan

4348. Dir isem kimsene itmeye bāver
Cefālar k'itdi baña qarlı ü aqter

4349. Belā baırında kim gāvş itdi bu dil
Velikin gevher itdi soıra hāşıl

4350. Egerçi talh-bāziyi dırahtum
Anı helvā düzetdi soıra bahtum

4351. Arudan gerçi kim çok niş gördüm
*Bi'hamdi'llāh*²²⁶ ki soıra nūşa irdüm

4352. Olur şabr itmek ile hār hürmā
Nite kim gūra olur 'aqd-i helvā

²²⁶ Allah'a şükürler olsun.

4353. Karañulukda güm olmuş idüm ben
Velî Hürşîd'le oldum cem' -i rüşen
4354. Egerçi zûlmetüñ baħrına girdüm
Zülâl-i çeşme-i hayvâna irdüm
4355. Ne k'isterdüm murâdum oldu hâsıl
Hemîn dîdâruñ ister cân ile dil
4356. Kıluram ağlayu her gice zârî
İderem lâle-zâr uş murğ-zârî
4357. Cemâl-i vaşl uzatmışdur firâkı
Götüre Haq aradan b'iftirâkı
4358. Nesîm-i şubh-ı devlet uruban dem
Meħâkuñ zûlmetini ide ber-hem
4359. Gidere zûlmeti zâhir ola nûr
Hemîşe qalmayavuz böyle mehcûr
4360. Yazıcaq nâmede hâme bu hâli
Revân eyledi Çîn'e peyk-i hâli
4361. Melik eyyâmdan olmuşdı râzî
Velî iderdi 'özü-i 'ahd-i mâzî
4362. İderdi câm-ı mey irte gice nüş
Dutardı cûd ile çenge binâgüş
4363. Bu resme itdi bir yıl bezm Cemşîd
Anuñla bile 'âlem-tâb Hürşîd

4364. Pey-ā-pey ırte gic'ıçerdi sāgar
Leb-i Hıurşid id'aña nuql ü şekker

4365. Geçıçek bir yıl ol bir bāga vardı
Orada gül gibi hoş hayme kırdı

4366. Nicesi bāğ bir firdevs-i a' lı
Kamusı ferş ü naqşı kıl-k-i Mānı

4367. Gülüñ tıgıne düşürmış siper-gam
Nesım-i büy-ı cān virürdi her dem

4368. Bir arada açılmış nergis ü gül
Bu şı' r' okırdı kıumrı ile bülbül

Şı'r

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4369. Cihāna ireli zülfüñ nesımi
Unıtdı halk cennāt-ı na' imi

4370. Nefes urdı lebüñ *rūhü'l-Kudüs*²²⁷ 'den
N'ola ger zind'ide 'azm-i remımi

4371. Yüzüñ gören dir ol Hık zı ki düzmış
Bu dürc-i la' lde dürr-i yetımi

4372. Gözüñdür naqş-ı *bi'smi'llāh*²²⁸ anuñ çün
Getürür yāda *rahmāni'r-rahımi*²²⁹

²²⁷ Temiz ruh, vahiy meleği, Cebrail.

²²⁸ Allah'ın adıyla.

²²⁹ Allah'ın isimlerinden olup çok merhamet eden, esirgeyen ve bağıslayan demektir.

4373. Bahār irdi şabā enfāsıyile
Kerem gör k'ider izhār ol kerīmi
4374. Gül u reyhān u nesrīn ile gör kim
Ne naqş olmış durur yirūñ edīmi
4375. Egerçi kim günehdür cām şun kim
Güneh 'ādetdür ādemden qadīmi
4376. Nedemdür bāde içmemek dem-ā-dem
Anuñ kim toğru yār ola nedīmi

Yād Kerden-i Cemşīd Çin-Rā ve Hālvat Hāsten-i Ū

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün

4377. Gel iy destān u nevāz ol nevā-sāz
K'ola 'Anqā dahı sinūñle dem-sāz
4378. Düzetgil Rūm'da bir dāsītānı
K'irüre İşfehān'a bülbül anı
4379. 'Irāq'ı eyle eyle rāst sāza
Ki hayret düşüre mülk-i Hicāz'a
4380. Bize bir dāsītān eyle girü yād
Ki ğam-ġin göñül anuñla ola şād
4381. Oturdu bezme bir gün Şāh Cemşīd
Çemende kim toluyidi gül ü bīd
4382. Şabā 'arz-ı gül ü şimşād iderdi
Melik Çin'ūñ bahārın yād iderdi

4383. Nesīm-i şubḥ-dem enfās-ı müşkīn
Getürdi aña yād-ı nāfe-i Çīn

4384. Eşer irdi aña ḥubbü'l-vaṭandan
Ḳoḡu irdi ol aṭlāl deminden

4385. Şabā yādına getürdi şabāyı
Şībāda olan ol 'ıyş u şafāyı

4386. Vaṭan şuy'āb-ı ḡayvāndan yig olur
Vaṭan ṭoprağı 'anberden yig olur

4387. Öñine düşmiş iken Çīn firākı
Atanuñ ananuñ hem iştiyākı

4388. Be-nāḡāḡ Ergānūn eyledi āheng
Bu şi'ri rāst itdi perdede çeng

Gazel Ḥ'ānden [114a]

Mef' ūlü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

4389. Her geh ki göñlüme gele yār u diyār-ı yār
Yaşumla lāle-zār olur 'arşa-i diyār

4390. Terk-i diyār-ı yār dil ü cān belāsıdur
Līkin ne çāre elde degül hergiz iḡtiyār

4391. Ol kim diyār-ı yārdan ayrılmamış ola
Oldur hemīn ḡalāyık arasında baḡtiyār

4392. Āḡ ile giryedür anuñ işi k'ola ḡarīb
Ger ola pādişāḡ u ve ger ola şehr-yār

4393. İtmez karar tūṭī-i cān tende bir nefes
Çün kim gele ḥayāline yār u diyār-ı yār

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4394. Tamām itdükde bunı Ergānūsāz
Şeker bu şî' re neyle kıldı āgāz

Ġazel Ḥānden-i Şekker ü Şehnāz

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

4395. Ol kişi kim buldı vü bilmedi vaşluñ ni' metin
Lā-cerem çekmek durur işi firākuñ miḥnetin
4396. Kimyādur cān velikin ḥāk ider anı firāk
'Ömr-i şirindür cüdālîk talḥ eyler lezzetin
4397. Tanlurağdur āb-ı ḥayvāndan bilürem vaşl-ı cām
Acırağdur zehrden içdüm firākuñ şerbetin
4398. Vāy u vāy ile virür 'ömrin yile şöyle ki ney
Bu durur çok imtiḥān itdüm firākuñ ḥaşletin
4399. Ger firāk odını Kevşer götürürse yādına
Āb-ı şüre ide ol dem Kevşer'ün ḥāmiyyetin
4400. Nice aqar gözlerüme 'ibret ile kıl nazar
Kim nice olur bilesin ayruluğun ḡurbetin
4401. Ḥasretinden yüzünün çün kim diyem vā ḥasretā
Ḥayrete qala görenler ben ḡarībün ḥasretin

Ebyāt-ı Meşnevî

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4402. Bu şî' ri kim işitdi Şāh Cemşîd
Anuñ āhından itdi lerze Hürşîd
4403. Didi Cemşîd'e k'iy şem' i cihān-tāb
Niçe āh ile dökme seyl-i hūn-āb
4404. Nedür bu nāle vü feryād u zārī
Niçe gözlerden itmek eşk-bārı
4405. Nedendür saña bu derd ü bu hayret
Bu zārī vü añıldı vü bu hasret
4406. Sa' ādet saña yār u ni' metüñ çok
Bi'hamdi'llāh²³⁰ ki hergiz eksügüñ yok
4407. Otur yi vü yidür cānuñı it şād
Nedendür bî-sebeb bu āh u feryād
4408. Çün irdüñ ni' mete şükr it ki ni' met
Bulur bî-şekk şükr ile ziyādet
4409. Bugün kim şükrden gerek hikāyet
Revā mıdur kim idesin şikāyet
4410. Ne kim maşşūduñ idi bulduñ anı
Belāda nişe dutarsın bu cānı
4411. Neden durur ' aceb gön'lüñ müşevveş
Sebeb nedür ki ' ıyşuñ oldı nā-hoş

²³⁰ Allah'a şükürler olsun.

4412. Dimāguñ²³¹ leb-i şîrîn eyle kim şem^ç
Meger germ oldı döker gözlerüñ dem^ç
4413. Yağod vardur gönülde ç ışık dāğı
Hıtā'da k'ol idi gözüñ çerāğı
4414. Başuñd'andan durur bu dūd-ı sevdā
Hem andandur bu şüriş k'oldı peydā
4415. Velī anda ola mihr-i dil-efrüz
Kimesne şem^ç için nice ide sūz
4416. Meger Hırşid'den derd-i ser oldı
Saña kim yüzüñ andan döner oldı
4417. Belī Hırşid urduğda zebāna
İderler halk tábından kerāne
4418. Didi Hırşid'e şeh kim iy dil-ārām
Ki sinüñle bulur cān u dil ārām
4419. Öñüme düşdi bāb-ı mihr-i māder
Yüzümle tıldı gönülüm āb u āzer
4420. Hayālümde benüm Çin ü Hıtā'dur
Vağan yād itmegi şanma haţādur
4421. Nicedür ata ana ayrılığın
Ne bilürsin ü hicrān şayrılığın

---

²³¹ Yazma nüshada bundan sonra “ber” sözcüğü yer almaktadır. Ancak vezin gereği fazla olduğu için metinde yer verilmemiştir.

4422. Eritdi varlıgımı nār-ı ğurbet
İder sulţānı miskīn dār-ı ğurbet
4423. Benüm bu hālümü ol kişi bilür
Ki binüm gibi ol ğurbetde olur
4424. Gül-i sūrī anuñ çün böyle şoldı
Ki tıfl iken vaţandan dūr oldu
4425. Çü hāverde ola ħurşid-i enver
Yüzinüñ rengi ola la‘l-i aĥmer
4426. Cihān cümle aña muĥtāc olur
Ėamunuñ başına ol tāc olur
4427. Çün andan dūr ide kendözini
Düzedür kehrübā gibi yüzini
4428. Anuñ çün oldu ney bu resme nālān
K’anuñ yādına gelür ebr-i nīsān
4429. Döker yaş oda yanup şem‘-i miskīn
Ki ayru düşdi andan yār-ı şirīn
4430. Hemān Ėurşid öñinde ol dil-efrüz
Bu şi‘ rüñ maţla‘ın itdi ciger-süz

Şi‘r-i Cemşid

Fā‘ ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

4431. Ben diyār-ı yārdan uş düşmişem tenhā ğarīb
İñileyü ney gibi her dem direm kim vā ğarīb

4432. Ger faķir ü ger ğanı yirlü yirince her kişi
Hoş durur *el-ħamdü'lillāh*²³² ķamusı illā ğarīb
4433. Her gice řöyle iniler k'iřiden ķalır tańa
Baĝ içinde olduĝıyķün bülbül-i řeydā ğarīb
4434. Geh řolar geh yile varur ğāh topraĝa dūřer
Geh yanar olduĝı için bu ğül-i ra' nā ğarīb
4435. 'Üd bigi niķe ki inileye yaķıla raħm idüp
Bir kişi dimez ki neķün inilersen yā ğarīb
4436. Gündüzin ser-keřte vü bīmār her yańa yürür
Gice olduĝda bulımaz mesken ü me'vā ğarīb
4437. Pādiřeh daĝı olursa ger diyārın yād ide
Dirliĝinden zevķ ü rāħat bulımaz ařlā ğarīb

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4438. Gerek min ba' d şöyle ola tedbīr
Ki ğöre yüzümi ol māde-i pīr
4439. Ben idem 'ıyş miħnetde Hümāyün
Nice ola benüm fālüm hümāyün
4440. Senüñ baħtuńda irdüm her murāda
Ne kim maķřüd var buldum burada

Ebyāt-ı Meřnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

---

²³² Allah'a şükürler olsun.

4441. H̄ayālūme niçe kim gele Fağfūr
Oluram derdmend ü zār u mehcūr
4442. İlendürmek anayı şūm olur
Ana gönlin koyan mezmūm olur
4443. Bunı işidicek germ oldu H̄urşid
Tenine lerze düşdi eyle kim bīd
4444. Didi bunı gerek işide Efser
İd'Efser'den anı ma' lūm Qayşer
4445. Bu h̄āle çün kim ola şāh āgāh
Diye saña cevābın kim duya şāh
4446. Ana qatına geldi şubh̄ H̄urşid
H̄aber virdi ne kim didiyse Cemşid [114b]
4447. Ki ata ana şevki oldu tāze
Diler kim sizden isteye icāze
4448. Bilürsiz anı kim dārā-yı Çin'dür
Güneş gibi şeh-i maşrıq-zemīndür
4449. Getürmez gözine hem-ser zemīni
Hemīşe yād ider mülk-i Çin'i
4450. Atayı anay'añup şöyle aqlar
K'anuñ çün yaş döker taş ile taqlar
4451. Gerekmez bir nefes gāfil olasız
Gerek yol yarağın h̄āzır kılasız

4452. Ki bunda ıurmayasıdur dağı ol
Gözedür cân u dilden gözleri yol
4453. Göñül götrüliccek bir yirden iy yār
Güli görünür anuñ gözine ħār
4454. Bu sözi çünki işitd'andan Efser
Yir'urdu lāle bigi ol dem efser
4455. Yüzi gül gibi şoldı anuñ ol dem
Benefşe bigi oldu kāmerti ħam
4456. Did'Efser anda yıķduķ ħānedānı
Ki hem-ser eyledüñ bāzārgānı
4457. Ne bula ādemī bāzārgāndan
Ne bār ilede kişı kārubāndan
4458. Aña virdük diyār u māl ü genci
Bugün gitmek diler büm oldu renci
4459. Meger senden uşanuban gider ol
Ve ger ni buradan gidüp n'ider ol
4460. Başı ıolı durur sevdā velī ħām
Ķosun gitmegi dutsun bunda ārām
4461. Anuñdur māl ü genc ü raĥt ile baĥt
Anuñdur şehr ü kal'a tāc ile taĥt
4462. Cevābın k'Efser'üñ Ĥurşid işitdi
Gülüben sözi dağı dürlü itdi

4463. Did'anasına iy Bānū-yı Rūm
Ki Rūm oldu nigīnūñe senūñ mūm
4464. Bu didügüm söze inanmağıl sen
Ki çamusın firāh ile didüm ben
4465. Ne kim Cemşid'den didüm degül rāst
Ki sizden dahı artuğ yoğ aña h'āst
4466. Senūñ mihrūñe idüp imtiḥānī
Dilūme geldi bu söz nāgehānī
4467. Ne atayı añar ol ne anayı
Ne yāda getirür Çin ü Hıṭā'yı
4468. Saçumuñ bir kılin virmez Hıṭā'ya
Ayağumun tozın gün ile aya
4469. Bilürsin bini sensüz olımazam
Bu yir bigi cihānda bulımazam
4470. ' Aceb sinūñ nicesi terkūñ uram
Çoyuban Rūm'ı varam Çin'de tıram
4471. Bu efsūn ile aldandı añ'Efser
Bu sözden olmadı āgāh Çayşer
4472. Oradan çün sarāya irdi Hıṣid
Ki nice ḥāl diyü şordı Cemşid
4473. Didi bunda gerek durur iḳāmet
Veya gitmek velikin bī-irādet

4474. Melik didi aña kim ben dağı hem
Seni şınar idüm iy yār-ı hem-dem
4475. N'iderem ben nigār-istān-ı Çin'i
Benüm müşküm saçuñuñ pıç ü çini
4476. Baña zülfüñ demi müşk-i Hıtā'dur
Koyup cān koğısın gitsem haţadur
4477. Eger dir isen ol hāk-i reh-i Rūm
Senüñdür sinüñ olsun saña ma' lūm
4478. Dir isen Çin ilinde eyle mesken
Olam ol arada her dem eyā ben
4479. Nirede ol dir isen anda olam
Ne yirde öl dir isen anda ölem
4480. Beni Rūm'a senüñ 'ışkuñ getürdi
Bu hāle hem senüñ 'ışkuñ yitürdi
4481. Eyit tenden ırağ cān dirilür mi
Veyā balığ şudan taşra olur mı
4482. Bu sözi añladı Hırşid Cemşid
Velī gönlinde dağı dürlü ümmid
4483. Olur şabr ile āsān şa' b işler
İşi 'ākıl olan şabr ile işler
4484. İrişdi şabr ile Yūsuf'a Ya' kûb
Giderdi şabr ile hüzn ile Eyyüb

4485. Didi şeh çünkü buña irdi hâlet
Gerekdür şabr aña olunca fırsat
4486. Her işüñ fırsatı vardur yaqîn bil
Çün ire fırsat eyle işi hâşıl
4487. Melik bir gün ki bulmuş idi fırsat
Şehüñ dergâhına vardı be-^c âdet
4488. Didi şâha ki iy dârâ-yı kişver
Felek saña serîr ü mâh efser
4489. Berâber itdi Hâk leyl ü nehârı
Esüp hoş dem-i bād-ı bahârî
4490. Yeşil burka^c dan açdı yüzini gül
Aña qarşu ider feryād bülbül
4491. Hevâ-yı deşt rāhat-bağş-ı cāndur
Zi lāle-cūyı cānlara revāndur
4492. Buyursa şâh şahrâya varalum
Bir iki ay şahrâda turalum
4493. İdelüm küh ile şahrâyı nağcîr
Çomayalum ki ola ^cömre tağşîr
4494. Vefâ yokdur cihānda bildüñ anı
Neçün hoş dutmayalar anda cānı
4495. Benümle bile olsun Şâh Hürşîd
Ki ol durur cihān u cān-ı Cemşîd

4496. Temāşā eylemek diler şikārı
Teferrüc eylemek hem murğ-zārı
4497. Didi yiğitde çok olur amānī
Yürüñ şahrāya *fi'z-zıllı*²³³ amānī
4498. Ne kim var ise esbāb-ı şikārı
Bile elüñ k'idesiz hoş şikārı
4499. Zemān-ı nev-bahār u nev-cevānī
İdüñüz 'ıyş u sūruñ kāmranī
4500. Bugüni komañuz yarına zinhār
Ki gāyet bī-vefādur çarh-ı gaddār
4501. Bugün kim sebze olmışdur leb-i kişt
Eger içmez iseñ bāde ola zişt
4502. Çü Kayşer'den icāzet aldı Cemşid
Sefer sāzına meşgūl oldu Hürşid
4503. Besī genc ü güher halhal ü pāre
Sıvar u tavk u tāt u gūşvāre
4504. Gulām u çār-pā vü dürr ü dinār
Dağı yāķūt u la'l u tāt u şehvār
4505. Kāmusın bir yire çün cem' itdi
Şikāruñ 'arzına Hürşid'le gitdi
4506. Şikār eylediler ol gün tamāmet

---

²³³ *Karanlıkta.*

Ḳamusı şādımān u hoş selāmet

4507. Sa‘ ādetle k’oradan oldu fursat
Ḥıṭāy u Çin itdiler ‘ azīmet
4508. Neşāt u ‘ıyş ile giderler idi
Mey-i gül-rengi nūş iderler idi [115a]
4509. Nirede kim olurdu bir leb-i cūy
Olurlar idi ol yirde feraḥ-cūy
4510. Leb-i cām u leb-i cūy leb-i yār
Zehī bed-bāḥt kişi kim ola huşyār
4511. İşitdi bir gice kim Şāh Fağfūr
Ki irdi baḥt ile rāyāt-ı mansūr
4512. İrişdi Rūm’dan uş Şāh Cemşīd
Aña ‘ İsi gibi hem-ḥāne Ḥurşīd
4513. Şolan gül-berg girü tāze oldu
Göñül şādīs bī-endāze oldu
4514. Melik Fağfūr’uñ eyl’olmışdı ḥālī
Ki hergiz ḳalmamış idi mecālī
4515. Ne idi dir iseñ ḥāl-i Hümāyūn
Teni zülfi ḳılınca ḡarḳa-i ḥūn
4516. Giceler uyımaz iderdi feryād
Hemīn Cemşīd adı idi aña yād
4517. Dem-i Yūsuf’la rāḥat oldu cānı

Zeliḫā gibi buldı nev-cevānı

4518. Nidā-yı ḫayra maḫdemdi ṭolu şeh̄r
Ki geldi lutf-ı Ḥaḫ gitdi girü ḫahr
4519. İşitdi her yañadan merḫabāyı
Du‘ā vü medḫ ü ḫamd ile ŷenāyı
4520. Nihāl-i devlet oldı vü berümend
Ki geldi tāc ile taḫt iy Ḥudāvend
4521. Aña iḫbāle çıḫdı ŷāḫ Faḡfūr
Bilesinde anuñ rāyāt-ı manşūr
4522. Hümā-yı çetr-i ŷāḫi ide pervāz
Hümā yüzinde ol resme ki ŷehbāz
4523. Ḥıṭā ḫānı çeriyi düzdi ŷaf ŷaf
Ṭolu olmışdı leşger küh ŷaf ŷaf
4524. Gören dirdi zehī fırsat zehī dem
Ki buldı birbirini iki hem-dem
4525. Girü uş Yūsuf’a iriřdi Ya‘küb
Ḥalāş oldı belādan girü Eyyüb
4526. Vişāl irdi ‘alā-raḡmi’l-firāḫi²³⁴
Giderdi derd ü renc-i iřtiyāḫı
4527. Ḥoş olur kim göre bir yār yarı
Ki çekmiş olalar çok intizārı

---

²³⁴ Ayrılığa raḡmen.

4528. Cemî^c -i halkı kıldı bu haber şād
İşiden işbu şi^c ri kıldı inşād

Ġazel-i Şehnāz

Me^f ūlū / Fā^c ilātū / Mefā^c ilū / Fā^c ilūn

4529. Ġitd'ol ki cevreden günümüz tīre reng idi
Āyīnesi hayātumuzuñ tolu jeng idi
4530. Teng idi gönümüz nite kim gonca ġuşşadan
Yaşı k'aqar gözümüñ lāle reng idi²³⁵
4531. Minnet Ĥağ'a ki dutdı ^cadem yolın ol zemān
Kim bizüm ile mihr-i sipihr işi çeng idi
4532. Ol havf gitdi kim qader-endāz qavs-i çarğ
Sehm ile bize atduğı tīr-i hadeng idi
4533. Çün kim qaderlemişdi qazā oqımı felek
Bā-vüs^c at-i fezā bize yir yūzi teng idi
4534. Şınmış idi gönüllerümüz şīşesi ki çarğ
Atduğı āb-ġīneye peyveste seng idi
4535. Şādiliğ ile ney gibi hoş demdür ol gönül
Kim ġam keş-ā-keşinde şanayduñ ki ceng idi

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā^c ilūn / Mefā^c ilūn / Fe^c ūlūn

4536. Çü peydā oldı çetr-i Şāh Cemşīd
Cenāh-ı çetr-i şāh çetr-i Ĥurşīd

²³⁵ Bu mısra vezne uymamaktadır.

4537. Ne hoş durur dağı ne hoş-ter olur
Ne zibā dil-keş ü dil-keş-ter olur
4538. İrağdan çünki Cem Fağfūr'ı gördi
Piyād'olup yüzini yire urdı
4539. Egerçi şer' de yoğdur bu bid' at
Selātin ü mülūke oldı ' ādet
4540. Yidi yirde yir öpdi irdi şāha
İrürdi taht u bahtın evc-i māha
4541. Yağın geldükde indi şāh-ı kişver
Anı cān bigi kuçdı teng der-ber
4542. Gehī kaşın öperdi gāh gözün
Gehī sürer idi yüzine yüzün
4543. Atasınıñ katından şāh-zāde
Anası katına geldi piyāde
4544. Hümāyūn göricek oğlı yüzini
Gidüp ' aklı unıtdı kendözünü
4545. Melik Cemşid yüzün ber-pāy-ı māder
Sürüp itdi gözünü pāy-ı māder
4546. Gelicek kendözine kuçdı anı
Ne resme kim kuçar bu cism cānı
4547. Hümāyūn ile görüşince Cemşid
Hümāyūnlıql' irişdi mehd-i Hürşid

4548. Hümāyūn māh-ruḡ siyirde vardı
‘Umāriyi açup Ḥurşid gördi
4549. Niḡābın açicaḡ Ḥurşid-i enver
Did’ol dem māh kim *Allāhu ekber*²³⁶
4550. Hümāyūn oluban ol yüze ḡayrān
Perī mi bu Melik mi bu ya insān
4551. Bu yüz midür ‘aceb yāḡod gül-i ter
Bu ḡāmet mi yāḡod servi ya ‘ar‘ar
4552. Aḡız mıdur bu yāḡod ḡonca-i gül
Bu şaç mıdur benefşe mi ya sünbül
4553. Bu ḡaş mı yā hilāl u yā kemān mı
Bu leb mi āb-ı ḡayvān mı ya cān mı
4554. Bu ten midür ‘aceb yā berg-i nesrīn
Bu beñ midür ‘aceb yā nāfe-i Çin
4555. Bu diş midür ‘aceb naẓm-ı Şüreyyā
Ya dürc-i la‘lde lü’lü’-i lālā
4556. Yüzin göziyle ḡuş ḡuşvārın
Öpüp itdi besī cevher-nişārın
4557. Eteklerle ḡüher altuna batdı
‘Arūsınuñ yolına şaçı itdi
4558. Nişār-ı dürr idi vü müşk ü ‘anber

---

²³⁶ *Allah en büyüktür.*

‘ Arūs üstine hem envā‘ -ı cevher

4559. Oradan tā der-i dergāh-ı Fağfūr
Nişār olmuşdı yirde dürr-i menşūr
4560. Yoluñ ferşinde döşenmiş müretteb
Besī dībā-yı gül-gün u müzehheb
4561. Var idi her adımda bir gül-endām
Elinde gevher-i zer bir ulu cām
4562. Diyeydüñ cām-ı sīmi aq çiçekdür
İçi zer ile dürr ü müşkdür pür
4563. Göreydüñ her yaña bir dil-firūzı
K’iderdi lāle bigi ‘ūd u sūzı
4564. Bu tertīb ile Çin’e girdi Hürşid
Cenāhında revān olmuşdı Cemşid
4565. Melik Fağfūr vardı bārgāha
Vezirin virbidi Cemşid şāha
4566. Ki gele bārgāhı göre ol Cem
Otura tahtda dil-şād u hurrem
4567. Gelicek anı şeh tahta geçürdi
Ne kim var mülk ü mālın aña virdi
4568. Bağışladı aña ol tāt u tahtın
Selātinüñ kamu ālāt u rahtın [115b]
4569. Oturdu memleket tahtına Cemşid

- Felek old'aña taht u t̄ac H̄urşid
4570. Baş urdılar m̄ülük aña ser-ā-ser
Bedehşān u H̄ıṭāy oldı müyesser
4571. Urınup t̄acı çün tahta oturdı
Cihāndan z̄ulm ü hem bid' at götürdi
4572. Seḫā vü ma' delet bünyād itdi
Ser-ā-ser kişveri ābād itdi
4573. Çü bu ḫāle irişdi Şāh Cemşid
H̄aber gönderdi atasına H̄urşid
4574. Ki ne resme Çin'e irdüklerini
Gelüp anda kimi gördüklerini
4575. Ana itdüklerin āyin ü erkān
Nişār itdüklerin cevher ferāvān
4576. Şeh olup tahta geçdüğini Cemşid
H̄an olduḡın H̄ıṭā mülkine H̄urşid
4577. Ne kim görmiş idi cümle be-itmām
Yazup nāme içinde kıldı i' lām
4578. Viripid'armağan çok dürlü gevher
Dür ü yāḫūt u la' l ü müşk-i ezfer
4579. Didi benüm çün olmañ hiç perişān
Aña irdüm ki bulmadı Süleymān
4580. Gidelden berü anlar Ḳayşer-i şāh

- İderdi dün ü gündüz zār ile āh
4581. Gözi yaşına ğarķ olmışdı Efser
Ururđı elleri ile ruķ u ser
4582. Dün ü ğün ğuşşā vü ğamda ğiriftār
Gice nālān idi vü gündüzin zār
4583. Oğul kıız kışıye müşķil belādur
Ki dil cān ile aña mübtelādur
4584. Bilemezlerdi nedür ħāl-i Cemşīd
Neye irişdüğin aĥvāl-i Ħurşīd
4585. Be-nāğāh irdi aĥbār-ı beşāret
Yıķuķ ğöñüllerini oldı ‘imāret
4586. Besī şükr eylediler Kırdğār’a
Dil ü cāndan nihān u āşikāra
4587. Çü şāh oldı Ħıřā mülkine Cemşīd²³⁷
İrürdi pāyigāh ber-evc-i ħurşīd
4588. Arıtdı cümle düşmenden diyārın
Ħaķ oldı ķamu işd’aña mu‘āvin
4589. Oradan tā be-Rūm bu şāh-zāde
Ħılıçla ķamusın ķıldı küşāde
4590. Aña değin cihānda emr sürdi
Ki ‘ömri nāmesin bu çarķ dürdi

²³⁷ Yazma nüshada “Ħurşīd” yazıyor fakat anlam olarak “Cemşīd” olmalı.

4591. Cihānuñ işi gelmekdür ü gitmek
Hıtağdur yıl ü şuya tekye itmek
4592. Cihāndur hāk ü āteş āb ile bād
Ura mı ‘ ākil olan aña bünyād
4593. Şu ğarka ider ü toprağ çüridür
Yağar yan durur od u yıl kıridur
4594. Nic’ide kişi bunda bes qararı
Yağod dirlik nic’ide pāyidāri
4595. Bu resm idi ki didüm hāl-i Cemşid
Cihānda ol dağı kalmadı cāvīd
4596. Yirüñ güneş gib’olsa çarğ-ı gerdān
Ne aşşı çün olursın yirde pinhān
4597. Süleymān bigi dirilse saña baht
Nigīni dīv alur yile verür taht
4598. Kimesne bunda kalmaz cāvidānī
Hıtağdur sevdüğüñ pes bu cihānı
4599. Degül bākī koğıl dār-ı fenāyı
Taleb it bulasın dār-ı beğāyı
4600. Beğā lafzıyla hatm oldı bu destān
Hümāyün-fāl ile irdi be-pāyān

Fī’t-Temşil Ve’t-Te’vīl

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün

4601. Bu destānuñ besī vardur rumūzı
Ki oldur ğaybdan ‘aqluñ künūzı
4602. Nedür Cemşid bir dānā-yı sālİK
Ki dīn-i şer‘ dūr añā mesālİK
4603. Nedür ol didügüm Hürşid maqşūd
Olur temşilde ‘ābidle ma‘būd
4604. Ne durur Hürizād’a işbu dünyī
Ki şüretdür hemīn yoğ anda ma‘nī
4605. Ķomaz ol reh-revī vara yolına
K’añā maqşūd ile maqşad bulına
4606. Benem dir maqşad u maqşūd muṭlaĶ
Beni sevse gerek cān u dil *el-ħaĶ*
4607. Nedür ol dīv nefşüñdür yaĶīn bil
Yavuz düşmendür anuñ çāresin Ķıl
4608. Bilür misin nedür ol ejdehāyı
Kim andan kimsene bulmaz rehāyı
4609. Ol olur nefş itgil def‘ anı
Ki Ķurtarasın andan cism ü cānı
4610. Yidi başlu vü yavuz mārđur ol
ŞaĶm andan ki merdüm-ħārdur ol
4611. Yidi başuñ biri bil kim Ķaseddür
Anı Ķo k’āfet-i cism ü ceseddür

4612. Birisi dağı ħubb-ı manşıb u cāh
K'ider cān Yūsuf'ınuñ yirini çāh
4613. Üçinci kibr ü dördinci ğazabdur
Ki Ħaqq ħıřmına ol iki sebebdür
4614. Beřincisi tama' la ħırř anuñ
Ki oldur düşmeni cism ile cānuñ
4615. Anuñ altıncısıdur buĥl bilgil
Bu yavuz ħaşleti sen terk kılgıl
4616. Yidincisidür anuñ ħubb-ı dünyī
Ki ele girmez anuñ ile 'uqbī
4617. Nedür deryā didügüm bahr-ı ğarķān
Ki ħalur anda 'aql u cān ħayrān
4618. Hezārān keşti anda ğarķ olur
Ħalup ğirdābda mecmū' ı ölür
4619. Meger bir taĥtada biri ħalup saĝ
Çıķa bir sāĥile içi şolu taĝ
4620. Nedür ol yir ki çıkmış idi Cemşid
Kesüp külli dil ü cānından ümmid
4621. Orada ħalmıř idi zār u tenhā
Aña bir yol olamaz idi peydā
4622. Orada ħaste vü zār olmiş idi
Belā vü miĥnet ile ħalmıř idi

4623. Nite kim zülfi olmuşdı perîşân
Cihāna geldüğinden hem peşimān
4624. Kıyāmet ‘arşasıdur bil be-tahkik
Dile Hāk’dan hemîşe hüsni-tevfik
4625. Ki anda kalmayasın zār u hayrān
Çıkasın ol belālu yirden āsān
4626. Cevāhir kim anı Hūrşid’e virdi
Anuñla vaşlına Hūrşid’üñ irdi
4627. Zekāt-ı māldur u dahı hayrāt
K’olur senden anuñ ile def’ āfāt
4628. Didüğüm tahta nedür tahta ihlāş
Degüldür ‘ām belkim hāmdan hās
4629. Gerek tevfiķ yili pāsubānı
Ki çıkara selāmet yire anı [116a]
4630. Nedür ilhāmdur ol Nāzperverd
Ki olmuşdur tabīb-i ‘illet ü derd
4631. Nedür kal didüğüm taḫyil-i şeytān
Ki olmuşsın anuñ mihrinde hayrān
4632. Eger *lā-havl*’odıyl’anı yaķasın
Anuñ bünyādını kim var yıķasın
4633. Hemān-dem kim gelüben Nāzperverd

Ki zaḥmetden seni eyleye bî-derd

4634. Sen'ide toğru yola ol delâlet
Dağı azdurmaya sini đalâlet
4635. Göñül virme bu dünyâ ziynetine
Nedür dünyâ vü anuñ ziyneti ne
4636. Aña ğarre olup ıalma yoluñdan
İraq ıalma varacağ menzilüñden
4637. Helâk iderseñ ol nefis ejdehâsın
Mücâhidsin ü hem ehl-i ğazâsın
4638. Çü tevfiğ ola kişi pâsubânı
İrüresin deñizden berre cânı
4639. Göñül bu yire itmegil muḥayyem
Ki bundan şaşra var bir çâk-ı ğurrem
4640. Esâs-ı 'ömri yil üstine urmağ
Anuñ ḥaymesini şu üzre ıurmağ
4641. Bu iş olmaya herğiz 'âkıl-âne
Bir işdür bu kim olur câhil-âne
4642. Çü dîvüñ eline girür be-pâyân
Belâdur ḥâtem ü mülk-i Süleymân
4643. Süleymân mülkin isdemek ne ḥâşıl
Çün anuñ taḥtın alır 'âkıbet yil

4644. Cihān elinden alma hīç pā-zehr
Ki zehr olur u ma' cūnı veyā zehr
4645. Güneş big' olsa tahtuñ pāy-ı eflāk
Ne aşşı çün yirüñ girü ola hāk
4646. Hezārān sāl mülk-i āşināyı
Aña degmez k'ire vaqt-i cüdāyı
4647. Sen idersin saña her işi düşvār
Ve ger n'āsānlıg il'āsān olur kār
4648. Olur bir gāh kūh anda k'ola cehl
Çamu müşkil iş olur ' ilm ile sehl
4649. Seni kendüligüñden sen ırağ kııl
Çamusın kendözünden dağı yig bil
4650. Yüzin'itme nażar sen āyinenün
Ki hūsni nağddür āyine anuñ
4651. Baçar iseñ aña hod-bīn olasın
Çü hod-bīn olasın miskīn olasın
4652. Çamu gözlerde sen egri olasın
Aduñı hem dağı egri kılasın
4653. Yig ol kim gārda kör big'oturasın
Seni görmeyesin halkı göresin
4654. Acı söz dişe saña biri turş-rū
Anı nüş it diğeri-gün itmegil hū

4655. K'ola şirîn saña ol ađir-i kār
Ola ol turş-rū adı sitem-kār
4656. Görürsin seyl nice tünd gelür
Neye kim uğrar ise sürer alur
4657. Anı yir hilm ile yuduban andan
Gül ü lāle gelür reyĥān u sūsen

4658. Zebān-āverliđi ço olmağıl ĥār
Kim irmeye dilüñden ĥalkā āzār
4659. Ķamu dil ol nite kim ģonca tā cān
Ola gül gibi enfāsuñla ĥandān
4660. Saña Ħađ şu gibi virdi revānı
Ķamu odı gibi olma zebānı

4661. Ne iş işler iseñ işle ģöñülden
Ki hergiz nesne bitmez ĥurı dilden
4662. Her iş kim aşl ģöñülden bite rāst
Yirine yite ol iş ü bite rāst

Ħiĥāb-ı şem^ç

Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün

4663. Meger kim micmer ile bir gice şem^ç
Bu sözi didi işitdi anı cem^ç
4664. Ki iy micmer biz ik'olduğ birāder
Velī senden benem bā-āb-rū-ter

4665. Dem-i germüñ senüñ her yirde mergüb
Neçün binüm demüm olmadı maṭlüb

4666. İder cān meyl enfāsuñ göricek
Çaçarlar benden enfāsum iricek

Cevāb-ı Micmer

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4667. Didi aña ciger sūziyla micmer
Bu bī-ma' nī sözi terk it birāder

4668. Hikāyātuñ durur sinüñ zebānı
Benüm sözüñ kamu qalbi vü cānı

4669. Tefāvüt ol durur arada rüşen
Ki bu cāndan gelür ü ol zebāndan

4670. Cihān çün virdüğini girü alır
Benüm dimeklik anda cehl olur

4671. Ne virür kişi ger zıkr itse anı
Olur aşşısı az u çok ziyānı

4672. Ne raḥmet var ise zaḥmetsüz olmaz
Ne ni' met var ise niḳmetsüz olmaz

4673. Çü zaḥmetsüz degüldür hıç raḥmet
Bes olur kamu ni' met ' ayn-ı miḥnet

4674. Cihānuñ cevrine degmez vefāsi
Kef ü ḥāşāke degmez şu şafāsi

Ġazel

Fe' ülün / Fe' ülün / Fe' ülün / Fe' ülün

4675. Cihānuñ güli hīç hārına degmez
İçilen şarābı humārına degmez
4676. Nigārın gül-i rüy u müşkīn zevāyib
Elindegi naqşı nigārına degmez
4677. Kāmu çerb ü şīrīn h̄'ān-ı selātin
Bir iki nefes intizārına degmez
4678. 'Adūya zafer bulmağ u mülk dutmağ
Atı ayāğınuñ ğubārına degmez
4679. Vezāret imāretle cāh u şadāret
Kāmu çün geçer iftiḥārına degmez
4680. Cihānda taleb itme nūş ile dārū
Ki nūşı anuñ zehr-i mārına degmez
4681. Şabāyla hem-dem olanuñ şafāsı
Gelüp gıtdügi ḥākisārına degmez

Ḥātīme-i Kitāb

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4682. Sipīde geldi vü gitdi siyāhī
Dem-i ṭā' atdür ü terk-i menāhī
4683. Yigitlik 'ıyşınuñ hengāmı gitdi
Ki şubḥ-ı şādıķ irdi gice batdı

4684. Egerçi şubh-ı şādık hoş-liqādur
Velikin gül gibi ol bî-beqādur
4685. Koğıl başdan hevāyı k'ol olur derd
Çün ire şubh-dem olur hevā serd
4686. Edeb ehlinden iki beyt-i şādık
Diyeyim saña aḥvāle muvāfiq
4687. Çün ol şīrīn ü ḥüb idi vü rengīn
Getürdüm anı burada be-tazmīn [116b]

Ḳıṭ' a

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4688. *Ve ḥalle'ş-şeybü zayfen lem uridhü*
Velikin lā uṭıku leh müredde²³⁸
4689. *Ridāun u lilerdi fih nidāun*
Türeddi min bihi yevmen türedde²³⁹

Ḳıṭ' a

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4690. Bu iki beyti daḥı bir uludan
İşit kim burada itdüm muzamman
4691. İ niçe beyt kim yüz beyt-i pür-zer
Behā olmaya aña belki gevher

²³⁸ İstemediğın misafirlerin ve olayların seni kısıtlamasına izin verme.

²³⁹ Elbisesinin içinden bir elbise çıktı ve orada uyuyakaldı.

Kıt' a

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4692. *Eyā yevme kad' ašet fevķ hāmeti*
'Ale'r-rağm mini ħin tār ġarābhā²⁴⁰
4693. *'Alimtü ħarābe'l-' amr min fezerni*
Ve mā vü yek min külli'd-diyār ħarābhā²⁴¹

Ebyāt-ı Meşnevī

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün

4694. Yigitlik kıanı vü ol 'ıyş u 'ışret
Kıanı ol lezzet ü ol zevķ ü rāĥat
4695. Kulağumdaydı dāyim laħn-ı bülbül
Nazargāhum idi gül-zār-ı pür-gül
4696. Yigitlere gerekdür lāle vü gül
Yigitlere yaraşur sāğar-ı mül
4697. Yigitlere yaraşur 'ışķ-bazī
K'olara ĥoş gelür ma' şūķ nāzı
4698. Yigitlükdür bahār-ı zindegānī
Degül dirlik meger 'ahd-ı cevānī
4699. Yigitlik 'ahdnüñ kıadrin bilesin
Ki binüm gibi hem sen pīr olasın

²⁴⁰ Karga bile olsan hangi gün başımın üzerinde yükseleceksin ve dolaşacaksın?

²⁴¹ Eski kalıntıları ve bu toprakların yıkılmış evlerini öğrendim.

4700. Yigitlikde gönül şol resme kim tayr
İder her bir hevāda rüz u şeb seyr
4701. Nirede k'ışideydi bir şarābı
Düşerdi üstün'eyle kim habābı
4702. Olurdı gül gibi handān u dil-şād
Kamu ğamdan nite kim serv-āzād
4703. Müdāmī bezmdeydüm eyle kim cām
Öñüme gelmez idi cüz' mey-i hām
4704. Başumdaydı hevā-yı zülf-i sünbül
Hayālümdeydi naqş-ı rüyı çün gül
4705. Nazar döndürmez idüm hüb yüzden
Gözüm gidermez idüm ala gözden
4706. Bugün oynayana baķamazam germ
Ki yüzümden gelür hem yüzüme şerm
4707. Gönül bağına irişdi dem-i serd
Yüzümüñ oldı gül-bergi kamu zerd
4708. Niçe kim çeng görem baña her tār
Görünür nā-hoş u zişt eyle kim hār
4709. Niçe kim görürem cāmı müdāmı
Şanuram üstüme gelür harāmı
4710. Hudāvendā zelil ü şermsāram
Velīkin fazluña ümmīdvāram

4711. Ser-āgāzum çü lutfuñl'urdı itmām
Girü lutfuñ ile olsun ser-encām
4712. *Bi'ḥamdi'llāh* tamām oldı bu defter
K'ider cānlar dimāğını mu' aṭṭar
4713. Ḳamu rengin ma' ānī vü ' ibārāt
Ḳamu teşbih u ḥüb u isti' ārāt
4714. Bu resme kimsene söz söylemedi
' İbāret levḥine nakş eylemedi
4715. Zi defter kim ṭolu durur şanāyi'
Ġarāyible ' acāyib hem bedāyi'
4716. Sa' ādet maşrıķındandur bu ṭālī'
Meķāṭı' rüşen andan hem meṭālī'
4717. Çü nazma ibtidā oldı bu defter
K'olur andan dimāğ-ı cān mu' aṭṭar
4718. Şaferden nişf geçmişdi tamāmı
Ki bu şiveyle nazm itdük kelāmı
4719. *Rebī'ü'l-āhirüñ* nişfında itmām
Buluban oldı baḥt ü sa' d ile tām
4720. Velikin yil bi vü dāl idi vü zād
Bil'olsun dāl saña olanuñ zād
4721. Nazar inşāf ile it bu kelāma

Bu terkīb ü bu tertīb ü nizāma

4722. K'ola cān u göñlüñ hurrem ü şād
İdesin Ahmedī'yi hayr ile yād

4723. Sa' ādetle bu nazm irdi be-pāyān
İlāhī ' āķıbet maħmūd gerdān²⁴²

Vaķa'l-ferāġu min taħrīre fī vaķti'd-đuħā. Min şehri muħarremü'l-ħarām sene
seb'a vü erba' in semāniyye ve şalla'llāhü 'alā seyyidinā Muħammed ve ālā. Li-
cem'ine.²⁴³

---

²⁴² Beyitlerin bitiminde, eserin kenarında bu ifade yer almaktadır; Ĥudā eyā şāhibini ser-firāz it / Sa' ādet birle ' ömrini dırāz it.

²⁴³ (Kitabın) yazımı 847 yılının muharrem ayında, duha vaktinde tamamlandı. Hz. Muhammed'e salat ve selam olsun. Hepsî için.

7. BÖLÜM
SELMÂN-I SÂVECÎ'NİN CEMŞİD Ü HURŞİD
MESNEVİSİNİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE
TÜRKİYE TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ

ÇEVİRİ YAZILI METİN

[1] Kitāb-ı Cemşid ü Hürşid Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1	İlāhî perde-i pindār be-g(ü)şāy Der-i gencîne-i esrār be-g(ü)şāy	<i>İlahî, zan perdesini aralayıp, sırlar hazinesinin kapısını aç.</i>
2	Tu mā-rā be-g(ü)zerān ez-mā'î h'îş Ki ğayr ez-mā hiçābî nîst der-pîş	<i>Sen bizi bencilliğimizden kurtar, senin karşında benliğimizden başka perde yok.</i>
3	Tu kār-ı mā be-luṭf-ı h'îş be-g(ü)zār Be-kār-ı h'îş mā-rā bāz me-g(ü)zār	<i>İşimizi lütfunla kolaylaştır, bizi kendi işimizle baş başa bırakma.</i>
4	Ki kārı kân sezā-vār-ı tu bāşed Ne kār-ı mā-st hem kār-ı tu bāşed	<i>O iş sana yaraşır olsun, sadece bizim değil senin de işin olsun.</i>
5	Dil-i zengār ḥordem rā şafā-baḥş Merā āyîne-i ma' nî-nemā-bāḥş	<i>Kararmış, paslanmış olan gönlüme safâ eyle, bana mana aynasını bağışla.</i>
6	Zi-mā nefis-i bed-i mā-rā cüdā kon Dil-i biġāne bā-h'îş āşinā kon	<i>Kötü nefisten bizi uzaklaştır, sana yabancı olan gönlü kendine âşına kıl.</i>
7	Nihoftî ez-suḥen şad genc ber-men Der-i genc-i suḥen be-g(ü)şāy der-men	<i>İçimde yüzlerce söz hazinesi gizledin, bana söz hazinesinin kapısını aç.</i>

11	Be-ḥüsn-i ḥîş çün dādî nizām-eş Künün zîb ü behā'î deh temām-eş [2]	<i>Kendi güzelliğinle ona nasıl bir düzen verdiysen, şimdi de ona güzelliğini ve değerini tam olarak bağışla.</i>
----	--	---

8	Nesîmî ez-gül-istân-ı ḥudem baḥş Çerāđî ez-şeb-istân-ı ḥudem baḥş	<i>Kendi gülistânından bir yel lutf et, benim karanlık geceme bi ışık bağışla.</i>
9	Be-luţf-et şerbetî der-kām-ı mā rîz Zi-cām-et cür' aî der-cām-ı mā rîz	<i>Gönlümüze lutfla şerbeti dök, kadehinden bir yudum bizim kadehimize dök.</i>
10	Be-feyz-i ḥîş der-cem kon pür-ez-dürr Ve-z'ân der kün heme güş-ı cihân pür	<i>Gönlümü feyzinle, inci gibi sözlerle doldur, böylece tüm cihânın kulağını doldur.</i>

12	Zer-i kân-i merâ pâk ü 'ayân kon Be-nâm-i şâh der- 'âlem revân kon	<i>Benim varlığımı temiz ve açık et, şâhın adıyla âleme gönder.</i>
13	Ĥudâvendâ tu in dârâ-yı dîn râ Penâh-i efser ü taht ü nigîn râ	<i>Ey Allâh'ım bu din sahibini, tacın, tahtın ve mührün sahibini esirge.</i>
14	Ki ü emrüz gîti râ penâh est Ĥalâyık râ heme ümmîdgâh est	<i>Çünkü o bugün dünyanın sahibidir, yaratılmışların hepsinin sığınma yeridir, ümit evidir.</i>
15	Be-lütf-eş sâye-i Ĥîş âferîde Cihân der-sâye-i ü âramîde	<i>Yaratanın kendi gölgesinin lütfuyla yaratılmıştır, dünya da onun gölgesinde huzura ermiştir.</i>
16	Hemîşe ber-ser ân serdâr mî-dâr Zi-tâc ü taht ber-Ĥordâr mî-dâr	<i>Her zaman bu tacın onun başında kalmasını sağla, tacıyla ve tahtıyla mutlu olsun.</i>
17	Be-'adl-i ü cihân râ şâd gerdân Derûnhâ-yı Ĥarâb âbâd gerdân	<i>Onun adâletiyle dünyayı mutlu et, harap olmuş gönülleri onar.</i>
18	Derûn-eş mühbaţ-ı envâr-ı Ĥod sâz Zebân-eş mazhar-ı esrâr-ı Ĥod sâz	<i>İçine kendi nurlarını indir, dilinde kendi esrarını ortaya çıkar.</i>
19	Hemân rân ber dil ü dest ü zebân-eş Ki dâred sūd der her dü cihân-eş	<i>Her iki dünyada da faydalı olan şeyleri, gönlüne, eline ve diline sun, bahşet.</i>
20	Be-nîkân mülk-i ü ma' mür mî-dâr Bedân râ ez-der-i ü dūr mî-dâr	<i>İyiler eliyle onun mülkünü güzelleştir, kötülerini onun kapısından uzaklaştır.</i>
21	Be-'avn-eş rub' -ı meskûn râ amân deh Sükûn-i fitne-i âĤir-zemân deh	<i>Yardımla dünyayı himaye et, ahir zamanın fitnesini dindir.</i>
Der-TevĤîd-i Bârî 'Azze İsmehu		
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		

22	Be-nām-ı ān ki ĩn deryā-yı dāyır Zi ‘ayn-i ‘aql evelı kerd zāhir	<i>Bu dönen denizi yaratan adına, onun bilgisinden ortaya çıktı.</i>
23	‘Ayān şod ‘ayn-ı ‘aql ez kâf-i kudret Se cūy āverd ez ān der bāğ-ı fıtrat	<i>Tanrının gücünden aklın gözü ortaya çıktı, böylece fitrat bahçesine üç nehir getirilmiş oldu.</i>
24	Dıraht-ı nūr-ı çeşm-i cān ber-efrāht Hümā-yı ‘aşk der-i ser āşiyān sāht	<i>Aşkın Hümā’sını yuvasına yerleştirdiği gibi nur ağacının da gönül gözünü aydınlattı</i>
25	Dehed ber-cūy-bār-ı çeşm-i aḥbāb Zi ‘ayn-i ‘aşk biḥ-i ḥüsn rā āb	<i>Aşk kaynağının güzellik suyundan dostların göz pınarları sulanır.</i>
26	Dü ‘ālem zerre est ü mihr ḥurşid Dil-eş engüsteri ü ‘aşk Cemşid	<i>İki dünya zerre ve sevgi güneşdir, gönlü yüzük ve aşk Cemşid’dir.</i>
27	Serāy-ı rūḥ kerd ĩn ḥāne-i dil Ḥurā-yı ‘aşk geşt ĩn dāne-i dil	<i>Bu gönül evini ruhun sarayı, aşkın yemini ise bu gönlün yemi yaptı.</i>
28	Ḥişār-i cism rā ez āb u gil sāht Be-çendın mühre dīvār-eş ber-efrāht	<i>Vücutun iskeletini çamur ve sudan yarattı, birkaç tuğla ile duvarını yükseletti.</i>
29	Ez-evvel şod esās-i şahş-ı Ādem Be-peştivān ĩn gil-mühere muḥkem [3]	<i>Vücutun temeli Hz. Ādem’in şahsındaki balçık sayesinde güçlenmiş oldu.</i>
30	Be-kudret rāst kerd ĩn ḥāne-i dil Se ḥākim rā der-ĩn cā sāht menzil	<i>Gönül evini kudretiyle inşa etti, bu eve üç hakim yerleşti.</i>
31	Kebed rā tekyegāh ez-rāst ārāst Maḳām-ı ḳalb kerd ez-şadr-i çep rāst	<i>Sağdaki makamı ciğere verdi, soldaki yüce makamda kalbe yer verdi.</i>
32	Çü cism-i ĩn bārgāh heft tu zed Dil āmed ḥayme ber-pehlū-yı ü zed	<i>Ten yedi sarayını kurdu, gönül onun yanı başına gelip çadır kurdu.</i>

33	<p>Ḥired rā k'ū maḳāmī dāšt der-ser Ez-în her dü maḳāmī dād ber-ter</p>	<p><i>Bu iki makamdan daha üstün, başta olan beyin ki ona akıl dendi.</i></p>
34	<p>Müzeyyen kerd luṭf-eş serv-i ḳāmet Be-ḥüsn-i i' tidāl ü istiḳāmet</p>	<p><i>Lütfuyla servi boyluyu orantılı güzelliği ve dayanıklılığıyla süsledi.</i></p>
35	<p>Ki ez-şun' -eş koned der-ḥ'āst-i şāhid Ki insān rā zi-ser-tā-pā-st şāhid</p>	<p><i>Onun sanatına şahadet eden insanın, baştan ayağa kadar yaratılışı örnektir.</i></p>
36	<p>Her ānçe'z-gevher-i ḥāk āferīde-st Tu pāk-eş bin ki ü pāk āferīde-st</p>	<p><i>Toprağın mücevherinden yaratılan her şeyin temiz olduğunu bil çünkü yaratan temiz yaratmıştır.</i></p>
37	<p>Heme pāk āmedim ez-'ālem-i ḡayb Zi-kec-bin-i mā peydā şod in 'ayb</p>	<p><i>Biz gayb âleminden tertemiz geldik, kendi hatalarımızdan bu ayıp ortaya çıktı.</i></p>
38	<p>Zi-mīnā Ḥüsrevānī ḳaşri efrāht Zi-şirīn-kāri ü rā Bī-sütün sāht</p>	<p><i>Hüsrev'in sanatıyla bir köşk yaptı ama onu Bīsütün yapan Şirīn'dir.</i></p>
39	<p>Miyān-ı ḥoḳḳa-i firūze-peyker Mu'allaḳ kerd ḥüsn-eş çār gevher</p>	<p><i>Onun güzelliği gökyüzünün sırça camına dört cevheri astı.</i></p>
40	<p>Felek peymāne-i fazl-ı nevāl-eş Cihān pervāne-i şem'-i celāl-eş</p>	<p><i>Felek feyzinin nasibini ölçüyle aldı, cihan celâlinin mumunun pervanesi oldu.</i></p>
41	<p>Be-dīvān-ı ezel ḥükm-eş nişeste Heme kevn ü mekân rā cem'-i beste</p>	<p><i>Ezel divanı onun hükmüyle kurulduğu gibi zaman ve mekan bir biriyle bütünleşmiştir.</i></p>
42	<p>Be-rānde çarḥ u bâḳī kerde peydā Zi külli min 'aleyhi f'en ü yebḳā</p>	<p><i>Feleği harekete geçirerek asıl bâki, görünmez olanı ortaya çıkardı. O'nun zâtından başka her şey yok olacaktır (Kasas 88).</i></p>
43	<p>Ve yebḳā vecche rabbük zü'l-celāl-eş Şode bâḳī vecihi lā-yezāl-eş</p>	<p><i>Bu fani dünyada felek bir dam buldu ve hükmünü sürdürdü, bâki olan yalnız Allah'tır.</i></p>

44	Harir ü lāle vü gül rā be-şeb māh Zi şun ^c -eş dāde hüsn-i şıbgatu'llāh	<i>Ay geceleri gül ve lālenin güzelliği yerine onların parlaklığını tercih etti.</i>
45	Be-tāb hayyāt-ı şems ü süzen-i hār Be-düzed qarṭa-i zer-beft gül-zār	<i>Gül bahçesi güneş ışığında dikenden iğneyle sırmalı elbise diyor.</i>
46	Şeker rā der-miyān-ı ney nihān kerd Be-çendīn-eş kalem şerḥ ü beyān kerd	<i>Şeker kamışının içine gizlendi, bunu kalemin ucu anlattı ve açıkladı.</i>
47	Sipāred māhiyī rā mihr-i Cemşid Be-ḥarçengī resāned taḥt-ı Hurşid	<i>Cemşid'in sevgisinin, balığı yengece getirdiği gibi Hurşid'i de tahtına ulaştırdı.</i>
48	Zi zerrīn neşter-i Hurşid-i tābān Güşāyed hūn-i yakūt ez-dil-i kān	<i>Altın gibi parlayan güneşin neşteri ile yakutun kanı madenin içinden sızdı.</i>
49	Be-kermī dād ez-ebrīšem kenāgī Be-kermī mī-dehed der-şeb çerāgī [4]	<i>İpek böceğine dokuma uzmanlığı veren de o, ateş böceğinin geceleyin parlamasına sebep olan da o.</i>
50	Ḳamer bā-in heme kār u kiyāyī Buved her meh şebī bī-rūşenāyī	<i>Ayın bu kadar ihtişamına rağmen mehtaplı geceler ışsız da olabilir.</i>
51	Be-müşān cübbe-i sincāb baḥşed Kevilhā ber peleng ü şīr pūşed	<i>Farelere sincap cübbesini bağışlar, kaplan ve aslana koyun postu giydirir.</i>
52	Be-büyī k'ū koned der-nāfe efsūn Koned āhū-yi müşkīn rā ciger-hūn	<i>Ceylanın göbeğindeki güzel kokuyu artıran onun yüreğinin kanıdır.</i>
53	Ḳabāyī ez-berā-yi gönçe perdāht Diger be-ş(i)kāft v'an rā pīrhen sāht	<i>Tomurcuğa bir aba dikti, sonra bu aba tomurcuk için bir elbiseye dönüştü.</i>
54	Hıred rā kār bā-kār-i Hudā nist Kesī rā zehre-i çün ü çerā nist	<i>Akıl işi yaratıcının işine karışamaz kimsenin sorgulamaya cesareti olmaz.</i>

55	Felek rā bā-çünin kārī çe kâre-st Heme kārī be-ḥükm-i kerdigār est	<i>Bütün işler yaratıcının hükmündedir, feleğin böyle bir işle ne ilgisi var.</i>
56	Eger būdī felek rā ihtiyārī Giriftī yek zemān ber-cā kārārī	<i>Eğer feleğin hüküm vermeye hakkı olsaydı, kendisi bir yerde karar kılardı (dönmeyi durdururdu).</i>
57	Zi-mā der-kār-i ḥod ḥayrān-ter-est ü Zi-mā şad bār ser-gerdān-ter-est ü	<i>O, kendi işlerinde bizden daha çok başı dönmüştür. O, kendi işinde bizden yüz kere daha kendinden geçmiştir,</i>
58	Ḥired der-kūy-i ü ser-geşti re`yi-st Felek der-rāh-ı ü bī-dest ü pāyi-st	<i>Akıl onu algılamakta güçlük çekmekte feleğin ise onun yolunda eli ayağına dolaşmaktadır.</i>
59	Der-ān meclis ki emr-eş ḥükm fermūd Felek çün ḥalkā-i bīrūn-i der-būd	<i>Mecliste hükmü veren odur, felek ise onun dış kapısının mandalıdır.</i>
60	Şifāt-ı ü zi-keyf u kemm füzūn-est Zi-her çe ān derūn āmed burūn-est	<i>Onun özelliği nitelik ve niceliğe sığmaz, her şeyi içerinin dışındadır o.</i>
El-kıṭ`a		
Mef` ülü / Fā` ilätü / Mefā` ilü / Fā` ilün		
61	Ey der-hevā-yı ma` rifet-i ḳudretet çü bāz Sīmurğ-ı çeşm-i bāz-ı ḥired çeşm düḥte	<i>Ey Allah'ım! Akıl ve fikir simurgu olan, atmaca gibi senin kudret ve marifetine göz dikti.</i>
62	Der-şeh-per-i celāl-i tu erbāb-ı bāl rā Perhā-yi fikr rīḥte vü bāl-i sūḥte	<i>Fikir erbabı olan, senin şöhret ve celâlin karşısında aklın kanadının tüylerini döktü ve yaktı.</i>
63	Gerdūn be-ṭavḳ-ı şevḳ-i tu gerden ferāḥte Āteş be-dāğ-i ṭav` -ı tu ḥod rā fūrūḥte	<i>Felek senin şevk zincirini almak için boynunu uzattı, ateş de senin itaatinin sıcaklığına kendisini bıraktı.</i>
64	Lutfet ve`ger be-yek-dem u ḳahret be-yek-nefes Bāğ-ı beheşt ü āteş-i dūzaḥ fūrūḥte	<i>Senin bir an ki lütfundan cennet bahçesi ve kahrının bir nefesinden de cehennem ateşi yaratıldı.</i>

Der Na'at-ı Seyyid-i Enbiyā Muḥammed Muṣṭafā Şalla'llāhu 'Aleyhi ve 'Ālihi ve Sellem		
Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün		
65	Zi-rahmet enbiyā rā āferīde Ve'zīşān Muṣṭafā rā ber-güzīde	<i>Yaratıcı, rahmetinden dolayı peygamberi yarattı, onların arasından Mustafa'yı seçti.</i>
66	İmām-ı si şad u şaşt u şeş ahyār Sipihri her dü şeş mäh ü deh ü çār [5]	<i>Üç yüz altmış altı imamın en hayırlısı, her iki altı ayın ve on dördün gökyüzü.</i>
67	Şehinşāh-i serīr-i mülk-i levlāk Süvār-i 'arşa-i meydān-ı eflāk	<i>Peygamberlik mülkünün tahtının en büyük şahı, felekler meydanının arsasının at binicisi.</i>
68	Muḥammed 'ālim-i 'ilm-i yakīn est Muḥammed rahmetün li'l-'ālemīn est	<i>Yakīn ilminin âlimi ve âlemlerin rahmet kaynağı Muhammed'dir.</i>
69	Be-ma' nī kıurretü'l-'ayn-i dü 'ālem Be-şüret püşt ü rüy-ı nesl-i ādem	<i>Manâda iki cihanın göz nuru, surette insan neslinin bir simgesidir.</i>
70	Zi-feth-i maḥdem-eş der-tāk-i kisrā Besī kesr āmede v'an-geh çü kesrā	<i>Çok hükümdarlar geldi geçti ama onun gibi bir hükümdar mübarek kademiyle bu saraya ayak basmadı.</i>
71	Hemānā āteş-i küfr ez-cihān cest Zemīn ez-mevc-i deryā-yi belā rest	<i>Böylece küfür ateşi dünyadan yok oldu, yeryüzü belâ selinden kurtuldu.</i>
72	Be-dārü'l-mülk-i Selmān ān fūrū-mord Zemīn-i şehir-i mā in rā fūrū-bord	<i>Selmān'ın mülkü onu yutup böylece şehrimizin toprağının içene aldı.</i>
73	Gehī Cebra'il bāşed mīr-bāreş Zemānī 'ankebütī perde-dār-eş	<i>Bazen Cebrail, herkesin toplandığı yerin komutanı, kimi zaman da örümcek, onun bekçisi oldu.</i>
74	Benān-eş tiğ ber-gerdün keşīde Be-īmāyī şaf-ı meh ber-derīde	<i>Parmak ucu feleğin boynuna kılıç çekti bir işaret ile ayı parçaladı.</i>

75	Şod ez-şevk-i benân-eş lâğar u zerd Kamer k'ü çün kamer-şak naşb kerd	<i>Onun parmağının şevkenden zayıfladı ve sarardı, parçalanmış ay yeniden bütünleşti.</i>
76	Kesî k'ü rā-st der-ten gevher-i bed Çü tiğ inşāf-ı ü ber gerd-eş zed	<i>İnsaf kılıcı gibi içinde kötü cevher olan kimsenin boynunu vurdu.</i>
77	Kesî rā key tevāned kerd taqbîh Ki āred senhā ü rā be-tesbîh	<i>Taşları tespih yapan kimseyi nasıl kötüleyebilirsin?</i>
78	Kücā nezd-i Burāk-ı ü menāzil Hār-ı 'İsā fütēd bā-bār der gil	<i>Onun Burak'ı nerede, İsa'nın balçığa batmış eşeği nerede?</i>
79	Hıred der-kār-ı ān-kes hıre māned Ki hār bā-merkeb-i tāzî devāned	<i>Köpeği eşek yerine inek yapanın işine akıl şaşar.</i>
80	Eger güyed kesî k'ender rehî hār Reved bā-merkeb-i tāzî zihî hār	<i>Kimi eşekten beter olanlar eşeğin yolunda köpekle gider.</i>
81	Kelîm ān-cā ki mu' ciz rā beyān kerd Deh ü dü çeşme ez-sengî revān kerd	<i>Hz. Mûsâ'nın, yaptığı en büyük mucize kayadan on iki pınar çıkarmasıdır.</i>
82	Kücā Aḥmed zened ber-āb rengî Kelîm ān cā buved bî-āb ü sengî	<i>Hz. Ahmed suya rengini vermeseydi Hz. Mûsâ da taşsız ve sudan yoksun kalırdı.</i>
83	Kücā sāyend çetr-eş ser ber-eflāk Be-cāy-i sāye mihr üftāde ber-hāk	<i>Eğer feleklere çadırını örtmüş olmasaydı gölge yerine yere sadece güneş düşerdi.</i>
84	Gehî ser der-gilîm-i faqr borde Gehî in atlas-ı ḥazrā sipürde	<i>Bazen yoksulluk kiliminde yaşamış, bazen de yeşil atlastan geçmiştir.</i>
Rubā'î Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü(n) / Fā'		

85	Şāhī ki be-na' līn-i ruḥ-ı meh ārā-st Geşt ez-ḳadem-eş püşt-i kec-i gerdün rāst [6]	<i>Ayın yüzünü atına nal yapan padişah'tan feleğin eğilmiş sırtı doğruldu.</i>
86	Ber-ḥüsn-i meh-i çārdeh engüşt nihād Meh rā be-şikest ü z'ān şeb engüşt-nümā-st	<i>On dört gecelik ayın üzerine parmak koydu böylece ayı parçaladı ve o geceden sonra parmakla gösterilen oldu.</i>
Der Mī' rāc-ı Hz. Peygamber Şalla'llāhu ' Aleyhi ve Sellem Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
87	Der-ān şeb k'ez serāy-ı Ümmühānī Revān şod süy-ı ḳaşr-ı lā-mekānī	<i>O gece Ümmühân'ın sarayından sonsuzluk sarayına doğru yöneldi.</i>
88	Burāk-ı berḳ-sīr āverd Cebrīl Ki ḥūrān rā gubār-eş kerd tekḫīl	<i>Cebrail şimşek gibi hızlı olan Burak'ı getirdi, onun tozundan ve toprağından hurilerin gözüne sürme çektiler.</i>
89	Nişest Aḥmed ber-ān berḳ-ı ḳamer süm Çü cerm-i şems ber-çarh-ı çehārüm	<i>Peygamber, ay gibi olan atın üzerine oturup güneşin sıcaklığı gibi dördüncü feleğe doğru hareket etti.</i>
90	Burāk ender-hevā şod çün şehābī Nebī ber-püşt-i ü çün āfitābī	<i>Burāk, gökyüzünde Şihāb yıldızı gibi, peygamber de sırtında güneş gibi parladı.</i>
91	Çü ez-Beytü'l-ḥarām Aḥmed sefer kerd Be-süy-ı Mescidü'l-aḳşā güzer kerd	<i>Peygamber Beytü'l-Haram'dan Mescid-i Aksa'ya doğru geçti.</i>
92	Ḥitāb āmed zi-sultān-ı ' aḫā-deh Ki sübhāne'l-lezi esrī bi'ahde	<i>Kâinatın bağışlayıcı sultanından haber geldi, kullar sübhanellezi dedi.</i>
93	Ḥayāl-i fikr ü ' aḳl u ruḥ rā mänd Be-şahrā-yı felek tenhā burün ränd	<i>Düşüncesini, aklını ve ruhunu bıraktı, feleğin çölüne tek başına yol aldı.</i>

94	Çadem ber-bâm-i heftüm âsumân zed V'ez ân-câ şod 'alem ber-lâ-mekân zed	<i>Gökyüzünün yedinci katına ayak bastı, sonrasında sonsuzluğa sancağını dikti.</i>
95	Burâk u Cebra 'il âncâ be-mândend Be hâlvet h'âce râ tenhâ be-h'andend	<i>Cebrâil ve Burâk orada kaldılar, efendilerini tanrıyla baş başa bırakmak istediler.</i>
96	Çü tîr-i gâmze der-yek t̄arfetü'l- ^c ayn Resîd ez-h'âbgeh tâ kâb-1 k̄avseyn	<i>Göz açıp kapayınca kadar gamzenin oku Kâb-1 Kavseyn'e ulaştı.</i>
97	Zi-pîşeş t̄arqavâ güyân melâyik Zi-pes ârâste h̄ürân-1 erâyik	<i>Melekler, ona yol vermelerini söylediler, ondan sonra huriler tahtları süslediler.</i>
98	Zi-hâzret hâl' at-1 levlâk bahşîd Raḥîk-1 cām-1 a' ḥîynâk nüşîd	<i>Hz. Muhammed'in yüzü suyu hürmetine dünya yaratıldı. Halis Kevser şarabını içti.</i>
99	Melâyik perdehâ râ ber-girifte Nebî râ şoḥbet-i hoş der-girifte	<i>Peygamber, hoş sohbetine başladığı an melekler ona perde tuttular.</i>
100	Zi-divân-1 ilâh-eş heşt cennet Be-bahşîdend ü kerd ü vaḥf-1 ümmet	<i>İlahî divanından sekiz cennetini, ümmetine bağışladı.</i>
101	Çü kâr-i mülk ü dîn râ sâz gerdîd Be-pîrüzî ez-âncâ bâz-gerdîd	<i>Din ülkesinin işi yoluna girdi, oradan başarısıyla geri döndü.</i>
102	Be-yârân ez-metâ' -i ân-cihânî Kilîd-i cennet averd armağânî [7]	<i>Öbür dünyanın sekiz cennetinin anahtarını, ashabına armağan etti.</i>
El-gazel Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün		
103	Ey mekân-1 dest-i kudret der-bisâṭ-1 lâ-mekân Müntehâ-yi sedre evvel pāye-et ez-nerdibân	<i>Gizli kudret elinin sonsuz sofrasına, sınırsız merdivenin son basamağına,</i>

104	Ey bisât-ı Hazret-i mülk-i Süleymāniye rā Hüdhüd-i peygamber-i tāvūs-ı ‘arşî āşiyān	<i>Ey Hz. Süleyman ülkesinin sofrası, peygamberin Hüdhüd’ü arş yuvasının tavusu,</i>
105	Kerde hem-çün āstīn-i gönçe vü cīb-i semen Micmer-i hılkat mu‘atţar dāmen-i āhīr-zemān	<i>Goncanın yakası ve yasemenin cebi, yaratılışın kokulu micmeri ve ahir zamanın eteği gibi yapmış.</i>
106	Tekyegāh-et kubb-e-i ‘arş-est ü merkad zir-i hāk Ber mişāl-i āfitāb-est in ü rüşen-ter ez-ān	<i>Dayanağın arşın kubbesi ve mezarın toprağın altıdır, bu güneş misalidir hatta ondan daha aydındır.</i>
107	Āfitāb ender çehārüm çarḥ mī-tābed velī Ḥalk mī-dīnend k’ender hāk mī-gerded nihān	<i>Güneş feleğin dördüncü katından yansıyor ancak insanlar onun toprak altında gizlendiğini zannederler.</i>
108	Gāh ber-bālā-yi gerdünī ü geh der zir-i ebr Āfitāb-ı ‘ālem-efrūzī ü ebr-et sāye-bān	<i>Kimi zaman feleğin üstündesin kimi zaman bulutun altında, dünyayı aydınlatan güneşsin ve bulutlar senin gölgeliğin.</i>
109	Şem‘-i cem‘-i enbiyā çeşm ü çerāğ-ı ‘ālemī Z’ān zebān-et maţhar-ı ‘ayāt-ı Nūr-est ü Duhān	<i>Peygamberler meclisinin aydınlık kaynağı dünya gözünün nuru, dudaklarından dökülen ayetler aydınlığın ve dumanın göstergesidir.</i>
110	Ḥāk-i miskīn ez-libās-ı sāye-et maḥrūm mānd Ḥāk-bārī çīst tā tu sāye endāzī ber-ān	<i>Değersiz yeryüzü elbisenin gölgesinden mahrum kaldı, senin gölgen olmadan yeryüzünün ne anlamı var.</i>
111	Cāy-ı na‘līn-i nebī ber-Ṭur-ı der-şaf-ı ne‘āl Būd çün kār-i nübüvvet bed be-dest-i dīgerān	<i>Tur dağındaki peygamberin ayak izini öpmeye saf tutan ne çok insan var. Peygamberlik işi gibi bu da başkalarının elinde hoş görünmüyor.</i>
112	Bāz şod tāk-ı ser-i ‘arş u çünin bāşed çünin Lā-cerem vaḳtī ki pāy-i ḥāce bāşed der-miyān	<i>Arş başının tacını peygamberin ayağını görünce kaldırdı elbette bu böyle olması gerekirdi.</i>

113	Ka' be-i şadr-et eger ber-hîzed ez nâf-i zemîn Bâ' dezin gerd-i zemîn hergiz ne-gerded âsumân	<i>Senin yüceliğinin Kâbe'si yer altından başkaldırırsa bir daha yeryüzünün tozu gökyüzüne yükselemez.</i>
Ferd Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
114	Durüd-i bî-şümâr ez-rabb-i erbâb Ber-Ahmed bād ü ber evlād u aşhâb	<i>Sahiplerin sahibinden peygambere ve onun evlatları ve ashabına se4lam olsun.</i>
Du' â-yı Devlet-i Sultân-ı A' zâm A' dilü's-sultân Mu' azi'd-dîn Şeyh Üveys Bahadır Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
115	Esâs-i hıttâ-i dîn bād dâyim Be- ^ç avn u ^ç adl-i şâhîñşâh kıyım	<i>Din ülkesinin esası padişahın (Allah'ın) yardımı ve adaletiyle daim ve kaim olsun.</i>
116	Penâh-i hüsrevân ü şeh-r-yârân Serv-i tâc-serân ü tâc-dârân	<i>Hükümdarların ve padişahların sığınağı, başı taçlıların baş tacı.</i>
117	Sikender-âyet [ü] Cemşîd-şevket Ferîdün-râyet [ü] Fîrüz-tal' at [8]	<i>O, İskender ayet, Cemşîd şevket, Ferîdün rayet ve Fîrüz talattır.</i>
118	Basî- ^ç âlem-i şâhî girifte Zi-evc-i mâh tâ mâhî girifte	<i>Ayın zirvesinden balık tutup dünya padişahlarının sofrasına koymuş.</i>
119	Cebîn-eş mazhar-ı ayât-ı şâhî Zamîr-eş mühbi- ^ç i nûr-ı İlâhî	<i>Alnı şahlık nişanelerinin göstergesidir, özü tanrı nurunun tecellisidir.</i>
 Kıt' a Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün		
120	Dâver-i dünyâ Mu' azze'd-dîn Hâk Sultân Üveys Âfitâb-ı ^ç adl-perver sâye-i perverdigâr	<i>Dünyayı idare eden Muaze'd-din Hak Sultan Üveys, adalet yetiştiren güneş ve tanrının gölgesi,</i>

121	<p>Ān şehinšāhī ki re`y-i ū eger h`āhed dehed Çün aqālīm-i zemīn iqlīm-i gerdūn rā firār</p>	<p><i>O padişah bir emir verdiği karşısındakilerin kaçışı yeryüzündeki ülkelerin felekten kaçışı gibi olur.</i></p>
<p>Meşnevî Mefā` ilün / Mefā` ilün / Fe` ülün</p>		
122	<p>Be-nāmīzed çü Efrīdūn u Hūşeng Zi-ser-tā-pā heme hūş-est ū ferheng</p>	<p><i>Baştan ayağa zekâ ve birikimin timsali olan Feridun ve Huşeng'e maşallah olsun.</i></p>
123	<p>Ṭarāz-ı ṭarz şāhī mī-ṭarāzed Ser-i dīhīm ū efser mī-firāzed</p>	<p><i>Padişahlığa yakışır şekilde her şeyi ölçüp biçip başına tacını takar.</i></p>
124	<p>Zi-mār remh-i ū pīçān delirān Zi-süz-i tiğ-i ū dil-haste şirān</p>	<p><i>Onun yılan gibi mızrağından kahramanlar kıvranmış ve kılıcının ateşinden aslanlar yorgun düşmüştür.</i></p>
125	<p>Hilāl-i feth na` l-i Ethem-i ū-st Şeb-i Qadr-i sa` ādet perçem-i ū-st</p>	<p><i>Ethem'in nalı gibi olan ayın hilal hali ve Kadir gecesinin saadet bayrağı onundur.</i></p>
126	<p>Zi-Yecüc-ı sitem-geşt est āzād Ki tiğ-eş der-miyān seddī-st pülād</p>	<p><i>Onun kılıcı iki çelik set arasında olduğu için Yecüc kavminin zulmünden dünya kurtulmuştur.</i></p>
127	<p>Zafer der-āb-ı tiğ-eş gūṭa ḥorde Ser-i bed-h`āh āb-ı tiğ borde</p>	<p><i>Zafer kılıcının suyunda dalgalanmış, kötü niyetlinin başı böylece kılıca hedef olmuştur.</i></p>
128	<p>Be-cāy-i zer zi-āhen dāred efser Zi-pülād-est ḥaftān-eş çü gevher</p>	<p><i>Altın yerine başında demirden bir tacı var, kaftanı ise cevher gibi çeliktendir.</i></p>
129	<p>Be-Keyvān goft māh-i pīr-i devrān Kūdām-est in şehinşeh goft Keyvān</p>	<p><i>Satürn gezegenine feleğin yaşlı ayı; "Bu hangi padişaktır." diye sorduğunda "Bu Keyvan'dır." dedi.</i></p>
<p>Ve Lehu Eyzān Mef` ülü / Fā` ilātü / Mefā` ilü / Fā` ilün</p>		

130	Şāhī ki der-basīṭ-i zemīn hūkm-i nāfīz-eş Ceẓr-i aşm u şāhare-i şammā şenīde-end	Öyle bir padişah ki yeryüzünde onun geçerli hükmünü duymayan sağır kalmıştır.
131	Şad nevbet ez-siyāhī-i gerd-i sipāh-ı ū Īn esbhā-yi tevsen-i gītī remīde-end	Onun ordusunun bıraktığı simsiyah tozdan dünya atları yüz kereden fazla irkirmiştir.
132	Ten cāme īst hırқа-i cism muḥālīf-eş K'ān cāme rā be-ķadr-i hūsām-eş bürīde-end [9]	Ten cisim hırkasına karşı yapılmış bir kıyafet gibidir. Öyle bir elbise ki bir kılıç kadar kesilip biçilmiştir.
133	Encüm ne-dīde-end der-āfāk-ı şāniy-eş V'ez ān çe dīde-end yekī rā dū dīde-end	Üçüncü ufukta yıldız ya görülmemiştir ya da görülse bile biri iki görülmüştür.
134	Ān sāye-i 'ināyet-i yezdān ki vaḥş u ṭayr Der-sāye-i 'ināyet-i ū āramīde-end	Tanrının öyle bir inayeti ki kaçan ve uçan hayvanlar bile onun sayesinde sakinleşiyorlar.
135	Der-āfītāb gerdiş ez-īn sāye key fütād Tā sāy-bān-ı sebz-i felek gösterīde-end	Güneşin dolanırken gölge nasıl oluşabilir çünkü feleğin yemyeşil gölgesi serilmiştir.
136	Der-kār-ı zer be-devr-i raḥş hīre mānde-em Tā ān dū rüy rā be-çe rū ber keşīde-end	Altın işleminde kızıl beyazın dönüşüne hayranım, bu iki rengi olan işi nasıl üst üste getirebilmişler.
137	Servī-st ser-fīrāz be-büstān-ı saltanat K'ān serv rā zi-'aql u revān āferīde-end	Saltanat bostanı yüce bir servi gibidir. Öyle bir servi ki onu akıl ve ruhtan yaratmışlar.
138	Mārān remḥ-i sīne-i a' dā zi-dest-i ū Sūrāḥ kerde-end ū be-dū der-ḥazīde-end	Düşmanlarının göğsünü kama gibi delip yılan gibi içine sokulmuştur.
Eyzan Lehu Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün		
139	Seḥergāh-i ezel k'ez perde-i ḡayb Ḳazā mī-dād nūr u sāye rā 'arz	Ezel sabahı gayb perdesinden nur ve gölgeyi yeryüzüne rast gele dağıttı.

140	<p>Ḳader be-n(i)višt ber-eṭrāf-ı ŧetreŧ Ki <i>el-sultān ḡalla 'llāhu fi'l-‘arz</i></p>	<p><i>Kader feleḡin etrafına ŧöyle yazsın; “Sultan, yeryüzünde Allah’ın gölgesidir”.</i></p>
<p>Ve Lehu Eyzān Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün</p>		
141	<p>Ḳired gerd-i felek çendān ki gerdīd Kesī bālā-ter ez-çetreŧ ne-mī-dīd</p>	<p><i>Akıl feleḡin etrafında öyle bir dolanıyordu ki felek onun üzerinde hiç kimseyi görmüyordu.</i></p>
142	<p>Felek rā goft bordī ey kemān-ḡad Çü ebrū-yı bütān pīŧānī ez-ḡadd</p>	<p><i>Feleḡe dedi: “Ey beli bükülmüş putların kaŧı gibi alnını öne çıkardı.</i></p>
143	<p>Tenezzül kon zi-cāy-ı hīŧ zirā Ki ḡall-i çetr-i sultān-est āncā</p>	<p><i>Kendi olduḡun yere kani ol çünkü sultanın himayesi altundasın.</i></p>
144	<p>Çerā bālā niŧestī goft ez-ān rūy Ki ū çeŧm-i cihān-est ū men ebrūy</p>	<p><i>“Neden yüksektesin” diye sordu. Çünkü o dünyanın gözü ben de kaŧıyım.</i></p>
145	<p>Zebān-ı tiḡ ez-inŧāf-ı suḡen rānd Cihān in ḡaṭ‘ a-i mevzūn fūrū ḡānd</p>	<p><i>Kılıcın dili insaftan bahsetti dünya bu vezinli kıtayı okudu.</i></p>
<p>Ḳıṭ‘ a Fe‘ ilātün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ilün</p>		
146	<p>Be-cüz ez-āteŧ-i dirāz-zebān Be-cüz ez-ḡāme-i zebān-kütāh</p>	<p><i>Ateŧin uzun dillisinden baŧka kalemin kısa dillisinden,</i></p>
147	<p>Kes niyār-est kerd der-‘ ālem Dü-zebānī vü ser-keŧi bā-ŧāh</p>	<p><i>Padiŧaha asi olan ve iki söylemi olan kimse bu dünyada rahat edemez.</i></p>
148	<p>Lā-cerem ḡāk-sār ū ser-gerdān Ān be-tün reft vü in be-āb-ı siyāh [10]</p>	<p><i>ŧüphesiz avare ve ŧaşkın olanlardan birisi küllüḡe diḡeri ise pis akıntıya gitti.</i></p>

Fi'l-medh Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
149	Der-ān endiše meh be-g(ü)dāht ten rā Ki bended ber-semend-eş h̄ iştēn rā	<i>Kendisini onun atına bağlama düşüncesiyle ay kendini ateşe attı.</i>
150	Ḥayālī būd kec <i>bi'llāh</i> ki in 'ār Tevān ber esb-i ū besten be-mismār	<i>Gerçekten bunu hayal etmek bile utanılacak şeydir. Onun atını zapt etmek mümkün mü?</i>
151	'Uḫāb-eş rā çü şod zāğ-ı kemān coft Be-vaşfü'l-ḥāl nīz in şı' r mī-goft	<i>Kartalla karganın hikâyesinden bu şiir ortaya çıktı.</i>
Ve Lehu Eyzān²⁴⁴		
152	Rūz-i kūsūf er koned ḳaşd be-dūzed be-tīr Ḳubbe-i sīmīn-i māh ber-siper-i āfitāb	<i>Güneşin tutulduğu gün ok atmaya kast edersen ayın gümüş kubbesi güneşe siper olur.</i>
153	Gāh zi-feyż keş-i ḥāk-i muraşsa' bisāṭ Gāh zi-gerd-i reh-eş rūz mu' anber niḳāb	<i>Bazen onun ayakkabısının altındaki sırmalı topraktan, bazen ayağının tozunun amber kokusundan,</i>
154	Key şevedeş hem-'inān ḥang-i felek çün ne-dāşt Pāye-i pehlū-zeden māh-ı nūş bā-rikāb	<i>Bunlarla felek nasıl denk olabilir, bu ayın Burak ile boy ölçüşmesine benziyor.</i>
155	Ey kef-i ḥancer küşt kerde zi-cān şad hezār Ḥaşm-ı ciger teşne rā sīr be-yek ḳatre āb	<i>Kılıcın ucuyla yüz binlerce (insanı) öldürdü, ciğeri susuzluktan yanmış düşmanını bir damla suyla doyurdu.</i>
156	Re'y-i tu ber-āsumān bāgehī zed ki hest Bāfte ez-ḳuṭb-i mīh tāfte şubḥ-eş ṭanāb	<i>Senin düşüncen gökyüzünde bir saray yaptırdı, kutbu çivi sabahını da ip olarak kullandı.</i>
157	Ḥamle-i ḳahr-ı tu sāht zehre-i şīrān tebāh Āteş-i tiğ-i tu kerd gerde-i gerdān kebāb	<i>Senin kahrın aslanların kahramanlığını mahvetti, senin kılıcının ateşi feleğin çemberini yaktı.</i>

²⁴⁴ Bu manzumenin vezni bulunamamıştır.

158	Der- ^ç aceb-em tā çerā kerd be-devrān-ı tu Şadme-i bārān u bād kūnbed-i gül rā ḥarāb	<i>Yağmur ve fırtınanın gül kümbetini senin tanıklığında nasıl harap ettiğine şaşırıyorum.</i>
159	Fitne-i bīdār rā ^ç adl-i tu der-ḥ ^ā b kerd Fitne ne-bīned diğēr çeşm-i cihān rā be-ḥ ^ā b	<i>Uyanmış fitneyi senin adaletin uyuttu, böylece dünyanın gözünün uyuduğunu fitne görmez.</i>
160	Kerde be-zaḥm-ı zebān serzeniş ser-keşān Tiğ-i cihān-gīr-i tu Hindū-yi mālīk raḳāb	<i>Dil yarasıyla başkaldıranlara sitem edip senin padişahının kılıcı Hind meliklerinin koruyucusu olmuştur.</i>
Eyzān Lehu Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
161	Ḥired kūh-est ^ç ālem r [’] āb-ı veced Çü tıflān pīş-i rāyet ḥ ^ā nde ebced	<i>Dünya için akıl dağdır, aşk sudur, çocukların alfabe öncesi simgeleri okumaları gibi.</i>
162	Tu ḥurşīdī ü taht-et çarḥ-ı çārem Çehār-eş pāye-i çehār erkān-ı ^ç ālem ²⁴⁵	<i>Sen bir güneşsin ve tahtın dördüncü felekte ve bu dördü dünyanın erkânının dört temelini oluşturur.</i>
El-ḳıṭ^ç a Mef ^ç ülü / Fā ^ç ilātü / Mefā ^ç ilü / Fā ^ç ilün		
163	Ṭāvūs-ı rüz tā zi ufuḳ cilve mī-koned Şāhā hümā-yi çetr-i tu devlet şīkār bād [11]	<i>Gündüzün tavusu ufuktan görünmekte ey şah; “Senin kutlu çadırın, devletinin uğuru olsun”.</i>
164	Īn zer nigār-ı dā [’] ire-i lāciverd rā Dāyim be-gerd-i noḳṭa-i çetr-et medār bād	<i>Bu lacivert, altın işlemeli felek sürekli senin çadırının etrafında dönsün.</i>
165	Her ḥal ^ç at-ı murād ki baḥşīd āsumān Ez-cāme-i ḥāne-i kerem-et müste ^ç ār bād	<i>Gökyüzünün sana verdiği her muradı senin bağışladığın elbiselerle eşit değerdedir.</i>
166	Ḥurşīd ez-şümār-ı gülāmān-ı dergeh-et Ber-der tu-rā gülām-ı Ḥabeş şad hezār bād	<i>Güneş senin kapı kullarından biridir, kapıda yüz binlerce Habeş kölesi olsun.</i>

²⁴⁵ Bu mısradaki ikinci kez kullanılan çehār sözcüğü vezni bozmaktadır.

167	Ger mäh ber-hilâf-ı murâd-et koned murâd Çün dest-i Zühre pây-i kamer der-nigâr bād	<i>Eğer ay senin muradının tersine bir niyet sergilerse ayın ayağı Venüs'ün eli gibi olsun.</i>
168	Mäh kadeh çü dūr koned der-serây-ı ıyş Nâhid hoş-serây-ı tu-râ perde-dâr bād	<i>Ay içki meclisinde sana kadehi sunmasa senin güzel sarayına Venüs hizmetçi olsun.</i>
169	Her kes ki der yemîn-i tu çün şem' rāsîh-est Dâyim çü hâtem-i zer-i tu der-yesâr bād	<i>Sana bağlılıkta tükenmez bir mum gibi yanan kimsenin senin altın yüzüğün gibi zenginlik içinde olsun.</i>
170	Tâ hest kerd in kâdr eflâk râ qarâr Devr-i tu çün medâr-ı mülk ber-qarâr bād	<i>Bu derece feleğin yerinde durmasını sağladığı gibi senin etrafında dönsün.</i>
171	Bî-gerd-i fitne dâmen-i âhîr-zemân be-çîn Vaşl kabâ-yı devlet-i in rûzgâr bād	<i>Fitnenin hüznüne kapılmadan ahir zamanın eteğini kıvır, bu dünyanın en büyük saadeti sevgiliye kavuşmaktır.</i>
172	Bâ-in ki nîst mişl-i men emrüz bülbülü Çün men behâr-i medh-i tu-râ şad hezâr bād	<i>Her ne kadar bugün benim gibi bir bülbül yoksa da senin baharını benim gibi öven yüz binlerce (kişi) olsun.</i>
Der İltimâs Nemüden Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
173	Merâ yek rûz şahinşâh-i ı âlem Çerâğ-i düdmân-i nesl-i âdem	<i>Bana bir gün cihanın şahinşahı Âdem neslinin ışığını gönderdi.</i>
174	Firistâd ü be-halvet piş-i hod h'ând Be-âdet piş-i taht-ı h'ış be-n(i)şând	<i>Elçi gönderip beni yanına çağırdı ve âdet üzere kendi tahtının yanına oturttu.</i>
175	Muḥîṭ-i mükrem-et gerdün-ı ḥimmet Cihân-ı salṭanat ḥürşid-i devlet	<i>Cihandaki devlet ve saltanatı güneş gibiydı, feleğe cömertliğiyle hükmederdi.</i>

176	Serîr-ârâ-yı mülk-i erdüvânî Behâr-ı devlet-i Cengîz Hânî	<i>Erguvanlı ülkenin tahtının süsü, Cengiz Han'ın devletinin baharıydı.²⁴⁶</i>
177	Cihāngîr-i cihân-bağş-i cevân-baht Ki ber-ğordâr bād ez-fâc u ez taht	<i>Taç ve tahtından nasibini alan kişi, talihli, cihanı seven ve dünyaya hükmedendir.</i>
178	Zi-mülk-i nazm u neşr ân bahr-ı zağğar Ṭaleb mî-kerd ez-în bağr-ı güher-bâr	<i>O dalgalı denizin nazım ve nesir sahibi, bu mücevher yağdıran denizden istiyordu.</i>
179	Çü la' l-i yâr der elfâz-ı rengîn Me'ânî-i hoş-i bârik-i şîrîn	<i>Manâ olarak hoş, nazik ve şirin, renk olarak sevgilinin lal dudakları gibi olsun.</i>
180	Merâ goft ey suhen-güy-i güher-senc Çe pinhân kerdeyi der-künc-i dil genc	<i>Bana, "ey sözde ve ölçüde inci olan, gönül köşesinde ne sakladın" dedi.</i>
181	Kühen şod kışsa-i Ferhâd u Hüsrev Ber-âver Hüsrevâne nağş ez-nev	<i>Yeniden Hüsrev'ler yarat çünkü Hüsrev ve Ferhâd destanı eskidi.</i>
182	Ne-mând ân şûriş-i helvâ-yı şîrîn Be-(y)âramîd hoş hoş Vîs u Râmîn [12]	<i>Veys ve Râmîn edebiyata kavuştular ve o şekerli sözler de kalmadı.</i>
183	Be-(y)âver şahid-i 'Azrâ-yı lâyıķ Ki şod âb-ı ruğ-ı 'azrâ muvâfıķ	<i>(Vâmık) u Azrâ'nın yüzleri soldu, o yüze, yanağa layık sözler yarat.</i>
184	Der-în kurâbhâ-yi sebz-i zer-kâr Nizâmî râ siyeh şod dürr-i şehvâr	<i>Bu yeşil renkli ve altınla işlenmiş mihraplarda Nizâmî inci gibi sözler söyledi.</i>
185	Revâcî nîst ân sîm-i kühen râ Be-nâmem sikke-i nev-zen suhen râ	<i>O eski gümüş sikke şimdi geçerli değildir, benim adıma yeni şiirler yaz.</i>
186	Çü pervîn nazm kon zîbende şî' rî Suhen râ pâye ber ber-evc-i Şî' rî	<i>Pervin (Ülker) yıldızı gibi bir şiir nazmet, şiirin sözlerini Süreyya'ya (Ülker) kadar ulaştır.</i>

²⁴⁶ İlhanlı Devleti'nin kurucusu ve Cengiz Han'ın torunu olan Hülagu Han'a bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir.

187	Muraşsa ^c sâz tâc u zıkr-i Cemşid Münevver kon çerâğ-ı hüsni Hürşid	<i>Cemşid'in tacını, hatırasını kıymetli sözlerle süsle, Hurşid'in güzellik ışığını daha çok aydınlat.</i>
188	İzâr-ı rüşen-i Hürşid 'Azrâ Müzeyyen kon be-nazmî çün Süreyyâ	<i>Süreyya yıldızı gibi bir şiir süsle, Hurşid'in güzel yüzünü Azrâ'nın güzelliği gibi açıkla.</i>
189	Cihân râ ez-suhen deh yâdgârî Zi-dest-i diger-eş ber-kon nişârî	<i>Bir yandan yeni bir sevgili yarat, öbür yandan da dünyaya hatırlanacak sözler takdim et.</i>
190	Zi- ^c ayn-i tab ^c -ı şâfi kon revân bahr Ber-âver her zemân bahrî ez-ân bahr	<i>Parlak, deniz gibi akan tabiatından yeni bir deniz akıt.</i>
191	Zi-her cins hikâyet der-hem âmiz Zi-her nev ^c i gâzelhâ-yi ber-engiz	<i>Çeşitli hikâyelerden ve her tür gazelden bir hikâye yarat.</i>
192	Çü in 'âlî hitâb âmed be-güş-em Kemer bestend 'aql u fikr ü hüş-em	<i>Bu söyleyiş, bu sözler kulağıma hoş geldi, bütün zekâm, aklım ve fikrimle karar verdim.</i>
193	Merâ goftend Selmân vaqt der-yâb Ki devlet râ müheyâ geşt esbâb	<i>Padişah bana; "Selmân vakit geldi, kendini hazırla" dedi.</i>
194	Edâ-yı haq pence sâle-i ni ^c met Eger dârî heves der-yâb fırsat	<i>Eğer bu nimet hakkında bir hevesin varsa, elli senelik fırsatın değerini bil.</i>
195	Zi-her tarzî suhen bâ-ğış dârî Zi-kân u bahr gevher piş ârî	<i>Sen öyle bir üsluba sahipsin ki onda deniz ve maden gibi inciler var.</i>
196	Be-tarz-ı nev me ^c âni râ beyân kon Tarâz-ı dâmen-i âhir-zemân kon	<i>Sözü dönemin beğenisine göre yeniden şekillendir.</i>
197	Zi-Şüşter tâ be-Şâm ender-şeker-gir Zi- ^c Ummân tâ Bedeşşân der-güher-gir	<i>Şüşter'den Şam'a kadar olan bölgeyi şeker madeni, Umman'dan Bedeşşan'a kadar olanı ise cevher madeni olarak düşün.</i>

198	Be-kilk-i ‘anberin der-rüz u şeb bāf Harir-i şekkerin rā der-kaşb bāf	<i>Kalem gibi amber kokulu parmaklarınla, gece ve gündüzü bir ipek böceği gibi birbirine bağla.</i>
199	Edā-yı şükr-i ni‘ met kerde-bāşī Haqq-ı ni‘ met be-cāy āverde-bāşī	<i>Nimetin hakkını eda edip, hizmet hakkını yerine getirmişsin.</i>
200	Der-ān reh çün kalem meşyen ‘ale’r-rās Şodem dürr-i suhen soften be-elmās	<i>Böylece elması delercesine sözü inci gibi yaratan, sırat üstünde yürüyen bir kalem gibi oldum.</i>
201	Dil-i men der-ħicāb-ı hücre-i fikr Ne-mi-kerd ārzū cüz şahid-i bıkr	<i>Gönül fikrin hücresinde sadece yenilik ve erdem arzusundaydı.</i>
202	Zi-rüy-i ān me‘ ānī perde be-g(ü)şüd K’ezān ma‘ nī kesī rā rüy ne-nümüd	<i>O, manaların perdelerini açtı ve kimse o manalara yüz çevirmedi.</i>
203	Çü hür ‘ārī zi-nür müste‘ ar-em Çü meh ‘aks ez-çerāğ-ı kes ne-dārem [13]	<i>Ben eğreti nurdan uzağım, diğerlerinin ay gibi ışığına muhtaç değilim.</i>
204	Libās-ı nazm eger hūb-est v’er-zişt Be-bekr-i tār u pūd-eş fikr-i men reşt	<i>Şiirin niteliği iyi de olsa kötü de olsa baştan sona kadar benim fikrimin orijinalliğinden ortaya çıktı.</i>
205	Nihādem ber-kef-i gītī nigārī Ber-ū be-g(ü)zāstem hoş yādgārī	<i>Hoş ve güzel bir nakşı dünyaya hatıra olarak bıraktım.</i>
206	Zi-gerdün be-güzārānīdem suhen rā Bed-ān ħazret resānīdem suhen rā	<i>Sözümü felekten geçirip bu hazrete ulaştırdım.</i>
207	Nihādem men der-ın firūze micmer Besī zi-enfās-i müşkīn ‘ūd u ‘anber	<i>Benim gökyüzüne koyduğum şamdan birçok insanın nefesinden mis gibi amber kokusu çıkarıyor.</i>
208	Cihān ħ‘āhed mu‘ anber geşt ez-ın büy Künün çendān ki ħ‘āhed geştēn ın güy	<i>Çevganın çemberden geçmesi gibi dünya bu güzel kokudan faydalanmak istiyor,</i>

209	Tevakku ^ç dârem ez-her h̄orde-cüyî V'ez işân k'ez kerem dârend b̄üyî	<i>Cömertlikten nasibini almış olanlardan umarım ki</i>
210	Ki ger bārî ber-āyed b̄üy-i lāden Ez-în micmer ber-ān pūşend dāmen	<i>Lavanta çiçeğinin kokusu duyulmaya başladığı an, bu şamdandan etek giymiş olsunlar.</i>
211	Be-ferr-i devlet-i dārā-yı 'ālem Ṭama ^ç dârem ger in ma ^ç nî buved kem	<i>Dara'nın dünya devletinin ihtişamının yanında bu anlattıklarımın az bile olduğunu düşünüyorum.</i>
212	Dil-i men āb ez-ān çeşme gūşāyed K'ez āncā her çe āyed şāfi āyed	<i>Oradan gelen her şey saf olduğu için gönlüm o çeşmeden su akmasını ister.</i>
213	Künün h̄āhem h̄adīş āgāz kerden Der-i genc-i suhen rā bāz kerden [14]	<i>Şimdi söz hazinesinin açılma vaktidir, yenilikler getirmenin zamanı geldi.</i>
Āgāz-ı Kışsa-i Cemşid ü Hürşid <i>Cemşid ü Hurşid Hikâyesinin Başlangıcı</i> Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
214	H̄aber dādend dānāyān-ı pīşin Ki vaqtî pādīşāhî b̄üd der-Çin	<i>Eski bilginler, evvel zamanlarda Çin'de bir hükümdar olduğunu haber verdiler.</i>
215	Cebîn-eş mazhar-ı āyāt-ı şāhî Zamîr-eş mühbiṭ-i nūr-ı İlāhî	<i>Onun dış görüntüsü şahlık ayetlerinin bir yansıması ve onun gönlü de ilahî nurun tecelli ettiği yerdir.</i>
216	Zemāne tābi ^ç -i h̄ükm-i revān-eş Selāṭin h̄āk-būs-ı āsitān-eş	<i>Zamane şairinin hükmüne tabi, itaatkardı, sultanlar onun dergâhının toprağını öperdi.</i>
217	Rūsūm-i dād u dīn b̄unyād kerde Be-dād u dīn cihān-ābād kerde	<i>O, dinî törenler yaparak dinin insaf ve adaletiyle dünyayı güzelleştirdi.</i>
218	Be- ^ç ahd-eş kes ne-būdî der-heme Çin Ciger h̄ünin-ter ez-āhū-yı müşkîn	<i>Çin ülkesinde onun döneminde şahın idaresinden huzursuzluk duyan tek şey ciğeri kanlı kara</i>

		<i>ceylanıydı.</i>
219	Çünān kebk ez-‘ uqāb āsūde hoftī Ki bāz engūšt der-dendān giriftī	<i>Keklik ve kartal bir arada öyle huzurlu yaşıyorlardı ki atmaca buna hayret ediyordu.</i>
220	Sipāh-eş kūh u hāmūn ber-ne-mī-tāft ‘ Atāy-eş gāv-ı gerdūn ber-ne-mī-tāft	<i>Felekten yeterince ihsan aldığı için ışık saçan ordusundan dağ ve çöl görünmüyordu.</i>
221	Ne tenhā pādīşāh-ı mülk-i Çin būd Hezārān çin-eş ender-āstin būd	<i>Sadece Çin ülkesinin hükümdarı değil, binlerce güzelliğe sahipti.</i>
222	Be-Çin-eş h‘āndendī Şāh Fağfūr Velī der-aşl nām-eş būd Şāpūr	<i>Çin ülkesinde ona Fağfūr hakanı deseler de aslına bakılırsa o (İran) Şapur’u idi.</i>
223	Zi-ferzendān şehinşeh yek peser dāšt Ki ez-cān-ı ‘ aziz-eş dūst-ter dāšt	<i>Hükümdarın canından çok sevdiği tek bir oğlu vardı.</i>
224	Hümāyūn kevkebī Hūrşid cām-eş Ferīdūn mevkibī Cemşid nām-eş	<i>Hümāyūn bir yıldız güneş onun kadehi, Feridun ise Cemşid adında bir alaydı.</i>
225	Cihān rā tāze vū nev şeh-r-yārī Zi-Cemşid u Ferīdūn yādgārī [15]	<i>Cemşid ve Ferīdūn’dan bir yadigâr, dünyaya yeni ve genç bir hükümdar.</i>
226	Çü bā-tiğ u sinān būdī hiṭāb-eş Ki pāy-eş dāštī gayr ez-rikāb-eş	<i>Ayağı üzengiden başka bir şey bilmezdi fakat hitabı mızrak ve kılıçlaydı.</i>
227	Be-rūz-i rezm reh ber-çarḥ mī-best Çü tīr ez-dest-i ū Merih mī-cest	<i>Savaş gününde feleği yaya bağlardı ve attığı ok Merih’e otururdu.</i>
228	Eger gerdūn şodī bā-v’ey be-meydān Rebūdī gūy-ı meydān rā be-çevgān	<i>Felek onunla savaş meydanında olsaydı, feleğin topunu çevgânıyla yakalardı.</i>

229	Çü müşk-eş ber-ħarīr āgāz-ı tahrīr Nihādī pāy dil kerdī be-zincīr	<i>Miskin ipek kumaşa verdiği koku gibi bu yazının başlangıcında seni anarak gönlümüzü çaldın.</i>
230	Zi-müşk-i dirfeşān ber-nuķre-i ħam Hemī-güsterd müşkīn dāne vü dām	<i>Parmağı, ham gümüş üzerine inciler saçar, misk gibi taneler dağıtırdı.</i>
231	Be-dāne murg-ı dīlhā şayd mī-kerd Be-dām-ı ‘anberīn-eş kayd mī-kerd	<i>Gönül kuşunu yem ile avlar, amber dolu tuzağına bağlardı.</i>
232	Zi-şubĥ u şām tār ū pūd mī-tāft Be-çālākī şeb ender-rūz mī-bāft	<i>Sabahtan akşama kadar enine boyuna düşünürdü, çeviklik içerisinde gece ve gündüzü birbirine bağlardı.</i>
233	Çü kān u ebr-i kār-ı ū seĥā būd Zi-ser-tā-pā heme ĥilm u ĥayā būd	<i>.Baştan ayağa kadar hilm ve safa sahibiydi, cömertliğiyle denize benzerdi.</i>
234	‘İzār-ı ū ĥattī ber-gül keşīde Ĥadīs-eş perde-i şekker derīde	<i>Sözü şekerpareden tatlı, yanağı taze bir gül yaprağı gibiydi.</i>
235	Çü ebrī ebrūvān-eş ber-gül-istān Keşīde sāy-bānhā behr-i mestān	<i>Kaşlarının üzerindeki bulut gül bahçesindeki sarhoşlar için gölgelik gibi açılmış.</i>
236	Ne-būdī rūz u şeb cüz bā-ĥired-mend Ne-cūyed pūr-hüner illā hüner-mend	<i>Sanatçıyla iç içe değilsin, sanatkârlık sende ne arasın.</i>
237	Heme kes rā hüner ber-kār bāşed Ĥuşūş ū rā ki ū serdār bāşed	<i>Hüner ve sanat herkes içindir fakat öncelikle yöneticiler için gereklidir.</i>
238	Ne-būdī cüz neşāt u ‘ayş kār-eş Be-cüz mey ĥorden u meyl-i şikār-eş	<i>Onun şarap içmekten, avlanmaktan ve eğlenmekten başka bir işi yoktu.</i>
Meclis Ārāsten-i Cemşīd Der-Bāġ Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		

239	Melik fermūd tā yek şeb be-bāğī Ki ber-her hār būd ez-gül çerāğī	<i>Işığt gūlden, başlığt dikenden bir bahçede bir gece ikâmet etti.</i>
240	Hezārān bülbül ender-bāğ her yek Girifte rāh-i ‘ānķā vü çakāvek	<i>Bahçe içindeki binlerce bülbül, ankâ ve çakavek kuşunun yolunu kestiler.</i>
241	Be-şad destān nevāhā ber-keşīde Gül ü süsen giribānhā derīde	<i>Yüzlerce hikâyeler ve nağmeler söylediler, zambak ve gül bu yüzden yakalarını yırttı.</i>
242	Be-pāy-ı serv sünbül der-fütāde Benefşe pīş-i süsen ser-nihāde	<i>Menekşe, susamın önünde başını eğdi, sümbül servinin karşısında diz çöktü.</i>
243	Girifte ‘arīz-ı gülhā zi-mey tāb Zi-mestī çeşm-i nergis refte der-ħ̣āb	<i>Şarap yüzünden güllerin yüzü tahammül ve güzelliğini kaybetti. Nergisin gözleri sarhoşluktan uykuya daldı.</i>
244	Zi-mey şāhāne bezmī rāst kerdend Her ān sāzī ki dil mī-ħ̣āst kerdend [16]	<i>Şahane bir şarap meclisi düzenlediler, gönüllerinin arzu ettiği her şeyi yaptılar.</i>
245	Nedīmān u ħarīfān rā be-ħ̣āndend Yek-ā-yek rā be-cāy-i ħod nişāndend	<i>Nedimeleri ve cariyeleri çağırdılar, birer birer yerlerine oturtular.</i>
246	Zi-her sū muṭribān şaf ber-keşīdend Nevāhā-yı ney ü def ber-keşīdend	<i>Çalgıcılar ve söyleyenler her yandan sıra tutup tef ve neyin ahengini ortaya koydular.</i>
247	Nevā-yı muṭribān u şāhid-i şeng Ne-mī-zed rāhhā ber-‘ūd u ber-çeng	<i>Ud ve çengin tellerinin sesine eğlenen kimseler şahitti.</i>
248	Muğannī çün nevā-yı ‘ūd dādī Nevā-yı Zühre ez-ķānūn fütādī	<i>Çalgıcı ud çalmaya başlayınca kanundan da Zühre'nin sesi çıktı.</i>
249	Nedīmān der-ħikāyethā-yi rengīn Zarīfān der-mezāhekhā-yi şīrīn	<i>Nedimeler renkli hikâyeleri ile zerafet sahipleri de şakalarıyla şirinlik kattılar.</i>

250	Be-da ^ç vī mäh-rüyī der-muqābil Zi-mestī serv-i qadd-eş der-şemāyil	<i>Güzeller iddia ile karşı karşıya geldiler, sarhoş olan servi boylular ise bir yöne doğru eğildiler.</i>
251	Leb-i şeker lebān rā cān ber-āteş Dimāğ-ı hāzırān ez-büy-ı cān hoş	<i>Şeker dudaklıların ruhları ateşli, âriflerin zihinleri ise mey kokusuyla bir hoştu.</i>
252	Kemiy-et gerem rû-gerdān be-meydān Hübāb-ı hoş ^ç inān der- ^ç ayn-ı cevelān	<i>Ortam sıcak, meydan boş, hayat hoş, git dizgini al ve dolaş.</i>
253	Qadeh ber-la ^ç l ü mervārīd rīzān Nesīm ez-büy-ı ü üftān u hīzān	<i>Kadeh dudağıyla inci döküyor, rüzgâr onun kokusundan düşüp kalkıyor.</i>
254	Mey ü cān her dü mey āmiht sāķī Be-cāy-i cür ^ç a-i cān mī-rīht sāķī	<i>Sāki şarapla canı bir araya getirmiş, kadehe şarap yerine can doldurdu.</i>
255	Zi-reng-i cür ^ç a her cā büy-ı cān hāst Hürüş-ı eş-şabūh ez-sāķiyān hāst	<i>Şarabın renkli kadehinden can kokusu çıktı, sabah şarabının heyecanından yerin altındakiler bile coştı.</i>
256	Zi-yek sū der- ^ç amel Nāhīd u Şehnāz V ^ç ez ān sū Ergünün u bülbül-āvāz	<i>Bir tarafta Şehnāz ve Nahid'in makamı, diğer tarafta ise Ergünün ve bülbülün sesi.</i>
257	Be-hübī her yekī çün mäh būdend Perestārān-ı hāş-ı şāh būdend	<i>Onlar şahın özel hizmetkârlarıydılar, her biri ay gibi güzeldi.</i>
258	^ç Anādil der-hevā-yı şavt-ı Nāhīd Zi-perde rāst kerde çetr-i hürşīd	<i>Nahid, bülbüllerin sesinin hevesiyle Cemşīd için kanatlardan şemsiye yaptı.</i>
259	Miyān-ı çār bāliş mesken-i şāh Çü der-burc-ı çehārüm menzil-i mäh	<i>Şahın mekânı dört kanadın içinde, ay ise dördüncü burçtaydı.</i>
260	Heme şeb būd nüş-ā-nüş sāķī Ne-būd ez-kāmranī hiç bāķī	<i>Sāki bütün gece mutlu ve kâmuran bir şekilde içmekle meşguldü.</i>

261	Çü ham şod ber-kef-i şeb sâgar-ı mäh Zi-ḥ̣āb-ı hoş girān şod Efser-i şāh	<i>Gece karanlığı çöktü ve ay kayboldu, taç sahibi olan şah derin bir uykuya daldı.</i>
262	Ḥarīfān çün be-vaḳt-ı şubḥ-ı encüm Hemī-kerdend ḥod rā yek-be-yek güm	<i>Dostlar ise sabah yıldızları gibi birer birer kayboldular.</i>
263	Zi-nezdikān gulāmī çend mändend Zi-gerd-i şāh bākī rā be-rāndend	<i>Şaha yakın olan birkaç hizmetkar ve cariye dıḥındaki herkes gitti.</i>
264	Zi-cā ber-ḥāst sākī şem ^ç be-nişest Melik der-ḥ̣āb şod çün merdüm-i mest [17]	<i>Sāki kalktı, onun yerine mum oturdu. Melik sarhoş gözlerini kapatınca o da uyudu.</i>
Der-Ḥ̣āb Diden-i Cemşid Ḥürşid Rā <i>Cemşid'in Rüyasında Hurşid'i Görmesi</i> Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
265	Çü rüy-ı ḥod behiştī dīd der-ḥ̣āb Revān der-vey çü Kevşer çeşme-i āb	<i>Rüyasında kendi yüzü gibi bir cennet ve her yerde Kevser ırmağı gibi pınarlar gördü.</i>
266	Kenār-ı cüy reyḥān ber-demīde Miyān-ı bāğ-ı ṭubā ber-keşide	<i>Irmağın kenarında hoş kokulu reyhanlar vardı, bahçenin içinde ise tuba ağacı çıkmıştı.</i>
267	Firāz-ı şāḥ-ı murḡān-ı hoş-āvāz Hemī-goftend bā-hem rāz-ı dil bāz	<i>Kuşlar dallar üzerinde gönül ferahlığıyla oturup hoş sesleriyle şarkı söylüyorlardı.</i>
268	Zi-şebnem tāc-ı gül çün tāc-ı Pervīz Ber-āverde der-ū dürr-i dil-āvīz	<i>Şebnem çiçeğinin etrafından Pervīz'in tacı gibi inciler sarkardı.</i>
269	Heme ḥāk-eş ^ç abīr ü za ^ç ferān būd Heme ferş-eş ḥarīr ü perniyān būd	<i>Toprağı anberden ve safrandan, yerleri ipekli kumaştandı.</i>
270	Şabā mī-kerd ber-gül cān-feşānī Be-gil mī-dād her dem zindegānī	<i>Saba gül üzerine inci saçardı, onunla da güle her an hayat verirdi.</i>

271	Miyān-ı bāğ-ı aşrī dīd ālī Çü burc-ı māh hūrşīdī-eş vālī	<i>Bahçe içinde yüksek bir vardı, Hurşīd o kalenin hükümdarıydı.</i>
272	Münevver burchā-yi aşr yek-ser Be-māh u Müşterī u Zühre vü hūr	<i>Kalenin bütün burçları; māh, Müşterī ve Zühre Hurşīd ile aydınlanmıştı.</i>
273	Melik mī-goft bā hod k'ın ne cāyi-st Ki hūrā zīnet u hūrā nümāyi-st	<i>Melik kendi kendine bu nasıl bir yerdur ki görünüşü ve güzelliği huri gibidir.</i>
274	Ber-ān āmed ki firdevs-i berīn est uşūr-ı huld u cāy-ı hūr ayn est	<i>O, cennetin en yüksek yerindeydi, orası sanki cennetin sonsuzluğu ve hurilerin kalesiydi.</i>
275	Der-īn būd ū ki nāgeh bī-hicābī Zi-bām-ı aşr ber-zed āfitābī	<i>O sırada kalenin perdesi ansızın açılıp güneşin doğuşu kalenin üzerinden göründü.</i>
276	Çü hūrşīd izār-ı erguvānī Dür-efşān ez-nīāb-ı āsumānī	<i>Gökyüzünden Hurşīd'in erguvan renkli yanağı peçenin altından ışık saçtı.</i>
277	Büt-i ra nā-keşī māh-ı muanna Çü gül geh der-abā geh der-muraa	<i>Dilberin ay gibi yüzü peçe altında ve alnı üzeri kıymetli taşlarla süslenmiş ta gibidir.</i>
278	Fürüg-ı arız-eş rā reşk-i hūrşīd Nigīn-i hātem-eş rā mühr-i Cemşīd	<i>Cemşīd'in yüzüğünün taşı ve mührü Hurşīd'in yanağını aksetti.</i>
279	Zi-sünbül ber-semen merđul beste Zi-merđül-eş benefşe deste deste	<i>Sümbül, onun saçlarının karşısında iki büklüm olurdu, gül onun yanaklarının karşısında erirdi.</i>
280	Leb-i la l-eş benefşe der-nigīn dāşt Be-pīşānī ham ebrū-eş çin dāşt	<i>Lal gibi dudağı yüzük taşında menekşe saklıyordu. Alnındaki ise kaşının kıvrımıydı.</i>

281	Zi-müy-eş sünbül ender-tâb mî-şod Zi-şerm-i ‘arız-eş gül âb mî-şod	<i>Saçının güzelliği karşısında sümbül iki büklüm oluyor, yanağının güzelliğinden ise gül utanç içerisindeydi.</i>
282	Eger dil der-ḥayâl-eş beste geştî Zi-tâb-ı dil ‘izâr-eş ḥaste geştî [18]	<i>Gönül onun hayaline bağlandığı an, yanakları solgun ve yorgun görünüyordu.</i>
283	Ḳazâ şeh-zâde râ nâgeh ḥaber kerd Der-ân zülf u ḳadd ü bâlâ nazar kerd	<i>Felek, prence sevgilisinin boyuna ve zülfüne bakma imkânı sağladı.</i>
284	Be-zed âhî u aḥvâl-eş tebeh şod Çü zülf-i ân şanem rûy-eş siyeh şod	<i>Ah çekmiyordu, kendinden geçmişti. Günü o dilberin saçları gibi siyah oldu.</i>
285	Şabâḥ-ı zindegânî şod ber-ü şâm Ki âmed âfitâb-eş ber-leb-i bâm	<i>Güneş sarayının kenarına geldiği vakit, onun hayatının sabahı gece oldu.</i>
286	Ḳazâ-yı âsumânî çün der-âyed Eger bendî der ez-bâm-et der-âyed	<i>Yaratıcının kazası geldiği an, kapıyı kapatırsan çatıdan ve damdan girer.</i>
287	Kemend-i ‘anber ez-bâlâ-yı ân ḳaşr Fürü-heşte zi-ser-tâ-pây-ı ân ḳaşr	<i>Anberin tuzağı o sarayı baştan aşağı içinde tutuyordu.</i>
288	Dil-i sevdâ-yı ü bî-ser-i ü pâ Be-müşkin nerdibân ber-şod be-bâlâ	<i>Onun aşkına tutulan gönül bilmeyerek onun misk gibi siyah saçlarının büklümlerine tutulu verdi.</i>
289	Dil-i Cemşîd râ nâgeh perî bord Be-destân-eş zi-dest engüşterî bord	<i>Cemşîd’in gönlünü çaldı, kendi elinden onun eline yüzük taktı.</i>
290	Çü bî-dil şod Melik feryâd ber-best Be-cest ḥ‘âb u ḥ‘âb ez-çeşm-i ü cest	<i>Gönlünü kaptıran Melik feryat etti, uykudan sıçradı ve uyku gözlerinden kaçtı.</i>

291	Hemī-zed dest ber-ser seng-i berber Ki ne dil dāšt ender ber ne dilber	<i>Elleriyle başına vurup bağrına taş basardı çünkü orada ne gönül vardı ne de sevgili.</i>
292	Hemī nālīd ü dürr-i eşk mī-soft Be-zārī in ğazel bā-ḥ̣ış mī-goft	<i>İnci gibi gözyaşı dökerken inleyişle kendi kendine bu gazeli söylüyordu.</i>
El-ğazel Mef' ulü / Fā' ilātün / Mef' ulü / Fā' ilātün		
293	Goftem ḥayāl-i vaşl-et goftā be-ḥ̣āb bīnī Goftem mişāl-i rüy-et goftā der-āb bīnī	<i>“Vuslatının hayali nasıldır?” dedim. “Rüyanda gör.” dedi. “Yüzünün bir benzeri nedir?” dedim. “Suda gör.” Dedi.</i>
294	Goftem be-ḥ̣āb dīden zülf-et çegüne bāşed Goftā ki ḥ̣ışten rā der-piç u tāb bīnī	<i>“Zülfünü rüyada görmek nasıl olur?” dedim. “Kendini ızdırıp içinde bulursun.” Dedi.</i>
295	Goftem ki rüy u müy-et be-n(ü)māy tā be-bīnem Goftā ki der-dil-i şeb çün āfitāb bīnī	<i>“Yüzünü ve saçını göreyim.” dedim. “Gece karanlığında güneşi nasıl görebilirsin?” Dedi.</i>
296	Goftem ruḥ-ı tu bīnem goftā zihī taşavvur Goftem be-ḥ̣āb bīnem goftā be-ḥ̣āb bīnī	<i>Yüzünü bir göreyim dedim. O da boşuna heveslenme dedi. En azından rüyada göreyim dedim. Rüyada! Dedi.</i>
Ve lehu Eyzān Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
297	Ḥurūş-eş çün perestārān şenīdend Ḥurūşān ser-be-ser piş-eş devīdend	<i>Bakıcıların kükreşi duyunca hızlıca yanına koştular.</i>
298	Ki şāhā çīst hālet-i nāle ez-çīst Cihān maḥkūm-i tū-st in nāle ez-k'ist	<i>Ey padişah! Bu halin nedir, kimden şikayet edersin? Cihān senin mahkūmundur, nedir bu şikayet?</i>

299	Çe kem dārī ki çe zed kem me-bādā Çe ğam dārī ki hiç-et ğam me-mādā	<i>Neyin eksik ki hayrın fazla olmasın. Gamın yok, hiçbir zaman da olmasın.</i>
300	Be-dil goft īn hemī bāyed nihūften Ḥayāl-est īn ne şāyed bāz goften [19]	<i>Bu gizli olanı gönle söylemeli ama hayali söylememeli.</i>
301	Men īn hāl-i dil-i ḥod bā-ki güyem Devā-yı derd-i pinhān ez-ki cüyem	<i>Ben gönül halimi kime söyleyeyim? Bu gizli derdin ilacını kimden arayayım?</i>
302	Çe güyem men ki sevdāyī ki dārem Ḥayāl-i serv-i bālā-yi ki dārem	<i>Hangi servi boylunun hayalindeyim? Kimin sevdasında olduğumu söyleyeyim?</i>
303	Dehānī rā ki kaṭ' an z'ān nişān nīst Miyānī rā ki hiç-eş der-miyān nīst	<i>O ki görünmez bir ağıza ve incecik bir bele sahiptir.</i>
304	Ne-dīdem men ber-ū çün dil nihādem Çerā dil rā be-hiç ez-dest dādem	<i>Görmeden ona gönül verdim. Neden bir hiç uğruna gönlümü elden kaçırdım?</i>
305	Peder ger şūret-i hālem be-dāned Merā bī-hiç şek dīvāne ḥ'āned	<i>Babam bu halimi görseydi, şüphesiz beni deli sanırdı.</i>
306	Hemān bih-ter ki rāz-ı ḥod be-ḥūşem Şekībāyī konem der-şabr kūşem	<i>En iyisi sırrımı gönlümde saklayayım çünkü sabretmek ve tahammül göstermek zorundayım.</i>
307	Sirişk-i ḥod çün āb-ı cū ne-rīzem Miyān-ı merdüm āb-rū ne-rīzem	<i>Nehir gibi gözyaşı dökmemeliyim, halk içinde rezil olmamalıyım.</i>
308	Men ez-seylāb-ı çeşm-i ḥod ḥarābem Yakīn dānem ki ḥ'āhed bord ābem	<i>Eminim ki gözyaşımın seli bir gün beni yıkacak.</i>
309	Hemī-goftend ü ü hāmūş mī-būd Be-pāsuḥ kufl-i la' l ez-dürc ne-güşūd	<i>Herkes konuşurken o sakindi. Kilitlenmiş olan lâl gibi dudağını açmadı.</i>

310	Yekī mī-goft īn sevdā-yı yār-est Yekī mī-goft īn renc-i ḥumār-est	<i>Birisi, bu kara sevdadır dedi. Birisi de bu mahmurluğun göstergesidir dedi.</i>
311	Zi-nev bezm-i şabūḫī sâz kerdend Ḥarîfân râ be-bezm âvâz kerdend	<i>Şarap meclisini yeniden düzenlediler, dostlarını meclise çağırdılar.</i>
312	Nevā-yı Ergānūnī ber-keşîdend Şerâb-ı erguvānī der-keşîdend	<i>Erganûn'un sesini dinlediler ve erguvan rengi şarap içtiler.</i>
313	Şabā ber-ḥâst gird-i bâğ gerdîd Zi-gül-rüyân-ı meclis her ki râ dîd	<i>Sabah, kalkıp bahçeyi dolaşınca meclisinde gördüğü gül yüzlülere seslenip</i>
314	Yek-â-yek râ der-ân meclis delâlet Hemî-kerd ez-pey-i ref'-i melâlet	<i>Dünkü mecliste birbirlerine delâlet edenler artık üzüntü ve kederi gidermekle meşgullerdi dedi.</i>
315	Neḥost âmed gül-i şad berg pîş Zer âverd ü mey ü gūyende bâ-ḥîş	<i>Önce hoş kokusuyla insanı sarhoş eden yüz yapraklı asil gül geldi.</i>
316	Zer-efşân kerd ü z'ân meclis be-yârâ-st Be-şad rû ez-şehinşeh 'özrhâ ḥ'âst	<i>Etrafına altın serpti ve meydan meclisi düzenledi. Şahtan yüzlerce kez özür diledi.</i>
317	Be-zîr-i leb du' â-(y)eş goft şad râ Ruḥ-eş der-pây î-mâlid k'ey şâh	<i>Yüzünü onun ayağına sürerek ey şah dedi ve içinden ona yüzlerce kez dua etti.</i>
318	Zi-dil-tengî demî ḥod râ burûn âr Be-mey ḥürden neşâfî der-derûn âr	<i>İçinde şarapla sevinç ve keyif yarat. Sıkıntıdan kendini bir an olsun kurtar.</i>
319	Men ez-gâm dâstem der-dil hemî-ḥûn Be-dîl kerdem be-câm-ı bâde bîrûn	<i>Gönlüm, gamden ve kederden gam alırdı. Ham gönlümden bâde çıktı.</i>
320	Şümâ râ cāvîdānî zindegî bād Ki mâ ḥ'âhîm refthen zûd ber-bād	<i>Sizin için hayat baki olsun, biz hafizalardan çabuk gideceğiz.</i>

321	Der-âmed bülbül-i şâhib feşâhat Ki bādâ hurrem ü ferruḥ şabâhat	<i>Fesahat sahibi bülbül; “Ey Hüsrev, sabahın saadetli olsun” diye girdi.</i>
322	Demî bā-düstân hoş bāş u ḥandân Ki dünyā rā beḳâyî nîst çendân [20]	<i>Bu dünyanın bekâsı yoktur. Bir an dostlarıyla gül ve hayatı hoş geçir.</i>
323	Tu in şüret ki bînî beste ber-hem Fürû rîzed zi-hem çün gül be-yek dem	<i>Gördüğüm bu karışık yüz, gül gibi bir anda soluverir.</i>
324	Der-âmed lâle nâgeh bā-piyâle Tu goftî ez-zemîn ber-rest lâle	<i>Ansızın lâle, kadehiyle kapıdan girince, sandın ki yerden lâle çıkıverdi.</i>
325	Ki şâhâ lâle-i derdî-keş âverd Mey-i v’ân geh ne z’ân mey k’ân tevân ḥord	<i>Lâle ansızın şarabı getirdi fakat o şarabı kim içebilirdi ki.</i>
326	Ez-ân mey sâkîyân rā ger çe neng-est Ki nîmî şâf ü nîmî tîre reng-est	<i>Yarısı açık ve yarısı koyu renkli olan bu şaraptan, sâkilerin içmesi ayıptır.</i>
327	Ne-şâyed riḥt mey k’ü derd bāşed Ki derdî nîst hem der-ḥord bāşed	<i>Şarabın özünü ve özellikle az kalan şarabın özünü akıtmamalı.</i>
328	Fürüd âverd ser ğam-ġîn benefşe Ki kem ber-güm şehâ miskîn benefşe	<i>Zavallı menekşe, benim yapraklarım az diye başını dertli bir şekilde önüne eğdi.</i>
329	Çü gül behr-i nişâr ez-zer ne-dârem Hemîn-em bes ki derd-i ser ne-dârem	<i>Benim gül gibi başımdan aşağı altın yağmasına ihtiyacım yok. Başımın dertte olmaması bana yeter.</i>
330	Der-âmed nergis-i ser-mest maḥmûr Ki bâl ez-ḥazret-et çeşm-i bedân dūr	<i>Sarhoş ve mahmur bir şekilde giren nergis, senin sayende kötü nazarlardan uzak olsun.</i>
331	Men maḥmûr dârem yek dü sâġar Fedâ-(y)et kerdem inek dîde ber-ser	<i>Bir iki mahmur eden kadehim var, sana can u gönülden feda olsun.</i>

332	Der-āmed serv-i dest-efşān u āzād Ki şāhā cāvidān ser-sebzī-(y)et bād	<i>Bu arada uzun boylu servi çıkıverip şah için sonsuz bir tazelik, gençlik diledi.</i>
333	Çerā behr-i cihān dil rence dārī Dil-i nāzik be-ğam çün gönçe dārī	<i>Dertli bir gonca gibiydin, neden dünyaya kırıldın?</i>
334	Be-yā ez-kār-ı men kon i‘ tibārī Ki āzād-em zi-her kārī vü bārī	<i>Gel beni örnek al çünkü dünyanın her işinde hürüm.</i>
335	Ne bār-ı hīç kes ber-gerden-i men Ne-mī-bīned birehne kes ten-i men	<i>Hiç kimsenin yükü benim boynumda yok. Hiç kimse de tenimi çıplak görmüyor.</i>
336	Tehī dest ü <i>mumillü</i> ’l- <i>hāl</i> bāşem Ve liken müstaķīm aḥvāl bāşem	<i>Eli boş ve üzgün olabilirim ancak n’eysem o’yum.</i>
337	Dıraḥt-ı mīve rā bīn k’ān heme bār Keşed ez-behr-i rūzī u āḥir-i kār	<i>Meyve ağacının yükünü gördün, sonrasını da gör.</i>
338	Ber-eş ğayrī ḥord bād-eş derd-i berg Be-māned der-miyān-ı ‘üryān ü bī-berg	<i>Meyvesini insanlar, yapraklarını rüzgār alınca ağaç sonunda çırıl çıplak ortada kalır.</i>
339	Zebān kerd ez-berā-yi şāh-ı süsen Be-faızl-ı ḥod çü faşl-ı gül müzeyyen	<i>Gül mevsimi gibi hoş bir mevsimde susam şahın sıfatından söz açtı.</i>
340	Ki men āzād kerd pādişāh-em Çü sünbül ez-ğulāmān-ı sipāh-em	<i>Şahım beni serbest bırakmadan önce sümbül gibi bir ordunun kölelerinden biriydim.</i>
341	Be-āzādī-(y)et şāhā şad zebān-em Ġulām-ı himmet-i āzādegān-em	<i>Ey şahım, beni özgürlüğüme kavuşturduğundan beri senin gibi özgür insanların himmetinin kölesi olmuşum.</i>
342	Çü gül mī-bīnedem emşeb perişān Zi-mā çün gönçe der-hem çide dāmān	<i>Bu gece seni gül gibi perişan görüyorum. Çünkü gonca gibi bizden eteklerini toplamışsın.</i>

343	Heves ger taht u t̄ac-ı ŧehr-yārī Çü gül hem ŧehr-yār u t̄ac-dārī [21]	<i>Padiŧahın taç ve tahtında gözün olsa da bil ki gül gibi kendin için bir kralısın ve bir tacın vardır.</i>
344	Be-her küncī ger-et ŧad gūne genc-est Be-her gencī ez-ān ŧad gūne renc-est	<i>Senin her köŧende yüzlerce hazine var ama her hazinede de yüzlerce ıstırap var.</i>
345	Çe bord ez-genc Efrīdūn u Huŧenc Ki dāyim bād vīrān hāne-i genc	<i>Feridun ve Huŧeng dünya hazinesinden ne götürdüler. Hazine her zaman viranelerde bulunur.</i>
346	Besī sūsen Melik rā kerd rence Zebān-eŧ der-dehen be-girift gönçe	<i>Susamların çoğu Melik'e dargındı. O yüzden goncanın dili tutuldu.</i>
347	K'ey sūsen tu ser-tā-pā zebānī Ḥadīŧ-i kār u bār-ı dil çe dānī	<i>Ey baştan ayağa dili olan konuşan susam, sen gönlün iş ve gücünün hadisini ne bilirsin.</i>
348	Ki ez-nev-restegānī āb u gil rā Men ez-peyvestegān-em cān u dil rā	<i>Sen su ve çamurdan daha yeni kurtuldun. Ben cana ve gönle ulaşanlardanım.</i>
349	Ne men ŧāhib dil-em kār-ı dil-est in Tu dem der-keŧ ki kār-ı müŧkil-est in	<i>Ben ârif değilim, bu gönül işidir. Sen soluk al çünkü bu çamurun işi değildir.</i>
350	Felek mī-kerd çün gül pirehen çāk Suḧen der zīr-i leb mī-goft hāŧāk	<i>Felek gül gibi gömlek yırtıyordu. Yasemin ise hāŧâ diyerek mırıldanıyordu.</i>
351	Gehī bā-serv-i sīmīn raqŧ mī-kerd Gehī ber-yād-ı nergis bāde mī-ḥord	<i>Bazen servi boyluyla raks ediyor bazen nergisi anarak ŧarap içiyordu.</i>
352	Ki in çün çeŧ-i mest-i yār-ı ū būd Ki ān çün kāmēt-i dildār-ı ū būd	<i>Çünkü bu sevgilinin sarhoŧ gözü diğeri ise yārın boyu gibiydi.</i>
353	Çü ez-sevdā-yı zūlf-i ū ŧodī mest Be-ca' d-i sūnbül-çin der-zedī dest	<i>Onun zūlfünün sevdasından sarhoŧ oldu. Kıvrım kıvrım olan sūnbül, kapısında olan baykuŧa el sürdü.</i>

354	Çü bā-endiše-i zülf-eş fütādī Leb-i nūşin-i sāğar buse dādī	<i>Saçının hayaline düşüp kadehin dudağımı öpüverdi.</i>
355	Çü geşt-i bāğ u gül-şen ber-dil-eş teng Şodī der-dāmen-i şahrā zedī çeng	<i>Gönül darlığı ile gül bahçesi daraldı ve o kendini çöl eteğine bırakıverdi.</i>
356	Demī çün şem‘ piş-i bād mī-mord Ki bād ez-küy-ı ū büyü hemī-bord	<i>Mum gibi vücudu rüzgârın karşısında erimeye başlarken onun güzel kokusu rüzgârla başka bir yere gidiyordu.</i>
357	Kenīzī dāşt Şekker nām Cemşīd Ki būd ez-şüret-eş der-perde Nāhīd	<i>Cemşīd’in Şeker adında bir cariyesi vardı. Onun güzelliğinin karşısında Nahid yüzünü saklıyordu.</i>
358	Leb-i Şekker çü geştī hem dem-i ‘ūd Ber-āverdī be-süz ez-ḥāzırān dūd	<i>Şeker’in dudağının uda değmesiyle çıkan yakıcı ses dinleyenlerin gönüllerinden dumanlar çıkıyordu.</i>
359	Çü ney bestī kemer der-meclis-i şāh Be-şīrīnī zedī ber-ney-şeker āh	<i>Şah meclisine ney gibi bel bağlarsan tatlı yerine şeker kamuşına üflemek zorunda kalırsın.</i>
360	Der-ān meclis nevāyī ān çünān sāht Ki bülbül na‘ rā zed gül cāme endāht	<i>Meclisdeki neyin sesi öyle yankılandı ki gül yaprak döktü, bülbül feryat ve figan etti.</i>
361	Melik-zāde sirişk ez-dīde mī-rānd Revān çün āb beytī çend mī-ḥānd	<i>Şehzade gözünden gözyaşı akıtırken bu birkaç beyti söylüyordu.</i>
362	Nevāyī kerd şīrīn Şeker āgāz Zi-ḳavl-i şāh mī-kerd īn ğazel bāz [22]	<i>Şeker, bir ah çekip şahın ağzından bu gazeli kaleme aldı.</i>
El-ğazel Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün		
363	Mütevvel kışşayī dārem ki ger ḥāhem beyān kerd Be-şad tūmār u şad defter ne-şāyed şerḥ-i ān kerd	<i>Yüz tomar ve defterde açıklaması zor olan uzunca bir hikâyedir, anlatmak istersen.</i>

364	Be mā' nī emşeb-em şüret nemüden rüy u in şüret Ne-mī yārem ' ayān goften ne-mī-şāyed beyān kerden	<i>Bu akşamki öyle bir haldir ki bu ne gösterilebilir ne de anlatılabilir.</i>
365	Men in şüret kücā cüyem men in ma' nī k' rā güyem K' ez inhā nīst in şüret ki peydā mī-tevān kerden	<i>Ben bu yüzü nerede arayayım bu anlamı kime anlatayım. Çünkü bu öyle bulunabilecek bir yüz değildir.</i>
366	Dil-i men reft ü men dest ez-ğam-ı dil mī-zenem ber-ser Çerā ten mī-zenem bāyed merā tedbīr-i cān kerden	<i>Gönlüm gitti ve ben gönlümün derdinden başıma vuruyorum. Neden kendimi incitiyorum. Aslında buna bir tedbir gerekir.</i>
367	Merā yārī derūnī nīst gayr ez-eşk ü men ü rā Be-cüst-u-cüy-ı in hālet ne-mī-yārem revān kerden	<i>Gözyaşımın başka benim derdimi anlayacak bir dostum yok. İçimi göstermek için gözyaşımı akıtmaya gerek yoktur.</i>
368	Be-mihr-i rüy-ı ü bā-şubḥ ḥāhem hem-nefes būden Be-büy-ı zūlf-i ü ber-bād ḥāhem cān-feşān kerden	<i>Onun yüzünün güzelliğini idrak etmek için sabahla hem-nefes olmam gerekir. Onun saçının kokusu için rüzgāra can bağışlamaya bile hazırım.</i>
Ḥaber Yāften-i Şāh Fağfūr Ez-Ḥāl-i Peser <i>Padişahın Cemşid'in Halinden Haberdâr Olması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
369	Çü şubḥ ez-cīb-i gerdün ser ber-āverd Zemāne çetr-i zerrīn ber-ser āverd	<i>Sabah feleğin cebinden çıkınca zaman altın şemsiyesini açtı.</i>
370	Burūn reft ez-dimāğ-ı ḥāk-i sevdā Cihān rā mihrī ez-nev geşt peydā	<i>Toprağın burnundan sevda çıkıverince yeniden dünyayı sevgi bürüdü.</i>
371	Ve līken hem çünān sevdā-yı ān māh Füzūn mī-geşt her dem der-ser-i şāh	<i>Fakat o ayın sevdası şaha her an daha çok yükleniyordu.</i>
372	Ez-in sevdā derūnī dāşt virān Çü gencī şod be-küncī geşt pinhān	<i>Bu kara sevda harabesinin köşesinde sanki bir hazine gizlenmişti.</i>

373	Çü gül pîçide-dil der-gönçe be-nişest Der-i h̄alvet be-rüy-ı halk ber-best	<i>Gönül insanlardan çekinip gül goncası gibi içine kapandı.</i>
374	Muķimān rā zi-piṣ-i h̄ iṣ mi-rānd Nedimān rā be-nezd-i h̄od ne-mi-h̄ānd [23]	<i>Etrafindakileri kendinden uzaklaştırıyordu. Hatta nedimelerini bile yanında istemiyordu.</i>
375	Nedim-i ü hayāl-i yār-ı ü būd Ḥayāl-i yār yār ğār-ı ü būd	<i>Onun hayalindeki sevgili, gönlünün yoldaşığıdır. Dünyasında bir başkasına yer yoktu.</i>
376	Çü ender perde rāh-ı kes ne-mi-dād Nedimān-eṣ ber-āverdend feryād	<i>Kendi iç dünyasını kimseye anlatmıyordu. O yüzden nedimleri feryat ediyorlardı.</i>
377	Ki hāl-i in peser der ıztırāb-est Be küllī şūret-i hāl-eṣ h̄arāb-est	<i>Onun hali kötü olup ızdıraplar içindedir.</i>
378	Be-bāyed refte in bā-ṣāh goften Zi-ṣāh in kıṣṣa rā ne-tevān nihofte	<i>Şahın yanına gitmeli ve hikâyeyi ondan gizlememeli.</i>
379	Ez-ān cā rüy der-dergāh kerdend Ḥikāyethā-yi ü bā-ṣāh kerdend	<i>Şahın dergāhına doğru yol aldılar, onun hikâyesini şaha anlattılar.</i>
380	Ki ṣāhā h̄alet-i ṣeh-zāde der-yāb Ki ne rüz-eṣ qarār-est ü ne ṣeb h̄āb	<i>Ey padişah, şehzadenin durumunu bilesin ki ne gündüz rahatı ne de gece uykusu var.</i>
381	Be-hāk endāhte h̄arf-eṣ çü tır est Kemān kad geṣt ü eknūn ğuṣe-ĝir-est	<i>Felek onu ok gibi toprağa saptı. Servi boyu yay gibi olup yalnızlığa büründü.</i>
382	Çü ebr ez-dide bārān mi-feṣāned Çü gül her dem giribān mi-derāned	<i>Bulut gibi gözünden yağmur yağıyor, gül gibi her an yakasını yırtıyor.</i>
383	Zi-āh-eṣ āsumān rā dil kebāb-est Zemīn rā çeṣmhā z'in ğam h̄arāb-est	<i>Onun ahının ateşinden gökyüzünün yüreği kebab, gözünün yaşından ise yeryüzü harap olmuştur.</i>

384	Peder çün vâkıf ez-ḥāl-i peser geşt Zi-aḥvāl-i peser âşüfte-ter geşt	<i>Baba, oğlunun haline vakıf olunca tahtından kalktı.</i>
385	Be-gāyet z'ân perîşānî dejem şod Zi-taḥt-ı salṭanat sūy-ı ḥarem şod	<i>Bu yüzden çok endişelenip tahtından hareme doğru ilerledi.</i>
386	Hümāyūn māder-i Cemşîd rā goft Ki rûz-ı şādî-i mā rāst ḡam coft	<i>Hümāyūn'a -Cemşîd'in annesine-mutluluğumuzu gam gölgeledi dedi.</i>
387	Ḥaber dārî ki rûd-ı mā serāb-est Esās-ı mülk-i Cemşîdî ber-âb-est	<i>Anlıyor musun, Cemşîd'in ülkesi kötüye gidiyor, ırmağımız seraba dönüşüyor.</i>
388	Zi-dest-i Cem cihān engüşterî bord Ne-dānem dīv reh zed yā perî bord	<i>Cemşîd'in elinden cihan yüzüğü çalındı. Dev mi yoksa peri mi çaldı.</i>
389	Çü māder kışşa rā kerd ez-peder ḡuş Zi-ḥod reft ü zemānî geşt ḥāmūş	<i>Anne bu hikâyeyi duyunca bir anda kendinden geçiverdi.</i>
390	Zi nergishā semen ber-jāle-efşānd Be-nāḥunhā zi-sūsen lāle-efşānd	<i>Nergislerden gül üzerine çiğ saçtı. Tırnakları ile susamdan lāle seçti.</i>
391	Melik dest-eş girif ez-pîş ber-ḥāst Ki kār-ı mā ne-ḥāhed şod bedîn rāst	<i>Melik onun elinden tutup kaldırdı, bu iş böyle olmayacak dedi.</i>
392	Be-(y)ā tā bād pāhā ber-nişînîm Revîm aḥvāl-i Cem rā bāz-bînîm	<i>Gel aşağı gidip rüzgâra karşı oturalım ve gidip Cem'in halini soralım.</i>
Ameden-i Fağfūr u Hümāyūn Piş-i Cemşîd ü Naşîhat Kerden <i>Fağfūr ve Hümāyūn'un Cemşîd'in Yanına Gelmesi ve Nasihat Etmesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
393	Ez-ân cā sūy-ı Cem çün bād reftend Zi gerd-i rāh-eş ender ber-giriftend [24]	<i>Cem'in ardından rüzgâr gibi gidip onu çevirdiler.</i>

394	Çü zülf ender-ser ü rüy-eş fütādend Besī ber-nergis ü gül büse dādend	<i>Saçını, başını ve yüzünü görenler, sanki defalarca kez gülü ve nergisi öptüler.</i>
395	Peder goft-eş ki ey çeşm-i merā nūr Çe üftād-et ki ez-merdüm şodī dūr	<i>Baba; ey gözümün nuru, ne oldu sana böyle? Neden insanlardan kaçıyorsun? dedi.</i>
396	Tu ‘ālem rā çü çeşmī nīst der-ħor Ki der-bendī be-rüy-ı merdümān der	<i>Sen dünya için bir göz niteliğindesin bu yüzden halka gözünü yumman sana yakışmaz.</i>
397	Çü māder hāl-i nūr-ı çeşm-i ħod dīd Çü eşk üftād ender-ħāk ğaltīd	<i>Anne, gözbebeğinin halini görünce gözyaşı gibi topırağa düşüverdi.</i>
398	Ki māder derd-i bālā-yı tu çinād Bed-i ferzend rā māder me-bīnād	<i>Annesi ona derdin bana gelsin dedi, annen kötü gününü görmesin dedi.</i>
399	Be-ħaqq-i şīr-i ĩn pistān-ı māder Ki yek dem hoş ber-āy ey cān-ı māder	<i>Annenin sütünün hakkı için bir an olsun mutlu ol.</i>
400	Eger çe miħribān bāşed birāder Ne-bāşed ħiç kes rā miħr-i māder	<i>Kardeş her ne kadar şefkatli olsa da anne sevgisi bambaşkadır.</i>
401	Eger çe dāye dāred miħr-i cānī Çü māder key buved der-miħribānī	<i>Her ne kadar dadı candan sevse de anne gibi olabilir mi?</i>
402	Melik-zāde zi-dil āhī ber-āverd Zi-süz-ı dil be-çeşm-i āb ender-āverd	<i>Melikzâdenin gönlünden bir ah çıkıverdi ve gönül derdinden gözleri nemlendi.</i>
403	Çü zülf-i ħiş ez-sevdā ber-āşüft Der-ān zārī vü dil-süzī hemī-goft	<i>Sevdadan kendi saçı gibi dağılmış bir biçimde ağlayarak şöyle dedi;</i>
404	Dirīġā men ki der-rüz-ı cevānī Çü şeb şod tīre ber-men zindegānī	<i>Ne yazık! Bu gencecik yaşımda hayatım gece gibi karardı.</i>

405	Henūz ez-şad gül-em yek nā-şüküfte Gül-istān-em niger ber-bād refte	<i>Henüz bahçemdeki yüz gülden bir tanesi açmadan bahçemin solduğunu görüyorum.</i>
406	Merā derdī-st k'ān dermān ne-dāred Merā rāhī-st k'ān pāyān ne-dāred	<i>Benim dermanı olmayan derdim ve sonu olmayan yolum var.</i>
407	Hemī-goft īn ü der-dil rāh cūyān Der-eşnā-yı suhen giryān u gūyān	<i>Bunları anlatırken yüreğinde bir taraftan çare ararken bir taraftan da ağlıyordu.</i>
408	Gehī dest-i peder rā buse dādī Gehī der pāy-ı māder ser nihādī	<i>Bazen babasının elini öpüp bazen annesinin ayağına başını koyuyordu.</i>
409	Melik Cemşid dānā būd u dānist Ki cennet zīr-i pāy-ı māderān-est	<i>Melik Cemşid bilgindi ve cennetin annesinin ayağının altında olduğu biliyordu.</i>
410	Şehinşeh goft k'in sevdā-yı ' aşk-est Der-īn ser şūriş-i gavgā-yı ' aşk-est	<i>Padişah dedi ki: "Bu aşk sevdasıdır, bu başta aşk telaşı vardır."</i>
411	Hemānā dil be-mihri germ dāred Velī goften be-merdüm şerm dāred	<i>Gönül bir güzele ısınır ancak bunu insanlara söylemekten çekinir.</i>
412	Künūn īn kār rā tedbīr sehl-est Be-tedbīr enderūn te'ħīr cehl-est	<i>Şimdi bu işin çaresi kolaydır, bu önlemi almak için gecikmeye gerek yoktur.</i>
413	Be-bāyed meclisī hoş rāst kerdn Huzūr-ı gül-ruhān der-ħāst kerdn	<i>Hoş bir meclis düzenleyip güzellerle süslemek gerek.</i>
414	Kücā der-nev-behārī lāle rūyī-st Kücā der-gül-şenī zincīr-i müyī-st	<i>Nerede yeni yetme bir lale yüzlü ve nerede sırma saçlı bir güzel varsa toplamak,</i>
415	Be-pīş-i ħīş bāyed dād āvāz Meger ez-perde bīrūn üfted īn rāz [25]	<i>Kendi yanında söz açıp sırrının dışarı çıkmasını sağlamamız lazım.</i>

416	Münādī ger münādī kerd der-Çin Ki mehrüyān-ı Çin yekser çü pervin	<i>Haberciler Çin ülkesine haber gönderince Çin'in güzelleri Ülker yıldızı gibi</i>
417	Be-eyvān-ı hümāyūn cem' gerdend Şeb-istān u harem rā şem' gerdend	<i>Hümayūn'un eyvanına toplanıp haremi mum gibi aydınlattılar.</i>
418	Hezārān şahid-i meh-rüy bā-şem' Bedin eyvān şodend ez-her taraf cem'	<i>Böylece binlerce ay yüzlü güzel her taraftan eyvana toplandılar.</i>
419	Çü şeb gīsū-yı müşkīn zed be-şāne Cemāl-i rüz güm şod der-miyāne	<i>Gece gibi olan saçına kokulu tarağını takınca gündüz gibi güzel yüzü kayboldu.</i>
420	Bütān-ı Çin şodend ez-perde bīrūn Be-'azm-i bezm-i eyvān-ı hümāyūn	<i>Hümayūn'un eyvandaki meclisine gitmek için Çin ülkesinin güzelleri perde arkasından çıktılar.</i>
421	Der-āmed her semen ruhsārī ez-der Be-şekl-i lāle çün şem'-i mu'anber	<i>Böylece yasemin yüzlüler kokulu mum etrafına lale gibi toplanmak için kapıdan girdiler.</i>
422	Perī peyker bütān ser-tā-be-pā nūr Çadeh der-dest-şān nūr-ı 'alī nūr	<i>Baştan ayağa bembeyaz nur içinde olan güzeller ellerinde kadehleriyle</i>
423	Gül-i ruhsār-şān der-ḥūy nişeste Hezārān 'ağd der-ber gül güste	<i>İç güzelliği dışlarına yansımış, binlerce inciler içindeydi.</i>
424	Semen-rüyān çü gül üftāde der-hem Çü berg-i gül nişeste teng ber-hem	<i>Yasemin yüzlü güzeller gül yaprakları gibi iç içe sınıksız oturmuşlardı.</i>
425	Zi-'aks-i reng-i rüy-ı lāle-rüyān Fütāde der-'araç ḥürşid-i tābān	<i>Bu lale yüzlülerin kızıl renginin yansımından parlayan güneş bile utancından terlemeye başladı.</i>
426	Ser-i zūlf-i siyeh der-'ūd sūzī Nesīm-i şubḥ der-micmer fūrūzī	<i>Sanki siyah saçların ucu ud çalıyor, sabah rüzgârı ise hoş kokusunu getiriyordu.</i>

427	Şevābet der-taḥayyūr mānde der-ḥarc Felek der-gerdiş ü seyyār der-dürç	<i>Gökteki yıldızlar hayret içinde yerlerinden çıkıyor felek ise dolaşıyordu ve gezegenler ise kendi yörüngesinde gidiyordu.</i>
428	Be-‘āli manzarī ber-Şāh Cemşīd Nişeste bā-peder çün māh u Ḥürşīd	<i>Melik Cemşīd anne ve babasıyla ay ve güneş gibi çok güzel bir görüntü içinde oturuyordu.</i>
429	Peder her dem yekī rā ‘arz kerdī Be-yād-eş sāğar-ı mey bāz ḥürdī	<i>Babası her an birini çağırıp bir kadeh içki istiyordu.</i>
430	Melik goft ey peser z’īn ḥüb-rüyān Dil u ṭab‘-et kūdāmīn rāst cūyān	<i>Padişah, oğluna bu güzellerden hangisini isterse seçmesini söyledi.</i>
431	Der-īn meclis dil-ārām-et kūdām-est Dil-ārām-ı turā āḥir çe nām-est	<i>Bu meclisteki güzeller içinde senin beğendiğin hangisidir? Senin sevdiğinin adı nedir?</i>
432	Melik-zāde Melik rā goft şāhā Şevāb-et leşkerā gerdūn penāhā	<i>Şehzade şaha “Ey şahım, ey komutanım, ey sığınağım” dedi.</i>
433	Çe şāyed goft īn büt-peykerān rā Ki reşk āyed ber-işān şekkerān rā	<i>Put gibi güzellere ne diyebilirim ki hepsi birer kıskanılacak güzelliktedirler.</i>
434	‘Arūsān-ı nigār-istān-ı Çin-end Ġazālān-ı şikār-istān-ı Çin-end	<i>Bunlar Çin ülkesinin güzel gelinleri ve Çin ülkesinin av ceylanlarıdır.</i>
435	Velī piş-em hemān dārend miqdār Ki ḥazrā-yı demen yā naqş-ı dīvār	<i>Ama benim gözümde bu güzeller ancak duvardaki bir resim kadarlar.</i>
436	Zi-cām-ı dīger īn mestī est mārā Be-cāy-ı dīger ān pestī est mārā [26]	<i>Bizim bu sarhoşluğumuzun sebebi başka bir içkiden ve gönlümüz başka bir yerdedir.</i>
437	Ḥalil-em ger der-īn büt-ḥāne hestī Ṭılısm-ı īn bütān rā ber-şikestī	<i>İbrahim peygamber bu put hanenin içinde olsaydı bu butların tılsımını kırardı.</i>

438	Heme eyvān nigār-istān-ı mā nīst Dirīgā k'ān nigār-istān-ı mā nīst	<i>Tüm eyvandakiler bizim için güzellerin toplandığı yer değil yazık bizim sevdiğimiz burada değil.</i>
439	Buved her dil be-rüy-ı hūb māyil Velī bāşed be-vechī meyl her dil	<i>Her gönül bir güzele meyleder ancak her gönül bunu başka şekilde yapar.</i>
440	Çü dāred düst bülbül 'ārız-ı gül Çe der-vech-eş nişined zülf-i sünbül	<i>Her ne kadar bülbülün yüzünü görmeye sümbül saçlılar gelseler de bülbülün aklı gülün yüzündedir.</i>
441	Çü nilüfer be-hürşid-est māyil Zi-mehtāb-ı cihān-tāb-eş çe hāşıl	<i>Nilüfer gibi güneşe yöneldikten sonra dünyayı aydınlatan mehtabı neyleyeyim.</i>
Fāş Kerden-i Cemşid Rāz-ı Hod Bā Māder ü Peder <i>Cemşid'in Kendi Sırrını Babasına ve Annesine Söylemesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
442	Der-āhir gonçe-i in rāz be-ş(ü)küft Hādīs-i h'āb yek yek bā-peder goft	<i>Sonunda gonca gibi sırrını açiverdi. Babasına rüyasında gördüklerini teker teker söyledi.</i>
443	Peder goft in peser şūrīde-hāl-est Hādīs-eş ser-be-ser h'āb u hayāl-est	<i>Baba dedi; Bu oğlanın hali iyi değildir, anlattıkları baştan sona hayaldir.</i>
444	Hemī-tersem ki ü dīvāne gerded Be-yek bār ez-hūred bigāne gerded	<i>Bu çocuğun delirmesinden ve aklının başından gitmesinden korkarım.</i>
445	Be-māder goft timār-ı peser kon 'İlāc-ı cān-ı bīmār-ı peser kon	<i>Annesine bu çocuğu sakinleştirdi. Ruhuna ilaç olmasını söyledi.</i>
446	Hümāyūn her zemān mī-dād pend-eş Ne-būd ān pend-i māder sūdmend-eş	<i>Hümāyūn sürekli nasihat verse de bu annenin verdiği öğütler çok da işe yaramıyordu.</i>
447	Dil-eş rā her dem āteş tiz-ter būd Hayāl-eş der-nażar hūn-riz-ter būd	<i>Git gide gönlünü daha fazla ateş yakıyordu, hayali gözünde daha kan dökücü hale geliyordu.</i>

<p style="text-align: center;">Ämeden-i Mihrâb Bâzergân vü Hikâyet Kerden Bâ Cemşid <i>Bazirgan'ın Mihrâb'a Gelmese ve Cemşid'e Hikâyesini Anlatması</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün</p>		
448	Der-ân eyyâm-ı bed bâzârgânî Cihân-dîdeyî bisyâr-dânî	<i>Bu kötü günlerde dünya görmüş çok akıllı bir bazirgan,</i>
449	Be-sân-ı püste handân rüy u şîrîn Zebân çerb ü suhen pür-mağz u rengîn	<i>Görünüşte tatlı ve güler yüzlü bir fıstık tatlı dilli, sözü yerinde biri gibi</i>
450	Besî hem çün şabâ peymüde 'âlem Çü gül la' l ü zer âverde ferâh-em	<i>Sabah rüzgarı gibi dünyayı dolaşmış, gül gibi cevher ve altını bir araya getirmiş</i>
451	Gehî ez-Şâm refî süy-ı Safseyñ Gehî der-Rûm bûd ü gâh der-Çin	<i>Kimi zaman Şam'dan Safseyñ'e doğru gitmiş, kimi zaman Rum'da bulunmuş kimi zaman Çin'de</i>
452	Be-her şehri zi her mülki güzer dâşt Zi-aḥvâl-i her iklimi haber dâşt	<i>Her şehirden ve her memleketten geçmiş böylece her iklimden haberdar olmuş</i>
453	Çünân der-naḫş-bendî bûd üstâd Ki mi-zed naḫşhâ ber-âb çün bād [27]	<i>Rüzgârın suya resim çizmesi gibi resim çiziminde ustalaşmış</i>
454	Perî râ naḫş der-âyîne mi-best Perî râ zi-âyîne-i fikr-eş ne-mi-rest	<i>Güzelleri aynada nakşetmede, düşünce aynasından güzellerin yüzünün kaçmasına izin vermemiş</i>
455	Zi-sehm-eş naḫş-ı Mânî geşt der-reng Zi-dest-eş pây der-gil naḫş-ı Erjeng	<i>Onun sayesinde Mani'nin resmi renkle can bulmuş, onun yüzünden Erjeng'in resmi toprakta şekil almış.</i>
456	Kücâ serv-i semen-'ârız be-dîdî Zi-ser-tâ-pây şekl-eş ber-keşîdî	<i>Her nerede servi boylu, yasemin yüzlü güzeli görse baştan ayağa kadar resmini çizirdi.</i>
457	Heme eşkâl-i meh-rüyân-ı 'âlem Be-şüret dâşt hem çün naḫş-ı hâtem	<i>Bütün âlemin ay yüzlü güzellerinin resmini mühür gibi aynen çizirdi.</i>

458	Melik Cemşid çün ez-kâr der-mând Şebî ü rā be-ḥalvet piş-i ḥod ḥānd	<i>Melik bir gece işlerini tamamladıktan sonra Cemşid'i halvetine çağırır.</i>
459	Nişānd-eş piş ü rā her zemānī Hemī-cüst ez-perī-rüyān nişānī	<i>Onu karşına oturtup güzeller hakkında ondan bilgi istedi.</i>
460	K'ez in ḥübān ki didi yā şenīdī Küdāmīn rā be-ḥübī ber-güzīdī	<i>Duyduğun ve gördüğün güzellerden hangisini daha çok beğendin? (Dedi).</i>
461	Küdāmīn meh be-çeşm-et hoş der-āmed Küdām āb-ı ḥayāt-et hoş-ter āmed	<i>Güzellerden hangisi gözüne daha hoş göründü, hangisi daha çok içine sindi.</i>
462	Be-pāsuḥ dāden-eş naḳḳāş ber-ḥāst Suḥen der-şūret-i rengin be-(y)ārāst	<i>Bu cevabının karşısında nakkaş ayağa kalkıp sözünü resimle süsledi.</i>
463	Ki şāhā ḥüsn-i ḥübān bī-şümār-est Der ü dīvār-ı 'ālem pür-nigār-est	<i>Ey şah güzellerin güzelliği sayısızdır, dünyanın kapısı ve duvarı bunlarla süslenmiştir.</i>
464	Velī der-her gülī rengi vü büyī-st Kemāl-i ḥüsn-i her şāhid zi-büyī-st	<i>Ama her gülde başka bir renk ve koku vardır. Her güzelin güzelliği onun kokusundan kaynaklanır.</i>
465	Ruḫab rā lezzet-i şeker eger nīst Der-ü zevkī-st k'ān hem der-şeker nīst	<i>Her ne kadar hurma da şekerin lezzeti olmasa da onda olan şeker de asla bulunmaz.</i>
466	Ez-in ḥübān ki men didem be-her büm Ne-didem mişl-i duḫt-i Ḳayşer-i Rüm	<i>Ben bu güzellerden her ülkede gördüm. Fakat Rum Kayseri'nin kızı gibisini görmedim.</i>
467	Meh ez-şerm-i ruḫ-ı ü der-niḳāb-est Miyān-ı māh-rüyān āfitāb-est	<i>Ay, utancından onun güzelliğinin karşısında peçesini takar. O, ay yüzlülerin arasında bir güneş gibidir.</i>
468	Tu güyī ḫinet-i ü āb u gil nīst Zi-ser-tā-pā be-ğayr ez-cān u dil nīst	<i>Sanki tabiatı su ve topraktan değil baştan ayağa can, ruh ve gönülden oluşmamıştır.</i>

469	Be-meydān-est bā-meh der-muḥāzāt Be-esb u ruḥ ṣehān rā mī-koned māt	<i>Ayla meydanda karşı karşıyadır. Bu at ve kaleyle şahları bile mat eder.</i>
470	Be-hüsn ü ḥübī-eş ḥür u melek nīst Çünān meh der-kebūdī-i felek nīst	<i>Onun güzelliğinde bir huri ya da melek yok, onun gibi ay gökyüzünde yok.</i>
471	Zi-zülf-eş Rūmīyān zūnnār bestend Zi-mihr-i rüy-eş āteş mī-perestend	<i>Saçından sakınmak için Rumlular zūnnār (kuşak) bağladılar, güneş gibi yüzünden dolayı ateşe tapıyorlar.</i>
472	Ne kes ü rā burūn-ı perde dīde Ne ender-perde āvāz-eş ṣenīde	<i>Ne şimdiye kadar kimse onu perde dışında gördü ne de perde içinde sesini duydu.</i>
473	Ki yāred nām-ı ṣevher pīş-i ü goft Ki zīr-i ṭāḳ-ı gerdūn nīst-eş coft [28]	<i>Onun yanında kocadan kim bahsedebilir ki bu feleğin altında ona yakışan bir eş yoktur.</i>
474	Ez-īn ḥür ṭal' atī Nāhīd cām-eş Ez-īn meh-peykerī Ḥūrşīd nām-eş	<i>Bu, güneşten Nahid isimli bir talih kadehidir. Bu ay tenli Hurşīd'dir.</i>
475	Çü gīred cām-ı mey der-dest Ḥūrşīd Be-būsed ḥāk-i reh çün cūr' a Nāhīd	<i>Hurşīd, elindeki şarap kadehinden yudumlarken Nahid yıldızı da yoldaki toprağı öptü.</i>
476	Sefer mī-kerdem ender-her diyārī Zi-Çīn üftād der-Rūm-em güzārī	<i>Her ülkeye seyahat ederken Çin'den Rum'a yolum düştü.</i>
477	Der-ān iqlīm bāzārī nihādem Ser-i bār-i Bedaḥş ü Çīn güşādem	<i>O ülkede Pazar kurup Bedeḥşan ve Çin'den getirdiğim malları açtım.</i>
478	Zi-her sū Müşterī ber-men be-cūşīd Çünān k'āvāze-em Ḥūrşīd be-ş(e)nīd	<i>Her taraftan etrafıma müşteriler toplandı. Öyle ki, bu ses Hurşīd'in kulağına da ulaştı.</i>
479	Firistād u zi-men dībā-yı Çīn ḥ'āst Çü la' l-i ḥod Bedeḥşānī nigīn ḥ'āst	<i>Beni çağırıldı ve Bedeḥşān'dan lâl dudakları gibi lâl taşı ve Çin'den Çin ipeği getirmemi istedi.</i>

480	Metā' ī çend bā-ḥod ber-giriften Be-süy-ı menzil-ī ān māh reftem	<i>Birkaç parça eşya alıp o güzelin evine doğru gittim.</i>
481	Çe didem dergehī v'ān geh çe dergāh Leb-i bām-eş hemī zed buse ber-māh	<i>Bir dergāh gördüm, ne dergāh. Bir gökdelen ki damının kenarları ayı öper.</i>
482	Derī hem çün cebīn hoş ber-güşāden Be-her cānib yekī ḥācib sitāde	<i>Öyle bir kapı ki geniş alın gibi yayılmış ve böylece her tarafa birer hacip durmuş.</i>
483	Merā bordend der-hoş büstānī Der-ū kaşrī be-şekl-i gülsitānī	<i>Bizi, yüksek bir kalesi olan hoş bir bostana götürdüler.</i>
484	Zi-burc-ı āsumān tābende māhī Çü encüm gerdiş ez-ḥübān sipāhī	<i>Gökyüzünde ay burcu gibi güzellerden yıldız gibi bir ordu parladı.</i>
485	Çü çeşm-i men bedān meh manzar üftād Dil-i miskīn zi-dest-i men der-üftād	<i>Benim gözüm o ay yüzlüye düşünce zavallı gönlüm avcumun içinden kayıp gitti.</i>
486	Hemān dem ḥāst üftāden dil ez-pāy Be-şun' at ḥāştēn mī-dāşt ber-cāy	<i>O sırada gönlüm ayaktan düşmek istedi. O güzelliğin karşında kendisini kaybediyordu.</i>
487	Kilid-i kufl-i yāķūtī zi-dürr sāht Dil-i teng-em bedān yāķūt be-nevāht	<i>Kapısına yakuttan bir kilit yaptırıp gönlümü de o yakutun içine tıkadı.</i>
488	Zi-manzar nāghān der-men nażar kerd Dil ü cān-ı merā zīr ü zeber kerd	<i>Durduğu yerden bir an bana bakıp böylece gönlümü ve ruhumu alt üst etti.</i>
489	Metā' -ı ḥāiş rā piş-eş nihādem Dil ü dīn her dü der-şükrāne dādem	<i>Getirdiğim malları önüne koyup üstelik dinimi ve gönlümü de verdim.</i>
490	Nigīnī çend ez-ān leb qarż kerdem Be-piş-eş nāghānī ' arz kerdem	<i>O dudaktan birkaç inci ödünç alıp ona şöyle söyledim.</i>

491	Zi-zülf-eş nāfhā-yı Çin güşādem Be-dāmen bordem ü pîş-eş nihādem	<i>Saçından Çin misklerinin kokusunu açtım, yamacına gidip önüne koydum.</i>
492	Pesendîd ān güherhā rā ser-ā-ser Be-nermî goft k'ey pākîze gevher	<i>Bu mücevherlerin hepsini beğenip ince bir edayla bana "ey soylu kişi" dedi.</i>
493	Ne-dāred in güherhā-yi tu mānend Behā-(y)eş çîst goftem k'ey Hūdāvend	<i>"Senin bu mücevherlerin gibisi yok, bunların fiyatı nedir" dedi.</i>
494	Çumāş-ı men ne cins-i hîdmet-i tu-st Behā-yı ān qabûl-i hāzret-i tu-st [29]	<i>Benim kumaşım senin hizmetine layık değil, fiyatı sadece senin bunu kabul edeceğin kadardır.</i>
495	Be-hûn-ı müşk çün ruhsâr şüy-em Zi-tu çün hûn-bahā-yi la' l cüy-em	<i>Miskin kanıyla yüzümü yıkıyorum ve senden dudağının kan bedelini arıyorum.</i>
496	Bahā-yi la' l bāyed kerd erzān Çü bāşed Müşterî hürşîd-i tâbān	<i>Müşteri parlayan güneş olunca lalin taşının fiyatını ucuzlatmak gerekir.</i>
497	Be-dānem yek suhen çendîn 'atā dād Ki la' l ü seng şad hûn-bahā dād	<i>Bu söze karşılık birçok bağışta bulundu, yüz kan bedelini inci ve taşa verdi.</i>
498	Künûn men şüret-eş bā-hîş dārem Eger fermān dehî pîş tu ārem	<i>Şimdi onun resmi yanımda izin verirsen sana sunayım.</i>
499	Künûn men şüret-eş bā-hîş dārem Eger fermān dehî pîş tu ārem	<i>Melik bu anlatılanlardan ve verdiği bilgilerden tanıdık bir koku alıyordu.</i>
Fermüden-i Mihrâb Şüret-i Hürşîd Bâ-Cemşîd <i>Mihrâb'ın Hurşîd'in Resmini Cemşîd'e Vermesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
500	Bedān şüret derûn-eş meyl fermüd Be-şod Mihrâb u pîş āverd u be-g(ü)şüd	<i>O resmi görmek için telaşlandı, Mihrâb gidip o resmi getirip açtı.</i>

501	Nazar çün ber-cemāl-i şüret endāht Hemān dem şüret-i nā-dīde be-ş(i)nāht	<i>Resimdekinin yüzüne bakar bakmaz onu tanıdı.</i>
502	Melik Cemşid naqş-ı yār-ı hod yāft Nigārīn şüret-i dildār-ı hod yāft	<i>Böylece melik Cemşid sevgilisinin resmini buldu. Gönlünü çelen dilberinin yüzünü görmüş oldu.</i>
503	Revān der-pāy-ı ān şüret der-üftād Besī ber-dest ü pāy-eş büsehā dād	<i>O resmin üzerine eğilip elini ve ayağını öpmeye başladı.</i>
504	K'ez īn beh şüret-i zībā ki ārāst Çünān kārī hod ez-dest-i ki ber-ḡāst	<i>Bundan daha güzel bir yüzü kim süsleyebilir. Böyle bir iş kimin elinden gelebilir.</i>
505	Tu Hızr-ı çeşme-i hayvān-ı mā'ī Beşir-i külbe-i aḡzān-ı mā'ī	<i>Sen bizim hayat suyumuzun Hızır'ı gibisin, bizim hüznü evimizin müjdecisisin.</i>
506	Ferāvān gevher u pīrāye dād-eş Zi-her çizi besī sermāye dād-eş	<i>Birçok şeyden sermaye yani birçok mücevher ve değerli ziynet verdi.</i>
507	Çü efser gevher-eş ber-farḡ kerdend Ser-ā-pāy-eş zi-gevher ḡarḡ kerdend	<i>Taç gibi başına cevher takıp böylece baştan ayağa mücevhere boğdular.</i>
508	Nihād ān şüret-i dilbend der-piş Be-zārī īn ḡazel mī-ḡānd bā-ḡiş	<i>Bu resmi önüne koyup ağlayarak kendi kendine şu gazeli okudu.</i>
El-ḡazel Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
509	Güyyā īn naqş-ı bī-cān şüret-i cān-ı men-est Naqş-ı bī-cān-eş me-ḡān k'ān naqş-ı cānān-ı men-est	<i>Sanki bu cansız resim benim canımın suretidir. Ona cansız bir resim olarak bakma o adeta benim canımın cananıdır.</i>
510	Mī-demed cānī vü her dem bülbül-i cān der-ḡafes Mī-koned feryād k'īn büy-ı gül-istān-ı men-est [30]	<i>Ruhumun bülbülü kafeste ve ona her an can üflüyor. Bu benim gül bahçemdir diye bağıyor.</i>

511	Ḥod çe cān-est īn ki ḥod rā cān-ı mā pervāne-vār Mī-zed k'īn 'aks ez-ān şem'-i şeb-istān-i men-est	<i>Bu resim yanan bir gece mumu gibidir ve bizim canımız bunda kendini ateşe atan bir pervane gibidir.</i>
512	Mī-güşāyed dil merā ez-bend-i zūlf-i ū meger Ḥalkā-i zūlf-eş kilid-bend ū zindān-ı men-est	<i>Gönlüm beni onun saçının zincirinden kurtarmaya çalışıyor oysa onun saçı benim bu zindandan kurtulmamın anahtarıdır.</i>
513	Ger koned kaşd-ı ser-i men ber-ser-i men ḥākim-est V'er nümāyed meyl-i cān şükrāne ber-cān-ı men-est	<i>Benim başıma kastedebilir çünkü benim başımın hâkimidir. Canıma kastetmesi benim canıma minnettir.</i>
514	Şüretī der-piş dārem ḥüb u mī-dānem künün Şüret-i cem' iyyet-i ḥāl-i perişān-ı men-est	<i>Önümde güzel bir yüz bulunduruyorum ve bunun benim perişan halimin sureti olduğunu iyi biliyorum.</i>
Ḥikāyet Kerden-i Cemşid Ez-Ḥ'āb Bā-Mihrāb <i>Cemşid'in Rüyasını Mihrāb'a Açıklaması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün		
515	Melik be-g(ü)şād rāz-ı şüret-i ḥ'āb Yek-ā-yek bāz-goft ān şeb be-Mihrāb	<i>Melik rüyasının sırrını Mihrāb'a açıp birer birer anlattı.</i>
516	Bedān naqqāş goft ey şüret-engiz Künün īn çāre rā rengi ber-āmiz	<i>Şimdi bu anlattıklarımı detaylı olarak resme dönüştür.</i>
517	Çü ḥāşıl kerdeyi rengi zi-yār-em Be-kon naqqāş be-dest āver nigār-em	<i>Madem sevgilimden bunca şey edinmişsin şimdi bunu resme dönüştür ve sevgilinin resmini bana ver.</i>
518	Tu īn renc-i merā ger çāre-sāzī Zi-her genc-et be-baḥş-em bī-niyāzī	<i>Eger sen benim bu derdime çare bulursan seni dünya malına doyururum.</i>
519	Çü Mihrāb īn suḥen ez-şāh be-ş(e)nīd Zemānī der-derūnī ḥod be-piçid	<i>Mihrāb bu sözü şahtan duyunca kendi kendine biraz kıvranıp durdu.</i>

520	Cevāb-eş dād k'ın kārī ' aẓīm est Der-ın şüret besī ümmīd ü bīm est	<i>Bu işin çok zor olduğunu söyleyip bu resimde çok umut olduğu gibi tehlikenin de olduğunu söyledi.</i>
521	Neḥost in ẓār rā endiše bāyed Çünin kārī be-bāzī ber-ne-(y)āyed	<i>Öncelikle bu işe çok dikkat lazım çünkü bu iş oyuna benzemez.</i>
522	Zi-Çin tā Rūm rāhī bes dırāz-est Heme rāh-eş neşīb ender-firāz-est	<i>Çin'den Rum'a kadar çok uzun bir yoldur. Tüm yolların inişi yokuşu çoktur.</i>
523	Der-ın reh bīşe vü deryā vü kūh est Zi-dīv ü ded gürūh ender-gürūh est	<i>Bu yolda çok orman, deniz ve dağ vardır. Devlerle yırtıcılarla doludur.</i>
524	Melik rā reften āncā hoş ne-(y)āyed Be-neng ü nām kārī ber-ne-(y)āyed	<i>Melik'in oraya gitmesi hoş olmaz. Kötü isimle anılarak bu iş yapılmaz.</i>
525	Melik rā nā-ḥoş āmed ẓavl-i Mihrāb Şod ez-goftār-ı pīç-ā-pīç der-tāb [31]	<i>Mihrāb'ın söyledikleri Melik'in hoşuna gitmedi bu sözden dolayı içi burkuldu.</i>
526	Cevāb-eş dād k'ın goftār süst est Ẓavī rāy-et ẓa'if ü nā-dürüst est	<i>Bu söz acizliktir. Düşüncen zayıf ve doğru değildir.</i>
527	Ne-mī-bāyed der-i ümmīd besten Ne-mī-şāyed dil-i ' aşıq şikesten	<i>Ümit kapısını kapatmamak, aşığın gönlünü kırmamak gerekir.</i>
528	Tu rā bāyed büzürg ümmīd būden Çü sāye der-pey-i Hürşid būden	<i>Senin gibi birisi büyük umutlar beslemeli gölge gibi güneşin peşinden gitmeli.</i>
529	Der-ın reh tiz ḥāhem şod çü ḥancer Be-ser ḥāhem bürīd in rā ser-ā-ser	<i>Bu yolda kılıç gibi keskin olacağım. Canla başla bu işi yapacağım.</i>
530	Çü Mihrāb āteş-i kīn-i Melik dīd Be-pīş-i ü be-ser der-ḥāk gālīd	<i>Mihrāb, Melik'in ateşli hırsını görünce ayağının altına başını sürdü.</i>

531	Ki men ṭab ^ʿ -ı Melik mī-āzmüdem Der-i rāz-ı derūnī mī-güşüdem	<i>Aslında ben Melik'i deniyordum. Gizli sırrın kapısını açıyordum.</i>
532	Çü dānistem ki ʿ aşk-et pāy ber-cāst Künūn in kār kerdem pişe-i mā-st	<i>Aşkının yerinde sapasağlam olduğunu görünce artık bu işin başa düşüğünü anladım.</i>
533	Rikāb ender-rikāb-et beste dārem ʿ İnānet bā-ʿ inān peyveste dārem	<i>Bundan sonra hep yanındayım nereye gidersen seninleyim.</i>
534	Be-her cānib ki be-nümāyī revānem Be-her şüret ki fermāyī ber-ānem	<i>Ne tarafā istersen oraya gideceğim, ne istersen onu yapacağım.</i>
535	Künūn bāyed besic-i rāh kerdem Şehinşeh rā zī-kār āgāh kerdem	<i>Şimdi yola dizilmeli ve padişahı bu işten haberdar etmeli.</i>
536	Bezā ^ʿ at borden ez-her cins bā-ḥ ^ʿ iş Giriften pes ṭarīḳ-ı Rūm der-piş	<i>Kendimize her cinsten yolluk alıp Rum diyarına doğru yola çıkmalıyız.</i>
537	Be-resm-i tācirān der-rāh būden Ne-mī-şāyed der-in reh şāh būden	<i>Tacirler gibi yola koyulalım, böyle bir yolda şah gibi davranmaya gerek yoktur.</i>
538	Der-in ma ^ʿ nī suḥen bisyār goftend Ez-ān goft ü şenid-i ān şeb ne-ḥoftend	<i>Bu konuda çok konuşup bu sohbette dolay o gece uyuyamadılar.</i>
539	Seḥergeh rāy-et ez-maşrıḳ ber-efrāşt Felek zīr-i zemīn gencī revān dāşt	<i>Sabahleyin güneş doğudan yükseldi ve böylece felek yer altındaki hazinesini ortaya çıkardı.</i>
540	Kilid-i şubḥ der-cīb-i ufuk būd Ber-āverd u der-ān genc be-güşüd	<i>Sabah anahtarını ufuğun cebinden çıkartıp bu hazinenin kapısını açtı.</i>
541	Burūn āverd dürc-i la ^ʿ l-i pür-zer Zi-la ^ʿ l ü zer zemīn rā sāḥt zīver	<i>Böylece yer altından çıkarılan mücevher ve altınlarla yeryüzünü süslemiş oldu.</i>

<p style="text-align: center;">İcāze H̄āsten-i Cemşid Ez Peder <i>Cemşid'in Babasından İzin İstemesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün</p>		
542	Melik Cemşid kerd in rāz meşhūr Firistād ez-der ü dergāh-ı Fağfūr	<i>Fağfūr'un sarayından ve kapısından bunu göndererek, Melik Cemşid'in bu sırrını ifşa etti.</i>
543	Nedimī rā taleb fermūd u be-n(i)şānd Hikāyethā-yi şeb yek yek fūrū-h̄ānd	<i>Bir nedimi çağırıp oturtup gece yaşadığı olayları bir bir anlattı.</i>
544	Be- ^ç azm-i Rūm destūrī taleb kerd Mişāl-i hüküm-i Fağfūrī taleb kerd [32]	<i>O, Rum'a gitmek için Fağfūr sultanının hükmünü ve iznini talep etti.</i>
545	Çü şāh in kışsa rā be-şenid ez-cem ^ç Berā-yi rüšenāyī sūht çün şem ^ç	<i>Şah, bu olayı etraftan duyunca mum gibi yanmaya başladı.</i>
546	Leb-ā-leb pür-zi-ħaşm u ğuşsa be-n(i)hoft Be zir-i leb suhen-perdāz rā goft	<i>Baştan ayağa öfkeye kapılıp nedimeye böyle söyledi.</i>
547	Be-rū ez men be-pürs ān nāzenin rā Bedān lertzide-i tāt u nigin rā	<i>Taç ve tahtını bırakıp giden bu güzel oğlana söyle.</i>
548	Be-güy-eş in hayāl ez-ser be der-kon Be-terk-i Türk ü tāt u taht-ı zer kon	<i>Bu hayali başından çıkarmasını söyle, bu güzeli bırakıp taç ve altın tahtını düşün.</i>
549	Çerā çün nāfe mī-bürri zi-mesken Çerā çün la ^ç l ber-kendī zi-ma ^ç den	<i>Neden göbek bağı gibi yerinden kopuyorsun, neden bu cevher gibi madenden ayrılıyorsun.</i>
550	^ç Aziz-i men me-kon pendī merā ħ̄ār Cevānī ħ̄ātır-ı pīrān be-dest ār	<i>Benim azizim benim nasihatimi dinle, gençsin ihtiyarların hatırını kırma.</i>
551	Be pīrān ser me-kon ez-men cüdāyī Me-deh ber-bād mülk ü pādīşāhī	<i>Yaşlı babana baş kaldırıp benden ayrılma mülkünü ve padişahlığı rüzgâra savurma.</i>

552	Ne-mī-dānem peder bā-tu çe bed kerd Ki ḥāhī küšten-eş der-ḥasret ü derd	<i>Babanın sana ne kötülük yaptığını bilmiyorum. Neden onu hasret ve dert içinde ölüme bırakıyorsun.</i>
553	Me-rū ez dest-i men ey şāhbāz-em Ki çün refti ne-ḥāhī did bāz-em	<i>Elimden kopup gitme ey benim kartalım çünkü gidersen beni bir daha göremeyebilirsin.</i>
554	Be-gītī cüz tu ferzendī ne-dārem Dil-ārāyī vü dilbendī ne-dārem	<i>Dünyada senden başka bir oğlum yoktur. Ömrümü süsleyen ve gönlümü hoş tutan başka bir şey yoktur.</i>
555	Peder devrān-ı ‘ömr-i ḥīş rānd-est Merā ğayr ez-tu ḥod ‘ömrī ne-mānd-est	<i>Babanın devranı bitmiş senden başka bir umudu kalmamıştır.</i>
556	Tu nīz eknūn be-ḥāhī reften ey ‘ömr Ne-mī-dānem çe ḥāhī goftem ey ‘ömr	<i>Şimdi sen de ömründen gitmek istiyorsun, bu ömrüme ne söyleyeceğimi bilmiyorum.</i>
557	Resūl āmed ḥikāyet bā-Melik goft Melik çün rüzīgār-ı ḥod ber-aşūft	<i>Elçi gelip bunları melike söyleyince melik kötü günü gibi perişan oldu.</i>
558	Be sūy-ı māder āmed refte der ḥaşm Revān ber berg-i gül bārān-eş ez çeşm	<i>Gül yaprağına yağmur damlalarının değmesi gibi gözünden yaş dökerek annesinin yanına gitti.</i>
559	Çü nūr-ı çeşm-i ḥod rā did giryān Hemān dem geşt çün zūlf-eş perīşān	<i>Annesi gözbebeğini böyle ağlarken görünce saçı gibi perişan oldu.</i>
560	Revān ber-ḥāst çeşm-eş rā be-būsīd Pes ez-būsīden-eş aḥvāl pürsīd	<i>Hemen kalkıp gözünü öpüp ona durumunu sordu.</i>
561	Peser be-n(i)şest ü bā-ū rāz mī-goft Ḥadīş-i refte yek yek bāz mī-goft	<i>Böylece oturup ona sırrını söyledi. Olayları birer birer anlattı.</i>
562	Be-dārā-yı dü gītī ḥord sevgend Ki ger men‘-em koned z’in reh Ḥudāvend	<i>İki cihanın yaratana olan Allah, adına yemin etti. Beni bu yoldan ancak o vazgeçirebilirdi.</i>

563	Be-ḥancer sīne-i ḥod rā konem çāk Be-cāy-ı taḥt sāzem bester ez-ḥāk	<i>Hançerle sinemi parçalayıp toprağı kendime taht yaparım.</i>
564	Çü māder kışşa-i dilbend be-ş(e)nīd Zi-cān-ı nāzenīn-i ū be-tersīd [33]	<i>Annesi oğlunun gönül derdini duyunca canına kıyabileceğinden korktu.</i>
565	Besī pend ū besī ümmīd dād-eş Bedan ümmīdhā mī-kerd şād-eş	<i>Birçok öğüt verip onu umutlandırarak gönlünü şad etti.</i>
Ḥānden-i Fağfūr Mihrāb Rā vü Tedbīr Kerden Der-Kār-ı Cemşīd <i>Fağfūr'un Mihrāb'ı Çağırması ve Cemşīd'in İşine Tedbir Aramasını İstemesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
566	Melik rā geşt ma' lüm ez-rivāyet Ki bā-ū der-ne-mī-gīred ḥikāyet	<i>Padişah bu olaylarla bu şekilde başa çıkamayacağını anladı.</i>
567	Firistād ū şebī Mihrāb rā ḥānd Besī bā-ū zī her bābī suḥen rānd	<i>Bu yüzden Mihrāb'ı çağırması için birisini gönderip onunla bu konuyu her açıdan değerlendirdi.</i>
568	Melik rā goft Mihrāb ey Ḥudāvend Eger ḥāhī bekā-yı cān-ı ferzend	<i>Mihrāb, padişaha dedi ki; "Ey sultanım eğer oğlunun yaşamasını istiyorsan,</i>
569	Be-bāyed sāḥten tedbīr-i rāh-eş Ki dāred īzed ez-her bed nigāh-eş	<i>Onun işinin tedbirini almak gerekir, tanrı onu kötü gözden korusun.</i>
570	Revān mī-bāyed-eş kerden hem emrüz Meger gerded zi-bāḥt-ı şāh firüz	<i>Padişahlık bahtının açık olması için bugün onu yolcu etmek gerekir."</i>
571	Nihād ān geh Melik sāz-ı reh āgāz Be-yek meh kerd berg-i reften-eş sāz	<i>Padişah onun yol hazırlığına başladı. Bir ay içinde tüm ihtiyaçlarını halletti.</i>
572	Hezār üştür heme dībā-yı Çīn bār Hezār ester silāḥ u genc u dīnār	<i>Çin ipeği yüklü bin deve ve para, hazine ve silah yüklü bin katır</i>

573	Ġulāmān-ı semen-ruġsār si şad Kenizān-ı perī-dīdār bī-ġadd	<i>Yasemin yüzlü üç yüz hizmetçi ve peri yüzlü sayısız cariye</i>
574	Besī şod hüdec ü kūs u ‘alem rāst Huyūnān rā be-hüdechā be-(y)ārāst	<i>Birçok deveyi bayrak, davul ve çanla süslediler.</i>
575	Dü hüdec ber-huyūnī beste hem-ber Çü ber-evc-i felek derc-i dü peyker	<i>Feleğin tepesindeki gezegenlerle birlikte dolaşan ay gibi iki çanı bir deveye taktılar.</i>
576	Nişānde nāzūkān rā der-‘imārī Çü ender-ğonçe gülhā-yı behārī	<i>Gonca içindeki bahar gülleri gibi güzelleri bunların üzerine oturtular.</i>
577	Zi-nezdikān-ı dūr-endiş be-ġired Revān kerd ender-ān mevkib tenī şad	<i>İleri görüşlü ve akıllı kimselerden yüz tanesini önceden gönderdi.</i>
578	Besī ceng-āverān-ı rezm-dīde Cefā-yı nīze vü ġancer keşīde	<i>Mızrak ve kılıç çekmesini bilen birçok eğitimli savaşçısı;</i>
579	Besī merdüm zi-her cinsī firistād Besī pend ü besī ender-zişān dād	<i>Birçok kimseye de her cinsten mal gönderip birçok öğüt ve nasihat verdi.</i>
580	Revān şod kār-vān fevc-der-fevc Tu pindārī ki zed deryā-yı Çin mevc	<i>Böylece kervan Çin denizi gibi dalga dalga yükselmeye başladı.</i>
581	Derāhā nāle ber-gerdün keşīde Tereng-i ü be-Hindistān resīde	<i>Çanların sesi gökyüzüne karışıp onun oklarının sesi Hindistan’a ulaştı.</i>
582	Celācil rā dehān der-merġabā būd Heme şahrā pür-āvāz-ı derā būd [34]	<i>Küçük çanlar da bu ihtişamı adeta alkışlayıp bunların sesiyle çöl çinliyordu.</i>
Reften-i Şeh-zāde Be-Mülk-i Rüm <i>Şehzadenin Rum Ülkesine Gitmesi</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		

583	Be-rüz-ı ferruḡ u fāl-i hümāyūn Melik Cemşid reft ez-şehr bîrūn	<i>Kutlu ve mesut bir günde melik Cemşid şehri terk etti.</i>
584	Burūn bordend çetr ü bārgāh-eş Ḥurūşān u revān der-pey sipāh-eş	<i>Çadır ve otağını ordunun arkasından büyük bir gürültüyle dışarı çıkardılar.</i>
585	Zi-āh ü nāle mî-nālîd gerdūn Zi-giryē seng rā mî-şod ciger-ḥūn	<i>Felek ah çekip feryat ediyor, ağlamadan sesinden taşın yüreği bile kana dönüyordu.</i>
586	Peder mî-zed be-zārî dest ber-ser Be-nāḥun çehre ber-mî-kend māder	<i>Baba, inleyerek ellerini başına vuruyordu. Anne ise turnaklarıyla yüzünü çiziyordu.</i>
587	Sirişk ez-dîde bārān goft ey rūd Zi-māder tā kıyāmet bāş be-durūd	<i>Gözyaşları gözden yağmur gibi yağyordu. Annesinden kıyamete kadar yaşa sesi yükseliyordu.</i>
588	Be-yā tā der-bağal gîrem be-nāz-et Ki mî-dānem ne-ḥāhem dîd bāz-et	<i>Gel son olarak seni bir bağrıma basayım çünkü bir daha göremeyeceğimi biliyorum.</i>
589	Be-yā tā yek nazar sîr-et be-bînem Be-çeşmān gerd-i ruḥsār-et be-çînem	<i>Gel doyuncaya kadar sana bir bakayım gözlerime yüzünün tozunu sürme olarak süreyim.</i>
590	Dirîgā k'āftāb-ı ' ömr şod zerd Ki rüz-ı şādmānî şod be-şeb gerd	<i>Yazık! Ömür güneşim sarardı. Mutluluk gündüzüm geceyle kayboldu.</i>
591	Gülî būdî ki perverdem be-cān-et Rübūd ez-men hevā-yı nāgehān-et	<i>Canla yetiştirdiğim bir güldün. Seni benden kötü havalar kopardı.</i>
592	Ne-ḥāhem sūḥt der-ḥîr-i tu ḥāşāk Be-āh u derd ḥāhem reft der-ḥāk	<i>Senin ayrılığında asla yanmayacağım. Bu hasret ve dert ile toprağın altına gideceğim.</i>
593	Ḥudāvend-i cihān-et bād yāver Şeb u rüz-et sa' ādet bād yāver	<i>Dünyayı yaratan sana yoldaş olsun. Gece gündüz saadet seninle olsun.</i>

594	Merā çeşmī mebād-et hîç derdī Der-în reh ber-tu me-n(i)şinād gerdī	<i>Ey benim gözüm, dertsiz ve kedersiz ol hiçbir toz bu yolda sana uğramasın.</i>
595	Heme rāh-et mübārek bād menzil Temennāyī ki dārī ki bād hāşıl	<i>Bütün yol boyunca uğur seninle olsun. Ne muradın varsa hâsıl olsun.</i>
596	Der-în ğurbet hevā-yı dil fikend-et Ki bād āb u hevāy-eş sūdmend-et	<i>Gittiğin yerde, o yerin havası ve suyu sana yarasın.</i>
597	Melik Cemşid çün aḫvāl-i māder Be-dīd ez-dest-i dil zed dest ber-ser	<i>Melik Cemşid annesinin bu durumunu görünce gönlünden el çekip başına vurdu.</i>
598	Be-elmās-ı müje gevher hemī-soft Kemend-i ‘anberīn mī-kend ü mī-goft	<i>Kirpiğinin elmasıyla gözyaşının mücevherini yontuyordu. Kokulu saç telini kopararak söylüyordu;</i>
599	Dil ez-dest-em rubūd-est ihtiyār-em Me-kon ‘ayb-em ki dest-i dil ne-dārem	<i>İrademi elimden alan gönlümdür. Bu yüzden beni fazla ayıplama çünkü gönlüme söz geçiremiyorum.</i>
600	Hümāyūn goft ey ferzend zinhār Merā cānī tu cān-em mī-āzār	<i>Hümāyūn dedi; “ey oğul sen benim canımsın sakın ola ki canını incitme.”</i>
601	Me-kon müye ki vaḫt-i cān-keniş nīst Me-zen ber-ser ki cāy-ı serzeniş nīst [35]	<i>Sitem etmek ki vazgeçme zamanı değil, başına vurma çünkü serzeniş etmenin yeri değil.</i>
602	Dü menzil bā-peser dem-sāz geştend V’ez ān cā zār u giryān bāz-geştend	<i>Melik’e iki menzil mesafeye kadar eşlik edip yolcu ettiler ve ağlayarak geri döndüler.</i>
603	Melik Cemşid dil ber-kend ez-ān büm V’ez ān sū reft ü rüy-āverd der-Rūm	<i>Melik Cemşid o ülkeyi terk edip Rum’a doğru yol aldı.</i>
604	Çü meh mihr-i ruḫ-ı ḫūrşid der-dil Hemī-şod rüz u şeb menzil-be-menzil	<i>Ay gibi güneşin sevgisi yüzünden gece gündüz onu takip ettiler.</i>

605	Be-büy-ı sünbül-i zülf-eş şitâbân Çü âhû ser-nihâde der-beyâbân	<i>Sümbül kokulu saçlara ulaşmak için ceylan gibi çöllere düştü.</i>
606	Gehî der-tâb bûd ez-mihr rûşen Ki der-reh germ-ter mî-rând ez-men	<i>Bazen gönlündeki sevginin verdiği şevkle hızla yol alırdı.</i>
607	Geh ez-ğayret fütâdî der-pey-i bād Ki âmed bād der-pîş-i men üftād	<i>Bazen de kendini rüzgâra bırakıyordu fakat rüzgâr ona yardım etmiyordu.</i>
608	Be-sân-ı lāle vü gül hār u hārā Be-cāy-ı taht u mesned sāht me 'vā	<i>Taht ve saltanı yerine lale ve gül gibi çalı ve dikenler içindeydi.</i>
609	Hemî-pendāšt k'ân hārā hārîr-est Gümân mî-bord k'ân hār-eş hārîr-est	<i>Ona dikenler ve çalılar yumuşak ipek kumaşı gibiydiler.</i>
610	Reh-i 'aşk in çünin şāyed bürîden Nehost ez-'aql u dîn bâyed bürîden	<i>Aşk yolu elbette böyledir. Bunun için önce akıl ve dinden kopmak gerekir.</i>
El-ğazel Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
611	Ġubārî k'ez der-i ma' şük āyed Be-çeşm-i 'aşıkân 'anber nümāyed	<i>Sevgilinin kapısından gelen toz âşıkların gözlerine sürme gibi görünür.</i>
612	Men üftāde hāk-i ân diyār-em Ki gerd ez-dil ğubār-eş mî-züdāyed	<i>Ben, öyle bir sevgilinin memleketin toprağına düşmüşüm ki gönül pasını ancak o tozla silebilirsin.</i>
613	Çü h'āhem men ki gül çinem zi-bāğ-eş Ger-em hārî reved der-dest şāyed	<i>Onun bahçesinden gül dermek niyetindeyken parmağıma diken batması mümkündür.</i>
614	Be-müjgān ez-berā-yi dīde in hāk Burün ārem ger ez-dest-em ber-āyed	<i>Elimden gelirse göz için bu topraktan kirpik çıkarırım.</i>

615	Be-her bādī ki mī-āyed zi-küy-eş Merā der-dil hevāy-et mī-fezāyed	<i>Sevgilinin sokağında gelen her rüzgâr onun sevgilisinden yanan gönül ateşini körüklüyor.</i>
616	Şabā der-me-güz̄er ez-hāk-ı der-i ü Ki kār-ı mā ez-în der-mī-güşāyed	<i>Ey sabah rüzgârı onun kapısından öylesine geçme çünkü bizim derdimizin ilacı o kapıdadır.</i>
617	İnān-ı zülf-i ü der pîç tā bād Rikāb-ender-rikāb-ı ü neşāyed	<i>Onun saçının dizgini rüzgârla uçarsa onun hızına yetişmek mümkün olmaz.</i>
Meşnevî Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
618	Der-ān menzil ki cān ez-ters mī-kāşt Dü reh geştend peydā ez-çep ü rāst [36]	<i>O, can alıcı ve korkunç yolculuğuna devam ederken bir anda sağından ve solundan iki yol ortaya çıktı.</i>
619	Melik Mihrāb rā goft ender in rāh Çe mī-güyī cevāb-eş dād k'ey şāh	<i>Melik, Mihrāb'a "bu yoldan mı devam ediyoruz söyle" dedi. Sonra Mihrāb; "Ey şāh, sen ne dersin?"</i>
620	Ṭarīķ-i rāst rāh-ı merz-i Rūm-est Heme reh keşver ü ābād-būm-est	<i>Sağdaki yol Rum toprağının sınırıdır. İmar edilmiş ülkenin yoludur.</i>
621	Reh-i çep hem reh-i Rūm est liken Der ān reh zi ādemī kes nīst sākin	<i>Soldaki de Rum yoludur fakat o yolda insanlardan hiçbir iz yoktur.</i>
622	Ser-ā-ser bişe vü kūh est ü deryā K'nām-ı ejdehā vü cāy-ı ʿ Anķā	<i>Boydan boya ırmak, dağ ve ormanlarla kaplı, anka ve ejderhaların yuvasıdır.</i>
623	Ṭarīķ-ı rāst-rū yek-sāle rāh est Ṭarīķ-ı refthen-i çep çār māh est	<i>Sağdaki yol bir yıl sürecektir bir yoldur ama soldaki dört ay sürer.</i>
624	Melik rā şevķ der dil cūş mī-zed Hevāy-eş rāh-ı şabr u hūş mī-zed	<i>Melik gönlündeki şevk ve heyecanına karşılık akıl ve zekâsını feda etti.</i>

625	‘inān ber cānib-i rāh-ı düvvüm tāft Revān ender pey-eş Mihrāb be-şitāft	<i>İkinci yolda dizginleyip koşarak Mihrāb’ın önüne düştü.</i>
626	Melik rā goft in rāhī-st bī-rāh Ne-mī-bāyed ki bī-rāhī koned šāh	<i>Melik, bu yol, bozuk bir yoldur ve yanlış yola girmek şāha yakışmaz dedi.</i>
627	Me-rū rāhī ki dīger kes ne-reft-est Hümā ne-gūzešt ü hem kerkes ne-reft-est	<i>Kimsenin girmedığı yola gitme çünkü oradan hūma kuşu ve akbaba dahi geçmedi.</i>
628	Be-her kārī nehost endiše bāyed Ki bī-endiše kārī ber-ne-(y)āyed	<i>Her işte önce düşünmek gerekir çünkü düşüncesiz işin sonu olmaz.</i>
629	Nehost endiše bāyed kerd bā-ḡīš Giriften pes reh-i maḡsūd der-pīš	<i>Önce oturup düşünmeli ve hedef belirlenmelidir.</i>
630	Hemī-goft in ü ü z’ān sān hemī-rānd Ki bād ez-reften-i ü bāz-mī-mānd	<i>O, öyle at sürüyordu ki rüzgârı bile geçiyordu.</i>
631	Zi-nāgeh pīš-eş āmed bīşeyī hoş Maḡāmī cān-fezā vü cāy-ı dil-keş	<i>Ansızın karşısına hoş, güzel bir orman ve hayat, neşe veren bir yer çıktı.</i>
632	Semen perverd cān ez-sāye-i bīd Ne-dīde berg-i bīd-eş bāz ḡūrşīd	<i>Öyle bir can alıcı yerdi ki çam ağaçlarının yaprakları güneş yüzü görmemişti.</i>
633	Nesīm-eş müşk ü ḡāk-eş ergūvān būd Hevāy-eş cān u āb-ı ü revān būd	<i>Misk kokulu toprağı erguvan rengindeydi. Havası can ve suyu ruh vericiydi.</i>
634	Firāz-ı šāḡhā-yı şandal u ‘ūd Ḳumārī rāst kerde berbaḡ u ‘ūd	<i>Sandal ve ud ağacının dalları yükselmiş sanki kopuz ve udlar havaya kalkmış gibiydi.</i>
635	Çınār u serv-eş ender ser-firāzī Hemī-kerdend bā-hem dest bāzī	<i>Çınar ve servi ağaçları semaya başkaldırmış adeta bir biriyle oyun oynar gibiydiler.</i>

636	Hezārān tūtī vü tāvūs u şehbāz Firaz-ı şāḥhā mī-kerd pervāz	<i>Binlerce papağan, tavus ve doğan kuşu gibi gökyüzünde süzülüyorlardı.</i>
637	Tezruvān ḥofte ḥoş der-ẓıll-ı şāhīn Zi-bāl bāz-kerde ferş ü bālīn	<i>Çöl kuşu renkli kanatlarını yaprak gibi açıp şahinin gölgesinde huzur içinde mışıl mışıl uyuyordu.</i>
638	Melik Mihrāb rā goft īn çe cāyī-st Cevāb-eş dād k'in cinnī serāyī-st [37]	<i>Melik, Mihrāb'a "bu nasıl bir yer" dedi. O, şöyle cevap verdi: "Bu periler sarayıdır."</i>
639	Maḳām u menzil-i rūhāniyān-est Serāy-ı pādīşāh-ı cinniyān-est	<i>Burası ruhanilerin yeridir. Periler padişahının sarayıdır.</i>
640	Tu īn murḡān ki mī-bīnī perī-end Zi-ḳaşd u merdüm āzārī berī-end	<i>Gördüğün bu kuşlar peridir. Onlar burada insanların eziyetinden uzaktır.</i>
641	Be-gū tā nāfhā rā ber-güşāyend ‘ Abīr ü ‘ anber ü lāden be-sāyend	<i>Nafelere söyle, açsınlar. Anber ve lavantanın kokusunu hissettirsinler.</i>
642	Şehinşāh-eş zenī bā-‘ adl ü dād-est Perī-rūy-est ü nām-eş Cevrzād-est	<i>Padişahı adalet ve eşitlik ile yöneten bir kadındır. Peri yüzlüdür ve adı Cevrzad'dır.</i>
643	Der-i ‘ iṣret be-bāyed bāz kerdēn Perī ḥānī be-revnaḳ bāz kerdēn	<i>Eğlence sarayının kapısını açmak gerek perilerin türküsünü dinlemek gerek.</i>
644	Melik fermūd tā bezmī nihādend Der-ān menzil perī ḥān sāz dādend	<i>Melik emir verdi ve bir meclis hazırlandı. O mecliste periler çalıp okudular.</i>
645	Kenizān-ı perī-ruḥ rā be-ḥāndend Be-tertib perī ḥānī nişāndend	<i>Peri yüzlü cariyeleri çağırdılar ve perilerin usulüyle ağırladılar.</i>
646	Hemī-kerdend müşk efşān çü sūnbül Be-dāmen ‘ ıtr mī-bordend çün gül	<i>Sūnbül gibi her tarafa misk saçıp gül gibi koku yaydılar.</i>

647	Mey ender-cām-ı mey çün Müşteri bûd Derûn-ı şîşe mânend-i perî bûd	İçki kadehin içinde sanki Müşteri (Jüpiter) gibiydi. Şişe içinde adeta peri gibiydi.
648	Hemî-kerd ez-neşât-ı nağme-i çeng Bedân meclis zi-gerdûn Zühre âheng	O meclise gökyüzünden Zühre (Venüs) saz çalarak neşe katıyordu.
649	Çü lâle müşk der-âteş nihâdend Çü gönçe nâfhâ-yı Çîn güşâdend	Ateşten laleler gibi üzerine misk koydular. Çin'deki goncaların göbeğini açtılar.
650	Cemâl-i Çiniyân râ çün be-dîdend Hemân dem cinniyân burka ^ç derîdend	Periler, Çinlilerin güzel yüzleri görünce ansızın peçelerini açtılar.
651	Bütân-ı Çîn beh ez-hürân-ı Rıdvan Perî rüyân-ı Çini hoş-ter ez-cân	Çin güzelleri cennetin hurilerinden daha güzeldi. Peri yüzlü bu güzeller adeta can bağışlıyorlardı.
652	Zi-her cânib hezârân peyker-i cin Der-ân cennet-serâ geştend sâkin	Binlerce peri yüzlü her taraftan o cennet saraya gelip yerleştiler.
653	Melik Cemşîd ber-kef-i cām-ı bâde Perî vü âdemî piş-eş sitâde	Melik Cemşîd'in ellinde şarap kadehi vardı. Önlerinde ise insanlar ve periler duruyordu.
654	Zi-dil her lahza âhî ber-keşîdî Be yâd-ı yâr cāmî der-keşîdî	Sevgili hatırına gelince bir kadeh şarap içip içinden bir "âh" çekti.
655	Ez-ân âyîn-i bezm-i şâh-zâde Haber bordend piş-i Hürizâd'a	Şehzâde'nin meclisinden periler kraliçesine haber götürdüler.
656	Temâşâ râ çü mâhî ez-şeb-istân Burûn âmed be- ^ç azm-i ân gül-istân	Haremden bir ay gibi seyrederken gül bahçesine çıkmaya karar verdi.
657	Hezârân dilber ez-cân geşte hem-râh Revân âmed be-sûy-ı meclis-i şâh	Binlerce güzelle birlikte şahın meclisine doğru yöneldi.

658	İşâret kerd tâ pîrüz tahtî Nihâdend ez-ber-i ‘ âlî dîrâhtî	<i>Kutlu tahtının bir ağaç üzerine konmasını işaret etti.</i>
659	Ber ân be-n(i)şest çün gül şâd u hürrem Nâzar mî-kerd süy-ı meclis-i Cem [38]	<i>Tahtına bir gül gibi mutluluk ve sevinç içerisinde oturdu ve oradan Cem’in meclisine bakmaya başladı.</i>
660	Çü çeşm-i ü bedân meh-peyker üftâd Hicâb u şabr u mestürî ber-üftâd	<i>Karşısında hoş ve yakışıklı (Cemşîd’in) gözlerini görünce utandı ve sabretti.</i>
661	Be-dil goft âdemî z’însân ne-bâşed Ne-dânem k’in şîfat der-cân ne-bâşed	<i>Kendi kendine “Bu bir insan olamaz çünkü bambaşka sıfatlara sahip.” dedi.</i>
662	Çe bûdî ger dil-eş süy-ı men-estî Çe hoş bûdî eger şüy-ı men-estî	<i>Ne olurdu gönlü beni sevseydi. Ne güzel olurdu o benim eşim olsaydı (dedi).</i>
663	Der-în endîşe reft ü bâz mî-goft Ki çün gerded perî bā-âdemî coft	<i>Peri ile insanoğlunun birlikte olması nasıl olabilir diye bu düşünceye daldı.</i>
664	Sehğâhân süy-ı eyvân-ı hûd reft Çü servî der-serâ-büstân-ı hûd reft	<i>Sabahleyin kendi eyvanına doğru gitti. Sanki serviydi bahçesine gitti.</i>
665	Hemî-Cemşîd Melik-i âql u cân-est Ki fermân-eş ber-ins ü cân revân-est	<i>Cemşîd, akıl ve canın kralıdır çünkü onun emri insanlara ve cinlere de geçmektedir.</i>
666	Dü ‘ âlem zerre est ü mihr Hürşîd Dil-est engüşterî mihr ‘ aşk Cemşîd	<i>İki âlem Hurşîd’in aşkının karşısında zerredir. Onun gönlünün yüzüğü ve taşı Cemşîd’in aşkıdır.</i>
667	Çü Cemşîd perî-ruhşâr-ı encüm ‘ Ayân şod der-hevâ şod dîv-i şeb güm	<i>Cemşîd gibi peri yüzlü bir yıldız ortaya çıkınca gece dev gibi kaybolup gitti.</i>
668	Enîsî dâşt nâm-eş Nâzperverd Ki mî-kerd ez-leţâfet nâz ber-verd	<i>Onun Nazperverd adında bir nedimesi vardı ki konuşurken ağzından inci saçıyordu.</i>

669	Refîk-ı mihrîbân u h̄îş-i ü bûd Be-resm-i ‘ıyş-kârî pîş-i ü bûd	<i>Onun sevgili arkadaşı ve yakınıydı. İşret meclisini düzenleme onun işiydi.</i>
670	Zebân-eş rā be-pūzeşhā be-(y)ārā-st Firistād ü zi-hüsrev ‘özrhā h̄āst	<i>O hükümdara birilerini gönderip ondan çok özür diledi.</i>
671	Ki şāhā āmeden ferhunde bādā Felek çāker-ciḥān-et bende bādā	<i>Ey şah, gelişin kutlu olsun, felek hizmetçin dünya kölen olsun.</i>
672	Küdāmīn memleket rā şehir-yārī Künūn ‘azm-i kūdāmīn şehir-dārī	<i>Sen hangi ülkenin padişahısın ve şimdi hangi ülkeye gidiyorsun.</i>
673	Ne-mī-bāyed zi-mā bigānegī cüst Me-kon bigānegī k’in ḥāne-i tu-st	<i>Bizi yabancı zannetme burası kendi evindir, rahat ol.</i>
674	Perī ger çe zi-cins-i ādemī nīst Velī ü nīz dūr ez-merdümü nīst	<i>Her ne kadar periler insanoğlu cinsinden olmasalar da insanlık adabını biliyorlar.</i>
675	Be-bāyed minnet-i ber-mā nihāden Be-sūy-ı kāḥ-ı mā teşrīf dāden	<i>Bize bir lütufta bulunup bizim sarayımıza teşrif buyurun.</i>
676	Çü pîş-i hüsrev āmed Nāzperverd Ḥikāyethā-yı şīrīn yād mī-kerd	<i>Böylece Nazperverd, hükümdarın yanına gelip ona türlü türlü tatlı hikâyeler anlattı.</i>
677	Melik der-tal‘at-eş ḥayrān fūrū-mānd Be-şad nāz-eş be-nezd-i h̄îş be-n(i)şānd	<i>Melik, onun bu tavrına hayran kalıp onu incelikle yanına oturttu.</i>
678	Be-dil goft īn perī ḥūrī şīfāt-est Ez-āteş nīst ez-āb-ı ḥayāt-est	<i>İçinden bu peri huriler gibidir. Sanki ateşten değil de hayat suyundandır dedi.</i>
679	Be-gū Mihrāb tā tedbīr-i mā çīst Cevāb-i īn meh-i ferruḥ-liḳā çīst	<i>Mihrāb’a söyle bakalım tedbirin nedir, bu güzele ne cevap verelim dedi.</i>

680	Bedū Mihrāb goft ey šāh mā rā Ṭarīk-i nīst beh ez-reften ān cā [39]	<i>Mihrāb ise “ey şah, bize oraya gitmekten başka bir çare kalmadı” dedi.</i>
681	Perī çün merdümī bā-mā nümāyed Be-ğayr ez-merdümī ez-mā ne-şāyed	<i>Periler bize insanlar gibi davranıyorsa bizim de onlara insan gibi davranmamız gerekir.</i>
682	Henüz ender kef-i fermān-ı ū-(y)īm Yek emrüz-ı digər mihmān-ı ū-(y)īm	<i>Şimdilik onun emrinin altındayız. Böylece bir gün de ona konuk olabiliriz.</i>
683	Perī girem zi-mā pinhān ne-bāşed Ez-ū pinhān şoden çendān ne-bāşed	<i>Aslında perilerin bizden saklanması gerekirken bizim onlardan saklanmamız doğru olmaz.</i>
684	‘Azimet rā Melik bā-Nāzperverd ‘Azimet cezm ber-ḥān-ı perī kerd	<i>Melik, Nazperverd ile peri sarayına doğru yöneldi.</i>
685	Serāyī yāft çün eyvān-ı minū Perī-eş bānī vü ḥürşid bānū	<i>Öyle bir saray karşısına çıktı ki eyvanı camdan, bekçisi periler ve güneş hizmetçisiydi.</i>
686	Muraşşa‘ ḥāneyī çün çarḥ-ı aḥzer Der-ū ḥiştī zi-nukre ḥiştī ez-zer	<i>Turkuaz gökyüzü gibi toprağı gümüşten ve altından olan süslü bir evdi.</i>
687	Hilāl-i tāḳ-ı ū peyveste tā māh Çü tāḳ-ı ebrūvān-ı yār-ı dil-ḥāh	<i>Sevgilinin kaşlarının birleşmesi gibi eyvanının kemeri ayla birleşmiş.</i>
688	Be-şan-ı āyīne şahnī muşaffā Cihān-ı cān der-ān āyīne peydā	<i>Ayna gibi saf bir düzlük ve o aynada dünyayı yansıtan bir görüntü vardı.</i>
689	Merātib der-revāḳ-eş deyr kerde Kevākib der-burūc-eş seyr kerde	<i>O yerde çardaklar kat kat yapılmış sanki yıldızlar burçlarında yerleşmişlerdir.</i>
690	Ḥam-ı tāḳ-ı felek rā kerde mihrāb Türāb-eş der-şafā be-g(ü)zeşte ez-āb	<i>Feleğin eyvanının kemerini Mihrāb’a çevirip toprağının ortasından sular neşeyle akıyordu.</i>

691	Be-pîş-eş çarḥ-ı nîlî ser-nihâde Fırât u Dicle der-pây-eş fütâde	<i>Önünde Nil renkli felek boyun eğmiş ve Fırat ve Dicle adeta ayağının altında akıyordu.</i>
692	Zemîn-i ân serâ güyî mu' ayyen Bürîd üstâd ez-în firûze gül-şen	<i>Nehirler o sarayın toprağından sanki ustanın turkuaz gül bahçesini gökkuşağı gibi ortadan bölmüştü.</i>
693	Müveşşeh kaḥ' a-i ḥürşîd maṭla' Der-û beytî hoş ü pāk u muraşşa'	<i>Güneş kıtasının süslenmiş matlası gibi orada güzel ve süslü bir beyit vardı.</i>
694	Çü cennet güsterîde gün-a-gün ferş Der-û istebrāk u sündüs küll-i ' arş	<i>Cennet gibi türlü türlü altın işlemeli, ipek kumaştan örtüler serilmişti.</i>
695	Çü ḥâtem taḥtî ez-zer beste ber-hem Nigârî çün nigîn ber-rüy-ı ḥâtem	<i>Kendisine altından bir taht kurmuş ve bu tahtın üzerinde bir yüzük taşı gibi oturuyordu.</i>
696	Çü şem' -eş câme-i zer-beft der-ber Zi-la' l-i âteşin tâcî-st ber-ser	<i>Üzerindeki elbise mum gibi sırmalıydı. Başındaki taç ise ateşli lâldendi.</i>
697	Çemân ender gül-istân-eş dü âhû Künâm-ı âhûvân-eş cāy-ı cādû	<i>Bahçesinde otlayan iki ceylan ve bu ceylanların yeri büyüdü bir mekândı.</i>
698	Nikâb-ı âteşin ber-âb beste Zi-rüy-eş âb ber-âteş nişeste	<i>Su üzerine ateşten bir örtü örtmüş böylece onun hüneriyle su ateş üzerinde oturmuştu.</i>
699	Tutuḡ ez-pîş dūr efkende çün gül Perîşân kerde çün gül ca' d-ı sünbül [40]	<i>Gül gibi etrafına büyük bir çadır açmış ve kıvrımlı saçlarını sümbül gibi dağıtmıştı.</i>
700	Ḥazân der-nergis-i mest-eş dü âhû Künâm-ı âhûvân-eş cāy-ı cādû	<i>Mahmur gözlerinde simsiyah ceylan gibi iki gözbebeği büyü evinde yuvalanmıştı.</i>
701	Şebî üftâde dūr ez-rüy-ı gül-gün Zi-ḡalb-i ' aḡreb-eş meh reft birun	<i>Gül yüzüne gece gibi düşen saçları gökyüzündeki akrep burcundan ayın ayrılması gibiydi.</i>

702	Zi-cān çe zenaḥ pür-kerde tā leb Mu‘allaḫ zīr-i çāh-eş āb-ı ğabġab	<i>Vücudunun derinliğinden çıkardığı suyu çene çukuruna doldurmuş ve bu kuyunun altında deriden su kovasını sallamıştır.</i>
703	Melik rā çün be-dīd ez-dūr ber-ḥāst Zi-rüy-ı ‘arş goftī nūr ber-ḥāst	<i>Meliki görünce yerinden kalktı sanki gökyüzünden bir ışık koptu.</i>
704	Zi-taḫt āmed fūrū der-pāy-ı taḫt-eş Girift ü bord ber-bālāy-ı taḫt-eş	<i>Onun tahtının ayağına inip onu alarak tahtının üzerine çıkardı.</i>
705	Nişestend ez-ber-i ān taḫt-ı ḥurrem Çü Belḫıs u Süleymān rüy der-hem	<i>Belkıs ve Süleyman gibi birlikte taht üzerine oturdular.</i>
706	Besī ez-renc-i rāh-eş bāz-pürsīd Ḥadīş-i reften-eş zi-āġāz pürsīd	<i>Yolda çektiği ıstırapları ve buradan da nereye gitmek istediğini sordu.</i>
707	Melik mī-goft bā-vey yek-be-yek bāz Eger çe būd rüşen ber-perī rāz	<i>Her ne kadar tüm bunlar peri için gizli sırlar olmasa da yine de melik ona olanları birer birer anlattı.</i>
708	Perī mī-goft k’in kārī-st müşkil Be-ḥun-ı dīde ḥāhed geşt ḥāşıl	<i>Peri bu işin çok zor olduğunu ve ancak kanlı gözyaşlarıyla elde edilebileceğini söyledi.</i>
709	Perīşānī besī ḥāhī keşīden Reh çün zūlf-i ḥam-der-ḥam bürīden	<i>Bu yolda çok perişan olup sevgilinin saçı gibi kıvrım kıvrım olacaksınız.</i>
710	Besī ḥāhī çü çeşm-i ‘aşıḫān zār Şenāver geştēn ender baḫr-ı ḥūn-ḥār	<i>Eğer âşıkların gözü gibi gözyaşına boğulmak istiyorsan bu kan dökücü denizde yüzmen gerekir.</i>
711	Gehī bā-şī der peykār reften Gehī bā-ejdehā der-ġār reften	<i>Kimi zaman aslanlarla boğuşup kimi zaman aynı ejderhalarla mağarada olman gerekir.</i>
712	Gehī nīsān u geh çün ebr-i nīsān Şoden der-kūh u der-nālān u giryān	<i>Bazen bahar bazen de bahar bulutu gibi gidip dağlara ve derelere inleyerek ağlaman gerekebilir.</i>

713	Geh ez-sevdā-yı dil çün mūy-ı dilber Gehī şūrīde ber-kūh u kemer ser	<i>Gâh sevda yüzünden dilberin saçı gibi incecik olup gâh onun perişan zülfü gibi dağ tepe dolaşırın.</i>
714	Melik goftâ eger ‘ömr-em dehed mehl Buved kâr-ı derr u deşt u cebel sehl	<i>Melik, ömrüm fırsat verirse bu dağ, dere, çöl işleri benim için kolaydır dedi.</i>
715	Güher bā-seng bāşed mühre bā-mār ‘Asel bā-niş bāşed verd bā-ḥār	<i>Yılanın varlığı omurga kemiğine bağlı olduğu gibi mücevher de taşıyla vardır.</i>
716	Perī dānist k’ahvāl-eş ḥarāb-est Suḥen bā-vey be-goften ḥaṭṭ ber-āb-est	<i>Peri melikin durumunun iyi olmadığını anladı ona söz anlatmanın su üzerine yazı yazmak gibi olduğunu gördü.</i>
717	Be-sāķī goft cām-ı mey der-endāz Demī zi-endiṣehā ḥāṭır be-perdāz	<i>Sakiye içki meclisi hazırla ve bizi kederlerimizden uzaklaştır dedi.</i>
718	Be-yād-ı rüy-ı Cem devrī be-gerdān Ki bünyādī ne-dāred devr-i gerdān	<i>Bu Cemşid’in yüzünün hatırına bir kadeh doldur. Nasıl olsa bu feleğin vefası yok.</i>
719	Zi-cām-ı mey derūn rā sāz gül-şen Ki dāred enderūn rā cām-ı rüşen [41]	<i>İçki kadehiyle içini hoş tut çünkü kadehin içi aydınlıkla doludur.</i>
720	Leb-i rūdī hoş u dil-keş maķāmī-st Be-zen muṭrib nevā k’in hoş maķāmī-st	<i>Nehir kıyısı gibisin, hoş ve gönül okşayan bir yerdesin. Ey çalgıcı, çal çünkü tam zamanıdır.</i>
721	Neḥost āmed be-zānū Nāzperverd Be-yād-ı rüy-ı Bānū sāġarī ḥord	<i>Kraliçenin güzelliğine ilk kadeh kaldıran Nazperverd oldu.</i>
722	Düvvüm sāġar be-piş-i ḥüsrev āmed Melik ber-yād-ı cānān nüş-i cān kerd	<i>İkinci kadehi hükümdara sundu. Melik sevgilinin şerefine afiyetle içti.</i>
723	Ḳadeḥ çün māh şod der-burc gerdān Zi-mey çün çarḥ rüşen geşt eyvān	<i>Kadeh feleğin burcunda ay gibi oldu ve şarabın sarhoşluğundan başı döndü.</i>

724	Hevā ez-‘aks-i mey ŧingirf-gūn ŧod Dil-i hāk ez-siriŧk-i cur‘ a hūn ŧod	<i>Hava mey kokusundan kırmızıya (zincifre) dōnmüŧtü. Yudumlayıŧından toprağın içi kana dōnmüŧtü.</i>
725	Zi-meclis bāng-i nūŧ-ā-nūŧ ber-hāst Mey ender ser niŧest ü hūŧ ber-hāst	<i>Mecliste içki kadehlerinin tokuŧma sesleri yükselince içkinin etkisi baŧa ulaŧıp aklın yerini aldı.</i>
726	Çü cāmī çend mey der-dād sāķī Melik rā goft devlet bād bāķī	<i>Sāķi, birkaç kadeh ŧarap verince Melikin devleti bāķi ve daim olsun dedi.</i>
727	Merā ez-rūy-ı luŧf u sāzgārī Hākīķat ŧod ki ŧāh u ŧehr-yārī	<i>Bu āhenkli ve lātif tabiatından anlaŧılıyor ki sen hūkūmdar ve padiŧahsın.</i>
728	Kūdāmīn dāye ez-ŧīr-et leb ālūd Meger āb-ı hayāt-eŧ der-lebān būd	<i>Sana hangi dadı sūt içirdiyse onun dudaklarında hayat suyu varmıŧ.</i>
729	Be-(y)ā tā çehre-i dūŧmen hārāŧīm Birāder-gīr ü h‘āher-h‘ānde bāŧīm	<i>Gel birlikte dūŧman çatlatalım. Birbirimizle kan kardeŧ olalım.</i>
730	Yekī h‘āher ŧod u dīger birāder Yekī geŧtend bā-hem āb u āzer	<i>Bu ikisinden birisi kız kardeŧ ve diğeri erkek kardeŧ olup böylece birlikte su ve ateŧ gibi oldular.</i>
731	Dü dürc āverd pūr-yāķūt-ı aħmer Ki her yek būd burcī pūr-zi-aħter	<i>İki nakıŧlı, içi kızıl yakutlarla dolu mücevher kutusu getirdi ki her biri sanki yıldızlarla dolu bir burç gibiydi.</i>
732	Se tā tār ez-kemed-i zūlf-i müŧķīn Ki her yek dāŧt ŧad tā tār der-çīn	<i>Her bükümünde yüzlerce teli olan misk kokulu kement zūlfünden bana üç teli verdi.</i>
733	Be-Cem goft īn dü derc ü īn se tā tār Be-yād-ı zūlf-i men nīkū nīgeh dār	<i>Cem’e bu iki mücevher kutusunu ve bu üç tel saçı beni hatırlaman için iyice sakla dedi. Zūlfümü hatırında tut dedi.</i>

734	Eger vaqtı şevved vaqt-et müşevveş Zi-zülf-i men fiken târî der-âteş	<i>Şaşırınca veya kötü bir duruma düşünce saçlarından bir teli ateşe at.</i>
735	Melik ber-hâst ü şeb hoş kerd meh rā Perî hoş der-kenār āverd şeh rā	<i>Melik ve Cemşîd gece boyunca güzeli mutlu ettiler. Güzel peri de şahı yanına aldı.</i>
Güzer kerden-i Cemşîd Ez-Makâm-ı Periyân ü Rezm Kerden <i>Cemşîd'in Periler Ülkesinden Geçmesi ve Savaşması</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
736	Be-Çîn çün Rūmiyân āyîne bestend Sipāh-i zengiyân rā ber-şikestend	<i>Rumlular Çin'e karşı ayna tutunca zengîler ordusunu dağıttılar.</i>
737	Perî-rüyân-ı şeb āyîne dîdend Ez-ân āyîne-i Çînî remîdend	<i>Sanki ayna görmüş gece perileri gibi Çinlilerin aynasından ürküp kaçtılar.</i>
738	Melik ber-best bār-ı hoş ez-ân büm Ser ender reh nihād u rüy der-Rüm [42]	<i>Melik o diyardan hareket etti ve Rum'a doğru yola koyuldu.</i>
739	Hemî-rāndend z'ân hūn-ḥ'ār-ı beydā Zi-nāgeh tiğ-i kūhî geşt peydā	<i>Yüksek sesle şarkılar söylerken ansızın bir dağın ucu görüldü.</i>
740	Tu gūyî fark-ı farkad pāye-i ū-st Sipih-r-i lāciverdî sāye-i ū-st	<i>Sanki onunla kutup yıldızı arasında bir fark yoktur. Lacivert gökyüzü onun gölgesidir.</i>
741	Melik Mihrāb rā goft in çe kūhî-st Ki kūh-ı bes aẓim ū bā-şukūh est	<i>Melik, Mihrāb'a "Bu dağ ne büyük ve ne ulu bir dağdır." dedi.</i>
742	Cevāb-eş dād k'in kūh Suqilā-st Ki dīv ü ejdehā rā cāy u me'vā-st	<i>Mihrāb, "Bu dağ, Sukilā Dağı'dır. Devlerin ve ejderhaların yeridir." diye cevap verdi.</i>
743	Ber-ân her murğ ne-tevāned perîden Reh-eş rā berğ ne-tevāned bürîden	<i>Bu dağın üzerinden her kuş atlayamaz yolunu her yıldırım kesemez.</i>

744	Heme evc-i felek bālā-yı ũ bŭd Heme rŭy-ı zemīn pehnā-yı ũ bŭd	<i>Onun ũzerini tŭm gŭkyŭzŭ kaplamakta, tŭm yeryŭzŭ ise onun alanını oluşturur.</i>
745	Gehī endīře mī-şod der reh-eş leng Gehī āmed naşar rā pāy ber-seng	<i>Bazen yolun zorluğuyla topallıyor bazen de ayağını taşa vuruyordu.</i>
746	Be-bālā āsumān-eş tā kemergāh Zuhal rā ez-‘ uluvv-eş delv der-řāh	<i>Yukarıdan gŭkyŭzŭ onun kemeri gibidir ve Zuhāl (Satŭrn) onun yanında kuyudaki kova gibidir.</i>
747	Zi-tīzī tīę ber-gerdŭn keřīde Be-farę-ı farędān tīę-eş reřīde	<i>Sivrilikten sanki feleğe kılıç çekmiş gibidir. Öyle ki feleğin tepesine kılıcını uzatmaktadır.</i>
748	Be-ķadd çŭn çarę-ı ağlas refte bālā Mŭlemma‘ kerde ağlas tā Buĥārā	<i>Bŭyŭklŭkte atlas okyanusu gibidir. Buhara’ya kadar uzanan bir renkli atlas kumaş gibidir.</i>
749	Pelengān şaf keřīde ber-kemerhāř Zede şad ĥalkā-i mārān ber-mŭhrhāř	<i>Ortasında kaplanlar sıralanıp kıyısında yılanlar yŭz çember oluşturmuştur.</i>
750	Be-gār ender ‘ anākib perde-dār-eş Peleng ũ ejdehā yārān-ı gār-eş	<i>Mağarasında örŭmcekler kapıcı, kaplan ve ejderhalar onun mağara yoldaşlarıdır.</i>
751	Reh-eş bārik ũ piçān hem çŭ nīze Çŭ nevk-i nīze be-rŭy-ı seng-rīze	<i>Mızrak gibi yolu ince ve kıvrımlıdır. Sanki toprak yığını ŭzerinde mızrak ucu gibidir.</i>
752	Eger be-tīę-i ũ kerdī gŭzāre Felek çŭn ebr geřtī pāre pāre	<i>Eğer felek bile onun kılıcı ŭzerinden geçerse bulut gibi parça parça olur.</i>
753	Der-ān kuhsār dīd ez-dŭr yek tel Fŭrŭzān ez-ser-i ũ yek dŭ meş‘ al	<i>Uzaktan o dağın başında alev alev yanan iki meşaleli bir tepe gŭrdŭ.</i>
754	Furŭd-ı ān dŭ meş‘ al dīd gārī K’ez ũ ber-ĥāstī her dem gŭbārī	<i>Aşağı inip mağaranın içine girince dumanı tŭten iki meşale gŭrdŭ.</i>

755	Cihān rā z'ān buḥār āteş giriftī Gehī peydā şodī gāhī nihoftī	<i>Dünya o alevden ateş alıyordu. Bazen ortaya çıkıp bazen kayboluyordu.</i>
756	Melik Mihrāb rā goft īn çe bāşed Ber-efrūzende-i āteş ki bāşed	<i>Melik, Mihrāb'a bu nedir? Bu ateşi alevleyen kim olabilir? Diye sordu.</i>
757	Cevāb-eş dād k'in cüz ejdehā nīst Sefer kerden çünin cāy ez-zekā nīst	<i>Bu gördüğün ejderhadan başka bir şey değil buradan geçmek akıl işi değil diye cevap verdi.</i>
758	Ez-īn menzil ne-mī-şāyed güzeşten Ṭarīķī nīst ğayr ez-bāz geşten	<i>Bu yoldan geçmek mümkün değil geri dönmekten başka çare yok.</i>
759	Tu ān tel rā ki mī-bīnī ten-i ū-st Dü meş'al her dü çeşm-i rūşen-i ū-st [43]	<i>Senin gördüğün tepe onun bedeni ve iki meşale ise onun parlayan gözüdür.</i>
760	Dehān-est ān çe mī-bīnī ne ğār-est Nefes dān ān çe mī-gūyī ğubār-est	<i>Mağara olarak gördüğün onun ağızıdır. Çıkan duman ise onun nefesidir.</i>
761	Refīķ-ān çün reh-i reften ne-dīdend Ümīd ez-ķaṭ'-ı ān menzil bürīdend	<i>Bu yoldan geçemeyeceklerini anlayınca geçme umutlarını kaybettiler.</i>
762	Melik goft īn ḥikāyet saḥt süst est Kesī rā ḥükm-i yezdānī ne-cüst-est	<i>Ancak melik bu anlatıların yetersiz olduğunu ve kimsenin alın yazısından kurtulamayacağını söyledi.</i>
763	Ez-īn reh bāz-geşten cehl bāşed Cebel der-rāh-ı 'āşīķ sehl bāşed	<i>Bu yoldan dönmek cehalettir. Aşk yolunda bütün zorluklar aşılır.</i>
764	Der-īn reh sāḥten bāyed zi-ser pā Güzēr kerden çü tīr ez-seng-i ḥārā	<i>Bu yolda gerekirse gövdeni yol yapacaksın, ok gibi taşı delip geçeceksin.</i>
765	Ne-mī-güyem ki īn tedbīr çün-est Hemī-kūşīm tā taķdīr çün-est	<i>Tedbirin bu olduğunu söylemiyorum. Madem kader buysa çalışmamız gerektiğini söylüyorum.</i>

766	Eger men nîz ber-gerden zi-düşmen Kücâ h̄âhed kaçâ ber-geşten ez-men	<i>Ben düşmandan kaçsam da kader benden uzaklaşmayacak.</i>
767	Der-în bûdend k'ejderhâ be-cünbîd Gümân kerdî ki kûh ez-câ be-cünbîd	<i>Bunlar olurken ejderha yerinden kıpırdadı sanki dağ yerinden oynadı.</i>
768	Fürüd âmed be-yârân bâng ber-zed Çü kûh-ı etrâf dâmen ber-kemer zed	<i>Üzerlerine gelip büyük bir gürültüyle kükredi. Sanki dağın etrafını kuşattı.</i>
769	Sipâh ender pey-eş üftâde giryân Ser ender kûh çün ebr-i behâr râ	<i>Böylece ordu dağlardaki bahar yağmuru gibi etrafa dağılarak ağlaştılar.</i>
770	Melik bâ-ejdehâyî k'ân dü ser dâşt Makâren kerd mârî râ ki ber-dâşt	<i>Melik iki başlı ejderhayla yanındaki yılanı karşı karşıya getirdi.</i>
771	Revân çerm-i gevezn âverd der-müşt Be-hâşiyet zi-dest-eş mâr mî-cest	<i>Geyik derisi gibi avcunun içinde tuttuğu yılan tabiatı gereği elinde sıçramaya başladı.</i>
772	Dem-i elmâs-ı peykân mühre-eş sift Besî piçîd ez-ân v'ân geh ber-âşüft	<i>Hızla elmas okunu mızrak başını taktı. Dikkatini topladı ve kızgınca fırlattı.</i>
773	Ĥurûşân rûy der-Cemşîd be-nihâd Keşîd ender ĥod-eş pes kâm be-güşâd	<i>Kükreyerek Cemşîd'e doğru yöneldi ve onu kendine doğru çekip ağzını açtı.</i>
774	Melik tîğ-ı zümürüd fâm ber-dâşt Zi-af'î ân zümürüd kâm ber-dâşt	<i>Melik, zümrüt renginde olan kılıcını çekip çingiraklı yılanı öldürdü.</i>
775	Be-ĥûn u zehr-i ü ârâst ĥârâ Kemerhâ râ be-ṭurf u la'l ü mînâ	<i>Onun kan ve zehriyle dikenleri yıkadı. Sonra lâl dudaklı ve ipek yanaklıya doğru yol aldılar.</i>
776	Yed-i beyzâ vü tîğ-eş ejdehâ râ 'Aşâ kerd ü be-(y)efkend ân 'aşâ râ	<i>Musa gibi beyaz elinin sihri ve kılıcının gücüyle kılıcını âsâ yapıp o ejderhanın önüne attı.</i>

777	Ser-i ân h̄il der-pāy-eş fütādend Ser-ā-ser dest ü pāy-eş buse dādend	<i>Böylece etrafındakiler ayağına düşüp onun elini ayağını öpmeye başladılar.</i>
778	Besî seb'ü'l-meşânî h̄'āndend-eş Ve rā Cemşid-i şānî h̄'āndend-eş	<i>Böylece birçok sebü'l-mesânî (Fatıha Suresi) gibi dualar okuyup onu ikinci Cemşid olarak adlandırdılar.</i>
779	Revān geştend ez-ān cā h̄urrem ü şād Se rüz ān rāh rā peymūd çün bād [44]	<i>Oradan mutlu ve mesut yola koyulup rüzgâr gibi üç gün yol kat ettiler.</i>
780	Çehārüm rüz k'ez eyvān-ı mīnā Şeh-i seyyāregān şod 'ālem-ārā	<i>Dördüncü sabah gökyüzünde gezegenlerin şahı ortaya çıkınca</i>
781	Be-hāmūn āmedend ez-ķulle-i kūh Ber-āsūdend ez-tīmār u endūh	<i>Dağın tepesinden bozkıra doğru inip tüm yorgunluklarını dinlenerek üzerlerinden attılar.</i>
782	Çü āsūdend u dād-ı 'ıyş dādend Diger bāre çü rū der-reh nihādend	<i>Dinlenip eğlendikten sonra yeniden yola koyuldular.</i>
783	Pedid āmed sevād-ı şehri ez-dūr Zi-pülād-eş burūc ez-āhen-eş sūr	<i>Çok uzaktan demirden kalesi ve çelikten duvarları olan bir şehir görüldü.</i>
784	Melik Mihrāb rā pürsīd k'in çī-st Çe şehrest in ü in cā mesken-i kī-st	<i>Melik, Mihrāb'a bu nedir? Ne tür bir şehirdir, sakinleri kimlerdir? Diye sordu.</i>
785	Cevāb-eş dād k'in cā h̄'ān-ı dīv-est Makām u mesken-i Ekvān dīv-est	<i>Ona, "Burası devler ülkesidir. Ekvān adlı bir devin meskenidir." dediler.</i>
786	Siyeh dīvī be-gāyet tünd ü tiz-est Kāvī bā-ādemī ender sitiz-est	<i>Siyah bir dev olup gayet güçlü ve hızlıdır. Aynı zamanda insanoğluna düşmandır.</i>
787	Pelengīne ser-est ü fil bīnī Zi-mağz ender ser-eş müyī ne-bīnī	<i>Kaplan gibi başı, fil gibi burnu var. Beyninden başına kadar bir kıl bile görmezsin.</i>

788	Hezārān dīv der-fermān-ı ũ-(y)end Ser-ā-ser ber-ser-i peymān-ı ũ-(y)end	<i>Binlerce dev onun emrinde olup tüm istediklerini yerine getiriyorlar.</i>
789	Nihān rev çün nesīm ez-kişver-i ũ Me-bādā ger ez-İN reften büred bũ	<i>Onun ülkesinden sabah rüzgârı gibi gizlice geç ki senin geçişinden haberdar olmasın.</i>
790	İşāret kerd hũsrev Çinīyān rā Ki der-bendend behr-i k'İN miyān rā	<i>Hükümdar, Çinlilere düşmana karşı kin ve nefretle hücum edin diye emir verdi.</i>
791	Kemān çün ebr-i nīsān der-zih ārend Be-cāy-ı қаtre z'ān peykān be-bārend	<i>Yaylarını nisan bulutu gibi çekip düşmanı ok yağmuruna tutsunlar dedi.</i>
792	Tevān kerden meger kārī be-merdī Ve ger morden buved bārī be-merdī	<i>Erkeğin işi bir işi yiğitçe yapmaktır. Çünkü ölmek bir yiğit için ar değildir.</i>
793	Bürīdī piş-i Ekvān reft çün bād Ki āmed leşkerī ez-ādemī-zād	<i>Rüzgâr gibi Ekvān'ın önünü kesti. Ardından insanlardan oluşmuş bir ordu geldi.</i>
794	Sipehbud tīg-zen māhī çü Hũrşīd Ki bā-ferr-i Ferīdũn-est ũ Cemşīd	<i>Ey komutan güneş gibi kılıcını düşmana indir. Çünkü Feridun ve Cemşīd'in kutu senin üzerindedir.</i>
795	Çü Ekvān-ı la'İN ān rāz be-ş(e)nīd Çü ra' d ũ berķ der-sā' at be-ğurrīd	<i>Bu lanetli Ekvān bu sözü duyduğunda yıldırım gibi çaktı.</i>
796	Be-dīvān goft k'āmed hōd geh-i şāyd Ki şāyd āmed be-pāy-ı h'İŞ der-ķayd	<i>Devlere avın kendi ayağıyla tuzağa düştüğünü söyledi.</i>
797	Sipāh āmed zi-dīvān fevc-ber-fevc Gümān bordī ki zed deryā-yı ÇİN mevc	<i>Devlerden dalga dalga bir ordu geldi. Sanki Çin denizi dalgalanmaya başladı.</i>
798	Be-sān-ı ebr āzārī hũrūşān Fũrūd āmed zi kũh āşũfte Ekvān	<i>Öfkeli Ekvān kükreyen nisan bulutu gibi dağdan aşağı indi.</i>

799	Be-cāy-ı esb şīrī şirzeh der-zīr Girifte üstüḥān-ı fīl şemşīr [45]	<i>At yerine kızgın bir aslana binmiş kılıç yerine ise eline kocaman bir fil kemiği tutmuş.</i>
800	Dıraḥtī kerde ender āsiyā-seng Hemī-kerd ū bedān seng āsiyā ceng	<i>Gürz yerine bir ağacın başına değirmen taşını takmış ve onunla savaşıyordu.</i>
801	Zi-cerm-i bebr ḥaftān kerde der-ber Zi-seng-i ḥāre der ber-dāšt miğfer	<i>Üzerinde kaplan derisinden bir savaş zırhı ve başında ise taştan bir miğfer vardı.</i>
802	Melik çün dīd ez-ān leşker siyāhī Çü berķ āverd rüy ender siyāhī	<i>Melik, yıldırım gibi karanlık üzerine gelen bu orduyu gördü.</i>
803	Ḥurūş-ı kūs u bang-i nāy ber-ḥāst Zi-zaḥm-ı na ^ç l kūh ez-cāy ber-ḥāst	<i>Davul ve çanların sesinden dağlar titremeye başladı.</i>
804	Melik ber-kūh-ı ḥārā kerd bünyād Serāy-ı kār-zār ez-ḥışt u pūlād	<i>Melik, koca bir kayaya yaslanıp savaş aletlerini alarak siper aldı.</i>
805	Sütūnhā ez- ^ç amūd-ı nīze efrāht Zi-çüb-ı tīr saķf-ı ān hevā sāht	<i>Mızrakları havaya kaldırarak onlardan bir sütun ve oklarla da ona bir çatı oluşturdu.</i>
Küşte Şoden-i Dīv Ber-Dest-i Cemşīd <i>Devin Cemşīd Tarafından Öldürülmesi</i> Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
806	Zi-ķalb-i leşker āmed sūy-ı Cemşīd Çü ebrī k'ender āyed pīş-i ḥūrşīd	<i>Bulutun güneşin önüne gelmesi gibi ordunun kalbinin tam ortasından Cemşīd'e doğru geldi.</i>
807	Fürū rānd ez-hevā seng-āsiyā rā Melik ez-ḥıṣ red kerd belā rā	<i>Onun üzerine yukarıdan değirmen taşı atıldı fakat Melik o belâyı kendinden uzaklaştırdı.</i>
808	Melik çün berķ būd u dīv çün miğ Zi-cāy-ı ḥod be-cest ān berķ u zed tiğ	<i>Melik yıldırım gibiydi ve dev kara bulut gibiydi. Böylece melik yıldırım gibi çarpınca yerinden sıçradı.</i>

809	Dırāz āheng dīd-eş qaşd-ı pā kerd Be-tiğ-eş gird-i rān ez-hem cüdā kerd	<i>Uzunluğundan dolayı bacağını hedef aldı ve kılıcıyla bir bacağını vücudundan ayırıverdi.</i>
810	Nihād ān gird-i rān ber-gerden Ekvān Cihān goft-eş ki bā-gerden buved rān	<i>Melik, devin bacağını kendi boynuna astı. Sanki bacağı boynunda takılı gibiydi.</i>
811	Be-pāy-i h̄iṣ bā-Cem ceng mī-kerd Be-pāy-ı h̄iṣ felek der-dāmen āverd	<i>(Dev), Cem'le kesik ayağıyla dövüşüyordu. Felek, onu kendi ayağıyla tuzağa düşürmüştü.</i>
812	Eger çe pāy-ı hōd rā dāšt der-ceng Ne-(y)āmed pāyidār ender şaf-ı ceng	<i>Her ne kadar savaşta kendi ayağına sahip idiyse de savaşa fazla dayanamadı.</i>
813	Be-püşt-i şīr-i ner ber-taht-ı Ekvān Nigūn şod çün be-burc-ı şīr-i Keyvān	<i>Bir erkek aslan silüetindeki tahtın üzerinde oturan Ekvan, Sanki samanyolundaki Keyvān (Satürn) gibi alaşağı edildi.</i>
814	Be-tiğ-i diger-eş ez-pā der-efkend Be-zaḥmī diger-eş ez-ten ser efkend	<i>İkinci kılıç darbesiyle onu dize getirdi. Bir başka hamlesiyle de başını vücudundan ayırdı.</i>
815	Sinān rā efserī kerd ez-ser-i dīv Ser-ā-ser şod gürizān leşker-i dil	<i>Devin kafatasını mızrağı başına bir taç gibi takınca devin ordusu kaçarak dağıldı.</i>
816	Melik şükr-i hūdā-yı dādger kerd V'ez ān menzil be-pirūzī güzer kerd	<i>Melik böylece adalet sergileyen tanrıya şükür edip bu menzilden de zaferle geçmiş oldu.</i>
817	Be-ḳurb-ı hefteyī z'ān kūh be-g(ü)zeşt Be-heştüm ḥayme zed ber-'arşa-i deşt [46]	<i>Yaklaşık bir haftada o dağdan geçti ve sekizinci gününde ovaya çadır kurdu.</i>
818	Zi-gerdün h̄iṣten rā ber-zemīn yāft Der-ān şahrā nişān-ı ādemī yāft	<i>Böylece kendini yeryüzünde bulup o çölde insanoğlu izlerini gördü.</i>
819	Zemīn pūr-sebze vü āb-ı revān dīd Serā vü qaşr u bāğ u büstān dīd	<i>Akan sular, yemyeşil bir yer, boydan boya bağ, bahçe ve saraylar gördü.</i>

820	Be-deşt ender hırāmān bāz yārān Be-kūh ender tazr u bāz bāzān	<i>Yanıdakilerle bu bozkıra inip salınarak dağ tepe aranmaya başladılar.</i>
821	Maqām-ı dīd bā-emn ü selāmet Melik rūzī dü kerd ān cā iḳāmet	<i>Çok emniyetli ve sağlam bir yer görüp orada iki gün ikamet ettiler.</i>
822	Be-pürsīd ez-yekī k’in merz ü in būm Çe mī-ḥānend goftā sāḫil-i Rūm	<i>“Burası hangi ülkenin sınırındır?” diye sordu. “Rum sahilidir.” Dedi.</i>
823	Zi-rāhī çün güzeştī baḫr-ı Rūm-est Velī baḫrī ‘aceb ḥūn-ḥār u şūm est	<i>Buradan geçince Rum sınırına gelirsiniz fakat kana susamış ve uğursuz bir denizi vardır.</i>
Resīden-i Cemşīd Be Deyr-i Rāhib <i>Cemşīd’in Rahib’in Manastırına Ulaşması</i> Mefā’ ilün / Mefā’ ilün / Fe’ ülün		
824	Be-nezd-i baḫr deyrī dīd mīnā Keşīşi pīr çün Keyvān der-ān cā	<i>Cemşīd, denizin yanından camdan bir manastırın olduğunu gördü. Manastırın içinde Keyvan (Satürn) gibi bir keşiş gördü.</i>
825	Şod ān ḥūrşīd ruḫ der-deyr-i Keyvān Ez-ū pürsīd ḫāl-i çarḫ-ı gerdān	<i>O, güneş yüzlü olan ve o manastırın Satürn’ü yani keşişi gelip melikten feleğin döngüsünü sordu.</i>
826	Cevāb-eş dād u goft aḫvāl-i gerdūn Ne-dāned kes be-cüz dānā-yı bī-çün	<i>Feleğin hallerini eşsiz bilgeden başka kimse bilmez dedi.</i>
827	Eger ḥāhī ḫalāş ez-mevc-i deryā Çü mā bāyed kenārī cūsten ez-mā	<i>Bu denizin dalgalarından kurtulmak istersen bizim gibi ondan uzak durman gerekir.</i>
828	Güher cūyī be-(y)ā der-mā sefer kon Emān ḥāhī zi-baḫr ez-mā ḫazer kon	<i>Cevher arıyorsan bizimle sefere çık, güven arıyorsan bizim denizden uzak dur.</i>
829	Der-īn deryā me-rev k’in kām-ı neng est Zi-leb-tā-leb heme kām-ı niheng est	<i>Bu denize girme, bu denizin adı kötüye çıkmıştır. Çünkü baştanbasa bu bir balinanın ağzı gibidir.</i>

830	Diger pürsîd k'ey pîr-i hîred-mend Merâ ender ticâret deh yekî pend	<i>Ayrıca ona “Ey yaşlı bilge bana ticaret hakkında birkaç öğüt ver” dedi.</i>
831	Be-gû tâ mâye-i hûd z'in beza' at Çe sâzem der-cihân goftâ çanâ' at	<i>Bu meslekte kendime neyi sermaye edineyim diye sorunca o da “kanaat etmeyi öğren” dedi.</i>
832	Çanâ'at kon k'ezân pâ best şod bâz Ki kerd ender hevâ bisyâr pervâz	<i>Kanaat et ki o kapalı ayak bağını çözüp senin gökyüzünde uçmanı sağlar.</i>
833	Ez-ân sultân-ı murgân geşt ' Anķā Ki der-Çāf-ı çanâ' at kerd me'vâ	<i>Anka kuşu Kaf dağına kanaat ettiği için tüm kuşların sultanı oldu.</i>
834	Taleb kon ' ayn-ı ' işret rā ez-ân Çāf Ki hest in ' ayn rā menba' ez-ân Çāf	<i>Sen de hayat suyunun kaynağını Kaf'ta ara. Çünkü bütün kaynakların gözü Kaf dağındadır.</i>
835	Tu vaqtî sırr-ı ' Anķā rā be-dānī Ki ' Anķā rā <i>bi-küllî</i> bâz-h' ānī	<i>Sen ankanın sırrını ancak onu anladığın zaman çözersin.</i>
836	Seyyüm nevbet sirişk ez-dāde bārīd Çü gerdün ez-ğam-ı gerdün be-n(ā)līd [47]	<i>Feleğin derdinden gökyüzü gibi inlediğinde gözyaşı üçüncü defa gözünden aktı.</i>
837	Ki mihr-i āsumān bā-mā be-kīn est Felek dāyim be-çaşd-em der-kemīn est	<i>Nedense gökyüzünün güneşi bizimle kavgalıdır. Felek ise sürekli bizi tuzağa düşürme peşindedir.</i>
838	Cihân rāh-ı havādiş mī-güşāyed Felek naķş-ı muhālīf mī-nümāyed	<i>Öyle ki dünya hadiseler yolunu açıyor, felek ise buna karşılık başka bir oyun oynuyor.</i>
839	Melik rā der-dü beyt-i ān pîr-i be-hîred Cevāb-ı hūb-ı mevzūn dād u ten zed	<i>Buna karşılık o yaşlı bilge iki beyit güzel ve vezinli şiirle şöyle cevap verdi;</i>
Rubā' iye Mef' ūlū / Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Fa'		

840	Lāzım ne-buved ki ān çe devlet bāyed Naşş-ı felekî hem ān çünān be-n(ü)māyed	<i>Gerekli olduğunu düşündüğün devlete belki de gerek yoktur. Feleğin rolü ise görüldüğü gibi olmaya bilir.</i>
841	Şāyed ki tu rā çünān ki bāyed n'āyed Bāyed ki tu rā çünān ki āyed şāyed	<i>Belki olaylar senin istediğin gibi gitmeyebilir. Bu yüzden olayları olduğu gibi kabul etmek gerekir.</i>
Der Deryā Nişesten-i Melik Cemşid ü Garğa Şoden ü Be Tiyeh Üftāden <i>Melik Cemşid'in Denize Açılıp Boğulması ve Kaybolması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
842	Melik rā çün besic āverd ez-ān deyr Hevā-yı şoĥbet-i Hürşid der-seyr	<i>Melik Cemşid manastırdan aldıklarıyla birlikte gelirken Hurşid'in hayaline daldı.</i>
843	Be-yārān goft keştihā be-sāzid Be-keştî bād-bānhā ber-firāzid	<i>Beraberindekilere gemileri hazırlamalarını ve yelkenleri açmalarını söyledi.</i>
844	Şad u heştād keştî rāst kerdend Der-ü çizi ki mi-bāyi-st kerdend	<i>Yüz seksen gemiyi hazırlayıp bu gemilere gereken her şeyi yüklediler.</i>
845	Be-keştihā derün-ı mellāĥ mi-ĥ'ānd Ki <i>b'ismi'llāh</i> mücrihā vü mi-rānd	<i>Gemiler içerisindeki kaptanlar bismillah diyerek gemileri hareket ettirmeye başladılar.</i>
846	Melik der-keştiiyî be-n(i)şest tenhā Çü hürşid-i felek der-burc-ı Cevzā	<i>Melik, feleğin ikizler burcundaki güneş gibi tek başına oturdu.</i>
847	Çihil rüz ender ān deryā be-māndend Ferāvān nām-ı yezdān rā be-ĥ'āndend	<i>Deniz üzerinde tanrının adını sürekli anarak kırk gün yol katettiler.</i>
848	Zi-rüy-ı āb nāgeh bād ber-ĥāst Zi-her sū na' ra vü feryād ber-ĥāst	<i>Ansızın denizden bir fırtına ve her taraftan feryat, figan yükseldi.</i>
849	Şeb ü keştî vü bād u baĥr u girdāb Ĥevādiş rā müheyyā geşte esbāb	<i>Gece, gemi, fırtına, deniz ve girdap hepsi bir arada bir olaylı gecenin oyuncuları gibiydi.</i>

850	Be-yek dem baħr ōod bā-ſāh dūſmen Zi-ser-tā-pāy der-pūſīd cevſen	<i>Birden bire deniz sanki padiſahla dūſman olup baſtan ayaĝa zırha büründü.</i>
851	Pür-ez-çīn kerd ebrū kef ber-āverd Be-cūſīd ü v'ez her sū ħamle āverd [48]	<i>Deniz kızgın bir savaſçı gibi kaſlarını çatıp adeta aĝzı köpürür gibi ſahın üzerine yürüdü.</i>
852	Be-keſtī der Melik rā mevc mī-bord Gehī der-qa' r u geh der-evc mī-bord	<i>Dalgalar, Melik'in gemisini bazen suyun üstüne bazen de altına çekiyordu.</i>
853	Gehī der-pūſt-i māhī sāħtī rāħ Zi-māhī ber-zedī ber-efser-i māħ	<i>Balıĝın sırtında bazen denizin dibine iniyor bazen de gökyüzüne çıkıyordu.</i>
854	Felek seng-i ħevādiſ dāſt der-dest Be-zed keſtī-i Cem rā ħord be-ſikeſt	<i>Felek, elindeki kader taſlarıyla vurup Cem'in gemisini parçaladı.</i>
855	Der-āmed āb ſeh rā der ber-āverd Zi-çübī ħāne çün gül ber-āverd	<i>Gemiye dolan suyla birlikte ſāħ dıſarıya fırladı ve bir gül gibi tahtanın üzerine çıktı.</i>
856	Hemī-geſt ender ān girdāb ħayrān Çü mā der-mevc-i deryā-yı gerdān	<i>Bizim bu feleĝin deryasında dalgalandığımız gibi melik de denizin girdabında ſaſırıp kaldı.</i>
857	Her ān kes k'ū der īn deryā niſined Ṭarīķī cüz fūrū reften ne-bīned	<i>Böyle bir denizin içinde mahsur kalan kiſinin batmaktan baſka bir ſeçeneĝi kalmaz.</i>
858	Der īn deryā be-büy-ı āſināyī Melik mī-zed be-her sū dest ü pāyī	<i>Melik denizin içinde tanıdık birilerini arar gibi el ayak çırparak aranıp durdu.</i>
859	Zi-taħt ü bāħt çün ber-dāſt ümmīd Zi-keſtī taħteyī rā yāft Cemſīd	<i>Tahtı ve bahtından göz yumup denizin ortasında bir tahta parçası aramaya koyuldu.</i>
860	Çü ber-gerdīd baħt ān taħt be-n(i)ſest Be-cāy-ı taħt-ı ſeh ber-taħte be-n(i)ſest	<i>ſansı dönen padiſah saltanat tahtı yerine baſıboſ gezen bir tahta parçası üzerine oturdu.</i>

861	<p> azā-yı āsumānī tahte mī-rānd Felek naş-ı azā z'ān tahte ber-h'ānd </p>	<p> <i>Kaderin sūrüklediđi tahta üzerine yerleşti.</i> </p>
862	<p> Nigār-ı h'ış rā der-āb mī-cüst Be-āb-ı dīde naş-ı tahte mī-cüst </p>	<p> <i>O dalgalı suyun içerisinde sevgilisine sarılır gibi bir para tahtaya sarıldı.</i> </p>
863	<p> Se rüz ān tahte ber-deryā revān būd Melik mellāh u bād-eş bād-bān būd </p>	<p> <i>Melik bir kaptan ve rüzgar da bir yelken gibi bu şekilde üç gün boyunca o tahta üzerinde sūrüklendi.</i> </p>
864	<p> Hemī-goft ey Hūdāvendī cihāndār Merā z'in sān der-in ğam-zār me-g(ü)zār </p>	<p> <i>Kendi kendine ey dūnyaların sahibi beni bu gam deryasında yalnız bırakma dedi.</i> </p>
865	<p> Zi-mülk ü dūstān-em dūr kerdī Kūnūn dārem ez-in ğam rüy-ı zerdī </p>	<p> <i>Beni memleketim ve arkadaşlarımdan uzaklaştırdığın için şu an ısrar içindeyim.</i> </p>
866	<p> Hūdāyā z'in belā yek sūy-em endāz Dil-em z'in cümle ğamhā bāz perdāz </p>	<p> <i>Ey tanrım beni bu beladan uzaklaştırıp gönlümü bütün bu kederden kurtar.</i> </p>
867	<p> Hālāş-am deh ez-in deryā-yı hūn-h'ār Merā rūzī be-kon dīdār-ı ān yār </p>	<p> <i>Beni bu acımasız denizden kurtarıp sevgilime kavuşmayı bana nasip et.</i> </p>
868	<p> Der-in girdāb-ı ğam me-g(ü)zār cān-em Be-luf-ı h'ış yā rab deh emān-em </p>	<p> <i>Tanrım, beni bu gam girdabı içinde bırakma, kendi lūtfunla beni kurtar.</i> </p>
869	<p> Der-in goftār būd ān řāh-ı giryān Hemī-reftī be-ruy-ı āb nālān </p>	<p> <i>Padişah bu düşünceler içerisinde ağlayıp sızlayarak suyun üzerinde salınıyordu.</i> </p>
870	<p> ehārūm rüz ün ān eşme-i hūr Be-cūşid ez-leb-i deryā ü ater </p>	<p> <i>Dördüncü gün güneş pınarının yıldız kayması denizin kıyısından aktığını gördü.</i> </p>
871	<p> Melik rā nāgeh āmed bişeyī piş Ki būd ān bişe ez-her pişeyī biş [49] </p>	<p> <i>Melikin karşına birden bire her şeyden daha güzel olan bir orman çıktı.</i> </p>

872	Zi-enbūhī-i dırahtān-ı bih ü nār Ne-mī-dādend der-ḥod bād rā bār	<i>Rüzgarın bile dalları arasından geçemeyeceği sıklıkta bol ayva ve nar ağaçları vardı.</i>
873	Be-maḳbūz çün Ferhād-ı miskīn Ġubār ālūd u zerd ü süst ü Şirīn	<i>Zavallı Ferhad'ın tozu, dumanı, zayıflığı ve tatlılığı (Şirin'i) elinde tutması gibiydi.</i>
874	Zi-kirm āzād sīb-i şeker-ālūd Ḥoş u şirīn u çün ḥelvā-yı bī-dūd	<i>Kurtlanmaktan kurtulmuş bal gibi bir elma yahut tütsülenmemiş hoş ve tatlı bir şeker helvası gibiydi.</i>
875	Dehān funduḳ u bādām u püste Be-şükr-i ḥānde leb be-g(ü)şüde beste	<i>Ağız fındık, badem ve fıstık gibi gülerken açılıp kapanıyordu.</i>
876	Enār-eş kerd da' vī ber-leb-i yār Hemī-zed sīb lāf-ı ḡabḡab-ı yār	<i>O bağıın narı sevgilinin dudağına taş çıkarır ve elması sevgilinin örtülü sözlerini anımsatıyordu.</i>
877	Melik z'in ḡuşşa ḥün-ı tāze mī-ḥord Be-dendān sīb-i ten rā pāre mī-kerd	<i>Melik bunları görünce yeniden kederlenip adeta dişiyle vücut elmasını parçalıyordu.</i>
878	Enār-eş kerd bā-hem la' l rā coft Be-kār-ı ḥ'ış mī-ḥāndīd ü mī-goft	<i>Narla dudağı adeta birleşiyor gibiydi bu yüzden kendi işine gülerek dedi;</i>
879	Çerā çizim bāyed cem' kerden Ki ḥ'āhed diġerī ān çiz ḥorden	<i>Neden başkasının yemek istediği bir şeyi toplamak gerekir.</i>
880	Melik ḥayrān be-gird-i bīşe mī-geşt Be-kār-ı ḥ'ış pür-endişe mī-geşt	<i>Böylece melik ormanın etrafını hayretle dolaşıp kendi yaptıklarını düşünüyordu.</i>
881	Ki men z'in varṫa çün yābem rehāyī Meger lütfī koned fazl-ı Ḥudāyī	<i>Eğer tanrı lütf etmezse ben nasıl bu karmaşadan nasıl kurtulabilirim.</i>
882	Çü Hindüy şeb-i tāri der-āmed Ḥayāl-i zülf-i yār-eş der ser-āmed	<i>Gecenin karanlığı Hindu gibi gelince birden bire sevgilisinin saçının hayali aklına geldi.</i>

883	Zi-sevdā-yı ser-i zülfin-i dildār Şeb-i târiķ mî-pîçid çün mār	<i>Sevgilisinin saçının sevdasından gecenin karanlığında bir yılan gibi kıvranıp duruyordu.</i>
884	Gehî bā-āb mî-zed seng ber-ser Gehî bā-serv mî-zed dest ber-ser	<i>Bazen başını taşlara vurup bazen de servi ağacıyla birlikte elini başına vuruyordu.</i>
885	Ġarīb u ħaste vü bî-yār u ‘āşık Belā hem-rāh u devlet nā-muvāfık	<i>Garip, yorgun, yalnız ve aşık olan Melik'in yanından bela eksilmeyip kaderi ona oyun oynamaya devam ediyordu.</i>
886	Şeb-i târiķ ü berķ ü na‘ra-i bebr Ĥurūş-ı mevc ü ra‘d u girye-i ebr	<i>Gece karanlık ve yıldırım kaplan kükreyişi gibi ve bu dalgalanmadan müsterih olup ağlayan bulutlar.</i>
887	Heme bā-şîr ü bebr-eş bûd meclis Nedîm-eş baħr bûd u vahş mûnis	<i>Tüm zamanı aslan ve kaplanlarla geçip nedimesi deniz ve can yoldaşı ise vahşi hayvanlardı.</i>
888	Besî der-ħasret-i dildār be-g(i)rîst Çü ebr ez-şevķ-ı ān gül-zār be-g(i)rîst	<i>Böylece sevgilisinin hasretinden gül bahçesi şevkinden ağlayan bulutlar gibi ağlayıp duruyordu.</i>
889	Be-zārî her zemān mî-goft derdā Ki derd-em rā devāyî nîst dervā	<i>Benim her zaman ağlarak derdime bir derman yoktur diyordu.</i>
890	Ez-ān tersem ki der-ħasret be-mîrem Murād-ı dil zi-dilber ber ne-gîrem	<i>Hasret içinde kalıp sevgiliden gönlümün muradını almadan ölmekten korkuyorum.</i>
891	Diger mî-goft tedbir-em çe bāşed Derîn ġam nāgehān mîrem çe bāşed [50]	<i>Ayrıca şimdi ne yapabilirim yahut bu keder içinde ansızın ölürsem ne olur diyordu.</i>
892	Ne renc-i ‘aşķ-eş ez-dil borde bāşem Ne āħir der-reh-i ü morde bāşed	<i>Ne onun aşkını gönlümden çıkarıp ne de onun yolunda ölmüş olurum.</i>
893	Besî ber-ĥîşten çün mār pîçid Reh-i bîrûn şoden cāyî ne-mî-dîd	<i>Böylece kendi kendine yılan gibi kıvranyor buradan bir çıkış yolu görmüyordu.</i>

894	Hemî-nālîd ü dürr-i eşk mî-soft Be-zârî in ğazel bâ-hîş mî-goft	<i>İnleyerek ağlayıp gözyaşını inci gibi dökerek bu gazeli kendi kendine söylüyordu;</i>
El-ğazel Meʿ ülü / Mefâʿ ilü / Mefâʿ ilü / Feʿ ülün		
895	Feryād hemî-dârem u feryād-resî nîst Pindâr der-în künbed-i firûze kesî nîst	<i>İmdat diye bağıryorum ama sesimi duyan yok sanki bu turkuaz gökyüzünün altında hiç kimse kalmamıştır.</i>
896	Ey bād haber ber-tu ber-ân yâr hemîn dem Kʼez bād-ı haber cüz tu merâ hem-nefesî nîst	<i>Ey rüzgar benden o sevgiliye şimdi bir haber götür. Çünkü sen haberci rüzgardan başka bir yoldaşım kalmadı.</i>
897	Ez-nîsti-yî men nefesî biş ne-mânde-st Her çend ger in nîz be-rânem ki kesî nîst	<i>Benim yokluğumdan başka bir canlı kalmamıştır. Eğer bunu da kaybedersem artık kimse kalmaz.</i>
898	Mâ râ heves in-est ki der-pây-i tu mîrîm Ger baht koned yârîm in kem hevesî nîst	<i>Benim en büyük arzum senin ayağının altında can vermektir. Şansım buna izin verirse aslında bu da bir hevestir.</i>
899	Dâred megesî der-şeker-istân-ı tu pervâz Derdâ ki merâ kuvvet-i per megesî nîst	<i>Senin tatlı bahçende uçmakta olan bir sinek olmak isterdim ne yazık ki benim bir sinek kanatı kadar gücüm kalmamıştır.</i>
900	Ĥâhîm güzer kerdin ez-în ƣalzem-i Nîlî Âhîr ƣadem-i himmet-i mâ kem zi-ħasî nîst	<i>Biz bu coşmuş nehirden geçmek istiyoruz çünkü bizim himmetimiz de en az bir kuru yaprak kadardır.</i>
901	Ey tûĤî-i cân zʼin ƣafes-i sebz burûn per Ayâ tu ber-ânî ki ez-în beh ƣafesî nîst	<i>Ey gönül kuşu bu yeşil kafesten dışarı çıkmalısın yoksa sen bu kafesten daha iyisinin olmadığını mı düşünüyorsun?</i>
Eyzân Lehu Mefâʿ ilün / Mefâʿ ilün / Feʿ ülün		

902	Çü sîmîn şubḥ ser ber-zed zi ḥāver Zi-baḥr-i Çin ber-āmed zevraḥ-ı zer	<i>Doğudan doğan gümüş tenli sabah gibi Çin Denizi'nden altın renkli gemi belirdi.</i>
903	Tu pindārî zi-Çin ān zevraḥ-ı nūr Firistād ez-pey-i Cemşîd Fağfūr	<i>Sanki Çin'den Cemşîd'in peşinden Fagfūr ışıktan bir gemi gönderdi.</i>
904	Melik tavfî be-gird-i bîşe mî-kerd Ḥalâş-ı ḥîş rā endîşe mî-kerd	<i>Melik ormanın etrafında tavaf eder gibi dolaşıp nasıl kurtulacağını düşündü.</i>
905	Be-dil mî-goft āḥîr Ḥürizād-em Zi-müy-i ḥod ne târî çend dādem	<i>İçinden dedi ki; "Kendi saçımdan birkaç tel vermesem de sonunda Hurizad gibi oldum".</i>
906	Ki her vaḳtî ki dermānî be-kārî Be-āteş der-fiken z'in müy târî	<i>"Ne zaman işine çare arasan bu saçlardan bir tanesini ateşe at." Demişti.</i>
907	Künün in müyhā bā-ḥîş dārem Ez-ān dārem ki tā āyed be-kār-em [51]	<i>Şimdi işime çare olsunlar diye o saç tellerini yanımda taşıyorum.</i>
908	Zi-peykān āteşî der-dem ber-efrūḥt Ber-āteş ' anberîn müy-ı perî sūḥt	<i>Ahının alevinden bir ateş yakıp o anber kokulu tellerden birini o ateşte yaktı.</i>
909	Hemān dem geşt peydā Nāzperverd Be-pîş-i Cem selām-ı Bānū āverd	<i>O an birden bire Nazperverd ortaya çıkıp Cem'e Banu'dan selam getirdi.</i>
910	Melik Cemşîd rā goft in çe ḥāl-est Ki ḥürşîd-i neşāṭ-et der-vebāl-est	<i>Melik Cemşîd'e bu halin nedir, neden mutluluk güneşin sönmüştür dedi.</i>
911	Hemān rüz-et nişîmen bûd der-Rûm Küdām-et zāğ şod rehber der-in bûm	<i>Rum ülkesinde mutlu, mesut bir günün vardı. Sana bu ülkede hangi uğursuz karga klavuz oldu.</i>
912	Zi-dest-et Ḥürizād āmed be-feryād Ki bā-ū kerdeyî ez-dîgerî yād	<i>Senin elinden Hurizad dile geldi çünkü sen başka birisi vasıtasıyla ona haber göndermişsin.</i>

913	Çünān māhī eger Rıd̄vān be-b(i)ned ‘ Aceb dārem ki bā-ḥūrī nişined	<i>Cenneti görmüş bir ayın hurilerle oturmasına imkan yoktur.</i>
914	Berāber Ḥurzādī serv āzād Ḥaṭā bāşed güziden ādemī-zād	<i>Özgür ruhlu bir Hurizad’ın karşısında oturan kimsenin insanoğlunu tercih etmesi hata olur.</i>
915	Melik goft ey şanem kār-ı dil-est īn Me-kon men‘ -em ki kār-ı müşkil-est īn	<i>Melik ona “ey güzel bu gönül işidir beni bu işten alıkoyma çünkü bu zor iştir.</i>
916	Çe güyem k’in suhen dāred dırāzī Çünin bāşed ṭarīḳ-ı ‘ aşḳ-bāzī	<i>Ne diyeyim ki bu uzun bir hikâyedir. Gönül işleri böyle olur.</i>
917	Füzūn ez-şem‘ dāred rūşenī ḥūr Velī pervāne rā şem‘ -est der-ḥūr	<i>Elbette güneşin mumdan aydın olmadığı söylenemez ama pervanenin gönlü mumdan yanadır.</i>
918	Şenīde-st-em ki çün ez-ebr mī-ḥ‘āst Şādef bārān ḥurūş ez-baḥr ber-ḥāst	<i>Duydum ki sadefin inci olması için buluttan bir damla yağmur suyu istemesi sonucu deniz buna öfkelenip coştı.</i>
919	Şādef rā goft āh ez-rū-siyāhī Ki pīş-i mā tu āb ez-ebr ḥ‘āhī	<i>Biz burdayken senin buluttan su istemen bir yüz karasıdır.</i>
920	Şādef goft ān çe men ez-ebr-i nīsān Ṭaleb mī-dārem er būdī tu rā ān	<i>Sadef, denize eğer benim nisan bulutundan istediğim sen de bulunmuş olsaydı</i>
921	Çerā bāyest kerd īn bī-ḥayāyī Merā ez-ebr-i ter-dāmen gedāyī	<i>Bu utanmazlığı neden yapıp, ıslak etekli buluttan neden dilenirdim?</i>
922	Merā ḥod ‘ acz bāyestī nümūden Dehān rā āb-ı dendānī gūşūden	<i>Benim böylece acizlik yapıp bir diş suyu almak için ağzımı açmam gerekir.</i>
923	Me-kon ‘ ayb-em ki inhā izṭrārī-st Esās-ı kār-i mā bī-iḥtiyārī-st	<i>Beni ayıplama çünkü böyle olması gerekir ve bizim işimiz kendi irademizde değildir.” Dedi.</i>

924	Ḥikāyethā-yi ḥod z'āgāz mī-goft Be-yārān kışşa yek yek bāz mī-goft	<i>Böylece kendi hikâyelerini arkadaşlarına birer birer baştan sona anlatıyordu.</i>
925	Melik Cem rā be-yek dem Nāzperverd Piyāde tā leb-i deryā be-(y)āverd	<i>Nazperverd ve Melik Cem birlikte yürüyerek deniz kenarına kadar geldiler.</i>
926	Der-āmed bād pāyī baḥr-peymā Çü bād-ı nev-behār ez-rüy-ı deryā	<i>Hızla denize açılıp ilkbahar yeli gibi deniz üzerine çıktılar.</i>
927	Perī goft ey Burak-ı bād-reftār Zemānī mesned-i Cemşīd berdār	<i>Peri, “ey rüzgar davranışlı Burak, Cemşīd’in tahtını bir süreliğine alıp uçur” dedi.</i>
928	Ḥübāb-āsā revān ŝü ber-ser-i āb Çü berķ ender pey-i men zūd be-ŝ(i)tāb [52]	<i>Köpük gibi su yüzünde akıp yıldırım gibi benim peşimden hızlıca getir.</i>
929	Keşīd esb ü Melik be-n(i)şest ber-vey Perī ez-piş mī-reft ü Cem ez-pey	<i>Böylece atını Cemşīd’in önüne çekip Melik ata binip perinin peşinden gitti.</i>
930	Be-yek sā‘ at zi-deryā ber-güzeştend Tu goftī āb-ı deryā der-nivīŝtend	<i>Koskoca denizi bir saat içinde geçtiler sanki denizin üzerinden adeta uçtular.</i>
931	Fürūd āmed zi-esb ü rüy der-ḥāk Besī mālīd ü goft ey dāver-i pāk	<i>Attan inip yüzünü toprağa sürerek “ey tanrım” dedi.</i>
932	ŝifā baḥŝende-i tenhā-yı bīmār Ḥaṭā pūŝende-i cem‘ -i güneh-kār	<i>“Yalnız hastalara şifa bağışlayan ve günah işleyenlerin hatalarını affeden sensin” dedi.</i>
933	Tuyī mālīk riķāb āzādegān rā Delīl ü dest-gīr üftādegān rā	<i>Özgür ruhlu kulların sahibi sensin, düşünlerin elinden tutan da sensin.</i>
Resīden-i Cemşīd Bā-Ġulāmān vü Hem-rāhān <i>Cemşīd’in Yoldaŝları ve Hizmetçileriyle Birlikte (Rum’a) Varması</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		

934	Perī goft-eş ki in cā merz-i Rūm est Heme reh kişver ü ābād büm est	<i>Peri, "Burası Rum sınırındır, bütün ülke ma'mur edilmiş." dedi.</i>
935	Ḥaḳīḳat dān ki deryāyī-st in esb Ne-bürred rāh-ı ḥuşkī in çünin esb	<i>Bil ki bu at gerçekten deniz soyludur, bu yüzden böyle bir at karada daha yavaştır.</i>
936	Piyāde bāyeded reften der-in rāh Meger kār-et şevved ber-ḥasb-i dil-ḥāh	<i>İşinin gönlünce olması için bu yolda yaya olarak gitmen gerekir.</i>
937	Zi-esb-i pīl-peyker şāh-zāde Cüdā şod kerd ruḥ der-reh piyāde	<i>Böylece şehzāde, bu devasa attan indi ve yaya olarak yola devam etti.</i>
938	Çü meh tenhā vü tāb-ı mihr der-dil Be-yek menzil hemī-kerd ü dü menzil	<i>Ay gibi güneşin sevgisiyle yalnız başına bir menzil yerine iki menzil kat ediyordu.</i>
939	Vücūd-ı nāzenin-i nāz-perverd Ne germ-i rüzgārān dīde ne serd	<i>Nazlı vücudu feleğin sıcakını soğuşunu görmemişti.</i>
940	Kef-i pāy-eş zi-renc-i rāh der-tāb Ber-āverd ābile hem çün kefi-āb	<i>Yolun yorgunluğundan ayağının altında can çıkmıştı.</i>
941	Çü gül be-n(i)şeste ḥūy ber-turf-ı ruḥsār Derīde cāme vü pāy-eş pür-ezḥār	<i>Güzel yüzlü sevgiliye karşı oturmuş bir gül gibi gömleğini yırtmış, ayağı dikenler içindeydi.</i>
942	Çü be-g(ü)zeşt ez-şeb-i tārik behrī Resīd ez-rāh-ı tenhā sūy-ı şehri	<i>Gece karanlığının içinden geçerek bir ıssız şehrin yoluna ulaştı.</i>
943	Perişān ez-cefā vü gerdiş-i dehr Hemī-gerdid miskīn gird-i ān şehri	<i>Feleğin cefasından perişan bir durumda o şehrin etrafında zavallı bir şekilde dolaştı.</i>
944	Ġulāmī dāşt nām-eş Ḥāş Ḥācib Ki būdī şāh rā peyveste ḥācib	<i>Has Hācib adlı bir kölesi vardı. Her zaman şāhın yanında yoldaşındı.</i>

945	Melik der-rāh dīdeş hācib-āsā Siyeh pūşide vü ham kerde bālā	<i>Bu kişi Melik’i beli bükülmüş, siyahlar içinde Hacib kılığında bir kişi gördü.</i>
946	Der-ān tārīki-(y)eş der-ḥāl be-ş(i)nāht Ve liken sāyeyi ber-kār-eş endāht	<i>Karanlık olmasına rağmen onu hemen tanıdı böylece ona yardıma gitti.</i>
947	Be-nezd-i hācib āmed goft k’ey yār Ġarīb ü ḥaste vü ser-geşte-em zār [53]	<i>Hācib’in yanına gelip “Ey dost, ben avare, yorgun ve hastayım.” dedi.</i>
948	Ne-dārem enderīn şehri āşināyī Ki mā rā gūyed emşeb merḥabāyī	<i>Bu şehirde bana merhaba diyecek bir tanıdığım yok dedi.</i>
949	Ez-ū pürsīd Hācib ez-kücāyī Ki dārī reng ü būy-ı āşināyī	<i>Hacib ise ona sen neredensin? Bana tanıdık geliyorsun dedi.</i>
950	Melik goft-eş zi-Çin behr-i ticāret Sefer kerden merā kerdend ġāret	<i>Melik ise ona Çin’den ticaret için çıktığını ancak yağmalandığını söyledi.</i>
951	Çü be-şenīd īn ḥikāyet hācib-i yār Be-dil goft īn cevān der-şekl ü goftār	<i>Hācib, bu hikāyeyi duyunca içinden “Bu gence böyle bir davranış yakıştır mı?” dedi.</i>
952	Be-nūr-ı çeşm-i mā tābende Hūrşīd Hemī-mānd dirīgā Şāh Cemşīd	<i>Hurşīd’in güzelliği göz kamaştırıyordu fakat ne yazık ki Cemşīd şahlığını göstermiyordu.</i>
953	Ber-ān ḥālet zemānī zār be-g(i)rīst Melik goft ey birāder girye ez-çīst	<i>Bunun haline bakıp ağlayınca Melik ona “Ey kardeş neden ağlıyorsun” dedi.</i>
954	Ġulām īn kışşa pīş-i şāh mī-goft Şehinşeh mī-şenīd ü āh mī-goft	<i>Hizmetçi bu hikāyeyi şaha anlatıyordu, şah ise içinden ah çekerek dinliyordu.</i>
955	Hemī-refit ez-pey-i hācib der-ān rāh Suḥen gūyān Melik tā kār-vāngāh	<i>Böylece Hacib’in peşinden anlatarak kervansaraya kadar gitti.</i>

956	Melik rā Ḥāş Ḥācib goft fermāy Der-ā emşeb vişāk-ı mā be-(y)ārāy	<i>Has Hâcib, Melik'e bu gece hoş ve güzel sohbetimize katıl dedi.</i>
957	Ġarib ü hasteyî vü reh güzārî Refikî nîst-et cāyî ne-dārî	<i>Çünkü garip ve yorgunsun ne bir arkadaşın ne de bir yerin var dedi.</i>
958	Melik rā der-serāy-ı ḥîştēn kerd Besî nîkî be-cāy-ı ḥîştēn kerd	<i>Meliği kendi sarayına getirip güzelce ağırladı.</i>
959	Çü nūr-ı şem' ber-ser pertev endāht 'Azîz-i ḥîş rā Ya' kūb be-ş(i)nāht	<i>Ay gibi yüzüne mum yansıyınca Yakup, kayıp olan oğlunu tanıdı.</i>
960	Çü çeşm-i ü bedān meh-manzar üftād Ez ü āhî vü feryādî der-üftād	<i>Ay yüzlüyü karşısında görünce ağzından birden bire âh ve figân yükseldi.</i>
961	Zi āh-eş ān çünān geştēd gam-gîn Der-āmed gird-i Ḥācib leşker-i Çîn	<i>Onun dertli âhından Çinliler bile kederlendi ve Çin ordusu Hâcib'in etrafında toplandı.</i>
962	Be-fāl-ı sa' d rüy-ı şāh dîdēd Der-ān târik şeb çün māh dîdēd	<i>Mutlu ve mesut bir bakışla şâhın yüzüne baktılar. Gece karanlığında ay görmüş gibi oldular.</i>
963	Serān-ı Çîn be pāy-eş der-fütādēd Ser-ā-ser dest ü pāy-eş büse dādēd	<i>Çin ordusunun liderleri toprağa düşüp onun elini ve ayağını öptüler.</i>
964	Nişār-eş rā zer ü gevher feşāndēd Be-Ḥüsrev cān-ı Şîrîn ber-feşāndēd	<i>Şaha altın ve mücevher sunup onu neşelendirdiler.</i>
965	Ḥikāyet kerd şāh ez-baḥr u ez-berr Suḥen ne-güzāşt hiç ez-ḥuşk u ez-ter	<i>Şah, denizde ve karada başına gelenlerden bahsedip tüm olayları ayrıntısıyla anlattı.</i>
966	Nevā-yı 'ıyş u 'işret sâz kerdēd Ṭarab ez-perde-i şehnâz kerdēd	<i>Eğlence meclisi kurup çalgıcılar eşliğinde içip eğlendiler.</i>

967	Zer ü yaqūt mī-bālid sāķī Şafaķ der-şubħ mī-peymūd sāķī	<i>Sabahleyin şafağın sökmesi gibi saki de altın kadehlere yakut gibi şarabı sunuyordu.</i>
968	Be-rüy-ı hem dü hefte bāde ħordend Sivüm hefte besic-i rāh kerdend [54]	<i>Cem'in şerefine iki hafta şarap içtiler, üçüncü hafta yol hazırlıklarına başladılar.</i>
969	Revān ān kārவān kişver-be-kişver Resid ān geh be-dārü'l-mülk-i Qayşer	<i>Ülkeden ülkeye geçerken Kayser'in ülkesine ulaştılar.</i>
970	Ĥaber āmed ki āmed kārவānī Ki peydā nist-eş қаt' ā kerānī	<i>Haber geldi, uçsuz bir kervan yaklaşmaktadır.</i>
971	Be-güş-i Rūmiyān ez-yek dü ferseng Hemī-āmed ħurūş u nāle-i zeng	<i>Rumların kulağına kükreyiş ve zil sesleri bir iki kilometre uzaktan bile duyuluyordu.</i>
972	Temāşā rā zi-bām ü burc bāre Nizāre māh-rüyān çün sitāre	<i>Güzeller, yıldızlar gibi damlardan ve kalenin burcundan seyrediyorlardı.</i>
973	Nefir-i merħabā mī-āmed ez-şehr Heme bang-i der-ā mī-āmed ez-şehr	<i>Merhaba sesinin hoş kokusu şehrin her yerini dolduruyordu.</i>
974	Zi-vaķt-i şubħ-dem tā şām der-hem Gehī mī-refť eşheb gāh edhem	<i>Sabahtan akşama kadar bazen siyah bazen de kır atlar geçti.</i>
975	Şode rüy-ı der ü deşt ü şaħārī Nihān ez-ħūdec ü mehd ü 'imārī	<i>Öyle ki çöl ve bozkırlar binalardan ve çadırlardan uzak</i>
976	Melik Cemşid çün ħürşid-i tābān Hemī-āmed zi-gerd-i reh şitābān	<i>Ve Melik Cemşid parlayan güneş gibi hızlıca yoldan geldi.</i>
977	Zi-çüb-ı şandal u 'ūd u qumārī Be-piş-i ħüsrev ender dih 'imārī	<i>Sandal, ud ve kumar ağacından bir köşk yapıp hükümdarı oraya yerleştirdiler.</i>

978	İmārī kerde ārāyiş be-dībā Çü gönçe behr-i gül-rüyān-ı zībā	İpek kumaş gibi o binayı süslediler. Sanki gül yüzlü güzellerin tomurcukla süslediği gibi.
979	Melik manzar Melik ber-bād pāyī Çü řāvūsī nişeste ber-hümāyī	İhtişamlı padişahın rüzgar gibi atının üzerinde sanki tavusun hümanın sırtında oturması gibi.
980	Serān-ı Çin pey-ā-pey der-pey-i şāh Şad u penceh gulām-ı Türk hemrāh	Çinli komutanlar ve yüz elli güzel Türk hizmetçi sırayla şahın arkasında duruyordu.
981	Kermerhā-yı muraşşā kerde yekser Ġulāmān-ı semen-ber çün dü peyker	Gülbüz ve beyaz tenli kölelerin belleri inciler ve kıymetli taşlarla süslenmişti.
982	Be-şehr-istān der-āmed Şāh Cemşid Çü māh-ı çārdeh der-burc-ı Ġürşid	Cemşid, şehre girince Hurşid dolunay gibi kalede görüldü.
983	Külāh-ı Çiniyān be-nihāde ber-ser Ķabā-yı tācirān āverde der-ber	Başında bir Çin şapkası üzerinde ise bir tacir elbisesi vardı.
984	Zen ü merd ender ān hayrān be-mānde Zi-dest-i merd ü zen dilhā sitānde	Kadınli erkekli herkes ona hayran olup onu gören herkesin gönlünü çeliyordu.
985	Be-firüzī fūrūd āmed be-menzil Fūrūd āverd bār-ı ħiş der-dil	İhtişam ve zafer edasıyla attan aşağı indi.
986	Çü çin-i halkahā-yı zülf-i dildār Çü müşkīn gamzehā-yı reste-i yār	Sevgilinin saçının halkalarının kıvrımı ve gül yüzlü güzellerin kaçamak gamzeleri gibi
987	Be-her sū nāfhā-yı Çin güşādend Be-her cā nīz bāzārī nihādend	Her tarafa Çin misklerini açarak adeta bir pazar oluşturdular.
988	Çü Ġürşidī nişeste hüsrev-i Çin Ber ü gird āmede halkī çü pervīn	Çin padişahı güneş gibi oturmuş etrafına ise halk Pervin gibi toplanmıştı.

989	Nihāde çün leb ü dendān-ı ħod-ı Cem ‘Uķūd-ı lū’lū u yāķūt bā-hem	<i>Kendi dudak ve dişlerini adeta yakut ve inci gibi birbirine dokunduruyordu.</i>
990	Be-yek dem gird-i ān ħūrşid-i ruĥsār Hezārān Müşteri āmed pedidār [55]	<i>Bir anda o güneş yüzlü Hurşid’in etrafına binlerce Müşteri (Jüpiter) toplandı.</i>
991	Çü müşķin zülf-i ħod şad ħalka beste Hezārān Müşteri der-vey nişeste	<i>Sanki kendi misk kokulu saçına yüz halka bağlanmış gibi binlerce Müşteri de orada oturuyordu.</i>
992	Be-bāzār-ı Melik dilhā-yı pür-ġam Zi-her sū yek-be-yek üftāde der-hem	<i>Kederli gönüller bu Melik’in pazarından adeta birbirine girmiş gibiydiler.</i>
993	Hezārān kes be-bāzār-eş residī Dil ü cān dādī vü mihr-eş ħaridī	<i>Onun pazarına binlerce insan gelip ruhunu ve gönlünü satarak onun sevgisini satın alıyordu.</i>
994	Ĥaberhā-yı Melik Cemşid yek ser Resānidend nezd-i Şāh Kayşer	<i>Melik Cemşid’in bu haberini Kayser’e yetiştirdiler.</i>
995	Ṭaleb fermūd mīr-i kārvān rā Ser ü sālār-ı ħayl-i ‘āşikān rā	<i>İşinin ehli ve tecrübeli olan kervanın reisini çağırdı.</i>
996	Be-ū bīn ez-metā’-ı Çin çe dāred Be-ġū tā ānç dāred bā-ħod āred	<i>Bakın Çin malından ne varsa kendisiyle birlikte getirsin.</i>
997	Çü Cem āgeh şod ez-fermān-ı Kayşer Revān şod ber der-i eyvān-ı Kayşer	<i>Cemşid, Kayser’in emrinden haberdar olunca Kayser’in sarayına doğru yola düştü.</i>
998	Metā’ i çend bā-ħod dāşt zibā Zi-müşķ ü ‘anber ü yāķūt u dibā	<i>Yanına miskten, anberden, yakut ve ipek kumaştış birkaç güzel şey aldı.</i>
999	Ėulāmī çend rā hem-rāh-ı ħod kerd Be-resm-i tuĥfe pīş-i ħüsrev āverd	<i>Hediye olarak getirdiġi birkaç köle ile birlikte Kayser’in yanına geldi.</i>

1000	Melik çün ‘aks-i t̄ac-ı ̄ayşer̄i d̄id Bis̄at̄-ı H̄üsrev̄ānī r̄ā be-b̄üs̄id	<i>Kayser’in tacının aksini görünce Hüsrev’in sofrası gibi eğildi, el etek öptü.</i>
1001	Du‘ ā kerdeş ki ‘ömr-et bād cāvīd Zi-evc-i devlet-et tābende h̄ürşid	<i>Ömrün uzun, devlet ve milletin güneş gibi göklerde olsun dedi.</i>
1002	Hemīşe r̄üz u şeb p̄ir̄üz̄i-(y)et bād Ser-et sebz ü raht surh̄ ü dil-et şād	<i>Her zaman zafer seninle olsun yüksekliklerin yeşil, üstün, altın, gönlün şad olsun dedi.</i>
1003	Cihān der-sāye-i ‘adl-i tu īmen ̄alem z’āmed şod tiğ-i tu sākīn	<i>Dünya senin adaletinin sayesinde emniyet buldu. Kalem gelince senin kılıcın sakinleşti.</i>
1004	Zi-çinī ̄ayşer̄-i ān goft̄ar̄-ı şir̄in Çü be-ş(e)n̄id ü be-d̄id ān resm̄ ü āyīn	<i>Kayser, ondan bu tatlı sözleri duyunca gerekli olan gelenekleri yerine getirdi.</i>
1005	Melik Cemşid r̄ā nezd̄ik-i h̄od h̄’ānd Çü serv-eş ser b̄ülend̄i dād u be-n(i)şānd	<i>Melik Cemşid’i yanına çağırıp onu güzelce ağırlayıp yanına oturttu.</i>
1006	Çü p̄ürs̄id̄i hik̄āyet ̄ayşer̄ ez Çin Şod̄i ḡüş ez-ḥad̄is̄-i Çin güher-çin	<i>Kayser Çin hikâyelerini sordu. Bu hikâyelerden çok etkilendi.</i>
1007	Çü ez-h̄āl ü ḥat̄ā b̄ūd̄i ḥıṭāb-eş Ne-dād̄i Cem cevāb illā şevāb-eş	<i>Kayser’in sorularının hatalı ve yanlış olduğunu görünce Cem yine de ona düzgün cevap vermeye başladı.</i>
1008	Be-dil goft̄ īn cevān ḡüȳi sür̄üş-est Zi-ser-tā-pā heme ez-‘aql u h̄üş-est	<i>İçinden “Bu genç âdetâ bir melek, baştan ayağa zeka ve akıl yüklü.” dedi.</i>
1009	Ne-mī-dānem ki aşl-eş ez-ki(y)ān-st Velī dānem ki bā-ferr-i Kiyān-est	<i>Bu gencin Keyânîler soyundan olup olmadığını bilmiyorum ama bunun göksel kuta sahip olduğunu biliyorum.</i>
1010	Ne n̄iz ez-tācirān-est īn cevān-merd Ki kem yābed kes̄i tācir cevān-merd [56]	<i>Bu yiğit gencin tacir olması mümkün değil çünkü tacirler bu kadar civanmerd olmazlar.</i>

1011	Ḥayā vü merdümī ez-merd-i tācir Ne-bāyed cüst k'in ḥod hest nādir	<i>Ar ve insanlığın tacirde olması nadirdir.</i>
1012	Zemānī bezm-i Ḳayşer dāşt tāze İcāzet ḥāst dādend-eş icāze	<i>Kayser yeni bir meclis düzenlemek için izin istedi.</i>
1013	Zemīn būsīd ü Ḳayşer ' özrhā ḥāst Çü ṭāvūs-eş be-ḥal' athā be-(y)ārā-st	<i>Kayser yeri öpüp çok özür diledi ve onları tavus gibi renkli kumaşlarla süsledi.</i>
1014	Be-Ḥācib goft tā nezdīk-i dergāh Vişākī sāzed ender ḥord-ı in şāh	<i>Hācib'e saraya yakın bir yerde "Şāha layık bir ortam hazırlasınlar." dedi.</i>
1015	Melik süy-i vişāk-ı ḥ'ışten reft Zi-mülk-i Mışr tā beytü'l-ḥazan reft	<i>Melik kendisine hazırlanmış yere gitti sanki Mısır memleketinden çıkıp hüznün evine geldi.</i>
1016	Ne-būd ez-şevk-i Ḥürşīd-i gül-endām Melik rā zerreyī çün zerre ārām	<i>Melik, gül tenli Hurşīd'i düşünmekten zerre kadar rahat edemiyordu.</i>
1017	Şebī nālīd ḥüsrev piş-i Mihrāb Ki bā-mihr-eş ne-dārem biş ez-in tāb	<i>Bir gece hükümdar, Mihrāb'ın yanında "Sevgilisinin aşkından dolayı tahammülü kalmadı." diye dert yandı.</i>
1018	Berāy-eş der-cihān geştēn ser ü bün Leb deryā-st der-şü dürr ṭaleb kon	<i>Dünyayı baştan başa onun için gez, deniz kıyısına ulaşınca ondan inci iste.</i>
1019	Ẓa'ifi teşne ez-rāh-ı beyābān Resīde ber-kenār-ı āb-ı ḥeyvān	<i>Sanki çölün ortasından zayıf ve susuz bir insanın hayat suyuna ulaşması gibidir.</i>
1020	Ciger der-āteş ü cān der-tef ü tāb Taḥammül çün tevāned kerdēn ez-āb	<i>Ciğerin yanıp canın ateş aldığı anda suyun içinde olmaya nasıl katlanabilirsin?</i>
1021	Be-bāyed ṭavf-ı ān gül-zār kerdēn Çü bād ān cā demī ber-kār kerdēn	<i>Rüzgar gibi o sevgilinin etrafında dolaşıp gül bahçesini tavaf etmek gerekir.</i>

1022	Meger bŷyĭ ez-ān gŷl-zār yābĭ Derŷn-ı perde-i ŷ bār yābĭ	<i>Belki bu ŷekilde o gŷl bahçesinden nasibini alıp onun yanında yer edindi.</i>
1023	Be-dŷŷvārĭ ber-āyed gevher ez-seng Be-cān kenden be-dest āyed zer ez-seng	<i>ok alıŷırsan taŷtan mŷcevher çıkarırsın ŷnkŷ altın ancak taŷı kırmakla elde edilir.</i>
1024	Giriftem reh ne-yābĭ der-serāy-eŷ Tevān bŷsĭden āhĭr hāk-i pāy-eŷ	<i>Diyelim ki ona ulaŷmak, onun ayağının tozunu ŷpmek imkansızdır.</i>
1025	ŷ be-ŷ(e)nĭd ĩn suhen Mihrāb ber-hāst Meṭā' -ı ĭn zi-gencver Melik hŷāst	<i>Mihrāb, Bu sŷzŷ duyunca kalkıp ĭn'den getirilen bŷtŷn eŷya ve mŷcevherleri Melik'ten istedi.</i>
1026	Besĭ dĭbā-yı zĭbā vŷ gŷher dāŷt Zi-her ĭzĭ meṭā' ĭ çend ber-dāŷt	<i>Birçok gŷzel ipek kumaŷ, mŷcevherden ve diğer birçok maldan yanına aldı.</i>
1027	Ĝulāmĭ çend bā-hod kerd hem-rāh Be-(y)āmed tā der-i meŷkŷ-yi ān māh	<i>Kendisi birkaç kŷleyle birlikte o ay yŷzlŷnŷn kapısına geldi.</i>
1028	Esāsĭ dĭd hoŷ bā-çarh hem ber Nihāde ber-der-eŷ nŷh kŷrsĭ-i zer	<i>Feleğin arhına yol arkadaŷı olmuŷ gibi dokuz altın kŷrsŷnŷn temelini kapısına koyduğunu gŷrdŷ.</i>
1029	Niŷeste hādmānĭ ŷn melāyĭk Derŷn-eŷ hŷrĭ vŷ bĭrŷn erāyĭk	<i>Hizmetçileri içeride huriler ve dıŷarıda hĭlmanlar olmak ŷzere adeta melekler gibi dizilmiŷti.</i>
1030	Ez-iŷān yāft Mihrāb āŷināyĭ Selām-eŷ kerd ŷ goftā merhābāyĭ [57]	<i>Mihrāb, onların içinden bir tanĭdĭk bulup selam verdi.</i>
1031	Be-hādim goft men Mihrāb nāmem Ķadĭmĭ dergeh-eŷ rā men Ĝulāmem	<i>Mihrāb, o hizmetçiye "Benim adım Mihrāb'tır ve bu sarayda uzun zamandır hizmet ediyorum" dedi.</i>
1032	Be-vağt-i fĭrŷat ez-men er tevānĭ Zemĭn bŷsĭ bedān hāzret resānĭ	<i>Fĭrsat verirseniz o padiŷahın huzuruna varıp ayağının altını ŷpmek istiyorum.</i>

1033	Resānīd ān suhen rā merd-i lālā Be-ğuş-i māh çün lū 'lū-yi lālā	<i>Lala bu sözü duyunca inci gibi parlayan o ay yüzlü güzele ulaştırdı.</i>
1034	İşāret kerd tā rāh-eş güşādend Der-ān büstān serāy-eş bār dādend	<i>Saray yolunu gösterip, kapının açılmasını işaret ettiler.</i>
1035	Çü Mihrāb enderūn āmed zi-dergāh Sipihri dīd yekser Zühre vü māh	<i>Mihrāb, içeriye girince sarayda boydan boya Zühre'yi ve ayı gördü.</i>
1036	Be-nām-īzed bihiştī yāft çü hūr Sevādī yāft hem çün dīde pür-nūr	<i>Hurileri olan bir cennet gibi saray gördü. Göz gibi parlayan bir nesne gördü.</i>
1037	Revākī āsmānī ber-keşīde Bisāfī hūsrevānī der-keşīde	<i>Göksel bir çadır yükselmiş padişahlara layık bir sofraya kurulmuştu.</i>
1038	Muraşşā' perdehā çü çarḥ-ı hazrā Nişeste der-derūn hūrşīd-i 'azrā	<i>Hurşīd, gökyüzündeki parlayan güneş gibi perdeler arasında oturuyordu.</i>
1039	Şabā ber-ḥāst gül-zār-ı ümmīd Tutuḡ ber-dāşt ez-ruḥsār-ı hūrşīd	<i>Sabah rüzgârı umudun gül bahçesinden kalkıp güneşin yüzündeki örtüsünü aldı.</i>
1040	Ḥicāb-ı şeb zi-rūy-ı şubḥ be-g(ü)şūd Gül-i şad berg rā ez-ğönçe be-n(e)mūd	<i>Sabah gecenin perdesini açıp yüz yapraklı gül tomurcuğunu koydu.</i>
1041	Zi-'anber şad hezārān ḥalkā der-ğuş Çü 'anber şad hezāreş ḥalkā ber-düş	<i>Anber kokusundan yüz binlerce kulağı küpeli kölenin boynunda halka duruyordu.</i>
1042	Nihāde sünbüleş ber-erguvān ser Çü şimşādī ḡaddeş māhī ber-ān ser	<i>Sanki sümbül başına erguvan renkli çiçek koymuş ve servi boyu aya kadar ulaşıyordu.</i>
1043	Leb-i la'leş nigīn-i ḥātem-i Cem Dehān ez-ḥalkā-i engüşteri kem	<i>Dudağının kırmızısı Cemşīd'in yüzüğünün taşı gibi ve ağzı onun yüzüğünün halkasından daha küçüktü.</i>

1044	Be-şan' at âteş-i ü beste ber-âb Zi-mestî çeşm-i şühşef refte der-ğ'âb	<i>Onun hüneri sayesinde ateşle su yan yana durmuş güzelliğinin sarhoşluğundan uykuya dalmış gibiydi.</i>
1045	İzāreş āfitāb ez-şeb nümūdī Ĥadīşeş kufī-lā' ez der-güşūdī	<i>Güneş gibi parlayan yüzü geceyi aydınlatıyordu. O sihirli sözleri ise o kırmızı lal gibi dudakların kilidini açıyor gibiydi.</i>
1046	Hezār āşūfte ser ber-bād dāde Çü müy ender kâfā-yı vey fütāde	<i>Saçları arkasında binlerce aşık gibi perişandı.</i>
1047	Kemān-ı ebrūvāneş çarḡ her pey Ki dīde kerde zeh şad bār ber-vey	<i>Kaşları bu güzelin gözlerine sürekli eğilip bakmaktan felek gibi beli bükülmüştür.</i>
1048	Hezāreş dil nihān der-güşe-i leb Hezāreş cān revān bā-āb-ı ġabġab	<i>Dudağının köşesinde binlerce gönül saklanmış. Çene çukurunun suyunu almak için binlerce can gelmişti.</i>
1049	Dü pistāneş dü nār ender dü büstān Dü ruḡ hem çün dü şem' ender şeb-istān	<i>İki bahçesinde gece iki yanağı iki mum gibi iki göğsü iki nar gibiydi.</i>
1050	Miyān çün sīm ü ez-zer muṭavvaḡ Ser īn çün kūhī ez-müyī mu'allaḡ [58]	<i>Gümüş kemeri altın bir boyunluk takmış gibi ince başı ise bir saç teli üzerinde sallanan bir dağ gibiydi.</i>
1051	Kemer çün kār-ı Ĥüsrev pīç-der-pīç Dil-i ü der-miyāneş hiç-der-hiç	<i>Kemer zavallı Hüsrev'in işi gibi kıvrım kıvrımdı. Onun gönlü bir hiçin içerisinde hiç gibiydi.</i>
1052	Çü Mihrāb āteş-i ruḡsār-ı ü dīd Çü bād āmed be-pīş-i ḡāk ġaltīd	<i>Mihrāb, o nar gibi yanakları görünce rüzgar gibi yaklaşip toprağını öptü.</i>
1053	Nazar kerd ender ü ḡürşīd ez-şerm Ber-āmed surḡ u mī-şod dīde-eş germ	<i>Güneş bile onun yüzüne bakmaktan utanıyordu. Güneşin yüzü bu yüzden kızarıp ısınıyordu.</i>
1054	Be-pürsīdeş ki çünī ez-kucāyī Ki dārī reng ü büy āşīnāyī	<i>"Bir yerlerden tanıdık geliyorsun. Kimsin ve nerelisin?" diye sordu.</i>

1055	Bedū goftā ki men Mihrāb-ı Çīnem Şehinşeh rā gulām-ı kem-terīnem	<i>Mihrāb, “Ben Çinli Mihrāb’ım, Cem’in kölesiyim.” diye cevap verdi.</i>
1056	Zi-Çin ber ‘azm-i in ferhunde dergāh Miyān der-beste vü peymüdem in rāh	<i>Çin’den bu sarayı görmek için azm ettim ve yola çıktım.</i>
1057	Besī āverde çün bād-ı behārī Harīr-i Çīnī vü müşk-i Tatārī	<i>Rüzgar gibi hemen Çin’den getirdiği ipekleri ve Tatar miskini çıkardı.</i>
1058	Çü be-ş(e)nīd in suhen be-ş(i)nāht ü rā Be-şad lūtf ü kerem be-n(e)vāht ü rā	<i>Bu sözü duyunca onu tanıdı. Bir lütuf ve nezaket gösterdi.</i>
1059	Hemī-pürsīd hāl-i Çin zi-Mihrāb Hemī-goft ü hikāyethā zi-her bāb	<i>Hemen Çin hakkında bir çok soru sordu. Mihrāb’ta ona bununla ilgili birçok hikāye anlattı.</i>
1060	Zi-her cinsī meṭā’-ı Çin ṭaleb kerd Be-pīş āverd Mihrābeş reh āverd	<i>Çin’den getirdiği malları istedi. Mihrāb, onları karşısında sergiledi.</i>
1061	Ki hāl-i in kadr bā-ḥīş dārem Eger ḥāhī diger ferdā be-(y)ārem	<i>Şu an elimde olanlar bunlardır. İstersen yarın sana getiririm.</i>
1062	Zemīn būsīd ü cānī pür-zi-ümmīd Cüdā şod hem çü māh ez pīş-i Ḥürşīd	<i>Hurşīd’ten ayrıldığında ümidini kaybetmeden yeri öptü.</i>
1063	Be-burc-ı māh Çīnī reft çün bād Hikāyet kerd yek yek pīş-i Cem yād	<i>Gökyüzü burcuna adeta ay toplayan rüzgar gibi tüm hikāyeleri birer birer Cem’e anlattı.</i>
1064	Melik Cemşīd der-pāyeş ser eṣşānd Çü çeşm-i ḥīş ber-vey gevher eṣşānd	<i>Cemşīd, gözündeki inci tanesi gibi gözyaşlarıyla onun karşısında eğildi.</i>
1065	Pes ez-ḥamd ü şenā rüyeş be-būsīd Lebeş ber-leb sereş der-pāy mālīd	<i>Ona birçok lütufta bulunduktan sonra yüzünü öpüp ayağına sarıldı.</i>

1066	Ki in çeşm-est k'an ruhsâr dide-st Ki in güş est k'avâzeş şenide-st	<i>Çünkü bu gözler o güzeli görmüş ve bu kulaklarda onun sesini duymuştu.</i>
1067	Bedin leb hâk-i küyeş büse dâde-st Bedin pâ ber-ser-i küyeş sitâde-st	<i>Bu dudakla sevgilinin kapısının toprağını öpmüş ve bu ayaklarla sevgilisinin yanında durmuştu.</i>
Rubâ' iyye Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1068	Hoşâ çeşmî ki rüyeş bâz bined Hunek cânî ki derd-i yâr çined	<i>Yüzünü açık gören göze ve sevgilinin derdini çeken cana ne mutlu.</i>
1069	Kenâr-ı yâr be-n(ü)mâ tâ dil-i men Kenârî ez heme 'âlem güzined [59]	<i>Benim gönlümün tüm dünyadan uzaklaşması için beni sevgilimin yanında tutması yeterlidir.</i>
1070	Suhen perdâz bâ-Hüsrev hikâyet Hemî-ker ez leb-i Şirin rivâyet	<i>Gelen elçiler Hüsrev'e Şirin'in dudağının rivayetlerini birer birer anlattılar.</i>
1071	Gehî pîçîdî ender tâb-ı müyeş Gehî dâdî nişân-ı naşş-ı rüyeş	<i>Bazen saçının uzun kıvrımlarını dolayıp bazen yüzünün güzelliğini gösteriyordu.</i>
1072	Melik-zâde heme ten güş geşte Zi-nüş-ı nükte-eş bihüş geşte	<i>Bu anlatılanları Melik can kulağıyla bayılana kadar dinledi.</i>
1073	Melik râ goft men mî-dârem ümmîd Ki ferdâ meh reved der-burc-ı hürşîd	<i>Meliğe yarın ayın güneşin burcına gideğinden dolayı mutluyum dedi.</i>
1074	Seher Mihrâb çün mihr-i dil-âvâ Ber-i Hürşîd şod bâ-müşk ü dîbâ	<i>Ertesi gün Mihrâb misk ve ipek kumaşları yanına alıp Hurşîd'e doğru yola çıktı.</i>
1075	Melik dürcî pür-ez-yâkût-ı aher Zi-müşk ü dîbe-i Çinî dü ester	<i>Melik kızıl renkli yakut dolu bir kese ve iki katır dolusu Çin ipeği ve misk gönderdi.</i>

1076	Bedān naḳḳaş-ı çābük dest-çin dād Be-piş-i şemse-i Rūmeş firistād	<i>Böylece bunları Çin'in sihirli ressamıyla Rum'un güneşine göndermiş oldu.</i>
1077	Derūn-ı perde āmed Hācib-i bār Ki ber der-tācir-i Çinī-st bā-yār	<i>Hurşid'e Hacib'in hareme gelip kapıda bir Çinli tacirin olduğunu söyledi.</i>
1078	İşāret şod ki ū rā der der-ārend Besī i' zāz ü ikrāmeş be-dārend	<i>Hurşid, taciri içeri alıp iyice ağırlamalarını söyledi.</i>
1079	Be-bāğ-ı ān kār-vān-sālār bā-yār Der-āmed hem çü servi k'āverd bār	<i>Kervancı başı bu değerli mallarıyla birlikte sanki meyve getirmiş servi ağacı gibi bahçeye girdi.</i>
1080	Behişt-i cāvidānī yāft çün hūr Ki bād ez-sāhateş çeşm-i bedān dūr	<i>Böylece huriler gibi sonsuz bir cennet hayatı kazanarak tüm kötü gözlerden sakınmış oldu.</i>
1081	Der-ān büstān revān cūyī be-her sūy Nişānde serv-ḳaddan ber-leb-i cūy	<i>O bahçenin içinde her tarafa akan dereler ve o derelerin kenarında oturan servi boylu güzeller vardı.</i>
1082	Semen-rūyān çü şimşād istāde Çü gül ber-kef nihāde cām-ı bāde	<i>Yasemin yüzlüler şimşad ağacı gibi dimdik ayakta durup gül gibi ellerinde içki kadehi tutuyorlardı.</i>
1083	Şode cām-ı bilūr u sāğar-ı zer Zi- ^ç aks-ı rüy-i sākī la' l peyker	<i>Billur cam ve altın kadehi elinde tutan servi boylu güzellerin lal gibi kızıl dudaklarının rengi kadehe yansiyordu.</i>
1084	Derān mīnū zede ḫargāh der-gül Nişānde muḫribān bīrūn çü bülbül	<i>O billur içki kadehinin içine gülden bir çadır ve sarayın etrafına ise bülbül gibi öten çalgıcılar oturtmuştu.</i>
1085	Heme ān ser-ḳaddan-ı bülbül-āvāz Be- ^ç āriż erguvān u erguvān sāz	<i>O servi boylu bülbül sesli güzellerin erguvan renkli yanakları ile erguvan ağacına karşı oturuyorlardı.</i>

1086	Zemîn būsîd reng âmîz çâlâk Zi-rûy-i h̄îş nakşî best ber-ḥâk	<i>Mihrâb, çabucak yeri öptü ve yerin nakşî yüzüne yansıdı.</i>
Reften-i Cemşîd Şâh <i>Cemşîd Şah'ın Gitmesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1087	Derân ḥargeh büt-i mevzûn şemâyil Çü ma' nî-i laṭîf ü bîkr der-dil [60]	<i>Gönülde güzel ve anlamlı sözlerin yer etmesi gibi o çadırın içinde put gibi güzel sevgili oturuyordu.</i>
1088	Perestârî Perî-ruḥsâr nâmeş Perî vü âdemî ez-cân gülâmeş	<i>Perilerden ve insanoğlundan oluşan hizmetçiler sahibi, Periruhsar adında bir gönül bakıcısıydı.</i>
1089	Zi-ḥargeh bâng zed k'ey bâr-sâlâr Çe bâr âverdeyî be-g(ü)şây ü pîş âr	<i>Çadırın içinden kervancı başına şöyle seslendi; "aç bakalım ne getirdin?"</i>
1090	Suḥen-perdâz-ı Çîn goft ey Ḥudâvend Neşâyed ' arz-ı kâlâ bî-Ḥudâvend	<i>Bu Çin'in söz ustası "Efendim bu malların sahibi olmadan açamam" dedi.</i>
1091	Ne-dârem hiç kârî men bedîn bâr Ki dâred bâr mihr-i bâr-sâlâr	<i>Benim bu işle bir ilgim yoktur. Elbette her malın bir sahibi vardır.</i>
1092	Ṭaleb kerdend mîr-i kârvân râ Serv-sâlâr-ı ḥayl-i ' âşîkân râ	<i>Bunun üzerine kervanbaşı olan ve aynı zamanda aşıkların baş tacı olan (Cemşîd'i) çağırdılar.</i>
1093	Melik çün zerre bâ-cân-ı pür-ümmîd Zi-câ cüst ü revân şod süy-ı Ḥürşîd	<i>Melik, bunu duyunca yerinden sıçrayıp Hurşîd'e doğru güneşe koşan zerreler gibi gitti.</i>
1094	Dü dürc-i la' l-i k'ân der-kân ne-bâşed Dü ' aqd-i dürr ki der-' ummân ne-bâşed	<i>İki parça su damlası sadefin içine girmezse birbirine bağlı iki cevher ummanda olmaz.</i>
1095	Be-resm-i tuḥfe bâ-ḥod ber-girift ân Çü bād âmed bedân ḥurrem gül-istân	<i>Adet üzerine yanına bir hediye alıp rüzgar gibi o güler yüzlü sevgilinin yanına geldi.</i>

1096	Çemân der-bâg çün serv-i sehî şod Be-nezd-i burc-ı mâh h̄argehî şod	<i>Bahçede salınan servi ağaçları gibi ve ay burcunun yanındaki gökyüzü çadırı gibi oldu.</i>
1097	Dileş mî-cest ü mî-goft in çe h̄âl-est Hemân h̄'âb-est gūyî yâ h̄ayâl-est	<i>Kalbi hızla atıyor ve "bu ne haldir, rüya mıdır yoksa hayal midir" diyordu.</i>
1098	Be-bîdârî künün mî-bînem ân h̄'âb Meger bîdâr şod baht-ı girân h̄'âb	<i>Şu an uyanırken o rüyayı görüyorum sanki ağır uykuda olan bahtım uyanıyor.</i>
1099	Meh-i h̄ürşîd-rû ya' nî ki Cemşîd Çü çeşm endâht ber-h̄argâh-ı H̄ürşîd	<i>Güneş yüzlü bir ay olan Cemşîd, Hurşîd'in sarayına göz attı.</i>
1100	Nemândeş tâb çün meh câme zed çâk Çü nûr-ı âfitâb üftâd ber-h̄âk	<i>Güneşi görmüş ay gibi dayanamayıp elbisesini güneş ışığının toprağa düşmesi gibi yırttı.</i>
1101	Ezân humhâne-eş yek cur' a ser cûş Be-dânend ü burûn reft ez-sereş hûş	<i>Cemşîd'e orada bir kadeh şarap sundular ve Cemşîd'in aklını başından aldılar.</i>
1102	Gül-i nemnâk râ âbî tamâm est Dil-i gamnâk râ tâbî tamâm est	<i>Çünkü suya doymuş çiçeği suyun soldurması gibi hüznü gönülde de tahammül kalmadı.</i>
1103	Ber-ân meh çün Şüreyyâ cem' geştend Heme pervâne-i ân şem' geştend	<i>Mumun çevresine toplanan pervaneler gibi o ayın etrafına Süreyya misali toplandılar.</i>
1104	Miyân-ı encümen ber-pây cestend Yek-â-yek çün nebât ez-hem güsestend	<i>Bu buluşmanın ortasında ayaklarının bağı çözülüp çiçekler gibi birbirinden ayrılmaya başladılar.</i>
1105	Bereş ' anber ber-âteş mî-feşândend Gül-âb-eş ber gül-i ter mî-feşândend	<i>Onun için ateşe anber saçıp gül suyunu ise ıslak gül üzerine döküyorlardı.</i>
1106	Heme nesrîn berân ü müşk müyân Şodend ez-behr-i Cem giryân u müyân	<i>Tüm gül yüzlü ve saçları misk kokan güzeller ağlayıp sızlayarak Cem'in etrafına toplandılar.</i>

<p style="text-align: center;">Āmeden-i Hūrşîd Be-Bālîn-i Cemşîd <i>Hurşîd'in Cemşîd'in Yanına Gelmesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün</p>		
1107	<p>Ĥaber kerdend mâh-ı emcūmen rā Gül-i ān bâğ u serv-i ān çemen rā [61]</p>	<p><i>Meclisin ayı, bahçenin gülü ve o çemenin servi boylusuna haber verdiler.</i></p>
1108	<p>Burūn āmed çü gül ser-mest ü ra' nā Be-yek pīrāhen ez-ĥargāh-ı mīnā</p>	<p><i>Billur çadırından üzerinde bir elbise, sarhoş bir gül gibi dışarı çıktı.</i></p>
1109	<p>Çü serv-i āzād-ķadd ez-bāde māyil Meheş der-ķalb-i ' aķreb kerd menzil</p>	<p><i>Özgür bir servi ağacı gibi ve akrep burcunun kalbinde yer etmiş ay gibi ortaya çıktı.</i></p>
1110	<p>Zi-reng-i ' ārižeş rüy-i hevā la' l Ĥam-ı zülfeş der-āteş kerde şad na' l</p>	<p><i>Yanağının renginden gökyüzü kıpkırmızı olmuş ve zülfünün kıvrımları ateşe atılmış yüz nal gibiydi.</i></p>
1111	<p>Ĥırāmān der-pey-i hūrşîd-rüyān Şod ender ĥalkā-i ān müşk müyān</p>	<p><i>Güneş yüzlülerin peşinden salına salına giderek saçları misk kokanların arasına katıldı.</i></p>
<p style="text-align: center;">' Āşîķ Şoden-i Melik-zāde Hūrşîd Ber-Cemşîd <i>Prences Hurşîd'in Cemşîd'e Āşîķ Olması</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün</p>		
1112	<p>Gülî did ez-hevā pīrāheneş çāk Mehî ez-āsumān üftāde der ĥāk</p>	<p><i>Havanın etkisiyle yakasını yırtan bir gül ve gökyüzünden toprağa düşmüş bir ay gördü.</i></p>
1113	<p>Zi-pā üftāde ķaddî hember-i serv Perîde tavķ-ı hūşeş ez-ser-i serv</p>	<p><i>Servi ağacıyla aynı boyda olan bir güzeldi. Dolayısıyla servinin bile aklını başından almıştı.</i></p>
1114	<p>' Araķ ber-' āriż-ı gül-gūn nişeste Hezārān ' aķd der ber-gül gūseste</p>	<p><i>Sanki binlerce gülden oluşmuş bir gül çelenk gibi kızarmış yanağına ter damlaları oturmuştu.</i></p>
1115	<p>Çü nīlüfer gül şad berg der-āb Şode bādām-ı çeşmeş der-şeker-ĥ' āb</p>	<p><i>Su üzerinde yüzlerce nīlüfer çiçeğinin yapraklarının salınması gibi gözbebeği tatlı bir uykuya dalmıştı.</i></p>

1116	Girifte dāmen-i la'leş zümürürd Dürr-i nā-softe der-vey la'l ü büsşed	Zümrüt, lalinin eteğini tutmuş işlenmemiş inci bile onda lal ve mercan gibi durur.
1117	Dil-i Hürşid rā pā reft der-gil Ber ü çün zerre 'aşık şod be-şad dil	Hürşid'in gönlünün ayağı çamura saplanmış gibi bir değil yüz gönülle Cemşid'e aşık oldu.
1118	Be-hālet hofte mī-zed rāh-ı bīdār Be-şan'at bord mestī raht-ı hūşyār	Uyanırken hile ile uyumuş gibi ve sarhoşken ayıkmış gibi yaptı.
1119	Melik çün sāye bīhūş üftāde Firāz-ı sāye-i Hürşid istāde	Melik ise gölge gibi akı gitmiş Hürşid'in gölgesinde öylece duruyordu.
1120	Sehī serv ez-dü nergis jāle engīht Gül-ābī çend ber-berg-i semen rīht	Servi boylu sevgilinin nergis gibi gözünde iki damla şebnem belirdi. Sanki yasemin yaprağına birkaç damla gülsuyu dökülmüş gibi oldu.
1121	Şabā bā-çin-i zülfeş geşt dem-sāz Dimāg-ı hofte būyī bord ez-ān rāz	Sabah rüzgârı saçının kıvrımıyla birlikte hareket edip onun sırrının kokusunu uyumuş burunlara ulaştırdı.
1122	Be-funduk mālīş-i Türkān-ı Çin dād Dü Hindü rā zi-sīmīn bend be-g(ü)şād	Findığa Çin Türkleri gibi bir baskı uygulayıp böylece iki siyah renkli Hindu'nun gümüş bağını açtı.
1123	Çü zülf-i hīştēn ber-hīş pīçid Çü eşk-i hod demī der-hāk gālī	Kendi saçı gibi kendi kendine kıvrılıp kendi gözyaşı gibi toprak üzerinde yuvarlandı.
1124	Sereş çün germ şod ez-tāb-ı hürşid Zi-h'āb-ı hoş ber-āmed Şāh Cemşid	Güneşin ışınlarından başı ısınınca Cemşid tatlı uykusundan uyanı.
1125	Be-bīdārī cemāl-i baht-ı hod did Zi-h'āb-ı hoş çü müjgān rā be-mālid [62]	Uyanıp kendi bahtının cemalini gördü. Tatlı bir rüyadan uyanmış gibi gözlerini ovaladı.
1126	Ber-āverd ez-dil şūrīde āhī Çü māhī şod tapān ez-behr-i māhī	Parçalanmış gönlünden bir ah çekip ayın yüzünden çırpınan bir balığa döndü.

1127	Perī-ruḥ bāz-gešt ez-pīş-i Cemşîd Ḥırāmān şod be-burc-ı ḥîş Ḥūrşîd	<i>Peri yüzlü güzel Cemşîd'in yanından güneşin kendi burcuna geri dönmesi gibi o da salınarak geri döndü.</i>
1128	Bedū Mihrāb goft āheste ey şāh Çe ber-ḥîzed be-cüz rüsvāyî ez-rāh	<i>Mihrāb ona yavaşça "ey şahım bu yolda rezil olmaktan başka bir şey olmaz" dedi.</i>
1129	Zi-āb-ı dīde kārî ber-ne-ḥîzed Zi-rūy-ı dil ğubārî ber-ne-ḥîzed	<i>Gözyaşı dökmenin bir faydası yok. Gönül pasını giderecek bir şey yoktur.</i>
1130	Ne-bāşed bî-sirişk ü nāle sevdā Velî her çîz rā vaqtî-st peydā	<i>Sevgi ağlamadan, inlemeden olmaz ancak her şeyin bir zamanı vardır.</i>
1131	Zi-bārānî ki tāb-istān be-bāred Zemî cüz bār-ı dil bārî ne-(y)āred	<i>Yeryüzüne yazın yağın yağmur gönül yükünden başka bir şey olmaz.</i>
1132	Ne-dārî tāb-ı envār-ı tecellî Me-kon bisyār didāreş temennî	<i>Sevgilinin tecelli nurunu görmeye gücün yoksa o zaman onu görmeyi temenni etme.</i>
1133	Taḥammül bāyed ü şabr ender in kār Taḥammül kon demî ḥod rā nîgeh dār	<i>Bu işte tahammül edip sabırlı olmak gerekir. Sen de tahammül et ve kendine hâkim ol.</i>
1134	Melik ber-ḥāst çün bād ez-gül-istān Suy-ı ḥargāh reft üftān u ḥîzān	<i>Melik rüzgâr gibi gül bahçesinden kalkıp sarayına doğru düşe kalka gitti.</i>
1135	Dü dürc-i la' l bā-ḥod dāşt Cemşîd Firistād ān dü derc ez-behr-i Ḥūrşîd	<i>Cemşîd yanındaki iki kese mücevheri Hurşîd'e gönderdi.</i>
1136	Meh-i nev dürc-i burc-i la' l be-g(ü)şūd Hezārān Zühre der-yek burc be-n(ü)mūd	<i>Yeni ay gibi olan sevgili bu mücevher kutusunu açıp sanki binlerce Zühre'yi bir burca yerleştirdi.</i>
1137	Perī la' l-i dürrî mî-soft ser best Güher be-n(ü)mūd ü dürc-i la' l be-ş(i)kest	<i>Peri yüzlü Hurşîd kendisi mücevher üreten dudağı ile adeta inci kesesini kırıp mücevher saçıyordu.</i>

1138	Ki hest īn gevher ez-āteş ne ez-ḥak Hezāreş āferīn ber-gevher-i pāk	<i>Bu mücevher topraktan değil ateşlendi. Onun temiz soyu binlerce yıl var olsun.</i>
1139	Semen-ruḥsār ḥurşid-i gül-endām Kenīzī dāşt Gülbergterī nām	<i>Yasemin yüzlü Hurşid'in bir Gülbergteri adlı bir cariyesi vardı.</i>
1140	İşāret kerd Gülbergterī rā Ki rev bīrūn be-gū ān cevherī rā	<i>Hurşid, Gülbergteri'ye dışarı çıkıp o mücevherciyi çağır dedi.</i>
1141	Ne lā' l est īn be-gū zīb u behā çīst Be-gū tā īn güherhā rā behā çīst	<i>Bu ne tür bir mücevherdir ve bunun fiyatı nedir.</i>
1142	Melik der-baḥr-ı ḥayret būd medhūş Burūn kerde ḥadīş-i gevher ez-gūş	<i>Melik hayranlık içindeydi ve mücevher meselesini unutmuştu.</i>
1143	Ne-mī-dānist goftār-ı semen-ruḥ Zebān be-g(ü)şād Mihrābeş be-pāsuḥ	<i>Güzel yüzlünün sözlerini duymuyor ve anlamıyordu. Bu yüzden Mihrāb onun yerine cevap verdi.</i>
1144	Ki şāhā īn güherhā-yı nişārī-st Ne zībā-yı kabūl-i şeh-r-yārī-st	<i>Eğer bu güzel kabul ederse gönderdiğimiz mücevherler hediyemizdir.</i>
1145	Zi-her cinsī güher bā-ḥiş dārīm Eger fermān dehī ferdā be-(y)ārem	<i>Daha birçok çeşit mücevherimiz var. Emir verirsiniz yarın onları da getiririz.</i>
1146	Zemīn būsīd ḥüsrev goft şāhā Ber-evc-i nīkūyī tābende māhā [63]	<i>Hükümdar, yeri öpüp ona sen ay gibi güzelliğin zirvesisin ve biz senin köleleriniz dedi.</i>
1147	Nişār u hediye rā resm-i i' ādet Be-şehr-i mā ne-bāşed resm ü ' ādet	<i>Verilen hediyeleri geri iade etmek bizim şehrimizin adetlerinden değildir.</i>
1148	Ne men gerdūn-ı dūnem her güher kām Burūn āred bered bāzeş be-ān kām	<i>Çıkardığım her mücevher madenini tekrar yutan alçak dünya gibi değilim.</i>

1149	Men-i hākī be-hāk-i h'ār mānem Zi-her cinsī ki dārem ber-feşānem	<i>Ben topraktan yaratıldım. Görünürde çok değersiz bir toprağım ama içimde olan her şeyi cömertçe dışarı çıkarıyorum.</i>
1150	Semen-ruḥ pīş-i gül-ruḥ bord pāsuḥ Çü gül be-ş(i)küft ü goftā bā-semen ruḥ	<i>Yasemin yüzlü güzel bu sözleri gül yüzlü Hurşîd'e anlatınca Hurşîd ona şaşırıp şöyle dedi;</i>
1151	Çünin bāzārgān hergiz ne-dīdem Bedin himmet cevān hergiz ne-dīdem	<i>"Ben ömür boyu böyle yiğit bir tacir hiç görmedim."</i>
1152	Ġarīb-est in ki nā-kāmī ġarībī Zi-mā nā-yāfte hergiz naşībī	<i>Ancak bizden hiç bir nasibini almayan birisinin böyle bir davranışı oldukça gariptir.</i>
1153	Güherhā-yı çünin ber-mā be-pāşed Çünin şahş ez-güher ḥālī ne-bāşed	<i>Bize bu kadar mücevher saçan birisinin içi mutlaka mücevher gibidir.</i>
1154	Hemānā gevhereş pāk-est der-aşl Hezārān āferīneş bād ber-aşl	<i>O şüphesiz çok asil bir insandır. Onun soyuna ve asaletine övgüler olsun.</i>
1155	Ketāyün nām ān meh dāyeyī dāşt Ki ez-her dānişī pīrāyeyī dāşt	<i>Hurşîd'in Ketayun adında bir dadısı vardı. Bu dadının birçok şey hakkında bilgisi vardı.</i>
1156	Firistādeş be-resm-i 'özr-h'āhī Be-pūşīdeş be-ḥil' athā-yi şāhī	<i>Bu dadiya Cemşîd'e hediye etmesi için hil'at verip gönderdi.</i>
1157	Ez-ān pes nāfhā-yı Çin taleb kerd Ḥarīr u dībe-i rengin taleb kerd	<i>Böylece onlardan Çin miski, çeşitli ipek kumaşlar istetti.</i>
1158	Ser-i bār-ı meṭā'-ı Çin gūşādend Zi-dībā bermhā ber-hem nihādend	<i>Çin mallarının yükünü açıp ipek kumaşları üst üste koydular.</i>
1159	Şod ez-'arż-ı ḥarīr ü müşk 'arız Zemīn bā-'arız-ı ḥübān mu'arız	<i>Böylece bu misklerden yeryüzünün yanağı güzellerin yanağı gibi renkli renkli oldu.</i>

1160	Be-her sū ṭable-i ‘ anber nihādend Nesīm-i gülsitān rā bād dādend	<i>Anber kokusunu tüm gülbahçesine davulun sesi gibi yaydılar.</i>
1161	Melik yāḫūt eşk ez-dīde mī-rānd Nihān der-zīr-i leb īn ū r mī-ḥānd	<i>Melik Cemşid, kanlı gözyaşını bir yandan akıtırken diğer yandan gizli gizli bu şiiri okuyordu.</i>
El-ğazel Fe‘ ilātün / Fe‘ ilātün / Fe‘ ilātün / Fe‘ ilün		
1162	Ey şabā ḥīz ü demī dāmen-i ḥargeh ber-dār Gūşe-i ebr-i niḳāb ez-ruḥ-ı ān meh ber-dār	<i>Ey sabah rüzgârı kalk ve o çadırın eteğini kaldır. Ay yüzlü sevgilinin yüzündeki buluttan örtüyü kaldır.</i>
1163	Ān semen-ruḥ be-vişāk-ı dil-i mā mī-āyed Ḥār-i īn rāh menem ḥār-ı men ez-reh ber-dār	<i>O yasemin yüzlü güzel bizimle buluşmaya geliyor. Bu yolun dikenini benim dolayısıyla beni yoldan kaldır diyor.</i>
1164	Şad rehet cān be fedā ref t ü ne-(y)üftād ḳabūl Mī-nehem ber-ser-i küyet ser ez-īn reh ber-dār [64]	<i>Gönlümü sana feda edeyim diye başımı yollarına koysam da sen bunu kabul etmedin.</i>
1165	Mī-bered bād-ı seḥer pey be-sırr-ı küy-ı ḥabīb Ey dil-i ḥaste pey-i bād-ı seḥergeh ber-dār	<i>Sabah rüzgarı sevgilinin sokağına bizi götürüyor. Ey yaralı gönlüm, bu sabah rüzgarının peşine takıl.</i>
1166	Naḳl kon naḳl ez-ān leb ne be-vechī ki buved Āgeh ān nergis-i sevdā-zede nāgeh ber-dār	<i>O sevdaya tutulmuş güzel gözünün içinde olduğu durumu o dudaktan bize bir anlat.</i>
Meşnevî Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
1167	Be-ferrāşī şabā nāgāh der-tāht Be-şan‘ at dāmen-i ḥargeh ber-endāht	<i>Ansızın sabah rüzgarı temizlik için yükselip doğası gereği çadırın eteğini kaldırdı.</i>
1168	Zi-ḥargeh ber Melik nizāre mī-kerd Çü ḡonçe der-derün dil pāre mī-kerd	<i>Kaldırdığı çadırdan Hurşid’e bakdıkça içinden gönlünün tomurcuğunu yırtıyordu.</i>

1169	Bütān nezāre-i dībā vü kālā Büt-i Çin fitne-i ān kıadd ü bālā	<i>Güzeller ipek kumaşlar ve diğer mallara bakarken Çin'in put gibi güzeli ise o boya ve endama hayran oldu.</i>
1170	Nevāyī dād ez-ān her muṭribī rā Kaşab baḫşīd her şekker lebī rā	<i>Çalgıcılara bu çalgıyı çalmaları söyleyip diğer güzellere ise keten kumaşlar bağışladı.</i>
1171	Be-cüş āmed derūn-ı cān-ı müştāk Zi-tākat şod dileş yek-bāregī tāk	<i>İstekli ruhu içten içe coştı ve gönüllü birden bire takatsız kaldı.</i>
1172	Zi-meh-rüyān icāzet ḫāst Mihrāb Melik Cemşīd rā çün dīd bī-tāb	<i>Mihrāb, Cemşīd'in durumunun kötü olduğunu görünce ay yüzlülerden izin istedi.</i>
1173	Ki emşeb süy-ı kāḫ-ı ḫod gerāyīm Eger ʿōmrī buved ferdā be-(y)āyīm	<i>"Bu akşam biz kendi sarayımıza dönüp yarın gelelim" dedi.</i>
1174	Melik ser bāz pes çün zūlf-i ḫübān Cüdā geşt ez-ber-i Ḥürşīd-i tābān	<i>Melik ise güzellerin saçı gibi dağılmış biçimde güneş yüzlü Hurşīd'ten ayrıldı.</i>
1175	Hemān kʿez ṭalʿat-ı Ḥürşīd şod dūr Çü sāye ber-zemīn üftād çün nūr	<i>Hurşīd'in ışığından uzaklaşınca gölge gibi yere düştü.</i>
1176	Demī āheş resīdī nezd-i Nāhīd Gehī eşkeş devīdī süy-ı Ḥürşīd	<i>Kimi zaman ahı Nahid'e ulaşip kimi zaman gözyaşı güneşe doğru kaçıveriyordu.</i>
1177	Çü mürvārīd şod ber-ḫāk ḡaltān Ber-ü ḫālka şode cemʿ-i perīşān	<i>İnciden yapılmış kolye gibi yere düşünce etrafına halka gibi perişan olmuşlar toplandı.</i>
1178	Çü şemʿ ez-ʿaşk-ı Ḥürşīd-i dil-efrūz Be-süz u girye ān şeb kerd tā rüz	<i>Parlayan Hurşīd'in aşkıdan mum gibi yanıp sabaha kadar ağladı.</i>
1179	Der-ān sāk at çü pür-şod şemʿ-i gerdūn Çü çeşm-i ʿāşıkān ez-eşk ü ez-ḫūn	<i>Sabah feleğin mumu gibi yanmaya başlayan şafak misali gözleri kanlı gözyaşıyla doldu.</i>

1180	Tu goftī baht-1 gerdūn çehre ber-dāšt Ve yā ez-rūy-1 gītī behre ber-dāšt	<i>Sanki feleğin bahtı ondan yüz çevirdi yahut dünya üzerinden elini çekti.</i>
1181	Melik tenhā be-küncī reft ü be-n(i)şest Der-i h̄alvet be-rūy-1 ğayr der-best [65]	<i>Melik tek başına bir köşeye çekilip oturdu. Kapısını herkesin yüzüne kapattı.</i>
1182	Be-pīş-i h̄iştēn şem' ī ber-efrūht H̄adīş ender girift ü şem' mī-sūht	<i>Yanında bir mum yakıp hikâyesini anlatırken mum da onunla birlikte eriyordu.</i>
1183	Çü şem' eş būd rīzān dem' -ber-dem' Zi-sūziş girye mī-üftād ber-şem'	<i>Mumla birlikte gözyaşını akıtıyordu. Onun ateşinden mum eriyordu.</i>
1184	Çü şem' ez-rūşenāyī eşk mī-rānd Be-sūz īn kıt' a rā ber-şem' mī-h̄ānd	<i>Mum gibi aydınlıktan gözyaşı döküyordu. Yanarak bu kıtayı muma okuyordu.</i>
El-kıṭ' a Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
1185	Āşıkī şem' ā ez-ān rū çün menet Çehreyī ez-dest ü çeşmī eşk pāş	<i>Ey mum sen de benim gibi âşık olduğun için gözünden yaş akıtıyorsun.</i>
1186	V'er ne ey 'âşık çerā bī-' illetī Her şebī bīmārī vü şāhib-firāş	<i>Âşık değilsen o zaman neden her gece hastasın ve sabahlıyorsun.</i>
1187	Ādetī dārī ki her şeb tā be-tiğ Ser ne-bürendet ne-yābī irti' āş	<i>Her gece başını bir kesici aletle kesmeyince titreme yapmama gibi bir âdetin var.</i>
1188	Ser-keşī der 'aşk-bāzī mī-konī Rev ki ber-'âşık h̄arām-est īn ma' āş	<i>Aşk yolunda isyan ediyorsun. Unutma ki âşıklara rahat yaşamak haramdır.</i>
1189	Yā be-sūz u girye be-n(i)şin ü be-mīr Yā ser-i h̄od ğir ü h̄ālī zinde-bāş	<i>Ya yan ağlayıp otur ve öl ya da başını alıp git ve yaşamına devam et.</i>

Ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1190	Çü reh dād in hikāyet şem' der-i şem' Ser āmed dūd-ı sevdā ez-ser-i şem'	<i>Muma, bu hikāyeyi anlatınca mumun başından sevdanın dumanı yükseldi.</i>
El-ķıķ'a Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
1191	Ez ser-i germi cevābeş dād şem' Goft tā key serzeniş kerdn merā	<i>Mum başı ısınınca "ne zamana kadar bana sitem edeceksin" dedi.</i>
1192	'Āşıkam ħ'āndi belī men 'āşıkam Eşķ-i surĥ u rüy-ı zerdem bes güvā	<i>Bana âşık dedin, evet yüzümün sarısı ve gözümün kanlı yaşı âşık olduğumun kanıtı değil midir?</i>
1193	An çe gofti ser-firāzi mī-konī Ser-firāzi nīst ber-'āşık revā	<i>Bunu söylerken bile mağrursun oysa bu aşığa yakışan bir tavır değildir.</i>
1194	Ser-firāzi-i men ez-'aşķ-est ü bes Der-hevāyeş ser-firāzem dāyimā	<i>Benim mağrurluğum sadece aşkımdan kaynaklanır çünkü aşkın havasındayım.</i>
1195	An çe mī-güyī ki be-n(i)şin ü be-mīr Yā ser-i ĥod gīr ü yek çendi be-pā	<i>Bana otur, öl veya başını al git diyorsun ya;</i>
1196	Tā serem ber-cā-st ne-tevānem nişest Men ne-ĥ'āhem morden illā ez-hevā [66]	<i>Başım yerinde olduğu sürece oturmam. Ben bu heves yolundan başka bir yolda ölmek istemiyorum.</i>
1197	Tā be-key gīrem ser-i ĥod z'ān'k hest Ez-ser-i men ber-ser-i men in belā	<i>Başımı olması gerektiğinden nasıl uzaklaştırabilirim. Başıma gelen tüm belalar başım yüzündendir.</i>
1198	Kār-ı 'aşķ ü 'āşıkī ser-bāzi est Ger ser-i in mācerā dāri be-(y)ā	<i>Aşk ve âşıklık işi cambazlık işidir. Eğer böyle bir maceraya cesaretin varsa gel.</i>

1199	Der-pey-i men şū ki ne-tevān yāften Reh-revān rā bih-ter ez-men pişvā	<i>Aşk yolculuğuna çıkmak istiyorsan benim peşimden gel çünkü bu yolda benden daha iyi bir önder yoktur.</i>
Eyzān Lehu Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1200	Melik bā-şem' goft ey germ-i rū-nerm Men ender āteşem ber-men me-şū germ	<i>Melik muma ey yumuşak huylu, kızgın (mum). Ben zaten ateş içerisindeyim bana böyle sıcaklık verme dedi.</i>
1201	Ne goftī şeb revān rā reh-nümāyem Ne-goftī ' aşıkān rā pişvāyem	<i>Gece yolcularına yol gösteren ve âşıklara önderlik ettiğini söyleyen sen değil miydin?</i>
1202	Menem ' aşık der in şehhā-yı sevdā Zi-rāh üftāde-em rāhīm be-n(ü)mā	<i>Sevdanın karanlık gecelerinde yolunu kaybeden bir aşığım bana yol göster.</i>
1203	Cevābī h' āst dāden şem' bāzeş Zebān ender dehen be-g(i)rift gāzeş	<i>Mum ona bir cevap vermek istese de dilini ısırıp durdu.</i>
1204	Ki hān şem' ā be-cāy-ı h' iş be-n(i)şin Me-zen bā-şāh lāf-ı ' aşk çendin	<i>Ey mum, kendi yerine oturup şahla aşk sohbeti yapma.</i>
1205	Be-āb evvel be-şū şad reh dehān rā Diger be-g(ü)şā be-zıkr-i ü zebān rā	<i>Sen önce ağzını yüz kere suyla yıkayıp sonra konuşmaya başla.</i>
1206	Melik Cemşid şem' -i ' aşıkān-est Tu dem der-keş ki şubh-ı şadıķān-est	<i>Melik Cemşid âşıkların mumudur. Sen aradan çekil çünkü şimdi sadakatli âşıkların sabahıdır.</i>
1207	Zi-ser birün kon in sevdā vü şāfrā Zebān rā kıt' kon v'er ne hemān cā	<i>Sen sevdayı ve safrayı başından at ya da burada dilini kes.</i>
1208	Tu rā in şubh-ı mihr-i efrüz-' ālem Be-cāy-ı h' iş be-nişānd be-yek dem	<i>Dünyayı aydınlatan sabah güneşi çıkınca seni kendi yerine oturttu.</i>

1209	Zi-nāgeh şod hevā-yı hāne rūşen Der-āmed şubh bā-meş‘ al zi rūzen	<i>Sabah olup bacadan ışık içeri gelince birden bire ev aydınlandı.</i>
1210	Melik rā goft k‘ey şem‘ -i dil-firūz Hevā-yı bāğ ü nesrīn dāred emrūz	<i>Melik’e ey gönlümü aydınlatan bugün içimde bahçeye çıkma hevesi var dedi.</i>
1211	Be-bāğ-ı huld-ı Rıdvan bār dāde-st Gül-istānī be-būstān kār dāde-st	<i>Cennetin sonsuz bahçesine ve bostandaki gül bahçesine neşe vermiştir.</i>
1212	Heme esbāb-ı ‘işret şod muḥeyyā Ḥuzūr-ı şāh der-mī-bāyed in cā	<i>Eğlence meclisinin tüm araç ve gereçleri hazırlandığında şahın orada olması gerekir.</i>
1213	Melik çün genc şod z‘ān künc bīrūn Zi-ḥāzen ḥ‘āst dürc-i dürr meknūn	<i>Melik, harabe köşesinde saklanmış bir hazinedir. Bu yüzden bu hazinenin gizli kalıp korunması için bir bekçi gerekir.</i>
1214	Ber-i Mihrāb būdeş dürcī ez-zer Çü nār ākende ez-yāḳūt-ı aḥmer	<i>Mihrāb’ın yanında bir kese altın ve nar gibi kırmızı bir yakut taşı vardı.</i>
1215	Der-ū her gevherī bīrūn-ı yāḳūt Ki mī-erzīd ḥākeş ḥūn-ı yāḳūt [67]	<i>Onda yakutun kanına değecek toprağa sahip tüm mücevherler mevcuttu.</i>
1216	Diger Şehnāz rā bā-Erganūnsāz Çü şeker dādeşān ez-perde āvāz	<i>Bir diğeri Şehnāz’a Ergansaz hoş ve şeker tadında bir melodi çalıyordu.</i>
1217	Bedişān goft sāz rāh sāzīd Nevā-yı bezm-ı şāhinşāh sāzīd	<i>Onlara yol hazırlığını yapın ve padişahın meclisini hazırlayın.</i>
1218	Serāy-ı ū meḳāmī bes büzürg-est Perestārīş nāmī bes büzürg-est	<i>Onun sarayı büyük bir makamdır. Ona bakıcılık yapmak büyük bir şereftir.</i>
1219	Şumā der perde-em būdīd mahrem Kūnūn cān-ı merā bāşīd hem-dem	<i>Siz perde arkasında da bana mahremdiniz şimdi ise can yoldaşımsınız.</i>

1220	Merā kerdīd ‘ömrī dil-nevāzī Be-bāyed kerden eknūn çāre-sāzī	<i>Benim gönlümü bir ömür hoş tuttunuz bundan sonrası için bir çare bulmalısınız.</i>
1221	Be-destān çāre-i kārem be-cūyīd Bedū der-perde rāz-ı men be-gūyīd	<i>Siz kendi elinizle bana bir çare bulun ona perde arkasında benim sırrımı söyleyin.</i>
1222	Be-bāyed sāhten der-her maqāmī Ki bāşed her maqāmī rā kelāmī	<i>Her makam ve mevki ile başa çıkmayı bilmek gerekir çünkü her söz her yerde söylenmez.</i>
1223	Be-nālīd ez-ḥadīş-i şāh Şehnāz Ber-āmed şad ḥurūş ez-Ergānūn sāz	<i>Şehnaz bile şahın başından geçen olaylar için sızlandı. Erganun’un ise sazından yüzlerce ağıt koptu.</i>
1224	Şeker der-āteş-i ğam reft bā-‘ūd Ber-āmed ez-dil-i ‘ūd ü şeker dūd	<i>Udla birlikte Şeker de gam ateşinde yanınca udun ve Şeker’in gönlünden duman çıktı.</i>
1225	Çü çeng ez-ġam ḥırāşīdend ruḥsār Ki mī-bāyest kerden pūşt ber-yār	<i>Sevgilinin sırt çevirmesinden ve ayrılık gamdan yüzlerini çeng gibi yırttı.</i>
1226	Gehī der-dāmeneş ğaltīd şekker Gehī hem çün meges zed dest ber-ser	<i>Bazen eteğinde şeker yuvarlandı bazen ise sinek gibi elini başına vurdu.</i>
1227	Ki şāhā ez-çe şeker rā ḥarīdī Be-şad zīb ü behāyeş ber-keşīdī	<i>Ey şah “Bu şekerini ne için alıp buna yüzlerce süs vermişsin” dedi.</i>
1228	Meger yek bāregī dīdī ger āneş Ki ḥāhī kerd naql-i digerāneş	<i>Sanki onu ilk defa görmüşsün gibi herkese onu anlatıyorsun.</i>
1229	Be-şūkr perverīdendet be-şad nāz Gül-endāmā me-kon ḥār-ı şeker bāz	<i>Seni yüz naz ve şükürle yetiştirdiler. Ey gül endamlı gülünün dikenini sivirtme.</i>
1230	Burūn efkend rāz-ı perde şehnāz Nevāyī kerd ber-ser perde āvāz	<i>Şehnaz perde arkasındaki sırları dışarı döktü. Perde üzerinden yüksek sesle söylendi.</i>

1231	Hemī-zed desthā ber-ser be-zārī Hemī-kerd Ergānūneş dest-yārī	<i>Ellerini öylece başına ağlayarak vururken ona Erganun destek oluyordu.</i>
1232	Ki mā bā-Zühre-i zehrā ne-sāzīm Eger mā rā be-sūzī mā be-sāzīm	<i>Biz Zühre'nin aydınlığıyla başa çıkamayız. Bizi yakarsan ancak öyle yardımcı olabiliriz.</i>
1233	Nevāziş yāftī her rüz şad rāh Zi-mā be-güsel çü mārī çend nāgāh	<i>Günde yüz kere sana iltifat edildi arada bir yılan gibi bizi bırakıp git.</i>
1234	Ber-ışān her nefes mī-dād dem Cem Der-āhır bā-Melik geştend hem dem	<i>Cem, onlara her an nefesiyle can verdi ve böylece sonunda onlar da melikle arkadaş oldular.</i>
1235	Hırāmān ber der-i ān māh şod şāh Kenīzān çün sitāre der-pey-i māh [68]	<i>Şah, o ay yüzlü sevgilinin kapısına salına salına gitti. Cariyelerin yıldızlar gibi o ayın etrafında toplandığını gördü.</i>
1236	Çü rüy-ı hōd behiştī dīd hürrem Gül ü nesrīn ü sünbül reste bā-hem	<i>Kendi yüzü gibi gül, nesrin, sümbüllerin yetiştiği yemyeşil bir cennet gördü.</i>
1237	Revān āb-ı revān pā der-selāsil Çünān serv-i revān bā-sāk der-gil	<i>Servi ağacının ayağının kir içinde olması gibi dere suları ayağını zincirde tutuyordu.</i>
1238	Çumārī şavthā efkende der-hem Çınāreş desthā kūbende ber-hem	<i>Kumari ağacı gibi yüksek bir gürültü yapıp çınar ağacı ise ellerini birbirine çalıyordu.</i>
1239	Be-gird-i bārgāh-ı Şāh Hūrşīd Nişeste gül-ruhān der-sāye-i bīd	<i>Hurşīd'in sarayının etrafında güzeller söğüt ağacı gibi sıralanıp oturmuşlardı.</i>
1240	Be-hüsñ ü tal' at ān meclis be-(y)ārāst Zi-her cānib nidā-yi merhābā hāst	<i>Güzelliği ve ihtişamıyla o meclisi öyle bir süsledi ki her taraftan merhaba sesleri yükseldi.</i>
1241	Ġulāmān dest ü pāyeş buse dādend Kenīzān pīş-i rüyeş ser nihādend	<i>Hizmetçileri onun elini, ayağını öptüler. Cariyeleri ise önünde baş eğdiler.</i>

1242	Emîr-i meclis ân şehnâz râ h̄'ând Firâz-ı dest-i h̄'ışeş bord ü be-n(i)şând	<i>Meclisin emiri o Şehnâz'ı çağırıp kendi yanındaki en yüksek yerde oturttu.</i>
1243	Çünin bâşed gerem ' izzet ne-dârend Kerimân râ heme kes düst dârend	<i>Elbette böyle saygın kişilerin herkes tarafından lütuf gösterilerek sevilmesi şaşırtıcı değildir.</i>
1244	Eger cüyî büzürgî hem çü deryâ Leb-i h̄od râ be-h̄'ân-ı kes me-(y)âlâ	<i>Eğer deniz gibi büyüklük peşindeysen dudağımı başkalarının sofrasına alıştırma.</i>
1245	Çü nergis her ki ez-zer dâred efser Be-sîm ü zer fûrû mî-âvered ser	<i>Nergis gibi başında altından bir baş tacı olmasını isteyen kimse gümüş ve altın karşılığında baş eğmek zorunda kalabilir.</i>
1246	Melik her tuhfeyî k'âverd der-pîş Yek-â-yek gül-ruhân bordend der-pîş	<i>Meliğin öne çıkardığı tüm hediyeleri güzel yüzlüler birer birer alıp gittiler.</i>
1247	Kenîzân râ be-dehlîz-i harem bord Ber-i lâlâ-yı ân dergâh be-s(i)pürd	<i>Cariyeleri haremın avlusuna götürüp sarayın lalasına emanet etti.</i>
1248	Ki inhâ muṭrib-i perde-sürâyend Sezâvâr-ı der-i perde-serâyend	<i>Bunlar makam söyleyen çalgıcılarıdır. Bu yüzden sarayın perde arkasında durmayı hak ediyorlar.</i>
1249	Gül-i h̄argeh-nişîn mâh-ı kaşab-püş Zi-dürc-i şâh dürr mî-kerd der-güş	<i>Saray gülü ve yüzü örtülü ay gibi şahın kesesinden kulağına inci takıyordu.</i>
1250	Derûn-ı perde h̄'ând ân muṭribân râ Keşîd ender suhen şîrîn-lebân râ	<i>O çalgıcıları perdenin içine çağırıp o tatlı dillileri konuşturmaya başladı.</i>
1251	Ḥadîş-i Çîn ü hâl-i şâh pürsîd Ser-i in gird-i pây-ı havz gerdîd	<i>Havuzun etrafında dolaşırken onlardan Çin hikâyeleri ile şahın halini sordu.</i>
1252	Der-âmed tûṭî-i şekker be-âvâz Hümâ-yı şevk der-dil kerd pervâz	<i>Tatlı dilli papağan kuşu ötmeye başladı. Böylece gönül kuşu şevkinden uçtu.</i>

1253	Ez-ān pes argunūn be-nevāht āheng Hümāyūn perde-i hoş sāht der-çeng	<i>Onun ardından Erganun sazı çalarak çeng eşliğinde çok güzel bir Hümayūn makamı oluşturdu.</i>
1254	Be-‘ilm āverd der-kār in ‘amel rā Zi-ķāvl-i şāh ber-ḥānd in ğazel rā [69]	<i>Bu yaptıklarını yazarak şahın dilinden bu gazeli söyledi.</i>
El-ğazel Mefā‘ ilūn / Fe‘ ilātūn / Mefā‘ ilūn / Fe‘ ilūn		
1255	Çe menzil est ki ḥākeş nesīm-i cān dāred Hevā-yı rūḥ u ten u rāḥat u revān dāred	<i>Bu nasıl bir saraydır toprağı can bağışlayan rüzgār gibidir. Ruhu ve canı dinlendiren bir havaya sahiptir.</i>
1256	Ḥadīķayī zi-behişt-est u menzili zi-felek Ki ḥūr ber-ṭaraf-ı māh-ı dil-sitān dāred	<i>Cennetten öyle bir bahçe felekten bir menzil ki tüm huriler o gönül çelen ay etrafında dönüp duruyorlardı.</i>
1257	Ferāĝ-ı dil be-çünin menzil-est k’in menzil Fürüg ez-ruḥ-ı ān māh-ı dil-sitān dāred	<i>Gönlün sevincinin kaynağı bu mekândır. Çünkü bu sarayın aydınlığının o gönül çelen sevgilinin yüzünün aydınlığındandır.</i>
1258	Dil girifte hevāyem der-in serā-büstān Kebüterī-st ki ber-serv āşiyān dāred	<i>Bu gül sarayında gönlüm kalmıştır çünkü gönlüm servi ağacının üzerinde yuva kurmuş bir güvercin gibidir.</i>
1259	Be-her kenār u be-her güşeyī ki mī-nigerem Zi-āb-ı dīde-i māh çeşme-yi revān dāred	<i>Her nereye baksam orada gözlerimden akan dereler görüyorum.</i>
1260	Gümān me-ber ki kesī cān bered zi-menzil-i ‘aşķ Eger be-cāy-ı yekī şad hezār cāb dāred	<i>Yüz bin canın olsa bile yine de aşkın elinden canı kurtarmak mümkün değildir.</i>
1261	Berā-yi vaşl-ı tu terk-i heme cihān goftem Ki her ki vaşl-ı tu dāred heme cihān dāred	<i>Sana kavuşmak için tüm dünyadan vazgeçtim. Çünkü sana sahip olan zaten tüm dünyaya sahiptir.</i>

1262	Be-cū nişān-ı dil-i men zi-tir-i ğamze-i ħ̄iṣ Ki tir-i ğamze-i tu ez-dilem nişān dāred	<i>Benim gönlümün izini gamzenin okunun ucunda ara. Çünkü benim gönlümden sadece onun haberi vardır.</i>
Ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1263	Şeker nīz ez-zebān-i mīr-i müştāk Edā kerd īn ğazel ber-ķavl-i ' uṣṣāk	<i>Şeker ise gönlünü kaptırmış padişahın dilinden bu âşıkların sözünü şöyle bir gazelle anlattı;</i>
Ġazel Goften-i Şeker Ez-Zebān-ı Cemşid <i>Şeker'in Cemşid'in Dilinden Gazel Söylemesi</i> Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
1264	Ġül-ruĥā ber-ĥīz ü be-n(i)şān serv rā ber-ķarf-ı cūy Rūy be-n(ü)māy ü ruĥ-ı ğül rā be-ĥün-ı dil be-şūy	<i>Ey gül yüzlü kalk ve serviyi dere kenarına oturt. Gülün yüzünü göster ve gönül kanıyla yıka.</i>
1265	Sāye rā ğū bā-ruĥ-ı men der-ķafā-yı ĥod me-rev Serv rā bā-ķadd-i men ğū ber-kenār-ı cū me-rūy	<i>Gölgeye benim yüzümle kendi arkasından gitmemesini söyle. Serviyeye ise benim boyumla dere kenarında bitmemesini söyle.</i>
1266	Bülbül er ğül rā taķāzā mī-koned ' aybeş me-kon Īn çünin vechī kucā ĥāşıl şevved bī-goft u ğūy [70]	<i>Bülbül eğer gülü çağırıyorsa onu ayıplama sohbet edilmeden böyle bir şey nasıl mümkün olabilir.</i>
1267	Dāmen efşān ey meh-i ĥandān çemān şū der-çemen Tā ber-efşāned çü ğül dāmen behār ez reng ü büy	<i>Ey güler yüzlü ay salınarak bahçede yürü, ta ki gülün eteği baharın rengini ve kokusunu saçsın.</i>
1268	Zāhir er gerdide būdī ğūy-ı sīmīn ğabğabeş Kem zedī ğūy-ı belāgat bülbül-i bisyār ğūy	<i>Eğer gümüş renkli çene çukuruna baht topunu atamadıysa, demek ki çok konuşan bülbül gibi yeterince güzel konuşmamışsın.</i>
1269	Şāne sānem der-ser-i sevdā-yı zülfet kerde ser Nīstem āyine āyin k'ü koned ĥidmet be-rūy	<i>Yüzüne hizmet eden ve onu yansıtan ayna gibi değil, başındaki kara sevda gibi zülfünde olan bir tarak gibiyim.</i>

Meşnevî		
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1270	Be-dest efşân der-âmed Servâzâd Zi-murgân-ı çemen ber-ḥâst feryâd	<i>Servazad el çırpa çırpa gelince bahçedeki kuşlardan feryat koştı.</i>
1271	Şerâb-ı aşk u nâr-ı ḥüsn der-ser Ḳadeḥ der-dest ü şâhid der-berâber	<i>Aşkın şarabı ve bu sevdanın güzelliği başta, kademi elinde ve izleyicileri karşısında durdu.</i>
1272	Ser-i Ḥürşîd şod germ ez-ḥarâre Çü meh cîb-i ḳaşab râ kerd pâre	<i>Hürşîd'in başı sıcaktan ısınıp ay gibi keten bezinden olan örtüsünü yırttı.</i>
1273	Neşât u kâmurânî kerd Ḥürşîd Ber-işân zer feşânî kerd Cemşîd	<i>Böylece Hürşîd mutlu olup eğlendi. Cemşîd ise bunların başına altın saçtı.</i>
1274	Ġanî geşt argunün sâz ez-nevâhâ Be-püşîd ez-ḳaşab Şekker ḳabâhâ	<i>Şeker keten bezinden abalar örtüp ergunun ise sazı melodilerle zenginleşti.</i>
1275	Nişâtengîz râ goft ey şeker-rîz Tu nîz âğâz kon şi' r-i dil-âvîz	<i>Nişatengiz'e ise "ey tatlı dilli sen de gönül açıcı bir şiir söylemeye başla" dedi.</i>
1276	Ez-ân şi' rî ki vaşfî'l-ḥâl/bâşed Ne z'ân ḳavlî ki ḳîl u ḳâl bâşed	<i>Öyle bir şiir ki halimizi anlatsın ve öyle bir söz ki içinde kîl u kal olsun.</i>
1277	Ḥadîşî k'ân be-(y)âred âşinâyî Be-baḥşed cân u dil râ rüşenâyî	<i>Öyle bir söz ki yakınlık oluşturup canımızı ve gönlümüzü aydınlatsın.</i>
1278	Nişâtengîz güş-ı 'üd ber-tâft Kemer der-câme-i ebrîšemîn bâft	<i>Nişatengiz udun kulağını çekerek ipek kumaşlı elbiseye kemer dokudu.</i>
1279	Nebât ez-püste-i şîrîn revân kerd Be-rüy-ı çeng der-funduk nişân kerd	<i>Tatlı dilinden kristal gibi şeker parçacıklarını dökerek böylece çengin üzerinde fındık izlerini bırakmış oldu.</i>

1280	Be-çeng in maṭla ^ç -ı mevzūn der-āmūht Ruḥ-ı Hūrşid ez-ān maṭla ^ç ber-efrūht	<i>Böylece çeng eşliğinde bu vezinli matlayı söyleyince Hurşid'in yüzü bu açılış şiiriyle aydınlandı.</i>
El-ğazel Mef ^ç ülü / Fā ^ç ilātü / Mefā ^ç ilü / Fā ^ç ilün		
1281	Ey mīve-i resīde zi-büstān-ı kīstī V'ey āyet-i nev āmede der-şān-ı kīstī [71]	<i>Ey olgunlaşmış meyve kimin bahçesindensin? Ey yeni inmiş ayet kimin şanıdasın?</i>
1282	Cānhā girifte-end turā der-miyān çü şem ^ç Cānet fedā çerāğ-ı şeb-istān-ı kīstī	<i>Canlar seni mum gibi ortalarına almışlar, kurban olduğum sen kimin gecesisin aydınlık kaynağısın?</i>
1283	Her kes be-büy-ı vaşl-ı tu dāred dilī kebāb Ma ^ç lūm nīst ḥod ki tu mihmān-ı kīstī	<i>Herkesin sana kavuşmanın derdinden yüreği yanmıştır ama senin kimin konuğu olduğun belli değil.</i>
1284	Cānhā bā-ğam fūrū şode ender hevā-yı tu Bārī tu ḥoş der-āmede-yi cān-ı kīstī	<i>Canlar senin gamından iç çekişmede, sen kimin alınmış canının göstergesisin?</i>
1285	Ān-ı tuyīm mā heme be-g(ü)zār ez-īn heme Bā-īn heme be-gū ki tu ḥod z'ān-ı kīstī	<i>Biz hepimiz seniniz bunlardan geç, söyle bakalım sen kiminsin?</i>
1286	Ey dil me-şū zi- ^ç aşk perīşān u cem ^ç bāş Evvel nigāh kon ki perīşān-ı kīstī	<i>Ey gönül, hemen aşka düşüp perişan olma önce bir kendini topla ve kime perişan olduğunu anla.</i>
El-ferd Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
1287	Ġazel rā çün pedid āmed fūrū dāşt Ber-īn ḳavl Ergānūn āvāz ber-dāşt	<i>Böyle bir gazel ortaya çıkınca onu alıp Erganun sazıyla birlikte söyledi.</i>
El-ğazel Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilün		

1288	Ey dil-i men ber-ser-i peymān-ı tu Cān u dil-i mā şode qurbān-ı tu	<i>Gönlüm senin akdinin üzerindedir ve canım sana kurban olsun.</i>
1289	Cān-ı menī cān-ı menī cān-ı men Ān-ı tu-em ān-ı tu-em ān-ı tu	<i>Benim canımsın, Benim canımsın, Benim canım. Seninim, seninim, senin.</i>
1290	‘Ömr-i ‘azîzem heme ħāhed şoden Der-ser-i zülfin-i perişān-ı tu	<i>Bütün değerli ömrüm senin dağınık saçının ucunda perişandır.</i>
1291	Ez-ser-i zülf-i tu şeb-istān-ı mäh Maṭla‘-ı ħürşid giribān-ı tu	<i>Saçının ucu ayın harmanlı olduğu bir geceye ve güneşin doğusu ise senin yakana bağlıdır.</i>
1292	‘ömr bedān bād feşānem çü şem‘ K’āverdem büy zi-büstān-ı tu	<i>Ömrümün mumunu senin bahçenden esen rüzgâra teslim etmek istiyorum.</i>
Semā‘ Kerden-i ħürşid Der-Mestī <i>Ĥürşid’in Sarhoş Olup Sema Etmesi</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
1293	Çü Şehnāz īn ġazel der-çeng be-n(e)vāĥt Şanem zed cāme çāk ü ħırqa emdāĥt	<i>Şehnaz gibi bu gazeli çengde çaldı, sanem ise gömleğini yırtıp hırkasını attı.</i>
1294	Sehī serv ez-hevā der-cünbiş āmed Zemīn hem çün semā der-gerdiş āmed	<i>Servi ağacı havada sallandı yeryüzü gökyüzü gibi dönmeye başladı.</i>
1295	Be-raqşiden şanavbervār ber-ĥāst Zi-serv-i nārven zinhār ber-ĥāst	<i>Sanavber oynamaya kalkınca Narven ağacı da onu durdurdu.</i>
1296	Çünān şod ber zemīn Ĥürşid der-çarĥ Ki şod bī-ĥiştēn Nāhid ber-çarĥ [72]	<i>Güneş yeryüzünün etrafında öyle bir döndü ki Nahid gökyüzünde kendinden geçti.</i>
1297	Be-raqş āverd mey Ĥürşid rā mest Dil-i Cem der-hevā çün zerre mī-cest	<i>Ĥürşid, meyın etkisiyle oynamaya başlayınca Cem’in gönlü havada bir zerre gibi sığıyordu.</i>

1298	Zi-mey cāmī ber-i mehveş firistād Be-Kevşer şu' le-i āteş firistād	<i>İçki kadehinden biraz ay yüzlüye gönderdi. Sanki kevser havuzuna ateş alevi gönderdi.</i>
1299	Hemī-bord ender ān tābende mehtāb Kef-i Nāhīd ü rūd-i Zühre rā āb	<i>Böylece parlak dolunay, Nahid ve Zühre ırmaklarının yatağını söktü.</i>
1300	Zi-yākūt u müferreḥ şerbeti sāht Dil-i Cem rā bedān yākūt be-n(e)vāht	<i>Yakutla ferahlatıcı bir şerbet yapıp Cem'in gönlünü onunla ferahlattı.</i>
1301	Şanem cāmī pür-āb-ı zindegānī Be-şādī ḥord bā-Cem düstgānī	<i>Put gibi güzel sevgili, Cem ile birlikte hayat suyuyla dolu bir kadehi neşeyle içti</i>
1302	Be-Şirīn ḥānde goft ey ḥüsrev-i Çīn Girifte kūh çün Ferhād-ı miskīn	<i>Hurşīd, Şirin gibi gülerек dağı delen Ferhad gibi olan Çin'in hükümdarına şöyle dedi; “</i>
1303	Ez-īn bīmārī ey bīmār çünī Zi-renc ü zaḥmet ü tīmār çünī	<i>Ey aşktan yorgun düşmüş bu dertle nasıl baş ediyorsun? Kederle, acıyla aran nasıl?</i>
1304	Be-büy-i men zi-Çīn zaḥmet keşīdī Çü nāfe z'āhūvān-ı Çīn bürīdī	<i>Benim kokumu almak için Çin'den zahmet çekip gelmişsin, koku gibi Çin ceylanlarından ayrılıp gelmişsin.</i>
1305	Ḳadem der-rāh-ı men fersūde çün na' l Zi-cāy-ı ḥiṣ dil ber-kende çün la' l	<i>Benim uğrumda çok uzak yollardan gelmişsin, lal gibi kendi memleketinden ayrılmışsın.</i>
1306	Zi-genc ü efser ü taḥt üftāde Be-renc üftāde vü saḥt üftāde	<i>Hazine, taç ve tahtından el çekip bunca acılara ve yorgunluklara katlanmışsın.</i>
1307	Me-ḥor ḡam k'ān şeb-i enduh ser-āyed Be-şādī şubḥ-ı iḳbālet ber-āyed	<i>Gam çekme ki hüznün gecesı sona erip ikbalinin mutlu sabahı aydınlanacaktır.</i>
1308	Fürü kerd āfītābet ser be-revzen Hevā-yı tīre-i dil geşt rüşen	<i>Güneş senin evinin bacasına doğdu. Böylece gönlünün karanlık gecesı aydınlanmış oldu.</i>

1309	Be-ḥand ey şem' ü bezm-i mā ber-efrūz Ki emşeb ber ser-āmed girye vü sūz	<i>Mum gibi gülüp bizim meclisimizi aydınlat çünkü bu gece ağlama ve sızlamaların sonudur.</i>
1310	Ne-mānd ān cā be-cüz sāgar kerānī Ber-ā ey māh bā-mā hoş zemānī	<i>Artık burada sakilerden başka kimse kalmadı. Ey ay gel, bizimle hoş bir vakit geçir.</i>
1311	Be-yābī bāz mülk ü pādīşāhī Heme kāret çünān gerded ki ḥ'āhī	<i>Tekrar mülkünü ve padişahlığını geri alacaksın tüm işlerin istediğin gibi olacaktır.</i>
Be-Ḥ'āb Reften-i Melik Cemşid Der-Bezmgāh <i>Melik Cemşid'in Eğlence Meclisinde Uykuya Dalması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1312	Melik goft ey çerāg-ı āferīniş Cemālet nūr baḥş-i ehl-i bīnīş	<i>Melik, Hurşid'e "Ey yaratılışın aydınlığı ve ey basiret sahibi insanların göz nuru."</i>
1313	Felek der-sāye-i serv-i bülendet Cihān ber-beste-i müşkīn kemendet	<i>Felek senin servi boyunun gölgesindedir. Dünya ise senin kokulu saçlarının esirindedir.</i>
1314	Cemālet beste 'ahdī bā-cevānī Çü berg-i gül ve liken cāvidānī	<i>Yüzün gençlikle bir anlaşma yapmış gibidir yani gül yaprağı gibi de olsa ölümsüzdür.</i>
1315	Nevā-yı perde-i Şehnāz şod rāst Hevā der-cünbiş āmed perde ber-ḥāst [73]	<i>Şehnaz'ın perdesinden yükselen rast makamı havaya yükselerek perdeyi kaldırdı.</i>
1316	Çü āteş zi-z'ābgīne rüy-ı gül-gün Zi-ḥargeh 'aks-i meh endāht bīrūn	<i>Ateş gibi gül kırmızısı yanakların çadırın içerisinde bir su gibi ay yüzünü yansıttı.</i>
1317	Be-gül-şen bī-sükūn şod cān-ı Cemşid Ber-ü üftād güyī 'aks-ı Ḥūrşid	<i>Gül bahçesinde Cemşid sükûnetini kaybetti. Sanki ona Hurşid'in aksini düştü.</i>
1318	Melik çün gāmze-i ū mest geşte Çü zülf-i dilbereş pā-best geşte	<i>Melik onun gamzesi gibi sarhoş olmuş ve sevgilisinin saçı gibi eli ayağına dolaşmıştı.</i>

1319	İnān-ı ihtiyār ez-dest refte Kemān be-ş(i)keste tîr ez-şest refte	İradesinin dizgini elinden gitmiş, yayı kırılmış ve oku elinden gitmiş.
1320	Çü nergis ser-girān geşteş zi-mestî Zi-bālā kerd serveş meyl-i pestî	Nergis gibi başı sarhoşluktan ağırlaşınca yükseklerden aşağılara doğru eğilen servi gibi oldu.
1321	Melik rā cām-ı zer çün ser-nigün şod Zi-mey etrāf-ı rüyeş lāle-gün şod	Melik altın kadehini içince içkinin etkisiyle yanakları lale gibi kızardı.
1322	Be-Şeker goft Cem rā hîz ü der-yāb Ki çün çeşm-i hod ez-mestî-st der-h'āb	Şeker'e "kalkıp Cem'i tut çünkü sevgilisinin gözü gibi sarhoşluktan uyumaktadır" dedi.
1323	Çü hāleş besterî güster zi-nesrîn Zi-berg-i erguvāneş sâz bālîn	Sevgilinin yüzündeki beni gibi nesrin çiçeğinden bir yatak aç ve erguvan ağacının yapraklarından ona bir yastık yap.
1324	Çü bahteş bāş şeb tā rûz bîdār Zi-çeşm-i düşmānāneş gûş mî-dār	Bahtı gibi sabahtan aşkama kadar uyanık kalıp gözünü düşmanlarının üzerinden ayırma.
1325	Şeker çün gül der-āverdeş be-āgûş Ġulāmāneş burûn bordend ber-düş	Şeker onu gül gibi kucağına alıp hizmetçileriyle birlikte omuzlarında dışarı çıkardılar.
1326	Be-güsterdend ferşî ber-leb-i cüy Şeker bālîn-i hüsrev sâht zānüy	Derenin kenarına bir örtü serdiler. Şeker ise dizini hükümdara yastık yaptı.
1327	Gül ü bîd ü kenār u sebze vü āb Şeker bîdār ü hüsrev der-şeker-h'āb	Gül, söğüt ağacı, su kıyısı, yeşillik ve su içinde Şeker uynık hükümdar ise tatlı bir uykuya daldı.
1328	Şabā ber-h'āstî her sâ' at ez-cāy Geheş ber ser-devîdî gāh ber-pāy	Sabah rüzgarı her an yükselip bazen başına bazen ayağına çarpıyordu.
1329	Gehî murğ-ı seher goftî fesāne Gehî āb-ı revān mî-zed terāne	Bazen sabah kuşu ona masal anlatıyordu bazen ise akan su ona şarkı söylüyordu.

1330	Zi-ser mī-sāht serv-i nāz rā pāy Girifteş der-kenār āb-ı revān pāy	<i>Başını servi ağacı, ayağını ise akan dere suyu tutuyordu.</i>
1331	Ez-ān meclis çü bīrūn reft Cemşid Zi-ḥalvet-ḥāne bīrūn reft Ḥūrşid	<i>Cemşid o meclisten dışarı çıkınca Hurşid de kendi halvetinden dışarı çıktı.</i>
1332	Ḥırāmān kerd serv-i bī-sütūn rā Be-ḥānd ender pey-i ḥod Argunūn rā	<i>Servi boylu sevgili salınıp arkasından da Ergunun'un arkasından gelmesini istedi.</i>
1333	Çü ḫāvūsī revān der-pey-i tezervī Ser-i ābī güzid ü pāy-ı servī	<i>Tezervin arkasından giden tavus gibi bir su kıyısı ve ağaç altı bulup oturdu.</i>
1334	Nişest ü Argunūn rā pīş-i ḥod ḥānd Zi-her cinsī vü her nev' ī suḥen rānd	<i>Böylece oturup Argunun'u yanına çağırıp onunla birçok şey hakkında konuştular.</i>
1335	Tecessüs kerd k'in merd-i cevān kīst Çünin āşüfte vü şūrīde ez-çīst	<i>Bu genç adamın kim olduğunu ve neden bu kadar perişan olduğunu merak etti.</i>
1336	Eger dāred ser-i bāzārgānī Münāsib nīst īn gevher feşānī [74]	<i>Eğer o gerçekten bir tacirse böyle mücevher dağıtması mümkün değil.</i>
1337	Ber-ānem k'in cevān-ı bāzārgān nīst Ki der-vey şīve-i bāzārgān nīst	<i>Bu gencin tacir olmadığını düşünüyorum çünkü onda ticaret dili yok.</i>
1338	Dil-i men mī-dehed her dem güvāhī Ki dāred nisbet ez-deryā-yı şāhī	<i>İçimden bir ses bu adamın soylu bir padişah olduğunu söylüyor.</i>
1339	Besī goft īn suḥen bā-Erganūnsāz Ne-mī-kerd Erganūn z'in perde āvāz	<i>Bunca sözü Erganūnsāz'a söylese de Erganūn başka perdeden çalıyordu.</i>
1340	Zi-muḫrib māh ḫavlī rāst mī-ḥāst Ne-mī-geşt ü be-gird-i perde-i rāst	<i>Çünkü çalgıcı aydan kendi sazının perdesine uygun olarak bir rast makamını talep ediyordu.</i>

1341	Ez-ān pes pīş-i ħod Şehnāz rā ħānd Ez-īn ma' nī besī bā-ū suĥen rānd	<i>Ondan sonra Şehnaz'ı kendi yanına çağırıp bu konu hakkında onunla sohbet etmeye başladı.</i>
1342	Be-āvāz āmed ān murġ-ı ĥoş āvāz Cevābī dād ĥoş řāvūs rā bāz	<i>Bu güzel sesli kuş ötmeye başlayıp güzel tavusa şöyle cevap verdi;</i>
1343	Ki mā murġān-ı mest-i āşiyānīm Ĥadīş-i Ķāf u 'Anķā rā ħe dānīm	<i>Bizler yuvasına bağlı sarhoş kuşlar gibiyiz. Biz Kaf ve anka hikâyelerini nereden bilebiliriz?</i>
1344	Eger bahşī be-cān zinhār mā rā Künem īn rāz ber-şeh āşikārā	<i>Eğer bize bir can bağışlarsan biz de sana bu sırrı sana aşikar ederiz.</i>
1345	Be-elmās-ı suĥen yāķūt softend Suĥen z'āġāz tā encām goftend	<i>Söz elmasıyla yakutu işleyip baştan sona kadar olanları konuştular.</i>
1346	Çü ber-Cemşīd mihreş germ-ter geşt Be-ĥūy-ı gülberg-i ū ez-şerm ter geşt	<i>Cemşīd'e karşı sevgisi arttıkça utancından gül yanakları kızardı.</i>
1347	Ĥadīş-i ĥūb-ı şīrīn būd u der-ĥord Be- ^ç amdā rū türş kerd ū fūrū-bord	<i>Her ne kadar bu tatlı ve güzel hikâyelerden mutlu olsa da kasten yüzünü ekşitip kalktı.</i>
1348	Çü servī ez-kenār-ı cūy ber-ĥāst Be-ķadd-i ĥīş būstān rā be-(y)ārāst	<i>Derenin kenarından servi ağacı gibi kalkıp bahçeyi kendi boyuyla süsledi.</i>
1349	Şanavbervār der-būstān ħemān geşt Hemī-zed ħün şabā gird-i ħemen geşt	<i>Sanavber ağacı gibi bahçe içerisinde gezintiye çıkıp sabah rüzgarı gibi çemende dolaştı.</i>
1350	Der-ān mehtāb mī-gerdid Ĥūrşīd Dü muřrib der peyeş ber şekl-i Nāhīd	<i>Hurşīd, o mehtaplı gecede güneş gibi Nahid şeklinde arakasında iki çalgıcıyla birlikte dolaşıyordu.</i>
1351	Çü gül ber-erguvān mī-kerd nāzeş Çü bülbül Ergānūn ender nevāzeş	<i>Erguvan ağacının çiçeği, nazlanması ve Ergānūn'un bülbülü teselli etmesi gibiydi.</i>

1352	Güleş reng-i ruḥ ez-mehtāb mī-bord Be-ḡamze nergisān rā ḥ`āb mī-bord	<i>Bir taraftan onun gülü dolunaydan yanağının rengini alıyordu diğer taraftan gamzesiyle nergisleri uyutuyordu.</i>
1353	Ḥırāmān ān behār-ı nev-şüküfte Be-(y)āmed ber-ser-i bālīn ḥofte	<i>O yeni açmış bahar gülü gibi salına salına uyumuş olan sevgilisinin yanına geldi.</i>
1354	Nigār-ı dil zībā refte ez-dest Çü çeşmeş ḥofte ber-berg-i semen best	<i>Yesemin yaprağına karşı kendi gözünün mest olması gibi sevgilisinin uyuduğunu gördü.</i>
1355	Ḥaṭṭī ez-lāle ber-`anber keşīde Be-ḥübī lāle rā ḥaṭ der-keşīde	<i>Laleden anber üzerine bir çizgi çekmiş böylece laleyi hattın içerisine almıştı.</i>
1356	Şeker çün did māh-ı ḥargehī rā Ḥırāmān ber-çemen serv-i sehī rā	<i>Şeker çadırdaki ay yüzlüyü ve servi gibi salınan sevgiliyi gördü.</i>
1357	Der-āb-ı Nīl-gūn üftāde mehtāb Mehī der-āb u māhī der-leb-i āb [75]	<i>Nil renkli suya mehtabın yansıması düşmüştü. Öyle ki bir ay suyun içinde bir diğeri ise suyun kıyısındaydı.</i>
1358	Melik rā ḥ`āst dāden z`ān işāret Be-Şeker kerd şīrīn-leb işāret	<i>Meliğe işaret vermek istedi bu yüzden Şeker'e şöyle bir işaret verdi.</i>
1359	Ki kem kon bülbül ü kem-ter kon āşüb Yek emşeb ḥ`āb-ı ḥoş ber-gül me-(y)āşüb	<i>“Artık bülbüle söyle feryat etmesin. Bir gecelik tatlı uykuyu güle fazla görme” dedi.</i>
1360	Eger çe berg-i gül āşüfte evlā Ve liken ḥofte est ü ḥofte evlā	<i>Her ne kadar gül yaprağına dağınık olmak yakışsa da ona uyumak daha iyi gelebilir.</i>
1361	V`ez ān mehtāb çeşm üftād ber-şāh Nazar ferḳī ne-kerd ez-şāh tā māh	<i>O mehtabın gözü şaha düşünce onun gözünde ay ile şahın bir farkı kalmadı.</i>
1362	Ve liken dāşt ḥüsrev `anberīn farḳ Ne-būd ender miyāneş ḡayr ez-īn farḳ	<i>Hükümdarın anber kokulu saçının ortasındaki ayrımla bunun arasında bir fark yoktur.</i>

1363	Diger ŧebhā Melik bīdār mī-būd Heme ŧeb dīde-eŧ hūnbār mī-būd	<i>Diger geceler Melik'in gözü hep uyanık olup tüm gece boyunca gözü kanlı yaş içindeydi.</i>
1364	ŧeb-i tārī be-müjgān-ı la' l mī-soft Zi-āh ü nāle-eŧ merdüm ne-mī-ħoft	<i>Gecenin karanlığı lal gibi kirpiklerinin laline sürüyordu. Bu yüzden onun inleyişinden insanları uyku tutmuyordu.</i>
1365	Hemī-gerdīd ü çeŧmeŧ h'āb mī-cüst Ĥayāl-i h'āb-ı ħoŧ der-āb mī-cüst	<i>Öyle ki gözü bir damla uyku arıyordu. Tatlı bir rüya hayalini suda arıyordu.</i>
1366	ŧebi k'āmed nigāreŧ çeŧm bīdār Zedī ber-dīde goftī h'āb mismār	<i>Böyle bir gecede sevgilisi ayık bir gözle sanki onun rüyasına çivi çakıyordu.</i>
1367	Be-pāy-ı ħod çü devlet ber der-āmed Sebük h'āb-ı girāneŧ der ser-āmed	<i>Devleti ve saadeti kendi ayağıyla onun yanına gelince sanki gözüne ağır bir uyku çöküyordu.</i>
1368	Heme çīzī be-vaħt-ı h'ış bāyed Ki bī-geh h'āb-ı nūŧin ħoŧ ne-(y)āyed	<i>Her ŧey kendi yerinde makbuldür. Çünkü ansızın gelen uyku tatlı da olsa yersizdir.</i>
1369	Ne-geŧt ān ŧeb gül-i ħüsrev ŧüküfte Çünin bāŧed çü bāŧed baħt ħofte	<i>O gece, hükümdarın gülü yine açmamıştı çünkü talih uyursa olacak olan budur.</i>
1370	Sebük rühī nümūd ān rüh-ı ŧānī Ve liken h'āb kerd ān ŧeb girānī	<i>O ruh ikizi ruhunu hafifletse de uykusu o geceye ağırlık veriyordu.</i>
1371	Niŧātengīz sāz bā-nevā sāħt Be-āvāz-ı ħazīn īn ŧi' r perdāħt	<i>Niŧatengiz sazıyla bir melodī çalıp hazin bir sesle bu ŧiiri söylüyordu.</i>
El-ġazel Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1372	Zihī dü nergis-i mestet ber-erguvān ħofte Dü Türk-i mest-i tu bā-tīr ü bā-kemān ħofte	<i>Sarhoŧ olmuş iki gözün adeta erguvan üzerinde uyumuŧ sanki mest olmuş iki Türk gibi güzel gözün yay ve okuyla birlikte</i>

		<i>uyumuştur.</i>
1373	Ki lāle-et zi-kenār-ı tu sāhte bālin Zi-berg-i gül zede dergāh u der-miyān hofte [76]	<i>Lalen senin yanında gül yaprağından bir yastık yapıp bir çadırın içinde birlikte uyumuşlardı.</i>
1374	Fütāde ber-semen-i ‘arızet dü hāl-i siyāh Dü zengī-end ber-eṭrāf-ı büstān hofte	<i>Yasemin yanağında iki siyah ben sanki bahçe etrafında iki siyah yüzlü köle gibi uyumuştur.</i>
1375	Çe z’ān dü dāne-i müşkīn be-men resed ki turā-st Hezār mürçe ber-gird-i gül-istān hofte	<i>Yanağındaki iki ben gül bahçesinde uğruna binlerce karıncanın etrafında uyuduğu iki siyah tane gibidir.</i>
1376	Keşide ber çemenī sāyebānī ez-ebrū Dü Türk-i mest-i tu der-ebr-i sāyebān hofte	<i>Senin iki sarhoş Türk gibi gözün kaşlarının gölgelik oluşturduğu çemen yüzünde uyumuştur.</i>
1377	Ten çü sīm-i tu gencī est şāyegān v’ān geh Dü mār ber-ser-i ān genc-i şāyegān hofte	<i>Senin gümüş tenin başında iki yılanın beklediği bir padişahlık hazinesi gibidir.</i>
1378	Ḥayāl çeşm-i hoşet rā girifte est be-h’āb Be-hāl-i ḥod be-güzāreş hem ān çünān hofte	<i>Güzel gözünün hayalini uyku sarmış bırak öylece kendi halinde uyuyup kalsın.</i>
1379	Dilā be-rev şekerī z’ān dehān-ı teng be-düzd Çünān me-rev şeved āgāh nāgehān hofte	<i>Ey gönül, gidip o sevgilinin küçük dudağından şekeri çal ama öyle git ki uyumuş bekçi bunu fark etmesin.</i>
1380	Zi-çeşm ü gānze ki hestend pāsbānāneş Dilā me-ters ki hestend in ü ān hofte	<i>Bu uyumuş güzelin bekçileri gözü ve gamzesidir. Ey gönül, onlardan korkma çünkü onların her ikisi de uyumuştur.</i>
El-ferd Mefā’ ilün / Mefā’ ilün / Fe’ ülün		

1381	Şanem hayrân der-ân gülberg ü şimşād Be-zîr-i leb der-în nazm mî-dād ²⁴⁷	<i>Güzel yüzlü sevgili gül yaprağı ve şimşir ağacının etkisinde alttan alta bu şiiri söylüyordu.</i>
El-ğazel Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
1382	Çeşm-i maḥmūr-ı tu tā der-ḥ'āb-ı mestî ḥofte est Ez-ḥumār-ı çeşm-i mestet 'ālemî āşüfte est [77]	<i>Senin mahmur gözün sarhoşluk uykusunda uyusa da bütün alem senin gözünün mahmurluğuna mest olmuştur.</i>
1383	Dil çü der-miḥrâb-ı ebrû çeşm-i mestet dîd goft Kāfir-i ser-mest der-miḥrâb bîn çün ḥofte est	<i>Gönül senin sarhoş gözünün Mihrâbı olan kaşını görüp dedi; "Bu sarhoş kâfire bak nasıl da bu Mihrâbın yanında uyumuştur."</i>
1384	Sünbüleş rā bes perîşân ḥāl mî-bînem meger Bād-ı şubḥ ez-ḥāl-i mā bā-ū nesîmî gofte est	<i>Saçını çok perişan görüyorum meğerse sabah rüzgarı bizim halimizden ona bahsetmiştir.</i>
1385	Dîde-i bārîk bînem der-şeb-i tārîk-i hicr Bes ki ber-yād-ı lebet dürrhâ-yı gâltân softe est	<i>Dudağımı hatırlayarak o kadar yuvarlak inciler deldin ki ayrılığın karanlık gecesinde bile kısık bir göz görüyorum.</i>
1386	Çeşm-i bed dūr ez-gül-i rūyet ki der-gül-zâr-ı ḥüsn Hergiz ez-rûy-ı tu nâzük-ter gülî ne-şüküfte est	<i>Gül yüzünden kötü göz uzak olsun çünkü güzellik bahçesinde şimdiye kadar senin gibi ince bir gülün yettiğini hiç görmedim.</i>
1387	Ḥāk-i rāhet ḥ'āstem reften be-müjgân 'aql goft Nîst ḥācet çün şabā şad reh be-müjgân refte est	<i>Topraktan olan yolunu kirpiklerin üzerinde gitmek istedim ancak akıl bana buna gerek yoktur çünkü sabah rüzgarı kipriklerine bir örtü örtmüştür.</i>
1388	'Aqîbet ser ber-koned bāz în be-cāy-ı ḥün-ı dil K'ez gām-ı sevdâ-yı tu ender derûn be-n(i)hofteest	<i>Sonunda gönlümün kanı baş kaldıracak çünkü senin sevdanın gamından içimde büyük bir acı birikmiştir.</i>

²⁴⁷ Bu mısradaki hece eksikliği olup vezne uymamaktadır.

El-ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1389	Çü āhîr kerd Hürşîd in 'amel rā Mehî dîger fûrû-ğ'ānd in ğazel rā	<i>Hurşîd, bu sözlerine son verirken başka bir ay yüzlü bu gazeli okumaya başladı.</i>
El-ğazel Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1390	Be-(y)ā sāķî be-(y)ā cāmî der-endāz Hicāb-ı mā zi-pîş-i mā ber-endāz	<i>Ey saki, gel ve bize bir içki kadehi verip gözümüzdeki perdeyi kaldır.</i>
1391	Be-rev mähā be-küy-ı ü fûrû şü Be-(y)ā ey şem' ü der-pāyeş der-endāz	<i>Ey ay, onun sokağına yerleş, ey mum, sen de gelip sevgilinin ayaklarına kapan.</i>
1392	Hevā çün sāġar-ı āb rüy-ı mā rîht Tu la' l-i āteşî der-sāġar endāz [78]	<i>Senin hevesin bizim üzerimize su gibi döküldü. Sen lal gibi dudağının ateşiyle bu kadehe bir ateş düşür.</i>
1393	Çe husbî hîz ü raht-ı ħ'āb ber-gîr Zi-ħalvet-ħāne-i mā ber der-endāz	<i>Ne yatıyorsun kalk ve yer yatağını alıp bizim halvetimizden dışarı çıkar.</i>
1394	Çü gül ger şoġbetem mî-ğ'āhî āġāz Be-şeb der-zîr-i pehlü bester endāz	<i>Gül gibi benimle sohbet etmek istiyorsan gece kenarda yatak aç.</i>
1395	Ve ger çün zülf meyl-i rüm dārî Be-tersāyî şalîbî der ber-endāz	<i>Eğer saçın gibi yüzüme yaklaştıysa meyilliysen Hristiyanlar gibi boynuna bir haç takmalısın.</i>
El-ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1396	Hemān dem çeng rā be-n(e)vāht Nāhîd Edā kerd in ğazel der-vaşf-ı Hürşîd	<i>O anda Nahid çengi çalıp Hurşîd'in vasfında bu gazeli icra etti;</i>

El-ğazel		
Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün		
1397	<p>Ḥ'āhed gül-i ra' nā ki ū bāşed be-āb u reng-i tu Dāred be-vechī reng-i tu ammā ne-dāred neng-i tu</p>	<p><i>Rana gülü senin renginde ve şeklinde olmak istiyor. Bir bakıma senin rengindedir ama senin güzelliğin onda yoktur.</i></p>
1398	<p>Her serv-i kıddet der çemen rūzī be-bīned nārven Nāgeh ber-āyed surḥ-ı zerd ez-serv-i sebz āreng-i tu</p>	<p><i>Servi boyun bir gün çemende narveni görürse birden bire senin yanağından kırmızı ve sarı rengini alır.</i></p>
1399	<p>Ey gönçe-i ra' nā-yı men be-g(ü)şā leb ū çün gül be-ḥ'ānd K'āyed dil-i bülbül be-teng ez-dest-i ḥūy-ı teng-i tu</p>	<p><i>Ey benim güzel tomurcuğum dudağımı aç ve gül gibi gülümse çünkü bülbülün gönlü senin elinden daralıyor.</i></p>
1400	<p>Çeşmet zi-neng-i ḥācibān bes teng-bār ūftāde est Bārī ne-mī-āyed kesī der-çeşm-i şūḥ-şeng-i tu</p>	<p><i>Gözün haciblerin yaptıklarından dolayı kısılmıştır. Bu yüzden kimse senin o fettan gözüne yaklaşmıyor.</i></p>
1401	<p>Āb-ı revān der-cūy çün ez-seng nāliš mī-koned Īn nāliš-i mā hest ez-ān ez ḳalb-i hem çün seng-i tu</p>	<p><i>Akar suyun içerisinde taşlar adeta inliyorlar. Bu inilti aslında senin taş kalbinden dolayı ortaya çıkıyor.</i></p>
1402	<p>Āheng-i ḳaşdem kerdeyī muṭrib be-āvāz-ı bülend Ḥ'āhed derūn-ı perde-em āvāz-ı tīz-āheng-i tu [79]</p>	<p><i>Çalgıcının yüksek ses içerisinde senin tiz ahenginin perdemde çalınmasını istiyor çünkü beni öldürmeye yeminlisin.</i></p>
Meşnevī		
Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1403	<p>Melik der-ḥ'āb şavt-ı çeng be-ş(e)nīd Çü bād-ı şubḥ-dem ber ḥod be-pīçīd</p>	<p><i>Melik rüyasında çengin sesini duydu, sabah rüzgarı gibi kendi kendine kıvrandı.</i></p>
1404	<p>Ḥumār ālūde ser ber-dāşt ez ḥ'āb Şarāb u āb u muṭrib dīd ū mehtāb</p>	<p><i>Şarap, su, çalgıcı ve mehtabın rüyasından mahmur bir şekilde uyandı.</i></p>

1405	Çü meh bîdâr şod Hürşîd ber-cest Hırâmân şod be-burc-ı h̄îş be-n(i)şest	<i>Hurşîd, ay gibi yerinden sıçrayarak uyanıp salına salına kendi burcuna oturmaya gitti.</i>
1406	Şabâ mî-dâd büyî ez-behâreş Semen râ bûd rengî ez-nigâreş	<i>Sabah rüzgarı onun baharından bir koku ve yasemin ise onun yüzünden bir renk veriyordu.</i>
1407	Mehî hürşîd rüyeş geşte tâbân Revân in maṭla' eş ser ber-zed ez-cân	<i>Yüzü güneş gibi doğan bir ayın ruhundan bu matla doğdu.</i>
El-ğazel Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün		
1408	Bâg râ reng ü hevâyî zi-behâr-est emşeb Perverîşhâ-yı çemen naḡş ü nigâr-est emşeb	<i>Bu akşam bahçede bir bahar havası var. Bu çemenin yetiştirdiği tüm güzellikler bu akşama aittir.</i>
1409	Gül-ruḡân-ı çemen ez-düş şabûhî zede-end Çeşm-i sâgar zede der-'ayn-ı ḡumâr-est emşeb	<i>Bahçenin güzelleri geceden kalma bir mahmurluk içindeler. Bu yüzden bu akşam içki içenlerin gözü hala mahmurdur.</i>
1410	Müy râ şâne zed ân mâh meger ber-leb-i cüy K'âb pür-çîn ü şabâ ḡâliye bâr-est emşeb	<i>O güzel yüzlü ay saçını derenin kenarında taradı. Derenin suyu da onun saçı gibi kıvrımlı ve dalgalıydı.</i>
1411	Ger ne ez-ḡicle-i şeb rüy nümâyed Hürşîd Ez-çe meşşâta-i şeb âyîne dâr-est emşeb	<i>Her ne kadar düğün gecesinde güneşin görülmesi mümkün olmasa da bu akşam gelin süsleyicisinin elindeki aynada Hurşîd gümüş gibi doğmuştur.</i>
1412	Meger ân şem' terâziyeş güzer ḡâhed bûd K'ez ṭabaḡhâ-yı felek nûr u nişâr-est emşeb	<i>Belki de o mum bu terazi burcundan geçecektir. Çünkü bu akşam feleğin katmanlarında nur saçılmaktadır.</i>
El-ferd Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		

1413	Şeker ‘ūd u şeker bā-hem be-perverd Bedīn ebyāt dūd ez-Cem ber-āverd	<i>Şeker, ud ile tatlı sözü birbirine katıp bu beyitlerle Cem’i coşturdu.</i>
El-ğazel Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün		
1414	Tu der-ḥ̣āb-ı ḥoşī aḥvāl-i bīdārī çe mī-dānī Tu der-āsāyişī aḥvāl-i bīmārī çe mī-dānī [80]	<i>Sen tatlı rüyadasın, gözüne uyku girmeyenlerin halini nereden anlarsın. Sen refah ve sağlık içindesin hasta olanların halini nasıl anlayabilirsin?</i>
1415	Tu çün meh ger ne-kerdī rūz yek şeb bā-ḥayāl-i ū Ṭarīḳ-ı şeb-revī vü resm-i ‘ ayyārī çe mī-dānī	<i>Sen ay gibi onun hayaliyle tek bir gece bile sabahlamadıysan sabahlamamanın ve uykusuzluğun ne olduğu nasıl anlayabilirsin?</i>
1416	Ne-dārī cüz dil-āzārī vü nāz ü dilberī-kārī Tu ğam-ḥ̣ārī vü dil-cūyī vü dildārī çe mī-dānī	<i>Senin gönül yaralamadan, naz yapmaktan başka bir işin yok. Sen gönül almayı, şefkat göstermeyi, dert yoldaşı olmayı nasıl bilebilirsin?</i>
1417	Tu çün yek şeb be-sevdā-yı ser-i zūlf-i perīşānī Ne peymūdī dırāzī şeb tārī çe mī-dānī	<i>Sen tek bir dağınık saçın sevdasından uzun bir gece geçirmediyisen gecenin karanlığından ne anlarsın?</i>
1418	Be-rev zāhid çe perhīzī zi nāz u şīve-i çeşmeş Be-pürs in şīve ez-mestān-ı tu ḥüşyārī çe mī-dānī	<i>Ey zahid, o sevgilinin gözünün naz ve işvesinden ne sakınıyorsun? Sen bu belanın ne olduğunu sarhoş olanlara sor. Çünkü sen uyanıksın ve bunun ne olduğunu anlamazsın.</i>
1419	Dilā goftem ğam-ı ḥod ḥur ki kār ez-dest şod bīrūn Turā ğam ḥorden-est ey dil tu ğam-ḥ̣ārī çe mī-dānī	<i>Gönlüme “sen kendi derdine yan çünkü iş senin elinden çıkmış oldu. Çünkü senin işin gam çekmektir, gönül avutmak değildir” dedim.</i>

Meşnevî Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1420	Şeker be-g(ü)şüd ber-Cem perde-i rāz Hādīs-i refte bā-ū goft ez-āgāz	<i>Şeker, Cem'e sır perdesini açıp olayları anlatmaya başladı.</i>
1421	Derīd ez-derd ü hasret cāme der-ber Hemī-nālīd ü mī-zed dest ber-ser	<i>Dertten ve kederden gönleğini yırtıp inleyerek başına vuruyordu.</i>
1422	Besī kerd ez-pey-i ān h'āb nālīş Besī kerdeş be-dest-i h'ış mālīş	<i>O rüyanın ardından çok inleyip başını elleriyle ovalamaya başladı.</i>
1423	Zi-ğayret gamzehā rā ez-pey-i h'āb Be-hem ber-mī-zed ü mī-bordeşān āb	<i>O rüyanın ardından kahrından gamze çukurlarını adeta sel suyu doldurmuştu.</i>
1424	Zi-rāh-ı serzenīş ser rā edeb kerd Ki ez-behr-i çe ser bālīn taleb kerd	<i>Neden rahat uyuması için yastık istemesini kınayıp başını serzeniş yoluyla tenbih ediyordu.</i>
1425	Zi-cevr-i tālī' -i vājūn ber-āşüft Zi-devrān-ı Melik nālīd ü mī-goft	<i>Melik Cemşīd'in ters talihinden kaynaklanan tüm sıkıntılara isyan edip şöyle diyordu;</i>
1426	Sipihrem ber-çe tālī' zād gūyī Naşībem hoş-dilī ne-nihād gūyī	<i>Sanki felek uygun olmayan bir burçta doğmamı sağladı. Çünkü bana hiçbir mutluluk ve hoşluk nasip etmedi.</i>
1427	Çü mī-şod talh ber-men zindegānī Çü gül ber-bād reftem der-cevānī	<i>Hayat bana acıdan başka bir şey vermedi. Gençliğim rüzgara kapılmış bir çiçek gibiydi.</i>
1428	Eger hāşıl şodī devlet be-zārī Merā būdī be-gīti bahtiyārī [81]	<i>Eğer devlet ve baht ağlamakla hasıl olsaydı. Benim şu an mutlu bir dümyam olurdu.</i>
1429	Merā rūzī ki māder nīl mī-zed Çü müşkem nāf ber-hūn-ı ciğer zed	<i>Beni annem doğurduğu zaman sanki göbeğimi ciğer kanıyla kesmiştir.</i>

1430	Merā īzed belā ber ser-nivišt-est Çe şāyed kerd k'ān hem ser-nivišt-est	<i>Tanrı benim başıma bir sürü bela yazmı. Ne yapılabilir ki bu da bir alın yazısıdır.</i>
1431	İlā ey baht tā key īn kesālet Zi-ḥ'āb āḥir ne-mī-gīred melālet	<i>Ey bahtım bu tembellik ne zamana kadar? Uyumaktan bıkmadın mı?</i>
1432	Merā çün nāy ne-nevāzī be-kāmī Zenī her dem çü çengem der maḳāmī	<i>Beni bir kez olsun ney gibi muradıma erdirmektense beni çeng gibi yapıp herkese dövdürdün.</i>
1433	Veli īn ḥāne rā çün der-güşādend Esās-ı kār ber-ḫālī' nihādend	<i>Ancak bu evin (dünya) kapısını açarken işin temelini talihe bağladılar.</i>
1434	Eger şad sāl eşk ez-dāide bārī Ne-gerded şüste levḥ-i baḫtiyārī	<i>Eğer gözünden yüz yıl gözyaşı akıtsan da bahtının levhasına yazılanları yıkayamazsın.</i>
1435	Çü bülbül şeb heme şeb nāle mī-kerd Kenār-ı berg-i gül pür-jāle mī-kerd	<i>Bülbül gibi her gece inliyordu. Gül yaprağının yanında gözyaşını akıtıyordu.</i>
1436	Çü zed zāğ-ı şeb ez-ḫāḳ-ı muḳavves Geh ber-ḥāsten bāl-i muḫavves	<i>Gece kargası feleğin eğik çemberinden çıkarken renkli kanadı yükselir.</i>
1437	Hezārān beyzā pendārī k'ez īn ḫāḳ Fürū ūftād u rīzān şod der-āfāḳ	<i>Sanarsın bu eğik çemberin altındaki binlerce yumurta gökyüzünden yere dökülüyor.</i>
1438	Girift āfāḳ rā yek ser-sipīde ' Ayān şod zerde-i ḥūr der-sipīde	<i>Ufukları baştanbaşa beyaz bir çizgi sardı ardından güneşin altın sarısı o beyazın içinden ortaya çıktı.</i>
1439	Sipīde beste ez-sīm-āb perde Der ū be-n(ü)mūd ḥün-ālūde perde	<i>Bu beyazlık gümüş suyu gibi bir perdeyle örtülmüştü.</i>
1440	Çü şubḥ ez-perde-i ḥūrşīd Şehnāz Ber-i Cem reft tā rūşen koned rāz	<i>Sabahın güneşin perdesinin altından doğması gibi Şehnaz da sırrın aydınlanması için Cem'in yanına gitti.</i>

1441	Be-şeb rāzī ki bā-Ḥūrşīd goftend Be-rūz ān rāz bā-Cemşīd goftend	<i>Gece Hurşīd'e söylenen sırları gündüz gidip Cemşīd'e söylediler.</i>
1442	Ḥikāyet yek-be-yek bā-şāh kerdend Şehinşeh rā zi-kār āgāh kerdend	<i>Olayları bir bir şaha anlatıp şahı tüm olanlardan haberdar ettiler.</i>
1443	Çü Cem dānist k'ān ma' şūḡ-ı ṭannāz Şod ender perde-i şeb maḥrem-i rāz	<i>Cemşīd, o nazlı sevgilinin sır perdesinden haberdar olunca,</i>
1444	Zemānī ez-der-i 'işret der-āmed Çü bād-ı şubḡ yek dem ḡoş ber-āmed	<i>Bir an eğlenceyi bırakıp sabah rüzgârı gibi çıkıp geldi.</i>
1445	Ez-ū Mihrāb be-ş(e)nīd īn ḡikāyet Be-dil goftā dūrūst-est īn rivāyet	<i>Mihrāb, ondan bu olayı duyunca içinden bu olayın doğru olduğunu düşündü.</i>
1446	' Aceb k'ān serv-ḡadd ez-cā ne-refte-st Çü gül ḡār-ı ḡameş der-pā ne-refte-st	<i>O servi boylu sevgili dünya görmemiş, aşkın acısından ayağına gül dikenini batmamıştır.</i>
1447	Fürū refte ez-hevāyet pāy der-gil Bedīn cānib hevāyeş kerd māyil	<i>Senin hevesinden ayağı çamura battı. Böylece gönlü bu tarafa doğru eğilmiş oldu.</i>
1448	Buved vaḡtī ' ilāc-ı renc düşvār Ki ne-ş(i)nāsed ṭabīb aḡvāl-i bīmār [82]	<i>İlaç hazırlama işi çok meşakkatli olunca hekim hastanın halini tanımlayamaz.</i>
1449	' ilāc ān-geh be-āsānī tevān kerd Ki rūşen gerded ū rā ' illet-i derd	<i>İlaç o zaman kolaylıkla elde edilebilir ki derdin nedeni belli olsun.</i>
1450	Büt-i meclis-firūz ez-bāmdādān Be-sāḡī goft cām-ı mey be-gerdān	<i>Meclisi aydınlatan güzel, sakiden içki dolaştırmasını istedi.</i>
1451	Be-(y)ā sāḡī ki ' ıyşī dārem emrūz Neşāṭī tāze ' ıyşī dārem emrūz	<i>Sakiye "Gel bugün eğlenmek istiyorum."</i>

1452	Be-(y)āver mey ki in cām-ı şabūhī-st Merā meyl-i mey ü re 'y-i şabūhī-est	<i>Getir içkiyi bu gönlüm şarap içmek istiyor.</i>
1453	Burūn z'endāze mī-h'āhīm horden Derūn perdāziyī h'āhīm kerdn	<i>Haddinden fazla içmek istiyorum. Çünkü içeride düzelmesi gereken şeyler var.</i>
1454	Be-gīti her ki hōd rā kerd pā bend Be-meydān-ı rezeş sākī der-efkend	<i>Kendi ayağını dünyaya bağlayan hayat meydanından kaçması engellenir.</i>
1455	Şafağ-gūn bāde der-müşkīn piyāle Çü ber-şebnem be-vaqt-i şubh lāle	<i>Şarap misk kokulu kadehin içinde sabah vaktindeki lale üzerinde oturmuş bir çiğ tanesi gibidir.</i>
1456	Zi-rūyeş ' aks ber-sāgar fütāde Be-āb-ı Kevşer āteş der-fütāde	<i>Yüzünün aksi şarabına yansımış sanki kevser suyuna ateş düşmüş gibi.</i>
1457	Miyān-ı āb-ı şāfi nūr mī-dīd Be-āb ender liqā-yı hūr mī-dīd	<i>Suyun ortasında saf bir nur ve suyla o hurinin birleştiğini görüyordu.</i>
1458	Be-deryā-yı kadeh der-āb gāvvaş Bedān deryā hezārān Zühre raqqāş	<i>Kadehin içindeki suda dalgıç suya dalyordu. Öyle bir su ki o denizde binlerce Zühre dans ediyordu.</i>
1459	Be-her cāmī ki gerdānīd sākī Harīfī rā be-gerdānīd sākī	<i>Saki her kadehi dolaştırdığında sanki o meclistikileri çeviriyordu.</i>
1460	Be-yād-ı yār nevşīn bāde mī-hōrd Neşāt u 'ıyş dūşīn tāze mī-kerd	<i>Sevgilisinin yüzünü hatırlayarak içki içiyordu. Böylece eğlence ve neşesini tazeliyordu.</i>
1461	Zi-meclis bāng-i nūş-ā-nūş ber-hāst Mey ender ser-nişest ü hūş ber-hāst	<i>Mecliste içenlerin sesleri yükseldi böylece içkinin tesiri başa oturdu. Akıl ise başlardan gitti.</i>
1462	Behārefrūz in şī' r-i behārī Edā mī-kerd ber-şavt-ı hezārī	<i>Bahārefrūz, bu bahar kokan şiiri bülbül sesiyle bu şekilde icra ediyordu.</i>

El-ğazel Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
1463	Be-(y)ā cānā ki hūrem nev-behārī-st Mübārek mevsimī hoş rüzgārī-st	<i>Ey sevgilim gel, neşeli bir ilkbahar, kutlu bir mevsim ve güzel bir devrandır.</i>
1464	Çemen rā emşeb ez-sünbül be-hūrī-st Hevā rā her dem ez- ^ç anber buhārī-st	<i>Bu akşam çemen sümbülle doludur. Havada ise her an bir anber kokusu dolaşmaktadır.</i>
1465	Gül-i şad berg tā rū heft kerde-st Be-her bergī ez-ān nālān hezārī-st	<i>Yüz yapraklı gül yüzünü yedi kat yapmış bu her yaprak için inleyen binlerce bülbül vardır.</i>
1466	Be-çeşm-i ^ç ibret ender hāk be-n(i)ger Ki der-her zerre-i hāk i ^ç tibārī-st [83]	<i>Eğer ibret gözüyle toprağa bakarsan onun her zerresinde itibar vardır.</i>
1467	Külāh-ı zer-keş-i nergis ki bīnī Hākīkat dān ki tād-ı tādārī-st	<i>Nergisin başında gördüğün altın şapkayı gerçekte onun tacı olarak bil.</i>
1468	^ç İzār-ı lāle vü hāl-i siyāheş Nişān-ı hāl ü rüy-ı gül- ^ç izārī-st	<i>Lalesinin yanağı ve siyah lekesi bir gül yüzlü güzelin yanağıyla beni gibidir.</i>
1469	Nigārīn dest ser ü serv-i bālā Nigārīn pençe-i zībā nigārī-st	<i>Servinin uzun boyu ve renkli kolu, sevgilinin güzel eli gibidir.</i>
1470	Hayāl-i kıdd-i çüst-i nāzenīnī est Kücā servī be-ıarf-ı cūybārī-st	<i>Dere kenarındaki servi ağacı sanki nazlı sevgilinin boyunu hatırlatır.</i>
1471	Mişāl-i haıı u kıdd-ı nev-behārī-st Kücā ber-ıarf-ı ābī sebzezārī-st	<i>Su etrafındaki yeşillikler ve doğal güzellikler yeni yetme sevgilinin boy ve yüz hatları gibidir.</i>
Firistāden-i Hūrşid Şeker Rā Be-ıaleb-i Cemşid <i>Hurşid'in Cemşid'i Çağırması İçin Şeker'i Göndermesi</i> Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		

1472	Behârefrûz çün şürî ber-engîht Dil-i gül tâze şod zer ber-sereş riht	<i>Bahârefrûz, ortamı neşelendirince gülün gönlü tazelenip başına altın saçıldı.</i>
1473	Zi-bülbül şad hezârân nâle ber-ğâst Zi-sûz u nâle dūd ez-lâle ber-ğâst	<i>Bülbülden yüz binlerce inilti yükseldi. Bu iniltinin yüzünden laleden bir duman kalktı.</i>
1474	Be-sâķi goft cām-ı mey der-endâz Esās-ı ‘aql destürî ber-endâz	<i>Sakiye bir içki kadehi getirip “aklın temelini kökünden sars” dedi.</i>
1475	Be-dest-i ħ iş cāmî deh be-mestân Demî mâ râ zi-dest-i ħ iş be-s(i)tân	<i>Kendi elinle sarhoşlara bir kadeh sunup öylece bizi kendimizden kurtar.</i>
1476	Ne-dâred ‘illetî cân ġayr-ı hestî ‘Îlâc-ı ‘illetî hestî-st mestî	<i>Canın varlıktan başka bir sebebi yoktur. Varlık sebebinin ilacı ise sarhoşluktur.</i>
1477	Be-pürsîd ez-bütân-ı mâh-ı kaşb-püş Ki çün şod ħâl-i ân bâzârgân dūş	<i>Keten kumaş giymiş ay güzellere şöyle dedi; “Dün gece o tacirin durumu nasıldı?”</i>
1478	Be-mey yek bâregî ez-dest bordend Ġulāmâneş zi-meclis mest bordend	<i>İçkiden dolayı kendini tamamen kaybetti. Hizmetçileri onu meclisten sarhoş olarak çıkardılar.</i>
1479	Hemânâ in zemân maġmür bâşed Zi-maġmürî teneş rencür bâşed	<i>Halen o melik mahmurdur. Bu sarhoşluktan hala vücudu acı içindedir.</i>
1480	Ṭaleb-kârî vü dil-cüyî şavâb-est Ġarîbân râ ṭaleb kerden şevâb-est	<i>Gönül almak ve halini sormak ve garip insanları ağırlamak sevaptır.</i>
1481	Bedîn gül-zâr bâyed dād bâreş Be-cām-ı bâde be-ş(i)kesten ħumâreş	<i>Bu gül bahçesinden ona bir meyve vermek gerekir. Mahmurluğunu başka bir içki kadehiyle kırmak mümkündür.</i>
1482	Ez-in şādî ne-güncîdend der-püst Ki çün cân dâştendeş behr-i zer dūst	<i>Meliğe sevgilinin bu şekilde can bağışladığı görünce bu mutluluktan dolayı içleri içlerine sığmıyordu.</i>

1483	Be-Şeker goft k'ey murğ-ı hoş āvāz Be-peygāmī dil-i Cemşid be-n(ü)vāz	Şeker'e "Ey hoş sesli kuş bir haberle Cemşid'in gönlünü al" dedi.
1484	Be-gū ez-mā çerā dūrī güzīdī Çerā nā-dīde hiç ez-mā bürīdī [84]	Ona "Bizden niye uzak geziyorsun, bir şey olmadan bizden neden uzaklaşıyorsun?" dedi.
1485	Künūn ez-cām-ı nūşin çūnī āḫir Zi-bī-ḫ'ābī dūşin çūnī āḫer	Şimdi son tatlı kadehten ve gecenin uykusuzluğundan dolayı ne durumdasın?
1486	Demī ḫ'āb u ḫumār ez-ser be der-kon Be-ḫalvetgāh-ı bīdārān güzēr kon	Biraz uykudan ve mahmurluktan başını kaldırıp uyanıkların meclisine gel.
1487	Şeker rā nezd-i rencūrī firistād Zi mey cāmī be-maḫmūrī firistād	Şeker'i o aşktan incinmiş olana gönderip mahmurluğunu gidermesi için bir kadeh içki gönderdi.
1488	Melik rā dīde-i ümmīd ber-rāh Nişeste muntazır bā-nāle vū āh	Melik, inleyip sızlayarak onlardan umutla bir haber bekliyordu.
1489	Ḥurūşān ez-hevā rīzān be-zārī Sirişk ez-dīde çūn ebr-i behārī	Gözlerini bahar bulutu gibi doldurup havaya gözyaşını saçıyordu.
1490	Çü lāle z'intizāreş ber-ciger dāğ Meger k'āred şabā būyī ez-ān bāğ	Sabah rüzgarı o bahçeden bir koku getirsin diye beklemekten lale gibi ciğeri yanıyordu.
1491	Şeker bā-engübīn çerbī ber-āmīḫt Be-şirīnī ez-ū şūrī ber-engīḫt	Şeker böylece balla yağı karıştırıp ona verdi. Bu tatlılıktan onda bir neşe ortaya çıktı.
1492	Be-şeh Mihrāb goft ey şāh ber-ḫīz Çü ebr ān cā be-dāmenhā güher rīz	Mihrāb, şaha "Ey şah ayağa kalk ve orada bulut gibi insanların eteğine mücevher dök" dedi.
1493	Suḫen mī-bāyed ez-gevher giriften Nişārī çend bā-ḫod ber-giriftend	Sözü mücevher gibi alıp insanlara saçmak gerekir.

1494	Güherhâ-yı şemîn bâ-ḥîş borden Be-kâr-ı ḥod ez-pîş borden	<i>Değerli mücevherleri yanında götürerek işi şansa bırakmamak gerekir.</i>
1495	Melik goftâ be-deh çendân ki ḥîhî Meṭâ' -ı Çîn ü gevherhâ-yı şâhî	<i>Melik, ona "İstedğin kadar bana Çin malları ve şahlık mücevherlerinden ver" dedi.</i>
1496	Be-çeşm-i eşk-bârem dürr-i şehvâr Be-çeşm ü dîde bâyed kerd in kâr	<i>Padişahlık incilerini gözyaşı saçan göz gibi bu yolda saçmak gerekir.</i>
1497	Hezârân dürr ki çün cân dâşteş düst Burûn âverd Mihrâb ez-bün-i gûş	<i>Mihrâb, canı gibi sevdiği binlerce mücevheri yerinden çıkardı.</i>
1498	Zi-muṭrib bülbül-âvâ mând Nâhîd Nihâd ân tîr ender vech-i Ḥürşîd	<i>Nahid adeta bülbül gibi öten çalgıcılar misali yüzünü Hurşîd'in yüzüne çevirdi.</i>
1499	Be-dârü'l-mülk-i cân çün ü revân şod Revân âmed be-ten sūy-ı cân şod	<i>Onun gibi canın baş şehrine doğru yola çıktı. Sanki can bedene beden ise cana kavuşmuş gibi oldu.</i>
1500	Ḥırâmân reft sūy-ı ân gül-istân Behiştî dîd çün firdevs-i Rıḍvân	<i>O, salınarak gül bahçesine doğru ilerleyince cennet bahçesi gibi bir saray gördü.</i>
1501	Gül-istânî çü gül-zâr-ı cevânî Güleş sîrâb ez-âb-ı zindegânî	<i>Gençlik bahçesi gibi bir bahçe ve bu bahçenin gülünün hayat suyuna doymuş olduğunu gördü.</i>
1502	Ez-ü ḥūy ber-cebîn efkende gülhâ Be-püşt üftâde bâz ez-ḥande gülhâ	<i>Ondan dolayı güllerin alını terlemiş ve gülmekten yere yatmışlardır.</i>
1503	Heme gül-zâr mest ez-sâķî vü mey Gül ü gül-şen ḥarâb ez-cür' a-i vey	<i>Tüm gül bahçesi, saki ve içkiden sarhoş olmuş güller ise onun tortusundan harap olmuşlardır.</i>
1504	Zede yek ḥayme ez-dîbâ-yı aḥzer Der-ü ḥürşîd bâ-şeş burc-ı aḥter [85]	<i>Orada gökyüzünün yeşil ipeksi kumaşından bir çadır kurulmuş ve güneş altı yıldız burcuyla orada hazır bulunuyordu.</i>

1505	Be-gird-i ħayme cānhā ħalkā beste Perī-ruĥ der-miyān-ı cān nişeste	<i>O çadırın etrafında canlar halka şeklinde oturmuş peri yüzlü güzel ise o canların ortasında duruyordu.</i>
1506	Be-ra' nāyī der-āmed serv-i çālāk Ruĥ çün berg-i gül be-nihād ber ħāk	<i>O nazlı servi boylu salınarak geldiğini görünce yüzünü gül yaprağı gibi toprağa dayadı.</i>
1507	Ser-i ħübān-ı 'ālem rā du' ā goft Şanem nīzeş be-zīr-i leb şenā goft	<i>Dünya güzellerinin şahına dua etti. Put gibi güzel sevgili ise dilinin altından buna karşılık verdi.</i>
1508	Zi-mey cāmī bedān mehveş firistād Be-Kevşer şu' le-i āteş firistād	<i>O ay yüzlüye bir içki kadehi verdi. Sanki kevser havuzuna bir ateş topu gönderdi.</i>
1509	Melik ber-ĥāst ħālī bendegī kerd Be-yād-ı la' leş āb-ı zindegī ĥord	<i>Melik kalkıp haliyle ona baş eğip dudağını hatırlayarak hayat suyu içti.</i>
1510	Zi-zulmet ān çe İskender taleb kerd Zi-cām-ı rüşen-i Ĥürşid Cem ĥord	<i>İskender'in karanlıktan talep ettiğini Cem, Hurşid'in aydınlık kadehinden istedi.</i>
1511	Be-dil mī-goft in la' l ez-çe kān-est Şerāb-ı la' l-i yāķūt-ı revān-est	<i>İçinden yakut gibi şarap akan lal gibi dudağının kaynağı nedir?</i>
1512	Çe meh der-menzili be-n(i)şest Cemşid Ki mey dīd ez-şikāfi ' aks-i Ĥürşid	<i>Cemşid, ay gibi menzilinde oturup Hurşid'in aksini de bir delikten görüyordu.</i>
1513	Hemān Ĥürşid-i rüz-efzūn zi revzen Cemāl-i şāh rā mī-dīd rüşen	<i>Gündüzü aydınlatan Hurşid de o delikten şahın yüzünü görüyordu.</i>
1514	Melik mī-kerd ġāfil çeşm-i bed rā Nazar der-ħayme mī-endāĥt ĥod rā	<i>Melik, kem gözleri gaflette bırakarak o çadırın içine bakıyordu.</i>
1515	Nazar der-' arız-ı dildār mī-kerd Temāşā-yı mey ü gül-zār mī-kerd	<i>Sevgilinin yanağına bakarken sanki gül bahçesini ve içkiyi izliyordu.</i>

1516	Dü meh mî-sâhtend ez-dür bâ-hem Nazar mî-bâhtend ez-dür bâ-hem	<i>Bu iki ay yüzlü birbirlerine uzaktan bakıp kem gözleri uzaklaştırıyorlardı.</i>
1517	Hevâ-yı gül çü ez-hürşid şod germ Melik ber-dâşt ez-ruḥ perde-i şerm	<i>Gülün havası Hurşid yüzünden ısınmaya başlayınca melik yüzündeki utanç perdesini kaldırdı.</i>
1518	Be-şeker goft be-n(e)vâz in ğazel râ Nevâyî sâz ü der-sâz in ‘amel râ	<i>Şeker’e bu gazeli bir ahenk eşliğinde çalıp “bu işi düzelt” dedi.</i>
1519	Der-âmed tütî-yî Şeker be-âvâz Zi-ķavl-i şâh kerd in maṭla‘ âġâz	<i>Şeker, papağan gibi ötmeye başlayıp meliğin ağzından bu matlayı söylemeye başladı.</i>
Ġazel Goften-i Şeker Ez-Zebân-ı Cemşid <i>Şeker’in Cemşid’in Dilinden Ġazel Söylemesi</i> Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün		
1520	Āfitâbî ez-şikâf-ı ebr imâ mî-koned ‘Āşikân râ der-hevâ çün zerre rüsvâ mî-koned	<i>Bulutun arkasından el sallayan güneş, aşıkları gökyüzündeki zerreler gibi rüsva ediyordu.</i>
1521	Bâd der-zîr-i niķâb-ı fıstıķî ruḥsâr gül Mî-nümâyed bülbülân râ mest ü şeydâ mî-koned	<i>Rüzgar, fıstık rengindeki yüzünü örtünün altından gül gibi gösterip bülbülleri sarhoş ve çılgın ediyordu.</i>
1522	La‘ l-i ü bâ-men be-lütf ü ḥande mî-güyed suḥen Gevher-i pâkîze-i ḥîş âşikârâ mî-koned	<i>Onun lal gibi dudağı benimle gülerek sohbet ediyordu. Böylece kendi saf mücevherini ortaya oymuş oluyordu.</i>
1523	Mî-şevêd ber-men zi-men âşüfte-ter k’ü yek nazar Manzar-ı ḥod râ be-çeşm-i men temâşâ mî-koned[86]	<i>Bir bakışıyla bana benden daha perişan edici bir bakış atıyor sanki kendini benim gözümden izliyordu.</i>
1524	Men revân mî-rîzem ender pây-ı ü cân râ çü âb Ān sehî serv-i ḥırâmân dūrî ez-mâ mî-koned	<i>Ben onun ayağının altına canımı su gibi serpssem de o salınan güzel servi boylu yine de bizden uzak durmayı tercih ediyor.</i>
1525	Gül derûn-ı ġonçe mecmû‘ -est fâriğ kerde dil Z’ân çe miskîn bülbülü ber der-teķâzâ mî-koned	<i>Gül yapraklarının gonca içinde toplanıp saklanması gönlü rahatlatır sanki zavallı bir bülbülün gülün</i>

		<i>kapısını açması için yalvarması gibi.</i>
El-ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1526	Çü be-ş(e)nîd ez-Şeker z'in sân hîtabî Behârefrûz dâdeş hoş cevâbî	<i>Şeker'den böyle bir cevap duyunca Bahârefrûz, ona hoş bir cevap verdi.</i>
Ġazel Goften-i Behârefrûz Der-Cevâb-ı Şeker <i>Bahârefrûz'un Şeker'in Cevabına Karşılık Ġazel Söylemesi</i> Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün		
1527	Bâd cânêd be-fedâ-yı dem-i bâd-ı şehêrî Çend ber ğonçe-i mestür konî perde-derî	<i>Canın sabah rüzgârının nefesine feda olsun. Daha kendini kapatmış kaç tomurcuğun örtüsünü yırtmasına sebep olacaksın.</i>
1528	Me-n(i)şîn ber-der-i ümmîd ü me-zen halka-i vaşl Beh ez-în nîst ki ber-hîzî vü z'in der-güzerî	<i>Umut kapısına oturma kavuşma çemberi oluşturma. Oradan kalkıp buradan vazgeçmekten daha iyisi ne olabilir?</i>
1529	Āstîn pûş bedân rûy ki h'âhed kerdên Devr-i ruhsâr-ı tu devr-i gül şad per siperî	<i>Senin yüzünü gül yapraklı bir gülden uzak tutmak için siper oluşturmak isteyen o yüzden uzak dur.</i>
1530	Kerdeyî rûy-ı gül-i tâze be-cân dâden bâz Çün be-cân bâz konî 'ârîz-ı gül-berg-i terî	<i>Bir taze gülün açılması için can veriyorsun. Nasıl can vermekle taze bir gül yaprağının açılmasını bekliyorsun.</i>
1531	Mî-koned ber-der-i gül şî' r sürâyî bülbül Bülbülâ çend der-âyî zi-der-i şî' r-i Derî	<i>Bülbül, gülün etrafında şiir anlatır. Ey bülbül, Derî şiirinin kapısından daha kaç kere gireceksin?</i>
Āşîkâr Kerden-i Ĥurşîd Ahvâl-i Cemşîd Râ Be-Dâye <i>Ĥurşîd'in Cemşîd'in Halini Dadısına Söylemesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		

1532	Gül-i zerd-i ufuk rā devr-i bî-bāk Çü z'in gül-zār-ı sebz efkend ber-ḥāk	<i>Pervasız felek ufuğun sarı gülünü bu yeşil gül bahçesinden koparıp yere attı.</i>
1533	Ber-āmed tîre ebrî jāle bārîd Be-küh-istān-ı mağrib lāle bārîd	<i>Bir kara bulut geldi ve yağmur yağdırdı. Batının dağlık bölgesinde ise laleler açtı.</i>
1534	Perî-ruḥ rind bûd ü lāubālî Melik ser mest dîd ü cāy-ı ḥālî	<i>Peri yüzlü güzel aşkından mest olmuş melik ise sarhoş olup onu yalnızken yakalamıştı.</i>
1535	Ketâyün rā be-nezd-i ḥ'îş be-n(i)şānd Ḥadîş-i Cem be-güş-ı ü fûrū ḥ'ānd	<i>Ketayun'u kendi yanına oturup Cemşid'in hikâyesini ona anlattı.</i>
1536	Şeb-i târik rûşen kerd Ḥurşîd Yek-â-yek ber-Ketâyün ḥal-i Cemşîd	<i>Karanlık geceyi aydınlatan güneş gibi Hurşîd olanları birer birer Ketayun'a anlattı.</i>
1537	Ketâyün goft ey men ḥāk-i pāyet Şenîdem her çe goftî çîst rāyet	<i>Ketayun ise ona "ayağının toprağı olayım dediklerini duydum senin ne düşünüyorsun" dedi.</i>
1538	Der-în şek nîst k'in bāzārgān merd Cevānî ḥüb-rüyî-st u cevān-merd [87]	<i>Bu tacir kişinin hoş yüzlü ve iyi bir yiğit olduğundan şüphe yoktur.</i>
1539	Be-şehr-i ḥ'îş goftî şehr-yār-est Be-gevher nîz goftî tād-dār-est	<i>Kendi memleketinde güya padişah olup mücevherden bir taca sahiptir.</i>
1540	Men evvel rûz dānistem ki in merd Nihān der-sîne dāred gencî ez-derd	<i>Ben ilk günden bu adamın sinesinde bir dert hazinesi olduğunu anlamıştım.</i>
1541	Be-dānistem ki ü bîmār-ı 'aşk est Zer-efşānî vü zārî kār-ı 'aşk est	<i>Onun aşktan hasta olduğunu, altın saçmasının ve ağlamasının aşktan dolayı olduğunu biliyordum.</i>
1542	Kesî ender cihān ne-ş(e)nîd bārî Ki şaḥşî bî-ğaraż kerde-st kārî	<i>Bu dünyada kimsenin bir işi sebepsiz yapması görülmemiştir.</i>

1543	Ez-ān Hürşid zer ber-hāk rized Ki ez-hāk-i Bedehşān la' l-i hized	<i>Güneşin bile yere altın gibi ışınları gönderme sebebi toprağın onu Bedehşan laline dönüştürmesi içindir.</i>
1544	Ez-ān destān dıraht-ı hār kāred Ki gülberg-i terī bāreş ber-āred	<i>Bir bahçivan dikenli bir gül ağacını taze gül yapraklı çiçek getirsin diye ekiyor.</i>
1545	Ez-ān ebr āb-rū rized be-deryā Ki āb-ı ū şevēd lu 'lū-yi lālā	<i>Bulut kendi yüzü suyunu, deniz onu inciye dönüştürsün diye denize döküyor.</i>
1546	Be-ümmidī dehed zāhid mey ez-dest Ki der-firdevs ez-īn bih-ter meyī hest	<i>Zahid cennette daha iyi bir içki olduğunu düşündüğü için dünyada mey içmekten vazgeçiyor.</i>
1547	Ne-dānem çün ber-āyed naşş-ı īn kār Tu Kayşer-zādeyi ū bār-sālār	<i>Bu işin nasıl olacağını bilmiyorum çünkü sen Bir Kayser kızısın o ise bir tacir.</i>
1548	Eger ū gevher ez-tu biş dāred Ve liken gevhereş derviş dāred	<i>Her ne kadar onun mücevheri senden çok olsa da senin asaletine sahip değildir.</i>
1549	Eger h'āhī ki gereded bā-tu ū coft Turā bāyed zārūret bā-peder goft	<i>Eğer onun seninle evlenmesini istiyorsan bunu kesinlikle babana söylemelisin.</i>
1550	Kücā Kayşer fūrūd āred bedān ser Ki bāzārī buved dāmād-ı Kayşer	<i>Kayser'in bir ticaret adamını kendine damat olarak kabul ettiği nerede görülmüştür.</i>
1551	V'eret der-ser hevā-yı 'aşk-bāzī-st Tu pendārī ki kār-ı 'aşk bāzī-st	<i>Eğer başında bir aşk macerası yaşamak varsa da aşkın bir oyun olmadığını unutma.</i>
1552	Be-bāyed terk-i neng ū nām kerden Şabāh-ı 'ömr ber-ḥod şām kerden	<i>Böyle olursa adın ve sanın lekelenir, ömrünün sabahını akşam edersin.</i>
1553	Serī vū serverī ez-ser nihāden Çü zūlfet h'ışten ber-bād dāden	<i>Başındaki tacı ve büyüklüğü atıp kendi saçın gibi kendini rüzgâra bırakmış olursun.</i>

1554	Tu duht-i Kayseri ey cān-ı māder Me-kon der-duhteri hod rā bed ahter	<i>Sen bir Kayser kızısın, annenin canısın. Kendini bu genç yaşta talihsiz bırakma.</i>
1555	Çü gül budi hemise pak damen Hevayet kerd h'āhed çak damen	<i>Sen her zaman gül gibi tertemizdin. Hevesin, senin namusunu kirletmek istiyor.</i>
1556	Tu dürc-i gevheri ser nā-güşüde V'z ān dürr-i şemin kes nā-be-süde	<i>Sen kesesi açılmamış ve kimsenin değerli incilerini daha ölçmemiş bir mücevher gibisin.</i>
1557	Ki dārend ez-pey-i tāt-ı Kiyāneş Mi-(y)efken der-kef-i bāzāryāneş	<i>Başındaki Keyâniler gibi soylu tacını pazar ehlinin ayağının altına atma.</i>
1558	Çü be-ş(e)nīd in suhen māt-ı cihān-tāb Ber-āşüft ü bedü goft ez-ser-i tāb [88]	<i>Dünyayı aydınlatan ay bu sözü duyunca öfkelenip şöyle dedi;</i>
1559	Merā ber-hāst dūd ez-ser çü micmer Tu damen ber-ser-i düdem me-güster	<i>Başında mangal gibi duman çıktı. Sen de eteğini benim saçımın dumanına serme.</i>
1560	Turā damen hemī-süzed merā dil Tu ez-süz-i menī ey dāye gāfil	<i>Senin eteğin benim de gönlüm yanar. Ey dadı, sen benim yangınımdan haberdar değil misin?</i>
1561	Hevā-yı dil merā bīmār kerde-st Hevā-yı dil çünin bisyār kerde-st	<i>Gönlümün hevesi beni hasta etmiştir. Gönlüm böyle işleri çok yapmıştır.</i>
1562	Be-rev diğer me-gū bāzāri-st in Ki ez-sevdā-yı men bāzāri-st in	<i>Bir daha bana onun tüccar olduğunu söyleme ki benim bu aşk hesabımdan ancak tacirler anlar.</i>
1563	Çü bāri ü Melik Cemşid bāşed Sezed ger Müşteri Hürşid bāşed	<i>Ayrıca o Melik Cemşid'tir ve Müşterisinin ise Hürşid olması gerekir.</i>
1564	Ki hāqān-zāde est ü men zi kayser Ger ez-men nīst bih-ter nīst kem-ter	<i>O bir Hakan çocuğudur bense bir Kayser kızıyım. O benden üstün değilse bile az da değildir.</i>

1565	Merā ger dūst dārī yār-ı men bāş Me-kon bāzī digər der-kār-ı men bāş	<i>Sen de beni seviyorsan lütfen benim arkadaşım ol. Benimle oyun oynama yanımda ol.</i>
1566	İşāret kerd Gülbergterī rā Ki der-ḫalkā dāred Müşterī rā	<i>Gülbergteri'ye işaret edip Müşteri yıldızını halkaya almasını söyledi.</i>
1567	Der-āmed Cem çe şem' üftāde ez-dest Zemī būsīd ü dūr ez-şāh be-n(i)şest	<i>Cem ayaktan düşmüş bir mum gibi içeri girip yeri öpüp şahın uzağında oturdu.</i>
1568	Çe meh yek-bāregī şod hem çü Cemşīd Çü meh der-vaḫt-i peyvesten be-Ḥürşīd	<i>Cemşīd, ayla güneşin bütünleşmesi gibi Hurşīd'e kavuşma anını yaşıyordu.</i>
1569	Miyān-ı bāğ ḫavzī būd mermer Ki mī-bord āb-rū-yı ḫavz-ı Kevşer	<i>Bahçenin ortasında Kevser havuzu gibi mermerden bir havuz vardı.</i>
1570	Der-āb-ı rüşeneş tābende mehtāb Zi-māhī tā be-meh peydā der-ān āb	<i>Onun parlak suyunda mehtabın yansıması vardı. O suyun içinde balıktan aya kadar her şey vardı.</i>
1571	Be-destān muṭribān istāde ber-pāy Yekī Nāhīd ü digər bülbül-āvāy	<i>Biri Nahid ve diğeri bülbül sesli olmak üzere etrafında çalgıcılar ayakta duruyorlardı.</i>
1572	Nişāteḡiz ü Şehnāz u Dilāvīz Şeker bā-Ergānūsāz u Şekerrīz	<i>Nişatengiz ve hoş ve çekici Şehnaz ile Şeker tatlı dilli Erganunsaz duruyorlardı.</i>
1573	Melik Cemşīd çün şem' -i şeb-efrüz Zebān efzūd ü pes goft ez-ser-i sūz	<i>Melik Cemşīd, geceyi aydınlatan bir mum gibi içindeki ateşini bu sözlerle anlattı.</i>
1574	Turā ser-sebz bād ey serv-i āzād Çü gül dāyim ruḫet surḫ u dilet şād	<i>Ey özgür servi "her zaman yemyeşil ol. Gül gibi yanağın kırmızı ve gönlün mesut olsun" dedi.</i>
1575	Tu gūyī saḫt çün pūlād-ı Çīnem Ki ğam be-g(ü)dāḫt cān-ı āhenīnem	<i>Her ne kadar Çin çeliği gibi sert olsan da senin gamın demirden olan canımı eritti.</i>

1576	Gehī refī der-āb u geh der-āteş Çü āyīne zi-şevk-i rüy-i mehveş	<i>Senin gibi ay yüzlüyü görme şevkinden gönlüm bazen su bazen ateşin içine ayna gibi kendini attı.</i>
1577	Dil ez-pülād gerem u rüy-ez-rüy Nişestem bā-tu eknün rüy-der-rüy	<i>Gönlüm çelikten yüzüm tunçtan karşında oturuyorum.</i>
1578	Be-bīnem ber-tu ḥod rā çün miyān men Zihī luṭf er bedān der-mey dehī ten [89]	<i>Kendimi her zaman senin yanında görmek isterim. Eğer sen lütf edip bunu kabul edersen.</i>
1579	Bedān ümmīd geştem ḥāk-i pāyet Ki bāşed ber-serem hemvāre cāyet	<i>Her zaman başımın üzerinde ol diye senin ayağının toprağı olma umudunu taşıdım.</i>
1580	Ez-ān çün dīde gevher mī-feşānem Ki hem çün eşk ber-çeşmet nişānem	<i>Gözümden sürekli mücevher gibi gözyaşı saçmamın sebebi senin gözüne gözyaşını oturtmak içindir.</i>
1581	Eger ber-hem zenī çün zülf kārem Ser ez-pāy-i tu hergiz ber ne-dārem	<i>Eğer saçın gibi benim işimi bozarsan başımı senin ayağının altından çekmem.</i>
1582	Be-şeb çün şem ^ç mī-süzem ber-āyet Hemī-mīrem be-rüz ender hevāyet	<i>Geceleri senin için mum gibi yanıyorum gündüzleri ise senin hevesinden ölüyorum.</i>
1583	Çü zülfet tā ser-i men hest ber-düş Zi-sevdā-yı tu dārem ḥālka der-güş	<i>Saçın gibi başın omuzumda olduğu sürece senin sevginin halkası kulağımda olacaktır.</i>
1584	Çü kūhī hest tā ten ber-ser-i men Buved ṭavk-ı tu ender gerden-i men	<i>Başın vücuduma bir tepe gibidir ve bu tepenin boynunda senin dizginin vardır.</i>
1585	Ne-güyem ḥūn-ı mā der-gerden-i tu Ez-īn pes dest-i mā vü dāmen-i tu	<i>Kanımızın senin boynunda olduğunu söylemiyorum. Bundan böyle elimiz hep eteğinde olacaktır.</i>
El-ğazel Fe ^ç ilātün / Fe ^ç ilātün / Fe ^ç ilātün / Fe ^ç ilün		

1586	Der her ān ser ki hevā vü heveset cā gired Nīst mümkün i hevā-yı digerī pā gired	<i>Senin sevgin ve hevesinin yer ettiği bir başta başka bir hevesin olması mümkün değildir.</i>
1587	Ḥāl-i şūrīdegiyem zülf-i tu mī-dāned u ān Ki ser-ā-pāy-ı vücūdeş heme sevdā gired	<i>Benim bu halimi sadece senin saçın ve baştan ayağa aşk sevdası sarmış insanlar bilir.</i>
1588	Nāşuḥā dem zen ü bisyār me-dem k'in dem-i tu Ger şeved āteş ez-ān nīst ki der-mā gired	<i>Ey nasihat verici fazla öğütten dem vurma. Çünkü senin bu sözlerin ateş olsa bizi tutşturmaya yetmez.</i>
1589	Serv-ı bālā-yı tu hoş mī-reved ü mī-tersem K'āteş-i 'aşk-ı men-i sūhte bālā gired	<i>Senin bu servi boylu tenin güzel salmıyor. Korkarım senin aşkının ateşi beni sarıp yakısın.</i>
1590	Her ki ez-tābiş-i Ḥūrşīd ne-dāred ḥaberī Ḥorde ber-zerre-i şūrīde-i şeydā gired	<i>Hurşīd'in yakıcı güneşinden haberdar olmayan bizim aşktan yanmış gönlümüzü hor görebilir.</i>
1591	Bülbül ez-sufre-i gül gerçi ne-dāred bergī Nīst bergeş ki be-terk-i gül-i ra' nā gired	<i>Bülbülün gül sofrasında bir tek gül yaprağı yoktur. Çünkü rana gibi bir güle karşı koyacak bir yaprağa sahip değildir.</i>
1592	Sākīyā bāde 'alā-rağm kesī deh ki be-nağd 'Iyş-ı emrüz güzāred gam-ı ferdā gired	<i>Ey saki, içki kadehini nakit olan bugünkü eğlencesini bırakıp yarınki gamını tutan kişiye rağmen sun.</i>
Giriften-i Melik Cemşīd Gīsū-yı Ḥūrşīd Der-Mestī <i>Melik Cemşīd'in Sarhoşken Hurşīd'in Saçını Tutması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1593	Suḥen çün zülf-i leylī şod muṭavvel Melik mecnūn u elfāzeş müselsel	<i>Söz Leyla'nın saçı gibi uzayıp gitti. Çünkü Melik Mecnun'a dönmüş ve sözleri zincir gibi uzamıştı.</i>
1594	Zi-mestī şod ḥikāyet pīç-der-pīç Ne-būd ez-ḥod ḥaber Cemşīd rā hiç [90]	<i>Sarhoşluktan anlattığı hikâyeler birbirine karışmış ve böylece Cemşīd kendini kaybetmişti.</i>
1595	Perī-ruḥ ber-ṭabağ ser-pūş mī-dāşt Miyān-ı cem' ḥod rā gūş mī-dāşt	<i>Peri yüzlü güzel, düşünceye dalıp kendi topluluğu arasında kendi kendini dinliyordu.</i>

1596	Melik āşüfte bûd ez-dest-i zülfeş Zi-mestî dest zed der-şest-i zülfeş	<i>Melik, sarhoş kafayla Hurşîd'in saçına eliyle dokundu.</i>
1597	Şod ez-dest-i Melik Hürşîd der-tâb Be-gerdânîd ez-û gül-berg sirâb	<i>Melik'in eli Hurşîd'e değince Hurşîd irkildi ve dönerek ona baktı.</i>
1598	Semenbûy u Şabâ Cem râ keşîdend Ser-â-ser câme-eş ber-ten derîdend	<i>Semenbuy ve Saba Cem'i çekip tüm kıyafetlerini yırttılar.</i>
Men' Kerden-i Şekergoftâr Perestârân Râ Ez-Keşîden-i Melik <i>Şekergoftar'ın Melik'i Sürükleyen Bakıcıları Durdurmaya Çalışması</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1599	Şekergoftâr bāngî zed ber-îşân Şod ez-dest-i Şabâ çün gül perîşân	<i>Saba'nın elinden gül gibi perişan olduğu için Şekergüftar onlara bağırdı.</i>
1600	Şabâ râ goft k'û refte-st ez-dest Zi-mestî kes ne-gîred hûrde ber-mest	<i>Saba'ya "O zaten kendinde değil hiç kimse sarhoş birine kötü davranmamalıdır" dedi.</i>
1601	Hâfâ bâşed kâlem ber-mest rānden Ne-şāyed ber-büzürgān dest rānden	<i>Sarhoş birine hata yapmak yanlış olur. Büyüklere el uzatmak kimseye yakışmaz.</i>
1602	Çe şod ger ğarqayî zed dest ü pāyî Hâlâş-ı h'îş cüst ez-āşināyî	<i>El ayak çırparak boğulan kimse kendini kurtarması için bir tanıdık arar.</i>
1603	Der-ān sâ' at ki miskîn ğarqa mîred Gereş mārî be-dest āyed be-gîred	<i>Çaresizce boğulan kimse boğulduğu sırada yılanla bile sarılabilir.</i>
1604	Ne-şāyed hûrde ber-cānān giriften Be-mūyî ber felek ne-t(e)vān giriften	<i>Sevgiliyi hor görmek doğru değildir. Her ne kadar feleğe bir saç teliyle tutunamasa da.</i>
1605	Melik çün şubh bā-pīrāhen-i çāk Ber-i Hürşîd ruh mālîd ber-hāk	<i>Melik sabah yırtık gömleğiyle Hurşîd'in karşısına çıkıp yüzünü toprağa sürdü.</i>

1606	‘ Aķıķ ez-ĉarĥ u dürr ez-dīde efşānd Be-āvāz-ı bülend īn Şi‘ r ber-ĥānd	<i>Gözünden kanlı göz yaşları akıtarak yüksek sesle bu Şiiri okuyordu.</i>
Rubā‘ iyye Mef‘ ūlün / Fā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fa‘ Mef‘ ūlü / Mefā‘ ilü / Mefā‘ ilün / Fa‘		
1607	Māyīm küleh çü lāle ber-ĥāk zede Şad na‘ ra çü ebr ez-dil-i ğamnāk zede	<i>Külâhı topraĝa düşen lale ve gamdan parçalanmış gönlümden yüz nara atan bulut gibiyiz.</i>
1608	Ez-mihr çü Őubĥ pīrehen-i çāk zede Ān geh‘ alem-i mihr ber-eflāk zede	<i>Sabah güneşi gibi gömleğini yırtıp ardından güneş bayrağını feleklere asan da biziz.</i>
‘ Özr ĥāsten-i Melik Cemşid Ez-Güstāĥiyi Şebāne <i>Melik Cemşid’in Gece Yaptığı Küstahlığından Dolayı Özür Dilemesi</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ūlün		
1609	Şekergoftār guftā ey semen-büy Çerā der-besteyi bā-men be-yek müy [91]	<i>Şekergüftar “Ey yasemin kokulu, neden beni bir tek saçımla başlamışsın” dedi.</i>
1610	Dilem çün Őāne būd ez-ĝam be-şad Őāĥ Ez-ān destet zedem ber-müy güstāĥ	<i>Gönlüm kederden tarak gibi yüz parça olmuş bu yüzden küstahlık saçını tarasın istedim.</i>
1611	Dil-i men dāşt der-zülf-i tu menzil Zi-destet mī-zedem men dest ber-dil	<i>Gönlümün senin saçında bir yuvası vardı. Senin elinle gönlüme dokunuyordum.</i>
1612	Dil-i men dīd īn ťākat ne-dāred Ki Hindū destet ender gerden āred	<i>Gönlümün senin Hindu gibi eline halka olmaya takati yoktu.</i>
1613	Be-dil goftem siyāhī ĥalka der-ĝuş Çerā bā-ū nişined dūş-ber-dūş	<i>Gönlüme onun kulağında siyah halka olduğunu söyledim. Çünkü ancak bu şekilde onunla omuz omuza durabilirdi.</i>
1614	Ez-ān men dest-i Hindüyī giriftem Ki ū rā ber-peri-rüyī giriftem	<i>İşte ben o peri yüzünün yanında durabilmek için Hindu gibi olan gönlümün elinden tutmaya çalıştım.</i>

1615	Tenūr-i germ çün bīned faḫīrī Dileş ḫāhed ki ber-bended faḫīrī	<i>Fakir sıcak tandır gördüğünde hamurunu hazırlar.</i>
1616	Kejī dīdem besī āşüb dīdem Be-cürm-i ān perīşānī keşīdem	<i>Onun saçının itaatsizliğini, dağınıklığını gördüğüm için perişan durumdayım.</i>
1617	Ḥaḫā kerdem be-cürmem dest ber-bend Ve ger ḫāhī cüdā kon destem ez-bend	<i>Hata ettim. Bunun cezası olarak elimi saçınla bağla. Eğer istersen de elimi bu kelepçeden kurtar.</i>
1618	Çü Hindū çire geşt ez-dest reftem Zedem dest ü bedīn cürmeş giriftem	<i>Hindu gibi musallat oldu. Elden ayaktan düştüm. Onun hatasını üzerime aldım.</i>
1619	Ne-gerded pāye-i rŭkn-i ḫarem pest Eger der-ḫalkā-eş mestī zened dest	<i>Harem saray erkānı bir sarhoşun el çırpmasıyla değerini kaybetmez.</i>
1620	Şanem çün dīd Cem rā cāmḫā çāk Çü gül kerd ez-hevā şad cā ḫabā çāk	<i>Güzel yüzlü sevgili Cem'in kadehlerinin çatladığını görünce gül gibi rüzgârın etkisiyle elbisesini yüz yerden yırttı.</i>
1621	Semen-bū cāme-i Cem rā şabā bord Ḫabā-yi gül nesīm-i cān-fezā bord	<i>Sanki gülün elbisesini can bağışlayan rüzgârın götürdüğü gibi Cemşid'in yasemin kokulu gömleğini de sabah rüzgârı götürdü.</i>
1622	Burūn kerdeş çü pervīn ḫāne-i Cem Be-dībāyeş be-püşīdend şebnem	<i>Cemşid'in evini Ülker yıldızı misali halkadan çıkarması gibi ipek elbisesini şebnemle örttü.</i>
1623	Diger bāre neşāt āgāz kerdend Nevā-yi çeng ü berbaḫ sāz kerdend	<i>Tekrar eğlenceye başlayıp çeng ve saz sesleriyle dolu bir ortam hazırladılar.</i>
1624	Semā' -ı Ergānūn ez ser-giriftend Şarāb-ı arguvānī ber-giriftend	<i>Ellerine erguvan renkli şarabı alıp Erganun sazına ayak uydurup dans ettiler.</i>
<p>Enderz Kerden-i Mihrāb Melik Cemşid Rā <i>Mihrāb'ın Melik Cemşid'e Öğüt Vermesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün</p>		

1625	Mu‘ anber zülf rā çün dād şeb tāb ‘ Arūs-ı rüz ser ber-dāşt ez-ḥ‘āb	<i>Anber kokulu saçını gecenin toplamasıyla gündüzün gelini rüyadan uyanmış oldu.</i>
1626	Çü meh-rüyî ki şeb mey hürde bâşed Heme şeb ḥ‘āb-ı hoş nā-kerde bâşed	<i>Ay yüzlü bir güzelin gece çok içki içip tüm gece uykusunu alamaması gibi,</i>
1627	Çü gül rüyî ki ber-dāred zi-bālîn Ruḥ-ı la‘l ü ser u çeşm-i ḥumārîn [92]	<i>Gül yüzlü güzelin kırmızı yanağını ve mahmur gözünü yastıktan kaldırması gibi,</i>
1628	Sipihr āverd taşt u āftābe Ḥazāb-ı şeb fūrū şüst ez-düvābe	<i>Geceden kalan tozun hayvanın üzerinden yıkanması için gökyüzü leğen ve ibrik getirdi.</i>
1629	Nişeste bā-ḳadeḥ Ḥürşîd-i ser-mest Mehî der-dest ü ḥürşîdiyeş pā best	<i>Ay eli bağlı ve güneş ayağı kapalı bir şekilde Hurşîd, mahmur bir şekilde elinde kadehle oturmuştu.</i>
1630	Der-āmed germ ḥürşîdî ber-eflāk Be-pîşeş cür‘ a-vār üftād der-ḥāk	<i>Feleklere sıcak bir güneş geldi ve böylece önünde damla gibi toprağa düştü.</i>
1631	Şabūḥî ‘ıyş-ı mey tā çāşt kerdend Zi-zerrîn ḥ‘ān-ı mey tā çāşt hürdend	<i>İçkinin altın sofrasını hazırlayıp kuşluk vaktine kadar içki içmeye devam ettiler.</i>
1632	Zi-mestî nükte mî-zed ber-Şeker mäh Melik rā ḥ‘āb-ı nüşîn bord nāgāh	<i>Cemşîd sarhoşluktan Şeker’e şaka yaparken birden bire tatlı bir uykuya daldı.</i>
1633	Şod ez-meclis Şeker Cemşîd rā bord Şeker ḥ‘āb āmed ü Ḥürşîd rā bord	<i>Şeker, meclisten çıkıp Cemşîd’i götürdü. Tatlı uyku da gelip Hurşîd’i götürdü.</i>
1634	Zemānî ḥoft ü bāz ez-cāy ber-ḥāst Be-nāy u nüş meclis rā be-(y)ārāst	<i>Biraz uyuyup tekrar yerinden kalktı. Tekrar ses ve eğlenceyle meclisi süsledi.</i>
1635	Hevā-yı ‘işret ü meyl-i ṭarab kerd Hemān yārān-ı dūşîn rā ṭaleb kerd	<i>Yine eğlence ve şenlik düzenlemek için geceki arkadaşlarını çağırdı.</i>

1636	Cem ez-bāzī-i dūşın v'ez melālet Hemī-dādend yārāneş hacālet	<i>Cemşid'in dünkü durumundan dolayı arkadaşlarından utandı.</i>
1637	Hemān Mihrāb mī-kerdeş naşīhat Ki lāyık nīst şāhā in fażīhat	<i>Bu yüzden Mihrāb ona hep öğüt verip bu durumların şaha yakışmadığını söylüyordu.</i>
1638	Tu rā bā-ḥalkā-i zülfeş çe kār-est Ser-i zülfeş ḥaķīkat düm-i mār-est	<i>Senin, onun saçının halkasıyla ne işin var. Onun saçının ucu gerçekte bir yılanın kuyruğu gibidir.</i>
1639	Kesī rā k'in taşavvur der ser-āyed Mer ān dīvāne rā zincir bāyed	<i>Bunlara rağmen bu duruma heveslenen kimselere deli gibi zincir gerekir.</i>
1640	Tu çün bā-duḥt-i Ḳayşer dest yāzī Yaķın merkeb be-ḳaşd-ı ḥ'iş tāzī	<i>Kayser'in kızıyla tehlikeli oyunlara kalkarsan bil ki kendi atını kendi üzerine sürmüş olursun.</i>
1641	Çü ḥ'āhī ber-firāz-ı nerdibān reft Zi-yek yek pāye ber-bālā tevān reft	<i>Eğer merdivenin ucuna çıkmak istiyorsan bunu basamak basamak yapman gerekir.</i>
1642	Be-büstān nīz tā vaķt-i resīden Ne-bāşed mīve rā ne-tevān çeşīdend	<i>Bahçeye varmadan onun meyvesinin tadına bakamazsın.</i>
1643	Geret bāşed be-bāģī reh-güzārī Me-kon ğayr ez-temāşā ḥiç kārī	<i>Bir bahçeye yolun düşerse onu izlemekten başka bir şey yapamazsın.</i>
1644	Be-büy-ı sufre-i gül bāş ḥursend Be-girdeş gerd tā gerdī Ḥudāvend	<i>Gül sofrasının kokusunda mutlu olup etrafında dönerek onun sahibi olabilirsin.</i>
1645	Çü şehd-i ḥod ḥūrī mī-dān ḥelāleş Velī tā mūm ne-sitānī me-māleş	<i>Eğer kendi balını yiyorsan helal olduğunu düşün. Eğer mum ihtiyacın yoksa onu elinde ovuşturma.</i>
1646	Sitem kerdī ki lā' net ber-sitem bād Kerem kerd u ki raḥmet ber-kerem bād	<i>Zulm ettiysen o zulm yok olsun. O, lütufta bulundu ona şükürler olsun.</i>

1647	Ber-Cem hüdühüdi âmed zi-Belķis Ki Hürşid-est nâzır sūy Bircis [93]	<i>Belkis'tan Cem'in yanına bir hüdühüd kuşu geldi ve ona Hurşid'in gözünün onun üzerinde olduğunu bu yüzden Cis Dağına doğru dönmesini söyledi.</i>
1648	Zi-nev dâred neşât-ı ittişâli Zihî hoş şöhetî ferruḥ vişâli	<i>Yeniden kavuşma heyecanı, mutlu bir sohbet ve birlikte zaman geçirme şevki içindedir.</i>
1649	Melik râ bûd der-reften hacîbî Ne-büdeş hem be nâ-reften şekîbî	<i>Melik, içeri girmekten çekiniyordu. Gitmemeye de takatı yoktu.</i>
1650	Çü servî ez-ber-i Mihrâb ber-ḥâst Ez-ân meclis ber-i hürşid şod râst	<i>Mihrâb'ın öünden bir servi ağacı gibi kalkıp Hurşid'in önünde durdu.</i>
1651	Çü nergis şermsâr ez-bî-ķarârî Der-âmed pîş-i gülberg-i behârî	<i>Nergis gibi içi içine sığmadı ve çekinerek baharın gülyaprağının yanına geldi.</i>
1652	Semenbüyeş be-nermî bâz pürsîd Zi-rüy-yı luḥ der-rüyeş be-ḥandîd	<i>Semenbuy güzel ve nazikçe halini sorup incelleme yüzüne gülümsedi.</i>
1653	Be-sâķi goft cām-ı mey be-gerdân Ki bünyâdî ne-dâred devr-i گردân	<i>Sakiden içki kadehini dolaştırmasını isteyip bu dönen feleğin vefasının olmadığını söyledi.</i>
1654	Demî bâ-hem be-kâm-ı dil ber-ârîm Cihân râ tâ güzâred hoş güzârîm	<i>Bir an olsun birlikte gönlümüzü hoş tutalım ömür bitene kadar hoş zaman geçirelim.</i>
1655	Çünin k'ez tîre-şeb be-g(ü)zeşt pâsî Be yâd-ı Cem şeker leb ḥord kâsî	<i>Böylece gece yarısını biraz geçtikten sonra Cemşid'i hatırlayıp bir kadeh daha içti.</i>
1656	Burün şod z'ân çemen Hürşid-i mehveş Nücüm-ı encümen râ kerd şeb hoş	<i>Ay yüzlü Hurşid, o bahçeden dışarı çıkarak toplanmış yıldızlar gibi geceye hoş bir görüntü bağışladı.</i>

1657	Zi mestî çün şabā üftān u h̄izān Hemī-gerdīd gird-i ān gül-istān	<i>Sabah rüzgarı gibi sarhoş olup düşe kalka gülbahçesinin etrafını dolandı.</i>
1658	Gehī bā-gül be-büyeş rūh perverd Gehī bā-lāle ‘ıyşī tāze mī-kerd	<i>Bazen gülün kokusuyla ruhunu besliyor bazen lale ile eğlenceyi tazeliyordu.</i>
1659	Gehī ber-rüy-ı nesrīn buse dādī Gehī der-pāy-ı serveş ser-nihādī	<i>Bazen nesrinin yüzünü öpüp bazen servi ağacının ayağına başını koyuyordu.</i>
1660	Müh̄ib ger naqş ber-dīvār bīned Der-ū naqş-ı cemāl-i yār bīned	<i>Seven insan duvarda bir resim görünce onda kendi sevgilisinin yüzünü hatırlarmış.</i>
1661	Be-miskīn teşneyī ger deşne ez-h̄ışm Nümāyī āyed ū rā āb der-çeşm	<i>Düşmüş ve susuz bir insana öfkeden bir hançer göstersen pırıltısından onun su olduğunu zanneder.</i>
1662	Nesīm-i hoş nefes rā goft ber-h̄iz Revān-ı gül rā zi-h̄‘āb-ı hoş ber-engiz	<i>Hoş kokulu sabah rüzgârına kalkmasını söyledi. Böylece gülün ruhunu tatlı rüyadan uyandırsın istedi.</i>
1663	Çü hest esbāb-ı ‘ıyş emşeb müheyyā Ne-mī-dānem çe bāşed h̄āl-i ferdā	<i>Eğlence gereçleri bu gece hazırdır. Yarın ne olacağını bilemem.</i>
1664	Be-gū k’ey şubh-ı rüyet ‘ıyd-i aḥbāb Be-(y)ā k’emşeb şeb-i Ḳadr-est der-yāb	<i>Ona “gel ki senin yüzünün sabahı sevenlerin bayramıdır. Bu Kadir gecesı gibi olan gecede bizi yalnız bırakma” dedi.</i>
1665	Ten-i germ ū dem-i sūzende dārīm Be-(y)ā tā her dü yek şeb zinde dārīm	<i>Tenimiz sıcak ve nefesimiz ateş gibidir. Gel bir iki gece sabahlayalım.</i>
1666	Dü şem‘īm ez-hevā mevḳūf yek dem Be-(y)ā tā her dü mī-sūzīm bā-hem	<i>Hava yüzünden bir anlık sönmüş iki mum gibiyiz. Gel ikimiz birlikte yanalım.</i>

1667	Revā bāşed ki men ŧebhā-yı tārī Künem çün bülbulān feryād u zārī [94]	<i>Benim karanlık gecelerden dolayı bülbüller gibi ağlayıp sızlamam reva mıdır?</i>
1668	Keŧi çādur ŧebī çün gönçe ber-ser Ki dārī çün hezārān rence ber-der	<i>Sen gonca gibi başına siyah bir çadır örtmüşsün. Çünkü kapıda senin yüzünü görmek isteyen bülbüller vardır.</i>
1669	Rehā kon çī-st çendān ħ̄āb ber-ħ̄āb Çe ħ̄āhī did ħ̄ayr ez-ħ̄āb der-ħ̄āb	<i>Bırak bu uyumayı, uyurken rüyadan başka bir şey göremezsın.</i>
1670	Eger ħ̄āhī cemāl-i ferruħ-ı baħt Be-bīdārī tevān dīden ruħ-ı baħt	<i>Mutluluğun güzel yüzünü görmek istiyorsan ancak uyanırken bahtının mutlu yüzünü görürsün.</i>
1671	Sebük mī-bāyeded z'ın ħ̄āb ber-ħ̄āst Ki ħ̄ābī bes ħ̄irān ender pey-i mā-st	<i>Çabucak bu uykudan uyanmalısın. Çünkü bizim peşimizde çok ağır olan bir uyku vardır.</i>
1672	Nesīm āmed be-ħ̄ayl-i Çin ħ̄uzer kerd Meh-i Çin rā be-nezd-i Kayşer āverd	<i>Bahar rüzgārı Çin ülkesine gidip Çin'in ayını Kayser'in yanına getirdi.</i>
1673	Hemī-āmed Melik tāzān ü nāzān Be-zevķ-ı in ŧī r ber-barbať nevāzān	<i>Melik, hoş bir eda ve ihtişamlı çalgıcıların eşliğinde bu şiiri okudu.</i>
El-ğazel Müfte' ilün / Fā' ilün / Müfte' ilün / Fā' ilün		
1674	Şevķ-i meyem nīm-şeb ber-der-i ħ̄ammār büred Berg-i gülem şubħ-dem der-kef-i ħ̄ülzār büred	<i>İçki içme isteği gece yarısı meyhanecinin kapısına götürür. Sabahleyin ħ̄ül yaprağı ise bahçeye götürür.</i>
1675	Nāle-i çeng-i muħān āmed ü ħ̄üşem ħ̄irift Bī-ħ̄odem ez-şavma' a ber-der-i ħ̄umār büred	<i>Mugan sazının iniltisi ħ̄elip kulağıma ulaşınca beni benden alıp manastırdan meyhaneye götürdü.</i>
1676	Bā-heme mestī merā pīr-i muħān bār dād Her çe zi mestī men yāft be-yek bār büred	<i>Tüm sarhoşluğuma rağmen pīr-i mugan bana izin verdi. Böylece tüm sarhoşluğumu alıp götürdü.</i>

1677	Sākīyem ez-yek cihet sāgar ü peymāne dād Muṭribem ez-yek ṭaraf hırka vü destār büred	<i>Bir taraftan saki içki kadehi verdi. Diğer yandan çalgıcı hırka ve destar götürdü.</i>
1678	Hem çü gülem müddetī ‘ aşk der-āteş nihād ‘ Āķibet āb-ı merā ber-ser-i bāzār büred	<i>Gül gibi içime bir süreliğine aşk ateşini yerleştirdi. Sonunda suyumu Pazar yerine götürdü.</i>
1679	Kār çü bā-‘ aql buved ‘ aşk mecālī ne-dāşt ‘ Aşk der-āmed zi-der ‘ aql-ı men ez-kār büred	<i>İşin esası akla dayandığı sürece aşkın mecali yoktur. Aşk kapıdan girince aklım dışarı çıktı.</i>
Dīden-i Melik Cemşīd Hürşīd Rā Der-Bāg Tenhā <i>Melik Cemşīd’in Hürşīd’i bahçede yalnız görmesi</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
1680	Der-ān şeb dīd Cemşīd āfitābī Çü ṭāvūsī hırāmān der-harābī	<i>Cemşīd, o gece tavus gibi salınan bir güneş gördü.</i>
1681	Miyān-ı şeb fūrūg-ı şem‘ -i şāhī Çü nūr-ı dīde ṭābān der-siyāhī	<i>Gecenin ortasında yanan bir mumun halesi ve göz nuru gibi parlayan bir ışığı gördü.</i>
1682	Girifte hoş leb-i ābī vü rūdī Be-rūd ender hemī-zed hoş sürūdī	<i>Bir su kenarında oturmuş ve hoş bir ezgiyle şarkı söyleyen birini gördü.</i>
1683	Ruḥeş çün berg-i gül zīr-i kelāle Ser-i zülfeş be-ḥam çün ḳalb-i lāle	<i>Yanağı gül yaprağının altındaki tomurcuk ve saçının ucu lalenin kalbinin eğimi gibiydi.</i>
1684	Şanem çün rüz ender şeb hemī-tāft Be-tār-ı mü şeb ender rüz mī-bāft [95]	<i>Put gibi güzel sevgili gündüz gibi gecenin üzerine gidiyordu ve saçının telinin ucuyla geceyle gündüzü birbirine dikiyordu.</i>
1685	Zi-şeb be-g(ü)zeşte zülfeş der-dırāzī Şabā bā-zülf-i ü der-dest bāzī	<i>Siyah ve uzun saçı gecenin karanlığını geride bırakmış sabah rüzgârı ise onun saçıyla oynamaktaydı.</i>
1686	Ser-i zülf-i şanem rā bād mī-bord Melik rā müşk-i Çin ez-yād mī-bord	<i>Rüzgâr güzel sevgilinin saçlarını savurdukça Melik’in aklından Çin miskinin kokusu çıkıyordu.</i>

1687	Melik çün dîd mäh-ı hargehî rā Be-hıdmet dād ham serv-i sehî rā	<i>Melik, ay yüzlü güzelin çadırını görünce salınan serviyi onun hizmetine verdi.</i>
1688	Be-nevk-i gamze dāmenhāyî der-soft Be-zārî dāmeneş be-g(i)rift ü mî-goft	<i>Gamze okunun ucuyla gönlünün eteklerini delip ağlayarak eteğini tutup şöyle diyordu;</i>
1689	Ki ey vaşl-ı tu āb-ı zindegānî Be-bahşā ber-garîbî vü cevānî	<i>“Sana kavuşmak hayat suyuna ulaşmak gibidir. Benim hatalarımı acizliğime ve gençliğime ver.”</i>
1690	Ġarîb ü ‘ aşık ü miskîn ü mazlûm Perîşān hāl ü sergerdān ü mahrûm	<i>Garip, âşık, miskin, mazlum, perişan, avare ve mahrumum.</i>
1691	Zi-hasret dest ber-ser pāy der-bend Zi-hānumān cüdā vü h̄ış ü peyvend	<i>Hasretinden elim başımda, ayağım birbirine dolaşmış, evimden, yurdumdan ve yakınlarımdan ayrılmışım.</i>
1692	Resānîdî be-leb cān hemçü cāmem Zi-leb cāmî resān yek dem be-kāmem	<i>İçki kadehim gibi canım ağzıma gelmiş (canım çıkmak üzere), dudağından bana bir can suyu ver.</i>
1693	Nihāde şehd-i leb ber-şekerēş gūş Heme ten rāzî vü leb beste hāmūş	<i>Dudağının balı şekerini dinlemekte tüm vücudu buna hazır olsa da dudağı kapalıdır.</i>
1694	Çü dîd ān şem‘ rā yek-bāregî nerm Zi-cām-ı şevk-i Cemşîdî sereş germ	<i>O, mum gibi güzelin yumuşadığını görünce Cemşîd’in de şevkten vücudu ısındı.</i>
1695	Dileş kerd arzūyî teng şekker Girift ān şekerîn rā teng ber-der	<i>Küçük bal gibi dudağının arzusunu içinden geçirip bu tatlı dudağını sıkıca tuttu.</i>
1696	Çü pîş-i zülf-i vālî geşt ber-i kaşr Zi-rāh-ı Şām Yūsuf reft der-kaşr	<i>Sevgilinin saçının kıvrımları gibi sarayın etrafında dolandı. Sanki Şam yolundan Yusuf saraya ulaştı.</i>
1697	Hızır ber-çeşme-i nevşîn güzer kerd Der-ān târikî āb-ı zindegî hürd	<i>Sanki Hızır hayat pınarından geçip gecenin karanlığında hayat suyu içti.</i>

1698	Şanem kerd ez-dü mercân gevher efsân Hemî-h̄ând in gâzel ber-h̄îş hândân	<i>Güzel sevgili, mercan gibi mücevher saçıp bu gazeli gülerek okudu.</i>
El-gâzel Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün		
1699	H̄âhem ki emşeb h̄idmetî çün sâgar ender h̄ür konem Kârî ki fermâyî be-men fermân be-çeşm ü ser-konem	<i>Bu akşam sana saki gibi hizmet etmek istiyorum. Ne emir verirsen başım gözüm üstünedir.</i>
1700	Çün 'aks-i h̄ürşîd ez-hevâ rûzî ki üftem der beret Ger der be-bendî h̄âne râ ez revzenet ser ber-konem	<i>Gökyüzünden güneşin yansıması gibi gündüzleri kapıda olacağım, sen kapıyı kapatırsan bacadan gireceğim.</i>
1701	Çün şem' -i men ez-encümen mî-rîzem âb-ı h̄îştin Ez dest-i h̄od şâyed ki men h̄âk-i siyeh ber ser-konem [96]	<i>Mum gibi gözyaşımı döküyorum. Bir gün kendi elimle kara toprağın altına girebilirim.</i>
1702	Ez-derd-i sevdâyet henüz in kâse-i ser pür buved Ferdâ ki ez-h̄âk-i lahd çün lâle men ser ber-konem	<i>Senin sevdanın derdinden kadeh gibi olan kafatasın sevgiyle doludur. Yarın lale gibi başıma kabir toprağı döküldüğünde anlayacağım.</i>
1703	Lâf-ı hevâ-dârî zedem bâ-âfitâbî lâ-cerem Çün zerre mî-kerdem be-cân tâ h̄idmeteş der-h̄ür konem	<i>Şüphesiz güneşin yanında yer almayı düşünüp zerre gibi ona hizmet için canımı verdim.</i>
Āgâhî Yâften-i Efser Ez-Kâr-ı H̄ürşîd Vü Giriften-i Dâver Vü Der-bend Kerden <i>Efser'in Hurşîd'in Durumundan Haberdar Olması ve Daver'in Tutup Hapsetmesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1704	Be-nüş-â-nüş reft ân şeb be-pâyân Seher çün şod leb-i âfâk hândân	<i>O gece sabaha kadar eğlenceyle geçti. Sabah ise ufuk çizgisi gibi gülerek uyandı.</i>
1705	Diger 'ıyş u tarab râ tâze kerdend Zi-mey ber-rüy-ı 'ışret gâze kerdend	<i>Tekrar eğlenceyi yenilediler bu eğlenceyi de içkiyle süslediler.</i>

1706	Dü meh geh âşikâr ü geh nihânî Dü meh hürdend bâ-hem düstgânî	<i>İki ay yüzlü bazen açıkça bazen gizli iki sevgili gibi birbirlerine yaklaştılar.</i>
1707	Be-cüz büsî ne-cüst ez-dil-sitân hiç Kenârî bûd diğer der-miyân hiç	<i>Sevgilisinden öpücükten başka bir şey istemedi. Aralarında hiçbir engel yoktu.</i>
1708	Hemî-hürdend cām ez-şām tā bām Ki nāgeh taştışān üftād ez-bām	<i>Geceden sabaha kadar içki içtiler böylece kendilerinden geçtiler.</i>
1709	Resānîdend ğammāzān-i kişver Ez-în remzî be-nezdikān-ı ān der	<i>Bunları bu halde görenler gidip yakınlarına durumu anlattılar.</i>
1710	Ki Hürşîd-i dil-ārā nāgehānî Be-şad dil geşt âşîk ber-cevānî	<i>Güzel Hurşîd'in bir gence âşık olduğunu söylediler.</i>
1711	Heme rûz-est cām-ı mihr ber-kef Hezāreş bār zed Nāhid ber-def	<i>Bütün gün elinde sevgi kadehi vardı sanki Nahid'in binlerce kez tefe vurduğu gibi.</i>
1712	Çü şod meşhûr der-şehr in hikāyet Be-Efser bāz goftend in rivāyet	<i>Şehirde bu hikâye duyulunca olanları gelip Efser'e söylediler.</i>
1713	Zen-i kayşer ki bud hürşîd rā mām Bülend ahter zen-i bûd Efsereş nām	<i>Kayser'in karısı ve Hurşîd'in annesi olan Efser oldukça ünlü bir kadındı.</i>
1714	Zi-ğayret ser ü kadedeş geşt çün bîd Hemān dem refî sūy-ı kâh-ı hürşîd	<i>Efser, bunu duyunca çok kızıp hemen Hurşîd'in sarayına doğru yola koyuldu.</i>
1715	Şanem der-gül-şenî çün gül hazîde Zi-ğayr-ı düst dāmen der-keşîde	<i>Güzel sevgili, bahçede gül gibi uzanmış bahçede oturuyordu.</i>
1716	Be-künc-i halvetî dü düst-bā-düst Nişeste çün dü mağz ender-yekî püst	<i>Tenha bir köşede iki sevgili bir cevizin iki ayrı iç parçası gibi karşı karşıya oturuyorlardı.</i>

1717	Muvâfık çün dü gevher der-yekî dürc Muğârin çün dü kevkeb der-yekî burc [97]	<i>Bir mücevher kesesi içindeki iki mücevherin yan yana görünmesi ve gökyüzünde iki yıldızın birbirine paralel durması gibiydi.</i>
1718	Derûn-ı perde-i gül bülbül âvâz Nevâzân zağmeyî ber-şavt-ı Şehnâz	<i>Gül örtüsünün içinde bülbülün sesi ve çalgıya dokunduğumuzda çıkan Şehnâz'ın sesi gibi.</i>
1719	Behârefrûz Şeker bâ-Şekerrîz Be-çeng âverde elhân-ı Dilâvîz	<i>Bahârefrûz ise Şeker'le birlikte güzel besteleri çalgı eşliğinde seslendiriyordu.</i>
1720	Be-gerd-i ân diyâr-ı rûh-perver Ne-mî-gerdîd cüz sâķi vü sâğar	<i>O ruhu heyecanlandıran ortamda içki ve sakiden başka dolaşan yoktu.</i>
1721	Ber-âmed ebr ü bārâni fûrû kerd Der-âmed seyl ü tûfânî der-âverd	<i>Ansızın bir bulut gelip yağmur yağdırarak sel ve fırtına getirdi.</i>
1722	Nesîm âmed ' inân ez-dest dâde Çü bād-ı şubh-dem ber-dem fütâde	<i>Bahar rûzgârı geldi ancak iradesini kaybetmişti sanki sabah rûzgârı zamansız gelmiş gibiydi.</i>
1723	Şanem râ goft inek Efser âmed Çe mî-yâbi ki in Efser ber-âmed	<i>Güzel saneme Efser'in geldiği haberi verildi ve hazırlanması istendi.</i>
1724	Tu râ Efser bedîn hâl er be-bîned Seret dūr ez-tu bād efser ne-bîned	<i>Eğer Efser seni bu halinle görürse başın bir daha taç görmeyecektir.</i>
1725	Şanem râ bûd bîm-i cân-ı Cemşîd Hemî-lerzîd ber-Cemşîd çün bîd	<i>Güzel sanem en çok Cemşîd'e bir şey olmasından korktu.</i>
1726	Melik râ goft âmed mâder-i men Ne-mî-dânem çe âyed ber-ser-i men	<i>Cemşîd'e annesinin geldiğini ve başına neler geleceğini bilmediğini söyledi.</i>
1727	Be-dîdi hiç ez in büstân tu yârî Hemân bih-ter ki bâşî ber-kenârî	<i>Bu bahçede sana kimse yardım edemez. Sen en iyisi buradan uzaklaşmalısın.</i>

1728	Çü gencî kerd pinhân der-ḥarâbî Çü nîlüfer fûrû ber-ser der-âbî	<i>Onu harabede hazine saklar gibi ve nilüferin suda saklandığı gibi sakladı.</i>
1729	Miyân-ı serv hem çün cân nihân şod Ser-â-pâ serv pindârî revân şod	<i>Servi ağacı gibi saklandı baştan ayağa bir servi gibi olup salınmaya başladı.</i>
1730	Zi-şâh-ı serv necmî yâft şâhî Dırâht-ı serv bâr âverd mâhî	<i>Servi ağacının dalında bir padişahlık tahtı buldu sanki servi ağacı meyve olarak bir ay yetiştirmişti.</i>
1731	Melik Cemşîd cân endâht der-serv Hümây âşiyânî saht ber-serv	<i>Melik Cemşîd adeta servi ağacına can bağışladı ve onun üzerine hüma kuşu gibi yuva yaptı.</i>
1732	Çe ḥalvet-ḥâne ḥâlî şod zi-Cemşîd Be-mâhî münkesif şod çeşm-i Ḥurşîd	<i>Cemşîd ortadan kaybolup saklandı. Hurşîd'in gözüne ay tutulmasından dolayı görünmedi.</i>
1733	Ḥurûş-ı çâvuşân ez-der ber-âmed Ser-i ḥübân-ı Rûm ez-der ber-âmed	<i>Hizmetçilerin sesi kapıdan yükseldi ve Rum ülkesinin kraliçesi kapıdan girdi.</i>
1734	Be-ser ber-mî-şod âteş çün çerâgeş Hemî-âmed burûn dūd ez-dimâgeş	<i>Yüzü öfkeden ateş gibi kızarmış ve başından dumanlar çıkıyordu.</i>
1735	Girih ber-ruḥ zede çün zülf-i müşkîn Zi-ebrû dâde ‘ arz-ı leşker-i Çîn	<i>Siyah saçları gibi yanaklarına düğüm atılmıştı. Kaşları ise Çin ordusunun istilasını gibiydi.</i>
1736	Perî-ruḥsâr ḥâlî kâferes dîd Be-istikbâl şod desteş be-būsîd	<i>Güzel yüzlü (Hurşîd), onun geldiğini görünce hemen karşılayıp elini öptü.</i>
1737	Nazar ber-rûy-ı duḡter kerd mâder Çü zülf-i ḥîş mî-dîdeş ber-âzer [98]	<i>Annesi kızının yüzüne bakınca kendi saçı gibi ateş içinde olduğunu fark etti.</i>
1738	Mürekkeb kerd ḥanzal bâ-ṭeber zed Be-Ḥurşîd-i şeker leb bâng ber-zed	<i>Sanki zehir gibi olan Ebu Cehil karpuzunu baltayla keser gibi tatlı dilli Hurşîd'e bağırды.</i>

1739	Ki ey rā' nā çü gül tā çend ü tā key Keşî ez-cām-ı zerrîn lāle-gün mey	<i>Gül gibi ne kadar ve ne zamana dek altın kadehten içki içeceksin.</i>
1740	Çü nergis tā be-key sāğar perestî Kadeh der-dest ü ser der-h'āb-ı mestî	<i>Nergis gibi ne zamana kadar elinde kadehle dolaşp sarhoş uyuyacaksın.</i>
1741	Tu tā bāşî ne-h'āhed şod çü lāle Seret hālî zi-sevdā-yı piyāle	<i>Sen böyle davrandıkça lale gibi başın içki sevdasından boş kalmayacaktır.</i>
1742	Besî cān-ı harāb ez-mey şod ābād Bes ābādā ki dādeş bāde ber-bād	<i>İçki, birçok harap olmuş canı abat ederken birçoğunu da yok edebilir.</i>
1743	Meyî bā-reng-i şāfî çün leb-i yār Hayāt efzāyed ü rūh āvered bār	<i>Sevgilinin dudağının saflığı gibi olan bir içki insanı canlandırıp ruhunu coşturabilir.</i>
1744	Zi-mestî ey girān çün çeşm-i dilber Çe āmed gayr-ı bīmāriyet ber-ser	<i>Sevgilinin gözünün mahmurluğu gibi ağır olan şey sarhoşluk mudur yoksa başka bir hastalığın mı var?</i>
1745	Be-çeşm-i h'ış mî-bīnem ki hestî Ki bāşed der-seret sevdā-yı mestî	<i>Kendi gözümle senin başında bir sevda rüzgârı olduğunu görüyorum.</i>
1746	Besî çün def kafa-yı muṭribān zed Niy ender nāhun-ı şirîn lebān zed	<i>Çalgıcıların tefin kafasından vurduğu gibi vurup tartakladı.</i>
1747	Çü ebrū rūy-ı hācib rā siyeh kerd Çü zülfeş silsile der-gerden āverd	<i>Yüzünü kaş gibi karartıp saçının örgüsünü zincir gibi boynuna doladı.</i>
1748	Be-kūhî-der hişārî dāşt Efser Ki bā-gerdūn-ı gerdān būd hemser	<i>Efser'in bir dağda, dönen feleğe yakın bir yerde kalesi vardı.</i>
1749	Be-tiğ-i kūh-ı ḥod meh rā şühūde Beyābān cūş-ı māhî ber-güşūde	<i>Kendi dağının ucuyla ayı yaralamış gibi sanki çok hızlı gidip gözden kaybolmuştu.</i>

1750	Keşān Hūrşīd rā bā-h̄īšten bord Be-lālāyī dü se şebrenğ be-s(ü)pürd	<i>Hurşid'i sürüyerek götürdü. İki üç dadiya emanet etti.</i>
1751	Şekerleb rā der-ān büt-hāne-i teng Nihān be-n(i)şānd çün yāķūt der seng	<i>Yakutun taş üzerin oturması gibi bu tatlı dudaklıyı o dar put haneye gizlice oturttu.</i>
1752	Ne-dādendī bereş cüz dāye rā bār Ne-būdī āfītāb ü sāye rā bār	<i>Yanına dadıdan başka kimsenin girmesine izin verilmedi. Sanki güneş ve gölgesinin düşecek yeri yoktu.</i>
1753	Çemen perverd gülberg-i behārī Çü gül der-ğonçe şod nāgeh hīşārī	<i>Bahçede baharda açan gül yaprağı gibiyken o kalenin içinde sıkılıp gonca gibi oldu.</i>
1754	Hīşārī būd 'ālī sūr-ber-sūr Perī-peyker 'azā mī-dāşt der-sūr	<i>Etrafi surlarla çevrili bu kale peri yüzünün ağıt yeriydi.</i>
1755	Der-ān sūr ān gül sūrī be-mātem Çü şubh ez-dīde mī-efşānd şebnem	<i>O surun içinde bu güzelin ağıt yakmasından sabahın gözü şebnemler döküyordu.</i>
1756	Bedān āteş ki hicrāneş ber-efrūht Güdāzān būd hem çün mūm mī-sūht	<i>Ayrılıktan dolayı oluşan ve alevlenen ateş onun vücudunu mum gibi eritiyordu.</i>
1757	Ne-mī-āsūd rüz u şeb ne-mī-ħoft Heme şeb in suhen bā-bād mī-goft	<i>Gece gündüz uyumayıp bütün gece boyunca rüzgâra bunları anlatıyordu.</i>
1758	Dil-i men bārī ez-tīmār hūn-est Ne-dānem hāl-i in bīmār çün-est [99]	<i>Benim gönlüm bu ayrılıktan dolayı kan içindedir. Bu hastanın halinin nasıl olduğunu bilmiyorum.</i>
1759	Ez-ān cānib Melik çü hāl-i Hūrşīd Be-dīd ez-cān-ı ħod ber-dāşt ümmīd	<i>Diğer taraftan Melik Cemşid, Hurşid'in bu halini duyunca umudunu kaybetmeye başladı.</i>
1760	Be-dendān mī-gezīd engüşt çün bāz Kebūtervār kerd ez-serv pervāz	<i>Yırtıcı kuşun parmağını ısırıldığını gören güvercin gibi servi ağacının üzerine uçtu.</i>

1761	Fürüd âmed be-burc-ı mâh ruhsâr Ne-mî-gerdid gerd-i burc-ı deyyâr	<i>Ay yüzlü güzelin kaldığı burcun yanına gelse de o dönen burcun etrafında dolaşamıyordu.</i>
1762	Hemî-gerdid hûn ez-dîde mî-rând Be-zârî bûd bâz in kıt' a mî-h'ând	<i>Gözünden kanlı gözyaşı akıtarak bu kıtayı okuyordu;</i>
El-kıtt'a Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fa' lün		
1763	Çü ber-ğudûd-ı diyâr-ı habîb be-g(ü)zeştem Ki kerde bûd ħarâbeş cihân zi bî-bâkî	<i>Feleğin acımasızca mülkümü harap ettiği sevgilinin ülkesinin sınırlarından geçtim.</i>
1764	Mücâvirân-ı diyâr-ı ħarâb râ dîdem Der-ân ħarâbe ħarâb ü Şikeste vü bâkî	<i>O harap ülkenin etrafında dolaşanları ve o harabeden dolayı harap olmuş, kırılmışları gördüm.</i>
1765	Be-ğâk-i râh-güzâr-ı habîb mî-goftem Ki ey ħulâm-ı tu âb-ı ħayât der-pâkî	<i>Sevgilinin yolunun toprağına hayat suyunun temizlikte ve saflıkta senin gibi olamayacağını</i>
1766	Kücâ Şodet gül-i in bâğ Şem' -i in meclis Kücâ Şod ân ħarb u 'ıyş u ân ħarabnâkî	<i>Bu bahçenin gülü nereye gitti, bu meclisin mumu neden söndü? Nerede o eski neşe ve eğlence?</i>
1767	Besî ez-in kelimât ü ħadîş-i reft ü ne-bûd Der-ân menâzil-i ħâkî be-cüz şadâ ħâkî	<i>Gidip gelme olayları ve bunun gibi pek çok görüşme geçirdiğimiz bu fani dünyada bir sesten başka bir şey kalmadı.</i>
1768	Merâ ki menzil-i ân mâh bûd der-dil ü çeşm Ne-kerd hiç ta' alluğ be-menzil-i ħâkî	<i>Benim gözüm ve gönlüm o ay yüzlü güzelin ikamet ettiği yerdî. Bu fani dünyadan ondan başka hiçbir isteğim yoktu.</i>
1769	Zemân zemân be-dil ü çeşm-i ħ'ış mî-goftem Eyâ menâzil-i selmî vü in selemâkî	<i>Zaman zaman kendi gönlüm ve gözüme diyordum ki siz o sevgilinin barındığı yersiniz.</i>
Zârî Kerden-i Cemşid Der-Firâğ-ı ħürşid <i>Cemşid'in ħurşid'in Ayrılığından Dolayı Ağlaması</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		

1770	Çemen bî-gül felek bî-mâh mî-dîd Beden bî-cân cihân bî-şâh mî-dîd	<i>Çemeni gülsüz feleği aysız görüyordu. Bedenini cansız dünyayı sultansız görüyordu.</i>
1771	Zi-bî-yârî şikeste çeng râ püşt Be-mânde nây u ney râ bād der-müş	<i>Yalnızlıktan çeng gibi belî bükülmüş ney gibi hevesi içinde kalmıştı.</i>
1772	Nihâde sâgar-ı mey dil-şikeste Şurâhî der-miyân-ı hûn nişeste	<i>Gönlü kırılmış mey kadehini bırakmış sürahisi yüreğinin kanıyla dolmuştu.</i>
1773	Miyân-ı bezmgeh gülhâ perîşân Şanâdil nevhager ber-hâl-i îşân	<i>Eğlence meclisinin ortasında güller perişan olmuş sandal ağaçları onların haline ağıt yakıyordu.</i>
1774	Ṭuyûr-ı büstân bā-nāle vü āh Vuḥûş-i deşt ender <i>levḥaşa'llāh</i>	<i>Bahçenin kuşları inliyor, çölün vahşi hayvanları Allah uzaklaştırmasın diyordu.</i>
1775	Şabā ber-büy-ı ü der-bāğ püyân Gülî hemreng-i ü der-cüy cüyân [100]	<i>Sabah rüzgârı onun kokusunu bahçede ve onun gibi bir gülü dere içinde arıyordu.</i>
1776	Şabā bî vaşl-ı ü der-bāğ mî-cüst Çınār ez-ğuşsa mî-zed dest ber-dest	<i>Sabah rüzgârı ona kavuşmak için bahçede geziniyor, çınar ağacı ise derdinden elini eline vuruyordu.</i>
1777	Miyân-ı bāğ mî-gerdîd Cemşîd Çü zerre der-hevā-yı rüy-ı Hürşîd	<i>Cemşîd ise bahçenin ortasında Hurşîd'in etrafında gezen bir zerre gibi dolaşıyordu.</i>
1778	Melik bîgâne vü dîvâne ez-ḥîş Girift ez-‘ aşk rāh-ı küh der-pîş	<i>Melik kendine yabancı ve deliler gibi aşk yüzünden dağ yolunu tutmuştu.</i>
1779	Pey-i hürşîd çün der-küh mî-tāft ‘ İnān ber-küh çün hürşîd mî-tāft	<i>Dağ da güneşin peşinden gidiyordu, güneş gibi dağa inat gücünü hissettiriyordu.</i>
1780	Çü küh ender kemer dāmen zede çüst Be-şeb Hürşîd rā der-küh mî-cüst	<i>Dağın eteğine dar ve ince bir kemer gibi dolanıp geceleyin orada Hurşîd'i arıyordu.</i>

1781	Ser-i küh ez-hevāyeş germ mī-şod Dil-i seng ez-sirişkeş nerm mī-şod	<i>Dağın tepesi onun bu halinden ısınıyor taşın yüreği onun gözyaşından eriyordu.</i>
1782	Ez-ān peyveste gerd küh mī-geşt Ki hūrşīdeş be-küh ender nihān geşt	<i>O kadar dağın etrafında dolaştı ki güneş dağda onun yüzünden saklanıyordu.</i>
1783	Gehī būdī be-kebkī ğam-güsāreş Gehī būd ejdehāyī yār-ı ğāreş	<i>Bazen bir keklık dert yoldaşı oluyor bazen mağarasında bir ejderha ona eşlik ediyordu.</i>
1784	Gehī ez-bebr dīdī dil-nevāzī Gehī bā-mār būdī mühre bāzī	<i>Kimi zaman bir kaplan bile onu teselli ediyor kimi zaman ise bir yılanla oynuyordu.</i>
1785	Gehī mā rā çü zülfeş halka ber-düş Gehī hoş hofte şirāneş der-āğüş	<i>Bazen yılanlar boynunda bir saç örgüsü gibi kıvrılıyor bazen aslanlar kucağında uyuyordu.</i>
1786	Pelengān rā kenāreş būd bāliş ‘ Uqābān sāyebān kerde zi-bāleş	<i>Kaplanlar yanında ona yastık oluyor kartallar ise kanatlarıyla ona gölge oluşturuyorlardı.</i>
1787	Be-şahrā der-nesīmeş būd dem-sāz Be-küh ender şadā būdeş hem āvāz	<i>Çöllere onun mizacına göre rüzgār estiriyor, dağlar ise onun sesine eşlik ediyorlardı.</i>
1788	Zi-āheş küh rā dil tāb hūrde Zi-eşkeş çeşmhā pür-āb kerde	<i>Ahından dağların yüreği dağlanmış gözler onun derdinden yaşla dolmuştu.</i>
1789	Der-ān sā‘ at ki hūrşīd efser-i küh Şodī Cemşīd reftī ber-ser-i küh	<i>Güneş dağın tepesinde taç olduğu saatte Cemşīd dağın tepesine gidiyordu.</i>
1790	Be-hūrşīd-i cihān-efrūz mī-goft Ki çün yār-ı menī bī-yār u bī-coft	<i>Dünyayı aydınlatan güneşe “Sen de benim sevgilim gibi yalnızsın” diyordu.</i>
1791	Be-yār-ı men çü mī-mānī der-īn ‘aşr Ez-ān rū māndeyī der-īn kaşr	<i>Bu zamanda sen de benim sevgilim gibisin bu yüzden bu sarayda yalnız başına kalmışsın.</i>

1792	Hemānā ‘ aşıķı k’ez eşk-i gül-gün Ruĥ-ı maşrıķ kunī her şeb pür-ez-ĥün	<i>Kanlı gözyaşı döken bir âşık gibi her gece doğunun yanağını kızartıyorsun.</i>
1793	Çü eşk ez-mihr hem çün dide ez-derd Geh āyī surĥ rü vü geh şevī zerd	<i>Sevdadan dolayı akan gözyaşı gibi bazen dertten kızarıp bazen sararıyorsun.</i>
1794	Ez-ān dārī be-kūh ĥāre-i āheng Ki dārī gevher ü zer der-dil-i seng	<i>Dağlara bu kadar söz geçirmenin sebebi taşların içinden mücevher ve altın çıkardığın içindir.</i>
1795	Hemī-mānī bedān māh-ı dü hefte Ez-ān rü mī-şevī geh geh nihofte	<i>On dört gecelik aya benzediğin için arada bir kaybolup gidiyorsun.</i>
1796	Geret bāşed be-ķaşr-ı vey güzārī Der-ān ĥalvet geret baĥşend bārī [101]	<i>Eğer benim sevgilimin sarayına yolun düşerse yahut onu yalnız görürsen,</i>
1797	Ve ger bāşed mecāl ān cā nihofte Be-güy ez-men bedān māh-ı dü hefte	<i>Eğer gizlice konuşma fırsatın olursa o on dört gecelik aya benden şunu söylersin;</i>
1798	Ve ger müşkil tevān reften be-bālā Kemendī sāz ez-ān müşkīn resenhā	<i>Eğer onun kalesine ulaşmak zor olursa o kara saçlardan bir urgan yapabilirsin.</i>
1799	Kemend efken ber-ān dīvār ber-şev Şikāfī cū bedān ĥam-ĥāne der-şev	<i>Bir urgan atıp o duvarın üzerine ulaş ve bulduğun bir bacadan o evin içerisine gir.</i>
1800	Be-güy ü rā ĥarībī mübtelāyī Ez-īn ser-geşte-i bī-dest ü pāyī	<i>Ona benim gibi garip, bağımlı, dünyası şaşmıştan ona şunları söyle;</i>
1801	Zi-cām-ı dehr zehr-i ĥam çeşīde Zi-nā-kāmyeş cān ber-leb resīde	<i>Feleğin kadehinden gam zehrini tatmış muradına eremediği için canı ağzına gelmiştir.</i>
1802	Çü meh der-ĥurre-i ‘ ahd-i cevānī Şode tārīk ber-vey zindeĥānī	<i>Ay gibi güzele gençlik çağında hayat ona karanlık bir dönem yaşatmıştır.</i>

1803	Girifte küh çün Ferhād-ı miskīn Be-cāy-ı küh cān mī-kened ğamġin	<i>Zavallı Ferhat gibi daġın yolunu tutup ancak daġ yerine kendi canını dertten baltalamaktadır.</i>
1804	Hemī-goft ey ŧebem rā rüŧenāyī Be-çeŧmem der-ne-mī-āyī kücāyī	<i>Ona ayrıca “ey karanlık gecelerimin aydınlığı neden gözüme görünmüyorsun, neredesin?” dersin.</i>
1805	Hemī-goft ey çü ŧeker mānde der-teng Çü yāķütī niŧeste der-dil-i seng	<i>Ona ayrıca o cam kavanozda sıkıŧmış ŧeker gibi ve taŧın yüreġinde saklanmış yakut gibi olduġunu söyle.</i>
1806	Tu ŧem ^ç -i merdümī biġāne kerdet Siyāhī çend çün biġāne kerdet	<i>Sen gözden uzaklaŧmış göz nurusun, sen karanlığın uzaklaŧtırdığı bir ışıksın.</i>
1807	Zi-destem reft cān u dilberem nīst Kesī ġayr ez-ġayālet der-serem nīst	<i>Sevgilim olmadığı için canım elimden ġitmiş aklımda onun hayalinden başka bir ŧey yoktur.</i>
1808	Zi-dil yek kaķre ġūn māndest ü derdī Ez-īn ber-rāh-ı bād germ ü serdī	<i>Gönülden kalan bir tek damla kandır ve bu yolun sıcığı, soġuġu ve derdidir.</i>
1809	Be-süzī dil sipend-i ŧeb be-süzem Ki çeŧm-i bed zi-dīdāret be-düzem	<i>Gönül ateŧiyle geceleyin üzerlik yakıyorum böylece kem gözlerin seni görmesini engelliyorum.</i>
1810	Çü ān der rā ne-mī-bīnem ŧarīķī Zi-seng-i āh sāzem mancınıķī	<i>O kapıdan geçit olmadığımı gördüğüm için ahımın taŧından bir mancınık yapıyorum.</i>
1811	Be-eŧk-i dīde sāzem ġarķ-ı ābeŧ Be-seng-i āh gerdānem ġarābeŧ	<i>O kaleyi gözyaŧımla suda boġup ahımın taŧıyla yıkacaġım.</i>
1812	Siriŧk ez-çeŧmhā çün āb mī-rānd Be-zārī īn ġazel ber-küh mī-ġānd	<i>Gözyaŧını seller gibi akıtıp sızlayarak bu ġazeli daġa okuyordu;</i>
El-ġazel Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilün		

1813	<p>Āteş-i sevdā girift der-i dil-i şeydā-yı men Şu^ç le ez-însân zened vāy-ı dil ü vāy-ı men</p>	<p><i>Sevda ateşi deli gönlümde tuttu.</i> <i>Bu alevleri körükleyen ise benim ahım ve inlememdir.</i></p>
1814	<p>Nāle-i şebhā-yı men ser be-felek mî-zened Tā be-çe ħ^hāhed keşîd nāle-i şebhā-yı men</p>	<p><i>Geceleri sızlamalarım fêleğin tepesine çıkıyor, bakalım bu gece yaptığım iniltiler nereye kadar ulaşacak.</i></p>
1815	<p>Māye-i sevdā-yı mās̄t zūlf-i tu lîken çe sūd Z'ān ki perākende şod māye-i sevdā-yı men [102]</p>	<p><i>Senin saçın benim sevgimin sermayesidir. Çünkü o benim sevdamin mayasını satmaktadır.</i></p>
1816	<p>Ez-ser-i rahmet meger hem tu şevî dest-gîr V'er ne çe ber-ĥîzed ez-dest-i men ü pāy-i men</p>	<p><i>Sen de bana acıyıp elimden tutarsan iyi olur. Yoksa bir tek benim elimden ne gelebilir.</i></p>
1817	<p>Dil çü ħabā beste-em ber-ħadd ü bālā-yı tu Aşħ-ı ħaddet cāmeyî-st rās̄t be-bālā-yı men</p>	<p><i>Ben gönlümü senin boyuna bir aba gibi bağlamışım. Senin boyunun aşkı ise benim üstüme bir elbise gibi olmuştur.</i></p>
1818	<p>Bes ki reg-i cān zedem der-ġam-ı aşħet çü çeng Ġayr-ı reg ü pūst nîst ħîç ber-a' zā-yı men</p>	<p><i>Çeng gibi aşkının derdinden o kadar damarlarımı kestim ki bir deri ve bir damardan başka bir şeyim kalmadı.</i></p>
<p>Meşneviyye Mefā^ç ilün / Mefā^ç ilün / Fe^ç ülün</p>		
1819	<p>Çü şeb^ç aşħd-ı şüreyyā^ç arz kerdî Ne çeşm-i Cem cevāhir farz kerdî</p>	<p><i>Gece gibi Süreyya'nın kolyesini taktın. Yoksa sen Cemşîd'in gözünü mücevher mi sandın?</i></p>
1820	<p>Çü şubħ ez-dîde rāndî eşk-i nāle Melik nîz in ġazel ħ^hāndî be-nāle</p>	<p><i>Sabah gibi gözünden jale gibi gözyaşını aktınca melik de inleyerek bu gazeli okudu;</i></p>
<p>El-ġazel Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün</p>		

1821	Düş cânem rā hevā-yı bŷy-ı zŷlf-i yār bŷd Dīde ber-rāh-ı ŷabā tā ŷubḥ-dem bīdār bŷd	<i>Dŷn gece aklımda sevgilinin saçının kokusunun hevesi vardı. Gŷzŷm ise sabah rŷzgarının yolunu sabah kadar bekledi.</i>
1822	Bād-ı ŷubḥ ez-bŷy-ı ŷ nāgeh demī der-men demīd Rāstī ān-est k'ān dem īn demem der-kār bŷd	<i>Sabah rŷzgarı onun kokusunu ansızın bana ŷfledi. Doğrusu ŷu an aldığım bu nefes onun sayesinde.</i>
1823	Men firistādem be-pīŷet cān be-dest-i ŷubḥ-dem Z'ān ta' allŷl kerd bād-ı ŷubḥ k'ŷ bīmār bŷd	<i>Ben canımı sabah rŷzgarının eliyle sana gönderdim. Hastayı tedavi etmeyi sen değil sabah rŷzgarı ihmal etti.</i>
1824	Ḥabzā vaḫtī ki mā rā der-serā-bŷstān-ı vaŷl Çŷn gŷl ŷ bŷlbŷl mecāl-i ḥande vŷ goftār bŷd	<i>Ne güzel ki vuslat bahçesinde bizim gŷl ve bŷlbŷl gibi gŷlme ve konuşma fırsatımız vardı.</i>
1825	Māh-ı mā tābende bŷd u māh-ı mā ferḥunde bŷd Kām-ı mā pŷr-ḥande bŷd ŷ baḫt-ı mā bīdār bŷd	<i>Bizim ayımız ıŷıldıyor, bizim ayımız mutluydu. Yŷzŷmŷz gŷlŷyor ve bahtımız açıktı.</i>
1826	Rŷzgārī dāŷtem ḥoŷ der-zemān-ı vaŷl-ı tu Ḥod ne-dānistem ki rŷz u rŷzgārān kār bŷd	<i>Seninleyken çok güzel zamanlarımız oldu. Ancak bu gŷnlerin kıymetini bilemedim.</i>
Meŷneviyye Mefā' ilŷn / Mefā' ilŷn / Fe' ŷlŷn		
1827	ŷebī der-pāy-ı servī sāḫt menzil Ki hem çŷn serv bŷdeŷ pāy der-gil	<i>Bir gece servi ağacının altında bir ev yaptı. Onun da servi gibi ayağı topraktaydı.</i>
1828	Kenār-ı sebze vŷ āb-ı revān bŷd Ki ez-' ayn-ı ŷafā gŷyī revān bŷd	<i>Yanındaki yeŷillik ve akan sulardan sanki saflık gŷzŷnden dŷrŷstlŷk akıyordu.</i>
1829	Melik ber-tarf-ı āb u sebze be-n(i)ŷest Zi-mŷjgān āb rā der-sebze mī-best	<i>Melik o yeŷilliđin ve suyun kenarında oturup kirpiklerinden o sebzelere su akıtıyordu.</i>
1830	Zi-ŷāḫ-ı serv ber-nālān ḥŷmāmī Maḫāmī dāŷt v'ān geh ḥoŷ maḫāmī [103]	<i>Servi ağacının dalında inleyen bir gŷvercin gibi hoŷ bir makamı vardı.</i>

1831	Çü Cem nālîd u hem nāle kerdî Meger ü nîz der-dil dāşt derdî	<i>Cem inledikçe o da inliyordu. Çünkü onunda yüreğinde bir derdi vardı.</i>
1832	Melik bā-ü hadîs-i rāz mî-goft Ġam-ı dil bā-kebüter bāz mî-goft	<i>Melik onunla yüreğinin sırrını paylaşıyor ve o güvercine derdini anlatıyordu.</i>
1833	Dü müştāk ez-ḥayāl ān şeb ne-ḥoftend Heme şeb tā be-rüz efsāne goftend	<i>Bu iki çılgın hayalleri yüzünden o gece uyumayıp sabaha kadar birbirine efsane anlattılar.</i>
1834	Melik mî-goft bā-nālān kebüter Ki ḥāl-i tu-st ez-ḥālem nikū-ter	<i>Melik o inleyen güvercine “senin durumun benden daha iyidir” diyordu.</i>
1835	Tu yārî dārî vü ḥurrem diyārî Merā yārî vü bākî nîst yārî	<i>Senin bir yoldaşın ve mutlu bir yuvan var. Benim ise ne sevgilim ve ne bir sınımdır.</i>
1836	Tu der-mesken nişeste fāriğü’l-bāl Men-i sergeşte gerdān bî-per ü bāl	<i>Sen yuvanda rahatça oturmuşsun ben ise kolsuz ve kanatsız avare dolanıyorum.</i>
1837	Men ān murğam ki mesken rā be-ḥiştem Ne-ḥürdem dāne rā rānd ez behiştem	<i>Ben yuvasını kendisi terk etmiş bir kuş gibiyim. Taneyi yemediğim için beni cennetten kovdu.</i>
1838	Men ü tu her dü dāğ-ı şevk dārîm Zi-zülf-i yār-ı müşkîn ṭavḳ dārîm	<i>Senle ben ikimiz de aşkın acısını yaşıyoruz ve sevgilinin kıvrımlı siyah saçına sevdalıyız.</i>
Reften-i Mihrāb Ez-‘ Aḳab-i Melik Cemşîd ü Naşîhat Kerden Ū Rā <i>Mihrāb’ın Melik Cemşîd’in Peşinden Gitmesi ve Ona Öğüt Vermesi</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
1839	Hemî-gerdid Mihrāb ez-pey-i Cem Besān-ı Cem k’ez u güm geşt ḥātem	<i>Mihrāb, Cemşîd’in arkasından yüzüğünü kaybetmiş gibi aramaya gitti.</i>
1840	Ġulāmān gerd-i şehri ü deşt pūyān Hemî-geştend yek ser şāh cūyān	<i>Hizmetçileri şehrin etrafında ve çölde Melik Cemşîd’i aramaya koyuldular.</i>

1841	Pes ez-yek mäh dīdendeş der-ān kūh Çü mäh-ı nev şode bārık zi-endūh	<i>Bir ay aradıktan sonra onu bir dağda üzüntüden yeni ay gibi incelmış bir şekilde gördüler.</i>
1842	Zi-ḥasret çeşmhāyeş reft derğar Sirişk ez-çeşmhā rīzān çü kuhsār	<i>Sevgilisinin hasretinden gözleri mağara gibi içine çökmüş, gözyaşları dağdan akan dereler gibi olmuştur.</i>
1843	Çü ān serv-i sehī rā dīd Mihrāb Be-pāyeş der-fütād āşüfte çün āb	<i>Mihrāb, o servi boylu Melik'i görünce ayağına su gibi aktı.</i>
1844	Çü eşk āmed ruḥ u çeşmeş be-būsīd Zi-derd-i dil besī der-ḥāk ğaltīd	<i>Yanağındaki gözyaşını görünce gözünü öpüp gönül derdinden toprakta yuvarlandı.</i>
1845	Çü ābeş teng cāy āverd der-çeng Şeker der-tüng ü gevher yāft der-seng	<i>Su gibi zorlukla elde etmiş sanki kavanoz içinde şeker ve taş içinde mücevher bulmuştu.</i>
1846	Çü la' l ez tāk-ı şāhī üftāde Miyān-ı seng-i ḥārā dil-nihāde	<i>Yere düşmüş mülal gibi tacı başından düşmüş gönlünü sert taşlar arasına gömmüştü.</i>
1847	Zi-bār-ı dil şanavber ḥam girifte Gül-i sūrī zi-ğam mātem girifte	<i>Meyvesinin ağırlığından sanavber gibi eğilmiş, sur ağacının gülü gibi hüzünden gam içindeydi.</i>
1848	Zi-ferş-i atlas ten mānde tenhā Mübeddil kerde atlas rā be-ḥārā [104]	<i>İpek kumaşlı elbiselerinden uzak taşlar üzerinde tek başına yaşamaya başlamıştı.</i>
1849	Be-zārī goft ey şem' -i şeb-efrüz Ne-mī-dānem ki efkendet bedīn rüz	<i>Ağlayarak ona "ey geceyi aydınlatan mum seni kim bu güne getirdi?"</i>
1850	İlā ey nāfe-i müşkīn-i dil-bend Bedīn şahrā kūdām āhūt efkend	<i>Ey misk kokulu göbek bağı bu çöle seni hangi ceylan düşürdü?</i>
1851	Be-Çīn evvel tu rā ey müşk-i ezfer Be-ḥūn-āb-ı ciğer perverd māder	<i>Ey misk kokulu, Çin ülkesinde annen seni ciğerinin kanıyla beslemişti.</i>

1852	Hevā zed ber-dimāġet bŷy-ı sevda Fütād ez-enderŷn rāzet be-sāhrā	<i>Burnuna sevda kokusu gelip seni çöllere attı.</i>
1853	Be-bŷy-ı dŷst ez-māder bŷrīdī Rehā kerdī vaṭan ġurbet ġŷzīdī	<i>Sevgilinin kokusunun uġruna annenden ayrılıp, memleketini bırakıp, ġurbete yerleştin.</i>
1854	Gehī der-baħr gerdī bā-nihengān Gehī der-kŷh bāşī bā-pelengān	<i>Denizlerde balinalarla dolaşıp daġlarda ize kaplanlarla beraber oldun.</i>
1855	Be-şeb lālede çŷn murġ-ı şeb āvīz Be-rŷz āşŷfte çŷn bād-ı seħer ġŷz	<i>Geceler inleyen gece kuşları gibi gŷndŷzleri ise perişan sabah rŷzgārı gibi oldun.</i>
1856	Çŷ ġŷl ber-bād dıraftī der-cevānī Çe mī-kerdī be-talġī zindeġānī	<i>Gençken ġŷl gibi kendini rŷzgāra kaptırdın. Neden hayatı bu kadar zehir ettin?</i>
1857	Be-pīrān ser ṭarab resmī melām-est Ve liken ān ṭaraf pīreş ġarām-est	<i>Yaşlanmaya başlayanlar için eġlence sıkıntı vericidir. Öte yandan yaşlıya haramdır.</i>
1858	Eger pīrī koned ‘ işret ġŷred mey ġŷl efşānī koned der-mevsim-i dey	<i>Yaşlı birisi eġlence dŷzenleyip içki içerse bu durum aralık ayında ġŷl açması kadar tuhaftır.</i>
1859	Şebāne nŷr-ı ġŷrşīd-i dil-efrŷz Ne-dāred ān ṭarāvet k’evvelīn rŷz	<i>Akşama doġru ġŷneşin çekiciliġi sabah ġŷneşi kadar olamaz.</i>
1860	Sefer kerdī be sevda-yı ticāret Besī dīdī ez-īn sevda ġasāret	<i>Sevda ticareti yŷzŷnden sefere çıkttın ancak bu sevdadan çok zarar ettim.</i>
1861	Zi-ser bīrŷn kon īn sevda-yı fāsīd Ki bāzār-est sŷst ŷ cins kāsīd	<i>Bu sevdayı başından at çünkü malı az ve sevdanın pazarı kesattır.</i>
1862	Me-kon zārī ki ez-zārī vŷ şīven Ne-(y)efzāyed be-cŷz şādī-i dŷşmen	<i>Çok ağlayıp inleme çünkü bu dŷşmanlarımızı sevindirir.</i>

1863	Melik yek dem ez-ān goftār be-girī-st Zemānī der-firāḡ-ı yār be-girī-st	<i>Bu sözler üzerine melik ağladı fakat sevgilisinden ayrı olduğu için yine gözyaşı döktü.</i>
1864	Nigār-ı ḡ īṣ rā der-çeşm-i ḡod did Nigārīn āb-ı çeşm ez-dīde bārīd	<i>Sevgilisini yine hayal edip gözyaşlarını inci gibi döktü.</i>
1865	Bedān ümmīd k'ān zībā nigāreş Çü eşk ez-dīde āred der-kenāreş	<i>Sevgilisini inci gibi gözünden çıkarsın ve yanına alsın diye gözyaşlarını akıttı.</i>
1866	Cevābeş dād u goft ey yār-ı hem-derd Me-şev germ ü me-küb īn āhen-i serd	<i>Ona cevap olarak "ey sevgili dert ortağım kendi kendini ısıtıp soğuk demiri dövmeyi bırak".</i>
1867	Dem-i germet merā āteş ber-efrūḡt Zi-çerbī-i zebān ḡandīl-i dil sūḡt	<i>Senin ateşli nefesin beni yaktı. Dilinin yağından gönlümün kandilinin ateşi daha da körüklendi.</i>
1868	Merā men' -ı tu efvn mī-koned şevḡ V'ez īn talḡi ziyādem mī-şevved zevḡ	<i>Senin beni uzaklaştırman benim isteğimi daha da artırıyor. Sen acı verdikçe benim sevgim artıyor.</i>
1869	Dil-i 'āşīḡ selāmet ber-ne-tābed Dil ez-tūr-i melāmet ber-ne-tābed [105]	<i>Aşğın gönlü rahat içinde olmaz. Aşık sitemden uzak durmaz.</i>
El-ğazel Mefā' ilün / Fe' ilātün / Mefā' ilün / Fa' lün		
1870	Be-rev be-kār-ı ḡod ey vā' iz īn çe feryād est Merā fütāde dil ez-reh tu rā çe üftāde-st	<i>Ey vaiz, sen kendi işine git, benim gönlüm beni halden düşürmüştür. Sen neden feryat ediyorsun?</i>
1871	Be-kām tā ne-resāned merā lebeş çün nāy Naşīḡat-ı heme 'ālem be-gūş-ı men bād-est	<i>Beni ney gibi dudağına alıp muradıma erdirmezse bütün dünyanın öğüdü benim kulağında bir rüzgar gibi olur.</i>
1872	Dilā me-nāl zi bīdād ü cevri-i yār ki yār Tu rā naşīb-i hemīn kerde est ü īn dāde-st	<i>Ey gönül, sevgilinin cevrenden ve zulmünden fazla inleme çünkü onun sana verebileceği budur ve adaleti bu kadardır.</i>

1873	Eger çe mesti-i ‘aşkem h̄arāb kerd velī Esās-ı hestī-i mā z’ān h̄arāb ābād-est	<i>Bu sarhoşluğun aşkımı harap ettiyse de bizim varlığımızın esası yine de o harap edendir.</i>
1874	Be-rev fesāne me-h̄’ān ü füsün me-dem bisyār K’ez īn fesāne vü efsün besī merā yād-est	<i>Git, bana efsane okuyup büyü yapma çünkü benim kulağım bu efsane ve büyülere kapalıdır.</i>
1875	Miyān-ı ü ki H̄udā āferīde est ez-h̄iç Daķika ī-st ki h̄iç āferīde ne-g(ü)şāde-st	<i>Allah’ın bir hiçten yarattığının arasında öyle bir dakika vardır ki hiçbir yaratılmış onu idrak etmemiştir.</i>
1876	Gedā-yı kūy-ı tu ez-heşt h̄uld müstağnī est Esīr-i bend-i tu ez-her dü ‘ālem āzād-est	<i>Senin kapının dilencisi sekiz cennetten daha zengindir. Senin esirin olan iki dünyadan da azattır.</i>
Meşneviyye Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
1877	Demem kem deh ki dem āteş fūrūzed Çü çerbi bīned āteş bīş sūzed	<i>Çok konuşma çünkü ateş nefesle körüklenir. Yağ gören ateş gibi daha fazla tutuşur.</i>
1878	Bedīn dem terk-i īn sevdā ne-gīrem Rehā kon tā der-īn āteş be-mīrem	<i>Bu saatten sonra bu sevdayı terk edemem. Beni bırak bu ateşin içinde öleyim.</i>
1879	Tenem çün h̄āk eger der-h̄āk rīzed Zi-kūy-ı düst gerdem ber-ne-h̄ized	<i>Tenim toprak olup toz gibi kalkarsa yine de sevgilinin sokağına dökülecektir.</i>
1880	Çü goftār-ı Melik be-ş(e)nīd Mihrāb Fūrū bārīd müjgāneş zi-mihr āb	<i>Mihrāb, bu sözleri Cemşīd’ten duyunca acıdan gözyaşlarını akıttı.</i>
1881	Be-Cem goft īn zemān tedbīr bāyed Ki bī-tedbīr kārī ber-ne-(y)āyed	<i>Cemşīd’e “zaman tedbir zamanıdır, tedbirsizlikten bir iş çıkmaz” dedi.</i>
1882	Çü devlet ber-tu eknūn geşt lāzım Şoden ber-dergeh-i Qayşer mülāzım	<i>Madem böyle olmasını istiyorsun gidip Kayser’in sarayında hizmete başlayacaksın.</i>

1883	Ne-kerdestī tu ʔıdmet līk dānī Tu resm ü ʔūy-ı şāhān nīk dānī	<i>Sen her ne kadar hizmet etmediysen de padişahların erkan adabını herkesten iyi bilirsin.</i>
1884	Çü Ƙayşer resm ü āyīn-i tu bīned Hemānā bā-tu peyvendī güzīned	<i>Kayser senin bu erkan adabını bildiğini görürse, seninle daha iyi bir ilişki kurabilir.</i>
1885	Be-dāmādī-i ʔod nāmet ber-āred Murādet baʔşed ü kāmēt ber-āred	<i>Belki de seni kendine damat olarak alıp böylece senin de muradın gerçekleşmiş olur.</i>
1886	Henüz esbāb-ı sultānīt ber-cāst Esāsü'l-beyt Cemşīdī müheyyā-st	<i>Hala senin sultanlık araç ve gereçlerin yerli yerindedir. Hala sen, sultan Cemşīd'sin.</i>
1887	Sipāh est ü derem esbāb-ı şāhī Henūzet hest z'īn çendān ki ʔ'āhī [106]	<i>Hala istediğin kadar padişahlık araç, gereçlerin ve ordun vardır.</i>
1888	Henūzet şem' -i devlet nām-dār-est Dırāʔt sebz ü tīğēt āb-dār-est	<i>Daha senin devletinin mumu parlamakta, ağacın yeşil ve kılıcın keskindir.</i>
1889	Henūzet bād pāyānend zīnī Henūzet māh-rūyānend Çīnī	<i>Hala hızlı koşan atların ve ay yüzlü Çinli güzellerin vardır.</i>
1890	Be-her kārī direm der-dest bāyed Ki ez-dest-i tehī kārī ne-(y)āyed	<i>Her işin bir maliyeti vardır. Elbette boş elle bir iş yapılmaz.</i>
1891	Be-bīn k'ez şoʔbet-i ʔūr mūhre-i gil Çe māye zer ü gevher kerd ʔāşıl	<i>Çamur içindeki küçük cisim güneşin elinde ne kadar altın ve mücevher sermayesinin gelmesini sağladı.</i>
1892	Ƙamer peykī est āʔir z'ān çe her māh Reved der-mevkeb-i ʔūrşīd her māh	<i>Ay, her ayın sonunda güneşin sırtına binen bir ulak gibidir.</i>
1893	Çünān kāreş fūrūg-ı nūr gīred Ki ez-nūreş cihān revnāk pezīred	<i>Öyle ki işi ışığın pırıltısını almaktır. Onun ışığından dünya canlanır.</i>

1894	Melik çün kışsa ez-Mihrâb be-ş(e)nîd Şalâh-ı kâr-ı hod hâlî der-ân dîd	<i>Melik Cemşîd, Mihrâb'tan bu sözleri işitince onun söylediklerinin doğru bir iş olduğunu anladı.</i>
1895	Ez-ân goftâr çün ebr-i behârân Fürüd âmed sirişk ez-dîde bârân	<i>O sözlerden dolayı bahar yağmuru ve seller gibi gözlerinden gözyaşını akıttı.</i>
1896	Çü mâh-ârâ-st burc-ı h̄îştên rā Münevver kerd bāz ân encümen rā	<i>Ay kendi burcunu süsleyip meclisindeki herkesi aydınlattı.</i>
1897	Ez-ân pes Çinîyân kerdend yekser Besic-i h̄idmet-i dergâh-ı Kayşer	<i>Böylece tüm Çinliler hep birlikte Kayser'in sarayının hizmetine gittiler.</i>
1898	Zer ü yâkût rā tertîb kerdend Çü h̄ürşîd efserî tertîb kerdend	<i>Altın, yakut taşlarını ve güneş gibi bir taç hazırladılar.</i>
Reften-i Melik Cemşîd Be-Dergâh-ı Kayşer <i>Melik Cemşîd'in Kayser'in Sarayına Dönmesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1899	Melik bā-tâc-ı zer ber- ^ç azm-i dergâh Çü şubh-ı şādîk âmed der-seşergâh	<i>Seher vakti aydınlık bir sabah gibi melik Cemşîd altın tacıyla saraya gitmek için yola çıktı.</i>
1900	Revân ber-nuqre-i hangî küh-peyker Bud eṯrāfeş gulâmân-ı kemer-zer	<i>Gümüş renkli devasa atına binip etrafında altın kemerli hizmetçileriyle yola koyuldu.</i>
1901	Be-tāzî Türk ber-yek müy-i tārik Ḥamāyil der-bereş Çinî be-lārek	<i>Etrafında saçının telleri gibi dizilmiş ordusuyla savaşçı Türkler gibi hareket ettiler.</i>
1902	Çü gül der ber-ḳabā-yı la' l-i zer-keş Dü müşkîn sünbüleş ber-gül müşevveş	<i>Gülün altın kaplamalı, mücevher süslü örtüsü gibi iki siyah kakül misali bir görüntü içindeydi.</i>
1903	Be-zîr-i ḳaşr-ı Efser dāşt Cemşîd Güzer çün mâh zîr-i ḳşr-ı Nāhîd	<i>Sarayın altından hareket eden Cemşîd adeta ayın Nahid sarayından geçmesi gibi geçti.</i>

1904	Ez-ān bālā-yı qaşr Efser bedīdeş Zi-rāh-ı dīde murğ-ı dil perīdeş	<i>Sarayın üstünden Efser onu görünce gönül kuşu uçup gitti.</i>
1905	Zi-bālā serv-i bālāyī firistād Ki dāned bāz rāz-ı serv-i āzād [107]	<i>Yukarıdan bir servi boylu güzeli gönderip onun ne istediğini öğrenmek istedi.</i>
1906	Zi-bālā serv-i bālā rāst pürsīd Bedān bālā hırāmān bāz-gerdīd	<i>O servi boylu gelip doğrudan bunu sorup salınarak tekrar yukarıya geri döndü.</i>
1907	Bedū goft īn cevān bāzārgān-est Şehinşeh rā zi-cem ^c -i çākerān-est	<i>“Bu gelen genç bir bazirgandır. Yani sizin hizmetçilerinizden biridir” dedi.</i>
1908	Melik Cemşīd çün āmed be-dergāh Be-nezd-i Hācib bār āmed ez-rāh	<i>Melik Cemşīd, sarayın içine girip sarayın Hacibinin yanına gönderildi.</i>
1909	Emīr bār rā goft ey Hūdāvend Merā ez-Çīn hevā-yı şāh ber-kend	<i>Emire “Efendim, bizi buraya Çin’den şahın ihsanı getirdi”.</i>
1910	Be- ^c azm-i ān zi Çīn ber-ḥ ^ā st çāker Ki çün mīrem buved ḥākem ber-īn der	<i>“Bendeniz Çin’den yüce emirimin kapısında hizmet etmek için geldim”.</i>
1911	Bedān niyyet sefer kerdem men ez-Çīn Ki sāzem āstān-ı şāh bālīn	<i>“Çin’den bu sebepten dolayı yola koyuldum çünkü padişahın eşğine yaslanayım diye geldim.”</i>
1912	Künūn ḥ ^ā hem ki pīş-i şāh bāşem Mukīm-i ḥāk-i īn dergāh bāşem	<i>“Şimdi padişahın yanında olup hizmet etmek istiyorum.”</i>
1913	Be-devlet bār beste-st īn zemān kār Çabūl üftem gerem devlet şevd yār	<i>Bu dönemde işlerin yolunda gitmesi devlete bağlıdır. Eğer kabul ederseniz benim de bahtım açık olursa burada olmak istiyorum.</i>
1914	Hemān dem Hācibeş der-bārgēh bord Girifte dest-i hem rā pīş-i şeh bord	<i>Hacib bunu duyunca Cemşīd’in elinden tutup padişahın yanına götürdü.</i>

1915	Melik Cemşîd râ Kayşer be-pürsîd Bedân der-manşîb-ı ‘âlîyeş bahşîd	<i>Kayser, Melik Cemşîd’i tanıdıktan sonra ona yüksek bir mevki bahşetti.</i>
1916	Bedû goft ey garîbî keşver-i mâ Çerâ dūrî güzîdî ez-ber-i mâ	<i>Ona “Ey bizim ülkemizin garibi, neden bizden şimdiye kadar uzak durdun?” dedi.</i>
1917	Zemîn būsîd u ber-şâh âferîn kerd Du‘ â-yı şâh râ bâ-cân qarîn kerd	<i>Cemşîd, yeri öpüp, padişaha saygı gösterip ona çok dua etti.</i>
1918	Ki ger dūrî güzîdem dâr ma‘ zūr Ki bûdem dūr ez-în dergâh rencūr	<i>Eğer şimdiye kadar gelemediyse bizi mazur görün çünkü buraya gelmeden önce çok acılar çektik.</i>
1919	Melik z’ân rûz çün ikbâl-i dâyim Budî der-ğazret-i Kayşer mülâzım	<i>Melik Cemşîd, o günden itibaren Kayser’in sarayında hizmete başladı.</i>
1920	Be-şeb çendî sitâdî şâh ber-pây Ki be-n(i)şestî çerâğ-ı meclis-ârây	<i>O gece bir süreliğine padişah meclisi süsleyen aydınlık gibi divanında bulundu.</i>
1921	V’ez ân pes âmedî ber-degeh-i şâh Ki bûdî der-şeb-istân şem‘ râ râh	<i>Ondan sonra padişahın sarayına gelip adeta geceleri aydınlatan bir mum gibi orada bulundu.</i>
1922	Demî hoş bî-ğuzūr-ı Cem ne-mî-zed Çe hoş ħod bî-ğuzüreş dem ne-mî-zed	<i>Artık padişah Cemşîd olmadan herhangi bir meclis düzenlemiyor ve onu yanına almadan bir sohbet divanı oluşturmuyordu.</i>
1923	Çü bâdeş der-gül-istân bûd hem-dem Çü şem‘ eş der-şeb-istân bûd maħrem	<i>Öyle ki gül bahçesinde rüzgar gibi ona yakın ve gece meclislerinin mumu gibi aydınlık kaynağı olmuştu.</i>
1924	Çü yek çendî nedîm-i ħalveteş geşt Pes ez-sâlî vezîr-i ħazreteş geşt	<i>Bir süre geçtikten sonra padişahın özel nedimi olup bir yılın ardından ise padişahın bizzat veziri oldu.</i>
1925	Cihân zir-i niğîn-i ħükm-i Cem bûd Revân ber-‘ ayn-ı qarğās u ħalem bûd	<i>Artık dünya Cemşîd’in yüzüğünün hükmü altındaydı ve onun sözü her yerde geçerliydi.</i>

1926	Budeş ahter peder māder bud Efser Ve liken būd ez-ū māder der-āzer [108]	<i>Padişah onun babası gibi Efser ise annesi gibi olmuştu. Ancak kendi annesi hala ateşler içindeydi.</i>
1927	Hayāleş her zemān der ser-hemī-tāht Nihān der-perde bā-Cem ‘ işve mī-bāht	<i>Hurşid’in hayalini her zaman aklında gezdirip içten içe onun sevgisini içinde tutuyordu.</i>
1928	Şebī nālīd hüsrev pīş-i Mihrāb Ki kār ez-dest reft ey dūst der-yāb	<i>Bir gece, hükümdar yine Mihrāb ile dertleşip onun bir çare bulmasını istedi.</i>
1929	Zi-yār-ı h̄ iş tā key dūr bāšem Çünin dil-ḥaste vü rencūr bāšem	<i>Kendi sevgilimden ne zaman kadar uzak olup onun derdini ve özlemini çekeyim dedi.</i>
1930	Melik rā goft Mihrāb ey cihāndār Besī endişe kerdem men der-ın kār	<i>Mihrāb ise ona “Ey padişahım, ben bu işin düzelmesi için çok düşündüm”</i>
1931	Künün in kār-ı mā ger mī-güşāyed Zi-Şehnāz vü zi-Şekker mey güşāyed	<i>“Şimdi bizim bu işimizin düğümünü çözecek olan Şehnaz ve Şeker’dir” dedi.</i>
1932	Şekker rā ‘ūd bāyed ber-giriften Seḥergāhī pey-i Şehnāz reften	<i>“Şöyle ki bir sabah Şeker’in udunu alıp Şehnaz’ın peşinden gitmesi gerekmektedir” dedi.</i>
1933	Ber-āheng-i ḥişār-ı burc-ı Hürşid Şoden bā-çeng ü berbaḥ hem çü Nāhid	<i>Hurşid’in kaldığı surun altında Nahid gibi bu ikisinin elinde çeng ve sazın bulunması gerekir.</i>
1934	Ber-ān der-perde-i ḥoş sāz kerdn Nevāyī der-ḥişār āgāz kerdn	<i>Böylece o kapının önünde güzel bir müzik ziyafeti verip güzel şarkılar söylemeleri lazım.</i>
1935	Meger çün be-ş(i)neved ān nağme vü sāz Nigehbānān-ı ān rüyin der-āvāz	<i>O güzel sazı ve nağmeyi iri yapılı gardiyanlar duyunca bundan etkileneceklerdir.</i>
1936	Şeker rā der-ḥişār-ı teng ḥ̄ ānend Bedān goftār-ı şirīn ‘ıyş rānend	<i>Bunun üzerine Şeker’i hisarın içerisine almaya çalışıp onunla güzel vakit geçirmek isteyeceklerdir.</i>

1937	Konend āmed şod ān rāh peydā Ki muṭrib rā būd reh der-heme cā	<i>Bu şekilde onlar oraya girip çıkmaya yol bulacaklardı. Çünkü çalgıcıların girip çıkmadığı yer yoktur.</i>
1938	Şavāb āmed Melik rā ra 'y-i Mihrāb Reh-i bīrūn şoden mī-dīd ez-āb	<i>Mihrāb'ın bu düşüncesi Melik Cemşīd'in aklına yattı. Böylece bu sıkıntıdan tek çıkış yolu olarak bunu gördü.</i>
1939	Şeker rā goft vaqt-i yārī āmed Tu rā hengām-i şīrīn-kārī āmed	<i>“Şeker'e şimdi sıra senin yardımına geldi. Artık senin hünerini gösterme zamanındır” dedi.</i>
Nāme Nivišten-i Melik Cemşīd Be Süy-ı Hūrşīd <i>Melik Cemşīd'in Hurşīd'e Mektup Yazıp Göndermesi</i> Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Fe' ulūn		
1940	Şeb-i tāri be-rūz āverd Cemşīd Be-şeb be-n(i)vişt tūmārī be-Hūrşīd	<i>Karanlık geceyi gündüze çeviren Cemşīd, gece oturup Hurşīd'e bir mektup yazdı.</i>
1941	Muṭavvāk-ı tūṭī-i perīde der-şeb Çü zāğ-ı şeb beden bāliš merkeb	<i>Gece, renkli gerdanlığı olan papağının uçması ve gece kargasının onun peşinden koşması gibiydi.</i>
1942	Ki der-Hindūstān rāheş kafes dāşt Perīden der-hevā-yı Çīn heves dāşt	<i>Hindistan yolu ona bir kafes gibiydi oysa o Çin ülkesini uçma hevesindeydi.</i>
1943	Zi-Hindistān be-sūy-ı Çīneş āverd Ber-eṭrāf-ı Hōten şeker-feşān kerd	<i>Hindistan'dan onu Çin'e doğru getirip ve Hoten'in etrafında gezdirdi.</i>
1944	Derūneş dād sūz kışşa rā sāz Be-nevk-i hāme kerd īn nāme āğāz [109]	<i>İçinin acısı hikâyesinin sazı gibi olup böylece mektubu beste gibi yazmaya başladı.</i>
Āğāz-nāme <i>Mektubun Başlangıcı</i> Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Fe' ulūn		

1945	Be-nām dād baḥş dād ḥ`āhān Güneh pūşende-i şāhib günāhān	<i>Hak arayanların adalet dağıtıcısı ve günah sahiplerinin günahlarını örten Allah`ın adıyla,</i>
1946	Ḥalāş engiz-i mazlūmān-ı mecūs `İlāc āmiz-i rencūrān-ı me`yūs	<i>Haksız yere hapsedilenlerin kurtarıcısı, umutsuzca acı çekenlerin ilacı,</i>
1947	Ez-ū bād āferin ber-şāh-ı ḥübān Çerāğ-ı dilberān u māh-ı ḥübān	<i>Güzeller güzeline ve sevgililerin aydınlığına ve ay yüzlü güzellere selam olsun.</i>
1948	Meh-i burc-ı vefā şubḥ-ı şabāḥat Gül-i bāğ-ı vefā `ayn-ı melāḥat	<i>Vefa burcunun ayına, aydınlıkların sabahına, vefa bahçesinin gülüne,</i>
1949	Ṭerāz-ı kisvet-i ḥüsn-i ṭerāzi Niğın-i tāc u fark-ı ser-firāzi	<i>Adalet terazisinin güzel kisvesi ve baş tacının mücevherine,</i>
1950	Çerāğ-ı nāzır u ḥürşid-i āfāk Ferāğ-ı ḥātır u ümmid-i müştāk	<i>Gözlerin nuru ve ufukların güneşi, gönülleri serinleten ve umut ışığına,</i>
1951	`Aziz ūftāde hem be-zārī Zi-çāh Yūsufi der-çāh-ı ḥ`ārī	<i>Mısır padişahı gibi gözden düşerek kuyuya Yusuf gibi hapsedilene,</i>
1952	Ġarībī nā-tevānī mübtelāyi Ez-in ser-geşte-i bī-dest ü pāyi	<i>Bir garipten, bir çaresizden, bir bağımlıdan ve bu elsiz, ayaksız avareden,</i>
1953	Sirişk-i germ rū rā mī-devāned Be-şıdk-ı dil du`āyet mī-resāned	<i>Sıcak gözyaşı yüzde koşturup sadakatle sana ettiğim duaları yetiştiriyor.</i>
1954	Ki ey nāzik nigār nāz-perverd Çü gül ne germ giti dide ne serd	<i>Ey gül gibi nazlı büyütülen, dünyanın sığasını ve soğuşunu görmedin.</i>
El-ğazel Mefā`ilün / Mefā`ilün / Fe`ülün		

1955	Tu ey cān-ı men-i bīmār çünī Der-în bīmāri vü tīmār çünī	<i>Benim hasta canımın içi nasılsın? Bu hastalık ve acı içinde nasılsın?</i>
1956	Gülü būdī nebūdet hiç hārī Künün der-çendīn hār çünī	<i>Hiçbir dikenli olmayan bir gül gibiydın, şimdi o dikenlerin arasında zamanın nasıl geçiyor?</i>
1957	Tu rā hemvāre bes-ter būd gül-berg Gülā z'ān cāy-ı nā-hemvār çünī	<i>Senin yattığın yer her zaman gül yaprakları içindeydi, ey gül yüzlüm, o sert yerde nasıl yatıyorsun?</i>
Meşnevî Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1958	Merā bārī hayāl-i tu-st mūnis Ne-dānem bā-ki mī-dārī tu meclis	<i>Beni sadece senin hayalin sakinleştiriyor, senin kimlerle oturup kalktığını bilmiyorum.</i>
1959	Şabā bā-men heme rüz-est dem-sāz Tu rā āhir be-gū tā kī-st hem-rāz	<i>Bütün gün bana yoldaş olan sabah rüzgârıdır. Bana söyle bakayım senin sırdaşın kimdir?</i>
1960	Nişeste ber-reh-i bā-dem be-būyet Ki bād āred meger gerdī zi-kūyet [110]	<i>Rüzgârın yolunun üzerinde oturmuşum, senin mahallenin toprağını bana getirsin diye.</i>
1961	Tu çün şem'ī nişeste der-şeb-istān Der-āhen pāy u ber-ser düşmen-i cān	<i>Sen gece karanlığında bir mum gibi oturmuş ayağında demir pranga ve başında düşmanlar var.</i>
1962	Men ez-şevk-i cemāl-i yār-ı mehveş Zenem pervāne sān ḥod rā der-āteş	<i>Ben ay yüzlü sevgilinin güzel cemalinin şevkenden pervane gibi kendimi ateşe atıyorum.</i>
1963	Geh ez-ḥasret nehem men seng ber-dil Ki dāred yār-ı men der-seng menzil	<i>Bazen hasretinden gönlüme taş basıyorum çünkü benim sevgilimin de bir taş üzerinde oturduğunu biliyorum.</i>
1964	Kebüter rā ber ān der-nīst pervāz Ki güyed bā-tu hāl-i şevk-i men bāz	<i>O kapıya uçan bir güvercin bile yok ki benim sana olan hasretimi sana iletsin.</i>

1965	Meger āhem tevāned kerd kārī Koned der-ḥalvetet yek šeb güzārī	<i>Belki ahım bir şeyler yapabilir ve senin تنها gecende sana bu acımı ulaştırabilir.</i>
1966	Murādī nīst der-‘ ālem cüz inem Ki rüy-ı nāzeninet bāz bīnem	<i>Bu dünyada senin güzel yüzünü tekrar görmekten başka bir muradım yoktur.</i>
1967	Ser-i zülfi dil-āšūbet be-girem Be-sevdā-yı tu der-pāy-ı tu mīrem	<i>Muradım, sana ulaşıp senin gönül çelen saçını tutup senin sevginle ayağında ölmektir.</i>
1968	Merā cā nīst merkeb rānde der-gil Ez-ān tersem ki nāgeh der-pey-i dil	<i>Benim çamura saplanmış bir at gibi canım vardır. Gönülünün peşinden gidememesinden korkuyorum.</i>
1969	Reved cān u tenem der-gil be-māned Merā ševk-i ruḥet der-dil be-māned	<i>Can ve tenimin gidip çamura saplanıp ve senin yüzünü görme hevesimin içimde kalmasından korkuyorum.</i>
1970	Çü der-dil nakş-ı zülfi yār gerded Dilem rā šabr tār u mār gerded	<i>Gönlümde senin saçının nakşı resmedilirse gönlümü sabır tarumar edebilir.</i>
1971	Be-çeşmem der-ğam-ı ān nergis-i şeng Cihān gāhī siyeh bāşed gehī teng	<i>O neşeli nergisin silueti gözünde canlanınca dünya gözüme bir anda kara ve dar gelmeye başlıyor.</i>
1972	Ḥaber deh tā devā-yı kār-ı men çī-st Ṭabīb-i derd-i bī-dermān-ı men kī-st	<i>Bana bu derdimin dermanının ne olduğunu ve bu dermansız derdimin ilacının hangi hekimde olduğunu söyle.</i>
1973	Ġam-ı pinhān-ı ḥod rā bā-ki güyem ‘İlāc-ı derd-i dil rā ez-ki cüyem	<i>Bu gönlümün gizli derdini kime anlatayim, bu gönül derdinin ilacını nerde arayayım.</i>
1974	Çü āmed nāme-i Ḥusrev be-pāyān Be-ḥū-ı dīde-eş be-n(i)vişt ‘ unvān	<i>Hüsrev, mektubunun sonuna gelince kanlı gözyaşıyla adını yazdı.</i>
1975	Revān ez-dīde ḥūn-ı dil çü ḥāme Bedān her dü şanem be-n(i)vişt nāme	<i>Gönül kanını gözyaşı gibi gözlerinden akıtarak bunlarla güzel sevgiliye mektup yazdı.</i>

1976	Be-Şeker goft k'ey yâr-ı dil-âvîz Eyâ Şehnâz ez'in cā zūd ber-ĥîz	Şeker'e ey sevgili arkadaşım, buradan kalkıp Şehnaz'la birlikte çıkın dedi.
1977	Ki in ğam-nāme rā ĥiç er tevānîd Bedān māh-ı perî-peyker resānîd	Bu gam mektubunu en kısa zamanda o güzel, peri yüzlü aya ulaştırın dedi.
1978	Çü 'ūd u çeng rā āheng sâzîd Zi-ķavlem in ğazel ber-çeng sâzîd	Ud ve çengle bir beste yapıp benim dilimden bu gazeli ona okuyun dedi.
Rubā' iyye Fe' ülün / Fe' ülün / Fe' ülün / Fe' ülün		
1979	Resulā ĥüdā rā be-cāyî ki dānî Çe bâşed ki ez-men peyāmî resānî [111]	Ey elçiler Allah için ne olur bu benim mektubumu ona ulaştırın.
1980	Ne kâr-ı resül-est reften be-güyeş Nesimā tu ber-ĥîz er mî-tevānî	Onun sokağına gitmek elçinin işi değil ey sabah rüzgârı sen kalk, eğer yapabiliyorsan.
Der-Reften-i Şeker Şehnâz Ber-Der-i Ĥişâr-ı Ĥürşîd Şeker ve Şehnaz'ın Ĥürşîd'in Kalesine Gitmesi Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
1981	Zi-pîş-i Cem dü kebk-i bülbül âvâz Be-küh-istân-ı dej kerdend pervâz	Bu iki bülbül sesli güvercin Cemşîd'in yanından uçup kalenin olduğu dağa gittiler.
1982	Bedān dej perdeyî hoş sâz kerdend Zi-ķavleş in ğazel āġâz kerdend	O kalenin yanında güzel bir çadır kurup Cemşîd'in sözü üzerine bu gazeli söylemeye başladılar.
El-ġazel Mef' ülü / Fâ' ilätü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün		
1983	Derdā ki reft yâr u dilem rā devā ne-kerd Şad va' de biş dād u yekî rā vefā ne-kerd	Sevgilim gitti ve gönlümün derdine deva olmadı. Bana yüz vaatte bulundu ama bir tanesini bile yerine getirmedi.

1984	Bordem hezār kışşa-i hācet be-nezd-i yār El-kışşa şod revāne vü hācet revā ne-kerd	<i>Ona ihtiyaçima binaen yüz hikâye atlattım hikâyeleri dinledi ancak hiçbirini yerine getirmedim.</i>
1985	Şad tîr-i ğamze ber-dil çün müy kerd rāst Ān nevk-i müŝikāf be-müyî haŝā ne-kerd	<i>Gamzesinden yüz oku hatasızca gönlüme sapladı. Bunu yaparken bir iğne ucu kadar hata yapmadı.</i>
1986	Ber-hāk-i küy-ı düst ki mālîd ruḥ çü men K'ān hāk der-ruḥeŝ eşer kîmyā ne-kerd	<i>Sevgilinin sokağının toprağına kim benim kadar yüzünü sürdü. Yahut o toprak onun yanağında kimya gibi etki göstermedi.</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
1987	Ber-āhî ber-dilî şad rāh mî-zed Be-rāhî her dilî şad āh mî-zed	<i>Bir ahla bir gönle yüz yol arayıp bir yola bir gönül için yüz ah ediyordum.</i>
1988	Şeker ber-bî-nevāyî zed hiŝārî Be-kef Şehnāz kerdn dest-yārî	<i>Şeker çaresizce bir çadır kurmaya çalıyor, Şehnaz ise ona yardım ediyordu.</i>
1989	Ḥadîŝ-i germeŝ āteŝ ez-ney efrūḥt Demî hoŝ der-girift ü germ ber-sūḥt	<i>Bu yakıcı hikâyesi neyi tutuşturuyordu. Hoş bir nefesle ateşi körüklüyordu.</i>
1990	Dü ten ber-kūh berbaŝ sāz u ney-zen Şode ḥalk encümen ber-kūh u berzen	<i>Dağda ikisi birlikte saz ve ney çalınca etraflarına halk toplamaya başladı.</i>
1991	Ez-ān şekl ü ŝemāyil ḥîre mândend Bedān şüret cüz in cānhā feŝāndend	<i>Bunların kurduğı güzel görüntü karşısında insanlar hayran kalıp onları canla başla alkışlıyorlardı.</i>
1992	Şeker gevher be-tār-ı çeng mî-soft Çü çengeŝ kej nişest ü rāst mî-goft	<i>Şeker sanki çengin teline mücevher gibi vuruyor, kendi sazı gibi bazen eğilip bazen doğruluyordu.</i>
1993	Şod ez-āvāziŝān der perde Nāhîd Resîd āvāze-i iŝān be-Ḥürŝîd [112]	<i>Onların sesinden Nahid, perde açtı ve ünleri Hurşîd'e kadar ulaştı.</i>

1994	Ġamīn būd ez-firāk-ı āşināyī Ṭaleb mī-kerd miskīn ğam zedāyī	<i>Sesleri sevgilinin ağırlığında dolayı dertliydi ve bu, o zavallının derdini ortadan kaldırmak içindi.</i>
1995	Zi-perde hādemi bīrūn firistād Be-halvetgāh-ı hūş āvāzişān dād	<i>Bir hizmetçiyi dışarı gönderip onları kendi yanına çağırmasını istedi.</i>
1996	Dü bezm-efrūz sāz-ı çeng kerdend Bedān ferruḥ māḫām āheng kerdend	<i>Bu iki eğlence meclisini süsleyenler saz ve çengini alıp onun makamında hoş bir ahenk tutturdular.</i>
1997	Şanem Şehnāz rā çün dīd be-n(e)vāht Şeker Hūrşid rā çün dīd be-n(e)vāht	<i>Güzel sevgili, Şehnaz'ı görünce onu tanıdı, Şeker ise Hurşid'i görür görmez çalmaya başladı.</i>
1998	Be-hūn-ı dīde levḥ-i çehre be-n(i)gāşt Zi-ḥod mī-şod burūn ḥod rā nigh dāşt	<i>Kanlı gözyaşıyla yüzünü boyadı. Kendisinden geçmek üzereydi ama kendini tuttu.</i>
1999	Mehī dīd ez-za'ifī çün hilālī Terāşide ḫaddī hem çün ḫalālī	<i>Hilal gibi incelmış zayıf bir ay ve boyu yontulmuş bir ağaç gibi olduğunu gördü.</i>
2000	Nihālī būd ḫaddeş ḫam girifte Gül-i eṭrāf-ı ḫaddeş nem girifte	<i>Yaş bir fidan gibi boyunun eğildiğini ve bedeninin etrafındaki güllerinin solduğunu gördü.</i>
2001	Nişesten ü nevāyī sāz kerdend Ez-evvel in ğazel āġāz kerdend	<i>Oturup saz çalmaya koyuldular ve bu gazeli böyle söylemeye başladılar.</i>
El-ġazel Mef' ūlū / Fā' ilātū / Mefā' ilū / Fā' ilūn		
2002	Servā çe şod ki dūr şodī ez-kenār-ı mā Bāzā ki ḫoş ne-mī-güzered rüzgār-ı mā	<i>Ey servi boylu, ne oldu da bizden uzaklaştın? Geri dön çünkü bizim zamanımız hoş geçmiyor.</i>
2003	Ḥak-i vücūd-ı mā çü firāket be-bād dād Bād āvered be-kūy-ı tu z'in pes gubār-ı mā	<i>Bizim vücudumuzun külleri senin ayrılığında rüzgâra karıştı. Bundan sonra ancak bizim tozumuzu rüzgâr senin kapına getirir.</i>

2004	Vaşl-ı tu būd āb-ı heme kārḥā dirīg Ān āb reft ü bāz ne-(y)āmed be-kār-ı mā	<i>Senin varlığın bütün işlerimizin yaşam suyuydu. Ne yazık ki o su gitti ve biz yaşamdan uzaklaştık.</i>
2005	Būdīm tāze vü hoş u ḥandān çü berg-i gül Eyyām bord ğayret ü be-n(i)ḥād ḥār-ı mā	<i>Gül yaprağı gibi taze, hoş ve güler yüzlü idik. Felek bu neşemizi kaçırdı ve biz diken içinde kaldık.</i>
2006	Pejmürde ğonçe-i dil pür-ḥün zi-mihr-i cān Be-n(ü)māy ruḥ be-tāzegī ey nev-behār-ı mā	<i>Gönül tomurcuğumuz senin sevginden kan içinde kaldı. Ey bizim baharımız yine de bize yüzünü göster.</i>
2007	Tu çeşme-i ḥayātī ḥāşā ki ber-dilet Ḥaşāk rīzeyī buved ez-reh-güzār-ı mā	<i>Sen hayat suyunun pınarısın, bizim geçtiğimiz yolların tozu umarım senin gönlüne gölge yapmaz.</i>
2008	Ez-yār u ez-diyār cūdā mānde-īm hiç Ber-yār nezd-i mā-st ḥaber nezd-i yār mā	<i>Biz sevgilinin diyarından ayrı kalmışız. Ne sevgilimiz yanımızda ne de ondan bir haberimiz var.</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2009	Çü Ḥurşid ān dü gül ruḥsār rā dīd Ber-āmed surḥ çün gül hoş be-ḥandīd	<i>Hurşid, o iki gül yüzlüyü görünce gül gibi kızarıp güldü.</i>
2010	Zi-şādī erguvān ber-za' ferān kāşt Velī çün ğonçe rāz-ı dil nihān dāşt [113]	<i>Mutluluktan erguvan gibi canlandı ancak yine de o fidan gönül derdini gizledi.</i>
2011	Leb-i Şekker nevāziş kerd ney rā Şeker-leb nīz hoş be-n(e)vāḥt vey rā	<i>Şeker'in dudağı neyi okşayıp ve şeker dudaklı da ona güzelce eşlik etti.</i>
2012	Be-ān şavt-ı Şeker Şehnāz zed çeng ' Uḳāb-ı ' aşk der-Şehnāz zed çeng	<i>Şeker'in bu sesine Şehnaz çengiyle eşlik edip böylece aşk kartalı Şehnaz'ı pençelerine aldı.</i>
2013	Zi-süz-ı ' aşk çeng āmed be-nāle Şeker ḥānd in ğazel rā ber-ğazāle	<i>Aşkın ateşiyle çeng inlemeye başlayıp Şeker ise bu gazeli o güzele okudu.</i>

El-ğazel Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün		
2014	Ān ki 'ömrī çü şabā ber-ser-i kūyet cān dād Çü şevēd ger heme 'ömreş nefesī ārī yād	<i>Bir ömür boyunca sabah rüzgârı gibi senin sokağında can veren bir kimseyi bir an olsun hatırlaman gerekmez mi?</i>
2015	Der-firāk-ı tu çü ber-nāme nehem nevk-i qalem Ez-nihād-ı qalem u nāme ber-āyed feryād	Senin ayrılığından mektubun üzerine kalemin ucunu değdirdiğimde kalem ve mektubun içinden bir feryat yükseldi.
2016	Biş çün şubḥ me-dem dem ki bedīn dem çü çerāg Be-nişeştīm be rüzī ki kesī me-nişānd	<i>Daha fazla sabah rüzgârı gibi mumu üfleme çünkü biz bunun ışığına toplandık.</i>
2017	Çü nefes nīst kesī rā be-berem āmed ü şod Āh k'ū nīz be-yek-bāregī ez-kār üftād	<i>Etrafımda gelip giden nefesinden başka kimse yok onun da bir anlık gidip gelmemesinden korkuyorum.</i>
2018	Eşk-i ḥod rā heme der-kūy-ı tu kerdīm be-ḥāk 'Ömr-i ḥod rā heme ber-būy-ı tu dādīm be-bād	<i>Tüm gözyaşımızı senin sokağında yerlere döktük bütün ömrümüzü ise senin kokundan dolayı rüzgâra verdik.</i>
2019	'Āşık-ı rüy-ı tu hest ez-heme-rüyī fāriğ Beste-i müy-ı tu hest ez-heme-bendī āzād	<i>Senin yüzüne âşık olanın başka hiçbir yüze ihtiyacı kalmaz. Senin saçının teline bağlanan her türlü tutsaklıktan azat olur.</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2020	Çü be-ş(e)nīd ez-Şeker gül-çehre goftār Zi-bādāmeş revān şod dāne-i nār	<i>Gül yüzünün söylediklerini Şeker'den duyunca, badem gibi gözlerinden, nar tanesi gibi gözyaşı aktı.</i>
2021	Çü sālī būd k'ān māh dü hefte Heme rüz ez-melāmet būd kefte	<i>O ayın iki haftası, çektiği sıkıntılardan dolayı bir yıl kadar uzundu.</i>

2022	Heme rüz âh bûdî ğam-güsâreş Heme şeb eşk bûdî der-kenâreş	<i>Her gün onun kederinden âh çekti ve her gece bir köşede gözyaşı döktü.</i>
2023	Be-nâhun geh hırâşîdî ruḥ-ı gül Zi-ḥasret geh ḥurûşîdî çü bülbül	<i>Hasretten bazen gül yanağını tırmaladı. Bazan bülbül gibi coştı.</i>
2024	Gehî der-ḥün keşîdî ruḥ çü sâgar Gehî leb gezîdî hem çü Şeker	<i>Bezen yanağı şarap kadehi gibi kana bulandı. Bazan dudağını şeker gibi ısırdı.</i>
2025	Be-ğayr ez ğam ne-bûdî dil-pezîreş Be-cüz dendân ne-bûdî dest-gîreş	<i>Sevgilinin gamından uzak değildi. Onun esiri dışından başka bir şey değildi.</i>
2026	Heme şeb tâ seher ne-nihâdî ez-ğam Çü nergis berghâ-yi çeşm ber-hem	<i>Her gece sabaha kadar gamdan uzak kalamadı. Nergis gibi göz kapaklarını birbirine yaklaştırdı.</i>
2027	Çü bâ-âvâz işân hoş ber-âmed Zemânî ez der-şâdî der-âmed [114]	<i>Onların sesini duyunca hoşlandı ve bir an mutluluğa ulaştı.</i>
2028	Refîkân ber-nevâ-yı ân dü Nâhîd Çü dîdend ân nişât u 'ıyş-ı Hürşîd	<i>Dostları, o iki yıldızın sesini duyup Hurşîd'in neşesini ve huzurunu gördüler.</i>
2029	Dü meh râ bedrhâ-yı sîm dâdend Dü gül râ berghâ ber-hem nihâdend	<i>O iki ay, gümüş renkli bir dolunaya dönüştü. O iki gülün üzerini yapraklarla kapattılar.</i>
2030	Be-vaḳt 'azmşân dâmen giriftend Bedân her dü Şekergoftâr goftend	<i>Gitme zamanı geldiğinde Şekergüftâr her ikisinin eteğinden tutarak şöyle söyledi:</i>
2031	Şeb-est ey muṭribân emşeb be-sâzîd Dil-i meh râ be-şavtî mî-nevâzîd	<i>Ey çalgıcılar, bu gece öyle bir gecedir ki bir nağmeyle o ay yüzlü sevgilinin yüreğini mutlu edin.</i>
2032	Dem-i germ ü leb pür-ḥande dârîd Ruḥ-ı ferruḥ peyî ferḥunde dârîd	<i>Sıcak nefesiniz ve gülücüklerle dolu bir dudağımız var. Mutlu yüzünüz ve kutlu takipçileriniz var.</i>

2033	Dem-i cān baḥştān cān mī-fezāyed Nesīm vuṣlatān cān mī-güşāyed	<i>Sizin can bağışlayan nefesiniz ömrü uzun eder. Vuslat rüzgarınız gönülleri ferahlatır.</i>
2034	Şeker be-n(e)vāḥtī her dem nevāyī Rehī ber-dāştī her dem zī-cāyī	<i>Şeker her ne zaman bir nağme söylese her candan kaygıyı uzaklaştırır.</i>
2035	Şeker ber-‘ūd her dem ‘āşıkāne Zedī ber-āb rengī ez-terāne	<i>Şeker, uduyla ne zaman âşıkâne nağmeler çalsa suyun üzerine bu eğlenceden bir yansıma düşer.</i>
2036	Şanem der-perde-i dil rāz mī-goft Be-naẓm-ı in kışsa bā-Şehnāz mī-goft	<i>Put gibi güzel sevgili gönül perdesine bir sır söyledi. Bu hikâyenin şiirini Şehnâz’la söyledi.</i>
El-ğazel Mefā‘ ilün / Fe‘ ilātün / Mefā‘ ilün / Fa‘ lün		
2037	Merā hevā-yı ḥarābāt u nāle-i çeng-est ‘Ale’-devām ber in yek maḳām āheng-est	<i>Bizim isteğimiz meyhanenin havası ve çengin sesidir. Her zaman bu makamda bir aheng var.</i>
2038	Nevā-yı ‘ıyş-ı men ez-çeng rāst mī-gerded Ḥoşā kesī ki nevāyeş hemişe ez-çeng-est	<i>Benim hayatımın eğlencesi çengin sesinden gelir. Her zaman çengin sesiyle huzur bulan kişiye ne mutlu.</i>
2039	Be-(y)ā be-(y)ā vü gamet rā burün ber ez-dil-i men Ki cem‘ şod gam bisyār u cāy-ı gam teng-est	<i>Gel, gel ve gamını benim yüreğimden çıkar. Gam çoğaldı ve bu gamın yeri dardır.</i>
2040	Çe gam zi-nāle vü eşkem tu rā ki şām u seher Nişāt-ı nağme-i çeng ü şarāb-ı gül-reng-est	<i>Benim gece gündüz kederden dolayı inlemem ve döktüğüm gözyaşı senin için çeng sesi ve gül renkli şaraptır.</i>
2041	Zi-eşk ü nāle çe ḥized be-meclisī ki der-ū Müdām ḥün-ı şürāḥī vü nāle-i çeng-est	<i>O mecliste gözyaşı ve inleme olursa şarap testisi ve çeng sesi de olur.</i>
2042	Be-çin-i zülf-i tu dil reft ü mī-reved cān nīz Ve līk rāh-ı dırāz-est ü merkebeş leng-est	<i>Senin saçının kıvrımına gönlüm tutuldu ve can da elden gidecek. Fakat yol uzaktır ve onun atı da topaldır.</i>

2043	Tu rā ez-ān çe ki āyine-i meh ü hürşid Girifte hem çü ' azāret zi-āh-ı men reng-est	<i>Ay ve güneş görüntüsü itibariyle benim ahımın kıvılcıklarının rengine tutulmuş gibidir.</i>
2044	Tu çün sipihr-i bülendî vü men çü hāk nejend Miyāne-i men ü tu şad hezār ferseng-est	<i>Sen yüce gökyüzü gibisin ve ben bu alçak yeryüzü gibiyim. İkimizin arasında bin yüz fersah var.</i>
Ḥaber Porsiden-i Ḥürşid Ez-Ḥāl-i Melik Cemşid ü Ḥāl-i Şehnâz <i>Hürşid'in Melik Cemşid ve Şehnâz'ın Halini Sorması</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2045	Çe ez-ağyār-ı meclis geşt ḥālî Şanem ez-ḥāl-i Cem pürsîd ḥālî [115]	<i>Meclis rakiplerden arınınca put gibi güzel sevgili Cem'in halini sordu.</i>
2046	Ki ān müşkîn ḥabîbem rā çe ḥāl-est Der-în gurbet ġarîbem rā çe ḥāl-est	<i>Benim misk kokulu sevgilimin hali nasıldır? Bu gurbette benim garibimim hali nasıldır?</i>
2047	Yek-ā-yek kışsa-i Cemşid goftend Ḥadîş-i zerre bā-hürşid goftend	<i>Herkes tek tek Cemşid'in hikâyesini anlattı. Tek bir zerreden güneşe kadar anlattılar.</i>
2048	Be-şîrîn kışsa-i Ferhād bordend Be-Vāmık nāme-i ' Azrā sipürdend	<i>Ferhad'ın hikâyesini Şirin'e götürdüler. Azrâ'nın mektubunu Vamık'a teslim ettiler.</i>
2049	Çü çeşmeş ber sevād nāme üftend Zi-müjgān ' ıkd-ı mürvārîd be-g(ü)şād	<i>Onun gözü mektubu görünce gözünden inci gibi gözyaşı döküldü.</i>
2050	Zi-nağmeş dād cān rā kuvvet ü küt Zi-eşk ārāst lu 'lu' rā be-yāküt	<i>Onun sözleri canına güç ve kuvvet verdi. İnci gibi gözyaşları yakuta dönüştü.</i>
2051	Zi-büyeş yāft büy-ı āşināyî Nazar did ez-sevdāş rüşenāyî	<i>Onun kokusundan tanıdık bir koku aldı. Sevgilisinin kokusunu alınca gözü aydınlık buldu.</i>
2052	Sevdāş çün sevād-ı zindegān büd Me' ānî ḥüb u elfāzeş revān büd	<i>Onun yazısı ölümsüzlerin yazısına benliyordu. Manası güzel ve lafızları akıcıydı.</i>

2053	Der ū ma' nābe cāy-ı ḥod nişest Çe meh rüy nikāb ez-müşk beste	<i>O yazıda mana öyle bir yerine oturmuştu ki adeta ay yüzlü bir sevgili misk kokulu peçeyle örtülmüş gibiydi.</i>
2054	Gül-endām ez-Şeker gevher feşān kerd Me' ānī der-libās ḥaṭṭ-ı revān kerd	<i>Gül endamlı, şekerden cevherler saçtı. Mana yazının elbisesine aktı.</i>
2055	Ber-evrāk-ı semen reyḥān hemī-kāşt Be-ḥāme ḥāl-i hicrān 'arza mī-dāşt	<i>Yaseminin yapraklarına reyhan ekiyordu. Kalemle ayrılık halini beyan ediyordu.</i>
2056	Ber-āverd āb-ı ḥayvān ez-siyāhī Mürekkeb şod revān der-çeşm-i māhī	<i>Āb-ı hayatı karanlıktan çıkardı. Boyası balığın gözüne akmaya başladı.</i>
2057	Ḥarīr-i Çin be-pāy-ı ḥāme in būd Ser-i dībāçe-i ān nāme in būd	<i>O Çin ipeğine benzeyen mektubun başına yazılanlar şöyleydi:</i>
<p>Nāme-i Ḥūrşid Be-Cemşid <i>Ḥurşid'in Cemşid'e Mektubu</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün</p>		
2058	Be-nām-ı ān ki nāmeş ḥar zi-cān-est Şenāyeş ber-ter ez-ḥadd zebān-est	<i>Onun adıyla ki adı canların koruyucusudur. Onu anlatmaya dilin gücü yetmez.</i>
2059	Zi-piş-i ḥalvet-i ḥalvet güzīnān Celīs-i meclis tenhā nişīnān	<i>Halvette olanların yanındadır. Yalnız oturanların meclis arkadaşısıdır.</i>
2060	Şifā baḥşende-i dilhā-yı bīmār Be-rüz ārende-i şebḥā-yı tīmār	<i>Hasta gönüllere şifa bağışlayan ve fikirlerin gecesini gündüzle süsleyendir.</i>
2061	Ez-ū bād āferīn ber-cān-ı Cemşid Be-dū ferḥunde māh u rüz u Ḥūrşid [116]	<i>Yaratıcı Cemşid'in ömrünü uzun etsin. Onun için ay, gün ve güneş uğurlu olsun.</i>
2062	Sirişk-i germ-rū rā mī-devānem Zi-cān u dil du' ā(y)et mī-resānem	<i>Yüzümdeki sıcak gözyaşını akıtıyorum. Sana gönülden ve candan dua ediyorum.</i>

2063	<i>Leyālū'l-hecr tālib yā ḥabībī</i> Tu bārī çünī āḥer der-ğarībī	<i>Ey sevdiğim, hicran gecelerini talep ediyorum. Sen gurbette nasılsın?</i>
2064	Nesīmī ne-g(ü)zered der-hiç mesken Ki hem rāheş ne-bāşed nāle-i men	<i>Benim iniltim olmadan hiçbir meskenden rüzgar geçmiyor.</i>
2065	Merā cüz ğam enīsī nīst ḥālī ‘Aḫā ‘illāh ğam ki ez-men nīst ḥālī	<i>Benim gamdan başka dostum yok. Allah affetsin, bu gam beni hiç yalnız bırakmıyor.</i>
2066	Zi-hicrān-ı tu her dem mī-zenem āh Zi-vaşlet her nefes şad levḥeş Allāh	<i>Senin ayrılığından dolayı her zaman ah çekiyorum. Sana kavuşmak için her nefesimde yüz kere Allah uzaklaştırmasın diyorum.</i>
2067	Kücā reft ān zemān-ı kāmranī Zemān-ı ‘ıyş u ‘ahd-ı şādmānī	<i>İş ve eğlence zamanlarının mutluluğu nereye gitti?</i>
2068	Men ü rüy u niğār u āb u mehtāb Tu pindārī ki nāḫşī būd ber-āb	<i>Ben vardım. Sevgilim vardı. Su ve mehtap vardı. Sanki suyun üzerine bir tablo çizilmiş gibiydi.</i>
2069	Dil-i men dāşt vaḫtī ḥoş vişālī Tu gūyī būd ḥābī yā ḥayālī	<i>Yüreğim hoş bir kavuşma anı yaşadı. Sanki bir rüya ya da hayal gibiydi.</i>
2070	Dü gül būdīm ḥoş der-ğülsitānī Nedīm-i mā çü bülbül düstānī	<i>Bir gül bahçesinde iki gül gibiydik. Bizim arkadaşlarımız da bülbül gibi dostlardı.</i>
2071	Ber-āmed tund bād-ı mihriğānī Perākend ān na‘im-i büstānī	<i>Sonbahar rüzgarı çıktı ve o bahçede kurduğumuz cenneti bozdu.</i>
2072	Çünin est ey ḥabīb aḥvāl-i ‘ālem Gehī şādī nümāyed ğāh mātem	<i>Ey sevgilim, dünyanın hali böyledir. Bazen mutlu eder bazen mateme boğar.</i>
2073	Felek mī-geşt ḥoş çün cām-ı ber-mā Be-şādī mī-ğüzeşt eyyām-ı ber-mā	<i>Felek sanki bir kadeh gibi dönüyordu. Günlerimiz eğlence ile geçiyordu.</i>

2074	Nigîn-i efser-i mâ bûd Hürşîd Hâbâb-ı sâgar-ı mâ bûd Nâhîd	<i>Güneş bizim askerimizin yüzük taşı gibiydi. Nahid ise kadehimizin kabacığıydı.</i>
2075	Be-pâkî çün gül ez-yek âb u yek gil Çü lâle yek zebân çün gönçe yek dil	<i>Temizlikte bir gül gibi su ve çamurdandı. Lale gibi bir dili, gonca gibi bir yüreği vardı.</i>
2076	Refîkânî laţif u hûb didâr Çü mervârîd der-yek silk-i hemvâr	<i>İyi dostları ve güzel görüşmeleri vardı. İnci gibi bir ipe dizilmişlerdi.</i>
2077	Be-nâgeh ân niżâm ez-hem güşâdend Güherhâ(y)eş zi-yekdiğer fitâdend	<i>Ansızın o düzen bozuldu ve mücevherler birbirinden ayrıldı.</i>
2078	Merâ ğayr ez-ĥayâlet kû-st der-ber Ne-(y)âyed âşinâyî der-berâber	<i>Karşımda senin hayalinden başka aşına olduğum bir şey yok.</i>
2079	Ki pürsem ĥalet ey yâr-ı sitemger Ki âsâyed demî in cân-ı ğam-ĥor	<i>Ey zalim sevgilim, senin halini sorsam ve gam çeken can bir an dinlense.</i>
2080	Siyâhî çend girdem mest u hûn-ĥ'âr Çü çeşmet ĥofte-em dür ez-tu bîmâr	<i>Etrafımda birkaç tane senin gözün gibi karanlık sarhoş ve kan dökücüler vardı. Bense senden uzakta hastalıkla uyuyorum.</i>
2081	Be-ğayr ez-sâye-em kes hem serâ nîst Hem âvâzî merâ ğayr ez-şedâ nîst [117]	<i>Gölgemden başka benimle yaşayan birisi yok. Kendi sesimden başka bir ses yanımda değil.</i>
Nâme-i Hürşîd Be-Cemşîd <i>Hürşîd'in Cemşîd'e Mektubu</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2082	Merâ fikr u ĥayâl-i tu-st yârem Ĥayâl-i tu-st dâyim yâdgârem	<i>Biz de hep senin düşüncen ve hayalin var sevgilim, Senin hayalin benim hatıramdır.</i>
2083	Şeb u rûzem çü mâh u mihr der-tâb Ne rûz ârâm mî-gîrem ne şeb ĥ'âb	<i>Gece ve gündüzüm ay ve güneş gibi ıstıraplıdır. Ne gündüz dinlenebiliyorum ne de gece uyuyabiliyorum.</i>

2084	Zi-hicrān cān-ı men ber-leb resīde Kesī īn miḥnet ez-hicrān ne-dīde	<i>Senin ayrılığından dolayı canım ağzımdan çıkacak. Hiç kimse ayrılıktan dolayı bu kadar sıkıntı çekmemiştir.</i>
2085	Hemī-süzem çü ‘ūd ez-tāb-ı hicrān Şeb u rüzem ḥazīn u zār u giryān	<i>Ayrılığın sıkıntısından dolayı ud gibi yanıyorum. Gece gündüz gam ile inleyip ağlıyorum.</i>
2086	Çü sengem āteş ender dil-fütāde Be-saḥtī u dürüşti dil-nihāde	<i>Yüreğine ateş düşmüş taş gibiyim. Sertliğe ve dayanıklılığa yürek vermişim.</i>
2087	Zi-āh-ı dil dil-i şeb ber-firüzem Be-āh-ı ḥırmen-i meh rā be-süzem	<i>Yüreğimin ahından gecenin yüreği parlıyor. Bir ahımla ayın halesini yakıyorum.</i>
2088	Buved k’āḥir şeved dilsūzi-yi men Şeb-i vaşl-ı tu gerded rūzi-yi men	<i>Benim içimdeki yangın sona erecek mi? Sana kavuşma gecesi bana nasip olacak mı?</i>
2089	Me-rā der-gām ki ğam āmed ferāhem Ki endūh-est ü şādi her-dū bā-hem	<i>Biz gamlıyız. Gam toplanmış çünkü gam ve mutluluk her ikisi bir araya gelmiş.</i>
2090	Me-ḥorānde ki endūhet zi-‘asr-est Ki der-piş u pes-i ‘asrī dü yesr-est	<i>Gam çekme. Çünkü senin sıkıntın zorluklardan dolayıdır. Fakat her zorluğun ardında iki kolaylık vardır.</i>
2091	Ne-āḥir her-şeb-i dāred nehārī Ne-āyed her-zem-istān-rā behārī	<i>Her gecenin sonunda bir gündüz ve her kışın sonunda bir bahar vardır.</i>
2092	Çü ne-tevānem ki nezdiket nişīnem Ṭarīķī kon ki ez-dūr-et be-bīnem	<i>Eğer senin yanına oturamazsam öyle bir yol olsun ki seni uzaktan görebileyim.</i>
2093	Dil-i zindāni-yi rā şād gerdān Zi-bend-i bendei āzād gerdān	<i>Bir tutuklunun yüreğini mutlu et ve onu esaretinden kurtar.</i>
2094	Ḥadīş-em rā çü dür mī-dār der-gūş Me-kon zinhār pendem rā ferāmūş	<i>Benim sözlerimi inci kadar kıymetli bil ve dinle. Asla öğütlerimi unutma.</i>

2095	Tu 'ahd-i şohbet-i mā ḥ'ār me-şumār Ki ḥaḫ-ı şohbet-i mā hest bisyār	<i>Sen bizim sohbetlerimizi hor görme. Çünkü bizim sohbetimizin hakkı çoktur.</i>
2096	Şanem der-nāme mī-kerd īn ğazel derc Be-tazmīn der-ġazel kerd īn ğazel ḥarc	<i>O put gibi güzel sevgili mektubuna bu gazeli dizdi. Tazmin sanatı ile bu gazeli o gazelin içine yerleştirdi.</i>
El-ġazel Mef' ūlū / Fā' ilātūn / Mef' ūlū / Fā' ilātūn		
2097	Ey bād-ı şubḥgāhi bādā fedā(e)t cānem Der-ġuş-i īn şanem-ġū īn nükte ez-zebānem	<i>Ey sabah rüzgarı benim canım sana feda olsun. Benim dilimden bu nükteyi o put gibi güzel sevgilinin kulağına söyle.</i>
2098	Ey ārzū-yi cānem der-ārzū-yi ānem K'ez hicr-i yek şikāyet der-ġuş-ı vaşl ḥ'ānem	<i>Ey yüreğimin tek arzusu, vuslatın kulağına ayrılıktan şikayetçi olduğumu söylemek istiyorum.</i>
2099	Rūzī ki bā-tu būdem bed-baḫt hem nişīnem Emrūz k'et be sālī rūy çü meh be-bīnem	<i>Seninle olduğum gün bahtsız bir sohbet arkadaşım. Bugün ise bir yıldan beri senin ay gibi yüzünü görüyorum.</i>
2100	Dānī çegūne bāşed der-mihnet-i ḥabībem Z'ān pes ki dīde bāşī der-devlet-i çünānem [118]	<i>Ben sevgilimin sıkıntısıyla nasıl olayım? Ondan sonra bir devleti nasıl idare edeyim?</i>
2101	Bā-derd-i dil be-goftem k'ān ḥūş-dilī kücā şod Āḫir merā ne-ġūyī-i dil goft men çe dānem	<i>Yüreğimin derdiyle söylüyorum, o mutlu gönül nerede? Gönlüm, "ben bilmiyorum" dedi.</i>
2102	Ḥ'āhem ki ez-cemālet ḥazzi temām yābem V'ez sāġerī vişālet zevḫi resed be-cānem	<i>İstiyorum ki senin güzel yüzünden tamamen keyif alayım. Sonrasında vuslat kadehinden bana bir zevk ulaştı.</i>
2103	Ārī geret be-yābem rūzi be-kām yābem V'er ne çünān ki dānī z'īn rūz der be-mānem	<i>Seni bulsam muradıma ereceğim. Yoksa senin de bildiğin gibi bu sıkıntılı günlerde kalıyorum.</i>

<p style="text-align: center;">Reften-i Cemşîd Ber-Der-i Dej ve Âmeden-i Hürşîd Be-Zîr <i>Cemşîd'in Kalenin Kapısına Gitmesi ve Hurşîd'in Aşağıya Gelmesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün</p>		
2104	Be-(y)âmed nâme-i ' aşkeş be-pâyân Be-hûn-ı dîde-eş be-n(i)vişt ' unvân	<i>Onun aşk mektubu sona geldi. Gözünün kanı ile adını yazdı.</i>
2105	Der-ân ğam-nâme çün dād-ı sülhân dād Dil-i ğod der-miyân nâme be-nihād	<i>O gam dolu mektupta sözün hakkını vererek yüreğini mektuba döktü.</i>
2106	Be-pîçîd u nihādeş pîş-i Şekker Ki in ğam-nâme-i men pîş-i Cem ber	<i>Bu gam dolu mektubu Cem'in yanına götür diye büktü ve Şeker'in yanına koydu.</i>
2107	Be-güy ü rā eğer dārî ser-i mā Be-(y)ā emşeb güzêr kon ber-der-i mā	<i>Ona söyle, eğer ben onun aklıdaysam gelsin ve bu gece bizim kapımızın önünden geçsin.</i>
2108	Ber'in kaşr-est Hindū-yi çü Keyvân Ki hest ü ber-der-i Hürşîd derbân	<i>Çok büyük bir saraydır. Orada Keyvan (Satürn) gezegeni gibi bir Hintli var ki o Hurşîd'in kapısının bekçisidir.</i>
2109	Zi-zîr-i kal' a ber-bālā be-dülāb Heme şeb behr-i büstān mî-keşed āb	<i>Kalenin altından her gece bahçe için kovayla su çekiyor.</i>
2110	Be-bāyed âmeden nezdîk-i ān delv Çü hürşîdî nişesten hüş der-ân delv	<i>O kovanın yanına yaklaşmalıyız. Sanki Hurşîd'den bir parça gibi o kovaya oturmak ne hoş.</i>
2111	Diger bār ez-medār-ı çarġ şāyed Ki in dülāb-ı mā der-gerdiş āyed	<i>Felek diğer dönüşünde belki bizim değirmenimizi da döndürmeye başlar.</i>
2112	Be-güyem tā der-ārendet be-dülāb Şevêd bāğ-ı men ez-vaşl-ı tu sîrāb	<i>Söylesem de seni o değirmenin içine koysalar ve benim bahçem senin vuslatınla suya kansa.</i>
2113	Tu rā ey āb-ı hayvân çend cüyem Be-(y)ā bār-ı diger ey āb-ı cüyem	<i>Ey hayat suyu seni ne kadar arayayım? Ey benim nehrimin suyu gel ve bir daha ak.</i>

2114	Çü çarḫ-ı ĩn Yūsuf-ı zerrĩn resen rā Ber-āverd ez-çeh-i maşrıḫ be-bālā	<i>Bu Yusuf'un kuyusu gibi altın ipini doğu kuyusundan yukarı çıkardı.</i>
2115	Dū bezm-efrūz ḫünyāger çü Nāḫĩd Birūn reftend şād ez-pĩş-i Ḥūrşĩd	<i>Meclisi parlatan iki şarkıcı, Nahid gibi mutlu olup Hurşid'in yanından dışarı çıktılar.</i>
2116	Be-şehr-istān-ı Ḳayser ser-nihādend Melĩk rā z'ān sa' ādet müjde dādend	<i>Kayser'in şehrine yola çıkıp meliğe bu mutluluğun müjdesini verdiler.</i>
2117	Şeker be-n(i)ḫād pĩş-i şāḫ nāme Melik şād bār būsĩdeş çü ḫāme	<i>Şeker, şahın yanına mektubu koydu. Melik de onu kalem gibi yüz kere öptü.</i>
2118	Be-harfĩ k'ez sevādeş dĩde ber-ḫ'ānd Hezāreş dāmen-i zer ber ser-efşānd [119]	<i>Her bir harfini görüp okuduğunda onun üzerine etek dolusu binlerce altın saçtı.</i>
Reften-i Cemşid Be-Dej ve Didār-ı Ū Bā-Ḥorşid Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2119	Beyāz-ı kāęezeş ta' vĩz-i cān sāḫt Sevādeş rā sevād-ı dideęān sāḫt	<i>Onun gönderdiği mektubun beyaz kısımlarını kendisi için muska, mektupta yazan siyah harfleri ise gözünün bebeği yaptı.</i>
2120	Melik bā-dĩde yeksān mĩ-nihādeş Ez-ān rū mĩ-çekĩd āb ez-sevādeş	<i>Melik mektubu gözünün önüne koydu. O çehreden sevdadan dolayı yaşlar akıyordu.</i>
2121	Çünān çün der-libās-ı şeb revān şod Zi-sehmeş rüz der-küncĩ nihān şod	<i>Gece, gözünden akan yaşlar elbisesini ıslattı. Bu o kadar büyüdü ki gündüze yer kalmadı ve gündüz gizlendi.</i>
2122	Fürū şod āfitāb u meh ber-āmed Zi-sehm-i rüz şeb rā ber ser-āmed	<i>Güneş aşığı indi ve ay yukarı çıktı. Gündüzün varlığı geceye devir edildi.</i>
2123	Çü zengi-yi siyeh der-sehm-gĩn şeb Nihād engüştşān engüşt ber-leb	<i>Geceye kara bir zenci gibi parmaklarını ve dudaklarını koydu.</i>

2124	Hevā pūşide çeşm-i Zühre vü mäh Zi-tārīkī kevākib kerde güm-rāh	<i>Gökyüzü kapanmış, Zühre, ay ve yıldızlar karanlıktan yolunu kaybetmiş.</i>
2125	Şevābit kerd pinhān ez-felek çih Tu goftī ḥod bürīdend ez-felek mihr	<i>Yıldızlar, felekten yüzünü gizlemiş. Sanki felekten şefkatlerini esirgemiş gibiydiler.</i>
2126	Zemīn ez-āsumān peydā ne-mī-şod Tu goftī āsumān ez-cā ne-mī-şod	<i>Yeryüzü ve gökyüzü birbirinden farksızdı. Sanki gökyüzü yerinde değildi.</i>
2127	Be-ḥāb ender şode Behrām u Nāhīd Heme şeb ber-ser-i reh çeşm-i Ḥūrşīd	<i>Behram ile Nahid uyumuştı. Bütün gece Hurşīd'in gözü yolda kalmıştı.</i>
2128	Çü meh der-cāmḥā-yı şeb revāne Sūy-ı dej şod Melik ān şeb revāne	<i>O gece ay, gecenin kadehine akınca Melik de kale tarafına gitti.</i>
2129	Pīyāde Şekker ü Mihrāb bā-şāh Çü Nāhīd u ' Utārid der-pey-i mäh	<i>Şeker, Mihrāb ve şah birlikte Nahid ve Utarid gibi ayın peşindeydiler.</i>
2130	Bedān dej muttaşıl geştend bā-ḥavf Hemī-kerdend gird-i ān harem tavf	<i>Korkuyla o kaleye ulaştılar ve o kalenin etrafında dolaştılar.</i>
2131	Çü çeşm-i Cem siyāhī dīd Mihrāb Ki ez-ḥandeḫ be bālā mī-keşed āb	<i>Cem'in gözü bir siyahlığa takıldı. Mihrāb'ın hendekten yukarıya su çıkardığını gördü.</i>
2132	Melek rā goft k'in ān va' degāh-est Ki Şekker goft ü in şahş ān siyāh-est	<i>Meliğe, "burası o vadedilmiş yerdir" dedi. Şeker, "burası o şahsın karanlığıdır" dedi.</i>
2133	Zi-bālā muntazır ber-manzarī mäh Nihāde dide-i ümmīd ber-rāh	<i>Yukarıdaki aya baktı ve ümit gözüyle yola baktığını gördü.</i>
2134	Süvārī dīd dil dādeş güvāhī Ki ḥāhed dīd ez-ān cā rūşenāyī	<i>Gönlü, oradan bir aydınlık geldiğini görmek isteyince uzaktan bir süvarinin geldiğini gördü.</i>

2135	Çemān şod süy-ı dolāb ān sehī serv Revānī reft çün Hürşid der-delv	<i>O salınan servi değirmen tarafına doğru gitti. Sanki Hurşid kovaya girmiş gibi gitti.</i>
2136	Fürüd āmed be-şāh ān āyet-i hüsn Çü mäh-ı çār-deh der-gāyet-i hüsn	<i>O güzellik abidesi, on dört gecelik ay gibi bütün güzelliğiyle şahın yanına geldi.</i>
2137	Çü bārānī ki şeb ez-lutf bārī Fürü bāred be-gülberg-i behārī	<i>Gece, lütufla bahar güllerinin yaprağına damlayan yağmur damlası gibi (şahın yanına) indi.</i>
2138	Melik Hürşid rā şeb der-hevā did Çü subh-ı şādık ez-şādī be-ḥandīd	<i>Melik, gece güneşi gökyüzünde gördü. Tan yerinin ağarması gibi mutluluktan güldü.</i>
2139	Revān çün sāye şod der-pāyeş üftād Girifteş der-kenār ān serv-i āzād [120]	<i>Gölge gibi gitti, ayağına düştü. O servi boylu da onu kollarıyla tuttu.</i>
2140	Dü ‘ aşık desthā der-gerden-i hem Besī be-g(i)ristend ez-şādī vü gam	<i>İki âşık ellerini birbirlerinin omuzuna koyarak mutluluk ve gamdan dolayı çok ağladılar.</i>
2141	Dü mäh-ı mihrībān dü yār-ı ‘ aşık Be-şekl-i tū ‘mān her dü müvāfık	<i>İki şefkatli ay gibi bu iki âşık birbirine kavuştular.</i>
2142	Melik rā goft ey cān u dil u hüş Merā yek bāregī kerdī ferāmūş	<i>Şaha, “ey benim canım, gönlüm ve hayalim birden bire beni unuttun” dedi.</i>
2143	Kücā şod ān heme mişāk u sevgend Kücā reft ān heme peymān u peyvend	<i>Nerede kaldı bütün o yeminler ve sözler? Nereye gitti bütün o anlaşmalar ve ilgiler?</i>
2144	Çerā ey serv-nāz ez mā bürīdī Meger yār-i diğēr ber-mā güzīdī	<i>Ey nazlı servim, neden bizden uzaklaştın? Yoksa bizim yerimize başka birini mi seçtin?</i>
2145	Zi-piş-i düstānem rāndī ey düst Be-kām-ı düşmenem be-n(i)şāndī ey düst	<i>Ey sevgilim, sen beni dostlarımın ve düşmanlarımın yanında bıraktın.</i>

2146	Tu rüsvā kerdeî der-küy u berzen Heme rāz-ı merā ber-merd u ber-zen	<i>Sen beni sokakta kadınların karşısında rüsva ettin. Bütün sırlarımızı erkeklere ve kadınlara (söylemişsin).</i>
2147	Merā ez-taht u genc u pâdişāhî Ber-āverdi ez-în bed-ter çe h'āhî	<i>Beni tahttan, hazineden ve padişahlıktan ayırdın. Bunlardan başka daha ne kötülük istiyorsun?</i>
2148	Tu hem çün gül müdāmî bā-piyāle Çü bülbül men qarîn-i āh u nāle	<i>Sen gül gibi daima kadehleydin. Ben de bülbül gibi hep ah edip inledim.</i>
El-gazel Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2149	Merā der-cām hün-ı dil müdāmešt Birün z'în mey ber-ehl-i dil hārāmešt	<i>Benim kadehimde daima yüreğimin kanı vardı. Bundan başka bir şey gönlüme haramdır.</i>
2150	Meyem 'aşq-est u cüz sevdā-yı in mey Ger āyed der-serem sevdā-yı hāmešt	<i>Benim meyim aşktır ve bu sevda meyinden başka bir şey başıma gelseydi bu ham bir sevda olurdu.</i>
2151	Her ān kes rā ki mihr-i düst bā-cān Muqābil nīst çün meh nā-temām-est	<i>Her kimin ki yârine olan sevgisi canıyla birlikte olmazsa o hilal gibi eksik kalır.</i>
2152	Eger kām-ı tu āzār-ı dil-i mā'st Bi'hamdü'llāh dil bā-düst kāmest	<i>Senin muradın benim gönlümü incitmekse elhamdülillah benim muradım sadece yarımdır.</i>
2153	Şeb-i tār-ı men ez-rüy-ı tu rüzešt Şabāh-ı 'ıyş ez-zülf-i tu şāmešt	<i>Benim karanlık gecem senin yüzünün güzelliğinden dolayı gündüz olur. Eğlence sabahları ise senin saçından dolayı gece olur.</i>
2154	Merā çeşm-i tu kerd ez-yek nazar mest Çe muhtāc-ı mey u sākî vü cāmest	<i>Bir bakışta senin gözlerin beni sarhoş etti. Meye, sakiye ve kadehe ne gerek var.</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		

2155	Melik çün nāz-ı yār-ı nāzenīn did Fürū āmed ser u pāyeş be-būsīd	<i>Melik senin gibi nazlı yâri gördü. Aşağı inerek başını ve ayağını öptü.</i>
2156	Be-zārī goft ey cān-ı cihānem Gül-i bāğ-ı dil ü serv-i revānem [121]	<i>İnleyerek “ey benim dünyam, gönül bağımın güllü, servi boylum” dedi.</i>
2157	Cefā gofti vü ḥaḳ bā-cānib-i tu’st Yekī men der-vefā saḥt āmedem süst	<i>Sen, “cefa ettin” dedin. Haklısın. Ben vefa konusunda tembellik ettim.</i>
2158	Tu īn bend ez-berā-yı men keşīdī Tu īn cev̄r ez-cefā-yı men keşīdī	<i>Sen bu tutsaklığı ve cefayı benim için çektin.</i>
2159	Merā gofti ki tā key mey perestī Merā ez-çeşm-i tu’st īn ‘aşḳ u mestī	<i>Bana dedin ki “ne zamana kadar tapacaksın?”. Benim bu aşkı ve sarhoşluğum senin gözlerindedir.</i>
El-ğazel Mefā’ ilün / Mefā’ ilün / Fe’ ülün		
2160	Ḥarābātī vü rendest āşikārā Ḥabībem ān ḥerīf-i meclis-ārā	<i>Rind ile zahid arasındaki fark açık. Ey sevgilim, sen o meclisi süsleyersin.</i>
2161	Be-būyeş mī-konem īn mestī ez-mey Ve ger ne mey çe der-ḥürdest mā rā	<i>Onun kokusu meyde olduğu içim meyden sarhoş olacağım. Yoksa içki bizim neyimize yarar.</i>
2162	Be-yādeş ḥūn-ı ḥum ḥürdīm liken Sited ez-mā dil ü dīn ḥūn-behā rā	<i>Onun anısına şarabın kanını içtim. Fakat gönül ve din benden diyetini alıyor.</i>
2163	Me-rā gird-i ḥum u ḥum-ḥāne geşten Tū’ī maḳşud-ı vaşl-i tu-st mā rā	<i>Benim meyhanede dolaşmamın amacı sen ve senin vuslatındır.</i>
2164	Eger vaşl-et ne-bāşed ḥāk ber-ser Ḥum u ḥummār der-gül mānde yārā	<i>Eğer sana kavuşamazsam başımın üzerine topraklar dökülsün. Zaten şarap ve saki de çamura batmış.</i>

2165	<i>Emr-i 'alī cidār-ı diyār-ı leylā İkbal zā'l-cidār u zā'l-cidārā</i>	<i>Leylâ'nın mahallesinin duvarlarını ziyaret ediyorum. Şu duvarı ve o duvarı öpüyorum.</i>
2166	<i>Ve mā hubü'l-diyār şağfen ıalbî Ve liken ħub-ı men süknü'l-diyārā</i>	<i>Benim kalbimi şevke getiren şey bir diyarın sevgisi değil o diyarda oturanın sevgisidir.</i>
El-ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2167	<i>Çünin taqdîr bûd u bûden-i bûd Peşimānî ne-mî-dâred künün sûd</i>	<i>Benim kaderim böyleydi ve böyle olmalıydı. Şimdi pişmanlığımın bir yararı yok.</i>
El-ğazel Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ülün		
2168	<i>Ey düst çe güyem ki zi-hecr-i tu çe dîdem Düşmen me-küşād ān çe men ez-düst keşîdem</i>	<i>Ey dostum, sana ne diyeyim ki senin ayrılığından neler gördüm. Ben dosttan çektiklerimi düşmandan bile çekmedim.</i>
2169	<i>Çün mîve-i nâ-puhte şod ābem be-dehem talĥ Tā 'ākîbet-i kār be-Ĥürşîd resîdîm [122]</i>	<i>Pişmemiş meyve gibi ağzımda suyum acıydı. Ta ki sonunda Hurşîd'e ulaştım.</i>
2170	<i>Āmed ki merā der-nazar-i ĥ'îş be-süzed Yārî ki çü pervâne be-şem' -eş talebîdem</i>	<i>Bakışıyla beni yakmaya geldi. Sevgilim pervaneyi muma davet etmiş gibi geldi.</i>
2171	<i>Ey bes ki men ender talebet gûşe-be-gûşe Çün dîde be-gerdîdem ü çün eşk devîdem</i>	<i>Her köşede seni aradım. Çok göz gezdirdim ve çok gözyaşı döktüm.</i>
2172	<i>Her gûşe-i çeşm-i ĥüşet erbâb-ı cihānî-st Men der ġamet ez-her dü cihān gûşe güzîdem</i>	<i>Senin güzel gözünün her köşesi dünyanın sahibidir. Ben senin gamınla her iki dünyadan bir köşeyi seçtim.</i>
2173	<i>Ķaṭ'en ne-resîdem be-'aķîķ-i leb-i şîrîn Çendān ki çü Ferhād leb-i gür berîdem</i>	<i>Asla senin akik gibi şirin dudaklarına ulaşamadım. Ferhad gibi mezarın dudağına girdim.</i>

Meşnevî Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2174	Melik rā goft Mihrāb ey Hudāvend Dirīg-est in çünin dürdāne der-bend	<i>Mihrāb, Melik'e "Ey efendim, böyle güzel biri ne yazık ki tutsak" dedi.</i>
2175	Ez-in Şekker çerā der-tenğ bāşed Çünin gevher çerā der-seng bāşed	<i>Şeker bundan neden rahatsız olsun. Böyle cevher neden taş içinde olsun.</i>
2176	Künün tedbir bāyed kerd mārā Meger k'an çeşme be-g(ü)şāyed zi hārā	<i>Şimdi biz bir yöntem bulup o kayadan pınarı çıkarmalıyız.</i>
2177	Hemī-bāyed zeden ber-āb şad reng Buved k'āyed birün in devlet ez-seng	<i>Bu şans taştan çıkana kadar suya yüz renk vurmalyız.</i>
2178	Der-in ğam şod füzün derd-i dil-i mā Be-Efser mī-güşāyed müşkil-i mā	<i>Bu gamla bizim gönül derdimiz arttı. Efser, bizim sıkıntılarımızı feraha çıkaracak.</i>
2179	Çü zer dāred be-ġāyet düst Efser Çü nergis nīst çeşmeş cüz ki ber-zer	<i>Efser, altını çok seviyor. Onun nergis gibi gözlerinde altından başka bir şey yok.</i>
2180	Zer-i bīsār bāyed harc kerden Der-ān aḥvāl ḥod rā derc kerden	<i>Çok altın saçmamız gerek. O halde kendimize odaklanmalıyız.</i>
2181	Meger kāfir be-zer ser ender āred Be-gevher kār-ı mā çün zer ber-āyed	<i>O kâfiri altından başka bir şeye ikna edemiyoruz. İşimiz cevher olup bu altını çıkarmalıyız.</i>
2182	Şod-est in der-cihān meşhūr bārī Ki bī-zer ber-ne-(y)āyed hiç kārī	<i>Bu bütün dünyada bilinir ki parasız iş yapılmaz.</i>
2183	Ve'z ān gül der-kenār-ı düstān-est Ki ū rā dā'imā zer der-nihān-est	<i>Gül hep dostlar yanındadır. Çünkü onun içinde altın gizlenmiştir.</i>

2184	Dem-i şubh ez-pey-i ân-est gîrâ Ki der-kâmeş zer-i surh-est peydâ	<i>Sabah vakti neden kıymetlidir? Çünkü onunla birlikte bir kızıl altın ortaya çıkar.</i>
2185	Melik çün in sühan be-ş(e)nîd ez-vey Be-dü goftâ ki ey yâr-ı nikû pey	<i>Bu sözü ondan işitince “Ey güzel dostum;</i>
2186	Be-her küncî merâ gencî-st medfün Pür-ez-la’ l-i nefîs u dürr-i meknün	<i>Benim her bir köşede yakut ve incilerle dolu gömülmüş hazinem vardır.</i>
2187	Kenîzî nîz dârem nâm-ı şâhî Ez-û bestân güher çendân ki h’âhî	<i>Bir kulum var ki adı Şahî’dir. Ondan istediğin kadar mücevher al.</i>
2188	Güher mi-rîz hem bâlây-ı Efser Be-zer der-gîr ser-tâ-pây-ı Efser [123]	<i>Efser’in başından ayağına kadar altın ve mücevher saç.”</i>
2189	Çü did ender sühan Hürşîd râ germ Melik çün mûm şod yek-bâregî nerm	<i>Melik, Hurşîd’in sözlerinin sıcaklığını görünce mum gibi yumuşadı.</i>
2190	Zi-murgân hiç mî-ne-ş(e)nîd güşî Cüz âvâz-ı hurûş-ı mey firûşî	<i>Onların arasında konuşulanları kuşların dışında kimse duymadı. Biz sadece içki satıcısının sesini duyduk.</i>
2191	Heme şeb her dü câm-ı vaşl hürdend Zi-dem-i serdi-yi şubh endîşe kerdend	<i>Bütün gece her ikisi de vuslat şarabını içtiler. Sabah serinliğinden biraz endişe ettiler.</i>
2192	Melik der-nîm-i şeb âhî ber-âverd Fürü h’ând in rubâ’î ez-ser-i derd	<i>Melik, gece yarısında bir ah çekerek bu rubâ’îyi okudu.</i>
Rubâ’î Mef’ ülü / Mefâ’ ilün / Mefâ’ ilü / Fe’ ül		
2193	Emşeb ki şebem be-vasl-i tu mî-güzered Dâmî zi-ser-i zülf-i hod ân dâm hîred	<i>Bu gece benim gecem ve senin vuslatınla geçiyor. Senin saçların bir tuzak, o tuzağı satın al.</i>

2194	Ber-rüy-i hevā be-güster ān tā nāgāh ²⁴⁸ Zāğ-i şeb ez-în serā çe birün ne-pered	<i>Hava yüzüne bu tuzağı öyle bir yaysın ki gece kargası ansızın bu küçük saraydan dışarı uçmasın.</i>
El-ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2195	Be-vaşfü'l-ḥāl Ḥürşid-i dil-efrüz Dü beyt āverd maṭbu' u ciğer-süz	<i>Gönül aydınlatıcı Hurşid'i anlatmak için hem hoş hem de ciğer yakıcı iki beyit söylediler.</i>
Rubā' iyye Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilün / Fa' Mef' ülü / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fa'		
2196	Emşeb ki şodī māh-ı felek mihmānem Be-n(i)şīnem ü dād-ı ḥ'ış ez-u bestānem	<i>Bu gece feleğin ayı benim misafirim olacak. Oturacağım ve kendi hakkımı ondan alacağım.</i>
2197	Ve'r şubḥ-ı nefes zinde be-āh-ı şeheri Ber-ḥīzem ü şem' -i şubḥ rā be-n(i)şānem	<i>Eğer seherin ahıyla sabahın nefesi hayat bulursa ben de kalkıp sabahın mumunu göstereceğim.</i>
Ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2198	Çü Cem be-ş(e)nīd nazm-ı hem çü ābeş Fürü ḥ'ānd in rubā' i der-cevābeş	<i>Cem su gibi şiiri duyunca ona cevaben bu rubā'iyi okudu.</i>
Rubā' iyye Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' al		
2199	Emşeb şeb-i ān-est ki dil ḥīre şeved Ve'z 'ışret-i mā çeşm-i felek ḥīre şeved	<i>Bu gece öyle bir gece ki gönül hayran kalacak. Feleğin gözü bizim eğlencemizde kalacak.</i>
2200	Ey şubḥ tu dem me-zen ki tersem zi-demet ²⁴⁹ Āyine-i 'ıyş-i 'āşīkān tīre şeved [124]	<i>Ey sabah sen doğma. Senin doğmandan korkuyorum. Sen doğduğun zaman aşıkların</i>

²⁴⁸ Bu mısra vezne uymamaktadır.

²⁴⁹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

		<i>eğlencesinin aynası kararacak.</i>
Ve Lehü İyza 'en Fi'r-rubā' i Mef' ulü / Mefā' ilü / Mefā' ilün / Fā'		
2201	Emşeb şeb-i 'ıyş-est u tarab sâzân rā Be-n(e)vāz bütā be-büse cān bāzān rā	<i>Bu gece eğlence gecesidir. Çalgıcılara söyle çalsınlar. Ey put gibi güzel sevgili taltif et, biz de bir öpücük için canımızı verelim.</i>
2202	Ger şubh giribān-ı şeb-i tār derd Ez-tār-ı ser-i zülf refū-sāz ān rā	<i>Eğer sabah, gecenin karanlığının yakasını yırtarsa sen saçının ucunun karanlığından yama yap.</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2203	Zi-nāgeh hendeyī zed şubh-dem serd Ez-ān yek hānde şeb rā münfa' il kerd	<i>Ansızın soğuk sabah vakti gülümsedi. O bir gülüşle geceyi ortadan kaldırdı.</i>
2204	Şeb-i Hindū mu' anber zülf ber-best Zi-cāy-ı h'ışten Hürşid ber-cest	<i>Bir Hintliye benzeyen gece anber gibi kokan saçlarını topladı ve Hurşid yerinden kalktı.</i>
2205	Girift ān māh-ı tībān rā der-āgüş Çü zülf āverd ender gerden u güş	<i>Aya benzeyen sevgilisini kucağına aldı. Saçlarını boynuna ve kulağına yaydı.</i>
2206	Lebeş būsīd ü Şirīn kıt' ayī goft Be-gevher kıt' a-i yāķūt rā soft	<i>Dudağını öptü ve hoş bir kıt'a söyledi. Tıpkı cevherle yakutu delmiş gibi.</i>
El-kıt' a Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2207	Şeb-i dūşin büt-i nūşin leb-i men Çü mī-kerd ez-berem 'azm-i cüdāyī	<i>Benim tatlı dudaklı sevgilim dün gece benden ayrılmak isteyince</i>

2208	Be-dān terkibeş ender ber-keşidend Çe bûdî ger ne-bûdî rûşenâyî	<i>Öyle bir şekilde onu yanıma çektim ki eğer sabah olmasaydı daha iyi olacaktı.</i>
2209	Çü âher dâştî bâ-âşinâyân Serî ez-bî-vefâ vü bi-vefâyî	<i>Sonunda sen tanıdıklarınla birlikte vefasızlık yapmak istedin.</i>
2210	Mîyân-ı âşinâyân rûz-ı evvel Çe bûdî ger ne-bûdî âşinâyî	<i>İlk gün keşke tanıdıkların arasında olmasaydık ya da hiç tanışmasaydık.</i>
Meşneviyye Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2211	Melik būsîd pây-i yâr-ı Mehveş Sübük ez-âb zed naqşî ber âteş	<i>Melik, aya benzeyen sevgilisinin ayağını öptü. Hızlıca sudan bir ten ateşin nakşına dokundu.</i>
2212	Be-reft ân ' ömr nîz âhengeş ez-pîş Be-şüt-ı nerm ħ'ând in kıt' a bâ-ħ'îş cān	<i>O an ömrümden ömür gitti. Yumuşak bir sesle bu kıt'ayı okudu.</i>
Ķıt'a Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2213	Be-vakt-i şubħ k'ân Ħürşîd-i bed mihr Revâne geşt u mî-şod der-'imārî [125]	<i>Sabah olduğunda insafsız Ħurşîd, yola düştü.</i>
2214	Niħāb-ı ' anberîn ez-lāle ber-best Zi-sünbül berg-i süsen kerd 'ārî	<i>Laleden amber kokulu bir peçe bağladı. Sümbülden yasemin yapraklarını arındırdı.</i>
2215	Be-nergis kerd süy-ı men işâret Ki çün tu biş ez-în furset ne-dārî	<i>Nergis gibi gözüyle bana işaret ederek "Bundan başka fırsatın yok." dedi.</i>
2216	<i>Temettu' min şemîm 'arrār ü neced Femā ba'de'l-'aşiyete min 'arrārî</i>	

<p style="text-align: center;">Reften-i Hürşid Be Ān Qal'a ve Bāzgešten-i Cemşid Be Şehr <i>Hurşid'in O Kaleye Gitmesi ve Cemşid'in Şehre Dönmesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün</p>		
2217	Çemān şod ber-leb-i āb ān sehī serv Be-cāy-ı āb Yūsuf reft der-delv	<i>Suyun kenarında o servi boylu sevgili sallandı ve suyun yerine Yusuf değırmene gitti.</i>
2218	Diger bār ān müķenna' maḥ-ı dil-keş Fütād ez-çarḥ-ı gerdān der-keş-ā-keş	<i>Bir kez daha o gönül çelen ay gibi güzel sevgili dönen felekle tartışmaya düştü.</i>
2219	Zi-çāh-ı Mışr şod tā-çāh-ı Ken' ān Çünin bāşed medār-ı çarḥ-ı gerdān	<i>Mısır kuyusundan Kenan kuyusuna kadar bu dönen feleğin yörüngesi böyledir.</i>
2220	Çü hürşid-i bülend-i 'ālem-ārā Teveccüh kerd ez-ın pesti be-bālā	<i>Alemi süsleyen güzel Hurşid (güneş) aşağılardan yukarıya yükseldi.</i>
2221	Şābāhī geşt tāri rüz-ı Cemşid Ki refteş ber-ser-i dīvār-ı Hürşid	<i>Cemşid, Hurşid'in duvarının ucuna gidince onun gündüzü gece oldu.</i>
2222	Perişān ez-cefā-yı gerdiş-i dehr Zi-pāy-ı qal' a ser be-n(i)hād der-şehr	<i>Feleğin cefasından perişan oldu ve kaleden şehre geldi.</i>
2223	Zi-her cinsi metā' i kerd peydā Zi-la' l ü gevher ü dībā-yı zībā	<i>Her türden sermaye yani lal, mücevher ve ipek kumaş parçaları buldu.</i>
2224	Be-Mihrāb-ı cihān gerdide be-s(i)pürd Ki piş-i Efser in mi-bāyedet bord	<i>Cihanın Mihrāb'ına, bunu Efser'in yanına götürmelisin diye göz dikti.</i>
2225	Be-Efser gū ki in dībā vü gevher Zi-Çin behrem firistād-est māder	<i>Efser'e, "Bu ipekleri ve mücevherleri annemin bana Çin'den gönderdiğini söyle." (dedi).</i>
2226	Eger çe nist ḥāzret rā sezāvār Der-ān dergeh be-şūḥi kerdem in kār	<i>Her ne kadar size layık olmasa da sizin sarayınızda bu işi yaparak sizi aldattım.</i>

2227	Ber-i Efser şod ân şüret ger-i Çin Zi-her cinsî hadîşî dâşt rengîn	<i>Her türden, çeşitli sözleri olan Çinli ressam Efser'e gönderildi.</i>
2228	Sühan der-dürc-i gevher derc mî-kerd Hikâyet râ be-gevher hârc mî-kerd	<i>Mücevher kutusuna cümleler yazıyordu ve hikâyesi için mücevherler harcıyordu.</i>
2229	Be-her dîbâ hadîşî nağz mî-baft Be-taḥsîn dürr-i zeh der-güş mi-yâft [126]	<i>Her ipek kumaşı güzel bir sözle sunuyordu. Kulağına güzel inciler diziyordu.</i>
2230	Hezâreş kıt' a bud ez-la' l u gevher Nihâd ân yek-be-yek der vech-i Efser	<i>Binlerce lal ve mücevher parçasını bir bir Efser'in yanına koydu.</i>
2231	Zi-her cinsî berây-ı Efser âverd Be-reş her rûz naqdî dîger âverd	<i>Mücevherlerin her çeşidinden Efser'e getirdiler. Ona her gün güzel başka şeyler getiriyorlardı.</i>
2232	Kenîzân râ zer-i pîrâye baḥşîd Be-lâlâyân zi-lü' lü' mâyê baḥşîd	<i>Cariyelere süslü altınlar bağışladı. Lalalara inciden parçalar bağışladı.</i>
2233	Şodî Mihrâb geh geh nezd-i Bânû Suḥenhâ rândî ez-her nev' bâ ü	<i>Mihrâb da zaman zaman Banu'nun yanına yaklaşıyordu. Her tür konuda onunla konuşuyordu.</i>
2234	Demî goftî şîfât-ı hüsn-i Cemşîd Resânîdî süḥan râ tâ be-Ḥürşîd	<i>Bazen Cemşîd'in güzel özelliklerinden bahsediyor bazen de sözü uzatarak Hurşîd'e getiriyordu.</i>
2235	Geh ez-Ḳayşer geh ez-Fagfûr goftî Geh ez-nezdîk u geh ez-dür goftî	<i>Bazen Kayser'den bazen Fagfûr'dan bahsediyordu. Kimi zaman yakından kimi zaman uzaktan anlatıyordu.</i>
2236	Çenân bâ-mihr-i Mihrâb ender-âmîḥt Ki tûḳ-ı şevḳ-i ü der-gerden âvîḥt	<i>Mihrâb'ın sevgisiyle öyle kaynaştı ki onun şevkinin kolyesini boynuna taktı.</i>
2237	Şebî der-ḥûş bed in vaḳtî vü ḥâlî Be-Efser goft men dârem su'âlî	<i>Bu hoş gecede, böyle bir zamanda ve halde Efser'e "Benim bir sorum var" dedi.</i>

2238	Zi-Ĥürşid ān meh-i tābān çe dīdī K'ez ū yek bāreġi dūrī güzīdī	<i>O ay gibi parlayan Hurşid'den ne gördün ki birden bire uzaklaştın.</i>
2239	Büved ferzend-i muġbil dīde rā nūr Ne-şāyed kerd nūr ez-çeşm-i ū dūr	<i>Hayırlı evlat gözün nurudur. Onun gözünden uzaklaşmamız mümkün değil.</i>
2240	Çenān şem' ī tu der-küncī nişānī Kücā yābī fūrūġ-ı şādmānī	<i>Sen böyle bir mumu bir köşeye oturtacaksın. Mutluluğun aydınlığını nerede bulacaksın.</i>
2241	Ez-ān şem' ī kesī bī-nūr dāred Çenān rūhī kes ez-ĥod dūr dāred	<i>O mumdan nur almayan kişinin ruhunu herkes kendinden uzak tutar.</i>
2242	Çü ĥürşid-i tu bāşed der-çeh-i ġam Be-dīdār ki ĥ'āhī dīd 'ālem	<i>Sen, Hurşid gibi gam kuyusunda olsan dünyayı nasıl görürsün?</i>
Cevāb Dāden-i Efser Mihrāb Rā <i>Efser'in Mihrāb'a Cevap Vermesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2243	Çü be-ş(e)nīd ān fūsūn Efser zi-Mihrāb Zi-şebnem dād berg-i lāle rā āb	<i>O hikâyeyi Efser, Mihrāb'dan dinleyince şebnem lale yaprağına düştü.</i>
2244	Be-pāsuġ goft k'ey ārām-ı māder Merā hest ez-firāķeş cān pūr-āzer	<i>"Ey annesinin huzur vereni, benim de canım yanıyor" dedi.</i>
2245	Ve līken çün konem k'ān ser u mehveş Çe hemvār-est nā-hemvār u ser-keş	<i>Ne yapayım ki o aya benzeyen servi ne kadar güzel fakat bir o kadar da asi ve inatçı.</i>
2246	Çü ebr ender dileş ġayr ez-hevā nīst Velī yek zerre der-rüyeş ġayā nīst	<i>Sanki bir bulut gibi onun yüreğinde havadan başka bir şey yok. Fakat yüzünde de hayâ yok.</i>
2247	Be-mey peyveste āb-ı rüy rīzed Çü nergis mest ĥofted mest ĥīzed	<i>Sürekli içki içiyor. Nergis gibi sarhoş uyuyor, sarhoş uyanıyor.</i>

2248	Be-nā-mīzed sehī servī-st āzād Hevā-yı serveş ū rā dād ber-bād [127]	<i>Yaratıcıya yemin ederim ki o başıboş salınan bir servidir. Servisinin havası onu kendinden alıyor.</i>
2249	Nigārī dil-keş-est ez-dest refte Şikārī ser-keş-est ez-şest refte	<i>Elden giden gönül çelen bir sevgilidir ve elden kaçırılmış bir avdır.</i>
2250	Çü gül der gonçe bāyed dühter-i bīkr Derūneş hālī ez-endişe vü fikr	<i>Bakire bir kız, gonca gül gibi olmalıdır. İçinde düşünceye ve endişeye yer olmamalıdır.</i>
2251	Koned pinhān ruḡ ez-hūrşīd u ez-māh Ne-bāşed bād rā der-perde-eş rāh	<i>Yüzünü ay ve güneşle örtüyor. Hiçbir rüzgârın onun örtüsünü açmaması gerek.</i>
2252	Eger der-gūşeş āmed bāng-i bülbül Ber-āşubed dileş ez-perde çün gül	<i>Eğer bülbülün sesi onun kulağına gelirse yüreği fırtına estirerek gül gibi o perdeden çıkacak.</i>
2253	Eger bā-bīkr gerded bād dem-sāz Ber-ū çün gül be-dered perde-i rāz	<i>Eğer bakirelikle rüzgâr uyumlu olsa gül gibi onun sır perdelerini yırtar.</i>
2254	Ez-ān pes ser be-rüsvāyī keşed kār Nihed rāz-ı dileş der-rüy-ı bāzār	<i>Ondan sonra rüsva olacağız ve yüreğinin sırrını pazarda seyredilmeye bırakacak.</i>
2255	Ne-māned der-cevānī reng u buyeş Be-rīzed der-cevānī āb-ı rüyeş	<i>Onun gençliğinin rengi ve kokusu kalmıyor. Gençliğinde saygınlığını yitiriyor.</i>
<p>Pāsuḡ Dāden-i Mihrāb Efser Rā <i>Mihrāb'ın Efser'e Cevap Vermesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün</p>		
2256	Bed ū Mihrāb goft ey Efser-i Rūm Be-tū ābād bād in kişver-i Rūm	<i>Mihrāb, "Ey Rum'un Efser'i, bu Rum ülkesi senin sayende mamurdur" dedi.</i>
2257	Künün der-zīr-i in pīrūze çāder Kesī rā nīst çün Hūrşīd duhter	<i>Bu gökyüzünün altında kimsenin Hurşīd gibi kızı yok.</i>

2258	Kesî dāyim be-tenhāyî ne-sāzed Ki tenhāyî Ḥudā rā mî ber-āzed	<i>Hiç kimse daima yalnız kalamaz. Çünkü yalnızlık Allah'a mahsustur.</i>
2259	Zi-cins-i ḥîş gîred her kesî coft Ḥudāyî-st ān ki bî-yār-est u bî-coft	<i>Herkes kendi eşini seçer. Bir çifti ve eşi olmayan sadece Allah'tır.</i>
2260	Der-în nüh perde-i piruze peyker Zen ez-ḥürşîd-i 'azrâ nîst ber ter	<i>Bu dokuz kat gökyüzünde Hurşîd'den daha iyi ve güzel bir kadın yok.</i>
2261	Be-her mahî şeb ān rûzî be-ḥalvet Koned der-ḥāneyî bā-māh şöḥbet	<i>Gece ve gündüz halvette kendi evinde ayla sohbet ediyor.</i>
El-kıssa Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
2262	Ān şenîdestî ki erbāb-ı ticāret gofte-end Mîhr ber duḥter me-neh ger ḥod būved çün māh u ḥür	<i>Ticaret ehli insanların söylediklerini duymadın mı? Ay ve güneş kadar güzel olsa da gönül bağlama.</i>
2263	Māye-i şerr u fesād ehl-i 'ālem duḥter-est Ger buved şîrîn çe ḥ'āhed ḥ'āst ez-v'ey ḡayr-ı şür	<i>Dünyada fitne ve fesadın kaynağı kızdır. Her ne kadar tatlı gibi görünse de ondan tuzdan başka bir şey çıkmaz.</i>
2264	Ḥ'ābgāh-ı duḥter-i pākîze ruy-i pārsā Yā kenār-ı şüy bāyed yā miyān-ı ḥāk-i gür [128]	<i>Dürüst kişinin temiz yüzlü kızının yatak odası ya kocasının yanında ya da mezar toprağının arasında olması lazım.</i>
El-meşnevî Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2265	Mehî be-g(ü)zîn u cofteş sâz bā-ḥür Ṭaleb kon behr-i ü şüyî ferāḥür	<i>Sen aya benzeyen güneşle denk olan güzel bir kızı seç ve ona layık olan bir eş talep et.</i>

2266	Çü Efser bord peykân gönçe-i rāz Bedu h̄'āhed nemūden rāz-ı dil-bāz	<i>Efser, o sır goncasının ona yürek sırrını açacağını anladı.</i>
2267	Demī hūş çün şabā mī-kerd der-kār Der-āverd īn sūhan ū rā be-goftār	<i>Saba yeli gibi hoş bir nefes çekti ve bu söz onu dile getirdi.</i>
2268	Merā derdī hest nihānī der-dil Sūhanhāyet heme hūb-est u şīrīn	<i>Benim gönlümde gizli bir derdim var. Senin bütün sözlerin de hem güzel hem tatlıdır.</i>
2269	Cevābeş dād k'ey şüretger-i Çīn Ki peydā kerdēn-i ān hest müşkil	<i>Onun cevabına karşılık olarak “Ey Çin ressamı, onu bulması zor” dedi.</i>
2270	Be-ıflī nām kerde-est ān gül-endām Be-Şādī Şāhpūr hüsrev-i Şām	<i>O gül endamlı çocuk gibidir. Şam şahı Şāhpūr'un oğlu Şādī'dir.</i>
2271	Merā emrūz Kāyşer müjdeyī dād Ki ferdā mī-resed ez-rāh dāmād	<i>Bugün bana Kayser yarın damadın geleceğinin müjdesini verdi.</i>
2272	Ne men mī-h̄'āhem īn vuslet ne duhter Ne-mī-dānem çe h̄'āhed kerd ahter	<i>Bu vuslatı ne ben istiyorum ne de kız. Fakat ne yapacağımı da bilmiyorum.</i>
2273	Merā çün dil dehed k'ān rūşenāyī Koned rūzī zi-çeşm-i men cüdāyī	<i>Bana yüreğim o aydınlığı veriyor. Bir gün benim gözümde (o aydınlık) gidecek.</i>
2274	Sūhan rā ber-sūhandān bāz şod der Zebān be-g(ü)şād Mihrāb-ı sūhan-ver	<i>Sözün kapısı söz söylemeyi bilene açıldı. Söz bilen Mihrāb konuşmaya başladı.</i>
2275	Zemīn būsīd u goft-eş ey Hudāvend Tū bā-şahşī güzīn h̄'īşī vū peyvend	<i>Yeri öptü ve dedi ki; “Ey benim sahibim, sen kendine seçkin bir şahıs seç”.</i>
2276	Ki bāşed sāyeveş yek reng ū yek būy Ne gāhī hem çü mūm u gāh çün rūy	<i>Gölge gibi bir rengi ve kokusu olmalı. Bazen mum gibi ve bazen de yüz gibi (aydınlık) olmamalı.</i>

2277	Şumā rā īn şanem cān-est der-ten Kesī ḥod çün sipāred cān be-düşmen	<i>Bu güzel kız sizin canınızdır. Bir kişi nasıl kendi canını düşman eline verir?</i>
2278	Be-dān-est Efser-i Rūmī ki ber-çīst Ḥadīs-i Çini vü maḫşūd-ı ū çīst	<i>Rumlu Efser, bu Çinlinin sözlerinin anlamının ve onun amacının ne olduğunu anladi.</i>
2279	Süḥan pursīd bāz ez-ḥāl-i Cemşīd Ki bā-men bāz gūy ahvāl-i Cemşīd	<i>Cemşīd'in halini sordu ve "Bana onun ahvalini anlat" (dedi).</i>
2280	Be-(y)ā aşleş be-gū tā ez-Kiyān-est Ki bā-ū ferr u ferheng-i Kiyān-est	<i>Gel, aslından, soyundan söz et. O kimlerdendir? Onun gücü ve bilgisi Keyânîlere benziyor.</i>
2281	Yaḫīn dānem ki ū bāzārgān nīst Ki ū rā şīve-i bāzāryān nīst	<i>Onun kesinlikle tüccar olmadığını biliyorum. Çünkü onun tüccarlar gibi bir şivesi yok.</i>
2282	Ḳadem her yek zi-kejī ber-girān neh Ḥikāyet rāst bā-men der-miyān neh	<i>Her bir adımını eğrilikten bir kenara koy ve hikâyenin aslını benimle paylaş.</i>
2283	Ber-efkend ez-ṭabaḫ Mihrāb ser-pūş Birün şod dīg-i rāzeş rā zi-ser-cūş [129]	<i>Mihrāb, tencerenin kapağını açtı ve onun sırrı kaynayıp taşıtı.</i>
2284	Zi-āğāz-ı ḫikāyet tā-be-encām Zi-her bābī ḫikāyet kerd bā-mām	<i>Hikâyenin başından sonuna kadar her konudan küçük küçük hikâyeler anlattı.</i>
2285	Çü Mihrāb īn ḫikāyet rā fūrū ḥānd Ḥicil geşt Efser u ḥīre fūrū mānd	<i>Mihrāb, bu hikâyeyi anlatınca Efser, hem utandı hem de hayran kaldı.</i>
2286	Zemānī ḥīre geşt ez-ḥāl-i Cemşīd Fūrū şod sā' atī der-fıkr-i Ḥūrşīd	<i>Bir süre Cemşīd'in yaptıklarına hayran kaldı. Bir süre de Hurşīd için endişelendi.</i>
2287	Süḥan-bāz ez-süḥan-güster be-pürsīd Ez-ān ḥāmūşīş Mihrāb pürsīd	<i>Sözü yine o sözü ortaya atandan sordu. Mihrāb, suskunluğunun sebebini sordu.</i>

2288	Zemānī münfa‘ il be-n(i)şest u ber-hāst Ez-ān ḥalvet ber-i Cemşîd şod rāst	<i>Biraz utanarak oturdu ve sonra kalktı. Cemşîd, o sessizlikten güç alarak dedi ki;</i>
2289	Ki şāhā dürc-i dil rā ber-güşādem Ber-i Efser dürr-i pinhān ‘ arza dādem	<i>Ey şahım, yüreğimin mücevher kutusunu açtım. Efser’e gizli incileri sundum.</i>
2290	Devā zehr-i helāhel būd ḥürdem ‘ İlāc-ı āḫerīn dāğ-est kerdem	<i>İlacım helahil zehri gibiydi içtim. Bu yaranın son çaresi budur diye yaptım.</i>
2291	Fikendem keştī ender baḫr-i ḥūn-ḫ‘ār Ne-dānem çün ber-āyed āḫer-i kār	<i>Kan içen denize gemimi attım. Bu işin sonu ne olacak hiç bilmiyorum.</i>
El-ferd Müfte‘ ilün / Fā‘ ilün / Müfte‘ ilün / Fā‘ ilün		
2292	Mā raqāmī mī-keşīm tā-beçe ḥ‘āhed keşîd Mā hevesī mī-pezim tā-beçe ḥ‘āhed resîd	<i>Biz öyle bir tarzla çekiyoruz ki oğul çıkacak ve öyle bir hevesle yapıyoruz ki oğul gelecek.</i>
Meclis Dāştēn-i Cemşîd <i>Cemşîd’in Meclis Kurması</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
2293	Melik goftā be-bād ey şubḫ-ı aşhāb K‘ez īn ma‘ nā şevēd Ḥürşîd der-tāb	<i>Melik, “Ey sabah dostları, Hurşîd bu mânâyı işitince daha da öfkelenecek”.</i>
2294	Ki çün rüz ez-çe kerdī rāz rüsvā Derîdī perde hem çün şubḫ ber mā	<i>Neden gün gibi bizim sırrımızı ve sabah gibi perdelerimizi açtın (diyecek).</i>
2295	Melik pür-kīn şode ez-ḫavl-i Mihrāb Be-nezd-i Efser āmed refte der-tāb	<i>Melik, Mihrāb’ın sözünden kederlenerek Efser’in yanına öfkeyle geldi.</i>
2296	Gümān mī-bord k‘ū rencīde bāşed Zi-mihr-i Cem dileş gerdīde bāşed	<i>O, incinmiş ve Cemşîd’in sevgisinden vazgeçmiş diye düşünüyordu.</i>

2297	Çü dîd ez-dür Cem rā pîş-i ĥod ĥānd Ber-i taht-ı ĥodeş nezdik be-n(i)şānd	<i>Uzaktan Cem'i görünce yanına çağırıldı ve tahtının yanına oturttu.</i>
2298	Bedū goft ey peser çünî kücāyî Çe şod k'ez mā cüdāyî mî-nümāyî	<i>Ona, "Ey oğlum nasılsın? Neredesin? Neden bizden uzak duruyorsun?" dedi.</i>
2299	Be-dîdār-ı tu hestem ārzumend Zi-goftār-ı tu mî-bāşim ĥursend	<i>Seni görmeyi arzu ediyorum ve seninle konuşunca mutlu oluyorum.</i>
2300	Ne-dārî bā-hevādārān irādet Meger der-Çîn çünin bûd-est 'ādet [130]	<i>Küstahları sevmiyorsun ama ne yapayım Çin'de âdet böyleymiş.</i>
2301	Be-gird-i 'öZR mî-gerdîd ez-în bāb Be-çeşmî dîgereş mî-dîd ez-în bāb	<i>Bu olaylardan dolayı ona özrünü iletiyor ve başka gözle ona bakıyordu.</i>
2302	Melik pîşeş zemîn bûsîd u ber-ĥāst Be-her vechî zi-Bānū 'öZrhā ĥāst	<i>Melik, onun yanında yeri öptü ve ayağa kalktı. Her şey için Bānū'dan özür diledi.</i>
2303	Zi-sākî cām-ı cān-efrûz mî-ĥāst Nişār u bûy-ı meclis rā bî-ārā-st	<i>Sakiden ruha parlaklık veren bir kadeh dağıtmasını istedi. Meclisin kokusunu süsledi.</i>
2304	Be-meclis Şekker ü Şehnāz-rā ĥānd Harifān-ı ĥuş dem-sāz rā ĥānd	<i>Meclise Şeker ile Şehnaz'ı ve sevdiği dostlarını çağırıldı.</i>
2305	Çü meclis germ geşt ez-āteş-i mey Şeker der-ehl-i dil zed āteş-i ney	<i>Meyin ateşinden meclis ısınınca Şeker neyin ateşiyle dostların yüreğine vurdu.</i>
2306	Melik rā yād-ı ān seyl āteş efrûht Be-Şehnāz in rubā'î rā der-āmûht	<i>Melik, o ateş selini hatırladı ve Şehnaz bu rubâ'iyi okudu.</i>
Rubā' iyye Mef' ūlū / Mefā' ilū / Mefā' ilün / Fā'		

2307	Vaqt-i seher ez-bāg-ı behişt āmed bād Āverd gül-i vü der-kenārem be-nihād	<i>Seher vakti cennet bahçesinden bir rüzgâr geldi. Bir gül getirdi ve yanıma koydu.</i>
2308	Çün zülf-i şanem nihāde būdem dāmī ²⁵⁰ Māhī be-güzār āmed u der-dām üftād	<i>Put gibi güzel sevgilinin saçları gibi bir tuzak kurdum. Bir ay (yüzlü) oradan geçti ve tuzağa düştü.</i>
Ve Lehü İzān Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2309	Çü Şehnāz īn rubā' ī sāht ber-çeng Fürü h'ānd īn gāzel Şekker be-āheng	<i>Şehnaz bu rubâ'iyi çengle okuyunca Şeker de ahenkle bu gazeli okudu.</i>
Eyżān Lehu Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
2310	Bī-gül-i rüyet ne-dāred revnaķī būstān-ı mā Bī-ħuzüret hiç nūrī nīst der-eyvān-ı mā	<i>Senin gül gibi yüzün olmadığında bizim bahçemizde parlaklık yok. Sen olmadığında bizim sarayımızda hiç nur yok.</i>
2311	Ger be-sāmān ser-i kūyeş resī ey bad-ı subh Arzedār īn şerh hāl-i bī-ser u sāmān-ı mā	<i>Ey sabah rüzgârı, eğer onun diyarına ulaşırsan bizim bu düzensiz halimizi ona anlat.</i>
2312	Şerh-i sevdā(y)eş ki dil bā-cān mürekkeb kerde-est Ber ne-mī-āyed be-nūk-ı kilik-i sergerdān-ı mā	<i>Onun sevdası bizim gönlümüze ve canımıza karışmış. Bizim avare başımız kalemin ucundan çıkmaz.</i>
2313	Der-dil-i mā hār gam be-ş(i)kest u gam der-dil ne-mānd Çi-st yārān çāre-i īn derd-i bī-dermān-ı mā	<i>Yüreğimizdeki gam dikenini kırıldı ve gönülde dert kalmadı. Ey dostlar, bu çaresiz derdimizin ilacı nedir?</i>
2314	Düstān güyend dil rā şabr fermāyīd şabr Çün konem ey düst çün dil nīst der-fermān-ı mā	<i>Dostlar, sabret dediler. Ne yapayım ey dost, gönül ferman dinlemiyor.</i>

²⁵⁰ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2315	Der-firākeş çî-st yâ Rab zindegânî râ sebeb Saht-ı rüyî-i felek yâ süstî-i peymân-ı mâ [131]	<i>Ey Allah'ım, ondan ayrı olmamın sebebi nedir? Feleğin asık suratlılığı mı? Yoksa bizim ahdimize vefasızlığımız mı?</i>
Meşnevî Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2316	Çü Efser nağme-i Cemşid be-ş(e)nîd Demîde sebze gird-i süseneş dîd	<i>Efser, Cemşid'in nağmelerini dinleyince, onun yüzündeki gülümsemeyi gördü.</i>
2317	Be-pây-i mür ferş-i gül sütürde Be-mürân mihr-i Cemşidî süpürde	<i>Karınca'nın ayağının altına güller biçilmiş, karıncalara Cemşid'in sevgisi verilmiş.</i>
2318	Çü haţ in tâze şî' r-i rûh-perverd Be-ţab' -ı nâzik-i ü ser-ber-âverd	<i>Yazı gibi bu yeni ruhun şiirini besledi. Onun nazik yaratılışına yeterli geldi.</i>
El-gâzel Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2319	Ĥatet her rûz resmî nev der-âred Be-ĥûn-ı men berâtî diğere âred	<i>Senin yüzündeki ayva tüyleri hergün yeni bir resim çiziyor. Benim kanımla bayram ediyor.</i>
2320	Şabâ ez-çîn-i zülfet ber-ser-i Rûm Sipâh-i şeb be-gird-i meh der-âred	<i>Saba, senin saçlarının kıvrımını Rum'un üzerine gece ordusu gibi ayın çevresine yığdı.</i>
2321	Zi-Hindüstân zülfet tûĥî âmed Ki der-münkâr teng şekker âred	<i>Dar gagasında şeker getirsin diye senin saçlarının siyahlığından papağan yaratıldı.</i>
2322	Be şûĥî ser-ber-âverd-est be-güzâr Ĥaţî k'û râ bedîn rû ser-der-âred	<i>Bu hale getiren ve kandıran ayva tüylerini bırak.</i>
2323	Çü sevdâ-yı ĥayâl ĥâl u zülfet Cihân râ ber-men-i ĥâkî ser-âred	<i>Senin saçının, benim ve hayalinin sevdası dünyamı toprakla kapattı.</i>

2324	Ten-i pür-hasret-i men hâk gerded Zi-hâkem bād gerd 'anber âred	<i>Benim hasretle dolu vücudum toprak olsa da toprağımdan rüzgar amber kokusu getirir.</i>
2325	Nebâti k'ez sevidâyem be-rüyed Zi-cennet cennetü's-sevdâ ber-âyed	<i>Gönlümdeki kara lekeden bir bitki yetişirse cennetten sevda cenneti ortaya çıkar.</i>
Meşnevî Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2326	Çü be-ş(e)nîd in sühanhâ-yı dil-âvîz Melik râ şod leb-i şîrîn şeker-rîz	<i>Melik, bu güzel sözleri duyduğu zaman tatlı dudaklarından şeker gibi sözler dökülmeye başladı.</i>
2327	Zebân be-g(ü)şâd u der ber-Efser efşând Be-vaşf-ı Efser in maţla' fûrû h'ân-d	<i>Ağzını açıp Efser'e inciler saçmaya başladı. Efser için bu matlayı okudu.</i>
Kıt'a Mef' ülü / Fâ' ilätü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün		
2328	Ey âfitâb-ı cür' a-bağşende câm-ı tû Meh sâķi-i müdâmi-i devr-i müdâm-ı tû [132]	<i>Ey senin kadehinin tortusunu bağıslayan güneş, ay saki gibi hep senin çevrende dolaşiyor.</i>
2329	Ey der-sevâd-ı Şâm dü zülfet hezâr çin Fermân ber-gülâm-ı tu ey men gülâm-ı tu	<i>Ey gece siyahı iki zülfünün bin kıvrımı olan (sevgili), ben senin kölenim, bana emret.</i>
2330	Hürşîd-i pâdişâh sipihr-i serîr bād Tâ hadd-ı nîm-rûz keşîde-st nâm-ı tu	<i>Rüzgarın tahtı gökyüzü, padişahsa güneş. Senin adını yarın güne kadar uzatmış.</i>
2331	Tâ ber-zer-est nâm-ı tu her cā ki hüsrevî-st Ber ser nihâde efserî ez-zer-i hām-i tu	<i>Senin adın paranın üzerinde olunca her yerde padişah vardır. Senin altın parandan bir taç yapıp başının üzerine koymuş.</i>
Meşnevî Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		

2332	Be-ser mestî Melik rā goft Efser Çe mî-ḥ̄āhî be-ḥ̄āh ez-sîm ez-zer	<i>Efser, sarhoşlukla Melik'e "altın ya da gümüş ne istersen iste" dedi.</i>
2333	Tu ferzendî merâ ez-men me kon şerm Tu Ḥürşidî me rā bā-men ber-ā-germ	<i>Sen benim evladımsın, benden utanma. Sen benim güneşimsen benimle ısın.</i>
2334	Fedā(y)et mî-konem çendān ki ḥ̄āhî Zi-taḥt u genc u mülk ü pâdişāhî	<i>Sana istediğin kadar taht, hazine, mülk ve padişahlığı feda edeceğim.</i>
2335	Melik be-n(i)hād ser-der-pāy-ı Efser Bedū goft ey ser-i men cān-ı Efser	<i>Melik, Efser'in ayağına başını koyup ona "benim başım Efser'in canına feda olsun" dedi.</i>
2336	Be-iḳbāl-i tu mā rā hiç kem nîst Be-rūyet ḥāḫır-ı şādem dojem nîst	<i>Sen eğer kabul edersen benim hiçbir şeyim eksik olmaz. Senin yüzün benim mutlu olmama yeter. Üzgün olmam.</i>
2337	Veli ḥ̄āhem ki behr-i cān dırāzî Konî bî-çāregān rā çāre sāzî	<i>Fakat gönül almak için çaresizlere bir çare bulmanı istiyorum.</i>
2338	Esirān rā zi-ğam gerdānî āzād Dil-i ğamgîn-i ğamgînān konî şād	<i>Senin gamınla esir olanları azat et. Gamlı yürekleri mutlu et.</i>
2339	Be-zindānet merâ cānî-st maḥbūs Me-gerdānem zi-cān-ı ḥ̄iş me 'yūs	<i>Senin zindanında benim canım hapsedi. Kendi canından, varlığından beni ümitsiz bırakma.</i>
2340	Dilem rā dāšten der-bend tā çend Birün āver dil u cān-ı men ez-bend	<i>Ne zamana kadar yüreğimi hapsedeceksin? Yüreğimi ve canımı hapisten kurtar.</i>
2341	Cihānbānū nihād engüşt ber-çeşm Bedū goft ey be-cāy-ı nūr der-çeşm	<i>Cihānbānū, parmaklarıyla gözünü kapattı ve "sen gözde nur gibisin" dedi.</i>
2342	Dil u cān der-ten ez-mihr-i tu dārem Be-cān u dil heme kâret ber-ārem	<i>Benim vücudumda canım ve yüreğim senin şefkatle duruyor. Senin her işini yüreğimle ve canımla yapıyorum.</i>

2343	Be-nāzeş der-kenār-āverd Efser Nihādeş būshā ber-çeşm u ber-ser	<i>Efser, nazla onu kollarına aldı. Gözlerine ve başına öpücükler kondurdu.</i>
2344	Bedū mī-goft dānī ānçe būs-est Kenār-ı māder-i zibā ‘ arūs-est	<i>Ona, “süslü ve güzel annenin kollarında olan o şey öpücüktür, bil” dedi.</i>
2345	Sütün-i sīm kerdeş hālka-i gūş Fikend īn dūr zi-nazmeş der-bün-i gūş	<i>Onun kulağına gümüşten bir küpe takıp inciye benzeyen bu nazmı okudu.</i>
El-ğazel Fe‘ ilātün / Fe‘ ilātün / Fe‘ ilātün / Fe‘ ilün		
2346	Me-ħor endūh ki heme kār-be-kām-ı tu şevēd Şādī āyed zi-bün-i gūş gülām-ı tu şevēd [133]	<i>Her şey benim istediğim gibi olsun diye gam çekme. Mutluluk gelecek ve senin kölen olacak.</i>
2347	Ān ki yāķūt-ı lebeş der-nażar-ı tu-st müdām Şekerin piste-i ū nuķl-i müdām-ı tu şevēd	<i>O yakuta benzeyen dudaklar daima senin gözündedir. O fıstıĝa benzeyen tatlı dudaklar daima senin şekerli fıstıĝın olsun.</i>
2348	Ba‘ d ez-īn ħuţbe-i iķbāl be-nām-ı tu koned ‘ Ākıbet sikke-i Ĥūrşid be-nām-ı tū şevēd	<i>Sonra senin adına ikbalinin hutbesini hazırlasınlar ve sonunda senin adına güneşten bir sikke basacaklar.</i>
2349	Āħer īn murĝ-ı hümāyūn ki dilet dāne-i ū-st Āyed ez-rūy-ı hevā beste-i dām-ı tu şevēd	<i>Senin gönlünde bir tane olan Hümāyūn kuşu gökyüzünden gelip senin tuzağına düşecek.</i>
2350	Çeşm-i erbāb-ı nażar ħalvet-i ħāşet gerded Ĥūn-ı erbāb-ı ĝarāz cūr‘ a-i cām-ı tu şevēd	<i>Senin halvetin kemale eren kişilerin gözü olacak. Senin kadehinin tortusu kinle dolu olanların kanı olacak.</i>
Birün Āverden-i Efser Ĥūrşid Rā Ez-Ĥisār <i>Efser’in Ĥurşid’i Kaleden Çıkarması</i> Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		

2351	Çü şubh ez-küh be-n(e)müd Efser-i zer Zi-küh âmed birün hürşid-i hâver	<i>Altın rengindeki Efser, tıpkı sabah gibi göründü ve doğunun güneşini dağın ardından çıkardı.</i>
2352	Pes Efser ber-semend ‘azm-i be-nişest Be-bâz-âverd bâz-ı refte ez-dest	<i>Sonra Efser, azmle atına oturdu ve elinden kaçırdığı kuşu yeniden tuttu.</i>
2353	Zi-şehr-istân be-süy-i dej revân şod Zi-şehr-i ten be-şehr-istân-ı cân şod	<i>Şehirden kale tarafına doğru yol aldı. Vücut şehirden can şehrine gitti.</i>
2354	Ber-i mâh-ı mükanna‘ şod be-Nahşeb Mehî râ yâft hem çün mâh-ı yek şeb	<i>Mukanna ayı için Nahşeb’e gitti. Orada bir ay buldu ki sanki bir gecelik ay gibiydi.</i>
2355	Çü dürri der-şadef tenhâ nişeste Zi-her yek gamze ‘ağdı der-güseste	<i>Sadefin içinde oturan inciye benziyor ve gamzesi her birinden bir düğümü açıyordu.</i>
2356	Çü çeşm-i nâ-tevân çeşmiyeş bîmâr Çü çeşme çeşmhâyeş refte der-gâr	<i>Bir güçsüzün gözleri gibi hasta olan gözleri tıpkı bir pınar gibi kovuğuna çekilmiş.</i>
2357	Çü ‘âks-i tal‘ at-i Hürşid râ dîd Sirişk-i lâle-gün ez-dîde bârîd	<i>Hürşid’in yüzünü görünce gözünden lale renkli gözyaşları akmaya başladı.</i>
2358	Sirişk-efşân girift ender kenâreş Ki be-n(i)şâned be-eşk ez-dil gubâreş	<i>Gönlündeki kederi gözyaşlarıyla göstermek için gözyaşı dökerek onu kollarına aldı.</i>
2359	Çü mâder hâl-i duhter râ tabah dîd Çü çeşm-i hür cihân teng u siyeh dîd	<i>Annesi, kızının halini kötü görünce huri gözü gibi dünyayı dar ve karanlık gördü.</i>
2360	Be-pûzeş goft ey Türk-i Hıfâyî Hıfâ kerdem zi-takdîr-i Hudâyî	<i>Özür dileyerek “Hıta’nın Türk’ü Allah’ın takdiriymi. Hata ettim.” Dedi.</i>
2361	Be-zârî goft ey serv-i gül-endâm Fedâ-yı çeşm-i maḥmûr-ı tû bādâm	<i>İnleyerek “Ey gül endamlı servi, senin badem gibi mahmur gözlerine feda olayım.” Dedi.</i>

2362	Besî ber-Şekker u gül bûshâ dâd Şeker pâsuḥ ser-i efsâne be-g(ü)şâd	<i>Şeker ile Gül'ü defalarca öptü ve Şeker'e cevaben efsanenin başına geri döndü.</i>
2363	Be-tündî goft ey bed mihr-i mâder Merâ behr-i çe efgendî der-âzer [134]	<i>Sert bir şekilde "Ey merhametsiz anne, neden beni ateşe attın?" Dedi.</i>
2364	Çü bâ-men Rüstem u Sāmî be-her ḥâl Çeriem efkendeyî ber-kûh çün Zâl	<i>Her durumda bana karşı Zal ve Rüstem gibisin. Neden beni Zal gibi dağın ardına attın?</i>
2365	Be-gû tâ z'in ciger-gûşe çe didî Ki ū rā bî-günâh ez-ḥod bürîdî	<i>Söyle, bu ciğerköşenden ne gördün ki bu günahsız kendinden uzağa attın.</i>
2366	Merâ rüsvâ-yi ḥâş u 'âm kerdî Miyân-ı encümen bed nâm kerdî	<i>Herkese beni rüsva ettin ve meclisin içinde benim adıma kötüye çıkardın.</i>
2367	Be-goft in kışsa vü bîsyâr be-g(i)rîst V'ez ân zârîş mâder-i zâr be-g(i)rîst	<i>Bu olanları anlattı ve çok ağladı. Onun ağlamasından dolayı annesi de inleyip, ağladı.</i>
2368	Birün âverdeş ez-ğam-ḥâne-i seng Çü la' l ez-seng u hem çün Şekker ez-teng	<i>Taştan yapılmış gamhanesinden onu çıkardı. Tıpkı lali taştan, şekeri dardan çıkarmış gibi.</i>
2369	Hemân dem çetr-i şâhî bâz kerdend 'Emârî rā be-dîba sâz kerdend	<i>Hemen şaha ait çadırı kurdular ve ipek kumaşlarla süslediler.</i>
2370	Gül âmed der-'emârî sūy-i bostân Meh-i hevdec-nişîn şod der-şeb-istân	<i>Gülün bostana gelişi gibi geldi. Tahtrevana oturan bir ay gibi hareme oturdu.</i>
2371	Perî-rûḥsâr-ı ḥübân Dilâvîz Behârefrûz Gülberg Şekerrîz	<i>Peri yüzlü, güzel Dilâvîz, Bahârefrûz, Gülberg ve Şekerrîz,</i>
2372	Nesîm-i cân-fezâyi vü Ergânûnsâz Semenbûy u Nigârînrûy Şehnâz	<i>Gönüle ferahlık veren bu rüzgar Erganûnsâz, Semenbûy, Nigârînrûy ve Şehnâz.</i>

2373	Hezār u sī şad u heftād duşter Heme hürşid rüy u ferruḡ aḡter	<i>Bin üç yüz yetmiş kız, hepsi güneş yüzlü ve uğurlu bir yıldız gibiler.</i>
2374	Ki piş-i ān sanem der-kār būdend Bedān dergāh-ı hīdmetkār būdend	<i>Hepsi o put gibi güzel sevgilinin yanındaydılar ve onun dergahının hizmetkarıydılar.</i>
2375	Yek-ā-yek bā-nişār u hediye vü sāz Ḥırāmān āmede ez-dergeheş bāz	<i>Hepsi bir bir hediyeler ve saz alıp salınarak gelmiş, yine onun dergahındaydılar.</i>
2376	Hemī-rüy-ı tarab rā baz kerdend Hemān āyīn-i pişin sāz kerdend	<i>Hemen eğlenceye başladılar ve eskiden yaptıkları gibi saz çaldılar.</i>
2377	Kebüter ger būved şad sāl derbend Reved rūzī sūy-ı burc-ı Ḥudāvend	<i>Güvercin yüz yıl esir olsa da bir gün hükümdarın burcuna doğru gider.</i>
<p>Āmeden-i Şāh-zāde Melik Şādī Piş-i Kayşer-i Rüm Be-Ḥāsten-i Duşter-i Pādīşāh-i Rüm Hürşid Rā <i>Şehzade Melik Şadi'nin Rum Kayseri'nin Yanına Gelmesi ve Rum Padişahının Kızı Hurşid'i</i> <i>İstemesi</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün</p>		
2378	Çü şāh-ı Çīn 'alem be-f(i)rāḡt ber-bām Nigūn şod rāyet-i 'Abbāsi ez-Şām	<i>Çin şahı sancağını kaldırıncı Şam'da Abbasilerin sancağı altüst oldu.</i>
2379	Be-Kayser kāşidī āmed seḡergāh Ki īnek mī-resed şādī şeh ez-rāh	<i>Seher vakti, Şadi'nin yoldan geldiğini ileten bir elçi geldi.</i>
2380	Zi-dergeh ḡāst āvāz-ı debire Şodend serv-i revān yek ser peżire	<i>Davulun sesi dergahtan çıktı ve hepsi yürüyen bir servi gibi karşılamağa gittiler.</i>
2381	Hemān k'āmed sipāh-ı Şām nezdik Zi-gerdeş çeşm-i gerdūn geşt tārīk [135]	<i>Şam ordusu yaklaşınca onların tozu ve dumanından feleğin gözü karardı.</i>
2382	Şod ez-gerd-i süvār-ı leşker-i Şām Ruḡ-ı pīrūze-i gerdūn siyeh-fām	<i>Şam ordusunun tozundan mavi gökyüzü siyaha döndü.</i>

2383	Be-gerdün bes ki gerd-i merkebân reft Zemîn yekbâregî ber-âsumân reft	<i>Gökyüzüne atların ayağının tozu ulaşınca yer göğe çıkmış gibi oldu.</i>
2384	Zi-bes râyet ki ber-rüy-ı hevâ bûd Hevâ ber-şekl-i şîr ü ejdehâ bûd	<i>Havada o kadar çok sancak vardı ki hava ejderha ve aslan şekline büründü.</i>
2385	Fütâde rüy-ı şahrâ nîl-der-nîl Girifte gerd-i kuhl-ı mîl-der-mîl	<i>Çölün üzerine Nil nehri gibi düşmüşler. Mil sürmesinin etrafını tutmuş gibi her yeri sarmışlar.</i>
2386	Çü çetr-i şâh-ı Şâmî ser ber-âverd Zi-ğayret geşt rüy-i şâh-ı Çîn zerd	<i>Şam şahının çadırı kurulmaya başladı ve Çin şahının yüzü sarardı.</i>
2387	Hümâ-yı çetr-i şâhî kerd pervâz Be-zîreş cerre bâzî kerd pervâz	<i>Şahın çadırının hüması uçtu. Onun altından hızlı uçan bir şahin de uçtu.</i>
2388	Demân çün şubh-ı hangî zir-i râneş Girifte Şâmîyân hûş der-miyâneş	<i>Bacağının altından beyaz renkli bir at gibi sabah olunca Şamlıları arasına aldı.</i>
2389	Çü ney şekker-nâttâkî beste zerrîn Keşîde kıadd-ı sebz ez-reng-i şîrîn	<i>Şeker kamışı gibi altından kemer takmış, tatlı renginden yeşil boy çıkarmış.</i>
2390	Sehî serv-i kıadd-i hûş u keşîde Hâteş çün sebze gird-i gül demîde	<i>Boyu serviye benzemiş ve yüzünde gülün etrafındaki tüyler gibi ayva tüyleri çıkmış.</i>
2391	Ser-â-ser Rûm der-pâyeş fütâdend Heme pâ vü rikâbeş büse dâdend	<i>Tamamen Rum'un ayağına düştüler. Hepsi ayağını ve üzengisini öptüler.</i>
2392	Çü ân ferzâneğân râ şâh-zâde Be-dîd ez-dür hâlî şod pîyâde	<i>Şehzade, o bilge kişileri uzaktan görünce ayağa kalktı.</i>
2393	Melik çün rüy-ı şadî şâh râ dîd Çü bîd ez-reşk-i şimşâdeş be-lerzîd	<i>Melik, Şah Şadi'nin yüzünü görünce söğüt ağacı gibi kıskançlıktan titriyordu.</i>

2394	Nebāt ez-pīste-i ḥandān be-b(ā)rīd Melik rā çerb ü şīrīn bāz pürsīd	<i>Gülümseyen, fıstıĝa benzeyen dudaklarından şeker (gibi sözler) döküldü. Melike uygun ve tatlı bir üslupla sordu.</i>
2395	Melik nīz ez-dil-i ḥūnīn çü piste Cevābī dād zīr-i leb şikeste	<i>Melik de, kanlı yüreĝinden kırılmış fıstık gibi dudak altından cevap verdi.</i>
2396	Revān geştend ez-ān cā süy-ı dergāh Melik ĝamĝīn u bā-şādī heme rāh	<i>Oradan dergah tarafına doğru gittiler. Melik, kederli bir şekilde Şadi'ye yol boyunca,</i>
2397	Hikāyethā-yı reng-āmīz mī-kerd Demī mey dādeş u ḥod ḥūn hemī-ḥord	<i>Çeşitli hikâyeler anlattı. Bir an ona içki verdi ve kendisi de kan içti.</i>
2398	Heme reh şehd mī-āmīht der-zehr Hemī-rāndend bā-hem tā der-i şeh	<i>Bütün yol boyunca bala zehir katıyordu. Böylece şehir kapısına kadar yürüdüler.</i>
2399	Be-süy-ı burc u bār u be-n(i)gerīdend Cihānī merd ü zen nezzāre didend	<i>Burç ve kaleye doğru baktılar. Birçok erkek ve kadın gördüler.</i>
2400	Nişeste māh-ruyān rüy-der-rüy Pey-i nezzāre kerden burc u bā-rüy	<i>Ay yüzlüler, burcu ve kaleyi görmek için karşılıklı oturmuşlar.</i>
2401	Tu goftī ber-kenār-ı burc u bāre Be-bārīd ez-felek māh u sitāre	<i>Sen, burç ve kale duvarlarının kenarına gökyüzünden ay ve yıldız inmiş dedin.</i>
2402	Suḥen-ĝüyān u ḥandān her dü yekser Hemī-rāndend tā dergāh-ı Kaşer [136]	<i>İkisi konuşarak ve gülerek Kayser'in dergâhına kadar yürüdüler.</i>
2403	Fezāyī dīd Şādī mīl-der-mīl Keşīde pīlbānān pīl-der-pīl	<i>Şādī, fil bakıcılarının bile filleri ardı ardına dizdiği bir kilometre uzunluğundaki ortamı gördü.</i>
2404	Ḥurūş-ı kūs der-gerdūn resīde Esed rā Zühre ez-heybet derīde	<i>Davulun sesi gökyüzüne ulaşmış ve onun korkusundan aslanın yüreği parçalanmış.</i>

2405	Dü rüye çavuşân istâde ber-der Ĥamâyîl tiğ-i der ber-çün dü peyker	<i>Yaverler, yolun iki tarafına durmuşlar ve heykel gibi kılıçlarını da omuzlarına takmışlar.</i>
2406	Zi-pîş-i âsitân tâ ĥâzret-i şâh Zemîn bûsîd Şâdî şâh der-râh	<i>Şâdî, eşikten şah hazretlerinin yanına kadar yeri öperek gitti.</i>
2407	Firâz-ı taht u tâc-ı Ĥayşerî dîd Zi-burc-ı қаşr-ı Keyvân Müşterî dîd	<i>Kayser'in tacının ve tahtının yüceliğini gördü. Keyvan sarayının burcundan Müşteri'yi görmüş gibi oldu (Satürn'den Jüpiter'i görmüş gibi oldu).</i>
2408	Girift ân tâc-ı zer der-pây-ı tahtes Şehinşeh ĥ'ând ber-bâlâ-yı tahtes	<i>O altın tacı başkentine aldı ve o şahların şahını tahtının üzerine oturttu.</i>
2409	Zi-mihr-i dil meh-i rüyeş be-bûsîd Zi-renc-i râh şâheş bâz pürsîd	<i>Yüreğindeki şefkatle onun ay gibi yüzünü öptü ve ona yolculuğun sıkıntılarını sordu.</i>
2410	Zi-dest-i râst zir-i taht-ı Ĥayşer Nihâdend ez-berâyeş kürsî-i zer	<i>Kayser'in tahtının sağ tarafına onun için de bir altın taht koydular.</i>
2411	Zi-sâķî ĥ'âst câmî tâ-be-leb cân Billürî kerde pür-la' l-i Bedeĥşân	<i>Sakiden ağzına kadar Bedeĥşan laliyle dolu billur bir kadeh istedi.</i>
2412	Be-nây u nüş yevmî sâĥt sâķî Ki zed şâd ta' ne ber-firdevs-i bâķî	<i>Saki ona neyden ve eğlenmeden öyle güzel bir gün düzenledi ki o gün Firdevs cenneti kendinden utandı.</i>
El-ķıţ'a Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün		
2413	Bezmî ki ez-nevâ-yı nevâleş be-bezm-i ĥuld Rûhânîyân nevâle berend ez-berâ-yı ĥür	<i>O meclisin eğlencesi öyle güzeldi ki melekler bile oradan cennet meclisine bir lokma götürebilmek için uğraştılar.</i>

2414	Bezmî ki mände-end hem ez-yād-i mecliseş Hürân-ı bezm-i ravza-i Firdevs der-kušûr	<i>O öyle bir meclisti ki onun yanında Firdevs bahçelerinin hurileri bile eksik kalmıştı.</i>
2415	Büd ez-şu‘â‘ -ı bâde vü ‘ aks-i şafâ-yı cām Sâkf-ı felek zi zevrağ-ı hür borde mevc-i nūr	<i>Badenin ışığından ve kadehin yansımından feleğin çatısı güneş gemisinin nur dalgalarını yok etmişti.</i>
El-meşneviyye Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ülün		
2416	Mey ender gāvzer çün Zühre der-şevr Kadeh çün encüm ü seyyāre der-devr	<i>Gavzerdeki içki boğa burcundaki Zühre gibiydi, kadeh ise yıldızlar ve gezegenler gibi dönmekteydi.</i>
2417	Be-zānu āmedī her dem çemāne Nihādī çün kadeh cān der-mīyane	<i>Her an diz çökerek kadehini koyuyordu. Tıpkı kadehin içine mey koymuş gibi.</i>
2418	Ki der-zīreş çü zerrīn şīşe-i mül Kadeh der-devr u şahbā der-teselsül [137]	<i>Onun altında altından yapılmış bir içki kadehi vardı ve bunu elden ele birbirlerine ulaştırıyorlardı.</i>
2419	Nişeste çeng u ber-yād-ı hoş-ı düst Ez-ān şādī ne-mī-güncīd der-i püst	<i>Eğlence ve dostun hoş anlarıyla oturmuştu ve mutluluktan içi içine sığmıyordu.</i>
2420	Za‘ if u nā-tevān z’ān sān ki ger-bād Ber-i vahşī zedī şad rāh-ı feryād	<i>Rüzgâr vahşice çarpsa yüz kez feryat edecek kadar güçsüz ve zayıftı.</i>
2421	Nişeste rūd-zen der-kef-çemāne Zedī ber-āb her dem şād-terāne	<i>Rud çalan diz çökerek oturmuş her an suya yüz şarkı söylüyordu.</i>
2422	Be-her nevbet ki be-ş(ü)nüdü sürüdeş Firistādī zi-çesmān şad durüdeş	<i>Her seferinde onun şarkısını dinleyince gözleriyle ona yüz kez dua ederdi.</i>
2423	Çü ‘ üdī bā-Şeker āmīhtī ‘ üd Fitādī der-dil-i Cem āteş u dūd	<i>Ud’yi Şeker’in söyledikleriyle karıştırınca yeniden Cem’in gönlüne ateş ve keder düştü.</i>

2424	Çü dem dādī muğannā Erġanūn rā Güşādī ez-dil-i Cem cūy-ı hūn rā	<i>Erganun, bir an nağmeyi bekletince Cem'in yüreğinde kandan bir nehir oluşturdu.</i>
2425	Be-zīr-i leb çü sāgar ħande mī-kerd Dil-i Cem der-derūn hūn-āb mī-ħord	<i>Kadeh gibi dudağımın altından gülüyordu ve Cemşid'in yüreğinden kanlı su akıyordu.</i>
2426	Melik Cemşid ber-pāy istāde Be-Ķayşer çeşm ü gūş u hūş dāde	<i>Melik Cemşid, ayakta duruyor ve Kayser'e bakıp onu dinliyordu.</i>
2427	Zemānī der-nedīmī dād dādī Ser-i dürc-i letāfet ber-güşādī	<i>Bir süre arkadaşlık etti ve nezaket kutusunun kapağını açtı.</i>
2428	Gehī bā-sāķiyān enbāz būdī Gehī bā-muṭribān dem-sāz būdī	<i>Bazen sakilerle arkadaşlık bazen de çalgıcılarla dostluk etti.</i>
2429	Miyān-ı Şāmiyān ez-şām tā rüz Çü şem' ez-pāy ne-n(i)şest ān dil-efrüz	<i>Şamlıların arasında sabahtan akşama kadar yürek yakan mum gibi ayakta durdu, oturmadı.</i>
2430	Çü ez-tārīk şeb be-g(ü)zeşt pāsī Zi-mey Ķayşer leb-ā-leb ħ'āst kāsī	<i>Gece yarısına doğru Kayser, ağzına kadar içkiyle dolu bir kadeh istedi.</i>
2431	Be-Şādī şāh dād ān cām-ı rūşen Zi-mestī şāh ne-tevānest ħorden	<i>O parlak kadehi Şah, Şādī'ye verdi. Sarhoşluktan şah onu içemedi.</i>
2432	Melik bested zi-dest-eş ħidmet-i kerd Be-Şādī şāh Cemşid ān ħadeh ħord	<i>Melik, hizmet etmek için ellerini bağladı ve Cemşid, Şādī'nin o kadehini içti.</i>
2433	Melik rā der-dil-āmed z'ān ħayālī Ber-ān şüret şehinşeh zed mişālī	<i>Melik'in yüreğine onun hayali düştü. O zaman şahların şahı o surete bir örnek verdi.</i>
2434	Ki behr-i beççe-bāzī ṭu' me-āverd Zi-münķareş fitād u ṭūṭiyī ħord	<i>Çocuk için şahin bir lokma getirdi. Fakat gagasından düşürdü. Onu da bir papağan yedi.</i>

2435	Egerçi her se rā der-dil ne in būd Çe şāyed kerd çün kısmet çünin būd	<i>Her ne kadar her üçü yüreğinde olmasa da ne yapsın kısmeti buydu.</i>
2436	Melik rā goft Şādī šāh mest-est Be-cām-ı bāde kār-ı šāh pest-est	<i>Melik'e "Şādī sarhoştur ve şarapla dolu bir kadeh şaha yakışmaz" dedi.</i>
2437	Zi-gencūr Efser-i ' izzet güher-cū Muraşsa' cāme vü zerrin kemer-cū	<i>Şerefli Efser'in hazinedarında mücevher ara. Süslü elbise ve altın kemer ara.</i>
2438	Der-āverdend hil' athā der-āgüş Zi-yek-sū šāh-rā bord-end ber-düş	<i>Kaftanları getirdiler ve kucaklarının bir tarafına aldılar. Şahı da omuzlarında taşıdılar.</i>
2439	Şeh ān tac u kemer Cemşid rā dād Ümīd-i šāh-ı rūz ümmīd rā dād [138]	<i>Şah, o tacı ve kemeri Cemşid'e verdi. Şahın ümidi, o günün ümidini verdi.</i>
2440	Melik ser-mest ü şād-āmed be-gül-şen Be-hil' athā-yı dāmādī müzeyyen	<i>Melik, sarhoş ve mutlu bir şekilde süslü damatlık kaftanıyla gül bahçesine geldi.</i>
2441	Nişest ü pīş-i ħod Mihrāb rā ħ'ānd Ĥadīş refte bā-ū bāz mī-rānd	<i>Oturdu ve Mihrāb'ı yanına çağırdı. Önceki olaylardan söz etti.</i>
2442	Bedū Mihrāb goft ey šāh-zāde Be-şādī şod der-i devlet güşāde	<i>Mihrāb, ona mutlu bir şekilde "Ey şehzade, devlet kapısı açıldı" dedi.</i>
2443	Meyī ħordī ki ān müşkīn ħitām-est Münifālik tu rā in me temām-est	<i>Mey içmek ki o hoş kokulu bir nihayettir. Sana bu mey uygundur.</i>
2444	Diger k'in cāme ger pūşid der tū Ne-bāşed sırr-ı in pūşide ber tū	<i>Bu elbiseyi sana giydirdiğine göre bu sır sende gizli kalmaz.</i>
2445	Ez ān cām-ı mey ü in cāme-i men Çü mey şod devlet-i kār-ı tu rūşen	<i>O mey kadehinden ve bu benim giysimden dolayı senin kutlu işin aydın olsun.</i>

Velehü İzân		
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2446	Çü şâh-ı Çîn zi maşrîk râyet efrâht Sipâh-ı şâh-ı kıri perçem endâht	<i>Çin şahı doğuda sancak yükseltince zulüm şahının ordusunun sancağındaki püsküller düştü.</i>
2447	Melik der-bârgâh-ı Kayşer âmed Hâdiş-i meclis-i düşün ber-âmed	<i>Melik, Kayser'in köşküne geldi ve dün gece mecliste yaşanan hadise açıldı.</i>
2448	Suhen zi-üftâden-i şeh-zâde ber-h'âst Melik Cemşid 'özü-i leng mî-h'âst	<i>Şehzadenin düşmesinden bahsedildi. Melik Cemşid, özür diledi.</i>
2449	Ki der-merd efkenî mey ber ser-âyed Kesî bâ-mey be-merdî ber ne-yâyed	<i>Erkeğe bir içki versen onu baştan çıkartır. Kimse içki ile başa çıkamaz.</i>
2450	Eger bâ-mey koned şîr-i delirî Der-âher mî-nümâyed şîr-girî	<i>Eğer birisi içki karşısında aslan gibi cesaret gösterse sonunda aslan avcısı olduğunu görür.</i>
2451	Her ân kes k'û koned bâ-bâde hestî Der-âher ser-nihed der-pây-ı mestî	<i>Her kim ki badeyle dost olur sonunda sarhoşluk bile onun ayağına eğilir.</i>
2452	Henüz ân şeh gârib-est ender in büm Ne-mî-dânem tarîk u 'âdet-i Rüm	<i>Şu an o şah, bu topraklarda gariptir. Rum'un âdetini ve geleneğini bilmiyorum.</i>
2453	Yağın dânem ki emrüz ez-hacâlet Büved ber-hâtıreş gerd-i melâmet	<i>Net bir şekilde biliyorum ki bugün utançtan dolayı sıkıntı çekiyor.</i>
2454	Be-sâkî goft şahinşeh digerbâr Ki hîz ez-mey be-(y)arâ gül-şen-i yâr	<i>Şahların şahı, sakiye "kalk, içkiyle gül bahçesini süsle" dedi.</i>
2455	Revâk-ı dîde ez-mey sâz-ı gül-şen Hevâ-yı hânedâr ez-câm-ı rüşen	<i>Gözünü içkiden gül bahçesine çevir. Evin havasını kadehle aydınlat.</i>

2456	Zi-mey sâķi ĉünân bezmî be-(y)ārâst Ki ez bezm-i cinân feryâd ber-hâst	<i>Saki, meclisi içkiyle öyle bir süsledi ki cennet meclisinden bir feryat yükseldi.</i>
2457	Melik râ h'âst meyl-i düstgânî Zi-sâķi h'âst âb-ı zindegânî	<i>Melik için sakiden dostça hayat suyu istedi.</i>
2458	Be-bezm âverd sâķi keştî-i mey Çü deryâ gûta ĥordî der-dil-i vey [139]	<i>Saki içki gemisini meclise getirdi ve denizin içine dalmış gibi onun içine daldı.</i>
2459	Nihâd ân câm râ ber-dest-i Cemşîd Zi-şâdî ĥord Cem ber-yâd-ı Ĥürşîd	<i>O kadehi Cemşîd'in eline verdiler. Cemşîd, mutluluktan Hurşîd'i anımsadı.</i>
2460	Ez-ân deryâ ne-mî ne-g(ü)zâşt bâķi Düvvum keştî be-şâdî dâd sâķi	<i>O denizde nem bırakmadı. İkincisi de saki, gemiyi Şâdî'ye verdi.</i>
2461	Çü çeşm-i yâr şâdî bûd maĥmûr Zi-sevdâ-yı ģam-ı düşîne rencûr	<i>Şâdî'nin gözü mahmurdu ve çünkü sıkıntıdan dolayı üzgündü.</i>
2462	Be-sîm-âb-ı kefeş ber-câm-ı Cemşîd Zi-maĥmûr-ı teneş lertzân-ter ez-bîd	<i>Cemşîd'in kadehi gümüş gibi avcunun ortasındaydı ve vücudu mahmurluktan titriyordu.</i>
2463	Hemî-lerzîd ĉün der-Dicle mehtâb Ve yâ ez-bâd-ı keştî ber-ser-i âb	<i>Dicle'nin üzerindeki mehtap gibi veya rüzgardan suyun üzerindeki geminin titrediği gibi titriyordu.</i>
2464	Be-kâm ender-keşîd ân kiştî-yi mey Zed ân deryâ-yi âteş mevc der-vey	<i>İçki gemisini çekti ve o ateş denizi dalgasını ona vurdu.</i>
2465	Derûn-ı ma' de cây-ı ĥod ne-mî-dîd Be-nâ-kâm ez-reh-i leb bâz-gerdîd	<i>O (içki), mide içinde kendine yer göremedi ve ümitsizce dudaktan geri döndü.</i>
2466	Besâķ-ı meclis ez-mey kerd gül-ġün Zi-bezm-i Ķaysereş bordend bîrûn	<i>Meclisin örtüsü meyden dolayı gül rengine dönüştü. Kayser'in meclisinden dışarı çıkardılar.</i>

2467	Ser ender piş tā eyvān-ı ḥod reft Ḥecel tā külbe-i aḥzān-i ḥod reft	<i>Başını eğerek köşküne kadar gitti. Utanarak hüzünler kulübesine gitti.</i>
2468	Vezirān rā be-sūy-ı bezm-i şahī Firistād ez-berā-yi ‘özr ḥ’āhī	<i>Vezirleri şahın meclisine doğru özür dilemek için gönderdi.</i>
2469	Zemīn būsīde goftend ey cihāndār Be-lutf-ı ḥ’iştēn ma‘zūr mī-dār	<i>Yeri öpüp “ey dünyanın hakimi kendi lütfunla bizi mazur gör” dedi.</i>
2470	Ki şādī şah tāb-ı mey ne-dāred Meyeş kem deh ki tāqat mey ne-dāred	<i>Şādī şahın tabiatı meye dayanıklı değil. İçkiyi az ver çünkü içkiye dayanamıyor.</i>
2471	Melik goft īn çünīn bisyār bāşed Ez-īn ma‘ nā çe ‘ayb u ‘ār bāşed	<i>Melik, “böyle şeyler çok olur, bu utanılacak bir şey değil” dedi.</i>
2472	Be-ma‘ de loḡmayī dād ū ne der-ḥur Ne-(y)üftādeş qabūl ān loḡma red kerd	<i>Onun midesine uygun olmayan bir lokma verdi. Uygun olmadığı için reddetti.</i>
2473	Mey endek nām bāşed çün leb-i yār Ki rūh efzāyed u ‘ıyş āvered bār	<i>İçki, sevgilinin dudağı gibi az olsun. Can veren ve eğlence getiren olsun.</i>
2474	Zi-mestī cüz ḥarābī ber-ne-ḥized Zi-mey bisyār āb-ı rūy rīzed	<i>Sarhoşluk kötülükten başka bir şey getirmiyor. Meyden dolayı şerefın eksiliyor.</i>
2475	Muraşsa‘ cāmeyī çün çarḡ-ı aḡzar Çü tāc-ı çarḡ-ı tācī nīz ber-ser	<i>Üzerinde gökyüzü gibi süslü bir elbise ve başında da feleğın tacı gibi bir taç var.</i>
2476	Dü cām-ı zer çü māh u mihr-i ‘azrā Dü qarrābe pūr-ez-lü’lü’-i lālā	<i>İki altın kadeh ay ve güneş gibi. İki sürahi de parlak inciyle dolu.</i>
2477	Zi-her cinsī vū nev‘ī berg-i ārāst Firistād u ez-ān pes ‘özrhā ḥ’āst	<i>Her cinsten ve türden yaprakla süslü olarak gönderdi ve özürler diledi.</i>

2478	Pes ān geh cām-ı şādī ber-giriftend Semā' ez-perde-i diġer giriftend	<i>Bundan sonra mutluluk kadehini aldılar. Başka bir perdeden işitmeye başladılar.</i>
2479	Hemī-ġordend mey tā īn gül-i zerd Zi-cām-ı zer leb-i maġrib fūrū-ġord [140]	<i>İçkiyi bu sarı gül altın kadehinden batıya ininceye kadar içiyorlardı.</i>
2480	Çü rüy-ı maşrıġ ez-vey lāle-gūn şod Melik mest ez-ber-i Ķayşer birūn şod	<i>Doġunun yüzü, ondan dolayı lale rengine büründü. Melik, Kayser'in yanından sarhoş bir şekilde dışarı çıktı.</i>
2481	Be-Mihrāb-ı cihān gerdiġe mī-goft Ki mā rā aġter-i iġbāl şod coft	<i>Mihrāb, etrafında dolaşır "bizim ikbal yıldızımız bir araya geldi" dedi.</i>
2482	Sa' ādet-i yār u devlet yāver-i mā-st Mey-i 'ıyş u tarab der-sāġar-ı mā-st	<i>Saadet, bizim dostumuz ve devlet bizim yardımcımızdır. Neşe ve eğlence içkisi de elimizdedir.</i>
2483	Merā ġürşīd-i tāli' nīk ġāl-est Velikin māh-ı düşmen der-vebāl-est	<i>Bizim talih güneşimiz de parlıyor. Fakat düşman ayının hali kötüdür.</i>
2484	Be-yārān bāz-goft aġvāl-i dāmād Ki çün üftād ġāl-i ū zi-bünyād	<i>Onun hali kötüye gidince dostlarına damadın halini söyledi.</i>
2485	Zi-şādī şod dil-i Mihrāb-ı ġurrem Melik rā goft fāriġ kon dil ez-ġam	<i>Şādī'nin durumu Mihrāb'ı mutlu etti. Melik'e "yüreğinden gamı at" dedi.</i>
2486	Her ümmīdī ki düşmen dāred eknūn Be-küllī ġ'āhed ez-dil kerd birūn	<i>Düşmanın şayet biraz ümidi varsa bugün yüreğinden hepsini çıkaracak.</i>
2487	Cihān rā kār ġ'āhed şod be-kāmet Sa' ādet sikke ġ'āh-ed zed be-ġām-et	<i>Dünyanın işi senin istediğine göre oldu. Talih de senin adına sikke basacak.</i>
2488	Bedīn şādī heme şeb bāde ġordend Bedīn ümmīd dil rā şād kerdend	<i>Bu mutlulukla bütün gece bade içti ve bu ümitle yüreklerini hoş tuttular.</i>

<p style="text-align: center;">Der-Şıfat-ı Tähten-i Melik Cemşid Bâ-Şâdi Şâh ve Nezzâre-i Hürşid u Efser <i>Melik Cemşid ve Şâdi Şah'ın Hücuma Geçmesi, Hurşid ile Efser'in Onları İzlemesi Hakkındadır</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün</p>		
2489	Çü hürşid-i felek ber-dâşt ez-Çin Mey-i yâkütî ender cām-ı zerrin	<i>Feleğin güneşi, Çin'den altından kadeh içerisindeki yakut renkli meyi kaldırdı.</i>
2490	Melik der-goft-u-güy-ı 'azm-i meydân Ser-i zülf-i siyeh rā kerde çevgân	<i>Melik, meydandaki çevgânın konuşmasını ve başlangıcını siyah zülfün ucuyla yaptı.</i>
2491	Ser-i bed-ğ̃âh der-çevgân fikende Zi-ğab ğab güy der-meydân fikende	<i>Kötülük isteyenlerin başına çevgân atmış, şakaklarından güyu meydana atmış.</i>
2492	Be-nezd-i Kayser âmed şād u ħurrem Zemîn būsîd k'ey Dārâ-yı 'âlem	<i>Sevinçle Kayser'in yanına geldi ve yeri öptü. Dedi ki "Ey dünyanın hâkimi,</i>
2493	Şenîdestem ki şâdi şeh-süvâr-îst Be-meydân nîz merd-i kâr-zâr-îst	<i>Duydum ki Şâdi usta bir binicidir ve meydanda da iyi bir savaşıdır.</i>
2494	Çü der-meydân süvârî mî-nümâyed Zi-merdân güy-i merd-i mî-rübâyed	<i>Meydanda iyi bir süvari olarak görünüyor. Yiğitlerden güyu yiğitçe alıyor.</i>
2495	Çü der-meclis ne-şod dirüz pîrüz Be-bâyed mîl-i meydân kerden emrüz	<i>Dün mecliste şansı yaver gitmedi. Bugün meydanda azimli olması gerek.</i>
2496	Be-meydân-ı irâdet esp tâzîm Be-çevgân-ı sa'âdet güy bāzîm	<i>Senin emrettiğin meydanda at koşturuyoruz ve talih çevgânıyla güy oynuyoruz.</i>
2497	Tevân bûden güzîn çâbük-süvârî Ĥalâşî bahşedeş z'in şermsârî [141]	<i>Hızlı bir binici olması onu utancından kurtarabilir."</i>
2498	Melik ber-püşt-i perrân bād-pâyî Çü şâhîn-i muṭavvis ber-hümâ'yî	<i>Melik, hümanın üzerindeki güzel bir şahin gibi atının sırtında uçuyordu.</i>

2499	Be-kef çevgân ez-zer çün hilâlî Meh ü hürşid râ hoş ittışâlî	<i>Ayla güneşin buluşması gibi elinde hilâle benzeyen altından bir çevgân vardı.</i>
2500	Çü zülf-i hod feres bā-māh mî-tāht Be-çevgân gūy bā-hürşid mî-bāht	<i>Kısrak, kendi zülfü gibi aya hücum ediyor ve çevgân ile gūy güneşe yetişiyordu.</i>
2501	Ez-ān cānib der-āmed hüsrev-i Şām Şod ez-gerd-i sipeh gîti siyeh-fām	<i>Bir taraftan Şam hükümdarı geldi ve ordusunun tozundan dünya siyah renge büründü.</i>
2502	Hezārān merd-i çevgân-bāz-ı Şāmî Revān der-mevkeb ez-rāh-ı gulāmî	<i>Binlerce Şamlı çevgân oynayan yiğit ve kölelerden oluşan kafîle birlikte hareket ediyordu.</i>
2503	Zi-dürr ü la' l ber-ser nīm tādî Ki mî-erzid her la' leş harācî	<i>Başında inciden ve lalden yapılmış yarım bir taç vardı. Lallerin her biri çok değerliydi.</i>
2504	Çü meh ber-edhem-i şāhî nişeste Miyān bendî zi-zer çün çarḥ beste	<i>Ay gibi karayağız atına oturmuş ve altından bir kemerde beline bağlanmış.</i>
2505	Çü müşkîn zülf çevgân-ist ber-düş Be-her cānib hezāreş ḥalkā der-güş	<i>Omuzunda misk kokulu zülfüne benzeyen bir çevgân, kulağının her tarafında ise binlerce küpe var.</i>
2506	Ḥaber bordend nezdikān be-Efser Ki bā-Cemşid şād-ı Şāh Kayşer	<i>Yakınları, Cemşid, Şādî Şah ve Kayser'in haberini Efser'e götürdüler.</i>
2507	Be-meydān gūy ḥāhed bāht emrüz Feres ber-māh ḥāhed tāht emrüz	<i>Bugün meydanda gūy oynayacak ve bugün atı ayın üzerine hücum edecek.</i>
2508	Birün ez-şehr kaşrî dāşt Kayşer Ki būdeş şahñ-ı meydān der-berāber	<i>Kayser'in şehrin dışında önünde büyük bir meydanı olan bir köşkü vardı.</i>
2509	Zi-eyvān Efser ü Hürşid-i 'azrā Birün reftend ber-'azm-i temāşā	<i>Efser ve Hürşid meydandaki oyunu seyretmek için köşke geldiler.</i>

2510	Ber-ān kaşr-ı behişt āyīn nişestend Nażar der-manzar-ı Cemşid bestend	<i>O cennet köşküne oturdular ve Cemşid'in olduğu yere dikkatle baktılar.</i>
2511	Dü mäh-ı mihr tälî' çün sitäre Hemî-kerdend der-meydān nazāre	<i>Şefkatli iki ay, yıldızlar gibi meydanı seyrediyordu.</i>
2512	Ber-āmed ez-reh-i meydān rev-ā-rev Zi-çevgānhā hevā şod pür-meh-i nev	<i>Meydan yolundan git gide gelen çevgānlardan dolayı hava yarım ayla dolu gibiydi.</i>
2513	Zi-her cānib hurūş-ı nāy ber-ḥ'āst Zemīn çün āsumān ez-cāy ber-ḥ'āst	<i>Her taraftan ney sesi yükseldi ve yerle gök yer değiştirdi.</i>
2514	Serān esbāb-ı meydān sāz-kerdend Hümā-yı çetr-i şāhī bāz-kerdend	<i>Meydandaki askerler kuvvetlerini gösterdiler ve şahlık çadırının hümasını açtılar.</i>
2515	Melik şādī şod evvel esp der-tāht Be-meydān-ı celādet gūy mī-bāht	<i>Öncelikle Melik Şādī, atını sürdü ve yiğitlik meydanında gūy oynuyordu.</i>
2516	Geh ez-çep gūy mī-zed gāh ez-rāst Zi-serdārān-ı Kayşer merd mī-ḥ'āst	<i>Bazen soldan bazen sağdan gūyu vuruyordu ve karşısına Kayser'in kumandanlarından bir yiğit istiyordu.</i>
2517	Melik ez-cā Burāk-ı Cem ber-engiht Zemīn u āsumān rā der-hem āviht	<i>Melik de yerinden kalktı ve yeri göğü birbirine kattı.</i>
2518	Be-çevgān gūy mī-bord ez-muķābil Çü meh-rūyān be-zülf ez-'āşikān dil	<i>Çevgān sopası ile gūyu karşısındakinden alıyordu. Tıpkı ay yüzlülerin saçlarıyla aşıkaların gönlünü aldığı gibi.</i>
2519	Zi-pey çendān ki Şādī mī-devānīd Be-cüz gird-i Burāk-ı Cem ne-mī-dīd [142]	<i>Şādī, her ne kadar onun arkasından koşa da Cem'in Burak'ının tozundan bir şey göremiyordu.</i>
2520	Be-Şādī bāz-gerdān nīk pey rū Çü iķbāl ü sa'ādet hem reheş gūy	<i>Şādī'ye geri dön ve onun peşinden git. Çünkü gelecek ve mutluluk onun yolundaki gūydadır.</i>

2521	Siyeh rû mând Şādî ber-ser-i rāh Ne-mî-yār-est reften der-pey-i şāh	Şādî'nin yüzü karardı ve yolun üzerinde kaldı. Şahın peşine de gidemiyordu.
2522	Çünān ber-güy zed çevgān-ı nîrüy Ki güyî bord birün ez-felek güy	Çevgānı öyle bir kuvvetle gūya vurdu ki sanki gūyu dünyadan dışarı attı..
2523	Çū Hūrşîd ān kıadd ü şekl ü şemāyîl Be-dîd in beythā mî-ḥānd der-dil	Hurşîd, o boy, endam ve ahlâkı görünce bu beyitleri içinden söyledi.
Ġazel Mef' ulü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün		
2524	Bād-ı şabā be-gerd-i semendeş ne-mî-ressed Serv-i sehî be-kıadd-i bülendeş ne-mî-ressed	Sabah yeli, onun atının tozuna ulaşamaz. Servi, onun boyuna erişemez.
2525	Ber-meh şikeste taraf külāh-est ez-in sebep Ez-çeşm-i āfitāb-ı gezendeş ne-mî-ressed	Kalpağının bir tarafı bu sebepten dolayı kırılmıştı. O nedenle güneşin gözünden ona bir belâ gelmez.
2526	Pāyem be-bend-i zülf giriftār kerde-est Derdā ki dest-i bende be-bendeş ne-mî-ressed	Ayağım zülfünün kemendine tutulmuştur. Ne yazık ki kölenin eli onun kemendine erişemez.
2527	Gerd-i semend-i ü be-felek mî-ressed velî Ḥıng-ı felek be-gerd-i semendeş ne-mî-ressed	Onun atının tozu gökyüzüne ulaşıyordu. Fakat feleğin atı onun atının tozuna ulaşamıyordu.
Meşnevî Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2528	Be-her gerdî ki mî-engîht Cemşîd Ber-āverdî ğubār ez-cān-ı Hūrşîd	Cemşîd, her toz kaldırdığında Hurşîd'in canından bir toz çıkıyordu.
2529	Be-her ğāmî ki esbeş ber-giriftî Zi-eşk-i ān ḥāk der-gevher giriftî	Onun atının her bir adımında toprak (Hurşîd'in) gözyaşından mücevherler tutuyordu.

2530	Şanem ez-dīde gül-gün-eşk efşānd Melik çevgān fikend ü nīze rā ḥāst	<i>Put gibi güzel sevgili gözünden gül renginde gözyaşı döküyordu. Melik de seher vaktinde gül renkleri koşturuyordu.</i>
2531	Melik gūy ez-heme kes bīş mī-bord Be-her şan' at ki būd ez-pīş mī-bord	<i>Melik, her sanatta öncü olduğu gibi herkesten önce gidiyordu.</i>
2532	Ġarīv ehl-i Rūm u Şām ber-ḥāst Melik çevgān fikend vü nīze rā ḥāst	<i>Rum ve Şam ehlinin feryadı yükseldi. Melik, çevgānı attı ve mızrağı istedi.</i>
2533	Der-āmed ḥūş be-ṭard u ' aks kerd Be-ṭard-ı bed segāl ü ' aks-i düşmen	<i>Kötü düşüncelilerden ve düşmandan güzelce uzaklaştırmaya başladı.</i>
2534	Semāk rāmiḥ ez-bālā-yı eflāk Zi-ğayret nīze rā endāḥt ber-ḥāk	<i>Mızrakçı feleğin yücelerinden gayretle mızrağı aşağı gönderdi.</i>
2535	Hezārān ḥalka hem çü zūlf-i cānān Zi-çevgān kerd der-meydān perişān	<i>Binlerce halka sevgilinin zūlfü gibi olan çevgāndan dolayı perişan oldu.</i>
2536	Zi-pūşt-i bād-pā çün bād der-tek Be-rūmḥ ān ḥalkahā ber-būd yek yek [143]	<i>Arkalarından ayağı çabuk bir atla rüzgār gibi saldırıyordu. Mızrakla o halkaları bir bir yırtıyordu.</i>
2537	Berū şahinşeh ez-cān āferin kerd Şenā-yı kūdret-i cān āferin kerd	<i>Ona şahların şahı yürekten bir aferin dedi. Onun kudreti methetti.</i>
2538	Be-pirūzī zi-meydān bāz-geştend Hemān bā-nāy u ney dem-sāz-geşt-end	<i>Meydandan mutlu bir şekilde döndüler. Bunu ney eşliğinde dostlarına bildirdiler.</i>
Şıfat-ı Naḥcīr-ğāh Melik-zāde Cemşīd <i>Melik-zāde Cemşīd'in Av Sahası Hakkındadır</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2539	Çü in Şehnāz zerrin ṭabl-ı ḥāver Perīd ender hevā bā-rişte-i zer	<i>Şehnaz, altın davuluna vurunca altın renkli güneş de kuş gibi havaya uçtu.</i>

2540	Hezārān zāğ-ı zerrīn zengüle-bāz Be-süy-ı bāhter kerdend pervāz	<i>Altın çingiraklı binlerce karga batıya doğru uçu.</i>
2541	Be-şahrā reft leşker fevc-ber-fevc Zi-yāz u bāz u şahīn deşt zed mevç	<i>Askerler parça parça sahraya gitti. Doğanlar ve şahinler çöle doğru dalgalandı.</i>
2542	Süy-ı naħcīr geh reftend tāzān Rehā kerdend bāzān rā be-kāzān	<i>Kimi zaman hızlıca av sahasına gittiler. Doğanları kazlara bıraktılar.</i>
2543	Behārān būd u şahrā çün ruħ-ı yār Gül ü nesrīn u sünbül dāşt der bār	<i>Bahardı ve çöl sevgilinin yanağı gibiydi. Gül, nesrin ve sümbül de vardı.</i>
2544	Çü ruħsār-ı şanem gülhā şüküfte Çü çeşm-i āhūvān ber-lāle hoftē	<i>Put gibi güzel sevgilinin yanakları gibi güller açmış ve ceylan gözü gibi laleler uyumuş.</i>
2545	Ġazālān konde sünbül ez-külāle Geveznān refte ender hūn-ı lāle	<i>Ceylanlar çiçek demetinden sümbül koparmış, geyikler de lale gibi kana bulanmış.</i>
2546	Nihāde vesmehā kebkān ber-eburū Be-hinnā pāy rengīn kerde tihū	<i>Keklikler kaşlarına rastık çekmiş, çil kuşları da ayaklarını kınayla renklendirmiş.</i>
2547	Çü dādī bāz rā Cemşīd pervāz Dü menzīl pīş-i ü bāz-āmedī káz	<i>Cemşīd, doğanı uçurunca kaz ondan önce menzile indi.</i>
2548	Çü yūz-i ü resen be-güşādī ez-ṭavķ Ġazāle ṭavķ dāreş geştī ez-şevķ	<i>Onun avcısı gerdanından ipi çıkarınca ceylan yavrusu şevkten onun kolyecisi oldu.</i>
2549	Hezebrī nāghīhān ber-hāst ez-deşt Ki şīr ez-heybeteş rübāh mī-geşt	<i>Aniden bir aslan çölden çıktı. Onun heybetinin yanında diğer aslanlar tilki gibi kalırdı.</i>
2550	Dü çeşmeş çün dü der der- ^ç ayn-ı düzaħ Dehān u ser çü çāh-ı veyl u berzaħ	<i>Onun iki gözü cehennem iki kapısı gibi, ağzı da Veyl ve Berzah kuyusu gibiydi.</i>

2551	Çü dendân-ı girāzeş bûd dendân Çü tîğ-i tîz-i rûz-ı rezm ü ħandân	<i>Öyle büyük dişleri vardı ki savaştaki kesici kılıçlar gibiydi.</i>
2552	Ĥurûşîd ez-ser-i tündî çü tûnder Ĥurûşân reft sūy-ı ħalb-i Ĥayşer	<i>Öfkeli başından bir kükreme yükseldi ve Kayser'in kalbine doğru yöneldi.</i>
2553	Cihân-sālâr-ı Cem ez-dür çün dîd Ki şîr âmed çü kûh ez-câ be-cünbîd	<i>Cihan padişahı Cem, yerinden dağ gibi titreyerek kalkıp gelen aslanı uzaktan gördü.</i>
2554	Burāk-ı germ rû rā rānd çün mîğ Be-bārîd ez-hevâ ber şîr-i ner tîğ	<i>Kızgın Burak'ı, sis gibi hareket ettirdi ve erkek aslana havadan kılıç darbesi indirdi.</i>
2555	Hezebr-i ceng çün yāzîd çengāl Girift esb-i şehinşeh rā ser u yāl [144]	<i>Savaşçı aslan, pençesini kaldırıncaya şahların şahının atı başından ve boynundan tuttu.</i>
2556	Be-nîrû gerdenes rā ĥürd be-ş(i)kest Zi-püşt-i esb-i Ĥayşer ber-zemîn cest	<i>Gücüyle onun boynunu kırdı. Kayser de atın sırtından yere düştü.</i>
2557	Çü şîr endāĥt merkeb kerd āheng Be-sūy-i şāh u ber-şeh kār şod teng	<i>Aslan şaha doğru saldırdığında şahın işi zordu.</i>
2558	Melik Cemşîd ez-în ma' nā ber-āşüft Uĥābî kerd bā-zāğ-ı kemān coft	<i>Melik Cemşîd, bu olaya öfkelenmiş ve kartal gibi bir ok karga yayına koydu.</i>
2559	Ĥadeng-i çār per zed ber-dil-i şîr Ĥadengeş ĥürd geşt ez-cân-ı ĥod sîr	<i>Dört kanatlı okla aslanı kalbinden vurdu. Onun oku kalbine isabet etti ve kendi canıyla doydular.</i>
2560	Be-tîrî çün Melik şîrî çünān geşt Zihāzih ĥāst ez-çarĥ-ı kemān peşt	<i>Melik gibi birisinin okuyla aslan öyle bir oldu ki yaya benzeyen gökten de aferinler yükseldi.</i>
2561	Zi-zaĥm-ı nāvek-i Cemşîd can yāft Zi-çengāl-ı ecel Ĥayşer emān yāft	<i>Cemşîd'in okunun yarasından can buldu. Kayser, ecel pençesinden kurtuldu.</i>

2562	Revān Kayşer süy-ı Cemşid yāzid Be-(y)āmed dest ü bāzūyeş be-būsīd	<i>Kayser, Cemşid'e doğru yöneldi. Gelip, ellerinden ve kollarından öptü.</i>
2563	Zi-zaḥm-ı tīr-i ü çün şīr nālīd Be-ferzendī Kayşer Cem be-bālīd	<i>Onun okunun yarasından aslan gibi inledi. Cem, Kayser'in oğlu olduğu için övündü.</i>
2564	Çü Kayşer çeşm-i zaḥm-ı ān çünān yāft İnān ez-şaydgeh ber-bārgēh tāft	<i>Kayser'e o yaranın gözü değince av alanından divanhanesine doğru yola çıktı.</i>
Suhen Goften-i Kayşer <i>Kayser'in Konuşması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2565	Firistād Efser ü Hürşid rā ḥ'ānd Ber-i ḥod çün meh ü hürşid be-n(i)şānd	<i>Efser'i gönderdi ve Hürşid'i çağırdı. Kendi yanında ay ve güneş gibi oturttu.</i>
2566	Ḥadīs-i şaydgāh u şīr u Cemşid Ḥikāyet kerd yek yek pīş-i Hürşid	<i>Av alanında olanları, aslanı ve Cemşid'i bir bir Hürşid'e anlattı.</i>
2567	Bedū goft īn peser ḥüsrev-nijād-est Ki ḥüsrev-sīret u ḥüsrev-nihād-est	<i>Ona dedi ki, "Bu oğlan şahlar soyundadır. Şahlar gibi huyu ve yaratılışı vardır.</i>
2568	Rūḥeş āyīne-i āyīn-i şāhī-st Zi-ser-tā-pā heme fer-i İlāhī-st	<i>Onun yüzü şahların âdetinin aynasıdır. Baştan ayağa kadar ilâhî bir kudrettir.</i>
2569	Merā merd-i hūner perverd bāyed Zi-şahş-ı bī-hūner kārī ne-(y)āyed	<i>Bana hünerli kişi lazım, hünersiz bir kişi hiçbir işe yaramaz.</i>
2570	Künün der-kār-ı şād-ı men ḥazīn-em Ġamī der-dil hemī-āyed çünīn-em	<i>Şimdi ben böyle mutlu bir olayda kederliyim. Yüreğimde öyle bir gam var ki.</i>
2571	İyār-ı gevhereş gerçi dürüst-est Velī yekbāregī der-kār süst-est	<i>Onun mücevherinin ayarı düzgündür. Fakat bir konuda çok tembeldir.</i>

2572	Be-her bābī ki kerdem āzmāyış Ne-dīdem yek ser-i mū z'ān gūşāyış	<i>Her ne denediysem de bir kıl ucu kadar gelişme görmedim.</i>
2573	Zi-cāh u gevher er'çi bā-naşib-est Velī der-kār çün tiğ-i haţib-est [145]	<i>Tahttan ve mücevherden hissesi var. Fakat işe gelince hatiplerin kılıcı gibidir.</i>
2574	Ĥired tiğ-i haţibeş mī-şümāred Ki kat' an hīç berrā 'i ne-dāred	<i>Akıl onu hatiplerin kılıcı olarak sayıyor. Çünkü kesmediği hiçbir şey yok.</i>
2575	Çü be-ş(e)nīd īn fesāne Efser ez-coft Bedū kerd āferīn ez-mihr u pes goft	<i>Efser, eşinden bu hikâyeyi duyunca ona sevgiyle aferin dedi.</i>
2576	Bedān şāhā haķīkat k'ān cevānmerd Ki dīde-st ū besī germ ū besī serd	<i>Ey şah, hakikaten cömert olanlar hayatın sıcaklığını da soğuşunu da görmüştür.</i>
2577	Be-pīş-i men künün 'ilmü'l-yakīn est Ki nūr-ı dīde-i Fağfūr-ı Çīn est	<i>Şimdi benden öncesine ilmi'l-yakīndir. Çin Fağfûrunun gözünün nurudur.</i>
2578	Hevā-yı hıdmet-i dergāh-ı Kayşer Ber-āverdeş zi-taht u genc u Efser	<i>Kayser'in sarayında hizmet etme isteği onu tahttan, hazineden ve taçtan vazgeçirdi.</i>
2579	Neşāt-ı pāye-i taht-ı Ĥudāvend Çü yāķūteş zi-cāy-ı ĥīş ber-kend	<i>Padişahın tahtının gölgesinin verdiği mutluluk onu yakut gibi yerinden kopardı.</i>
El-ğazel Müfte' ilün / Fā' ilātü / Müfte' ilün / Fā'		
2580	'Işķ-ı merā ez-hezār kār ber-āverd Gird-i cihānem hezār bār ber-āverd	<i>Aşk beni binlerce işten çıkardı ve binlerce kez dünyanın etrafında dolaştırdı.</i>
2581	Yār-ı merā ĥüy-ı teng būd be-'ādet 'Işķ-ı dilem rā be-ĥüy-ı yār ber-āverd	<i>Benim sevgilim kederli bir tabiata sahipti. Yüreğimdaki aşk sevgilimin huyuna da alıştırdı.</i>

2582	Leşker-i sevdā-yı ʿışk ber-ser-i men tāht Ez-ten-i hākī-i men ğubār ber-āverd	<i>Aşk sevdasının ordusu benim üzerime hücum etti. Benim balçıktan olan vücudumdan toz çıkardı.</i>
2583	Hız u be-(y)ā çeşm-i rüzgār ber-āver Kʿez tu merā çeşm-i rüzgār ber-āverd	<i>Kalk ve gel. Feleğin gözünü çıkar. Çünkü senden dolayı felek benim gözümü çıkardı.</i>
2584	Bā-tu be-(y)ā tā demī be-kām ber-ārem Zʿān ki firāket zi-mā damār ber-āred	<i>Sen gel ve ben bir anda muradıma kavuşayım. Senden uzak olmak benim damarlarımı çıkardı.</i>
2585	Kār-ı men-i cān be-leb resīde ber-āver Zʿān leb-i şīrīn kʿez īn hezār ber-āverd	<i>Benim gibi canı dudağına gelmiş birine hayat ver. Çünkü o tatlı dudağın bunun gibi binlercesini yapmış.</i>
2586	Her ki be-baħr-ı mühīt ʿışk fūrū-reft Ser-be-ser-i kūy-ı ān niġār ber-āver	<i>Her kim ki aşk denizinin muhitinde boğulursa sevgilinin mahallesinden başını çıkaracaktır.</i>
2587	Bes ki me rā çün şabā hevā-yı hayālet Gird-i gül-istān u lāle-zār ber-āverd	<i>Saba yeli gibi senin hayalin beni çoğu kez gül bahçesi ve lale bahçesinin etrafında dolaştırdı.</i>
2588	Ḳadd-i tu der-çeşm-i men be-cilve der-āmed Serv-i sehī rā zi-cūybār ber-āverd	<i>Senin boyun benim gözüme öyle bir cilve yaptı ki serviyi nehirden çıkardı.</i>
El-meşnevī Mefāʿ ilün / Mefāʿ ilün / Feʿ ülün		
2589	Be-pāsūh goft Bānū rā cihāndār Neħost endiše bāyed ender īn kār [146]	<i>Cihan sahibi Banu'ya cevaben "Bu işte öncelikle düşünmeniz gerek." Dedi</i>
2590	Ne-yābī hayr ez-ān şāh-ı berümend Ki sāzed bā-dırahtī hoşk peyvend	<i>Öyle bir kuru ağaçla bağlanmış ki o daldan hayır gelmez.</i>
2591	Çerā der-hāk-ı sīmī mī-konem güm Ki mī-nāyed be-çeşm-i kühl-i merdüm	<i>Sürmeli göze gözbebeği görünürken neden ben toprakta gümüşü kaybediyorum.</i>

2592	Ber-i t̄ubī zi-huld-i cāvidānī Ber-i ū ğayr-ı zī zer ^c eş nişānī	<i>Bir tuba ağacına ebedî cennet gerek çünkü o ekinden başka bir iz gösteriyor.</i>
2593	Her ān k'ū kerd bā-nā-cins peyvend Ḳarīn bud ğüzīn ez-behr-i ferzend	<i>Her kim ki kendi soyundan olmayan birini seçerse kendi evladı için kötü bir dost seçmiş olur.</i>
2594	Be-cāy-ı nūr-ı çeşm-i ħ'īş bed kerd Be-dest-i ħ'īş ḳasd-ı cān-ı ħod kerd	<i>Kendi gözünün nuruna kötülük yapan kendi eliyle canına kast eder.</i>
2595	Eger çi ḳatre zād ez-ebr likin Be-baḫr üftād ü şod der-baḫr sākīn	<i>Her ne kadar damla buluttan oluşsa da denize düşer ve denizde hareketsiz olur.</i>
2596	Be-lutf-ı ħ'īş baḫr ū rā be-perverd Yetim-i baḫr-ı nām-ı ħ'īştēn kerd	<i>Deniz, onu kendi lutfuyla büyüttü ve deniz kendi adına bir yetim yarattı.</i>
2597	Büzürgī vü hūner ez-yem der-āmūḫt Hūnerhā-yı büzürgān z'ū hem āmūḫt	<i>Yüceliği ve hüneri ondan öğrendi ve âlimlerin hünerlerini de ondan öğrendi.</i>
2598	Çū şāḫīb miknet ü şāḫīb hūner būd Sezā-yı ğüşvār ū tāc-ı zer būd	<i>Ne kadar kudret ve hüner sahibi varsa onlara layık olan küpe ve altın taçtır.</i>
2599	Tu yek meh ger be-luḫfeş perverānī Be-ḫūrşīd-i cihān tābeş resānī	<i>Eğer sen bir ay onun lutfuyla büyürsen onun aydınlığı dünyanın güneşi olur.</i>
2600	Tu ḫūrşīdī cemāl-i ū meh-i nev Nazar mī-dād ez-lutf-ı tu pertev	<i>Sen güneşsin ve onun yüzü yeni aydır. Senin lutfundan dolayı ışık veriyor.</i>
2601	Giriftem ḫod ne ez-Fağfūr-ı çīn-est Ḫīred-mendiş mā-rā ḫod yakīn-est	<i>Ben kendim tuttum, Çin Fağfūr'undan değil. Onun akıllılığı bizim kendi şüphesizliğimizdir.</i>
2602	Heme şeb būd bā-Ḳayser der-īn rāz Hemī-rānd ez-ğam u şādī sūḫān bāz	<i>Bütün gece Kayser'le bu konuyu konuşuyor, kederden ve mutluluktan söz ediyordu.</i>

<p>Peygām Firistāden-i Şādī Be-Ḳayser Cihet-i Ḥāst-gārī-i Duḡter ü Cevāp-dāden-i Ḳayşer Şādī-Rā Şādī'nin Kızını İstemek İçin Kayser'e Haber Göndermesi Ve Kayser'in Şādī'ye Cevap Vermesi Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün</p>		
2603	Çü rāy-ı Hind ruḡ ber-tāft Ḳayşer Nemūd ez-mülk-i Çin ruḡşende Efser	<i>Kayser, Hint'ten yüz çevirince Efser, Çin ülkesinden göründü.</i>
2604	Taḡāzā-yı ' arūsī kerd dāmād Ber-i Ḳayser be-ḡāhiş kes firistād	<i>Damat, evlenmek istediğini belirterek Kayser'e birisini gönderdi.</i>
2605	Şeh-i Rūmī be-ebrū Çin der-āverd Te'emmül kerd ü ān geh ser ber-āverd	<i>Rum şahı, kaşlarını çattı ve derin derin düşündükten sonra başını kaldırdı.</i>
2606	Ki Şādī şāh nūr-ı dīde-i mā'est Ve liken hest ez-ū mā rā se der-ḡāst	<i>Şādī bizim gözümüzün nurudur fakat bizim ondan üç isteğimiz var.</i>
2607	Neḡostīn ez-pey-i kābīn duḡter Dehed yek nīme mülk-i Şām u Berber [147]	<i>Birincisi başlık parası olarak kızıma Şam ve Berber ülkesinin yarısını ver.</i>
2608	Düvüm bāyed ki pūyed sūy-ı Efrenc Be-resm-i bāc ez-ān büm āvered genc	<i>İkincisi şudur ki; vergi geleneğine göre yabancı bir yere gelirken o ülkeden hazine getirmen gerekir.</i>
2609	Sivüm şart ān ki sūy-ı kişver-i Şām Ne-sāzed ' azm ü incā sāzed ārām	<i>Üçüncü şart şudur ki; Şam'a gidemezsiniz. Buraya yerleşmelisiniz.</i>
2610	Mebādā k'ū şevēd zīn şart me' yūs Murād-ı mā ez-īn nām-est nāmūs	<i>Hiçbir zaman bu şartlardan dolayı ümitsiz olmamalısın bizim isteğimiz budur.</i>
2611	Resülān çün şenīdend īn ḡikāyet Be-şādī bāz kerdendeş rivāyet	<i>Elçiler bu hikâyeyi duyar duymaz Şādī'ye anlattılar.</i>
2612	Melik rā geşt revşen z'ān miyāne Ki mi-gīred ber-ū Ḳayşer bahāne	<i>Melik, Kayser'in bu isteklerinin birer bahane olduğunu anladı.</i>

2613	Be-pāsuḡ goft k'īn kārī-st düşvār Ne-şāyed bī-peder kerdn çünīn kār	<i>Ona cevaben; “Bu zor bir iştir ve babam olmadan böyle bir şey yapılamaz.</i>
2614	Eger fermān būved men bāz gerdem Ez-īn der bā-peder hem-rāz gerdem	<i>Eğer izin verirseniz ben geri döneyim ve babamla bu konuyu konuşayım.</i>
2615	Be-fermān-ı peder yek sāl-i diğer Be-(y)āyem ber-ḡaṭ-ı fermān nihem ser	<i>Babamın izniyle bir yıla kadar geri dönerim ve emirlerinize itaat ederim.” Dedi.</i>
Bāz Geşten-i Şādī Be-Şām ve Ray Zeden-i Efser <i>Şādī'nin Şam'a Dönmesi ve Efser'in Düşüncelere Dalması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2616	Hikāyet rā bedīn peydā şod encām Seḡergeh kerd şādī rūy der-Şām	<i>Hikāyenin sonu burada belli oldu. Şādī, seher vakti Şam'a doğru yola çıktı.</i>
2617	Melik Cemşīd rā Efser ṭaleb kerd Hikāyethā-yi Şādī şeh der-āverd	<i>Efser, Cemşīd'i çağırdı. Şādī'nin hikāyesini anlattı.</i>
2618	Melik rā goft Şādī reft tā şām Ne-mī-dānem ki çün bāşed ser-encām	<i>Melik'e, “Şādī, Şam'a gitti. Bu işin sonunun ne olacağını bilmiyorum.</i>
2619	Ber-ān-em k'ū keşed leşker ber-īn būm Be-Şādī 'aks gerded kişver-i Rūm	<i>Onun bu ülkeye ordusuyla geleceğini ve Rum ülkesinin Şādī'ye karşı duracağını umuyorum.”</i>
2620	Melik ber-ḡāst goft ey ber-ser ān şāh Zi-māhī bād maḡkūm-ı tū tā māh	<i>Melik ayağa kalktı ve “Ey şahların şahı, balıktan aya kadar herşey sana mahkūmdur.</i>
2621	Eger fermān dehed fermān-deh-i Rūm Revem sāzem ber-işān Şām rā şūm	<i>Eğer Rum'un padişahı ferman buyurursa gidip Şam'ı onlara uğursuz kılarım.</i>
2622	Hemī tā ber-tu Şām āred 'adū bām Revem ez-Rūm u ber-düşmen ḡurem Şām	<i>Düşman geceden sabaha sana saldırıncaya kadar Rum'dan gideyim ve Şam'ı düşmana karanlık edeyim.</i>

2623	Nihānī ma' nā-yı faşlī be-perdāht Ki ez-şādī ser-i Efser ber-efrāht	<i>Bir anlamı gizlice ortaya koydu ve Efser mutluluktan başını yukarı kaldırdı.</i>
2624	Bedū goft āferīn ber-gevher-i nīk Çavī merdāne mī-gūyī suhen lik	<i>O değerli mücevhere aferin diyerek sen cesurca konuşuyorsun fakat,</i>
2625	Zi-goftāret hemī-kārī ne-yāyed Be-goftār enderūn kirdār bāyed [148]	<i>Bu konuşma bir fayda sağlamaz. Bu söylediklerini yerine getirmen lazım.” Dedi.</i>
2626	Eger īn ‘ ahd ü peymān ber-ne-gerdī Be-cāy āverde bāşī şart-ı merdī	<i>Eğer bu yeminden ve sözden dönmezsen yiğitlik şartını yerine getirmiş olursun.</i>
2627	Turā Çayşer zi-gerden be-güzerend Dehed duhter be-ğurşīdet resāned	<i>Kayser, seni göklere çıkaracak. Kızını verip seni Hurşīd’e kavuşturacak.</i>
2628	Be-dārā-yı cihān Cem ħord sevgend Ki tā cān u tenem rā hest peyvend	<i>Cemşīd, cihan padişahına yemin etti ki; canım vücudumda olduğu sürece,</i>
2629	Men ez-fermān-ı Çayşer ber-ne-gerdem Eger z’īn kavī ber-gerdem ne-merdem	<i>Ben, Kayser’in emrinden dönmeyeceğim. Eğer bu sözümden dönersem ben yiğit değilim.</i>
2630	Be-pūyem der-pīş tā bende bāşem Bedīn der-kemterīn-eş bende bāş-em	<i>Onun kulu olduğum sürece önünde eğileceğim ve onun kapısındaki en küçük kulu olacağım.</i>
2631	Çü bi-şenīd ān suhen ber-ğāst ān serv Be-pīş-i Çayşer āmed rāst ān serv	<i>Bu sözü duyunca o servi yerinden kalktı ve doğruca Kayser’in yanına geldi.</i>
2632	Be-dādeş müjde ez-goftār Cemşīd Şehinşeh şād geşt ez-kār-ı Cemşīd	<i>Ona Cemşīd’in konuşmalarından müjdeler verdi. Şahların şahı Cemşīd’in bu yaptığına çok sevindi.</i>
2633	İşāret kerd ez-ān pes Rūmīyān rā Ki der-bendīd behr-i k’īn mīyān rā	<i>Ondan sonra Rum halkına “kin kapılarını kapatın” diye emir verdi.</i>

<p style="text-align: center;">Birün Nişenten Cemşid Ez-Rüm u 'Azm-i Leşker Keşi Be-Şam <i>Cemşid'in Rum'dan Çıkması ve Orduyla Şam'a Gitmesi</i> Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün</p>		
2634	Zedend ez-şehr-i gerdân hayme ber-deşt Zemîn ez-ḥayme hem çün âsumân geşt	<i>Şehirden çıkıp çöle çadır kurdular. Çadırlardan dolayı yer gökyüzü gibi oldu.</i>
2635	Hüner-mendân zi-kîn-i dilhâ pür-ez-ḥün Zi-ten kerdend sâz-ı bezm birün	<i>Hünerli kişilerin yürekleri kinden dolayı kanla doldu. Vücutlarından eğlence meclisinin kıyafetlerini çıkardılar.</i>
2636	Zi-her sū leşkeri âmed be-enbūh Tu gofti geşt şahrâ-yı revân kūh	<i>Her taraftan askerler gelince sanki hareket eden çöl dağ gibi oldu.</i>
2637	Birün ez-şehr deştî būd dilkeş Çü gül-zâr-ı cevâni ḥurrem ū ḥūş	<i>Şehirden dışarda gönül çelen bir çöl vardı. Taze bir gül bahçesi gibi güzel ve hoştu.</i>
2638	Çü rüy-ı Cem der u gülhâ şiküfte Çü çeşm-i ahūvân ber-lâle ḥofte	<i>Orada Cemşid'in yüzü gibi güller açmış, laleler ise ceylanların gözü gibi uykudaydı.</i>
2639	Be-her süy-i revân nälende rüdi Ber-ü güyende her murğî sürüdi	<i>Her tarafta coşkun nehirler akıyor ve orada her kuş şarkı söylüyordu.</i>
2640	Güleş şad bār la' l efkende ber-hem Ne-mi-âmed lebeş ez-ḥande ber-hem	<i>Onun gül gibi yanakları yüzlerce lal koymuş gibi kızarmış, dudakları da gülmekten kapanmıyordu.</i>
2641	Hevâyeş ' aqd-ı pervîn dâne mi-kerd Mu' anber zülf-i lâle şâne mi-kerd	<i>Onun havasıyla, esintisiyle Pervin yıldızı gibi düğümler oluşurken misk de lalenin saçlarını tarıyordu.</i>
2642	Çinâr u gül zi-ebreş âb cüste Be-âb-ı ebr dest u rüy şüste	<i>Çınar ile gül onun bulutundan su aramış, bulut kendi suyuyla elini ve yüzünü yıkamış.</i>
2643	Çü piri-zâde ez-mâder şiküfe Zebân be-n(i)hâde süsen der-şiküfe [149]	<i>Tomurcuklar annesinden bir yaşlı gibi doğmuş, susam tomurcuğa dilini koymuş.</i>

2644	Dil-i gül çün dimāğ-ı pūr-ı Sînâ Dırahtân çün dıraht-ı Tūr-ı Sînâ	<i>Gülün yüreği Sînâ Dağı'nın dimağı gibi, ağaçlar ise Tūr-ı Sînâ'nın ağaçları gibi.</i>
2645	Çemen ez sāye-yi bîd ü gülbân Keşide sāyebānhā gird-i bostân	<i>Çemende, söğüt ve güllerin gölgesinden büyük şemsiyeler açılmış.</i>
2646	Be-servi in ğazel mî-ḥân-d bülbül Seher geh der-maḳām-i rāst bā-gül	<i>Bülbül, gülle birlikte rast makamında bu gazeli okuyordu.</i>
İzā Lehü Müfte' ilün / Fā' ilün / Müfte' ilün / Fā' ilün		
2647	Büd zi-ğam-ı şad girih ber-gül ü ber-bār-ı gül Bād be-yek dem güşād şad girih ez-kār-ı gül	<i>Gülün üzerinde gamdan yüz düğüm vardı. Rüzgâr, bir anda yüz düğümü çözdü.</i>
2648	Ṭarf-ı çemen rā ki kerd çeşm-i şikûfe sepîd Bāz münevver şodeş dîde be-dîdār-ı gül	<i>Çemende tomurcuğun gözü nasıl ağardı? Gülü görünce gözü nurla doldu.</i>
2649	Nāle-i zer āteşî est nā-sereş der-miyân Lā-cerem ān kıymeteş nîst be-bāzār-ı gül	<i>Altının iniltisi onun değersizliğinin ortasında bir ateştir. Şüphesiz gül pazarında onun bir kıymeti yoktur.</i>
2650	Ḳavs-i kızıḥ der-hevā tā ser-i pergār zed Dāyire-i la' l geşt noḳta-i pergār-ı gül	<i>Gökkuşağı havada halka oluşturduğunda gülün kader noktası da kızıl daire oldu.</i>
2651	Der-çemenî k'ân şanem cilve dehed ḥüsn rā Ḥār 'aceb ger dehed bār-ı diger bār-ı gül	<i>O put gibi güzel sevgili, çemende güzelliğini gösterdi. Diken şaşırdı ve gülün meyvesi başka bir meyveye dönüştü.</i>
2652	Kef be-leb āverde cām bāz perivār mey Mey be-kef āver be-bîn rüy-ı perivār-ı gül	<i>Kadeh yine peri gibi kabarcıklarını dudağına çıkarmış, o kadehi al ve onda periye benzeyen gül yüzünü gör.</i>
El-meşnevî Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		

2653	Melik bā-leşkerī eفزūn zi-bārān Fūrūd āmed bedān ħurrem behārān	<i>Melik, yağmurdan da fazla olan ordusuyla o güzel baharlara indi.</i>
2654	Miyān-ı sebze vü gül cāy kerdend Melik rā bārgēh ber-pāy kerdend	<i>Çimenle gül arasına yerleştiler. Melik'in divanhanesini ayakta tuttular.</i>
2655	Be-yād-ı rüy-ı gül sāgar girifend Çü Nergis devr-i cām ez-ser giriftend	<i>Gül yüzünü anmak için kadeh kaldırdılar. Nergis gibi dönen kadehi başından tuttular.</i>
2656	Melik yek hefte bā-Ḳayser ṭarab kerd Ber-ān gül erguvānī bāde mī-ħord	<i>Melik, Kayser ile bir hafta eğlendi. O gül, erguvan renkli bir bade içiyordu.</i>
2657	Şebī der-meclis mey-i Şāh Cemşīd Fütād ender sereş sevdā-yı Ĥūrşīd	<i>Bir gece Şah Cemşīd, içki meclisinde Hurşīd'i hatırladı.</i>
2658	Nihād ez-şevḳ ser-tā-pāy Mihrāb Ki kār ez-dest reft ey dost der-yāb	<i>Mihrāb, baştan ayağa kadar şevkten sandı. Fakat iş elden gidiyor. "Ey dost, onu bul.</i>
2659	Çünin ez- ^ç ömr tā key dūr bāşem Zi-cān-ı ħ ^ı ışten mehcūr bāşem [150]	<i>Böyle ne zamana kadar kaderimden ve kendi canımdan uzakta olayım.</i>
2660	Berā-yi men besī zahmet keşīdī Zi-dest-i men besī talḫī çeşīdī	<i>Benim için çok zahmet çektin. Benden dolayı çok acı çektin.</i>
2661	Berā-yi men be-kon yekbār dīger Be-yār ān māh rā yekbār dīger	<i>Benim için bir iyilik daha yap ve bir kez daha o yüzlüye kavuşayım."</i>
2662	^ç Aḳīḳ ez-dīdegān bārīd ber-zer Fūrū ħ ^ı ānd in sühen çün lü ³ lü ³ -i ter	<i>Gözlerinden akik gibi gözyaşları döküldü. Ağzından ıslak inci gibi bu sözler döküldü.</i>
Rubā^ç iyye Mef ^ç ülü / Fā ^ç ilātün / Mef ^ç ülü / Fā ^ç ilātün		

2663	Āyā ki rāst Zühre āyā ki rāst yār Ez-men bered be-yār-em in yek sühen ki yārā	<i>Acaba Zühre kimdir? Acaba kimdir ey yar? Benden bu bir sözü sevgiliye götür.</i>
2664	Büstān-ı mā ne-dāred bī-ṭal‘ at-i tu ābī Ey serv nāz bāzā büstān-ı mā be-yārā	<i>“Bizim bahçemiz senin güzelliğin olmadan susuz kalır. Ey nazlı servi, bahçemize geri gel ve burayı süsle.</i>
Meşneviyye Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
2665	Çünin dil-ḥaste-i hicrānem emşeb Ki müştāk-ı vedā‘ -i cānem emşeb	<i>Bu gece senin ayrılığınan dolayı gönlüm öyle hasta ki bu gece canıma veda etmeyi istiyorum.</i>
2666	Be-şeb Mihrāb reft ez-pīş Cemşid Şebī mehtāb bud mānend-i Ḥurşid	<i>Mihrāb, gece Cemşid’in yanından gitti. O gece güneş gibi bir ay vardı.</i>
2667	Süvārī did ber-şeb-rengī ez-dür Çü der-tārīkī-i şeb-şu‘ le-i nūr	<i>Uzaktan gecenin karanlığında nur şelalesi gibi olan bir süvari gördü.</i>
2668	Çü ṭāvūsī nişeste ber-siyeh zāg Çü bāgī āvered gül-berg ez-bāg	<i>Siyah karganın üzerine tavus gibi oturmuş bir isyankâr gibi bahçeden bana gül yaprağı getirdi.</i>
2669	Hemī-āmed ber-ān tā zinde düldül Çü ber-bād-ı behārī ḥırmen-i gül	<i>O, hızlı koşan düldülün üzerinde geliyordu. Tıpkı gül harmanına gelen bahar bulutu gibi.</i>
2670	Çü Mihrābeş der-ān şeb did be-ş(i)nāht Ki Ḥurşid-est ser der-pāyeş endāht	<i>Başını onun ayağına eğen Hurşid, gece karanlığında gördüğü kişinin Mihrāb olduğunu bildi.</i>
2671	Be-zārī goft ki ey şem‘ -i dil-efrüz Şebet ferḥunde bād u rüz nevrüz	<i>Ağlayarak “Ey gönlü aydınlatan mum, gecen kutlu, gündüzün de nevrüz olsun.” Dedi.</i>
2672	Be-(y)ā ey tāze gül-berg-i behārī Be-gū ‘azm-i kudāmīn bāg dārī	<i>Ey baharda açan taze gül yaprağı, gel. Söyle, hangi bahçeye kastettin.</i>

2673	Zi-cān nāzik-terī ey serv-i āzād Be-tenhā mī-revī cānem fedā bād	<i>Ey candan daha nazik olan özgür servi, sen yalnız gidiyorsun. Canım sana feda olsun.</i>
2674	Sebük gerdān ‘inān rā zūd be-ş(i)tāb Rikābet rā girān kon vaqt der-yāb	<i>Hızlı koş, üzengini ağır tut ve vaktinde bul.</i>
2675	Ki tā Cemşid rā sāzī vedā‘ ī Ki dāred ū havā-yı ictimā‘ ī [151]	<i>Cemşid’e veda ettin. Fakat onda kavuşma isteği var.</i>
2676	Be-şeb mī-rānd merkeb germ-i Hurşid Bī-āmed tā be-leşkerghāh Cemşid	<i>Hurşid, o gece Cemşid’in ordugâhına varıncaya kadar atını hızlıca sürdü.</i>
2677	Der-ān gül-zār ‘ömr-efzā-yı mehtāb Melik bā-yāverān der-güşe-i āb	<i>2670 gül bahçesinde ömür uzatan mehtabın altında, Melik yardımcılılarıyla suyun köşesinde,</i>
2678	Nişeste şavt-ı bülbül güş mī-kerd Be-yād-ı yār cāmī nüş mī-kerd	<i>Oturmuş, bülbülün sesini dinliyordu. Sevgiliyi anarak içki içiyordu.</i>
2679	Kücā ber-sünbülī bādī güzeştī Melik şürīde vü āşüfte geştī	<i>Her nerede sümbülün üzerinden bir rüzgâr geçse, Melik perişan oluyor ve dağılıyordu.</i>
2680	Gümān bordī ki müşkīn zülf-i yār-est Ki ez-bād-i bahārī bī-karār-est	<i>Sabırsız olan bahar rüzgârı, sevgilinin saçının kokusunu getirdi, sandı.</i>
2681	Çe serv-i nāzenīn cünbīd ez-cāy Melik ez-cāy cüstī bī-ser-u-pāy	<i>Nazlı servi ne kadar yerinde sallandı. Melik de yerinden başsız ve ayaksız gibi sıçradı.</i>
2682	Çünān be-n(i)gāştī k’āmed nigāreş Giriftī hoş der-āgüş u kenāreş	<i>Sevgilisinin geldiğini, onu hoş bir şekilde kollarına alıp sarıldığını tasavvur etti.</i>
2683	Demān āmed be-pīş-i māh Mihrāb Ki şāhā hān şeb-i Kıadr-est der-yāb	<i>Mihrāb, heyecanlı bir şekilde ayın yanına geldi ve “Ey şahım, bu gece Kadir Gecesi’dir.” Dedi.</i>

2684	Be-istikbālet āmed baht-ı pīrüz Şeb-i qardr-ı tu hāhed geşt nev-rüz	<i>Geleceğinin uğurlu kısmeti geldi. Sana Kadir Gecesi nevrüz olacak.</i>
2685	Çü şod Hürşîd bā-ān meh muqābil Melik rā ber-zed in maṭṭ ser ez-dil	<i>Hürşîd, o ayla karşılaşınca Melik'in yüreğinden bu şiiri okudu.</i>
Ġazel Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün		
2686	Şādi āmed ez-derün emşeb ki hān cān mī-ressed Cān be-istikbāl şod birün ki cānān mī-ressed	<i>Bu gece içten içe canıma kavuştum diye mutlu oldu. Cananım geldi ve canımı karşımda buldum.</i>
2687	Yar çün gīsü keşān der-pāy-ı yār āmed zi-der Mojde ey dil k'ān şeb-i sevdā be-pāyān mī-ressed	<i>Sevgili zincir gibi saçlarıyla sevdiğinin ayağına geldi. O kara gecenin sona erdiğinin müjdesini verdi.</i>
2688	Hoş be-ḥand ey dil ki inek subh ḥandān mī-demed Hoş be-raḫş ey zerre k'inek mihr-i raḫşān mī-ressed	<i>Ey yüreğim, şimdi sen mutlu ol çünkü güzel bir gün doğuyor. Mutlulukla dans et ey küçük zerre çünkü şimdi parlayan güneş yükseliyor.</i>
El-meşnevî Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2689	Perişān u ser u cān dāde ber-bād Çü zülf āmed Melik ber-pāyeş üftād [152]	<i>Melik, saçları gibi perişan olup varlığından ve canından geçerek gelip onun ayağına düştü.</i>
2690	Gül-i ḥandān be-zīr-i ber-girifteş Güşād āgūş u hoş der ber-girifteş	<i>Gülen gül, onu kollarına aldı. Kucağını açtı ve mutlulukla ona sarıldı.</i>
2691	Nişestend ān dü nāzük yār bā-hem Ber-ān gül-zār-ı rüh-efzā çü şebnem	<i>O iki narin sevgili, gül bahçesindeki ruha ferahlık veren şebnem gibi oturdular.</i>

2692	Be-pürsîdend her dü yek dîger rā Be-büsîdend bādām u şeker rā	<i>İkisi de birbirlerinin halini sordular. Badem (gözleri) ve şeker (dudağı) öptüler.</i>
2693	Hoşā ān her dü ma' şūḡ-ı muvāfiḡ Ki be-n(i)şinend bā-hem her dü ' aşık	<i>Ne mutlu ki o iki maşuk birbirine uygun ve iki âşık yan yana oturuyorlar.</i>
2694	Be-müjgān gofte bā-hem her dü şad rāz Be-ebrū kerde bā-hem her dü şad nāz	<i>Her ikisi kirpikleriyle yüzlerce sırı konuştular. Kaşlarıyla her ikisi de yüzlerce naz ettiler.</i>
2695	Melik rā goft k'ey rüy-ı tu rüzem Be-şām āverde rüz-ı dil-firüzem	<i>Melik'e dedi ki; "Ey gönlümü yakanım, senin yüzün benim gündüzümü akşama çevirdi.</i>
2696	Me-deh ber-' aks-i hürşîd ey gül-endām Sipāh-ı hüsñ çün meh ' arz ber-Şām	<i>Ey gül endamlı, güneşinin ışığını, yansımamı verme. Güzellik ordusu ay gibi geceye meyil etmesin.</i>
2697	Ruḡ-ı ferruḡ çerā mī-tābî ez-Rüm Be-' azm-i Şām subḡem rā me-kon şüm	<i>Kutlu yüzünü neden Rum'dan çeviriyorsun? Şam'a gidip benim sabahımı karartma.</i>
2698	Ne-dānem tā key ey ' ömr-i girāmî Çünin tu der-sefer fersüde nāmî	<i>Ey değerli ömrüm, ne zamana kadar böyle seferlerde yıpranacaksın bilmiyorum.</i>
2699	Çü meh rüz u şeb ey zerrîn şemāyil Çe ten mī-kāhî ez-ḡaḡ' -ı menāzil	<i>Ey altın tabiatlı, senin ay gibi gece gündüz menzillerini geçmekten vücudun eksiliyor.</i>
2700	Meh ü ḡur gerçi ber-ḡordārî ez-men Ne-dîdî hiç ber-ḡordārî ez-men	<i>Ay ve güneş her ne kadar benden faydalansa da hiç kimse benden bir fayda görmedi.</i>
2701	Tu çün zülḡ er ne-būdî fitne ber-Rüm Çerā geştî çünin sergeşte ber-Rüm	<i>Sen zülḡ gibi Rum'a fitne vermeseydin ben niçin böyle Rum'da avare olurdum?</i>
2702	Zi-ḡelvā(y)em be-cüz dūdî ne-dîdî Ziyānhā kerdî vü sūdî ne-dîdî	<i>Benim helvamda dumandan başka bir şey göremedin. Zararlara uğradın ama bir fayda görmedin."</i>

2703	Be-goft īn ü sirişk ez-dāde efšānd Revān īn maṭla ^ç -ı mevzūn fūrū ḥānd	<i>Bunu söyledi ve gözünden yaşlar döküldü ve bu vezinli şiiri okudu.</i>
Rubā' iyye Meḥ ^ç ülü / Meḥā ^ç ilü / Meḥā ^ç ilü / Fe ^ç ülün		
2704	Ez-dāde dilem rūz-ı vedā ^ç eş nigerān şod Bā-ḳāfile-i eşk der-üftād u revān şod	<i>Gönül gözüm, veda ettiğin gün endişelendi. Gözyaşı kafilesiyle yola düştü ve gitti.</i>
2705	Ey cān kem ez-ū gīr ü ber-ū bāgem u sāz Dil reft u heme rūze derān mī-ne-tevān şod	<i>Ey canım, ondan az al ve götür. Onun kederiyle birlikte ol. Gönül gitti ve ger gün yerinde olamıyordu.</i>
Meşneviyye Meḥā ^ç ilün / Meḥā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
2706	Cevābeş dād Cem k'ey māye-i nāz Ṭırāz-ı ḥūbī vü pīrāye-i nāz [153]	<i>Cemşid, ona cevaben "Ey nazların mayası, sen güzelliğin ve nazın süsüsün." Dedi.</i>
2707	Ten ü cān kerde-em vaḳf-ı hevāyet Serem bādā fedā-yi ḥāk-ı pāyet	<i>Bedenimi ve canımı senin arzun uğrunda verdim. Başım senin ayağının toprağına feda olsun.</i>
2708	Ser-i men gerçi sevdā-yı tu verzed Ser-i Ḳārūn sevdāyī çe verzed	<i>Ben senin sevdanı istiyorum. Fakat Karun ne sevdası istiyor?</i>
2709	Zi-şem ^ç et şu ^ç leyī der-her ki gired Çerāğ-ı revşeneş hergiz ne-mired	<i>Senin mumunun ışığı her kime ulaşırsa onun aydınlık lambası asla sönmez.</i>
2710	Merā māder be-şīr-i mihr perverd Be-ḥūy-ı ^ç ışḳ cānem rā ber-āverd	<i>Beni annem sevgi sütüyle büyüttü. Aşkın âdeti benim canımı çıkardı.</i>
2711	Zi-cān u ten ki bünyādī-st bes sust Murād-ı men tū ^ç i vü şohbet-i tust	<i>Canım ve bedenim çok yorgundur. Benim muradım sensin ve senin sohbetin.</i>

2712	Tenem hākest u bād ey cān pür-derd Çe ber-hîzed zi-hāk u bād cüz gerd	<i>Ey dertle dolu can, benim vücudum toprak ve nefestir. Öyleyse toprak ve nefes bir olsa geriye tozdan başka ne kalıyor?</i>
2713	Be-iķbālet ne-mī-endişem ez-kes Merā ez-hicr-i tust endişe vü bes	<i>Senin geleceğinden endişe etmiyorum. Benim endişem senin ayrılığındandır.</i>
2714	Merā tā ğamze-et dil mī-hırāřid Çe bāk ez-zaħm-ı tiğ u tır bāřed	<i>Benim yüreğimi senin yan bakışın yaralıyor. Kılıç ve okun yarasından neden korkayım?</i>
2715	Çü ħāhem tāk-ı ebrū-yı tu dīden Çerā bāyed kemān bārī keřiden	<i>Senin kaşlarının kavisini görmek istediğimde neden yay çekmem gereksin?</i>
2716	Zi-behr-i ān zenem ber-tiğ cān rā Zi-ıřķ ān şevem ķurbān kemān rā	<i>Onun için canımı kılıca vuruyorum. Onun aşkından kendimi yaya kurban ediyorum.</i>
2717	Der-īn reh ez-hevā ser mī-zenem men Ve ger ser mī-nihem ħünem be-gerden	<i>Bu yolda havaya kafā tutuyorum. Eğer başımı koysam kanım boynuma akar.</i>
2718	Felek bā-ı ařıkān dāyim be-kīn-est Çe řāyed kerd ħūy-ı sufle īn-est	<i>Felek, sürekli aşıklara kin tutuyor. Bu alçak yaratılışlı ne yapsın.</i>
2719	Felek tā tiğ-i ħür ħāhed keşiden ıAzizān rā zi-hem ħāhed burīden	<i>Felek güneş kılıcına kadar çekecek ve dostlar birbirinden ayıracak.</i>
2720	Melik mī-goft ü āb ez-dīde mī-rānd Be-rev īn kıııı a-i mevzūn fūrū ħānd	<i>Melik bunu söylüyor ve gözünden gözyaşı dökülüyordu. Ona bu vezinli kıııı ayı okudu.</i>
El-ķııı'a Mefāı ilün / Mefāı ilün / Feı ilün		
2721	Rūz-ı vedāı eř cān-ı girāmī Leb-ber-leb-i men be-n(i)hād nermek	<i>Değerli can, veda günü dudağımı yavaşça benim dudağıma koy.</i>

2722	Ez-rüy-ı hasret bā-men hemī-goft Hāzā firāḳ bīnī vü bīnek [154]	<i>Bana hasretten bahsediyordu. Bu ayrılığı gördün ve gördük.</i>
Mesnevī Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2723	Heme şeb bā-dü ten Efser ber-ān deşt Temāşā rā der-ān mehtāb mī-geşt	<i>Bütün gece Efser, iki kişiyle birlikte o çölü ve mehtabı izliyordu.</i>
2724	Ṭavāf-ı gird-i āb u sebze mī-kerd Zi nāgeh ser bedān menzil ber-āverd	<i>Su ve çimenlerin etrafında dönüyordu. Ansızın o menzilden bir şey ortaya çıktı.</i>
2725	Be-yek menzil dü meh rā dīd bā-hem Nişeste her dü çün Belkıs bā-hem	<i>Bir menzilde iki ayı bir arada gördü. İkisi birlikte Belkıs gibi oturmuştu.</i>
2726	Nevā-yı çeng ü bāng-i 'ūd be-ş(i)nūd Bedān ferruḥ maḳām āheng fermūd	<i>Çeng ve ud sesi duydu ve o kutlu makama ahenk tuttu.</i>
2727	Der-ān mehtāb rūşen būd Hūrşīd Nişeste çün gülī der-sāye-i bīd	<i>O mehtapta Hūrşīd ortaya çıktı. Söğüt gölgesine bir gül gibi oturmuştu.</i>
2728	Çü māder rā be-dīd ez-dūr be-ş(i)nāḥt Şanem ḥod rā be-bīd-istān der-endāḥt	<i>Uzaktan annesini görünce tanıdı. Put gibi güzel sevgili de kendisini söğüt bahçesine attı.</i>
2729	Be-destān çün felek naḳşī 'ayān kerd Be-bīd-istān u gül ḥod rā nihān kerd	<i>Felek elleriyle resmi nakşedince kendini söğüt bahçesine ve güün ardına gizledi.</i>
2730	Zemāne düşmen-i 'ıyş-est ü şādī Ne-mī-ḥ'āhed be-ğayr ez-nā-murādī	<i>Devir eğlence ve mutluluğun düşmanıdır. Ümitsizlikten başka bir şey istemiyor.</i>
Rubā' iyye Mef' ülü / Mefā' ilün / Mefā' ilü / Fe' ül		

2731	Çün gül dehenî zemâne pür-ḥande ne-kerd Keş bāz be-ḥūn ciger ākende ne-kerd	<i>Gül gibi devrin ağzı da gülümsemeye dolu olmaz. Ciğer kanıyla dolmaz.</i>
2732	Çün ḡonca-i gül dili demî cem ^ç ne-kerd ²⁵¹ K'eyyām hemān demеш perākende ne-kerd	<i>Zaman, hayat saçan gönlü gül goncası gibi toplamıyor.</i>
El-meşnevî Mefā ^ç ilün / Mefā ^ç ilün / Fe ^ç ülün		
2733	Melik çün ^ç aks-ı tāk-ı Efserî yāft Be-cāy-ı ḥod be-istikbāl be-ş(i)tāft	<i>Melik, Efser'in tacının yansımasını görünce aceleyle kendi yerine gitti.</i>
2734	Zi-cāy-ı ḥod ne-reft ü reft ez-cāy Çü dāmen buse-eş mī-dād ber-pāy	<i>Kendinden gitmedi ama yanından gitti. Etek gibi onun ayağını öpüyordu.</i>
2735	Be-āḡūş ender āverd Efsereş mest Girifteş sīb-i sīmīn ber-kef-i dest	<i>Efser, ona sarıldı. Gümüşten elmayı ellerinin arasına aldı.</i>
2736	Lebān u müşk u şehd ü mey be-hem dīd Mey-i müşkīn zi-şīrīn şehd nūşīd	<i>Dudakları, misk kokan saçları, bal ve içkiyi bir arada gördü. Onun bal gibi tatlı dudaklarından misk kokulu içki içti.</i>
2737	Be-zīr-i bīdbūn çün dīd Ḥūrşīd Zi-ḡayret şod teneş lertzān-ter ez-bīd	<i>Söğüt ağacının altında Hurşīd'i görünce kıskançlıktan onun vücudu söğüt gibi titremeye başladı.</i>
2738	Melik goft ez-kücā ey serv-i nāmī Be-iḡbāl ü sa ^ç ādet mī-ḥīrāmī [155]	<i>Melik, "Ey şöhretli servi, neden bahtımıza ve saadetimize naz yapıyorsun?" Dedi.</i>
Ġazel Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilātün / Fā ^ç ilātün		
2739	Sūy-ı kulbe-i faḡīrān be-selāmet ü sa ^ç ādet Be-kücā hemī-ḥīrāmī şanemā ḥilāf-ı ^ç ādet	<i>Fakirlerin kulübesinin tarafına selamet ve saadete gel. Ey güzel sevgili, alışılmışın dışında nerelerde</i>

²⁵¹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

		<i>salınıyorsun?</i>
2740	Süy-ı kuşteî güzêr kon be-bahâne-i ziyâret Be-şikesteî nazâr kon be-çarîka-yi 'ıyâdet	<i>Ziyaret bahanesiyle ölmüş birine uğra, hasta ziyareti diye bir mağlup olmuşa bak.</i>
2741	Ne men âmedem be-küyet be-hevâ-yı ârzuyet Ki merâ keşîd müyet be-selâsil-i irâdet	<i>Seni arzulayarak sokağına gelmedim. Beni, senin saçlarının arzu zinciri buraya çekti.</i>
El-meşneviyye Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün		
2742	Elâ ey tâze vird-i Nâzperverd Bedîn şahîrâ kûdâmîn bâdet âverd	<i>Ey nazla büyümüş taze gül, bu çöle seni hangi rüzgâr getirdi?</i>
2743	Be-hürşîdî çe noqşân dâd bâyed Eger ber-hâne-i mürî be-tâbed	<i>Eğer güneş bir karıncanın evini aydınlatsa kendinden ne kaybeder?</i>
2744	Sehâyi râ münevver kerd mâhî Gedâyî râ müşerref kerd şâhî	<i>Bir yıldızı, bir ay aydınladır. Bir dilenciye, bir padişah şereflendirir.</i>
2745	Be-güsterd âfîtabî sāye ber-hâk Güzârî kerd deryâi be-hâşâk	<i>Güneş ışığını toprağa yaydı ve bir denize çerçöp koyarak geçti.</i>
2746	Be-pâsuḡ goft ân Hürşîd şeb-rev Melik râ k'ey cihân-sâlâr hüsrev	<i>O gecenin güneşi, cevaben dedi ki; "Ey cihan padişahı olan Melik,</i>
2747	Men ender ḡ'âb-ı hoş bûdem be-mesken Ḥayâlet nâgeh âmed ber-ser-i men	<i>Ben evimde tatlı uykumdaydım. Senin hayalin ansızın aklıma düştü.</i>
2748	Ġamet der-dâmen-i cân-ı men âvîḡt Derîn sevdâ zi-ḡ'âb-ı hoş ber-engîḡt	<i>Senin kederin benim canımın eteğine asıldı. Bu sevda tatlı uykudan uyandırdı.</i>

2749	Keşānem baht-ı bīdār-ı tu āverd Şeb-i vaşl-ı tu-em şeb rüz mī-kerd	<i>Senin uyanık bahtın beni çekerek getirdi. Senin vuslat gecen, gecemi gündüze çevirdi.”</i>
2750	Melik āşufte būd u mest u bī-h̄ȳiş Hicāb u şerm dūr endāht ez-pīş	<i>Melik, perişan, sarhoş ve kendinden geçmişti. Utanç örtüsünü önünden kaldırdı.</i>
2751	Be-pāsuḡ goft ey ḡūr-ı Perizād Cemālet ān ki cānem dād ber-bād	<i>Cevaben dedi ki; “Ey peri soyundan gelen, senin yüzünün güzelliği benim canımı harap etti.</i>
2752	Çe bāşed ger bedīn Ṭūr-ı temennā Koned ber-‘āşīkān nūr-ı tecellā	<i>Bu istekle Tur Dağı’nda âşıklara bir nur tecelli etse ne olur?</i>
2753	Merā dīdāreş emşeb der-ḡayāl-est Zenān rā yek nazar dīden ḡalāl-est	<i>Bu gece onunla görüşmek benim hayalimdir. Kadınlara bir kez bakmak helaldir.</i>
2754	Heves dārem ki ez-düreş be-bīnem Be-çeşmān derd ü bālāyeş be-çīnem [156]	<i>Onu uzaktan görüp, gözlerimle onun derdini ve belasını alayım istedim.”</i>
2755	Çü Efser ez-Melik īn nükte be-ş(e)nīd Cevābī ḡūb dād ān maşlahat dīd	<i>Efser, Melik’ten bu konuyu işitince ona güzel bir cevap verdi.</i>
2756	Cevābeş dād bānū k’īn ḡayāl-est Be-şeb ḡūrşīd rā dīden muḡāl-est	<i>Banu, ona cevap olarak “Bu bir hayaldir. Çünkü gece güneşi görmek imkânsızdır.” Dedi.</i>
2757	Şeb-est eknūn ve ez-şeb refte yek behr Zi-men dūr-est ez-īncā tā der-i şehr	<i>Şimdi gece ve gecenin bir kısmı bitti. Şehir kapısı buradan uzaktadır.</i>
2758	Kücā ḡūrşīdet emşeb ruḡ nümāyed Murād-ı emşebet ferdā ber-āyed	<i>Bu gece senin güneşin yüzünü nasıl gösterir? Sen bu geceki muradına yarın kavuşursun.</i>
2759	Der-īn būd ū ki şebbāz ez-reh-i rāst Bedīn ebyāt-ı meclis rā be-(y)ārāst	<i>O, buradayken becerikli kahraman bu beyitlerle meclisi süsledi.</i>

El-ğazel Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün		
2760	Dil-i mā der-pey-i ān yār ki cānāne-i kī-st Gešt ser-gešte vü ü hem-dem ü hem-ḥāne-i kī-st	<i>Bizim gönlümüz o sevgilinin peşindedir ki kimin cananıdır? Perişan oldu. Onun dostu kim, kimin evindedir?</i>
2761	Ān ki bīrūn zed ez-īn ḥayme serā perde-i ḥūsn Hem çünān gūşe-nişin-i dil-i dīvāne-i kī-st	<i>Güzellik perdesinin bu çadırından çıkıp gönül köşemde oturan kimin divanesidir?</i>
İzā Lehū Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2762	Çü şāh-ı Çīn zi maşrıḳ rānd mevkib Revān şod ḥayl-i zengī sūy-ı mağrib	<i>Çin şahı, doğudan atını sürünce siyahîlerin atları batıya doğru gitti.</i>
2763	Ḥurūş-ı kurre nāy u gerdiş-i gerd Be-gerdūn der-zuḥal rā kūr u ker kerd	<i>Coşkunun sesi ve alanda dönenlerin tozu gökteki Zühal'i sağır ve dilsiz etti.</i>
2764	Hevā be-g(i)rift ebrū kūs şod ra' d Be-rūz-ı ihtiyār u ṭālī' -i sa' d	<i>Bu uğurlu ve kutlu günde havayı bulut kapladı ve davulun sesi gök gürültüsü gibi oldu.</i>
2765	Be-mülk-i Şām şāh-ı Çīn revān şod Ḥidiv-i Rūm nīzeş hem- ' inān şod	<i>Çin şahı, Şam memleketine doğru hareket etti. Rum padişahı da onunla birlikteydi.</i>
2766	Dü menzil bā-Melik hem-rāz gerdīd Vedā' eş kerd ve z'āncā bāz-gerdīd	<i>İki menzilden sonra Melik ile sırdaş oldu. Ona veda etti ve oradan geri döndü.</i>
2767	Melik Cemşid terk-i cām mī-kerd Semend-i 'ıyş u 'işret bāz pey kerd	<i>Melik Cemşid, kadehi terk edip yeniden eğlence atına biniyordu.</i>
2768	Ez-āncā kerd rūd u cām bedrūd Be-cāy-ı cām-ı zer cüst āhenin ḥod	<i>Orada kadehe veda etti ve altından bir kadeh yerine kendi demirini seçti.</i>

2769	Be-cāy-ı sâ' id-i sîmîn-i Hürşîd Hamâyil kerd der ber-tîğ-i Cemşîd	<i>Cemşîd, Hurşîd'in gümüş gibi ellerinin yerine omuzunda kılıcını taşıdı.</i>
2770	Dü şeb der-menzilî ne-girift ârām Sipeh mî-rānd yekser tâ der-i Şām	<i>İki gece hiçbir menzilde durmadı. Şam kapısına kadar ordusunu götürdü.</i>
2771	Haber şod süy-ı şāh-ı Şām Mihrāc Ki baħr-ı Şām şod ber-rūd-ı mevvac [157]	<i>Şam şahı Mihrac'a, Şam denizine coşkun dalgalar geliyor diye haber gitti.</i>
2772	Ne-būd ez- ^c arz-ı leşker arz peydā Sipeh rā tūl u ^c arzî nîst peydā	<i>Askerlerin kalabalığından yer görünmüyordu. Ordunun uzunluğunun ve genişliğinin ne kadar olduğu hiç belli değildi.</i>
2773	Sevād-ı Şām in leşker sîyāh-est Zemîn çün āsumān ber-bārgāh-est	<i>Şam'ın etrafı bu orduyla karardı. Yer gökyüzü gibi divanhane üzerindedir.</i>
2774	Ser-i Mihrāc şod zi-endîşe hîre Şodeş ber-dîde mülk-i Şām-ı tîre	<i>Mihrac, düşünceden şaşkına döndü. Şam ülkesi, gözüne karanlık göründü.</i>
2775	Melik Mihrāc rā hejde peser būd Sipāh u mülk ü genc ez-ħad be der-būd	<i>Melik Mihrac'ın on sekiz oğlu vardı. Ordusu, toprağı ve hazinesi haddinden fazlaydı.</i>
2776	Ez-in şān būd Şādî şāh mihter Be-vech-i ħüsn būd ez-māh bih-ter	<i>Şādî şah, onlardan büyüktü ve güzellik açısından aydan daha güzeldi.</i>
2777	Be-Şādî goft sûret mâtem āverd ^c Arūs-ı bānū āmed çün tevān kerd	<i>Şādî'ye, "Biçim ve görünüş bize matem getirdi. Düğünün gelini geldi şimdi ne yapacağız?" dedi.</i>
2778	Gümān bāşed ki ^c izz bāşed ^c arüsem Çe dānistem ki ner bāşed ^c arüsem	<i>Öyle sanıyorum ki benim gelinim yücedir, güçlüdür. Gelinimin erkek gibi olduğunu ne bilirdim?</i>
2779	Kunūn ber-rezm bāyed ^c azm kerd Bes'ic-i rezm ü terk-i bezm kerd	<i>Şimdi savaş için harekete geçmek gerek. Savaş için hazırlanmak ve meclisi terk etmek gerek.</i>

2780	Ser-i genc-i direm rā ber-güşāden Be-leşker behr-i düşmen sīm dāden	<i>Dirhem hazinesinin ucunu açmak ve orduya düşmana karşı koyması için gümüş vermek gerek.</i>
2781	Me-deh mer tīg-i zen rā bī-güher tīg Ki bī-gevher ne-bāşed kārger-i tīg	<i>Kılıç tutan yiğitlere mücevhersiz kılıç verme. Çünkü mücevhersiz kılıç tesir etmez.</i>
2782	Sipāh āmed zi-her cānib ferāhem Zi-gerdiş eşheb-i gītī şod edhem	<i>Ordu, her taraftan bir araya geldi. Onların tozundan kır at, karayağız ata döndü.</i>
2783	Zi-her merzī revān şod merzübānī Zi-her şehri birūn şod pehlevānī	<i>Her sınırdan bir sınır muhafızı gitti. Her şehirden bir pehlivan çıktı.</i>
2784	Zi-dergeh hūāst āvāz-ı tebire Şodend ān encūmen şeh rā pezīre	<i>Saraydan bir davul sesi yükseldi. O meclise şahı kabul ettiler.</i>
2785	Be-şahrā-yı Haleb leşker keşidend Dü kūh-ı āhenin der-hem residend	<i>Halep çölüne asker çektiler. İki demirden dağ birbirine ulaştı.</i>
2786	Dü kūh-ı āhenin dü behr-i mevvāc Yekī Cemşid ü diger Şāh Mihrāc	<i>İki demirden dağ ve iki dalgalı deniz. Birisi Cemşid, diğeri de Şah Mihrac idi.</i>
2787	Serān rā pür-zi-kīne kelle-i ser Be-hem hūrdend bāz ān her dü leşker	<i>Her iki kumandanın kafası düşmanlıkla doluydu. O iki ordu bir araya geldiler.</i>
2788	Cihān berķ-i yamān ez- ^ç aks-ı şemşir Felek rā āb mī-şod Zühre-i şir	<i>Kılıçların yansımından dünya şimşekle doldu. Feleğin aslan gibi cesareti suya döndü.</i>
2789	Zi-bīm ān rüz ebr-i bād reftār Be-cāy-ı āb hūn endāht şad bār	<i>O gün, bulutlar korkudan rüzgâr gibi gitti. Su yerine yüzlerce kan döktü.</i>
2790	Ber-āmed nāgihān ebr-i siyeh-gūn Tegergeş zi-āhen ü bārāneş ez-hūn	<i>Ansızın kara bir bulut geldi. Onun dolusu demirden ve yağmuru da kandandı.</i>

2791	Çü şod qalb ü cenâh zi-her taraf rāst Melik Cemşîd qalb-i leşker ārāst [158]	<i>Her taraftan askerî kanat geldi. Melik Cemşîd, ordunun kalbini süsledi.</i>
2792	Çü küh efşurd ber-qalb-i sipeh pây Ki ber-qalb-i heme kes dāşt u cāy	<i>Dağ gibi ordunun ortasına ayak bastı. Herkesin kalbinde onun yeri vardı.</i>
2793	Zi-her sū gerd ber-gerdün revān şod Zemān pindāştî ber-āsumān şod	<i>Her taraftan toz gökyüzüne kadar ulaştı. Sanki yer gökyüzüne çıkmış gibiydi.</i>
2794	Çü hancer ber-ser efşān dilirān ‘ Alemvār āsitin efşānd ber-cān	<i>Hançeriyle yiğitlerin başını uçurmak için bayrak gibi canını salladı.</i>
2795	‘ Alem ber-māh ser-i sâ’ide ez-qadr Sinān-ı nīze hoş be-n(i)şeste ber-şadr	<i>Sancak ayın üzerinde bir miktar başını törpülemiş, mızrağın süngüsü göğsünün üzerine güzel oturmuş.</i>
2796	Zi-dest-i bād-pāyān hāk be-g(i)rīht Be-refit ez-dāmen-i gerdün ber-āvīht	<i>Elinden yel gibi giden toprak kaçtı. Gitti, feleğin eteğine asıldı.</i>
2797	Zi-gül-gün mey leb-ā-leb būd meydān Be-meydān kelle-i ser-geşte gerdān	<i>Meydan gül renkli şarapla ağzına kadar doluydu. Meydanda sersemlemiş insanlar dolaşıyordu.</i>
2798	Zemānī nīze kerdî dil-rubā’î Zemānī gürz kerdî mühre sâ’î	<i>Bazen mızrakla gönlünü alıyordun bazen de gürz ile kemikleri eziyordun.</i>
2799	Reh-i pīçān kemend-i hām ber-ḥum Ser ender ḥalkā āverdî çü arqam	<i>Kıvrımlı yolda, bükülmüş kemendiyle savaş borusu omuzunda siyah beyaz yılan gibi başını halkaya geçirdin.</i>
2800	Zi-leşker dest-i çep Mihrāb rā dād Diğer cānib Melik Sührāb rā dād	<i>Ordunun sol kanadını Mihrāb’a verdi. Diğer tarafını da Melik Sührāb’a verdi.</i>
2801	Ki bud Sührāb Kayşer rā birāder Cevānī pehlevānī bud dilāver	<i>Sührāb, Kayser’in kardeşiydi. Yiğit, genç bir pehlivandı.</i>

2802	Melik tîğ-i muhâlif süz ber-dâşt Miyân-ı Türk ü târik fark ne-g(ü)zâşt	<i>Melik, muhalefet kılıcını çekti. Terk edilen ile terk eden arasına fark koydu.</i>
2803	Zi-dest-i râst çün ez-küh seyl-âb Revân ber-çalb-i şâdî rîht Sührâb	<i>Sührab, sağ kanattan dağdan gelen bir sel gibi Şâdî'nin ordusuna doğru aktı.</i>
2804	Çek-â-çâk-ı 'umüd u tîğ ber-ğâst Zi-tîğ ü na' l berğ ü miğ ber-ğâst	<i>Parça parça direkler ve kılıçlar havaya kalktı. Kılıçtan şimşek çıktı. Naldan bulut yükseldi.</i>
2805	Zi-şâdî rüy râ ber-kâst Mihrâb Be-süy-ı merz Kayşer reft 'inân tâb	<i>Mihrâb, Şâdî'den yüz çevirdi. Kayser'in sınırına doğru yöneldi.</i>
2806	Zi-yek sū rayet-i Mihrâb şod pest 'İnân ber-tâft ber-Sührâb peyvest	<i>Bir taraftan Mihrâb'ın sancağı alçaldı. Sührab da onun peşinden sınıra doğru yöneldi.</i>
2807	Melik Cemşid tenhâ mând ber-cây Sipeh râ hem çünân mî-dâşt ber-pây	<i>Melik Cemşid, orada yalnız kaldı. Orduyu öylece ayakta tutuyordu.</i>
2808	Be-pâyân hem rikâb-ı ü girân şod Tu goftî bî-sütün ez-câ revân şod	<i>O değerli üzengisinden indiğinde sanki Bîsütün Dağı yerinden hareket etmiş gibi oldu.</i>
2809	Çü şubh ez-tîğ-i hün-âb âteş engîht Sipeh râ ber-sipâh-i Şâmîyân rîht	<i>Sabah gibi kılıçtan sulu kan renginde ateş ortaya çıktı. Ordusunu Şamlıların ordusunun üzerine sürdü.</i>
2810	Sipâh-ı Şâm der-yek dem çü encüm Şodend ez-şubh-ı tîğes yek-be-yek güm [159]	<i>Şam ordusu, onun kılıcının sabahından bir anda yıldız gibi bir bir kayboldu.</i>
2811	Gehî ber çep hemî-zed gâh ber-râst Hem âverd ez-şaf-ı bed-ğ'âh mî-ğ'âst	<i>Bazen sol tarafa vuruyor bazen de sağ tarafa. Kötü niyetlilerin safına saldırıyordu.</i>
2812	Dilîrân yekser ez-pîşes gürîzân Zi-esbân hem çü berg ez-bâd lerzân	<i>Yiğitler onun yanından kaçıyor, atlar ise rüzgârdan titreyen yaprak gibi titriyordu.</i>

2813	Melik tā nīm-rūz-ı dīger ez-bām Hemī-zed tīg çün hūr der-şaf-ı Şām	<i>Melik, sabahtan öğleye kadar Şam ordusuna güneş gibi kılıç vuruyordu.</i>
2814	Be-āhīr rüy ez ū ber-kāst Mihrāc Bedū be-g(ü)zāşt taht u kişver ū tāc	<i>Sonunda Mihrac, onunla savaşmaktan vazgeçti. Tahtı, ülkeyi ve tacı ona bıraktı.</i>
2815	Melik der-pey şıtabān rāst çün seyl Fiğān-ı el-emān ber-hāst ez-hayl	<i>Melik, onun peşinden sel gibi çabucak gitti. Ordudan af dilemek için feryatlar yükseldi.</i>
2816	Şodend ān ser keşān Şām u şāhān Ber-i Cemşīd şeh feryād h'āhān	<i>Şam'ın ileri gelenleri ve şahları, Şah Cemşīd'e feryat ettiler.</i>
2817	Berū çün kār-ı mülk-i Şām şod rāst Be-dād ū başşēş ān kişver be-(y)ārāst	<i>Şam ülkesinin işi onun için bitince o ülkeyi adalet ve hediyelerle süsledi.</i>
2818	Müşerref kerd dārū'l-mülk Mihrāc Münevver şod be-nūr-ı tal'ateş tāc	<i>Mihrac, başkenti şerefliendirdi. Onun güzelliğinin nuruyla taç nurlandı.</i>
2819	Uqāb ez-ādli-i ū bā-şā ve şod coft Zi-şāhīn kebk-i fāriğ bāl mī-hoft	<i>Kartal onun adaletinden çalığısuyla çift oldu. Keklik, şahinden korkmadan kanat çırptı.</i>
2820	Sipürd ān memleket yekser be-Nevzer Ki Nevzer h'ış Efser būd u Qayşer	<i>O ülkeyi baştan başa Nevzer'e verdi. Nevzer, Efser ile Kayser idi.</i>
Bāz Geştēn-i Cemşīd Be-Rūm u Dāmād Kerden-i Qayşer Ū Rā <i>Cemşīd'in Rum'a Dönmesi ve Kayser'e Damat Olması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün		
2821	Be-pirūzī ve bihrūzī ez-ān büm Melik Cemşīd rüy āverd der-Rūm	<i>Melik Cemşīd, o ülkeden zaferle ve mutlulukla Rum'a döndü.</i>
2822	Pes āgāhī be-süy-i Qayşer āmed Ki ez-Şām āfitāb-ı Çin ber-āmed	<i>Sonra yavaşça Kayser'e doğru geldi. Şam'dan Çin güneşi doğdu.</i>

2823	Be-mülk-i Rüm bā-cānī pür-ümmīd Muzaffar bāz-geşt ez-Şām Cemşīd	<i>Cemşīd, kazandığı zaferle ümit dolu olarak Rum ülkesine geri döndü.</i>
2824	Ber-āverde zi-düşmen baht kāmeş Be-merdī refte ber-Ĥürşīd nāmeş	<i>Düşmandan muradını almış, yiğitliğinin ünü Ĥürşīd'e kadar gitmişti.</i>
2825	Zi-şehr āmed birün bā-ser-keşān šāh Dü menzil şod be-istikbāl-i ān māh	<i>Şah, ileri gelenlerle birlikte şehirden dışarı çıktı. İki menzil ileride o ayı karşıladı.</i>
2826	Serān her yek çü Ĥuşeng ü Ferīdün Zi-Rüm ān cümlegī refte birün	<i>Komutanların her biri Ĥuşeng ve Feridun gibi Rum'dan dışarı çıktılar.</i>
2827	Çü āmed rāyet-i Cemşīd nezdik Şod ez-gerd-i sipeh Ĥürşīd tārīk	<i>Cemşīd'in sancağı yaklaşınca ordusunun tozundan güneş karardı.</i>
2828	Cihānī pür-ğanīmet dīd Ĥayşer Zi-genc ü bād-pāy u taht u Efser	<i>Kayser, hazineden, hızla yürüyenlerden, tahttan ve taçtan ganimetle dolu bir dünya gördü.</i>
2829	Be-dil mī-goft her dem ĥürrem ü šād Ki ber-ferħunde dāmād āferīn bād [160]	<i>Her an mutlulukla ve gururla kutlu damadına aferin diyordu.</i>
2830	Ne-mī-şāyed şümürden īn ganīmet Hemī-bāyed sipürden īn ganīmet	<i>Bu ganimet sayılamaz. Bu ganimeti bu şekilde vermeliyiz.</i>
2831	Melik çün dīd taht-ı Ĥayşer ez-dür Fütād ender zemīn çün sāye ez-nūr	<i>Melik uzaktan Kayser'in tahtını görünce nurdan bir gölge gibi yere indi.</i>
2832	Be-nāzeş der-kenār āverd Ĥayşer Hezāreş buse zed ber-rüy u ber-ser	<i>Kayser, nazla ona sarıldı. Binlerce kez onu yüzünden ve başından öptü.</i>
2833	Melik ser-zed rikāb-i šāh būsīd Zi-renc-i rāh Şāmeş bāz pürsīd	<i>Melik başını kaldırdı ve şahın üzengisini öptü. Ona Şam yolunun sıkıntılarını sordu.</i>

2834	K'ez in renc-i sefer çün bûdî ey mâh Be-şubḥ u şâm çün peymûdî in rāh	<i>“Ey ay yüzlü bu yolculuğun sıkıntıları nelerdi? Sabahları ve akşamları bu yolu nasıl geçirdin?”</i>
2835	Zi-Çin ber-Rûm pîçîdî ‘ inân rā Çü ḥod tā Şâm be-g(i)rîftî cihân rā	<i>Dizgini Çin’den Rum’a çevirdin. Şam’a kadar dünyayı aldın.</i>
2836	Tu kâr-ı nîk biş ez-pîş kerdî Be-rev k’eknûn tu kâr-ı ḥ’îş kerdî	<i>Sen işini çok iyi yaptın. Sen işini kendin yaptın şimdi git.”</i>
2837	Melik goftâ ki şad çün men gulâmet Heme kâr-ı cihân bādâ be-kâmet	<i>Melik dedi ki; “Benim gibi yüz kişi senin kölen olsun. Dünyanın bütün işleri senin istediğin gibi olsun.</i>
2838	Merâ in devlet ü pîrûzî ez-tust Heme ser sebzi vü pîrûzî ez-tust	<i>Benim bu devletim ve zaferim senin sayendedir. Bütün canlılık ve zafer senden dolaydır.</i>
2839	Nihâde dest ber-hem Kayşer u Cem Ḥikâyet bâz mî-goftend bā-hem	<i>Kayser ve Cem ellerini üst üste koyup olanları birbirlerine anlatıyorlardı.</i>
2840	Heme reh tā be-dergeh Şâh Kayşer Be-pîrûzî zi-sâķî ḥ’âst sāğar	<i>Kayser, zaferi kutlamak için sarayda bulunan herkese sakiden kadeh istedi.</i>
2841	Dü hefte her dü bā-hem bāde ḥordend Sivüm berg-i ‘ arûsî sâz kerdend	<i>İki hafta boyunca her ikisi de şarap içtiler. Üçüncüsünde düğün şarkısını çaldılar.</i>
2842	Be-rûzî ihtiyâr-ı ferruḥ aḥter Be-fâl sa‘ d ceşnî sāḥt Kayşer	<i>Kayser, bu kutlu günde mutlu bir gelecek için bir şölen düzenledi.</i>
2843	Çü encüm rûşenân-ı dîn nişestend Meh ü ḥürşîd rā ‘ aķdî be-bestend	<i>Yıldız gibi dinin aydınlık yüzleri oturdular. Ay ile güneşin nikâhını kıydılar.</i>
2844	Çünân der-Rûm sūrî kerd bünyād Ki şod z’ân sūr-ı ‘ âlî ‘ âlem âbād	<i>Rum’da öyle bir sur yapıldı ki o yüksek surdan bütün dünya huzur buldu.</i>

2845	Be-her şehri vü kü'î bûd çeşnî Nigârî kerde kef her serv çeşnî	<i>Her şehirde ve sokakta ziyafet vardı. Her serviye benzeyen sevgili de bir şölen düzenlemiştir.</i>
2846	Be-nağşi rû nemûdî her behârî Be-destî cilve kerdî her nigârî	<i>Her bahar bir resim meydana gelmiş ve her sevgilinin bir eline tecelli etmiş.</i>
2847	Çemân der-cilve tâvûsân ân bâğ Be-ğinnâ pây rengin kerde çün zâğ	<i>O bahçede tavus kuşları nazla salınmış, karga gibi ayağını kınayla boyamış.</i>
2848	Zemerrüd bâ-güher tertîb gerdîd Çü gerdûn hiçle râ tertîb gerdîd [161]	<i>Zümrüt ile mücevheri sıraladı. Gökyüzü gibi gelin odası hazırladı.</i>
2849	Nişest ân âfitâb-ı şâm burça ^c Be-pîrûzî der-ân burc-ı muraşşa ^c	<i>O akşam güneşinin üzerine altın sırmalı burçta hayırlı bir örtü örtüldü.</i>
2850	Nigâr ez-şerm desteş mî-şod ez-dest Be-pâyân nîz ħinnâ geşt pâ best	<i>Sevgilinin utançtan eli onun elinde durmuyordu. Ayaklarında da kınası vardı ve aayağı bağlıydı.</i>
2851	Meh-i meşşâta bâ-âyine ber-ğâst Ruğ-ı Ħürşîd çün gül ħ'âst ârâst	<i>Saç tarayan ay, ayna ile ayağa kalktı. Ħürşîd'in yanağını gül gibi süsledi.</i>
2852	Çü rüyeş did rû der-ğâzîrân kerd K'ez in ħoş-ter çe ârâyiş tevân kerd	<i>Onun yüzünü görünce yardımcılara "Bundan daha nasıl süsleme yapılabilir?" dedi.</i>
2853	Ruğş der-âyine in nazm-ı şîrîn Şeker râ hem çü tûti kerd telkîn	<i>Onun yüzüne aynada bu güzel nazmı papağanın şekeri telkin ettiği gibi söyledi.</i>
Rubâ'iyye²⁵²		
2854	Ey âyine kerde der-rağt rüy-ı ümîd Ber-çeşm ez-in şode siyeh rûd sepîd	<i>Ey ayna, yüzün ümitle kaplanmış. Bu yüzdendir ki gözüne siyah nehir beyaz görünüyor.</i>

²⁵² Bu manzumenin vezni bulunamamıştır.

2855	Beh z'ān ki dīde dūzend āncā K'āyīne ber-ā-berī koned bā-Ḥūrşīd	<i>Ayna Hurşīd ile kendine denk gördüğü için orada gözünü dikseler olmaz mı?</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2856	Çü meşşāte zedeş ber-zülf-i şāne Be-sīm īn beyt rā zed ber-terāne	<i>Saçını tarayan, onun saçlarına tarağı vurunca bu beyti ahenkle okudu.</i>
Rubā ²⁵³		
2857	Ez-bes girih ü pīç ki zülf-i tu nemūd Āmed şoden-i şāne der-ū müşkil būd	<i>Senin zülfünün büklümlerinin ve kıvrımlarının çokluğundan tarağın gidip gelmesi zordu.</i>
2858	Der-ḥall-i daḳāyık er çe şebhā peymūd Ez-müşkil zülf-i şāne mū'ī ne-güşūd	<i>Her ne kadar gecelerce dakikalarca vakit ayırsa da tarak saçlarının düğümlerini açamadı.</i>
El-ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2859	Çü nīl ḥaṭṭ keşīdend be-āvāz Be-ḥ'ānd īn beyt rā ber-sāz şehnāz	<i>Ona sesle Nil gibi hat çektiler. Bu beyti Şehnaz'ın saziyla okudu.</i>
Rubā' iyye Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ül		
2860	Rūzī ki felek hüsn-i turā nīl keşīd Çeşm-i bed-i rüzgār rā mīl keşīd ²⁵⁴ [162]	<i>Bir gün felek senin güzelliğine nil çekti. Zamanın kötü gözlerine mil çekti.</i>
2861	Ḥūrşīd ki ū hest Süleymān sipīhr Dervīş sıfat behr-i tu zenbīl keşīd	<i>Feleğin Süleyman'ı güneştir. Bu derviş vasıflı senin için zenbil çekti.</i>

²⁵³ Bu manzumenin vezni bulunamamıştır.

²⁵⁴ Bu mısra vezne uymamaktadır.

Ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2862	Çü ber-ebür kemān-ı vesme be-n(i)hād Muğannī ber-kemānçe sāz mī-dād	<i>Keman kaşına rastık çekince çalgıcılar kemañçe çaldılar.</i>
Rubā' iyye Mef' ülü / Mefā' ilün / Mefā' ilü / Fe' ül		
2863	Rüy-ı tu ki āteşī der-āfāk nihād Bes dāğ ki ber-sīne-i ' üşşāk nihād	<i>Senin yüzün, ufuklarda bir ateş koydu. Aşıkların göğsüne çok yara koydu.</i>
2864	Meşşāta ki tāk-ı ħum-ı ebrü-yı tu dīd Ez-şerm be-reft ü vesme ber-tāk nihād	<i>Süsleyici, senin kaşının kavisini görünce utançtan gitti ve rastıklarını çardağa koydu.</i>
Meşnevī Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2865	Çü āmed ğamze-eş bā-meyl der-nāz Fürü ħ'ānd in rubā' i Ergānünsāz	<i>Onun yan bakışına meylederek nazla geldiğinde Erganunsaz, bu ruba'iyi okudu.</i>
Rubā' iyye Mef' ülü / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fā' Mef' ülü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ül		
2866	Çün mīl zi-cīb-i sürme-dān ser ber-kerd Nezzāre-i çeşm-i surme-i dilber kerd	<i>Mil, sürme kutusundan ucunu çıkınca sevgilinin gözünün sürmesine baktı.</i>
2867	Ĥod rā ħacel ü ser zede der-güşe keşid Ez-dest-i bütem ħāk siyeh ber-ser kerd	<i>Utangaçlığından kendini bir köşeye çektı. Sevgilinin elinden siyah toprağa bulandı.</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		

2868	Çü şod der-çeşm-i şūheş sürme peydā Behārefrūz ḥānd īn nazm-ı garrā	<i>Onun şuh gözlerinde sürme olunca Bahārefrūz, bu güzel nazmı okudu.</i>
Rubā' iyye ²⁵⁵		
2869	Ey ḥāk der-tu sürme-i dīde-i māh Ḥūr ez-heves-i ḥāk-i rehet çeşm be-rāh	<i>Ey toprak, ayın gözünün sürmesi sendedir. Güneşin gözü, senin yolunun tozunun hevesiyle yolda kalmış.</i>
2870	Bā-ḥāk-i rehet ki sürme āred der-çeşm Cüz meyl ki bād ber-sereş ḥāk-i siyāh [163]	<i>Senin yolunun toprağı göze sürme getirdi. Rüzgâr, onun başının üzerine milden başka kara toprak koydu.</i>
Ferd Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2871	Çü ber-berg-i semen ḥandīde gāze Semen ruḥ zed ber-āb īn naş-ı tāze	<i>Yasemin yaprağı üzerinde allığıyla gülümseyince yasemin yanaklı suyun üzerine bu yeni resmi çizdi.</i>
Rubā' iyye Mef' ülü / Mefā' ilün / Mefā' ilü / Fe' ül		
2872	Ez-reng-i beyāz-ı rüyet ey reşk-i kamer Der-aks-i gol cemālet ey gayret-i ḥūr	<i>Senin yüzünün beyaz rengini ay kıskanıyor. Senin cemalinin gül renkli yansımaları da güneş kıskanıyor.</i>
2873	Meşşāta-i rüzgār ber-rüy-i ufuk Sürḥāb u sepīd-āb koned şām u şeḥer	<i>Zamanın süsleyicisi, ufkun yüzüne gece gündüz kırmızı ve beyaz su döküyor.</i>
Meşnevi Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		

²⁵⁵ Bu manzumenin vezni bulunamamıştır.

2874	Çü şîrîn rā be-hevdec der-nişāndend Firistādend ü hüsrev rā be-ḥāndend	<i>Şirin'i tahtrevana oturtular ve gönderdiler. Hükümdarı çağırdılar.</i>
2875	Melik Cemşid mest ez-bezm-i mestān Ḥirāmān reft tā hürrem şeb-istān	<i>Melik Cemşid, sarhoşların meclisinde sarhoş oldu. Salınarak güzel yatak odasına kadar gitti.</i>
2876	Şeb-istānî çü zülf-i müşk müyān Münevver kerde hüsni-i mäh rüyān	<i>Misk kokulu saçlıların ve ay yüzlü güzellerin nurlandırdığı bir yatak odasıydı.</i>
2877	Nigārīn la' bütān ḥallaḥ u Çīn Çü serv-i nāz ser-tā-pāy rengīn	<i>Pamuklarla ve saçının kıvrımlarıyla oynayan sevgilin nazlı bir servi gibi baştan ayağa kadar renkliydi.</i>
2878	Semen-rüyān çü serv istāde ber-pāy Ṭirāz-ı ' anberīn şān süsen-ārāy	<i>Yasemin yüzlüler servi gibi ayakta durmuş, amberle ve susamla süslenmişti.</i>
2879	Be-dest-i her yekī şem' i mu' anber Bütān rā germ çün şem' ez-hevā ser	<i>Her birinin elinde amber kokulu mum var. Put gibi güzeller havayı mum gibi ısıtıyorlar.</i>
2880	Be-her şem' i ki mähī ber-girifte Felek şod şem' -i encüm der-girifte	<i>Her bir mum bir ayı tutmuş, gökyüzü mum tutan yıldızla doldu.</i>
2881	Fürüg-ı şem' -i ān şeb borde nāmūs Ez-īn her heft şem' ü heft fānūs	<i>O geceki mumun aydınlığı diğer yedi mum ve fenerin aydınlığındandı.</i>
2882	Zi-şādī ber-felek raḫşīd-i Nāhīd Ki hest emşeb vişāl-i mäh ü hürşīd	<i>Nahid, bu gece ay ve güneş birbirine kavuştu diye gökyüzünde mutluluktan dans ediyordu.</i>
2883	Şeb-i hindū be-lālā' i revā rū Hemī-zed der-rikāb-ı ān meh-i nev	<i>Hintlilere benzeyen karanlık gece, yeni ayın üzengisine vurarak yavaş yavaş gidiyordu.</i>
2884	Zi-şādī ber-sereş rīzān zi-bālā Zi-ıṭbāk-ı felek lü' lü' -i lālā	<i>Mutluluktan gökyüzünün katmanlarından parlak inciler onların başının üzerine dökülüyordu.</i>

2885	Şehinşeh dīd zer kārī niḳābī Be-şeb der-mehd-i zerkār āfitābī	<i>Şahların şahı, o gece altın işlemeli bir örtü ve altın işlemeli tahtırevanda bir güneş gördü.</i>
2886	Çü bād şubḥ-dem şad lāle be-n(e)mūd Zi-gül-bergeş niḳāb-ı sebz be-g(ü)şūd	<i>Sabah vakti esen rüzgâr yüz lale kokusu getirince onun gül yaprağından yeşil örtüyü kaldırdı.</i>
2887	Der-āmed çün nesīm-i nev-behārī Keşīd ān ğonçe rā der-büse kārī [164]	<i>İlkbahar rüzgârı gibi geldi ve o gonçayı öpmek için uğraştı.</i>
2888	Zi-süsen nārven rā sāht çenber Zi-gülberg-i behārī kerd bister	<i>Susamla nar ağacından bir daire yaptı. Baharın gül yaprağından da yatak yaptı.</i>
2889	Dü serv-i nāz pīçīdend ber-hem Dü şāḥ-ı mīve pīçīdend der-hem	<i>İki nazlı servi birbirine sarılmışlardı. İki meyve dalı birbirine dolanmıştı.</i>
2890	Keşīd ān ḥırmən-i gül rā der-āġūş Birün ez-naḳş-ı ū dībā-yı gül pūş	<i>O gül harmanını kucağına aldı. O görüntü güllerle süslenmiş bir ipek parçası gibiydi.</i>
2891	Bereş tā nāf bāġī pür-zi-süsen Be-zīr-i süsen ez-nesrīn dü ḥırmən	<i>Onun üzerine göbeğine kadar susamla dolu bir bahçe yaptı. Susamın altında da nesrinden iki harman vardı.</i>
2892	Ne ān rā yārī ez-rūy-ı benefşe Ne ĩn rā mārī ez-Rūmī benefşe	<i>Onun ne menekşe yüzlü bir dostu ne de Rumlu bir menekşeden yılanı vardı.</i>
2893	Semen rā yāft der-vālā ḥişārī Be-beste lāle-zārī der-izārī	<i>Yasemini yüksek bir kalede buldu. Çamaşırına bir lale bahçesi bağlanmıştı.</i>
2894	Zi-mūyeş şad hezārān ḥün be-gerden Ne-būdeş cüz mīyān yek mūy ber-ten	<i>Yüz binlerce kan onun saçından boynuna akmış, beli ise bir kıldan başka bir şey değildi.</i>
2895	Miyān bā-yāsemīn ū nesterin der Bilūrīn ber ki ey çün ḥavz-ı Kevşer	<i>Onun beli sanki yasemin ve yaban gülüydü. Kevser havuzu gibi parlaktı.</i>

2896	Bilürin küh der-zîr-i kemergâh Der-ân küh u kemer dil-geşte hemrâh	<i>Onun belinin altında parlak bir dağ vardı. O dağa gönül kemeri bağlanmıştı.</i>
2897	Firâz-ı bergeheş ‘aynu’l-hayâtî Muşaffâ ravza-eş ez-meh şebâtî	<i>Onun bulunduğu yer aynü’l-hayattır. Onun saf bahçesi aydan bir delildir.</i>
2898	Dü sîmîn der ber-ü kerde ferâhem Berân der-bend-i mihr-i hâtem-i Cem	<i>İki gümüş tenli bir aradaydı. Onun üzerinde Cem’in yüzüğünün mührü vardı.</i>
2899	Kilid ân der ez-pülâd-ı Çîn bûd Zi-sîmîn dürc-i kufl-i la’l be-g(ü)şûd	<i>O kapının kilidi Çin çeliğindendi. Gümüş kutudan lal ile süslenmiş kilidi çıkardı.</i>
2900	Be-nâgeh hâtem-i yâkût Cemşîd Fütâd ender dem-i mâhî Hürşîd	<i>Ansızın Cemşîd’in yakut yüzüğü güneş ve ayın önüne düştü.</i>
2901	Şod ez-Hürşîd peydâ kân-ı yâkût Revân der-çeşme-i Hürşîd şod hût	<i>Hürşîd’den yakut madeni ortaya çıktı. Hürşîd’in pınarına balık gitti.</i>
2902	Yekî sirâb şod ez-‘ayn-i Hürşîd Yekî sirâb geşt ez-câm-ı Cemşîd	<i>Biri Hürşîd’in pınarında suya kandı. Biri de Cemşîd’in kadehinden susuzluğunu giderdi.</i>
2903	Felek şod çâker ü eyyâm dâ‘î Cihân mî-sâht ber-sâz in rubâ‘î	<i>Felek kölesi, günler de duacısı oldu. Dünya sazla bu rubaiyi okudu.</i>
Rubâ‘iyye Mef‘ ülü / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Fâ‘		
2904	Bâd âmed ü bîkr-i gönçe râ dilhâ dâd Nermek nerimek bend-i kabâ(y)eş be-g(ü)şâd	<i>Rûzgâr geldi ve bakire goncanın yüreğini açtı. Usul usul onun elbisesinin kuşağını açtı.</i>
2905	Pîrâheneş emrüz be-hûn âlûd-est Peydâ-est ki düş duhterî dâd be-bâd [165]	<i>Onun gömleği bugün kana bulanmıştır. Dün gece bekâretini kaybettiği açıktır.</i>

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2906	Çü meh-rüyân zengârî şeb-istân Pes-i zerrin tutuğ geştend pinhân	<i>Yatak odasındaki ay yüzlüler, altın çadırın ardına gizlendiler.</i>
2907	‘ Arūs-ı rüz hün-âlüd dâmen Hırâmân şod berîn pîrûze revzen	<i>Gündüzün gelininin eteği kana bulandı. Bu aydınlık pencereye doğru salındı.</i>
2908	Hoş u handân u ‘ anber müy Cemşîd Birün âmed çü şubh ez-mihr-i Hürşîd	<i>Cemşîd, sabah gülererek ve mutlu bir şekilde amber saçlarıyla Hürşîd’in yanından dışarı çıktı.</i>
2909	Hārîr-i Çinî vü hem mışrayî h’âst Ruḥ-ı subh ez-sevād-ı şeb be-(y)ārâst	<i>Hem Çin hem de Mısır ipeği istedi. Gecenin karanlığını sabahın yanağı süsledi.</i>
Nâme Nivîştên-i Melik Be Peder Melik’in Babasına Mektup Yazması Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2910	Melik Cemşîd be-n(i)vişt ez-reh-i dūr Beşâret nâmeyî nezdîk-i Fağfūr	<i>Melik Cemşîd, uzaktan Fağfūr’a hayırlı haberi ileten bir mektup yazdı.</i>
2911	Çü ez-ḥamd-i Hudâ perdâht ḥâme Berîn ebyât kerd âğâz nâme	<i>Allah’a hamd ederek yazmaya başladı ve mektubun başına bu beyitleri yazdı.</i>
El-ḳıṭ’a Mef’ ülü / Mefā’ ilü / Mefā’ ilü / Fe’ ülün		
2912	Ey peyk-i şabâ Mısr-ı vişâlem be-kef âmed Ez-cây be-cünb âḥîr ü ber-ḥîz be-şîrâ	<i>Ey sabahın elçisi, Mısır’daki sevdiğimin haberi elime geldi. Yerinden kalk, müjde geldi.</i>
2913	Pîrâhen-i in Yūsuf-ı güm-geşte be-hün-ı tu ²⁵⁶ Elḳāḥı ‘alâ vechi ebî yât başîrâ	<i>Bu kaybolmuş Yusuf’un gömleğini babasının yüzüne koydu ve gözleri görmeye başladı.</i>

²⁵⁶ Bu mısranın hece sayısı fazla olup vezne uymamaktadır.

Meşneviyye Mefā ^ʿ ilün / Mefā ^ʿ ilün / Fe ^ʿ ülün		
2914	Ḥadīs-i şevk dāred ʿ arz u tūlī Çe ne-t(e)vāned resāniden resūlī	<i>Mutluluğunu arz edip bir elçinin uzak mesafeye neden ulaşamadığını anlatıyor.</i>
2915	Çü şerḥ-i sūz-ı dil bā-ḥāme güyem Be-ḥūn-ı dīde rüy-ı nāme şüyem	<i>Yüreğimin yanmasını kalemlerle anlatınca mektubun yüzünü de gözümün kanıyla yıkıyorum.</i>
2916	Be-cāy-ı dīde dūd ez-dil ber-ārem Belāhā-yı siyāhān ber-ser-ārem	<i>Gözümün yerine gönlümden duman çıkarıyorum. Başıma kara belalar getirdim.</i>
2917	Sitemhāyī ki men ez-dūr dīdem Cefāhāyī ki ez-devrān keşidem [166]	<i>Ben, uzakta sitemler gördüm. Feleğin elinden cefalar çektim.</i>
2918	Eger güyem dilet bāver ne-dāred Derūn-ı nāzuket tākāt ne-dāred	<i>Eğer söylersem senin yüreğin inanmaz ve hassas kalbin takat gösteremez.</i>
2919	Dilem der-baḥr-ı ḥayret güṭehā ḥord Ve līkin ʿ āḳıbet gevher ber-āverd	<i>Yüreğim hayret denizine daldı. Fakat sonunda mücevher çıkardı.</i>
2920	Egerçe talḥ bāreş bud dıraḥtem Der-āḥir güre ḥelvā kerd baḥtem	<i>Her ne kadar yükü acı olsa da sonunda bahtım koruk helvası yaptı.</i>
2921	Çe şod gerçe cihān tārīk ber-men Be-Ḥūrşidem şod āḥir çeşm-i revşen	<i>Her ne kadar dünya bana karanlık olsa da Hurşid'im sonunda gözümü aydınlattı.</i>
2922	Zi-zenbūr erçe zaḥm-ı nīş ḥordem Ve līkin şehdeş āḥir nūş kerdem	<i>Arıdan her ne kadar yara da alsam sonunda onun balını yedim.</i>
2923	Egerçe zaḥmet-i zūlmet keşidem Zülāl-i çeşme-i ḥayvān çeşidem	<i>Her ne kadar karanlığın zahmetini çektiysem de hayat suyunun pınarından tatlı su içtim.</i>

2924	Ne-mānd-est ārizū eknūn cüz inem Ki dīdār-ı 'azīzet bāz bīnem	<i>Şimdi senin izzetli yüzünü görmekten başka arzum yok.</i>
2925	Cemāl-i vaşl ez-ān rü der-niķāb-est Ki çeşm-i bed miyān-ı mā hiçāb-est	<i>Kötü gözler üzerimizdedir. Bu yüzden vuslatın cemali örtülüdür.</i>
2926	Nesīm-i şubḥ-ı devlet çün ber-āyed Zi-rüy-ı ārizū burķa' güşāyed	<i>Sabah rüzgârı esince arzunun yüzünden örtüyü açtı.</i>
Ḳıṭ'a Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün		
2927	Çün ser-i çāh-ı belā bāz şevēd ber-Ya' ķūb Ḥāl-i pīrāhen-i Yūsuf heme pūşide ne-būd	<i>Yakub'a bela kuyusunun ağzı açıldığında Yusuf gömleği tamamen giymemişti.</i>
2928	Bāş tā dest dehed devlet-i eyyām-ı vişāl Büy-ı pīrāheneş ez-Mışr be-Ken' ān be-şinūd	<i>Vuslat günleri senin eline verilinceye kadar bekle. Onun gömleğinin kokusunu Mısır'dan Kenan'da hisset.</i>
Meşneviyye Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2929	Çü Cem der-nāme ḥāl-i ḥod beyān kerd Bürīdī rā be-Çin ḥālī revān kerd	<i>Cem mektupta kendi halini anlatınca hemen bir elçiyi Çin'e gönderdi.</i>
2930	Zi-' ahd-i rüzgār-ı ḥ' iş rāzī Melik mī-ḥ' āst 'özr-i ' ahd māzī	<i>Melik, kendi yaşadıklarına razı olmuş ve geçmişte olanlar için özür diliyordu.</i>
2931	Ne yek dem bī-neşāṭ u bāde būdī Ne bī-şavt u ğinā yek dem ğanūdī	<i>Tek bir anları bile içkiden ve eğlenceden yoksun değildi. Müziksiz ve şarkısız bir anları yoktu.</i>
2932	Zi-cām-ı la' l nūşin bāde mī-ḥürd Ḳazā-yı şoḥbet-i māfāt mī-kerd	<i>Lal renkli kadehten şarap içiyordu. Başından geçenlerin sohbetini yapıyordu.</i>

2933	Pes ez-sālī şabūhī kerd yek rüz Melik bā-āfitāb-ı ‘ālem-efrüz [167]	<i>Melik, dünyayı aydınlatan güneşle bir yıldan beri sadece bir gün bir kadeh içti.</i>
2934	Be-bāgī huşter ez-firdevs-i a‘ lā Nebāteş rā havāş-ı kilik-i ‘ İsa	<i>Cennetten daha güzel bir bahçeydi. Oradaki bitkiler İsa'nın kaleminin büyüklüğündeydi.</i>
2935	Be-tiğ-i bīdeş efkende siper ğam Nesīmeş dāde cān ez-za‘ f her dem	<i>Gamin siperini onun söğüt kılıcıyla attı. Ondaki sabah yeli her an zayıflıktan can verdi.</i>
2936	Ser-i nūkeş zihī māyil be-pestī Güşāde pilk-i çeşm-i h‘āb-ı mestī	<i>Onun okunun ucu aşağıya doğru meyletti. Sarhoşluk uykusundan gözünün kirpiklerini açmıştı.</i>
2937	Nişeste ber-ķamar ķumrī vü bülbül Nevāzān in ğazel ber-nergis ü gül	<i>Ayın üzerine kumru ile bülbül oturmuştu. Bu gazeli nergis ile güle okuyordu.</i>
El-ğazel Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün		
2938	Çemen şem‘ -i zemerrüd sāk-ı nergis rā çü ber- dāred Be-sīmīn meş‘ alī mānd ki ān meş‘ al dü ser-dāred	<i>Çimen, zümrüt mumunu ve nergis kumaşını kaldırıncaya iki başı olan gümüş kandil ortaya çıktı.</i>
2939	Fürü rīzed zi piş-i bād her dem hūn-ı dil-i lāle Ki ez-sevdā dil-i lāle besī hūn der-ciğer dāred	<i>Lalenin yüreğinin kanı her an rüzgârın önüne dökülüyordu. Gönlündeki bu sevdadan dolayı lalenin ciğeri kanla doldu.</i>
2940	Meger h‘āhed güşāden bāğ-ı şāh-ı erguvān rā hūn Ki nergis taş-t-i zer ber-dest ü gülbin nişter dāred	<i>Erguvan dalının bağı kan dökcekse nergisin elinde altın leğen, gülfidanında da bıçak vardı.</i>
Meşneviyye Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ülün		
2941	Şabā ‘ arz-i gül ü şimşād mī-dād Behār-ı Çin Melik rā yād mī-dād	<i>Saba yeli, gülü ve şimşir ağacını gösterdi. Melik’e Çin baharını hatırlatıyordu.</i>

2942	Nesīm-i şubḥ bā-enfās-ı müşkīn Hemī-āmed zi-deşt-i tibbit ü Çin	<i>Sabah yeli, misk kokulu nefeslerle Tibet ve Çin çölünden geliyordu.</i>
2943	Zi-nāgeh Ergānūn ber-dāşt āheng Serāid īn gāzel der-perde-i çeng	<i>Ansızın Ergānūn çalmaya başladı ve bu gazeli çeng perdesinde okudu.</i>
Rubā' iyye²⁵⁷		
2944	Merā çü yād-ı ziyār u diyār-ı ḥ'ış āyed Hezār nāle-i zār ez-derūn riş āyed	<i>Ben yārımı ve diyarımı hatırlayınca yaralı yüreğimden binlerce inilti yükseliyor.</i>
2945	Nişeste der-pes-i zānū-yı ' izzetem şeb u rüz Ḥudāy dāned ez-īn pes merā çe piş āyed [168]	<i>Ben şerefimle gece ve gündüz dizimin üzerine çömelmişim. Bundan sonra başıma ne geleceğini Allah bilir.</i>
Tedbir Kerden-i Melik Cemşid Bā-Ḥürşid Der-Reften-i Çin <i>Melik Cemşid İle Hurşid'in Çin'e Gitmek İçin Hazırlanması</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
2946	Zi-şevḳ-i Çin Melik āhī ber-āverd Be-nergiszār āb ü gül der-āverd	<i>Melik, Çin'in coşkusuyla bir ah çektii. Nergis bahçesine su ve gül saçtı.</i>
2947	Şod ez-āh-ı Melik ḥürşid der-tāb Melik rā goft ey şem' -i cihān-tāb	<i>Melik ah çekince Hurşid telaşlandı. Melik'e dedi ki; "Ey cihanı aydınlatan mum,</i>
2948	Çerā her laḥza dūd ez-dil ber ārī Çerā ḥūnīn sirişk ez-dīde bārī	<i>Neden her an yüreğinden duman çıkartıyorsun? Neden gözünden kanlı gözyaşı akıtıyorsun?</i>
2949	Hemānā ez-hevā mī-rīzī īn dem' Seret bā-şāhidī germ-est çün şem'	<i>Şimdi bu gözyaşını boş yere döküyorsun. Şimdi senin başın güzellikle mum gibi sıcaktır.</i>
2950	Zi- ' ışket ber-ciger mānā ki dāğī-st Be-mülk-i Çin turā çeşm ü çerāğī-st	<i>Senin aşkıdan ciğer yaralıdır. Öyle görünüyor ki senin gözün ve ışığın Çin mülkündedir.</i>

²⁵⁷ Bu manzumenin vezni bulunamamıştır.

2951	Veli cāyī ki çeşm-i hūr fūrūzed Kesī çün ez-berā-yi şem‘ sūzed	<i>Fakat güneşin gözünü açtığı yerde hiç kimse mum yakmadı.”</i>
2952	Melik goft ey çerāğ-ı bezm-i encüm Ser-i zülfet sevad-ı çeşm-i merdüm	<i>Melik dedi ki; “Ey yıldızlar meclisinin ışığı, senin saçının ucunda gözbebeğinin karası kalmış.</i>
2953	Sirişk-i mā ki mest-i māder āverd Ġam-ı māder be-çeşm-i mā der-āverd	<i>Gözyaşımız, annemin sarhoşluğunu ve kederini gözümün önüne getirdi.</i>
2954	Tu qadr-i şoĥbet-i māder çe dānī Ki ez-māder demī ĥālī ne-mānī	<i>Sen annenin sohbetinin önemini ne kadar bilebilirsin ki bir an bile annenden ayrı değilsin?</i>
2955	Vücūdem rā teb-i ğurbet be-fersūd Tenem der-būte-i ĥicrān be-pālūd	<i>Gurbetin ateşi vücudumu yıprattı. Tenimi hicran çalısı eritti.</i>
2956	Ber-aĥvāl-i men ān kes eşk pā şod Ki ruzī renc-i ğurbet dīde bāşed	<i>Bir gün bile gurbet sıkıntısını görmüş olan kişi benim halime gözyaşı döker.</i>
2957	Ez-ān pejmürde şod gülberk-i sūrī Ki der-ıflī zi mesken cüst dūrī	<i>Henüz küçükken evinden uzaklaştığı için kırmızı gül yaprağı soldu.</i>
2958	Ez-ān rū serv bāşed tāze vū ter Ki pā ez-merz-i ĥod ne-nihed ferā-ter	<i>Ayağını kendi sınırından uzağa koymadığı için servi taze ve yeşildir.</i>
2959	Be-ĥāver bīn ‘arūs-ı ĥāverī rā Be-ruĥ mānend-i gülberg-i terī rā	<i>Doğuda gör doğulu gelini, yanağı nemli ve taze gül yaprağı gibi.</i>
2960	V’ez āncā çün sūy-ı mağrib sefer kerd Be-gurbet bīn ki çün şod çehre-eş zerd	<i>Oradan batı tarafına yolculuk ettiğinde onun yüzünün gurbette nasıl sarı olduğunu görürsün.</i>
2961	Be-iĥbālet be-her kārī resīdem Mey-i ‘işret zi-her cāmī çeşīdem	<i>Seninle birlikte her işe ulaştım ve eğlence içkisini her kadehten içtim.</i>

2962	Künün bāyed be-nev ^ç ī sāht tedbīr Ki bīnem bāz rūy-ı māder-i pīr	<i>Şimdi yaşlı annemi tekrar görmem için bir hazırlık yapmak gerek.</i>
2963	İnān ber-cānib-i men tābī ez-Rūm Hemān nev sāye-endāzī ber-ān būm	<i>Üzengiyi Rum'dan benim tarafıma çevir ki o ülkeye de gölgen düşsün.</i>
2964	Behāreş rā demī ārāyīş-i gül Konī etrāf-ı Çīn müşkīn zi-sünbül	<i>Onun baharı gülü süslüyor ve Çin'in etrafı sümbülden dolayı misk kokuyordu.</i>
2965	Sanem rā dil zi-tāb-ı dil ber-efrūht Dileş ber-āteş-i sevdā-yı Cem sūht [169]	<i>Put gibi güzel sevgilinin yüreği gönlünün hararetinden dolayı alev aldı. Onun gönlü Cem'in sevdasının ateşiyle yandı.</i>
2966	Be-Cem goft īn hādīş-i emşeb be-Efser Be-güyem tā koned ma ^ç lūm Kayşer	<i>Cem'e dedi ki; "Bu olayı, Kayser'e anlatması için bu gece Efser'e söyleyeyim.</i>
2967	Be-bīnem tā çe fermān mī-dehed şāh Turā ez-ray-ı şeh gerdānem āgāh	<i>Göreyim şah ne ferman buyuracak. Seni şahın düşüncesinden haberdar ederim."</i>
2968	Be-nezd-i māder āmed şubḥ-ı Hūrşīd Hikāyet goft bāz ez-ḳavl-i Cemşīd	<i>Hurşīd, sabah annesinin yanına geldi. Cemşīd'in söylediklerini anlattı.</i>
2969	Ki Cem rā şevḳ-i māder geşt tāze Ez-īn dergāh mī-ḥāhed icāze	<i>"Cem, annesini görmek için bu saraydan izin istiyor.</i>
2970	Tu mī-dānī ki Cem rā cāy-ı Çīn-est Zi-Çīneş tā Bedehşān der-kemīn-est	<i>Sen biliyorsun ki Cem Çinlidir. Çin'den Bedehşān'a kadar tuzaklar vardır.</i>
2971	Bedīn kişver ne-ḥāhed dil nihāden Serīr-i mülk-i Çīn ber-bād dāden	<i>Bu ülkeye gönül bağlamak ve Çin mülkünün tahtını yele vermek istemiyor.</i>
2972	Geh ez-māder sūhan güyed geh ez-bāb Be-bāyed yek nażar kerdēn der-īn bāb	<i>Bazen annesinden bazen evinden söz ediyor. Bu konuyu gözden geçirmek gerek.</i>

2973	Çü be-ş(e)nîd Efser Efser ber-zemîn zed Girih ber-ebrû vü Çin ber-cebîn zed	<i>Efser, bunu duyunca yere vurdu. Kaşlarını çattı ve alnında çizgiler oluştu.</i>
2974	Ber-âşüft ez-ḥadîs-i reften-i Cem Be-duḥter goft ez-în ma' nâ me-zed dem	<i>Cem'in gitme hadisesine sinirlendi ve kızına dedi ki; "Bu konudan bir daha bahsetme,</i>
2975	Turâ bes hest ki âşüftî cihânî Güzîdî ez-cihân bâzârgânî	<i>Hayatını çok fazla perişan ettin. Dünyadan bir tüccarı seçtin.</i>
2976	Bedû dâdî sipâh u genc in büm Künün ḥ'âhed be-ḥilet borden ez-Rûm	<i>Ona bu ülkenin ordusunu ve hazinesini verdin. Şimdi hilelerle onu Rum'dan götürmek istiyor."</i>
2977	Çü Ḥürşîd ân 'itâb-ı mâderî dîd Be-gerdânîd vaz' u hoş be-ḥandîd	<i>Hürşîd, annesinin suçlamasını görünce konuyu değiştirdi ve hoş bir şekilde güldü.</i>
2978	Be-mâder goft ey pür-mihr mâder Hemânâ kerdî in goftâr bâver	<i>Annesine dedi ki "Ey şefkatli anne, hemen bu sözlere inandın.</i>
2979	Zi-Çin Cemşîd bizâr-est ḥâlî Zi-mâder men ne-ḥ'âhem geşt ḥâlî	<i>Cemşîd, Çin'den sıkılmıştır. Ben, annemden uzak kalmayacağım.</i>
2980	Melik-râ in ḥikâyet nîst der-dil Nihed yek müy-ı men bâ-Çin muḳâbil	<i>Melik'in gönlünde böyle bir şey yoktur. Benim saçımın bir teli Çin'e bedeldir.</i>
2981	Mizâḥî kerdem ü naḳşî nemüdem Turâ der-mihr-i ḥod mî-âzmüdem	<i>Şaka ve rol yaptım. Senin bana olan sevgini deniyordum.</i>
2982	Men ez-bîş-i tu dūrî çün güzînem Revem bâ-Çinîyân der-Çin nişînem	<i>Ben, senin hzurundan uzaklaşmam. Rum'u tercih ederim. Çinlilerle Çin'de otururum.</i>
2983	Bedîn bād ü füsün çendâneş dem dād Ki Efser geşt ez-endîşe âzād	<i>Efser, bunların yalan ve efsane olduğunu anlayınca nefes aldı ve endişelenmeyi bıraktı.</i>

2984	Zi-pîş-i mäder âmed nezd-i Cemşid Ki mey bâyed bürîd ez-reften ümmîd	<i>Gitmekten ümidimizi kesmeliyiz diye annesinin yanından Cemşid'in yanına geldi.</i>
2985	Hemî-bâyed nihâden dil ber-în büm Ve yâ ħod bî-icâzet reften ez-Rûm	<i>Bu ülkeye gönül bağlamalısın ya da Rum'dan izinsiz gitmelisin.</i>
2986	Melik gofteş merâ bâ-Çin çe kâr-est Nigâr-istân-ı Çin kuy-ı nigâr-est [170]	<i>Melik, ona dedi ki; "Benim Çin'le ne işim var. Çin'in güzelleri çoktur. Güzellerin yeridir.</i>
2987	Merâ müşk-i Hoten ħâk-i der-i tu-st Sevâd-ı Çin dü zülf-i kâfir-i tu-st	<i>Benim Hoten miskim senin kapının toprağıdır. Çin şehri, senin iki kâfir zülfündür.</i>
2988	Be-her câyî ki fermâyî revânem Beher nev'î ki mî-rânî be-rânem	<i>Emir verdiğin her yere gidiyorum. Kovsan da her türlü gidiyorum.</i>
2989	Eger güyî ki şev ħâk-i reh-i Rûm Ġubârem ber ne-ħîzed bâz ez-în büm	<i>Eğer Rum yolunun toprağı ol dersen ben toz olurum ve bu ülkeden bir daha kalkmam.</i>
2990	Eger güyî ki der-Çin sâz mesken Şevem ân merz râ gerdem kiyâ men	<i>Eğer Çin'e yerleş dersen yerleşirim ve onun sınırlarını dolaşırım.</i>
2991	Ĥikâyet râ ber-ân âmed fûrû dâşt Ki mâ râ fırsatî bâyed nigeĤ dâşt	<i>Hikâyeyi oraya gelince kesti. Çünkü bizim uygun bir zaman bulmamız gerek.</i>
2992	Şebî ber-bâd-pâyân z'în nihâden Ez-în câ ser be-mülk-i Çin nihâden	<i>Bir gece buradan Çin memleketine doğru gitmek için yel gibi hazırlandılar.</i>
2993	Melik ber-âdet âmed nezd-i Kayşer Be-Kayşer goft k'ey dârâ-yı kişver	<i>Melik, âdet olduğu üzere Kayser'in yanına geldi. Kayser'e dedi ki; "Ey ülkenin sahibi,</i>
2994	Zemân-ı işret ü faşl-i şikâr-est Hevâ pür-murg u şahrâ pür-şikâr-est	<i>Şimdi eğlence zamanı ve av mevsimidir. Hava kuşla çölde avladoludur.</i>

2995	Heme kuhsār pür-āvāz-ı rūd-est Heme şahṛā pür-ez-bāng-i surūd-est	<i>Bütün dağlar nehir sesiyle doludur. Çöllerin hepsi şarkı sesleriyle doludur.</i>
2996	Be-şahrā tāzī esbān rā be-tāzīm Be-bāzān der-hevā naqşī be-bāzīm	<i>Çölde atları koşturalım ve havada doğanları uçuralım.</i>
2997	Der-īn ḥurrem behārān şāh-ı ḥurşīd Ki bādā ber-sereş zıll-i tu cāvīd	<i>Ey güneşin şahı, bu güzel baharlarda senin gölgen daima onun başının üzerinde olsun.”</i>
2998	Heves dāred ki ber-‘azm-i şikārī Reved bīrūn be-ṭarf-ı murğ-zārī	<i>Kuşların çok olduğu yerlere doğru avlanmak için gitmeye heveslendi.</i>
2999	Be-pāsuḥ goft īn ‘azm-i şevāb-est Şumā rā ‘izzet ü rüz-ı şebāb-est	<i>Cevaben dedi ki; “Bu hayırlı bir iştir. Bu günler sizin gençlik günlerinizdir.</i>
3000	Zemān-ı nev-behār u nev-cevānī-st Evān-ı ‘ıyş u ‘ahd-ı kāmṛānī-st	<i>Şimdi ilkbahar ve gençlik zamanınızdır. Eğlence ve mutluluk çağınızdır.</i>
3001	Be-bāyed çend ruzī geşt kerdn Zi-cām-ı lāle-gūn mī-bāz ḥorden	<i>Bir süre dolaşmanız gerekir. Yine lale renkli kadehten mey içmelisiniz.</i>
3002	Çü ez-Ḳayşer icāzet ḥāst Cemşīd Be-sāz-ı rāh şod meşgūl Ḥurşīd	<i>Cemşīd, Kayser’den izin istemekle Hurşīd ise yol hazırlığı yapmakla meşguldü.</i>
3003	Zi-genc ü gevher ü ḥalḥāl u yāre Zi-tāc u taḥt u genc ü gūşvāre	<i>Hazineden, mücevherden, halhaldan ve bilezikten. Taçtan, tahttan ve küpeden.</i>
3004	Zi-dībā vü ḡulām u çār pā nīz Zi-lālā vü perestārān u her çīz	<i>İpekten, köleden ve dört ayaklı hayvanlardan. Laladan, hizmetçilerden ve herşeyden,</i>
3005	Ki be-tevān-est bā-ḥod kerd hem rāh Be-‘azm-i şayd bīrūn reft bā-şāh [171]	<i>Alabildiği kadar yanına aldı ve av bahanesiyle şahla birlikte dışarı çıktı.</i>

3006	Der-ān naḥcīr geh būdend deh rüz Be-rüz-ı ihtiyār u baḥt-ı pīrüz	<i>Mutlu ve kutlu bahtlarıyla on günde o av alanındaydılar.</i>
3007	Ez-āncā ruḥ be-sūy-ı Çin nihādend Pes ez-sālī be-ḥadd-i Çin fütādend	<i>Oradan Çin tarafına yüz çevirdiler. Bir yıldan daha fazla bir sürede Çin sınırına vardılar.</i>
3008	Heme reh der-neşāt u kām budend Nedīm-i ceng ü yār-ı cām būdend	<i>Bütün yol boyunca mutlu ve muratlarına ulaşmışlardı. Savaşın arkadaşı ve kadehin dostuydular.</i>
3009	Seḥer gāhī beşīr āmed be-Şāpūr Ki āmed rāyet-i Cemşīd-manşūr	<i>Sabah vakti müjdecī Cemşīd'in sancağı geldi diye Şapur'a haber verdi.</i>
3010	Be-pīrūzī resīd ez-Rūm Cemşīd Çü 'İsā hem 'ināneş mehd-i Hūrşīd	<i>Cemşīd, hayırlı bir şekilde Rum'dan geldi. İsa gibi Hurşīd'in tahtirevanı da onunla birlikteydi.</i>
3011	Melik Şāpūr çün in müjde be-ş(e)nīd Gül-i pejmürde-i 'ömr-eş be-ḥandīd	<i>Melik Şapur, bu müjdeyi işitince ömrünün solgun gülü güldü.</i>
3012	Melik Şāpūr būd ez-ḡam be-ḥālī Ki kes bāzeş ne-dān-est ez-ḥayālī	<i>Melik Şapur, kederden kurtuldu. Hiç kimse onu hayalinden vazgeçiremezdi.</i>
3013	Zi-tenhā-yi ten-i miskīn hümāyūn Şode çün tār-ı müyī ḡarḡa der-ḥūn	<i>Yalnızlıktan Hümāyūn'un zavallı vücudu kana bulanmış kıl gibi olmuştu.</i>
3014	Nesīm-i Yūsufeş peyvend-i cān şod Hümāyūn çün Züleyhā nev-cevān şod	<i>O Yusuf'un rüzgârı canına can kattı. Hümāyūn da Züleyha gibi gençleşti.</i>
3015	Zi-şādī şod felek rā poşt-i ḥam rāst Nidā-yı merḥabā ez-şehr ber-ḥāst	<i>Feleğin bükülmüş beli mutluluktan doğruldu ve şehirden merhaba sesi yükseldi.</i>
3016	Dıraḥt-ı baḥt geşt ez-ser berūmend Ki āmed tāc rā ber-ser Ḥudāvend	<i>Baht ağacı, tacın sahibinin gelişiyile birlikten yeniden verimli oldu.</i>

3017	Hümâyûn der-ruḥeş ḥayrân fûrû mând Sipâs-ı men' -i yezdân râ fûrû ḥ'ând	<i>Hümâyûn onun yüzünü görünce hayran kaldı ve yaratıcıya şükretmeye başladı.</i>
3018	Hümâ-yı çetr-i şâhî kerd pür-bâz Ki âmed şâhbâz-ı salṭanat bâz	<i>Şahın sarayının hüması, saltanatın yiğiti geldi diye kanat açtı.</i>
3019	Melik fermûd k'ez inhâ be-bestend Zi-her sũ bâ-mey ü muṭrib nişestend	<i>Melik ferman verdi, her yerden geldiler. Meylerle ve çalgıcılarla oturdular.</i>
3020	Çü peydâ geşt çetr-i Şâh Cemşîd Zede ber ber-cinâḥ-ı çetr-i Hürşîd	<i>Cemşîd şahın gölgesi ortaya çıkınca Hurşîd'in gölgesine bir yana vurdu.</i>
3021	Çe hoş bâşed v'ez in ḥoşter çe bâşed V'ez in zibâ vü dil-keş ter çe bâşed	<i>Ne güzel, bundan daha iyi olan nedir? Bundan daha iyi ve gönül alıcı olan nedir?</i>
3022	Ki yârî dil zi-yârî ber-girifte Ki nâgeh bînediş der ber-girifte	<i>Bir sevgili, ansızın onu görsün ve yakalasın diye yârinden yüreğini almış.</i>
3023	Fürûd âmed zi-merkeb şâh-ı kişver Girift ârâm dil râ teng der ber	<i>Ülkenin şahı, atından indi. Gönlünün huzurunu sıkıca tuttu.</i>
3024	Hümâyûn râ çü bâz âmed be-ten hüş Girift ân serv-i sîmîn râ der-âgüş	<i>Hümâyûn'un aklı başına gelince o gümüşe benzeyen serviyi kucakladı.</i>
3025	Çü cân-ı nâzenîneş dâşt der-ber Hezâreş büse zed ber-pây u ber-ser	<i>O nazlı canı kollarına aldı. Binlerce kez ayağını ve başını öptü.</i>
3026	Melik der-dest ü pây-ı mâder üftâd Sirişk-i âteşin ez-dîde be-g(ü)şâd [172]	<i>Melik, annesinin eline ve ayağına kapandı. Gözünden ateşli gözyaşları döktü.</i>
3027	Çü ez-mâder cüdâ şod Şâh Cemşîd Hümâyûn reft sũy-ı mehd Hürşîd	<i>Şah Cemşîd, annesinden ayrılınca Hümâyûn, Hurşîd'in tahtirevanına doğru gitti.</i>

3028	Hümāyūn dīd ‘ōmrī der-‘amārī Çü der-zerrīn şādef-i dürr der-ārī	<i>Hümāyūn, tahtrevanda bir ömür ve altından inci sadefi gördü.</i>
3029	Çü peydā şod ruḥ-ı ḥurşīd-i enver Ber-āmed na‘ra-i Allāhu ekber	<i>Hurşīd’in nurlu yüzü görününce Allahu Ekber tekbiri yükseldi.</i>
3030	Hümāyūn der-ruḥeş ḥayrān fūrū-mānd Sipās-ı şun‘-ı Yezdān ber-zebān rānd	<i>Hümāyūn, onun yüzüne hayran kaldı. Yararıya şükürlerini dile getirdi.</i>
3031	Be-dāmenhā güher bā-zer ber-āmīht Be-dāmenhā güher ber-ser fūrū-rīht	<i>Eteklerinde mücevher ile altını karıştırdı. Etekleriyle mücevheri başının üzerine döktü.</i>
3032	Heme bā-gevher u sīm-i nişārī Çü ebr-i Behmen ū bād-ı behārī	<i>Herkes bahar bulutu ve rüzgarı gibi mücevher ve gümüş saçtı.</i>
3033	Zi-şāḥn-ı daşt tā dergāh-ı Şāpūr Muraşşā‘ būd ḥāk ez-dürr-i menşūr	<i>Meydandan Şapur’un sarayına kadar toprak dizilmiş incilerle süslüydü.</i>
3034	Zi-dībā ferşhā tertīb kerdend Ruḥ-ı dībā be-zer tezhīb kerdend	<i>İpekten döşemeler hazırladılar. İpeklerin üzerini altınla bezediler.</i>
3035	Be-her cāyī gül endāmī sitāde Çü gül zerrīn ṭabaḳ ber-kef nihāde	<i>Her yerden bir gül endamlı durmuş ve gül gibi avcunun ortasına bir tabak koymuştu.</i>
3036	Be-her cānib çü lāle mī-firūzī Hemī-efrūht müşkīn ‘ūd-ı sūzī	<i>Her yer lale gibi parlıyor, misk kokulu tütsüler yanıyordu.</i>
3037	Melik Cemşīd bā-ān fer u āyīn Be-fāl-ı sa‘d menzil sāht der-Çīn	<i>Melik Cemşīd, Çin’de mutlu bir gelecek için ev kurdu.</i>
3038	Melik şāpūreş ender bārgēh bord Bedū tāc u serīr-i mülk be-s(i)pürd	<i>Şapur, onu saraya götürdü. Tacı ve tahtı ona teslim etti.</i>

3039	Be-şāhī ber-ser-i taḥteş nişāndend Melik Cemşīd rā Faġfūr ḥāndend	<i>Bir şah olarak, onu tahta oturtular. Melik Cemşīd'i Faġfūr olarak adlandırdılar.</i>
3040	Büzürgān gevher efşāndend ber-Cem Be-şāhī āferīn ḥāndend ber-Cem	<i>Büyükler, Cem'e mücevherler saçtılar ve Cem'i alkışladılar.</i>
3041	Çü kār-ı mülk ber-Cemşīd şod rāst Be-dād u 'adl gītī rā be-(y)ārāst	<i>Cemşīd, ülkenin işlerini yoluna koyunca dünyayı cömertlik ve adaletle süsledi.</i>
3042	Çünān 'ömri be-'adl ü dād mī-dāşt Be-āḥir der-güzeşt ü nīz be-g(ü)zāşt	<i>Ömrünü cömertlik ve adaletle geçirdi. Sonunda o hayattan göçünce de adaleti kaldı.</i>
3043	Çünīn būd ey birāder ḥāl-i Cemşīd Cihān ber-kes ne-ḥāhed mānd cāvīd	<i>Ey kardeş, Cemşīd'in hali böyleydi. Dünya sonsuza dek kimseye kalmaz.</i>
3044	Çü Ḥürşīd er rüy ber-çarḥ-ı gerdān Be-zīr-i ḥāk bāyed geşt pinhān	<i>Her ne kadar güneş gibi feleğin etrafında dönsende sonunda toprağın altına giriyorsun.</i>
3045	Çü Cemşīd er nihed ber-bād taḥtet Cihān āḥir nihed ber-bād raḥtet	<i>Dünya, her ne kadar seni Cemşīd gibi tahtın üzerine koysa da sonunda seni yok edecek.</i>
Fi'l-mev'ize Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
3046	Dilā zen ḥayme bīrūn z'in miḥenem Ki bīrūn z'in serā kāḥ-ist ḥürrem [173]	<i>Ey gönül, sen bu sıkıntılımdan çık ve çadırını dışarı kur. Çünkü bu sarayın dışında huzurlu bir köşk var.</i>
3047	Esās-ı 'ömr ber-bāzī nihāden Bedīn bünyād bünyādī nihāden	<i>Ömrün temelini bir oyun üzerine kurmuşlar. Bununla bir bina yapmışlar.</i>
3048	Ḥired dāned ki kār-ı 'āqilān-nīst Ṭarīḳ-i şīve-i şāḥib-dilān-nīst	<i>Akıl biliyor ki bu akıllıların işi değil, kemale ermiş insanların yolu değil.</i>

3049	Be-dīvān mī-dehed mülk-i Süleymān Süleymān mī-koned peykār-ı dīvān	<i>Devlere, Süleyman'ın mülkünü veriyordu. Süleyman da devlerle savaşıyordu.</i>
3050	Zi-dest-i dehr mestān hīç pā-zehr Ki pā-zehr-īst ma' cūn kerde bā-zehr	<i>Sarhoşların dünyasında hiç panzehir yoktur. O öyle bir panzehirdir ki zehirle karıştırılmıştır.</i>
3051	Me-zī hūrrem ki murget der-kemīn-est Me-ħoft īmin ki düşmen hem-nişin-est	<i>Senin ölümün pusudadır mutlu bir şekilde dolaşma. Düşman seninle birlikte rahat uyuma.</i>
3052	Çü Hūrşid er şevī ber-bām-ı eflāk Revī āhır be-zīr-i tūde-i ħāk	<i>Güneş gibi feleğin çatısının üzerine de çıksan sonunda bir toprak parçasının altına gideceksin.</i>
3053	Hezārān sāl mülk-i āşināyī Ne-mī-erzed be-yek rüz-ı cūdāyī	<i>Binlerce yıl âşina olduğun memleket bir gün ayrılığa layık olmuyor.</i>
3054	Felek bā-ādemī ħ'ārī zi-ħad bord Zemīn nīz ādemī ħ'ārī zi-ħad bord	<i>Gökyüzü insanoğluyla haddinden fazla çile çektir. Yeryüzü de insanoğluyla haddinden fazla çile çektir.</i>
3055	Tu ber-ħod kerdeyī her kār-ı düşvār Eger āsān konī āsān şevēd kār	<i>Sen her işi kendine zorlaştırmışsın. Eğer kolaylaştırırsan iş kolay olur.</i>
3056	Buved kāhī çü kūhī der-reh-i cehl Eger āsān fūrū girī şevēd sehl	<i>Yanlış bir yolda saman çöpü bile bir dağ gibi olur. Eğer kolay tutarsan kolay olur.</i>
3057	Çadem yekbāregī ez-ħod bürūn neh Heme kes rā be-ħod ez-ħod füzūn neh	<i>Bir kez olsun bencilliğinden sıyrıl. Herkesi kendinden daha yüce gör.</i>
3058	Vücūd āyīne-i naqş-ı ruħ-ı ū-st Be-bīn ħod rā der-ān āyīne-i dūst	<i>Vücut, onun yüzünün aynasıdır. Ey dost, kendini o aynada gör.</i>
3059	Be-pīşānī çü ebrū ħod nümāyī Me-kon k'ender heme çeşmī keĵ āyī	<i>Alın, kaşın gibi görünmesin. Çünkü bütün gözlere değersiz görüneceksin.</i>

3060	Çü çeşm-i ân bih ki der-gārî nişînî Dü � alem bînî vü �od r� ne-bînî	<i>G�z gibi bir deliĒe otursan, her iki dünyayı görsen de kendini görmesen.</i>
3061	�adîş-i tal� eger �e nîst der-�ur Eger g�yed turuş r�y-ı f�r� ber	<i>EĒer ekşi yüzlü bir insan söylerse acı s�z kıymetsiz deĒildir.</i>
3062	Ne-dîdî sil-i b�r�n r� ki der-deşt Dev�n�d ez-ser-i t�nd� v� be-g(�)zeşt	<i>Sen hızlıca koşuyorsun ve geçiyorsun, yaĒmurun selini �olde görmemişsin.</i>
3063	Zem�n ez-r�y-ı �ilm �n r� f�r� �ord �e m�ye to�m-ı n�k�y� ber-�verd	<i>Yer, s�k�net arzusuyla onu yutuyor. Sonra ondan ne güzel tohumlar çıkaracak.</i>
3064	Ziy�n �ver me-şev ��n m�r zinh�r Ki y�bend ez-zeb�net merdüm �z�r	<i>Sakin yılan gibi zarar verme. Senin dilinden insanlar incinmesin.</i>
3065	Heme dil b�ş hem ��n gonçe t� c�n �� g�l gerded zi-enf�s-ı tu �and�n	<i>Gönlünün tamamı gonca gibi olsun. Senin nefesinden g�l gibi canlar gülsün.</i>
3066	Tu hem ��n �b ser-t�-p� rev�n� Me-şev ��n �teş-i d�za� zeb�n�	<i>Sen baştan ayaĒa kadar su gibi ak, cehennem ateş-i gibi bir dilin olmasın.</i>
3067	�� süsen her zeb�n k'ez dil be-r�yed �adîşeş r� dim�Ē-ı c�n ne-b�yed [174]	<i>Susam gibi her dil gönülden besleniyor. Onun sözünü ruhun dimaĒı koklayamaz.</i>
�ik�yet Mef� ilün / Mef� ilün / Fe� �l�n		
3068	Şen�d-estem ki b�-micmer şeb� şem� Bey�n� kerd revşen ber-ser-i şem�	<i>Duydum ki bir gece buhurdan ile mum, mumun baştının üzerindeki aydınlıĒı anlatmış.</i>
3069	Ki ey micmer me-r� hest� bir�der Menem ez-tu bes� b�-�b r� ter	<i>“Ey buhurdan, sen benim kardeşimsin. Ama ben de senden daha saygınlım.”</i>

3070	Çerā enfās-ı tu her dem melūl-est Dil-i germet heme cāy-ı qabūl-est	<i>Senin nefeslerin her an mahzundur. Senin sıcak yüreğin kabul yeridir.</i>
3071	Nefeshā-yi tu der-dil mī-niṣīned Çü ez-enfās-ı men dūrī güzined	<i>Senin nefeslerin, benim nefeslerimden uzaklaşınca yüreğe oturuyor.”</i>
3072	Cevābeş dād micmer k’ey birāder Me-rev der-tāb u ābī zen ber-āzer	<i>Buhurdan ona cevap verdi; “Ey kardeşim, sen öfkelenme, ateşinin üzerine su dök.</i>
3073	Hikāyāt-ı tu ser-tā-pā zebānī-st Hadīs-i men heme qalbī vü cānī-st	<i>Senin hikâyelerin baştan ayağa kadar dildir. Benim sözümün hepsi kalpten ve candandır.”</i>
3074	Tefāvut der-mīyān-ı her dü ān-est Ki in ez-şıdık-ı dil ān ez-zebān-est	<i>Her ikisi arasındaki fark şudur ki; bu gönül hakikatinden, o dildendir.</i>
Pend-nāme		
3075	Gül-istān-ı giti be-hārī ne-yerzed Hum-istān-ı gerdün humārī ne-yerzed	<i>Dünyanın gül bahçesinin bir diken kadar önemi yok. Feleğin meyhanesinin bir meyhaneci kadar önemi yok.</i>
3076	Me-küş bār-ı dil hem çü bergi zi gönçe Ki şad sāle berget be-bārī ne-yerzed	<i>Gonca için yaprak gibi kalp sıkıntısı çekme. Çünkü senin yüzyıllık yaprağın bir meyve kadar değerli değildir.</i>
3077	Nesimā me-ber berg-i gül rā be-gāret K’ez ān berg-i şad bār-ı hārī ne-yerzed	<i>Ey sabah rüzgârı, gülün yaprağını yağmalama. Yaprağın dışındaki yüzlerce dikenin önemi yok.</i>
3078	Zi-genc-i cihān kem taleb nūşdārū Ki nūşeş heme zehr-i mārī ne-yerzed	<i>Dünya hazinesinden panzehiri az talep et. Onu içene yılan zehrinin önemi yok.</i>
3079	Heme kār mülk-i Süleymān ber-men Be-āvāz yek mūr bārī ne-yerzed	<i>Süleyman’ın mülkünün benim için bir karınca şöhreti kadar önemi yok.</i>

3080	Me-şev bā-şabā hem nefis k'ān tene' um Be-āmed şod-i hāk-sārī ne-yerzed	<i>Sabah yeli ile nefesini birleştirme. O nimetlerin gelişinin perişanlar kadar önemi yok.</i>
3081	Heme germ ü serdī ki der-h'ān-ı gīti-est Be-derd-i dil intizārī ne-yerzed	<i>Dünya sofrasında sıcak soğuk her ne varsa gönül derdiyle bir bekleyen kadar önemi yok.</i>
Der-Şıfat-ı Piri vü Hatem-i Kitāb Güyed <i>Yaşlılık ve Kitabın Tamamlanması Hakkındadır</i> Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ülün		
3082	Be-pāyān şod şeb-i 'ıyş-ı melāhī Sepīdi geşt peydā ez-siyāhī [175]	<i>Eğlence ve gençlik dönemi sona erdi. Gecem, sadakatli sabaha döndü.</i>
3083	Şeb-i 'ıyş u cevānī ber ser-āmed Şebem rā şubh-ı şādık der ser-āmed	<i>Eğlence ve gençlik gecesi sona erdi. Sadık sabah, geceme üstün geldi.</i>
3084	Eger çe şubh dāred hoş şafāyī Ve liken nīsteş çendān beğāyī	<i>Her ne kadar sabahın hoş bir havası olsa da kalıcı değildir.</i>
3085	Hevā-yı dil zi-ser bāyed bürün kerd Ki vaqt-i subh mī-bāşed hevā serd	<i>Gönül hevesini baştan atmak gerek çünkü sabah vakti hava serin olur.</i>
3086	Ez-ān rü pūşt-i men ham dāşt gerdün Ki zir-i hāk mī-bāyed şod eknün	<i>O yüzden felek benim sırtımı eğri yaratmış. Şimdi toprağın altında olmam gerek.</i>
3087	Hoşā vü hürremā faşl-ı cevānī Zemān-ı 'ıyş u' ahd-i kāmranī	<i>Gençlik dönemi hoş ve mutlu olsun. Çünkü eğlence zamanı ve mutluluk dönemidir.</i>
3088	Gül ü mül rā cevānī mī-ber-āzed Cevānān rā gül ü mül mī-ber-āzed	<i>Güle ve şaraba gençlik yakışıyor. Gençlere de gül ve şarap yakışıyor.</i>
3089	Der-ān büstān ki tohm-ı 'ıyş kāred Ki cāy-ı sünbül ü gül berf bāred	<i>Sümbül ve gülün yerine kar yağan o bahçede kim eğlence tohumu ekti.</i>

3090	Cevānī nev-behār-ı zindegānī-st Hāqīqat zindegānī ḥod cevānī-st	<i>Gençlik, hayatın ilkbaharıdır. Gerçek hayat gençlik dönemidir.</i>
3091	Cevānā ḡadr-i eyyām-ı cevānī Be-rūz-ı nā-ḡoş-ı pīrī be-dānī	<i>Ey gençler, gençlik günlerinin kıymetini zor zamanlarda ve yaşlılıkta bileceksiniz.</i>
3092	Dil-i men der-cevānī dāşt ṡayrī Ki dāyim der-hevā mī-kerd sīrī	<i>Benim gençlikte daima havada uçan bir yüreğim vardı.</i>
3093	Neşātem her zemānī ber-gülem būd Semā' i her zemān ez-bülbülem būd	<i>Benim mutluluğum her zaman gülümdendi. Her zaman bülbülden şarkılar dinlerdim.</i>
3094	Kücā mī-dīd ābī yā serābī Ber-ān ser ḡayme mī-zed çün ḡabābī	<i>Bir suyu veya pınar başını her nerede görse onun başına su kabaracağı gibi çadır kuruyordu.</i>
3095	Çü gül ḡandān leb ü dilşād büdem Zi-her bārī çü serv āzād büdem	<i>Gül gibi gülerdim ve mutluydum. Servi gibi her yükten özgürdüm.</i>
3096	Ne-geştem cüz be-gird-i bezm çün cām Ne-(y)āmed der-dil-i men ḡürremī ḡām	<i>Kadeh gibi meclisten başka bir şeyin etrafında dolaşmadım. Benim yüreğime beyhude bir mutluluk gelmedi.</i>
3097	Demī z'in pīş cüz der-rüy-ı gül-gün Ne-kerdem rüy çün āyīne eknün	<i>Bir an bile gül renklinin yüzünden başka bir şeye ayna gibi yüzümü çevirmedi.</i>
3098	Ruḡ-ı āyīne mī-bīnem be-āzerm Ki mī-dārem zi-rüy-ı ḡīştēn şerm	<i>Aynanın yüzüne utançla bakıyorum. Kendi yüzümden utanıyorum.</i>
3099	Serā-büstān dil rā şod hevā serd Gül-istān-ı ruḡem rā şod varāḡ zerd	<i>Gönül bahçemin havası soğudu. Yüzümün gül bahçesinin yaprağı soldu.</i>
3100	Çü çeng ez-bezm mī-cüyem kenārī Berī tārī çü ez-çeng-est tārī	<i>Çeng gibi meclisin bir köşesine çekiliyorum. Bir karanlık yer ki çengin karanlığındandır.</i>

3101	Zi-cām-ı mey merā hūn der-derūn-est Miyān-ı mā vü mey üftāde hūn-est	<i>Benim içimde içki kadehinden kan vardır. Benimle içki arasına düşen şey kandır.</i>
3102	Zebānem rā sa' ādet kerdī ' āgāz Kelāmem rā şehādet hātemet sāz	<i>Benim dilimi mutlulukla başlattın. Sözümü şehadetle sonlandır.</i>
3103	Ne-mī-dānem mey-i nūşin revşen Ki talh u tīre kerd emrūz ber-i men [176]	<i>Bugün parlak içkiyi benim için kim acı ve karanlık hale getirdi, bilmiyorum.</i>
3104	Be-pīrī ' ādet ü resm-i müdām-est Ṭaleb kerden veli ān hem hāram-est	<i>Yaşlılığın âdeti ve usulü daima istemektir fakat o da haramdır.</i>
3105	Merā ḳaddī-st çünin çün kemānī Neyi vü pūstī ber-üstüh'ānī	<i>Benim bir yay gibi boyum var. Bir ney ve bir deri kemiğimin üzerindedir.</i>
3106	Çü çeng ez-za' f-ı pīrī şod ser-ā-pā Reg-i men yek-be-yek ber-pūst peydā	<i>Yaşlılığın zayıflığından dolayı baştan ayağa çeng gibi oldum. Damarlarım bir bir derimin üzerinde ortaya çıktı.</i>
3107	Ḳadem ham şod zi ḳadd-i ham çe hūzed Ḳadeh çün ham şevēd ābeş be-rīzed	<i>Boyum eğildi. Eğri boyla ne yapılabilir? Kadehin eğilip su döktüğü gibi eğildi.</i>
3108	Zi-cāmem cür' ai mānd-est bākī Kī ān ber-hāk h'āhed rīht sākī	<i>Ey saki, benim kadehimden geriye bir tortu kaldı. O da toprağa dökülecek.</i>
3109	Der-ān meclis ki mey bā-cür' a üftād Çe dād ' işret ü şādī tevān dād	<i>O mecliste, meyın bir tortusu yere düştü. Nasıl eğleniyor ve mutlu olabiliyorsun?</i>
3110	Delilā men zelil ü şermsārem Be-faız u rahmetet ümmīdvārem	<i>Ey doğru yolu gösteren, ben hâkir ve mahcubum. Senin kereminden ve rahmetinden ümitliyim.</i>
3111	Zebānem bā-sa' ādet kerdī āgāz Kelāmem rā şehādet hātemet sāz	<i>Benim dilimi mutlulukla başlattın. Sözümü şehadetle sonlandır.</i>

3112	Be-iqbāl āmed īn defter be-pāyān İlāhī ‘ ākıbet maḥmūd gerdān	<i>Bu eser, teveccühle sona erdi. Ey Allahım, beğenilmesini nasip eyle.</i>
Der-Tarih-i Kitāb Güyed <i>Kitabın Tarihi Hakkındadır</i> Mefā‘ ilün / Fe‘ ilātün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ilün		
3113	Be-resm-i Ḥazret-i Sultān-ı ‘ ahd-i Şeyḫ Üveys Ki ‘ ahd-i saltanat-eş bād muttaşıl be-devām	<i>Zamanın Sultanı Şeyh Üveys Bahadır Hazretlerine tertip edilmiştir ki onun saltanatı daim olsun.</i>
3114	Şod īn kitāb be-māḥ-ı cemāziyü’ş-şānī Sene şelāş u sittin ü seb‘ a mi ‘ e temām	<i>Bu kitap, Cemaziye’l-sânî ayında sene 763’te tamam oldu.</i>

SONUÇ

Kökeni Arap edebiyatına dayanan ancak terim olarak Arap edebiyatında rastlanılmayan mesnevi nazım şeklinin klasik şekli İran edebiyatında oluşmuş olup daha sonra hem İran hem de Türk edebiyatında kullanılmıştır. Uzun soluklu anlatıların dile getirilmesinde uygun bir nazım şekli olması sebebiyle mesnevi, klasik edebiyatımızın her döneminde varlığını sürdürmüştür. Türkler, Uygurlar döneminde temelini atıp şiirlerinde kullandıkları ve “aa, bb, cc” şeklinde kafiyelendirdikleri şiir yapısıyla Arap edebiyatında gördükleri mesnevi formu arasındaki benzerlikten dolayı bu tarzı hiç yabancılaşmadan kullanabilmişler, hatta zamanla daha da geliştirip olgunlaştırmışlardır.

Türkler, Türkçenin yanında Arapça ve Farsça söylemiş oldukları manzumelerle Fars ve Türk edebiyatında mesnevinin şekil ve içerik olarak gelişip olgunlaşmasına da önemli katkılar sağlamışlardır. Fars edebiyatındaki örneklerinden hareketle oluşturulan mesnevilerin dışında orijinal örnekler de ortaya konmuştur. Böylece kendilerini İranlı meslektaşları seviyesinde gören Anadolu şairler, onlardan daha büyük olduklarını da yer yer eserlerinde ifade etmekten çekinmemişlerdir.

Klasik Türk edebiyatının bütün yönleriyle anlaşılabilmesi ve sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi Arap/Abbâsî edebiyatı ve Yeni Fars edebiyatının oluşum dönemleri ile o dönemlerde mevcut olan Türk edebiyatının durumunun tarihî seyir itibarıyla araştırılması ve incelenmesi ile mümkün olabilir. Bu ilk dönemle ilgili araştırmalarda öncelikle Arap, Fars ve Türk edebiyatındaki mevcut çalışmaların mukayeseli bir şekilde ele alınıp incelenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Fars ve Türk edebiyatında yazılan *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevileri ele alınmıştır. Bu inceleme sonrasında Türk edebiyatında Selmân'ın eserinden etkilenerek yazılan Ahmedî, Cem Sultan, Abdî ve Hubbî Ayşe Kadın'a ait dört Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi yazıldığı tespit edilmiştir. Ancak bunların içerisinde Hubbî Ayşe Kadın'ın yazdığı mesneviye günümüze kadar ulaşamamıştır. Fars edebiyatında ise kaynaklar ilk Cemşîd ü Hurşîd mesnevisini Selmân'ın yazdığını belirtir. İnceleme sırasında *Ez-zerîa ilâ Tesânîfi 'ş-şîa* adlı eserde Selmân dışında bir de Ferruh'a ait böyle bir mesnevinin varlığından söz edildiği

görülmüştür. Ancak bu esere ulaşılammış olup tarafımızdan incelenememiştir. Bu bölüm oluşturulurken dikkat çeken hususlardan biri, her ne kadar Cemşîd ü Hurşîd mesnevisi ilk İran'da yazılmış ve Türk edebiyatında yazılan aynı adlı mesnevilere kaynaklık etmiş olsa da farklı yüzyıllarda çeşitli Türk şairler tarafından kaleme alınan bu eserin Türk edebiyatında daha çok sevilip tercih edildiği görülmüştür.

İkinci bölümde, Selmân-ı Sâvecî ile Ahmedî'nin hayatları ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu kısımda çalışmaya konu olan mesnevi şairlerinin hayatlarından, eserlerinden, üsluplarından, eğitim düzeylerinden, dil özelliklerinden söz edilerek incelenen mesneviler üzerindeki farklılıkların ve benzerliklerin kaynağının daha net bir şekilde anlaşılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, her iki mesnevinin dış yapısı incelenerek farklılıklar ve benzerlikler hakkında bilgi verilmiştir. Eserlerin nazım şekli üzerine yapılan incelemede, mesnevi nazım şeklinin dışında farklı nazım şekilleriyle yazılmış manzumelerin olduğu tespit edilmiş olup her iki mesnevide yazılan nazım şekillerinin ve sayılarının birbirinden farklılık gösterdiği dikkat çekmiştir. Selmân'ın eserinde aruzun farklı kalıplarıyla yazılmış 42 gazel, 18 ruba'i, 15 ferd ve 13 kıt'a yer almaktadır. Eserde farklı nazım şekilleri içinde gazelden sonra ruba'i nazım şeklinin ön plana çıktığı görülmüştür. Ahmedî'nin eserinde ise, mesnevi nazım şekli dışında 68 gazel, 8 kıt'a ve 2 musammat yer almaktadır. Bu eserde ise farklı nazım şekillerinden gazelden sonra kıt'anın ön plana çıktığı görülmüştür.

Vezin başlığı altında yapılan incelemede, her iki eserin de mü'telifeye veya müctelibe dairesinden bir bahir olan hezec bahrinin hezec-i müseddes-i mahzûf yani mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün kalıbıyla yazıldığı görülmektedir. Selmân'ın eserinde mesnevi içinde yer alan manzumelerden 30 tanesi mesnevi ile aynı kalıptadır. Ancak eserdeki bazı gazel, ruba'i ve kıt'alar 18 farklı aruz kalıbı kullanılarak yazılmıştır. Ahmedî'nin mesnevisinde ise, eser içinde yer alan manzumelerden 23 tanesi mesnevi ile aynı kalıpta kaleme alınmıştır. Eserde yer alan diğer manzumelerde de 7 farklı aruz kalıbının kullanıldığı görülmüştür. Yapılan inceleme sonucunda vezin konusunda Selmân'ın Ahmedî'ye göre daha başarılı bir şair olduğunu söylemek mümkündür. Ahmedî'nin mesnevisinde zaman zaman rastlanan vezin kusurları

Selmân'ın eserinde çok nadir görülmektedir. Eserini yazarken kullandığı farklı aruz kalıpları da vezin konusundaki ustalığını zaten ortaya koymaktadır.

İki eser üzerine yapılan kafiye incelemesinde ise her iki eserde kafiye-i müreddefe, kafiye-i mücerrede, kafiye-i mukayyede ve kafiye-i müessese kullanıldığı dikkat çekmiştir. Ancak Ahmedî'nin kafiye konusunda biraz daha özensiz davrandığını söylemek mümkündür. Bir kafiye kusuru olarak değerlendiren uyûb-ı gayr-ı mülakkaba-i kafiye ile Ahmedî'nin mesnevisinde yer yer karşılaşılmaktadır. Fakat bunların yanında Ahmedî'nin eserinin geneli dikkate alındığında Arapça-Arapça, Farsça-Farsça, Türkçe-Türkçe, Arapça-Farsça, Türkçe-Farsça ve Türkçe-Arapça sözcüklerle yapmış olduğu kafiyelerin esere güzellik ve ahenk kattığını söylemek mümkündür. Selmân'ın eserinde de Arapça-Arapça, Farsça-Farsça, Türkçe-Türkçe, Arapça-Farsça, Türkçe-Farsça ve Türkçe-Arapça sözcüklerle yapmış olduğu kafiyeler mevcut olup Selman mesnevisinde Arapça sözcük ve terkiplere çok yer vermediği için en az Arapça sözcüklerle yapılan kafiyelerin varlığı tespit edilmiştir.

Dil ve üslup üzerine yapılan incelemede her iki eserin de giriş kısımlarında kullanılan dilin olayın anlatıldığı bölümdekine göre daha ağır olduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak bakıldığında Ahmedî'nin eseri Selmân'a göre daha yalın, anlaşılır ve akıcıdır. Selmân'ın hayal dünyasını hep ön planda tutuyor olması ve neredeyse sanatsız beyit kaleme almaması eserin kimi zaman akıcılığına sekte vurmuştur. Mesnevinin bazı yerlerinde olaylar arasındaki bağlamın kaçırılmasının en büyük nedenlerinden biri Selmân'ın edebî sanatları yoğun bir şekilde kullanması ve Ahmedî'ye göre eserinde daha ağır terkiplere yer vermesidir. Ayrıca Selmân'ın bir kaside şairi olması özelliği mesnevisinde kendini her daim hissettirmektedir. Öte yandan Selmân'ın eserinde sevgilinin güzelliğini anlatırken ve doğayı tasvir ederken akıcı bir dil kullandığı da dikkat çekmektedir. Ayrıca her iki şairin de, eserlerine canlılık ve ahenk katmak adına deyimlere ve atasözlerine ya da atasözü hükmündeki ibarelere sıkça başvurdukları görülmüştür. Ahmedî'nin anlatımını daha etkili ve kalıcı kılmak adına Selmân'dan daha çok ikilemelerden yararlandığını da söylemek mümkündür.

Selmân'ın ve Ahmedî'nin eserleri edebî sanatlar açısından incelendiğinde daha önce de bahsi geçtiği gibi sanatlar konusunda Selmân'ın daha başarılı olduğu görülmektedir. Şairin, edebî sanatları ustalıkla kullanması Selmân'ın ifade yeteneğindeki gücünü, söz üzerindeki hâkimiyetini ve yaratıcılığını göstermektedir. Ancak bu durum, Selmân'ın yaşadığı dönemde ve sonrasında biraz eleştirilmiştir. Sanat kaygısının, eserin anlaşılabilirliğinin ve akıcılığının önüne geçmesi kimi zaman şairin tepki almasına neden olmuştur. Ahmedî'nin ise eserinde Selmân'ın aksine sanat yapma endişesinden uzak, daha yalın ve sade bir anlatımı tercih ettiği görülmektedir. Her iki eserde de incelenen edebî sanatlar arasında teşhis-intak ve teşbih sanatının ön plana çıktığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde her iki eserin içyapısı incelenmiş olup olay, bakış açısı ve anlatıcı, zaman, mekân, şahıs kadrosu, motif ve masal unsurları başlığı altında yine eserlerin mukayesesi yapılmıştır. Olay başlığı altında Ahmedî'nin eseri dikkate alınarak mesnevîde yaşananlar anlatılmış olup Selmân'ın eserindeki farklılıklar dipnotlarda belirtilmiştir. Bu bölümde 61 dipnota yer verilmiştir. Yani iki eser arasında olay örgüsü açısından 61 farklılık tespit edilmiştir.

Bakış açısı ve anlatıcı kısmında ise Selmân ve Ahmedî'nin eserlerinin, olayı bütün detay ve sonuçlarıyla bilen hâkim anlatıcı ya da tanrısal konumlu gözlemci anlatıcı tarafından kaleme alındığını söylemek mümkündür. Bu anlatım şeklinin en belirgin özelliği yazar-anlatıcının her zaman ön planda bulunması ve yalnızca kişilerin duygu ve düşüncelerini aktarmakla kalmayıp, olaylara kişilere hatta genel olarak yaşama ilişkin kendi görüş ve düşüncelerini de belirtmesi, yorumlarda bulunması hatta kahramanların iç dünyasına girerek kimsenin bilmediği gizli duyguları ifşa etmesidir. Bu anlatıcı özelliklerin neredeyse tümüne incelenen iki mesnevîde de rastlanmaktadır.

Zaman başlığı altında yapılan incelemelerde ise her iki eserde de zamanın belirsiz olduğu, olayların merkezi kahramanların yaşam serüvenine göre kronolojik olarak anlatıldığı söylenebilir. Her iki eserde de olayın ne kadar sürdüğü bilinmemektedir. Selmân ve Ahmedî'nin mesnevîlerinde gün, hafta, ay, yıl, bahar, sonbahar ve kış gibi zaman bildiren sözcükler kullandıkları tespit edilmiştir. Ancak Ahmedî, eserinde

Selmân'a göre zaman bildiren sözcüklere daha çok yer vermiş olup olay akışındaki zaman değişimlerini, gece ve gündüz, ay ve mevsim geçişlerini daha net hissettirmektedir.

Her iki eserin mekân incelemesi ve mukayesesinde ise açık mekânların daha çok tercih edildiği görülmüştür. Eserlerin büyük bir bölümünde savaflara, yolculuklara, gûy u çevgân oyunlarına, mücadelelere yer verilmesi açık mekân kullanımını daha ön plana çıkarmıştır. Açık mekân konusunda Ahmedî'nin eserinde yer alan gerçek yer isimlerinin de Selmân'a göre daha çok ve çeşitli olduğunu söylemek mümkündür. Kapalı mekânlar içerisinde ise dikkat çekenlerden en önemlisi ihtişamın ve azametın göstergesi olan saraydır. Her iki eserde de Kayser'in, Fagfûr'un, periler sultanının sarayı özenle tasvir edilmektedir. Ayrıca her iki eserde de kahramanların ruh haline göre mekânların tasvir edildiği de dikkat çekmiştir. Eğlence ve işret meclisleri gül bahçelerinde güzel nedimeler ve çalgıcılar eşliğinde tasvir edilirken Efser'in Hurşîd'i hapsediği kale kasvetli bir şekilde anlatılmaktadır.

Şahıs kadrosunun incelendiği başlık altında merkezi ve yardımcı karakterler olmak üzere iki alt başlığa yer verilmiştir. Her iki eserin de merkezi kahramanları Cemşîd ve Hurşîd'tir. Bunların yanında Fagfûr, Hümayûn, Kayser, Efser, Mihrâb, Şâdî, Mihrâc, Ketâyûn, Hurizâd, Nazperved, Hâcib, Sührâb, Erganunsâz, Şeker, Şehnâz, Dilâviz, Bahârefrûz, Gülberg, Nişâtengîz, Semenbûy, Nigarînârûy, Gülnâz, Şekergüftâr gibi yardımcı karakterlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Ahmedî eserinin son kısmında eserde yer alan kişi ve karakterlerin birer sembol olup bu sembollerin önemli kavramlara işaret ettiğini vurgulamaktadır: Cemşîd sâliki, Hurşîd maşuğu, dev nefsi, birden fazla başı olan ejderha nefsin her bir özelliğini belirtmektedir. Bu bilgiye Selmân'ın mesnevisinde rastlanmamıştır.

Motifler ve masal unsurları başlığı altında ise kısaca her iki mesnevide yer alan motifler ve masal unsurları incelenmiş olup bunların diğer aşk ve macera mesnevilerinde karşılaşılanlarla büyük ölçüde aynı olduğu tespit edilmiştir. Her iki Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin motif karşılaştırmasında da dikkat çeken bir fark görülmemekle birlikte Ahmedî'nin eserinde görülen doğaüstü varlıklardan cadıya

Selmân'da rastlanmaz. Selmân'ın eserinde yer alan Burak gibi hızlı uçan at da Ahmedî'de yoktur.

Anlatım tekniklerinin ele alındığı kısımda ise her iki eserde anlatma-gösterme, özetleme, iç monolog, tasvir, iç çözümleme, diyalog, geriye dönüş ve montaj gibi yöntemlerin yer aldığı görülmüştür. Ancak bu yöntemlerden anlatma ve tasvir yönteminin her iki mesnevide de ön plana çıktığını söylemek mümkündür.

Çalışmanın altıncı bölümünde, Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin çeviri yazılı metnine yer verilmiştir. Türk edebiyatındaki ilk *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisi Ahmedî'nindir. Eserin kaynağı her ne kadar Selmân-ı Sâvecî'nin aynı adlı eseri olsa da Ahmedî mesnevisinde sıradan bir tercüme yapmamıştır. Selmân'ın 3114 beyit olan mesnevisi, Ahmedî tarafından telif denebilecek bir zenginliğe büründürülerek, gazeller ve kıssadan hisse içeren küçük bölümler eklenerek 4723 beyte çıkarılmıştır. Bu eseri ilim âlemine tanıtan 1939 yılında Türkiyat Mecmuası'nda *Ahmedî Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-ı Al-i Osmân ve Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi* başlıklı yazısıyla Nihad Sami Banarlı'dır. Daha sonra 1975 yılında mesnevi üzerine Mehmet Akalın tarafından bir kitap hazırlanmış olup bu çalışmada mesnevi yeni harflerle neşredilmiş ve üzerine bir dil incelemesi yapılmıştır. Ancak Mehmet Akalın tarafından hazırlanan bu çalışma üzerine 1977 yılında İsmail Ünver tarafından bir tenkit kaleme alınmıştır. Ünver, bu yazısında eserde tespit ettiği eksikliklerden ve kusurlardan bahsetmiştir. Hem bu yazıdaki öneri ve tavsiyeleri dikkate alarak hem de Akalın'ın eserindeki dönemin teknolojik yetersizliği sebebiyle daktilo kaynaklı hataların da el verdiği ölçüde ortadan kaldırılması için Cemşîd ü Hurşîd mesnevisinin bu çalışmada yeniden ele alınması uygun bulunmuştur. Eserin daha önce okunmamış olan Arapça ve Farsça kısımları da okunmuş ve anlamlarına dipnotta yer verilmiştir. Ahmedî'nin mesnevisinin çeviri yazılı metni hazırlanırken eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. nr. 921'de kayıtlı olan tek nüshası dikkate alınmıştır.

Çalışmanın yedinci ve son bölümünde ise Selmân-ı Sâvecî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin bir tablo içinde transkripsiyonlu metni ve Türkiye Türkçesine tercümesi yer almaktadır. Selmân-ı Sâvecî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* adlı mesnevisi 763/1361 yılında Sultan Üveys'in isteği üzerine kaleme almış olduğu çift kahramanlı

aşk mesnevisidir. Firdevsî'nin *Şâhnâme*'sinden, Nizâmî'nin *Hüsrev ü Şîrîn*'i ve *Heft Peyker*'inden, Unsurî'nin *Vâmık u Azrâ* adlı eserinden, Emîr Hüsrev'in *Şîrîn ü Hüsrev*'inden, Zahîr-i Fâryâbî'nin *Menûher ve Dunâlât* adlı eserinden alınan çeşitli efsane ve hikâyelerle zenginleştirilmiş olan bu mesnevi Anadolu sahasında da öncelikle Ahmedî'nin aynı adlı eseri olmakla birlikte birçok çift kahramanlı aşk mesnevisinin zemin metnini oluşturmaktadır. Selmân'ın mesnevisinin çeşitli kütüphanelerde nüshaları ve İran'da yapılmış baskıları mevcuttur. Selmân'ın eserinin Anadolu sahasında istinsah edilen birkaç nüshasında Şeyh Üveys Bahadır'a yazılan kısımlar yer almamaktadır ve Türkiye'de bulunan nüshaların çoğu eksiktir. İran'da yapılan baskılar arasında da eksik olanlara rastlanmış olup bu konudaki en kapsamlı çalışma olan J. P. Asmussen ve F. Vahman tarafından hazırlanan ve 1969 yılında Tahran'da yayınlanan eser kullanılmıştır. Bu eser hazırlanırken *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin Hindistan nüshası (MS. 1243 I. O. 407), 2 tane British Museum nüshası (1. MS. Add. 27134, 2. MS. Or. 7755) ve Kopenhag Saltanat Kütüphanesi nüshasının dikkate alındığı görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmada, Selmân'ın eseri transkript edilirken ve Türkiye Türkçesine aktarılırken en kapsamlı olduğu düşünülen bu eser dikkate alınmıştır.

Selmân ve Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hurşîd* adlı mesnevilerinin mukayesesinde iki şair arasındaki farkın dile hâkimiyet, veznin uygulanışı ve edebî sanatlarda daha belirgin şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Ahmedî'de vezin kusurları oldukça fazladır. Ancak Selmân, vezin konusundaki başarısının yanında, edebî sanatlar bakımından son derece başarılıdır. Ahmedî'nin eserinin de yalın ve kolay anlaşılır olması Selmân'ın eserine göre mesneviyi daha akıcı hale getirmiştir. Ayrıca Ahmedî'nin mesnevisini orijinal kılan hususlardan en önemlisi ise mesnevinin olay örgüsü içinde her yaşanan olaydan sonra kıssadan hisse amaçlı yer verdiği küçük öğütler ve tavsiyelerdir.

KAYNAKÇA

Abdel-Maksoud B (2004) Leylâ ile Mecnûn Mesnevisinin Arap, Fars ve Türk Edebiyatı'nda Ele Alınış Biçimi ve Larendeli Hamdî'nin Eseri: İnceleme-Metin. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akalın M (1975) Ahmedî Cemşîd ü Hurşîd (İnceleme-Metin) (Sevinç Matbaası, Ankara).

Aksoy H (1993) Cemşîd ü Hurşîd, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.17, İstanbul.

Aktaş Ş (1984) Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş, (Ötüken Neşriyat, Ankara).

Aktulum K (1994) Metinlerarası Nedir Tanım-Kuram (Kuram Dergisi, Ankara).

Aktulum K (2000) Metinlerarası İlişkiler (Öteki Yayınevi, Ankara).

Alpay G (1975) Ali Şir Nevâî, Ferhad u Şîrîn (İnceleme-Metin), (TDK Yayınları, Ankara.)

Armutlu S (1998) Zâtî'nin Şem ü Pervânesi (İnceleme-Metin), Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Atalay M (2014) İran Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan Gaznelilere Kadar) (Demavend Yayınları, İstanbul).

Atilla A Ş-Kartal A (2004) Eski Türk Edebiyatı Tarihi (Dergâh Yay. İst).

Banarlı N S (1939) Dâsitan-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman ve Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi İstanbul.

Banarlı N S (1939) Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (Milli Eğitim Eğitim Bakanlığı, Ankara).

Bayram Y (1999) Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi ve Bir Uygulama, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 16, s. 69-93.

Bilkan A F (1999) Dîvân Edebiyatı Metinlerinin İnan Edebiyatı Metinleri ile Mukayeseli Olarak İncelenmesinde Göz Önünde Bulundurulacak Bazı Hususlar, Akademik Araştırmalar Dergisi, S. 2, s. 133-139.

Büyükkavas Ş K (2006) Mesneviden Romana Uzanan Sebeb-i Telif Yolu Üst Kurmacaya mı Çıkar? Turkish Studies /Türkoloji Dergisi 1, Sayı: 2.

Canım R (2000)VLatifî Tezkiretü'ş-Şuarâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (AKM Yayınları, Ankara).

Cemal S (1998) Karşılaştırmalı Yazınbilim Kuramları ve Yöntem Sorunu, Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları, 17-44.

Çapan P (2003) Ali Şir Nevâyî ve Fuzûlî'nin Leylâ ve Mecnûn Mesnevîlerinin Anlatım Tarzlarının Mukayeseli Tahlili, I. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Kongresi (15-17 Ekim 2003), s. 226.

Çavuşoğlu M (1971) Necati Bey Divanı'nın Tahlili İstanbul.

Çelebioğlu A (1999) Türk Edebiyatında Mesnevi: XV. yy.'a Kadar, İstanbul.

Çetin N (2015) Roman Çözümleme Yöntemi (Akçağ Yayınları, Ankara).

Çetişli İ (2004) Metin Tahlillerine Giriş II: Hikâye, Roman, Tiyatro (Akçağ Yayınları, Ankara).

Çiçekler M (2004) Mesnevi, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.29, Ankara.

Çiftçi H (2002) Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri, (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara).

Değirmençay V (2005) Farsça Aruz ve Kafiye (Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum).

Demir R (2004) Hatâyî-i Tebrizî Ve Mollâ Câmî'nin Yusuf u Züleyha Mesnevîleri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme. Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Dihhuda (1346) Lugat-nâme, Tahran.

- Dilçin C (2005) Örneklerle Türk Şiir Bilgisi (TDK Yayınları, Ankara).
- Doğan A (2015) Cem Sultan'ın Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi'nde Kahramanın Sonsuz Yolculuğu. The Journal of Academic Social Science Studies, Spring I.
- Emini G N (1996) Selman-ı Saveci ve Cemşîd ü Hurşîd Mesnevisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Enginün İ (1999) Mukayeseli Edebiyat (Dergâh Yay., İstanbul).
- Güzelova H (2008) Abdî'nin Heft Peyker Mesnevîsi (inceleme-metin-dizin). Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Hüseyin A (2012) Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi (Hacettepe Yay., Ankara).
- İnce A (2000) Cem Sultan Cemşîd ü Hurşîd (TDK Yayınları, Ankara).
- İsen M, İpekten H vd. (2017) Sehî Beg Heşt-Bihişt (Kültür ve Turizm Bakanlığı E-kitap Projesi Ankara).
- İsen M, Kılıç F vd. (2009) Eski Türk Edebiyatı El Kitabı (Grafiker Yayınları, Ankara).
- Kadriye Ö (1998) Edebiyatlar Arası Etkileşim, Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları, Konya, 7-16.
- Kamil A (2003) Dünden Bugüne Karşılaştırmalı Edebiyat, Varlık,12-1155, 8.
- Karaismailoğlu A (2009) Selmân-ı Sâvecî, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.36, İstanbul.
- Kartal A (2000) Klâsik Türk Edebiyatının İnan Edebiyatı ile Münasebeti Üzerine Düşünceler, Türk Yurdu, Özel Sayı, 19/20 (148/149), s. 246-266.
- Kartal A (2010) Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar (Kurtuba Kitap, İstanbul).
- Kartal A (2014) Doğu'nun Uzun Hikâyesi (Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul).

Kartal Ahmet (2013) Ahmedî Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Teis), <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=937> Erişim Tarihi: 19.11.2017)

Kılıç F (2010) Âşık Çelebi, Meşâ'irü'ş-Şu'arâ (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul).

Kılıç F, vd (2002) Şâir Tezkireleri (Grafiker Yayınları, Ankara).

Kocatürk V M (1970) Büyük Türk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat yayınevi, Ankara).

Kurnaz C (1987) Hayali Bey Divanı'nın Tahlili (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara).

Kurnaz C (2013) Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı (Berikan Yayıncılık, Ankara).

Levend A S (1967) Divan Edebiyatında Hikâye, TDAY-Belleten s.71-117

Levend A S (1988) Türk Edebiyatı Tarihi (Türk Tarih Kurumu, Ankara).

Lugal N (1977) Devletşah Tezkiresi (Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul).

Mazioğlu H (1956) Fuzûlî-Hâfız: İki Şair Arasında Bir Karşılaştırma (TTK Basımevi, Ankara).

Mengi M (2008) Divan Şiirinde Metinlerarası ilişkiler, Uygurlardan Osmanlıya/Şinasi Tekin'in Anısına, (Simurg Yayınları, Ankara).

Muş Z (2000) Arap ve Türk Edebiyatlarında 'Yûsuf u Züleyhâ' Hikâyelerinin Mukayesesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Okur M (1958) Cem Sultan Cemşid ü Hurşid (TD, VII/84)

Paker S (2014) Terceme, Te'lif ve Özgünlük Meselesi, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları IX Metnin Halleri: Osmanlı'da Te'lif, Tercüme ve Şerh (Klasik, İstanbul).

Rıfat K (2002) Lârendeli Hamdi'nin Leylâ ile Mecnûn Mesnevîsi (İnceleme/Metin ve Diğer Leylâ ile Mecnûn Mesnevîleriyle Mukayesesi), Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Ritter Helmut (2011) Doğu Mitolojisinin Edebiyata Etkisi Karşılaştırmalı Edebiyat Metinleri (Ayrıntı Yayınları, İstanbul).

Sakaoğlu S (1999) Masal Araştırmaları (Akçağ Yayınları, Ankara).

Saraç Y (2013) Klasik Edebiyat Bilgisi / Biçim-Ölçü-Kafiye (Gökkubbe Yayınları, İstanbul).

Sefercioğlu N (2001) Nev'î Divanı'nın Tahlili (Akçağ Yay., Ankara).

Sungurhan-Eyduran A (2009)a, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ (Kültür ve Turizm Bakanlığı E-kitap Projesi, Ankara).

Sungurhan-Eyduran A (2009)b Beyânî, Tezkiretü's-Şu'arâ (Kültür ve Turizm Bakanlığı E-kitap Projesi, Ankara).

Şahin H (2003) Eski Anadolu Türkçesi (Akçağ Yayınları, Ankara).

Şentürk A A (2002) XVI. Asra Kadar Anadolu Sahası Mesnevilerinde Edebi Tasvirler (Kitabevi, İstanbul).

Tahbazzade A (1922) Türk ve İran Edebiyatlarında Yûsuf ve Züleyha Mesnevisi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Tahrânî, Eş-Şeyh Aga Büzürg (1363) Ez-Zerîa ilâ Tesânîfi's-Şîa, Tahrân.

Tarlan A N (1964) Şeyhî Dîvânı'nı Tetkik (İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul).

Tekin M (2015) Roman Sanatı Roman Unsurları (Ötüken Yayınları, İstanbul).

Türkdoğan M G (2008) Klasik Türk Edebiyatında Yusuf U Züleyha Mesnevileri Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Türkdoğan M G (2011) Ahmedînin Cemşid Ü Hurşid Ve Şeyhoğlu Mustafa'nın Hurşidnâme Adlı Eserlerinin Perspektifinden XIV. Yüzyılda Sosyal Hayat. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Volume 6/2 Spring.

Uğurlu M (2009) Roman Tekniği Açısından Cemşid ü Hurşid (Ahmedî), Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Ünver İ (1977) Ahmedî'nin Cemşid ü Hurşid Mesnevisi Üzerine, Türkoloji Dergisi, VII-I.

Ünver İ (1986) Mesnevî, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), sayı 415-416-417/ Temmuz-Ağustos-Eylül, LII, 430-463.

Ünver İ (1991) Fuzûlî'nin İki Mesnevîsinde Nizâmî Etkisi, Türkoloji Dergisi, S. 9 (1),s. 19-22.

Ünver İ (1993) Çeviriyazıda yazım birliği üzerine öneriler. Türkoloji Dergisi, C XI, S.1, Ankara, s. 51-91.

Vahman F., Asmussen J P (1969) Cemşid ü Hurşid by Salman of Sawe (BTNK, Tahran).

Vefâyî A A (1389) Külliyyât-ı Selmân-ı Sâvecî, (İntişârât-ı Sohen, Tahran).

Wellek R, Warren A (1983) (Çev. Ahmet Edip Uysal) Edebiyat Biliminin Temelleri (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara).

Yasimi R (y.t.y) Külliyyat-ı Hâce Cemâlü'd-dîn Selmân-ı Sâvecî, Tahran.

Yaylalı Y (2017) Selmân-ı Sâvecî'nin Firâknâme'sinde Mevsim Tasvirleri, (TAED, Erzurum).

Yazıcı Tahsin (1980) Selmân-ı Sâvecî, MEB İslâm Ansiklopedisi, C.10, İstanbul.

Yekbaş H (2009) Divan Şairinin Penceresinden Acem Şairleri. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/2 Winter.

Yıldırım N (2008) Fars Mitoloji Sözlüğü, (Kabalcı Yayınevi, İstanbul).

Yıldırım N (2012) Fars Edebiyatında Kaynakbilim (Fenomen Yayınları, Erzurum).

Yıldız A (2009) Mustafa Çelebi Varka ve Gülşah (Kurtiş Matbaacılık, Ankara).

Yıldız A (2013) Çâkerî Yusuf u Züleyha (Hitabevi Yayınları, Ankara).

Yıldız A (2009) Tercüme Kavramı ve Türkçe Mesnevilerde Tercüme Meselesinin Klasik Edebiyatlar Bağlamında Yorumlanması Denemesi. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/7 Fall.

Zavotçu G (2013) Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü (Kişiler-Hayvanlar-Bitkiler-Tabiat Güçleri- Kişileştirilmiş Varlık ve Kavramlar) (Kesit Yayınları, İstanbul).

Zebîhullâh-i Safâ (Çev. Hasan Almaz) (2002) Târîh-i Edebiyât der Îrân (Nüsha Yayınları, Ankara).